АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІЧНИЙ ЗВІТ 2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

Розпорядженням

Антимонопольного

комітету України

від 12.03.2019 № 2–рп

ЗВІТ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ЗА 2018 РІК

ЗМІСТ

4 ВСТУПНЕ СЛОВО ГОЛОВИ АМКУ

8 АМКУ 2018 ЗА ОДИН ПОГЛЯД

10 СТАН КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ В ЦІЛОМУ ТА НА ОКРЕМИХ РИНКАХ

12 • Макроекономічний огляд

26 • Ринки паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства

96 • Ринки фармацевтики

118 • Ринки транспорту

138 • Ринки індустріальних товарів

140 • Ринки зв’язку та телекомунікацій

152 • Ринки споживчих товарів

172 • Ринки адміністративних та загальних послуг

206 • Ринки фінансових послуг

216 СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ

218 • Законопроектна та нормотворча діяльність, взаємодія з іншими державними органами

226 • Розвиток конкурентного середовища

236 ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

238 • Аналіз кількісних показників діяльності АМКУ

246 • Контроль за концентраціями та узгодженими діями

260 • Контроль порушень у сфері недобросовісної конкуренції

274 • Діяльність із впровадження системи моніторингу та контролю державної допомоги

288 • Діяльність як органу оскарження у сфері публічних закупівель

304 • Антиконкурентні узгоджені дії, які стосуються спотворень результатів торгів

314 ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ

316 • Кадрове, фінансове та наукове забезпечення

324 • Міжнародна діяльність

334 ПЕРСПЕКТИВА 2019

ВСТУПНЕ СЛОВО ГОЛОВИ АМКУ

ТЕРЕНТЬЄВ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Україна змінюється, як і весь світ навколо нас. Змінюється соціальне та економічне життя. Але попри постійні зміни, є речі, які лишаються незмінними для європейської цивілізації - повага до людини та забезпечення фундаментальних прав і свобод. В економічному житті такою свободою є справедлива конкуренція.

Для наших підприємств відкриваються раніше закриті іноземні ринки. Україна стає відкритою для світової конкуренції: і як учасник, і як ринок. Це створює нові можливості, але також несе й ризики. Українські підприємства повинні бути довгостроково економічно життєздатними. Їх конкурентоздатність має базуватись на об'єктивних перевагах, а не на протекціонізмі, преференціях та державній підтримці.

Антимонопольний комітет України робить свій внесок в економічний розвиток країни й підвищення її конкурентоздатності - забезпечує державний захист конкуренції. Чисельність АМКУ по всій країні становить близько 750 співробітників - це в десятки разів менше, ніж в правоохоронних органах, які займаються економічними правопорушеннями, чи органах захисту прав споживачів. Тому успішність нашої роботи полягає в правильній пріоритизації справ та співпраці з іншими державними органами для посилення ефективності розслідувань та запобігання дублюванню повноважень.

У 2018 році розмір економічного ефекту внаслідок реалізації АМКУ покладених на нього повноважень становив 4 млрд грн - на 56 % більше, ніж у 2017 році. Це у 20 разів перевищує наше фінансування. Розрахунок цього показника здійснюється на базі методики ОЕСР та його якість ретельно перевіряється ззовні. Розмір накладених штрафів у 2018 році становив 277 млн грн, безпосередньо до бюджету надійшло 182,8 млн грн. У 2018 році у фокусі Комітету залишались найбільш значущі для економічного життя та добробуту українських споживачів ринки: енергетика, паливо, скраплений газ, лікарські засоби, телекомунікації, транспорт та інфраструктура. Значну увагу привернули рішення щодо дискримінаційних антиконкурентних дій з боку державних підприємств - ДП «Укрспирт» та ДП «Артемсіль».

Стратегічним пріоритетом залишається розслідування змов на торгах під час публічних закупівель - минулого року їх було 250. Припинено 168 порушень, пов’язаних із проявами недобросовісної конкуренції, у тому числі завдяки ширшому використанню інструментарію відповідного закону: захист комерційної таємниці, зловживання патентними правами та інше.

Минулого року опрацьовано 532 заяви про надання дозволів на концентрацію. Серед них було глибоко досліджено концентрації, зокрема на ринках виробництва бетонних сумішей, інтернет-торгівлі, залізничних вагонів, лікарських засобів та інше.

2018 рік був першим повним роком виконання АМКУ функцій із моніторингу і контролю державної допомоги. Ми отримали 916 повідомлень щодо державної допомоги, затвердили

5 галузевих критеріїв, прийняли 264 рішення.

У сфері оскарження публічних закупівель продовжувала зростати кількість скарг: у 2018 році їх надійшло до АМКУ 7 786 од., що на 37 % більше, ніж за попередній період. Колегією АМКУ було розглянуто скарг на загальну суму 143,5 млрд грн, зобов'язано усунути порушення на загальну суму 54,77 млрд грн.

Ми активно реалізовували заходи з адвокатування конкуренції, займались розвитком первинного і вторинного законодавства, працювали над посиленням відомства разом з іноземними партнерами. Новим стратегічним кроком буде прийняття Національної стратегії розвитку конкуренції, концепцію якої АМКУ розробив і виніс на публічне обговорення наприкінці 2018 року.

Третій рік поспіль ми звітуємо перед державою і суспільством у розширеному деталізованому форматі, який не тільки містить статистичні дані про діяльність АМКУ, але також із року в рік оцінює динаміку відповідних ринків та зміни, які на них відбуваються. Такий підхід є частиною стратегії побудови сучасного, ефективного, професійного та прозорого конкурентного відомства.

Спільними зусиллями ми побудуємо справедливу, успішну, заможну Україну!

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

Державний орган зі спеціальним статусом

МЕТА

Забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері державних закупівель

ЗАВДАННЯ

- **Контроль дотримання законодавства про захист економічної конкуренції**
- **Контроль за концентраціями, узгодженими діями суб’єктів господарювання**
- **Захист конкуренції при регулюванні цін на товари, що виробляються суб’єктами природних монополій**
- **Методичне забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції**
- **Сприяння розвитку добросовісної конкуренції**
- **Орган оскарження у сфері публічних закупівель**
- **Орган з питань державної допомоги**

ЗАКОНОДАВСТВО

Конституція України, Закони України:

- **Про Антимонопольний комітет України**
- **Про захист економічної конкуренції**
- **Про захист від недобросовісної конкуренції**
- **Про публічні закупівлі**
- **Про державну допомогу суб’єктам господарювання**

ПРИНЦИПИ

- **законність**
- **гласність**
- **захист конкуренції на засадах рівності фізичних та юридичних осіб перед законом та пріоритету прав споживачів**

АМКУ 2018 за один погляд

Бюджет, млн. грн

Сплачені штрафи, млн. грн

Економічний ефект, млрд. грн

4,0

Надійшло скарг щодо закупівель, од.

7786

Припинено порушень, од.

1344

Отримано повідомлень щодо державної допомоги, од.

916

СТАН КОНКУРЕНЦІЇ

В УКРАЇНІ В ЦІЛОМУ ТА НА ОКРЕМИХ РИНКАХ

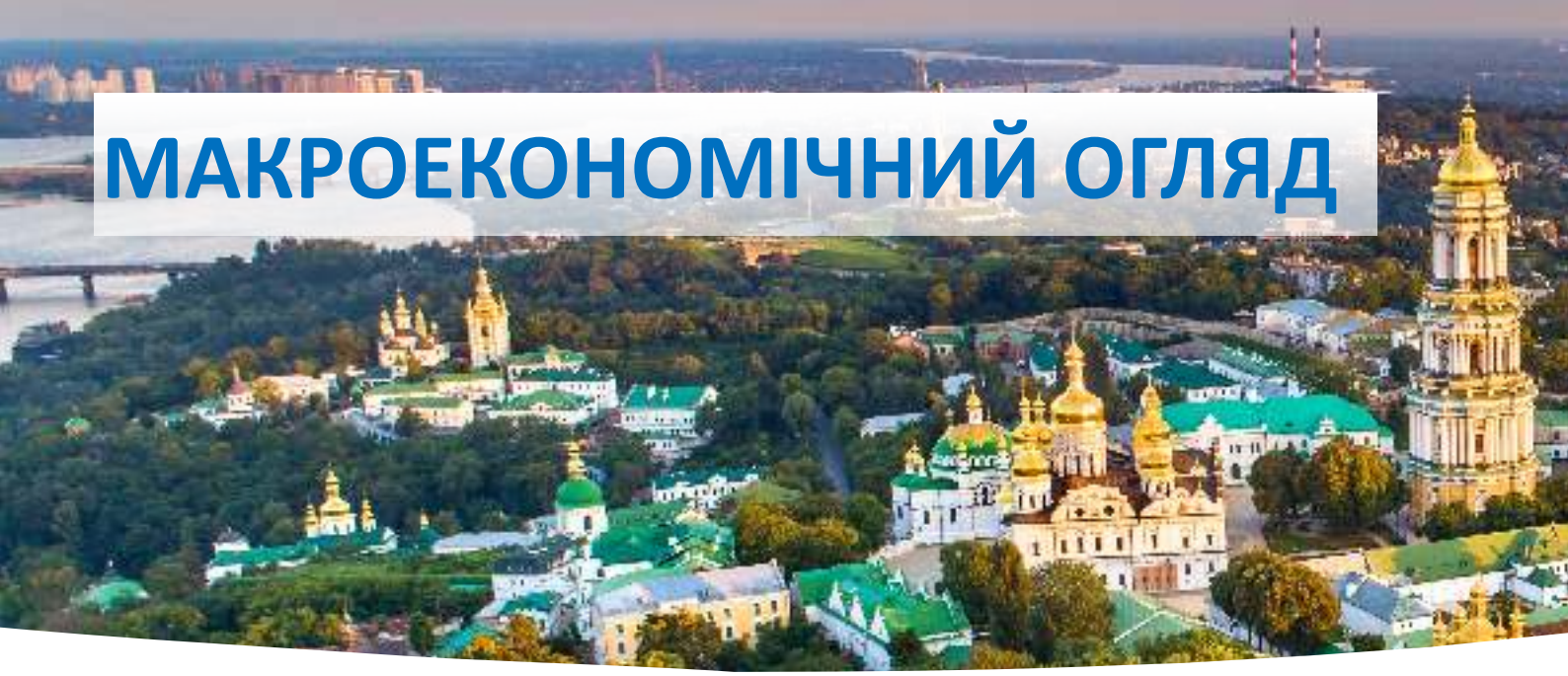

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ОГЛЯД

ДИНАМІКА ВАЛОВОГО ВНУТРІШНЬОГО ПРОДУКТУ ТА ІНФЛЯЦІЇ

У 2018 році зростання економіки України прискорилося, реальний ВВП зріс за підсумками року на 3,3 % р/р завдяки підвищенню рівня сільського господарства, зокрема, за рахунок високого врожаю олійних та зернових культур.

Також високими темпами тривало зростання обороту роздрібної торгівлі, що свідчило про збереження стійкого споживчого попиту. Натомість результати промисловості були стриманими через погіршення кон'юнктури на зовнішніх ринках, продовження ремонтних робіт на окремих підприємствах гірничо-металургійного комплексу і транспортно-логістичні проблеми, зокрема через напружену ситуацію з перевезеннями Азовським морем.

Значну підтримку зростанню реального ВВП у 2018 році надавав споживчий попит.

Активізація споживчого попиту населення була зумовлена як зростанням заробітних плат, пенсій, грошових переказів від трудових мігрантів в Україну, так і відносно високими споживчими настроями.

У 2018 році споживча інфляція сповільнилася до 9,8 % (з 13,7 % у 2017 році) – найнижчого рівня за підсумками року за останні п'ять років за ра-

Реальний ВВП, %

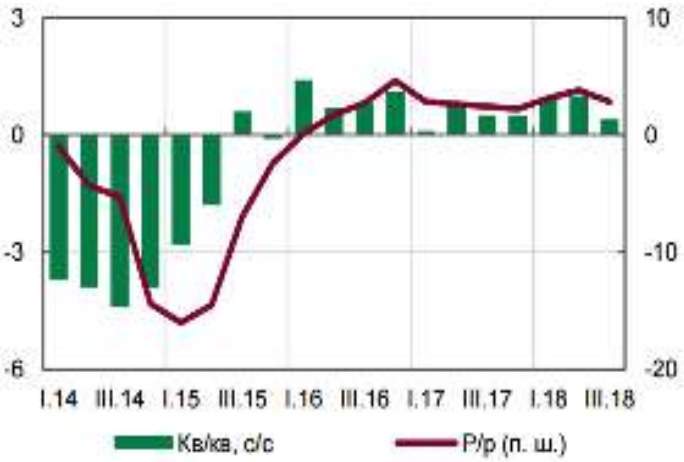

Внески компонентів до річної зміни ІСЦ, в.п.

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ.

Динаміка зміни цін у 2017-2018 роках, % р/р

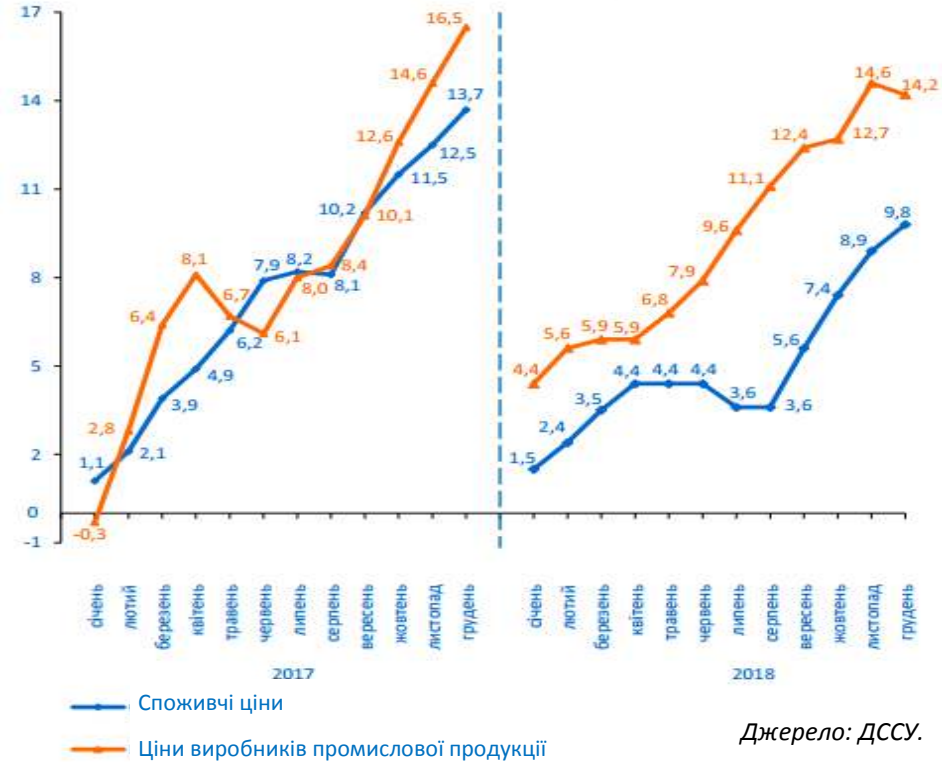

Джерело: ДССУ.

хунок жорсткої монетарної політики, що, зокрема, проявлялось у зміцненні обмінного курсу гривні та зниженні світових цін на продукти харчування.

Базова інфляція за підсумками 2018 року сповільнилася до 8,7 % р/р порівняно з 9,5 % р/р у 2017 році.

У звітному році небазова інфляція сповільнилася до 10,7 % р/р порівняно з 19,4 % р/р у 2017 році завдяки суттєвому зменшенню темпів зростання цін на сирі продукти харчування (до 3,3 % р/р порівняно з 23,5 % р/р роком раніше). Так, знизилися ціни на фрукти, подешевшали яйця на тлі відповідних тенденцій на зовнішніх ринках, уповільнилося зростання цін на молоко та м'ясо.

Темпи зростання індексу цін виробників знизилися – до 14,2 % р/р порівняно з 16,5 % р/р у 2017 році, однак залишалися високими протягом року. Уповільнення промислової інфляції відбулося передусім унаслідок нижчих темпів зростання в добувній та переробній промисловості на тлі відповідних зовнішніх тенденцій. Зниження світових цін на нафту наприкінці року спричинило падіння цін у виробництві коксу та продуктів нафтопереробленння (на 3,1 % р/р), а також зниження темпів зростання цін у хімічній промисловості (7,7 % р/р). Однак цей фактор ще не позначився на цінах у добуванні сирої нафти та природного газу (зросли на 24,9 % р/р у 2018 році). Це пояснюється передусім усе ще високими річними темпами зростання цін на природний газ у світі. Основним чинником, що стримував уповільнення промислової інфляції, було збільшення темпів зростання цін у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (на 29,8% р/р), що відобразилось у цінах на товари та послуги енергомістких галузей.

МАКРОЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ: РЕГУЛЯТОРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

25.02.2019 Світовий банк представив звіт щодо зниження втручання в ринкові механізми для процвітання України, з пропозиціями щодо регулювання ринків, конкурентної політики та інституційних реформ.

Реформування регуляторної політики України та мінімізація ринкових інтервенцій можуть підвищити рівень конкуренції на ринках та покращити суспільний добробут в країні.

Дотримання принципів конкурентного нейтралітету є надзвичайно важливим для відновлення економічного зростання, особливо враховуючи схильність держпідприємств та олігархів на концентрованих ринках лобіювати регуляторний захист або невиправдані переваги. Конкурентний нейтралітет є особливо важливим для ринків природних монополій та суміжних із ними ринків, оскільки навіть незначні викривлення або регуляторні бар'єри в цих сферах можуть негативно вплинути на продуктивність та конкурентоспроможність у масштабах всієї економіки.

Надмірний державний контроль над економікою та встановлення бар'єрів доступу до ринків є головними перешкодами для конкуренції. Сукупний показник українського регулювання товарних ринків (Ukraine's aggregate Product market regulation indicator, далі – PMR) у цілому можна порівняти із середнім показником по країнах ОЕСР. Проте норми, які дозволяють здійснювати державний контроль за певними сферами економіки або встановлюють бар'єри для конкуренції в суміжних галузях, є високими за міжнародними стандартами і можуть сприяти спотворенню конкуренції.

Обмежувальні нормативні рамки в суміжних із природними монополіями галузях, де діють багато державних підприємств, обмежують вхід приватних фірм у сегменти ринку, де конкуренція є можливою. Законодавство України визначає певні сегменти сектору електроенергетики, газу та транспорту як природні монополії, тоді як поштові послуги, залізниці, виробництво алкоголю та ринки розподілу води є юридичними монополіями. Хоча природні монополії можуть, у принципі, бути ефективними, правові монополії можуть обмежити вхід на ринки, де конкуренція буде життєздатною та вигідною.

Україна має суттєвіший вплив з боку державних підприємств, ніж у більшості порівнюваних країн. Показник PMR України для державного контролю (2,62) значно перевищує як середнє значення ОЕСР (1,72), так і оцінки таких сусідніх країн, як Угорщина (2,05) та Словаччина (2,17). У той же час цей показник в Україні є кращим, ніж, наприклад, у Польщі та Болгарії.

Управління державними підприємствами є найбільшим чинником обмеження, пов'язаного з державною власністю, і оцінка PMR у цій галузі (4,5) значно перевищує середній показник ОЕСР (3,57).

Менш обмежувальна нормативна база може значно посилити конкуренцію в Україні. Дані досліджень показують, що зменшення регуляторних обмежень в таких секторах, як постачання електроенергії, газу та води, а також поштових і телекомунікаційних послуг, роздрібної та оптової торгівлі, транспорту та інших бізнес-послуг значно прискорило б зростання доданої вартості, генеруючи до 0,015 в. п. додаткового річного зростання ВВП. Крім того, ця оцінка є заниженою, оскільки вона відображає поточну регуляторну базу країни; регуляторні реформи та вдосконалення правозастосування могли б ще більше посилити конкуренцію в цих галузях, збільшивши їх внесок в економічне зростання.

Обмежувальний вплив регулювання товарних ринків, що належать до державного контролю, в Україні та порівнюваних країнах у 2018 році (значення індексу від 0 (найменш обмежуюче) до 6 (найбільш обмежуюче))

Регулювання товарних ринків в Україні та порівнюваних країнах у 2018 році (значення індексу від 0 (найменш обмежуюче) до 6 (найбільш обмежуюче))

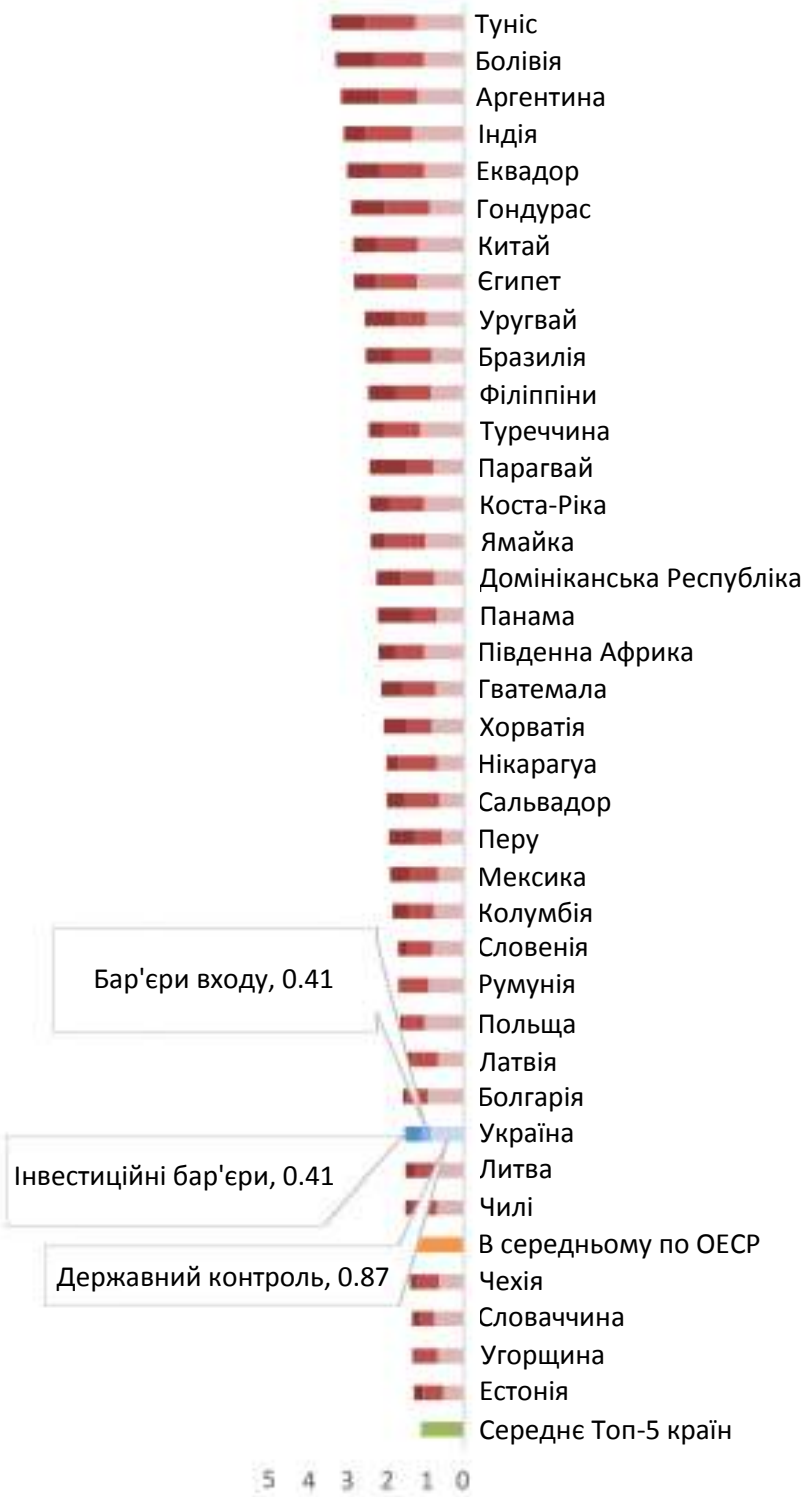

** Нідерланди, Велика Британія, США, Австрія, Данія.*

Джерело: Індикатори регулювання товарних ринків ОЕСР та Світового банку у 2018 році.

МАКРОЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ: ВПЛИВ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЕКОНОМІКУ

Конкурентний нейтралітет – принцип, згідно з яким урядові втручання не повинні надавати перевагу певним фірмам над іншими, є життєво важливим для забезпечення того, щоб присутність державних підприємств та політично пов'язаних фірм не підривало ефективність ринку.

Зважаючи на історичне минуле, відповідно до якого в Україні функціонувала командно-адміністративна економічна система, вітчизняна економіка нараховує велику кількість державних підприємств (далі – ДП). На 31.10.2018 в Україні зареєстровано 3530 державних підприємств*, хоча лише половина з них функціонує на цей час. Ці державні підприємства не обмежуються сегментами природних монополій (наприклад, електроенергією, газом, водопостачанням та залізницями). Вони працюють у широкому спектрі ринків виробничих, сільськогосподарських та фінансових послуг. Серед порівнюваних країн Україна має надзвичайно велику кількість ринків з принаймні одним ДП. Українські державні підприємства налічують близько 1 млн працівників, або приблизно 5 % національної робочої сили.**

За 9 місяців 2018 року питома вага кількості ДП становила 6,3 %. Питома вага виручки від реалізації продукції (товарів, робіт,послуг) суб'єктів господарювання державного сектору становила 11,2 %, а в окремих галузях – понад 72 % (сільське, лісове та рибне господарство), транспорт – понад 30 %. У цих же галузях спостерігається найбільша питома вага активів ДП – понад 33 %, тоді як в цілому по країні – 23,2 %.***

Багато українських державних підприємств не мають чіткого економічного або суспільно-політичного обґрунтування свого існування, і ознак того, що переваги від їх функціонування перевищують витрати на них. Збитки державних підприємств обтяжують обмежені ресурси державного бюджету, а домінування на ринку ДП призводить до ризику витіснення приватних інвестицій. Хоча деякі українські держпідприємства функціонують у секторах, важливих для національної безпеки, характеристик природної монополії або інших можливостей, які потенційно можуть виправдати роль державної участі, більшість державних підприємств залучені до секторів та ринків, де немає явної основи для участі держави. Незважаючи на те, що детальний аналіз може виявити ринкові провали, які зумовлюють необхідність залучення державних підприємств, міжнародний досвід показує, що багато секторів, у яких діють державні підприємства України, включаючи виробництво алкоголю, комерційні банки, готелі, сільське господарство та машинобудування, функціонують ефективно без державних підприємств. Участь державних підприємств у цих секторах рідко виправдовується стратегічними міркуваннями або цілями політики розвитку.

Великий та стійкий слід ДП країни в контексті слабких економічних показників свідчить про те, що бар'єри входу та спотворення конкуренції на ринках обмежують роль приватних фірм у секторах, де конкуренція буде життєздатною. За даними Держстату, майже половина найбільших держпідприємств в Україні є збитковими, але збиткові державні підприємства продовжують працювати, споживаючи продуктивні ресурси, які в іншому випадку використовувалися б більш ефективними приватними фірмами.

Протягом 2018 року АМКУ прийняв декілька рішень щодо зловживання монопольним становищем державними підприємствами, зокрема, ДП «Укрспирт» та ДП «Артемсіль», які детально висвітлені в наступному розділі. Також оцінка впливу на конкуренцію заходів державної підтримки державних та комунальних підприємств проводиться АМКУ в частині моніторингу та контролю державної допомоги.

**За даними Фонду Держмайна України.*
***За даними Світового банку.*
****За даними МЕРТ.*

Кількість ринків із принаймні одним державним підприємством

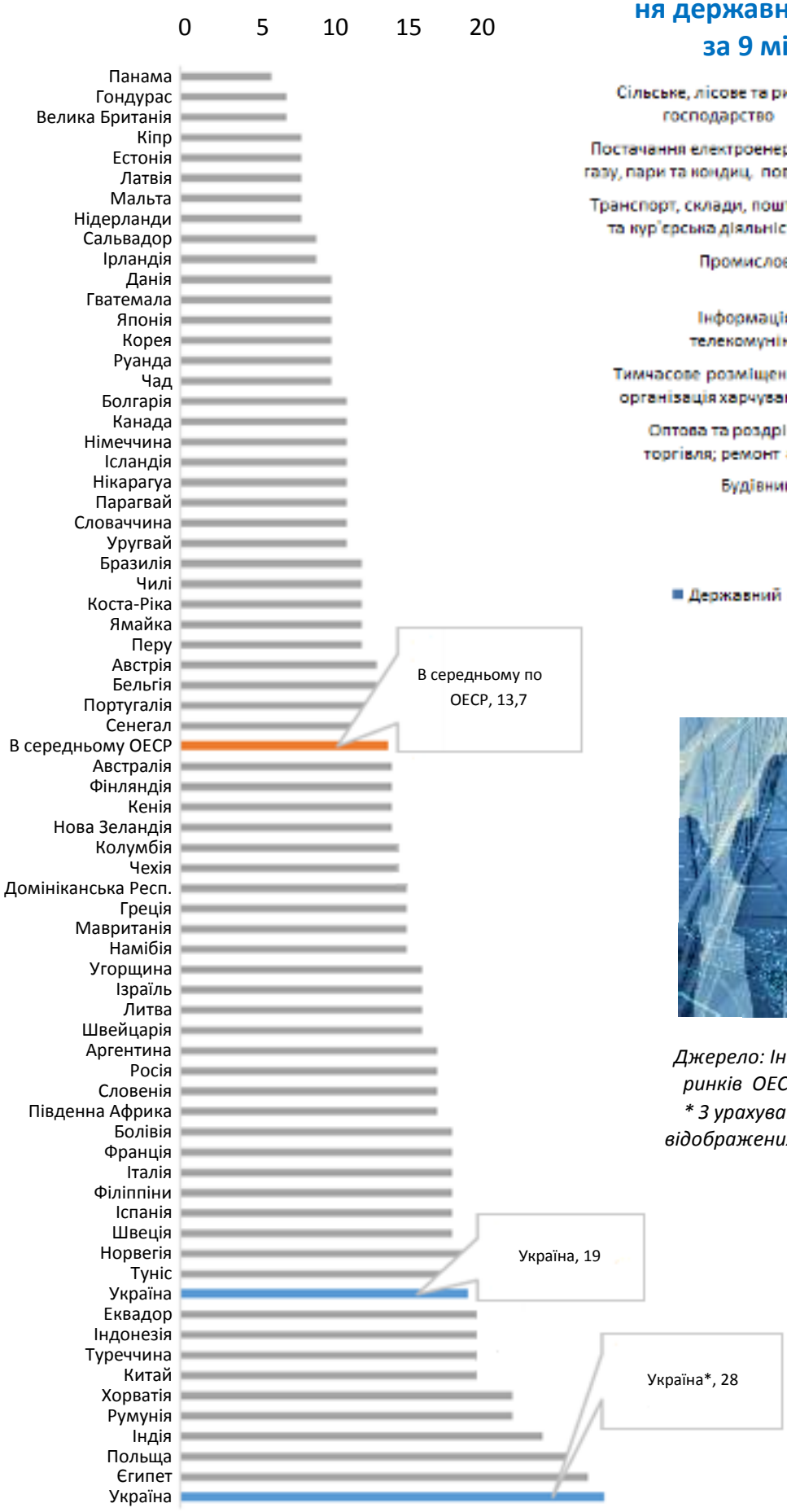

Частка виручки від реалізації товарів, (робіт, послуг) суб'єктів господарювання державного сектору України за 9 міс. 2018 року, %

Джерело: МЕРТ.

Джерело: Індикатори регулювання товарних ринків ОЕСР та Світового банку у 2018 році.
** З урахуванням додаткових секторів, окрім відображених у звітах ОЕСР і Світового банку.*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ

У цьому розділі аналізуються результати України в рейтингах як щодо глобальної конкурентоспроможності, так і економічної свободи та легкості ведення бізнесу. Хоча різноманітні рейтинги певною мірою базуються на оціночних показниках, залежать від вибору експертів, набору країн регіону та застосованої методології, у той же час вони відображають загальну картину по країні та висвітлюють динаміку показників із року в рік.

Важливою характеристикою стану економічного розвитку країни є її конкурентоспроможність, яку можна охарактеризувати як здатність ефективно конкурувати з іншими країнами на світових ринках товарів та послуг.

Конкурентоспроможність економіки країни включає цілий спектр індикаторів, які характеризують різні аспекти економічного розвитку країни, та відображує сукупність економічних, соціальних та політичних факторів впливу на соціально-економічну сферу. З метою визначення конкурентоспроможності економік різних країн Всесвітнім економічним форумом (далі — ВЕФ) у 1995 році було розроблено **Індекс глобальної конкурентоспроможності (далі — ІГК)**. В Україні зазначений показник почали розраховувати з 1996 року.

У 2018 році ВЕФ змінив методологію розрахунку щорічного Глобального рейтингу конкурентоспроможності. Нова методологія охоплює 140 країн, конкурентоспроможність яких оцінюється за 98 індикаторами, які згруповані у 12 основних компонентів – драйверів продуктивності, що формують конкурентоспроможність країни.

Розробники методології поставили за мету максимально відстежити динаміку світової економіки в умовах Четвертої індустріальної революції та сконцентрувати увагу на нових факторах конкурентоспроможності, пов’язаних із швидким поширенням цифрових технологій, які раніше не були в пріоритеті політичних рішень урядів. Мова йде про генерування ідей, підприємницьку культуру, інновації, відкритість та адаптивність.

Із запровадженням нових концептуальних підходів до збору й обробки даних, ІГК 4.0 надає більш комплексну оцінку основних суспільних факторів, таких як людський капітал, інновації, стійкість і швидкість. Ці фактори охоплюються цілим спектром нових, критично важливих показників (наприклад, підприємницька культура, компанії, що охоплюють руйнівні ідеї, багатосторонню співпрацю, критичне мислення, соціальну довіру), які доповнюють більш традиційні компоненти (наприклад, ІКТ та інфраструктура, макроекономічна стабільність, тривалість навчання).

Стосовно нової системи оцінювання, ІГК 4.0 вводить нову оцінку прогресу розвитку соціально-економічної сфери країни на рівні від 0 до 100. Кордон (100) відповідає поставленим цілям для кожного індикатора й зазвичай являє собою цільову політику для країни. Кожна країна повинна прагнути максимально збільшити свій бал за кожним показником, а оцінка показує її поточний прогрес щодо порогового значення, а також його відстань. Цей підхід підкреслює, що конкурентоспроможність досяжна для всіх країн.

Новий підхід до розподілу показників за суспільними сферами полягає в тому, що в рамках нової системи кількість індикаторів зменшилась із 114 до 98, при цьому 64 індикатори є новими. Самі ж індикатори розраховувалась на основі статистичних даних та опитувань.

За підсумками ВЕФ 2018 року відповідно до Глобального індексу конкурентоспроможності Україна посіла 83 місце зі 140 можливих.

Слід зазначити, що у зв'язку зі зміною системи оцінювання позиція вітчизняної економіки у 2017 році була змінена з 81 на 89.

За показником **інститути** вітчизняна економіка протягом 2017-2018 років показує тенденцію до зростання (+2,4 бала, 110 місце), що свідчить про сталий, але ще недостатньо високий інституційний розвиток країни.

За показником **розвитку інфраструктури** також спостерігається зростання (+1,6 бала, 57 місце), на основі чого можна зробити висновок про покращення якості наявної інфраструктури.

Індекс Глобальної Конкурентоспроможності (за методологією 4.0)	2017-2018	2018
Місце України в рейтингу	89/135	83/140
Бали України в рейтингу	53,9	57
Сприятливість середовища (бали)		
Інститути	43,9	46,3↑
Інфраструктура	68,5	70,1↑
Впровадження ІКТ	48,9	51,0↑
Макроекономічна стабільність	32,1	55,9↑
Людський капітал (бали)		
Здоров'я	71,5	72,0↑
Навички	68,1	68,9↑
Ринки (бали)		
Товарний ринок	54	55,3↑
Ринок праці	55,5	59,5↑
Фінансова система	48,3	48,7↑
Обсяг ринку	62,2	62,7↑
Інноваційна екосистема (бали)		
Динамічність бізнесу	55,6	55,3↓
Інноваційний потенціал	38,4	39↑

У 2018 році спостерігається прискорення темпів **впровадження інформаційно-комунікаційних технологій** (+2,1 бала, 77 місце), за рахунок поширення Інтернет-мережі та збільшення кількості користувачів Інтернету.

У 2018 році **макроекономічна стабільність** вітчизняної економічної системи показувала тенденцію до зростання (+23,8 бала, 131 місце). Висхідна динаміка зазначеного показника зумовлена уповільненням темпу інфляції.

Досить сталою була динаміка показників за напрямом **людського капіталу.** Показник здоров'я населення дещо зріс (+0,5 бала, 94 місце) у результаті тенденції до збільшення очікуваної тривалості життя новонароджених. У сфері знань і навичок спостерігається незначне зростання (+0,8 бала, 46 місце). Зазначене зростання зумовлене покращенням тренінгів за рахунок роботодавців та співвідношенням учнів до вчителів у сфері початкової освіти, тоді як показники якості навичок випускників та викладання критичного мислення мають негативні тенденції.

Стан товарних ринків у досліджуваному періоді мав позитивну тенденцію (+1,3 бала, 73 місце). Це пояснюється зменшенням спотворюючого ефекту податків і субсидій на конкуренцію (+3,9 бала, 114 місце), зниженням обсягу ринкового домінування (+0,6 бала, 110 місце), спадом нетарифних бар'єрів входу на товарні ринки (+5,3 бала, 104 місце), та ефективністю митного контролю (+4,7 бала, 90 місце). Також у зазначеній сфері спостерігалось зниження середньозваженої ставки торговельних тарифів (+1,1 бала, 44 місце) та комплексності зазначених тарифів (+0,2 бала, 67 місце). Дещо знизився показник конкуренції у таких сферах, як інфраструктура, рітейл, професійні сервіси (-3,9 бала, 80 місце).

Ринок праці відновив тенденцію до зростання (+4 бала, 66 місце) після зниження у 2017 році, що зумовлено покращенням практик найму та

звільнення, зростанням продуктивності праці, розширенням прав працівників.

Фінансова система у 2018 році зберегла тенденцію до незначого зростання (+0,4 бала, 117 місце) у результаті покращення якості обслуговування та умов кредитування суб'єктів малого й середнього підприємництва та доступності венчурного капіталу, а також підвищення стабільності банків.

Обсяг вітчизняного ринку показує сталість по відношенню до попередніх років (+0,5 бала, 47 місце), що свідчить про утримання конкурентних позицій вітчизняної економіки за ключовими показниками.

За показником **динамічності бізнесу** спостерігається незначне зниження (-0,3 бала, 86 місце). Така динаміка зумовлена зниженням показника відновлення після банкрутства та посиленням негативного ставлення до ризиків ведення підприємницької діяльності.

За показником **інноваційного потенціалу** українська соціально-економічна система показує незначне зростання (+0,6 бала, 58 місце). Така тенденція зумовлена насамперед покращенням стану інноваційних кластерів економіки, а також поглибленням співпраці вітчизняних винахідників із міжнародними фондами і проектами, та покращенням якості вітчизняних публікацій (за індексом Гірша).

Аналіз ІГК України дозволяє зробити висновок, що у 2018 році вітчизняна соціально-економічна система покращила свої позиції за ключовими макроекономічними показниками, що свідчить про позитивні тенденції розвитку вітчизняної економіки.

Хоча зниження показника динамічності бізнесу є несуттєвим на фоні загального економічного зростання, але питання дослідження динаміки зазначеного показника потребує уваги від профільних органів влади.

Результат України в розрізі складових Індексу Глобальної Конкурентоспроможності у 2018 році

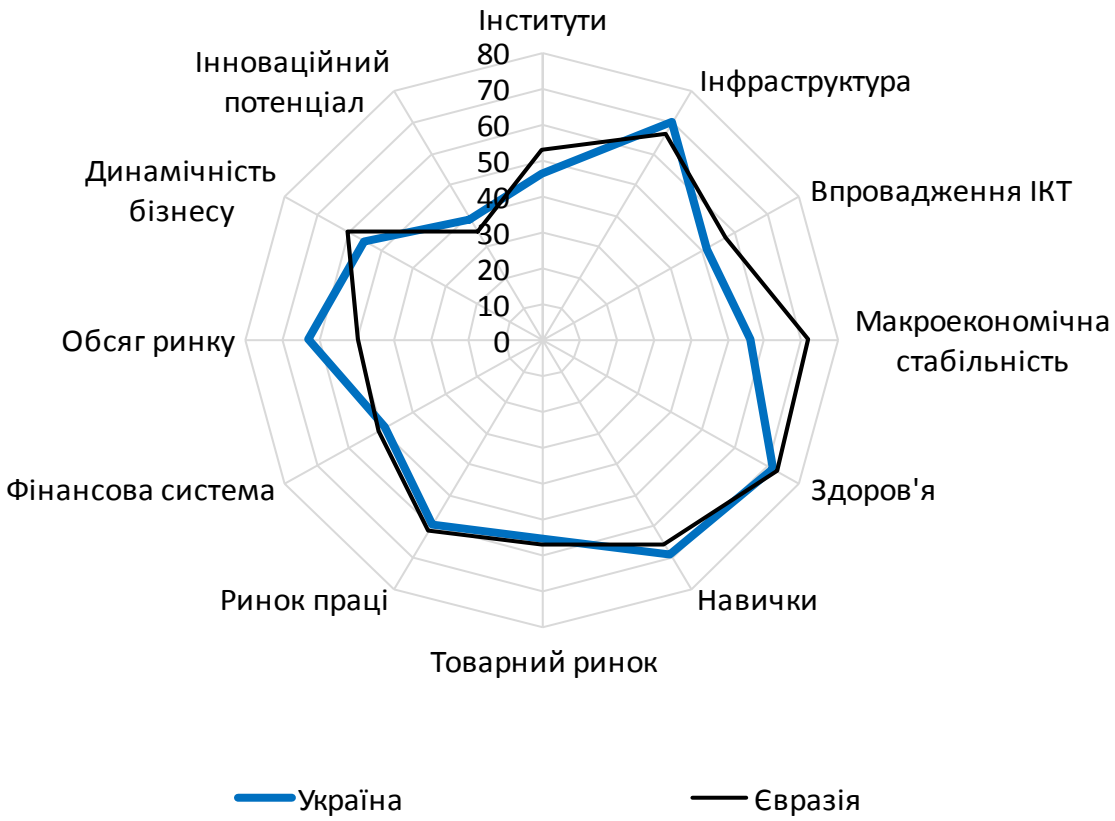

Євразія: Азербайджан, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизька Республіка, Молдова, Російська Федерація, Таджикистан.

Джерело: The Global Competitiveness Report 2018.

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ В РЕЙТИНГАХ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ

Під економічною свободою розуміється фундаментальне право кожної людини управляти її власною працею та майном. В економічно вільних суспільствах особи вільні у виборі роботи, виробництві товарів, витратах та інвестиціях будь-яким шляхом, яким забажають. Усі ці свободи підтримуються й захищаються державою. Наріжними каменями економічної свободи є особистий вибір, добровільний обмін, свобода виходу на ринки та конкуренція, а також безпека особи та приватної власності.

Аналітичні відомства Wall Street Journal та Heritage Foundation щорічно, починаючи з 1995 року, проводять розрахунок **індексу економічної свободи**.

Індекс економічної свободи в Україні становить 52,3, що ставить вітчизняну економіку на 147 місце зі 180 у списку.

Її загальна оцінка збільшилася на 0,4 пункти, адже поліпшення фіскального здоров'я, свободи бізнесу та права власності випереджають зниження рівня свободи праці та свободи торгівлі.

Прогрес у досягненні повноцінної економічної свободи сповільнюється через відсутність багатьох необхідних, але суперечливих структурних реформ, таких, як скорочення субсидій і підвищення тарифів на енергію, фіскальна консолідація та боротьба з корупцією. Незважаючи на те, що українська економіка показала позитивні тенденції у 2018 році, частково через більший приплив грошових переказів, західні установи зазначають, що вони мають менший вплив у напрямі подальших реформ, щоб зробити країну більш процвітаючою, демократичною та прозорою. Україні також необхідно розвивати свої ринки капіталу, приватизувати державні підприємства та вдосконалювати свою правову базу. **Процес запуску бізнесу був оптимізований, але виконання ліцензійних вимог все ще вимагає багато часу.** У цілому, політична нестабільність продовжує ускладнювати регуляторну невизначеність у комерційних операціях.

Економічна свобода світу – щорічне дослідження, яке публікується канадським аналітичним центром Fraser Institute.

Україна піднялася на 15 позицій порівняно з попереднім роком і посіла 134-те місце серед 162 країн і територій, які увійшли до звіту «Економічна свобода в світі – 2018».

Тим не менш вітчизняна економіка все ще залишається в економічно невільній групі разом із такими країнами, як Іран, Ірак, Пакистан, Білорусь, Зімбабве тощо. За рівнем економічної свободи Україна залишається саме там, де була у 2010 й навіть у 2005 році. Незначне покращення результатів рейтингу в основному відбулося завдяки валютній лібералізації. Однак незначна позитивна динаміка простежується й у решті показників.

Позиція України за основними показниками «Економічна свобода світу – 2018»

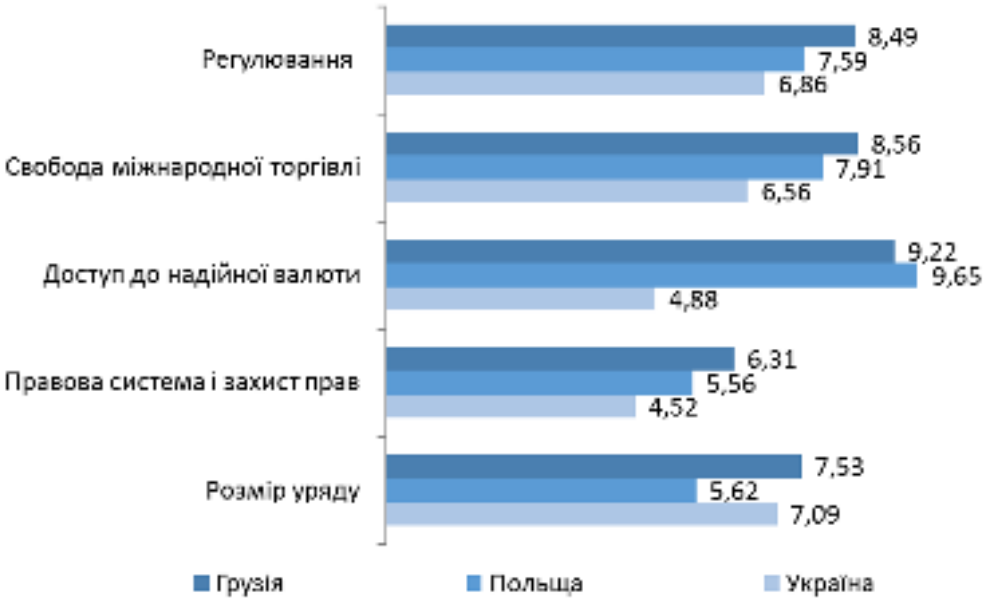

ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ В РЕЙТИНГУ «ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ»

Експерти Світового банку щорічно складають рейтинг **«Doing Business»**, на основі якого можна проаналізувати стан бізнес-активності в країні, визначити легкість започаткування власного бізнесу та його подальшого розвитку в межах економічної системи.

За даними **рейтингу у 2018 році** в Україні спостерігається покращення умов ведення бізнесу, у результаті чого вітчизняна економіка **підвищила свої позиції на 5 пунктів і зайняла 71 місце зі 190**.

До основних трансформацій економічної системи, які здійснювали вплив на ведення бізнесу у 2018 році, експерти Світового банку відносять такі:

- Україна зробила дозволи на будівництво більш дорогими шляхом збільшення внеску до міської соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури. З іншого боку, Україна спростила процедуру отримання дозволів на будівництво, усунувши вимогу, згідно з якою інвестори повинні були отримати дозвіл від Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- Україна посилила захист міноритарних інвесторів, підвищивши вимоги до розкриття у річних звітах інформації про операції з пов'язаними сторонами;
- Україна спростила умови транскордонної торгівлі, усунувши вимогу перевірки автозапчастин від Держекспортконтролю;
- Україна спростила виконання контрактів, запровадивши спрощену процедуру для малих претензій і досудових конференцій як частину методів ведення справ у всіх господарських судах.

Аналіз наявності ринкових бар'єрів входу та виходу для суб'єктів господарювання показує суттєве **зменшення адміністративних бар'єрів для вступу підприємств на внутрішній ринок за останні роки**. Такі зміни є характерними для всіх індикаторів, які характеризують рівень адміністративних бар'єрів. Розпочались такі процеси ще у 2011 році, заклавши основу для подальших перетворень у зазначеній сфері.

Як свідчать значення індикаторів, принципові зміни у стані адміністративних бар'єрів виходу з ринку не відбулись. Незмінно високими протягом 2010-2018 років залишались значення незворотних витрат (у відсотках від вартості об'єкта нерухомості) – 40,5 %. Таке значення у 3,1 разу перевищує показники країн Центральної Азії та Європи, і в 4,5 разу – країн ОЕСР. Незмінними з 2014 року є показники середньої тривалості проходження процедури банкрутства – 2,9 року (у середньому по ОЕСР – 1,7 року) та індекс ефективності нормативно-правової бази щодо виходу з ринку.

Негативною є динаміка показника погашення боргу, значення якого залишається низьким. Навіть попри певне зростання у 2018 році, зазначе-

Адміністративні бар'єри вступу на внутрішній ринок України, 2014 – 2018 рр.

Індикатор бар'єру вступу на внутрішній ринок	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість реєстраційних процедур	7	5	6	6	6
Тривалість реєстрації, днів	22	8	6,5	6,5	6,5
Вартість реєстраційних процедур, % до величини доходу на душу населення	1,8	1,1	0,9	0,8	0,6
Мінімальний обов'язковий статутний капітал, % до величини доходу на душу населення	0	0	0	0	0

Адміністративні бар'єри виходу з внутрішнього ринку України, 2014 – 2018 рр.

Індикатор бар'єру виходу з внутрішнього ринку	Роки				
	2014	2015	2016	2017	2018
Середня тривалість проходження процедури банкрутства, років	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Величина незворотних витрат, % від вартості майна	40,5	40,5	40,5	40,5	40,5
Коефіцієнт погашення боргу, центів до 1 долара США	9,5	9,3	8,4	8,9	9,6
Індекс ефективності нормативно-правової бази	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5

ний коефіцієнт є у 4 рази меншим, ніж у країнах Європи та Центральної Азії і в 7,34 разу - ніж у країнах ОЕСР.

Проведене дослідження дає підстави зробити висновки про позитивні тенденції щодо вступу та виходу з ринку.

Разом із тим аналіз структури підприємств за розміром засвідчив, що у 2018 році характерним було зменшення частки малих підприємств у загальній структурі, що при подальшій тривалості таких процесів може призвести до погіршення стану конкуренції на ринку. Також стабільно високими залишаються адміністративні бар'єри при виході з ринку, що потребує подальшого запровадження державних заходів, які б дозволили їх зменшити. Такі трансформації дозволять створити підґрунтя для залучення в Україну нових інвесторів.

ОЦІНКА СТАНУ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ

Аналіз даних стосовно стану та тенденцій розвитку конкурентного середовища в Україні спирається на результати опитування керівників підприємств, проведеного **Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики у 2018 році.**

Так, аналіз внутрішньої конкуренції свідчить про те, що конкурентне середовище в Україні є сформованим. Беручи до уваги респондентів, які надали оцінку інтенсивності внутрішньої конкуренції в Україні, 92 % підприємств відзначили наявність конкуренції з боку інших українських компаній.

Традиційно в Україні зазначається переважання внутрішньої конкуренції між підприємствами-резидентами над конкуренцією з боку зарубіжних компаній. Така тенденція була закономірно продовжена у 2017 – 2018 роках. Зокрема, за даними проведеного опитування, 58 % респондентів відзна-

Оцінки рівня конкуренції між підприємствами -резидентами України у 2018 році

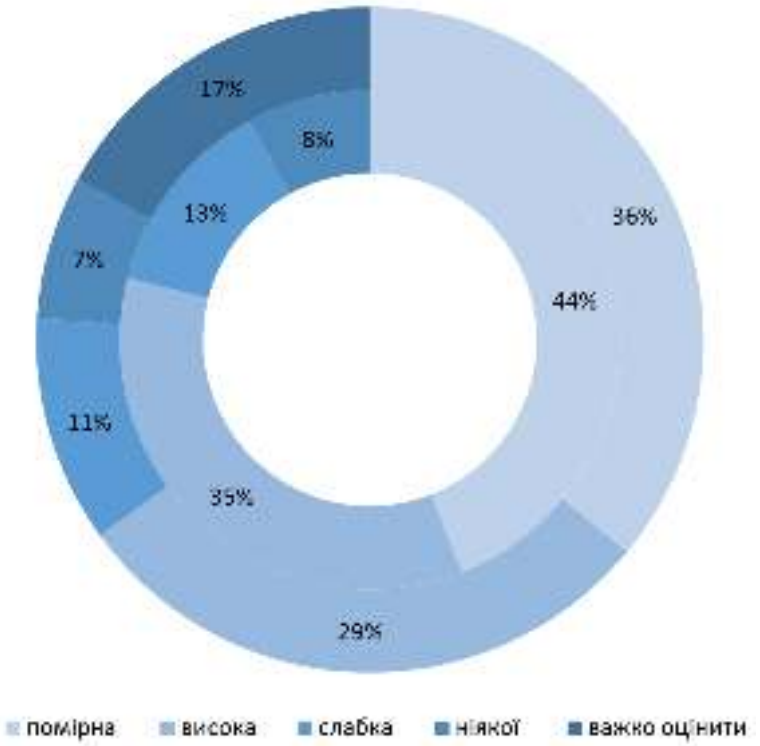

чили, що вплив внутрішньоукраїнської конкуренції на діяльність їх підприємств є суттєвішим за вплив зарубіжних компаній.

Слід зазначити, що частка таких респондентів дещо знизилась (на 5,0 відсоткових пунктів), порівняно з 2017 роком. Частка респондентів, що відзначили однаковий вплив як внутрішньоукраїнських, так і зарубіжних компаній, становила у 2018 році 20 %. У той же час перевагу зарубіжної конкуренції над внутрішньоукраїнською за підсумками року відзначили 22 % опитаних суб'єктів господарювання.

Аналіз впливу стану конкуренції на економічний розвиток країни свідчить, що близько 35 % підприємств під тиском конкуренції підвищили ефективність своєї роботи, 41 %, намагаючись втриматися на ринку протягом року, знижували ціни на власну продукцію.

Менш вираженим був вплив конкуренції на зниження собівартості виробництва продукції. За результатами опитування 2018 року 21 % підприємств змогли зменшити собівартість, незважаючи на інфляцію та вплив інших макроекономічних чинників. Частка підприємств, що скоротили виробництво власної продукції у 2018 році, на 21 в.п. перевищила частку підприємств, що, навпаки, наростили обсяги виробництва.

У 2018 році основною проблемою суб'єкти господарювання визнають рівень корупції (65 % у 2018 році проти 70 % у 2017), що полягає в наданні дозволів, пільг та привілеїв певним суб'єктам господарювання).

Важливими факторами для бізнесу залишаються питання валютно-курсових коливань (53 % у 2018 році проти 70 % у 2017), наявності платоспроможного попиту населення (21 % у 2018 році проти 34,8 % у 2017) а також конкурентна боротьба на внутрішньому ринку.

Основні проблеми підприємств на ринках збуту продукції у 2018 році

Вплив інтенсивності конкуренції на українські підприємства у 2017-2018 рр.

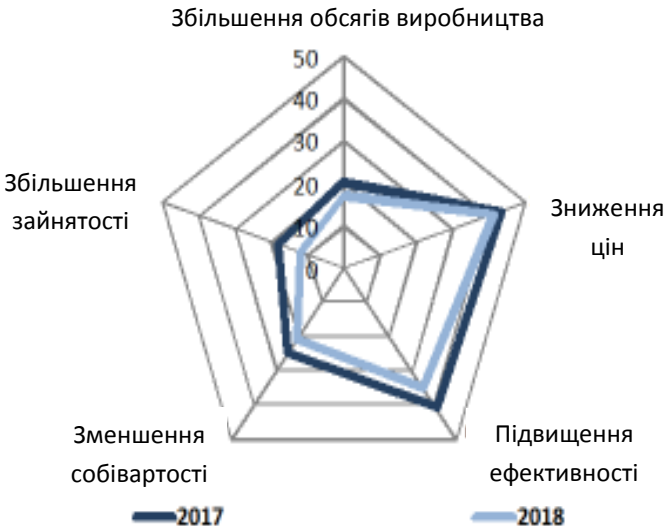

Динаміка підприємницьких оцінок порівняльного впливу чинників зовнішньої і внутрішньої конкуренції на діяльність вітчизняних підприємств

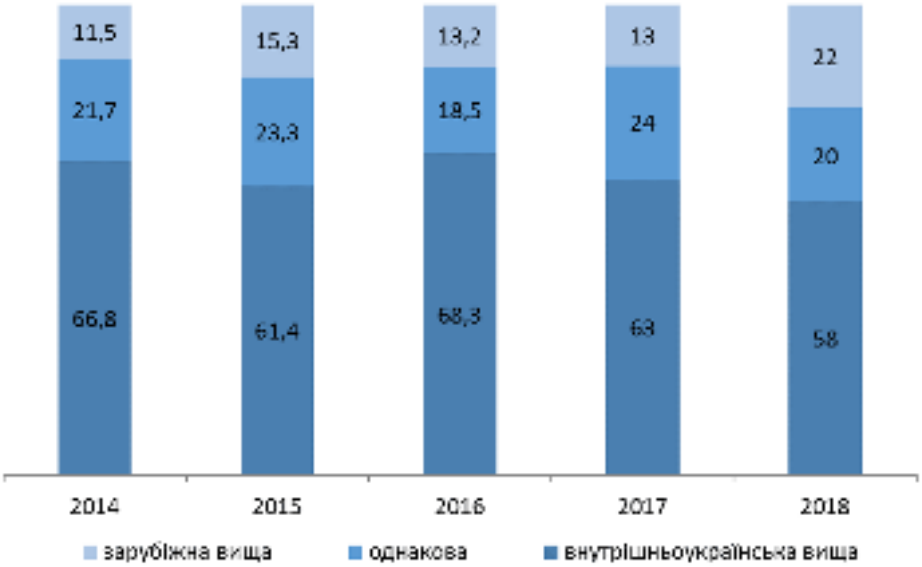

МЕТОДИ ВПЛИВУ АМКУ НА РОЗВИТОК КОНКУРЕНЦІЇ:

Мета:

- конкурентне середовище та рівні умови для здійснення господарської діяльності;
- усунення будь-яких перешкод для розвитку конкуренції на товарних ринках;
- мінімізація адміністративних бар'єрів вступу на ринки та підвищення ефективності їх регулювання завдяки зменшенню адміністративного тиску;
- сприяння розвитку конкуренції на ринках, де є ознаки або присутня монополізація;

Адвокатування:

- надання рекомендацій та пропозицій регуляторам, органам влади;
- ініціатива перед Президентом України, Урядом щодо необхідності внесення змін до діючої нормативно-правової бази;
- внесення пропозицій до Верховної Ради України щодо формування конкурентної політики в різних сферах економіки;
- погодження проектів нормативно-правових актів та інших рішень органів влади та місцевого самоврядування, які можуть вплинути на конкуренцію
- надання рекомендаційних роз'яснень учасникам ринків, проведення комунікаційних заходів.

Правозастосування:

- розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та застосування штрафних санкцій.

НІЖНІК МАРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

Перший заступник
Голови Антимонопольного комітету України
Державний уповноважений

«Протягом 2018 року Комітет на ринках електроенергії виконував не лише завдання, покладені на нього законодавством про захист економічної конкуренції, але й завдання, що передбачені Законом України «Про ринок електричної енергії». Відповідно до Закону всі нормативно-правові акти, які можуть мати вплив на конкуренцію, підлягають погодженню з АМКУ. А відтак, усе вторинне законодавство, що є фундаментом нового ринку електроенергії, потребувало участі Комітету. Під час такої роботи Комітет тісно співпрацював із розробниками нормативних документів, а саме: Регулятором, Міністерством енергетики, брав участь у робочих групах та нарадах із вітчизняними та міжнародними експертами. Наслідком такої кропіткої праці всіх зацікавлених сторін став старт нового конкурентного роздрібного ринку електроенергії 01 січня 2019 року. На черзі не менш важливий виклик — запуск оптових енергетичних ринків та повноцінний перехід на нову лібералізовану модель ринку електроенергії, як передбачено Законом, починаючи з 01 липня 2019 року».

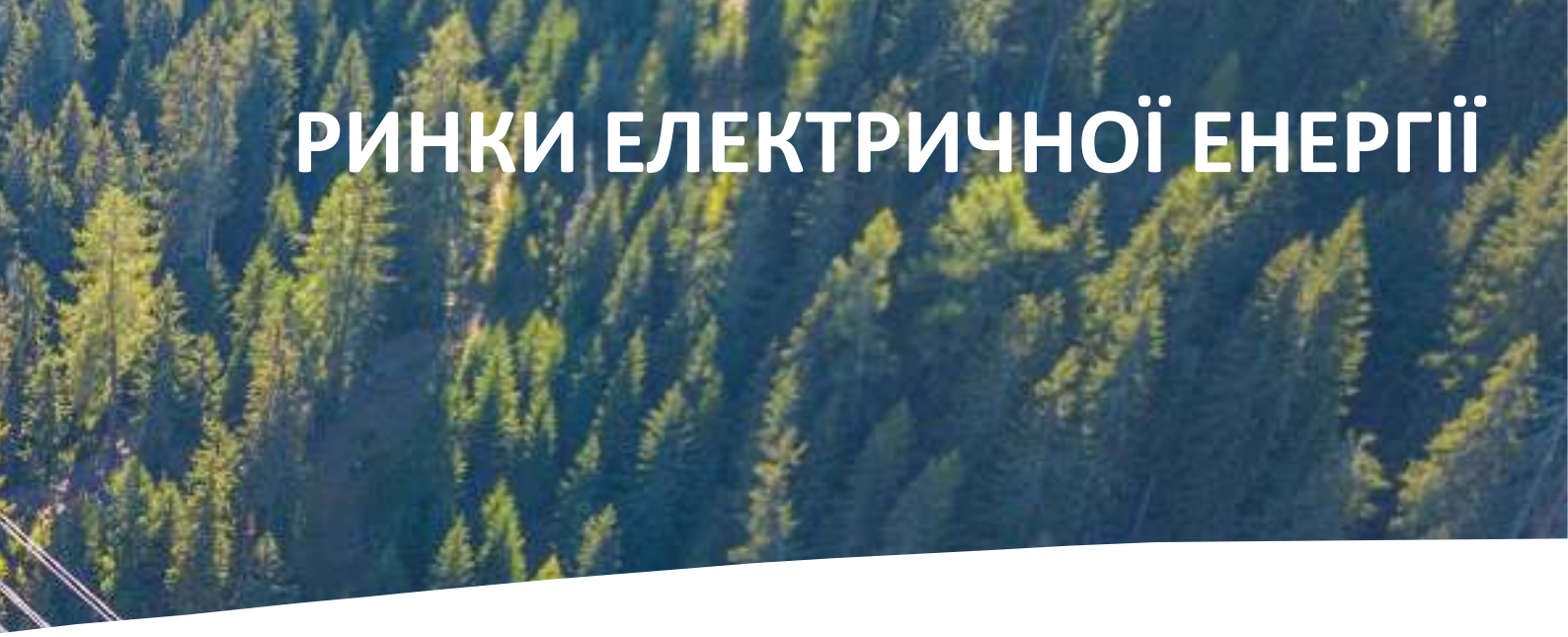

РИНКИ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

Ринок електричної енергії в Україні складається з ринків виробництва, передачі, оптового постачання, розподілу та роздрібного ринку електричної енергії.

Товаром, що обертається на ринку електричної енергії, є електроенергія. З урахуванням специфічних властивостей зазначеного товару, які полягають в одночасності виробництва та споживання, неможливості складування, повернення, переадресування, обсяги виробництва електричної енергії у кожний окремий проміжок часу залежить від обсягів її споживання. Баланс пропозиції та попиту регулюється підприємством, що виконує функції диспетчерського (оперативно-технологічного) управління об'єднаною енергетичною системою України (ДП «НЕК «Укренерго»).

Попит на електричну енергію формується кінцевими споживачами – фізичними та юридичними особами, які споживають її з метою задоволення власних потреб. Попит на електричну енергію коливається відповідно до часу доби та сезонності. Попит на електричну енергію задовольняється відповідною товарною продукцією «електрична

Обсяг електроенергії, що відпущена в ОРЕ у 2018 році, %

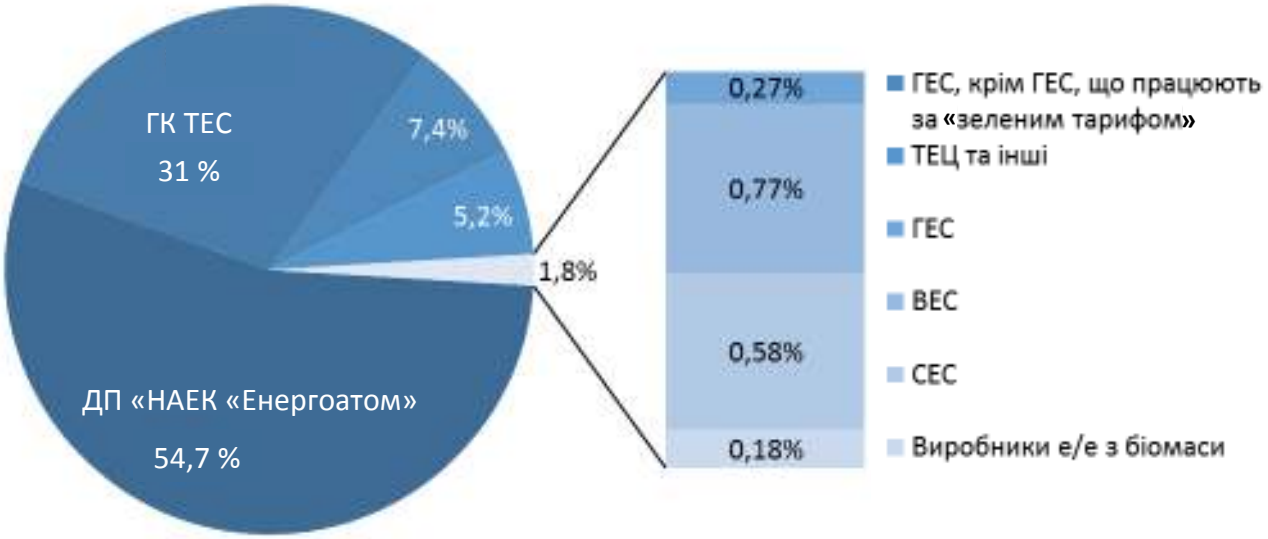

енергія», яка виробляється на електростанціях, імпортується в Україну та має відповідати вимогам нормативно-правових актів.

З огляду на первинний носій енергії, який у технологічному процесі на електростанції перетворюється в електричну енергію, електростанції поділяються на теплові, атомні, гідро-, вітро-, сонячні тощо.

В умовах наявної моделі ринку, ринок генерації електричної енергії є умовно конкурентним.

Ресурсне наповнення добових графіків виробництва/споживання електроенергії в ОЕС України відбувається за рахунок атомних електростанцій, відновлюваної енергетики, теплоелектроцентралей, теплоелектростанцій та великих гідроелектростанцій.

Обсяг виробництва електричної енергії п'ятьма найбільшими учасниками ринку (**ДП «НАЕК «Енергоатом», генеруючі компанії Групи «ДТЕК», ПАТ «Центренерго», ПАТ «Донбасенерго» та ПрАТ «Укргідроенерго»**), становить близько 90 % загального обсягу виробництва електричної енергії, що свідчить про високий рівень концентрації ринку.

Разом із тим фактичне використання потужностей у різних видах генерації коливається в межах від 11 % до 73 %. Середній коефіцієнт використання потужностей у галузі становить близько 38 %. Найвищий коефіцієнт використання потужностей був на АЕС (понад 70 %), в інших виробників він є значно нижчим. Отже, величина встановлених потужностей майже вдвічі перевищує пікове електричне навантаження в ОЕС України, яке протягом останніх років коливалось в діапазоні 23 – 27 ГВт.

Такий великий номінальний профіцит генеруючих потужностей у новій моделі ринку, яка, відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», запроваджується в дію з 01 липня 2019 року, створює передумови для значної конкуренції серед виробників електроенергії.

Найбільшими учасниками ринку генерації електричної енергії є:

Група «ДТЕК»

- ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго»
- ТОВ «ДТЕК Східенерго»
- ПАТ «ДТЕК Західенерго»
- Придніпровська ТЕС
- Зуївська ТЕС
- Ладижинська ТЕС
- Запорізька ТЕС
- Курахівська ТЕС
- Добротвірська ТЕС
- Криворізька ТЕС
- Луганська ТЕС
- Бурштинська ТЕС

Група «ДТЕК» виробляє чверть електроенергії в країні. Виробничі потужності компанії представлені підприємствами теплової генерації у складі ДТЕК Східенерго, ДТЕК Дніпроенерго, ДТЕК Західенерго та Миронівської ТЕС, що входить до ДТЕК Донецькобленерго. Загальна встановлена потужність генеруючих об'єктів Групи «ДТЕК» перевищує 17 000 МВт, що становить близько 31 % генеруючої потужності України.

ПАТ «Центренерго»

- Вуглегірська ТЕС
- Зміївська ТЕС
- Трипільська ТЕС

Теплові електростанції ПАТ «Центренерго» працюють в режимі регулювання потужностей в Об'єднаній енергосистемі України, покриваючи загальне електричне навантаження системи та водночас теплове навантаження свого регіону. Сумарна встановлена проектна потужність блочного обладнання електростанцій ПАТ «Центренерго» становить 7 665 МВт, тобто 14 % генеруючої потужності України.

ПАТ «Донбасенерго»

- Слов'янська ТЕС
- Старобешівська ТЕС

Встановлена потужність генеруючого обладнання ПАТ «Донбасенерго» становить 2 890 МВт, реалізацію електроенергії до Оптового ринку України здійснювала Слов'янська ТЕС. Старобешівська ТЕС, відповідно до постанови КМУ від 07 травня 2015 р. № 263 «Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження», знаходиться на неконтрольованій території.

ДП «НАЕК «Енергоатом»

- Запорізька АЕС
- Рівненська АЕС
- Южно-Українська АЕС
- Хмельницька АЕС

ДП «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» є оператором чотирьох діючих атомних електростанцій України, на яких експлуатується 15 атомних енергоблоків, з яких 13 типу ВВЕР-1000 і два – ВВЕР-440, загальною встановленою потужністю 13 835 МВт, 2 гідроагрегати Ташлицької ГАЕС встановленою потужністю 302 МВт та 2 гідроагрегати Олександрівської ГЕС встановленою потужністю 11,5 МВт, що становить 25 % генеруючої потужності України.

ПрАТ «Укргідроенерго»

- Філія «Каскад Київських ГЕС та ГАЕС»
- Філія «Канівська ГЕС»
- Філія «Кременчуцька ГЕС»
- Філія «Середньодніпровська ГЕС»
- Філія «Дніпровська ГЕС»
- Філія «Каховська ГЕС імені П.С. Непорожнього»
- Філія «Дністровська ГАЕС»

ПрАТ «Укргідроенерго» – найбільша гідрогенеруюча компанія в Україні. До складу компанії входять десять станцій на річках Дніпро та Дністер: Київська ГЕС та Київська ГАЕС, Канівська ГЕС, Кременчуцька ГЕС, Середньодніпровська ГЕС, Дніпровська ГЕС-1 та Дніпровська ГЕС-2, Каховська ГЕС, Дністровська ГЕС та Дністровська ГАЕС. Канівська ГАЕС та Каховська ГЕС-2, у процесі підготовки до будівництва. Загальна встановлена потужність ПрАТ «Укргідроенерго» становить 5 758 МВт, тобто близько 10 % загальної генеруючої потужності України.

Профіцит генеруючих потужностей, за певних умов, може сприяти інтенсифікації конкуренції між виробниками за максимізацію власних обсягів виробництва та стати поштовхом до активного розвитку експорту електричної енергії до суміжних країн.

Обсяг виробництва електричної енергії п'ятьма найбільшими учасниками ринку становить близько 90 % загального обсягу виробництва електричної енергії, що свідчить про високий рівень концентрації ринку.

Разом із тим фактичне використання потужностей у різних видах генерації коливається в межах від 11 % до 73 %. Середній коефіцієнт використання потужностей у галузі становить близько 38 %. Найвищий коефіцієнт використання потужностей був на АЕС (понад 70 %), в інших виробників він є значно нижчим.

Отже, величина встановлених потужностей майже вдвічі перевищує пікове електричне навантаження в ОЕС України, яке протягом останніх років коливалось в діапазоні 23 – 27 ГВт.

Ринок постачання електричної енергії

В умовах наявної моделі ринку ДП «Енергоринок» є єдиним суб'єктом господарювання, який здійснює діяльність з оптової купівлі електричної енергії у виробників та імпортерів з метою подальшого оптового постачання електричної енергії.

При цьому ДП «Енергоринок», під час здійснення закупівлі електричної енергії, не може самостійно, на власний розсуд обирати, з якого джерела, в яких обсягах та за якою ціною купувати електричну енергію.

Діяльність ДП «Енергоринок» регламентується законодавством у сфері електроенергетики, відповідно до якого ДП «Енергоринок» зобов'язане купувати електричну енергію у виробників (а також інших суб'єктів підприємницької діяльності, які проводять продаж електричної енергії на ОРЕ, та здійснювати її оплату згідно з ДЧОРЕ та двосторонніми договорами.

Відповідно до законодавства України, модель ринку електричної енергії передбачає, що діяльність у сфері передачі та розподілу електричної енергії магістральними та місцевими (локальними) електричними мережами перебуває у стані природної монополії.

На роздрібному ринку електричної енергії господарську діяльність із постачання електричної енергії споживачам здійснюють два види постачальників: постачальники електричної енергії за регульованим тарифом (далі — ПРТ, обленерго) та постачальники електричної енергії за нерегульованим тарифом (надалі – ПНТ).

Роздрібний ринок електроенергії України розділено за географічним принципом, де за кожною регіональною енергопостачальною компанією, яка постачає електроенергію за регульованим тарифом, закріплена певна територія постачання.

Структура постачання електричної енергії у 2018 році

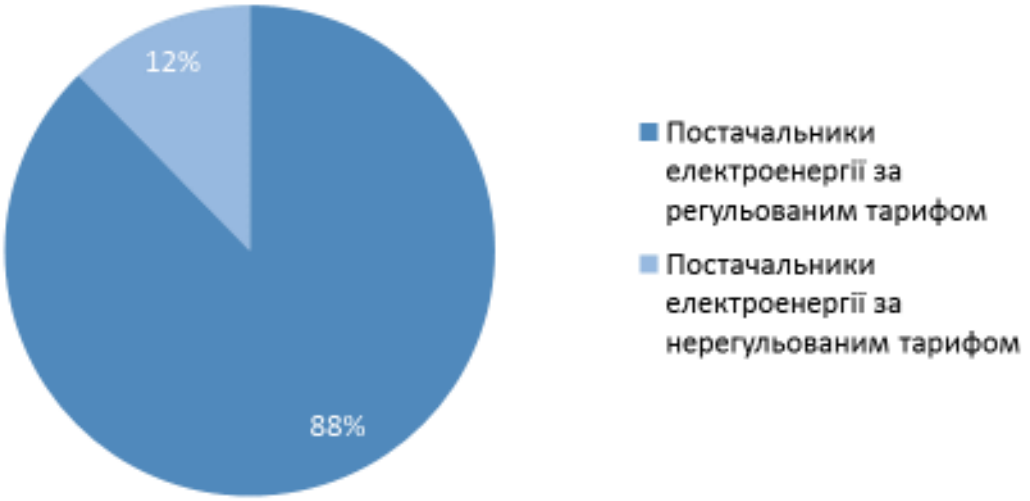

На ринках електричної енергії наприкінці 2018 року здійснювали діяльність понад 800 суб'єктів господарювання:

Вид господарської діяльності	Суб'єктів у 2017 році	Суб'єктів у 2018 році
Виробництво електричної енергії	388	538
Оптове постачання електричної енергії	1	1
Передача електричної енергії магістральними та міждержавними електромережами	1	1
Передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами	40	41
Постачання електричної енергії за регульованим тарифом	37	38
Постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом	168	206

Відповідно до законодавства у сфері енергетики, постачання електричної енергії за регульованим тарифом здійснюють постачальники, які є власниками розподільчих електричних мереж. При цьому такі постачальники здійснюють господарську діяльність лише на закріпленій території, яка зазвичай відповідає межам розташування власного електроустаткування.

З урахуванням наведеного, кожен постачальник електричної енергії за регульованим тарифом (обленерго) здійснює діяльність на окремій території, яка межує з територіями інших ПРТ, але не перетинається з ними. Разом із тим на кожній закріпленій території є певне коло споживачів, електроустановки яких живляться від електричних мереж відповідного ПРТ.

Зазначене свідчить про те, що постачальники електричної енергії за регульованим тарифом здійснюють діяльність на окремій території та не конкурують між собою.

ПРТ здійснюють постачання електричної енергії непобутовим та побутовим споживачам за тарифами, що регулюються НКРЕКП.

Разом із тим постачальники електричної енергії за нерегульованим тарифом здійснюють постачання електричної енергії непобутовим споживачам на конкурентних засадах за договірними цінами. При цьому ПНТ можуть здійснювати діяльність із постачання електричної енергії на всій території України.

Отже, ПНТ не мають географічних обмежень щодо місць провадження господарської діяльності та необмежені в можливостях конкурувати між собою та ПРТ.

Енергетичне вугілля

Група ДТЕК у загальній структурі видобутку енергетичного вугілля протягом періоду, що досліджувався Комітетом, займала частку понад 75 %. У 2018 році, за даними з відкритих джерел, така частка сягнула понад 80 %.

Разом із тим, під час проведеного дослідження ринків електроенергії та енергетичного вугілля (Звіт за результатом якого схвалено на засіданні АМКУ від 01.06.2016, протокол № 40, далі – Звіт), Комітетом було встановлено, що майже все вугілля споживається в межах вертикально-інтегрованих груп для подальшого його спалення та генерації електроенергії.

Відповідно до п. 4.3 Методики визначення монопольного становища, не розглядаються як товар проміжні результати діяльності суб'єктів господарювання що не реалізуються на ринку, а споживаються в технологічному процесі їх власного виробництва.

Враховуючи зазначене, у Звіті було зроблено висновок, що повномасштабний ринок вугілля на сьогодні в Україні відсутній.

Відповідно до зазначеного, враховуючи, що майже 90 % усього енергетичного вугілля спалюється на теплових станціях, пропозицію для енергетичного вугілля формує саме попит на електричну енергію, вироблену на ТЕС.

Запровадження нового ринку електричної енергії

Діюча модель ринку електроенергії перебуває в

процесі трансформації, розробляється вторинне законодавство, розробляються підходи та правила для переходу на нову модель ринку.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про ринок електричної енергії», новий ринок повинен функціонувати за принципами забезпечення балансу між попитом та пропозицією електричної енергії, добросовісної конкуренції, рівності прав на продаж та купівлю електричної енергії, недискримінаційного ціно- та тарифоутворення,

Важлива роль при перебудові ринку електричної енергії відведена АМКУ.

Відповідно до плану-графіка впровадження Закону України «Про ринок електричної енергії», протягом перехідного періоду мають бути прийняті 117 підзаконних нормативно-правових актів (далі — НПА), з яких 55 потребують погодження в АМКУ.

Разом із тим, відповідно до ст. 2 Закону, усі НПА, що можуть мати вплив на конкуренцію, потребують погодження з Комітетом, тож загальна кількість документів, які потребуватимуть втручання АМКУ, буде більша, ніж зазначена у плані.

Умови та фактори, в яких Україна рухається до лібералізації ринків електроенергії (висока концентрація ринків, природні монополії та ін.), створюють певні перестороги при запровадженні нового ринку та відповідно потребують виваженого підходу як зі сторони органів влади, уряду країни, так і зі сторони учасників ринку.

Одним з основних завдань АМКУ при побудові нового ринку електроенергії є створення таких «правил гри», які б унеможливлювали вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та сприяли розвитку добросовісної конкуренції.

Крім закладення проконкурентних норм у вторинне законодавство, АМКУ звернувся з пропозиціями до КМУ, Міненерговугілля та НКРЕКП щодо запровадження в Україні біржової торгівлі електроенергією.

Біржова торгівля електроенергією дозволить створити оптимальний механізм із запровадження конкуренції на Оптовому ринку і створить умови для формування ринкової ціни на електроенергію та, найважливіше, зменшить ризики вчинення порушень конкурентного законодавства суб'єктами, що володіють ринковою владою.

Наразі АМКУ проводить системну роботу із вироблення підходів щодо зазначеного питання, а саме:

- робота в робочих групах Міненерговугілля;
- консультації з Проектним офісом при Координаційному центрі із впровадження нової моделі ринку (КМУ);
- проведення нарад із міжнародними експертами та учасниками ринку.

Біржова торгівля електроенергією дозволить забезпечити збалансованість попиту та пропозиції на ринку та встановити ринкові ціни на електричну енергію.

Сегменти нового ринку електричної енергії

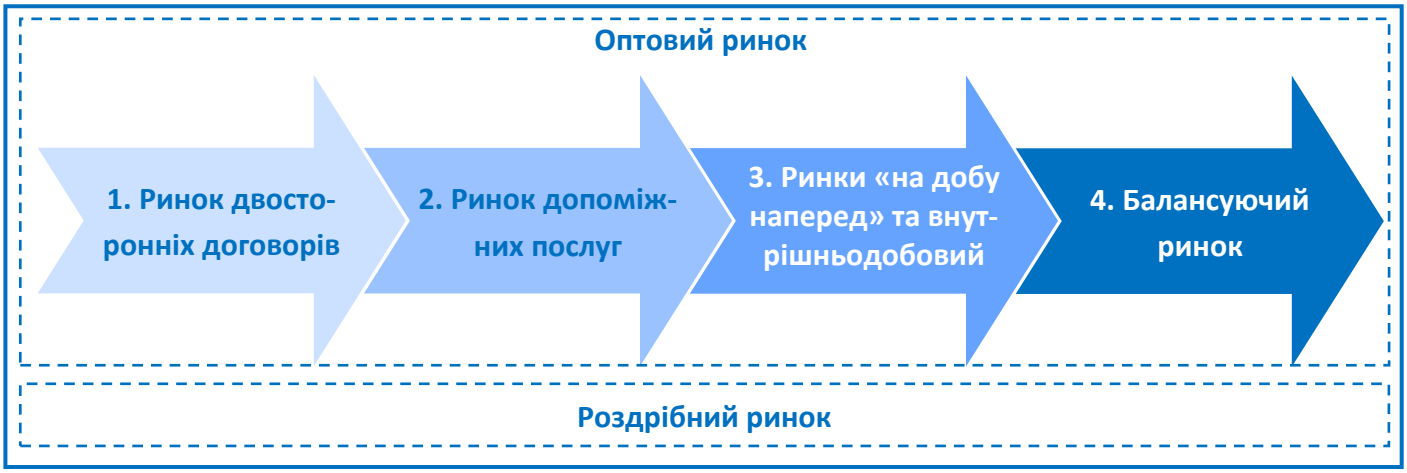

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

ВИСОКОКОНЦЕНТРОВАНИЙ РИНОК ВИРОБНИЦТВА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

На думку АМКУ, біржова торгівля електроенергією дозволить створити оптимальний механізм із запровадження конкуренції на Оптовому ринку, створить умови для формування ринкової ціни на електроенергію та, найважливіше, нівелює (зменшить) ризики вчинення порушень конкурентного законодавства суб'єктами, що володіють ринковою владою.

2018. Комітет листом від 19.01.2018 № 128-29/02-4902 надав рекомендації Міненерговугіллю щодо необхідності запровадження в Україні біржової торгівлі електроенергією. Внесено пропозиції АМКУ до КМУ, Міненерговугілля та НКРЕКП щодо необхідності запровадження в Україні біржової торгівлі електроенергією.

2019. Надання пропозицій КМУ, робота з НКРЕКП та Міненерговугіллям, участь у робочих нарадах, семінарах. Пропозиції та супроводження зазначеного питання.

СТВОРЕННЯ РІВНИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ВИРОБНИКІВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

До АМКУ надійшла заява ДП «Енергоринок» щодо визнання антиконкурентними діями та скасування постанови від 09.01.2018 № 1 «Про внесення змін до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 11.10.2012 р. № 1314».

Дослідивши зазначене питання, Комітет мав на меті:

- створити рівні умови діяльності для всіх суб'єктів господарювання на ринку електричної енергії;
- запобігти діям НКРЕКП, що містять ознаки схилення суб'єктів господарювання до порушень законодавства про захист економічної конкуренції та створення умов для вчинення таких порушень.

2018. АМКУ надані рекомендації НКРЕКП від 23.08.2018 № 7-рк щодо усунення умов, які сприяють виникненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

2019. Наразі, на виконання наданих рекомендацій та з урахуванням зауважень АМКУ, на погодження надійшов проект постанови НКРЕКП «Про затвердження нормативно-правових актів, що регулюють діяльність гарантованого покупця та купівлі електричної енергії за «зеленим» тарифом».

Активна участь в реорганізації ринків електричної енергії з метою створення сприятливого для конкуренції середовища на зазначених ринках – один із пріоритетних напрямів роботи Комітету.

ПАТ «Укрзалізниця». Врегулювання проблематики з приєднанням та підключенням до електричних мереж підприємства.

АМКУ від 01.02.2018 № 1-рк були надані рекомендації ПАТ «Укрзалізниця» щодо усунення причин виникнення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють, а саме:

- забезпечити реєстрацію усіх заяв про приєднання електроустановок до електричних мереж ПАТ «Укрзалізниця»;
- розробити, затвердити та внести зміни до Порядку здійснення заходів з приєднання та підключення електроустановок до електричних мереж ПАТ «Укрзалізниця», затвердженого наказом голови правління ПАТ «Укрзалізниця» від 08.12.2016 № 760, у частині:
  - приведення строків надання послуг із стандартного приєднання електроустановок до електричних мереж у відповідність із Правилами приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32;
  - визначення вичерпного переліку випадків, за яких ПАТ «Укрзалізниця» має право вимагати від замовника послуги з приєднання письмовий звіт експертної організації до розробленої проектної документації;
  - забезпечення можливості вільного вибору замовниками послуг із приєднання експертної організації із числа тих, що визначені Переліком експертних організацій, які відповідають Критеріям, установленим наказами Мінрегіону від 23.05.2011 № 53 та від 15.08.2017 № 204, та можуть проводити експертизу проектів будівництва;
  - визначення порядку дій за заявами з тимчасового приєднання електроустановок до електричних мереж ПАТ «Укрзалізниця».

НКРЕКП. Врегулювання проблематики, пов'язаної з наданням послуг приєднання електроустановок замовників до електричних мереж.

АМКУ були надані рекомендації НКРЕКП від 02.08.2018 № 6-рк щодо розвитку конкуренції на загальнодержавних та регіональних ринках України.

У зазначених рекомендаціях запропоновано:

- установити та затвердити величини питомої вартості нестандартного приєднання на 2018 рік;
- ужити заходів щодо своєчасного затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок на наступні календарні роки, які б набрали чинності з 01 січня відповідного календарного року.

Рекомендації наразі виконано.

НКРЕКП. Приведення Примірного договору купівлі-продажу електричної енергії до вимог законодавства.

АМКУ були надані рекомендації НКРЕКП від 23.08.2018 № 7-рк щодо усунення умов, які сприяють виникненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

У зазначених рекомендаціях було запропоновано:

- привести положення Примірного договору купівлі-продажу електричної енергії з виробниками електричної енергії, що використовують альтернативні джерела енергії, затвердженого постановою НКРЕКП «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 11.10.2012 № 1314» від 09.01.2018 № 1, у відповідність із вимогами законодавства про захист економічної конкуренції.

ТОВ «Юрокейп Юкрейн І». Надання рекомендаційних роз'яснень.

АМКУ надав ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» рекомендаційні роз'яснення від 26.07.2018 № 35-рр:

- дії ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» і ДП «Енергоринок» щодо укладення Прямого договору між ДП «Енергоринок», ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» та Кредиторами ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» у редакції, наведеній у додатку до Заяви Товариства від 09.07.2018 № 462-07/18, містять ознаки антиконкурентних узгоджених дій, передбачених п. 8 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що можуть призвести до суттєвого обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку генерації електричної енергії без об'єктивно виправданих на те причин.

ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» не надало достатніх доказів того, що укладення Прямого договору між ДП «Енергоринок», ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» та Кредиторами ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» у редакції, наведеній в додатку до Заяви Товариства від 09.07.2018 № 462-07/18, сприятиме:

- вдосконаленню виробництва, придбанню або реалізації товару;
- техніко-технологічному, економічному розвитку;
- розвитку малих або середніх підприємців;
- оптимізації експорту чи імпорту товарів;
- розробленню та застосуванню уніфікованих технічних умов або стандартів на товари;
- раціоналізації виробництва.

Також АМКУ надав ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» рекомендаційні роз'яснення від 26.07.2018 № 33-рр:

- дії ДП «Енергоринок» і ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» щодо укладення Договору купівлі-продажу електроенергії та пов'язаного з ним Прямого договору між ДП «Енергоринок», ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» та Кредиторами ТОВ «Юрокейп Юкрейн І» у редакції, наведеній у додатку до заяви ДП «Енергоринок» від 15.06.2018 № 01/44-8024, можуть містити ознаки антиконкурентних узгоджених дій, передбачених п. 8 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що можуть призвести до суттєвого обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку генерації електричної енергії без об'єктивно виправданих на те причин;
- дії ДП «Енергоринок» щодо укладення договорів купівлі-продажу електричної енергії між ДП «Енергоринок» та іншими суб'єктами господарювання, що виробляють електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії, у редакції постанови НКРЕКП від 09.01.2018 № 1 «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 11 жовтня 2012 року № 1314», та Прямої угоди між ДП «Енергоринок» та Корпорацією закордонних приватних інвестицій – Кредиторами суб'єкта господарювання, що виробляє електричну енергію з використанням альтернативних джерел енергії, можуть містити ознаки антиконкурентних узгоджених дій, передбачених п. 8 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що можуть призвести до суттєвого обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку генерації електричної енергії без об'єктивно виправданих на те причин.

НАДАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА РИНКАХ ЕНЕРГЕТИКИ

- Проект розпорядження Міненерговугілля «Про затвердження Плану заходів з реалізації етапу «Реформування енергетичного сектору».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження правил врегулювання спорів, що виникають між суб'єктами господарювання, що провадять діяльність у сфері енергетики та комунальних послуг».
- Проект постанови НКРЕКП «Методика формування плати за приєднання до систем передачі та систем розподілу».
- Проект наказу Міненерговугілля «Про затвердження Правил про безпеку постачання електричної енергії».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сферах енергетики та комунальних послуг, яка підлягає ліцензуванню НКРЕКП, та визначається періодичність проведення планових заходів державного контролю».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Порядку прийняття рішення про звільнення оператора системи розподілу від виконання вимог щодо відокремлення та незалежності».
- Проект постанови Міненерговугілля «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визнання постачальника універсальних послуг».
- Проект постанови Міненерговугілля «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення постачальника «останньої надії».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження алгоритму розподілу коштів з поточних рахунків із спеціальним режимом використання електропостачальників».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження порядку опублікування інформації про частку кожного джерела енергії, використаного для виробництва електричної енергії, та вплив на навколишнє природне середовище, спричинений виробництвом електричної енергії».
- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження методики формування цін на допоміжні послуги».
- Проект постанови Міненерговугілля «Про затвердження порядку забезпечення постачання електричної енергії захищеним споживачам та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов КМУ».
- Проект постанови Міненерговугілля «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків з надання послуг із забезпечення розвитку генеруючих потужностей атомних електростанцій на учасників ринку електричної енергії для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку електричної енергії».
- Проект розпорядження Міненерговугілля «Про визначення Державного підприємства зовнішньоекономічної діяльності «Укрінтеренерго» постачальником «останньої надії».
- Проект розпорядження Міненерговугілля «Деякі питання щодо підвищення безпеки енергопостачання».

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «ЗАПОРІЖЖЯОБЛЕНЕРГО»

Рішення ТАК АМКУ від 21.11.2018 № 28-р/тк

АМКУ визнав, що ПАТ «Запоріжжяобленерго» за результатами діяльності протягом 2015 – 2016 років займало монопольне становище на ринку передачі електричної енергії місцевими електромережами в територіальних межах Запорізької області як таке, що не має жодного конкурента на ринку.

1) Дії ПАТ «Запоріжжяобленерго», які полягають у невиконанні в жовтні 2015 року зобов'язання з припинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції, встановленого п. 4 рішення адміністративної колегії Запорізького ТВ від 29.09.2015 № 43-рш, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 4 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді невиконання рішення органів АМКУ.

2) Дії ПАТ «Запоріжжяобленерго», які полягають у безпідставній відмові ТОВ «Центр енергетичного моделювання» протягом листопада 2015 – березня 2016 року в погодженні Повідомлень на заявлений обсяг купівлі електричної енергії на Оптовому ринку електричної енергії, що призвело до припинення в період грудня 2015 – квітня 2016 року надання ТОВ «Центр енергетичного моделювання» послуги з передачі місцевими електричними мережами електричної енергії, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 5 ч. 2 ст. 13, п. 2 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку передачі електричної енергії місцевими електричними мережами шляхом повної відмови від реалізації товару за відсутності альтернативних джерел придбання.

Штраф: 14 900 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «ПОЛТАВАОБЛЕНЕРГО»

Рішення ТАК АМКУ від 21.11.2018 № 29-р/тк

АМКУ визнав ПАТ «Полтаваобленерго» таким, що в період з 01.01.2017 по 21.11.2018 займало монопольне становище на ринку передачі електричної енергії місцевими електричними мережами в територіальних межах Полтавської області, Прилуцького районів Чернігівської області, Охтирського та Ромненського районів Сумської області, Зачепилівського, Валківського, Красноградського районів Харківської області, Магдалинівського району Дніпропетровської області, Світловодського району Кіровоградської області, де розташовані електричні мережі, які експлуатує товариство (у межах здійснення ліцензованої діяльності).

Дії ПАТ «Полтаваобленерго», які полягали у створенні постачальникам електричної енергії за нерегульованим тарифом перешкод доступу на ринок постачання електричної енергії, визнано порушенням, передбаченим п. 2 ст. 50 та п. 7 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем.

Штраф: 30 100 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ГРУПА КОМПАНІЙ «ДТЕК»

Рішення Комітету від 28.12.2018 № 796-р

Прийнято рішення про закриття справи № 128-26.13/114-15, розпочатої проти Групи компаній «ДТЕК» (ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго», ТОВ «ДТЕК Східенерго», ПАТ «ДТЕК Західенерго»). Справа розпочата за поданнями НКРЕКП та заявою ДП «НЕК «УКРЕНЕРГО».

Відповідно до подань НКРЕКП, включення Групою компаній «ДТЕК» необґрунтованих витрат до собівартості електричної енергії могло призвести до збільшення оптової ринкової ціни на електричну енергію та містило ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді зловживання монопольним становищем.

Дії Групи компаній «ДТЕК», які полягали в закупівлі енергетичного вугілля протягом першого півріччя 2015 року за цінами, вищими, ніж у попередні періоди:

- **не вплинули на умови обороту товару на ринку генерації електричної енергії та, не призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції;**
- **не призвели до зростання ОРЦ та не завдали збитків окремим особам чи суспільству.**

Дії Групи компаній «ДТЕК», які полягали у збільшенні тривалості простою генеруючого обладнання (аварійні ремонти ТЕС), були зумовлені об'єктивними обставинами та не становлять порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Вартість електричної енергії, купленої у виробників, крім ТЕС, визначається тарифом, установленим Регулятором або Законом. Тариф електричної енергії, купленої у ТЕС, визначається відповідно до Правил ОРЕ, перевіряється, коригується та затверджується Регулятором.

ДП «Енергоатом» та група компаній «ДТЕК» , враховуючи, зокрема, їх суттєві частки на ринку, мають структурні ознаки монопольного становища та володіють ринковою владою. Також у Групи компаній ДТЕК ринкова влада підсилюється вертикальною інтеграцією.

Разом із тим у діючий моделі ОРЕ України, із наявним державним регулюванням, жоден із суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на ринку, не може одноосібно або спільно з іншими учасниками ринку впливати на умови обороту товару, у тому числі обирати контрагента, визначати обсяги та ціну реалізації (продажу) електроенергії, умов договорів тощо.

Відтак, ринкова влада Групи компаній «ДТЕК» та будь-яких інших учасників ринку генерації електричної енергії в діючій моделі ОРЕ України не може бути реалізована внаслідок наявних адміністративних обмежень.

За таких умов, керуючись ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», наявних в АМКУ відсутні підстави для визнання монопольного становища групи «ДТЕК» на ринку генерації електроенергії.

Відсутність монопольного становища виключає можливість суб'єкта зловживати таким становищем в економічному сенсі та спотворювати конкуренцію на ринку.

Зазначене було підтверджено матеріалами справи. Зокрема, за результатом аналізу обставин, зазначених у заявах, встановлено, що дії групи «ДТЕК» не призвели до зростання ОРЦ та відповідно не завдали збитків окремим особам чи суспільству внаслідок того, що Регулятор застосовував надані йому повноваження та вживав заходів щодо недопущення зростання ОРЦ у досліджуваний період.

Разом із тим у новій моделі ринку електроенергії, запровадження якого повинно відбутись із липня 2019 року, державне регулювання значною мірою буде послаблено, а в окремих сегментах ринку й зовсім знято. Це створює великий ризик набуття зазначеними компаніями монопольного становища та зловживання таким становищем.

Провадження у справі закрито через недоведеність порушення

ПРИКЛАД ЗАБОРОНИ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ:

УЧАСНИКИ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ:
ЧЛЕНИ ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ

Рішення Комітету від 03.05.2018 № 228-р

Зміст заявлених узгоджених дій:

Узгоджені дії у вигляді внесення змін до додатка 2 до Договору між членами Оптового ринку електричної енергії України (Правила Оптового ринку електричної енергії України, погоджені постановою НКРЕ від 09.08.2012 № 1028) у частині вибору складу обладнання з урахуванням необхідності забезпечення незнижуваних запасів вугілля на складах електростанцій, розрахунку цін за робочу потужність та платежів за електричну енергію виробникам, які працюють за ціновими заявками.

Ринок

генерації електричної енергії

Підстави для висновку

Зазначеними узгодженими діями передбачалось, зокрема:

- пріоритетне включення до графіка навантаження енергоблоків, що використовують вугілля марок Г та Д (навіть у разі, якщо цінова пропозиція енергоблоків із використанням вугілля марок А та П є нижчою);
- відміна мінімально допустимого складу обладнання в міжопалювальний період;
- включення в роботу генеруючого обладнання, яке працює на вугіллі марок А та П, виключно у випадку, якщо вибраного складу обладнання, працюючого на вугіллі Г та Д, недостатньо для забезпечення необхідного покриття.

Зміни до додатка 2 до Договору між членами Оптового ринку електричної енергії України (Правила Оптового ринку електричної енергії України, погоджені постановою НКРЕ від 09.08.2012 № 1028) можуть призвести до усунення з ринку генерації електричної енергії виробника електричної енергії, який працює за ціновими заявками з використанням вугілля низьколетких марок А та П, та, як наслідок, до суттєвого обмеження конкуренції на ринку генерації електричної енергії.

Висновок

Внаслідок заявлених дій могло відбутися суттєве обмеження конкуренції на всьому ринку генерації електричної енергії чи в значній його частині, а відтак, такі дії були заборонені АМКУ.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

08.06.2018 – круглий стіл на тему «Виробництво тепла з альтернативних джерел енергії – шлях до конкуренції у сфері теплопостачання».
22.05.2018 – круглий стіл на тему «Біржова торгівля як основа конкурентних ринків для забезпечення прозорості ціноутворення в паливно-енергетичному секторі в умовах європейської інтеграції України».
24.04.2018 – круглий стіл на тему «Запровадження конкуренції на ринку електричної енергії в новій моделі ринку».
13.03.2018 – круглий стіл на тему «Ринок електричної енергії України. Тягар чи потенціал?».
27.02.2018 - 28.02.2018 – участь в «Українському енергетичному форумі».

РИНКИ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Закон України «Про житлово-комунальні послуги»

Прийнято 09.11.2017	Набрав чинності 10.12.2017	Часткова дія 10.06.2018	Вводиться в дію 01.05.2019

Ринки житлово-комунального господарства на сьогодні перебувають у стані реформування.

Наразі діє два Закони України «Про житлово-комунальні послуги». Так, прийнятий 09 листопада 2017 року Закон України «Про житлово-комунальні послуги» діє лише в частині послуг з управління багатоквартирним будинком. Регулювання інших житлово-комунальних послуг здійснюється відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги», прийнятого 24 червня 2004 року.

Новий Закон України «Про житлово-комунальні послуги» вводиться в дію з 01 травня 2019 року.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» до житлово-комунальних послуг належать:

- **Житлова послуга** – послуга з управління багатоквартирним будинком—включає:
  - утримання спільного майна багатоквартирного будинку, зокрема прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, виконання санітарно-технічних робіт, обслуговування внутрішньобудинкових систем (крім обслуговування внутрішньобудинкових систем, що використовуються для надання відповідної комунальної послуги в разі укладення індивідуальних договорів про надання такої послуги, за умовами яких обслуговування таких систем здійснюється виконавцем), утримання ліфтів тощо;
  - купівлю електричної енергії для забезпечення функціонування спільного майна багатоквартирного будинку;
  - поточний ремонт спільного майна багатоквартирного будинку.
- **Комунальні послуги** – послуги з постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії, постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання, централізованого водовідведення, поводження з побутовими відходами.

Органами ліцензування суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на ринках житлово-комунального господарства, є НКРЕКП та обласні державні адміністрації.

НКРЕКП встановлює тарифи суб'єктам господа-

Відповідно до зведеного Переліку суб'єктів природних монополій, що ведеться АМКУ на підставі реєстрів, які формуються НКРЕКП, на 30.11.2018 кількість суб'єктів господарювання становить:

Ринок	Кількість суб'єктів	Форма власності	Найбільші суб'єкти
централізованого водопостачання та водовідведення	2244	75 % належать до комунальної	• АК «Київводоканал»; • Філія «Інфоксводоканал».
транспортування теплової енергії	679	50 % належать до комунальної	• КП «Київтеплоенерго»; • КП «Львівтеплоенерго».
захоронення побутових відходів	33	63 % належать до комунальної	• КП «ЕКО ДНІПРО»; • ПАТ «Київспецтранс».

рювання, які є її ліцензіатами. Органи місцевого самоврядування встановлюють тарифи суб'єктам господарювання житлово-комунальної сфери, які є ліцензіатами обласних державних адміністрацій.

Ціни (тарифи) на житлово-комунальні послуги встановлюються за домовленістю сторін, крім випадків, коли відповідно до закону ціни (тарифи) є регульованими. У такому разі ціни (тарифи) встановлюються уповноваженими законом державними органами або органами місцевого самоврядування відповідно до закону.

Вартість послуг з управління багатоквартирним будинком визначається за домовленістю сторін, крім випадку обрання управителя органом місцевого самоврядування.

Серед нововведень Закон України «Про житлово-комунальні послуги» передбачає, зокрема:

- три базові моделі договірних відносин щодо надання комунальних послуг у багатоквартирному будинку:
  - індивідуальний договір;
  - колективний договір;
  - договір з ОСББ або іншою юридичною особою, яка об'єднає всіх співвласників будинку як колективних споживачів;
- у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню за кожен день прострочення;
- введення плати за абонентське обслуговування, наявність права у споживача на зменшення розміру плати за житлово-комунальні послуги у разі їх ненадання; надання не в повному обсязі або зниження їхньої якості;
- наявність права у споживача на несплату вартості комунальних послуг (крім постачання теплової енергії) у разі їх невикористання за період тимчасової відсутності в житловому приміщенні понад 30 календарних днів, за умови документального підтвердження;
- наявність права у споживача отримувати від управителя, виконавців комунальних послуг штраф за перевищення нормативних строків проведення аварійно-відновних робіт;
- пільги та субсидії на оплату житлово-комунальних послуг виплачуються споживачу в грошовій формі у порядку, встановленому КМУ.

Впровадження зазначених та інших норм Закону

Ринки природних монополій	Потенційно конкурентні ринки
• централізоване водопостачання й водовідведення	• виробництво й постачання теплової енергії
• транспортування теплової енергії	• поводження з побутовими відходами, у тому числі перероблення побутових відходів
• захоронення побутових відходів	• послуга з управління багатоквартирним будинком

України «Про житлово-комунальні послуги» залежить від вторинного законодавства.

Відповідно до Плану організації підготовки проектів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України «Про житлово-комунальні послуги», передбачено розробку понад 30 нормативно-правових актів. АМКУ в значній частині підзаконних актів, які мають вплив на конкуренцію, співвиконавцем.

Протягом 2018 року опрацьовано 17 проектів підзаконних актів, розробником яких є Мінрегіон, до значної частини (11 проектів НПА) надані зауваження та пропозиції.

Здебільшого це зауваження щодо недопущення включення до тарифів витрат, які не належать до безпосередньої діяльності надавачів комунальних послуг, недопущення перехресного субсидіювання при наданні відповідних послуг, забезпечення єдиних підходів при наданні відповідних послуг, недопущення нормативної невизначеності положень нормативно-правових актів, що може призводити до різних тлумачень відповідних норм.

Ринки поводження з побутовими відходами

Виконавець послуг із поводження з побутовими відходами – суб'єкт господарювання, визначений виконавцем послуг із вивезення побутових відходів у встановленому законодавством порядку.

У сфері поводження з побутовими відходами на ринках послуг із вивезення побутових відходів діє понад 1000 суб'єктів господарювання. Підприємства є різної форми власності, проте 74 % - це суб'єкти господарювання комунальної форми власності.

Чинним законодавством у сфері поводження з побутовими відходами передбачена обов'язковість проведення конкурсу на визначення виконавця послуг із вивезення побутових відходів.

Так, відповідно до ст. 35-1 Закону України «Про відходи» збирання та вивезення побутових відходів у межах певної території здійснюються юридичною особою, яка уповноважена на це органом місцевого самоврядування на конкурсних засадах у порядку, встановленому КМУ, спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до п. 55 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування» до повноважень органів місцевого самоврядування (далі — ОМС) належить визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території населених пунктів збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами.

Відповідно до п. 4 Порядку проведення конкурсу на надання послуг із вивезення побутових відходів, затвердженого постановою КМУ від 16.11.2011 № 1173, підготовка та проведення конкурсу забезпечуються виконавчим органом сільської, селищної, міської ради або місцевою державною адміністрацією в разі делегування їй повноважень відповідними радами в порядку, встановленому законом.

Отже, міські, селищні, сільські ради, а в окремих випадках і місцеві державні адміністрації є організаторами конкурсу та на конкурсних засадах повинні визначати виконавця послуг із вивезення побутових відходів у межах певної території населеного пункту.

Законодавством у сфері поводження з побутовими відходами не передбачено відповідальності органів місцевого самоврядування в частині непроведення конкурсів із визначення виконавців послуг із поводження з побутовими відходами.

Відсутність дієвої норми контролю за діяльністю/бездіяльністю органів місцевого самоврядування створює умови для порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування.

Дії (бездіяльність) органів місцевого самоврядування щодо непроведення конкурсу з вивезення твердих побутових відходів, а також дії щодо створення дискримінаційних умов при проведенні конкурсу на визначення виконавців послуг містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачені ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді дій/бездіяльності органу місцевого самоврядування, які призвели або можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Відповідно до ч. 3 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення анти-

РИНКИ ПОВОДЖЕННЯ З ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Захоронення побутових відходів — природна монополія

Перероблення побутових відходів — ринок потенційно конкурентний

- діяльність здійснюється на підставі ліцензій, що видаються НКРЕКП або ОДА;
- тарифи розраховуються виконавцем та встановлюються НКРЕКП або ОМС;

Вивезення побутових відходів конкуренція, можлива на етапі конкурсного відбору

- виконавець послуг визначається на конкурсних засадах;
- тарифи розраховуються виконавцем за видами побутових відходів;
- тарифи встановлюються ОМС.

конкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Визначення органами місцевого самоврядування виконавців послуг із вивезення побутових відходів без конкурсного відбору не спонукає таких суб'єктів господарювання використовувати власні досягнення для отримання переваг, порівняно з конкурентами, та обмежує права інших суб'єктів господарювання, позбавляючи їх можливості на конкурсних засадах отримати право стати виконавцями послуг із вивезення побутових відходів, запропонувавши кращі умови надання цих послуг та менші ціни.

11.01.2018 АМКУ схвалено Звіт за результатами дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами.

Результати діяльності роботи органів АМКУ за 2018 рік засвідчили про значну кількість порушень органів місцевого самоврядування, які полягали саме в непроведенні конкурсів із визначення виконавців послуг із вивезення побутових відходів або надання окремому суб'єкту господарювання переваг під час проведення конкурсу.

За 2018 рік органами АМКУ було надано 108 обов'язкових для розгляду рекомендацій та розглянуто 43 справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Найбільша кількість порушень законодавства про захист економічної конкуренції в діях/бездіяльності органів місцевого самоврядування виявлено в Житомирській, Івано-Франківській, Львівській, Харківській та Чернігівській областях.

За результатами опрацювання рекомендацій, наданих органами АМКУ, та на виконання наданих під час розгляду справ зобов'язань органами місцевого самоврядування були проведені конкурси на визначення виконавців послуг із вивезення побутових відходів.

Протягом 2018 року органами АМКУ було розглянуто та опрацьовано 35 проектів нормативних актів, які стосувалися сфери поводження з побутовими відходами з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та створення умов для розвитку конкуренції на ринках поводження з побутовими відходами.

Ринки централізованого водопостачання та водовідведення

Виконавець послуг із централізованого водопостачання — суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність із централізованого водопостачання.

Виконавець послуг із централізованого водовідведення — суб'єкт господарювання, що провадить господарську діяльність із централізованого водовідведення.

За результатами розгляду звернень органами АМКУ та аналізу нормативно-правових актів, якими регулюються правовідносини у сфері пит-

РИНКИ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Централізоване водопостачання природна монополія

Централізоване водовідведення природна монополія

- діяльність здійснюється на підставі ліцензій, що видаються НКРЕКП або ОДА залежно від чисельності населення та обсягу послуг;
- тарифи розраховуються виконавцем та встановлюються НКРЕКП або ОМС.

ної води та питного водопостачання, встановлено відсутність єдиних, чітких та прозорих Правил приєднання/підключення до систем централізованого водопостачання й водовідведення.

Зазначене створює умови для вчинення виробниками, які займають монопольне (домінуюче) становище на відповідних ринках, порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Так, порушення законодавства про захист економічної конкуренції на ринках централізованого водопостачання та водовідведення були виявлені, зокрема, Сумським, Тернопільським, Чернігівським, Вінницьким та Харківським територіальними відділеннями АМКУ.

Найбільш поширеними порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції у цій сфері є:

- затягування терміну видачі технічних умов на приєднання;
- встановлення економічно необґрунтованої вартості послуг із видачі технічних умов на приєднання/підключення до систем централізованого водопостачання та водовідведення;
- обмеження терміну дії технічних умов на приєднання;
- включення до технічних умов на приєднання/підключення до систем централізованого водопостачання та водовідведення неправомірних вимог, які можуть призводити до ущемлення інтересів споживачів та/або інших суб'єктів господарювання.

У зв'язку з відсутністю єдиних Правил приєднання/підключення до систем водопостачання та водовідведення, виробники при видачі технічних умов на підключення, технічних умов на об'єкт будівництва та технічних умов на приєднання користуються нормами Правил технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України та Правил користування системами централізованого комунального водопостачання та водовідведення в населених пунктах України.

При цьому Правила технічної експлуатації та Правила користування не містять норм щодо обов'язковості дотримання вимог вказаних нормативно-правових актів у частині отримання технічних умов на підключення/приєднання або технічних умов на об'єкт будівництва чи встановлення засобів обліку води, такою категорією споживачів, як населення при отриманні послуг із централізованого водопостачання та водовідведення (прийнятті на абонентний облік засобів обліку води тощо).

Комітет листом від 26.10.2018 № 128-29/02-14285 надав Мінрегіону рекомендації вжити заходів щодо розроблення єдиних правил приєднання/підключення до систем централізованого водопостачання та водовідведення.

Ринки послуг у сфері теплопостачання

Виконавець послуг із постачання теплової енергії — теплопостачальна організація.

Питання оплати за опалення місць загального користування регулюється такими нормативно-правовими актами:

- Законом України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання»;
- правилами надання послуг із централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води й водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від

21 липня 2005 року № 630;

- методикою розрахунку кількості теплоти, спожитої на опалення місць загального користування багатоквартирних будинків, та визначення плати за їх опалення, затвердженою наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 31.10.2006 № 359;
- рекомендаціями щодо застосування Методики розрахунку кількості теплоти, спожитої на опалення місць загального користування багатоквартирних будинків, та визначення плати за їх опалення, затвердженими наказом Мінжитлокомунгоспу від 22.02.2008 № 47.

Законодавством не визначено, які саме частини нежитлового приміщення підпадають під поняття «місця загального користування» та відповідно потребують оплати власниками квартир багатоквартирних будинків.

Законом України «Про особливості здійснення права власності в багатоквартирному будинку» визначено термін «допоміжні приміщення багатоквартирного будинку».

Закон України «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» одночасно містить поняття «місця загального користування» та «допоміжні приміщення будівлі».

Згідно з п. 2 ч. 2 ст. 10 Закону України «Про комерційний облік» обсяг теплової енергії, витраченої на опалення місць загального користування та допоміжних приміщень будівлі, визначається та розподіляється між споживачами пропорційно до площі (об'єму) квартири (іншого приміщення) за методикою розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Недосконалість положень чинних нормативних актів, які регулюють питання оплати за опалення місць загального користування, відсутність прозорого порядку нарахування за опалення місць загального користування створює умови, за яких надавачі послуг із постачання теплової енергії здійснюють нарахування за опалення місць загального користування на власний розсуд.

Отже, неврегульованість питання з оплатою за опалення місць загального користування, створює умови для зловживання теплопостачальними організаціями своїм монопольним (домінуючим) становищем, і як наслідок, до ущемлення інтересів споживачів.

Результати діяльності роботи органів АМКУ за 2017-2018 роки засвідчили наявність порушень у діях теплопостачальних організацій при нарахуванні плати за опалення місць загального користування.

Враховуючи виявлені факти ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції в діях теплопостачальних організацій, Вінницьким, Івано-Франківським, Львівським та Полтавським обласними територіальними відділеннями АМКУ були надані обов'язкові для розгляду рекомендації щодо припинення дій, які містять ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Найбільш поширеними порушеннями були:

- нарахування плати за опалення місць загального користування споживачам при демонтованій системі опалення місць загального користування;

РИНКИ ПОСЛУГ У СФЕРІ ТЕПЛОПОСТАЧАННЯ

Виробництво теплової енергії – потенційно конкурентний	Постачання теплової енергії – потенційно конкурентний	Транспортування теплової енергії – природна монополія

- тарифи встановлюються НКРЕКП або ОМС;
- діяльність здійснюється на підставі ліцензій, що видаються НКРЕКП або ОДА залежно від обсягу виробництва теплової енергії та ступеня забезпеченості споживачів приладами обліку теплової енергії.

- нарахування плати за опалення місць загального користування споживачам, які підключені до мереж централізованого опалення, за відсутності нарахування плати споживачам, які мають індивідуальне опалення;
- нарахування плати за опалення місць загального користування без проведення заходів з утеплення місць загального користування будинку.

Ринки послуг з приєднання до теплових мереж юридичних осіб

Чинним законодавством у сфері теплопостачання, зокрема, Законом України «Про теплопостачання», Законом України «Про житлово-комунальні послуги», постановами НКРЕКП «Про затвердження Правил приєднання до теплових мереж», та «Про затвердження Правил надання і погодження технічних умов на підключення до теплових мереж» передбачено, зокрема, таке:

- суб'єкт господарювання, який здійснює діяльність із транспортування теплової енергії, зобов'язаний приєднати теплогенеруючу організацію, що має намір здійснювати діяльність із виробництва теплової енергії, після виконання технічних умов та укладання договору на приєднання до теплової мережі;
- для видачі технічних умов теплотранспортуюча організація визначає джерело теплової енергії та місце приєднання до теплових мереж;
- приєднання до теплових мереж здійснюється згідно з відповідною схемою теплопостачання;
- органи місцевого самоврядування затверджують місцеві програми розвитку у сфері теплопостачання та проекти схем теплопостачання, а також визначають виконавців послуг із постачання теплової енергії;
- якщо до магістральної або місцевої теплової мережі теплопостачальної організації приєднані дві або декілька теплогенеруючих організацій, то встановлення пріоритетності укладання договорів на закупівлю теплової енергії від них здійснюється на конкурентних засадах, конкурс організовує виконавчий орган міської або селищної ради в порядку, встановленому законодавством;
- у разі відмови відповідного органу місцевого самоврядування, який затвердив схему теплопостачання, у внесенні змін до схеми теплопостачання в частині заходів, що забезпечать можливість приєднання об'єкта замовника до теплових мереж, власник відмовляє замовнику у приєднанні у зв'язку з відсутністю технічної можливості приєднання.

На цей час більшість комунальних підприємств, що діють у сфері централізованого теплопостачання, як правило, поєднують функції виробництва, транспортування та постачання теплової енергії та займають монопольне (домінуюче) становище на відповідних ринках. В основному великі комунальні підприємства поєднують в собі виробництво теплової енергії як на природному газі, так і з використання альтернативних джерел енергії.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.

За таких умов, ані суб'єкти господарювання, ані органи місцевого самоврядування не зацікавлені в доступі на ринок теплової енергії нових суб'єктів господарювання. Отже, як суб'єктами господарювання, так і органами місцевого самоврядування можуть створюватись штучні бар'єри для доступу на ринок постачання теплової енергії. Законодавством у сфері теплопостачання не передбачено відповідальності органів місцевого самоврядування у випадках відмови в затверджені схем теплопостачання, відмови у внесенні змін до схеми теплопостачання, у невизначені виконавців послуг із постачання теплової енергії, у не проведенні конкурсу на встановлення пріоритетності укладання договорів на закупівлю теплової енергії, тощо.

Комітет листом від 25.07.2018 № 128-29.1/06-9283 надав рекомендації Мінрегіону щодо необхідності внесення змін до Закону України «Про теплопостачання», передбачивши відповідальність організаторів конкурсу та його учасників.

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

ІСНУВАННЯ БАР'ЄРІВ ДЛЯ ДОСТУПУ ДО ТЕПЛОМЕРЕЖ НЕЗАЛЕЖНИХ ВИРОБНИКІВ ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ

2016-2017. Прийнято за основу Концепцію впровадження конкуренції в централізованому теплопостачанні України, розроблену Держенергоефективності спільно з Проектом USAID «Муніципальна енергетична реформа в Україні» та експертним середовищем. Опрацьовано розроблену Мінрегіоном Концепцію реалізації державної політики у сфері теплопостачання.

2018. Взято участь у розробці нормативно-правових актів, спрямованих на розвиток конкуренції на ринку теплової енергії. Надано пропозиції Мінрегіону щодо необхідності внесення змін до Закону України «Про теплопостачання», передбачивши відповідальність органів місцевого самоврядування у сфері теплопостачання.

ВІДСУТНІСТЬ ТИПОВИХ ДОГОВОРІВ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ ТА ПРОЗОРИХ НОРМ ЩОДО КАТЕГОРІЙ СПОЖИВАЧІВ

АМКУ протягом **2016-2017** років неодноразово наголошував Мінрегіону та НКРЕКП на необхідності вжиття в межах повноважень заходів щодо врегулювання питань надання послуг із централізованого опалення та постачання теплової енергії з урахуванням різних категорій споживачів, а також звертався з пропозиціями до КМУ щодо надання доручення відповідним органам влади, стосовно розробки форм Типових договорів про надання послуг із централізованого опалення та постачання гарячої води для різних категорій споживачів.

2018. Надано рекомендації Мінрегіону щодо внесення в установленому порядку на розгляд КМУ проектів типових договорів про надання послуг із постачання теплової енергії та послуг із постачання гарячої води з індивідуальним споживачем (з/без обслуговуванням внутрішньобудинкових мереж), із колективним споживачем.

НЕПРОЗОРИЙ МЕХАНІЗМ НАРАХУВАННЯ ПЛАТИ ЗА ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ОПАЛЕННЯ

Протягом **2016-2017** років АМКУ звертався з пропозиціями до КМУ щодо надання доручення відповідним органам влади щодо необхідності:

- розроблення форми Типового договору про надання послуг з опалення місць загального користування;
- внесення змін до Методики розрахунку кількості теплоти, спожитої на опалення місць загального користування багатоквартирних будинків, визначення плати за їх опалення, затвердженої наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 31.10.2006 № 359.

2019. За результатами проведеного дослідження розроблено техкарту щодо здійснення контролю за дотриманням конкурентного законодавства органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання на ринках постачання теплової енергії.

ВІДПОВІДАЧ:
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ЧКАЛОВСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ НІКОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Рішення Дніпропетровського ОТВ АМКУ від 31.07.2018 № 10/01-14/04-18

Відділенням з'ясовано, що на території села Чкалове Нікопольського району протягом 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 та у 2018 році послуги з вивезення твердих побутових відходів надає комунальне підприємство «Фонтан Плюс» (далі — КП «Фонтан Плюс»). Виконавчий комітет Чкаловської сільської ради у 2012-2018 роках не проводився конкурсу на надання послуг із вивезення побутових відходів на території села Чкалове. Під час проведеного дослідження Відділенням з'ясовано, що в межах Нікопольського району Дніпропетровської області є суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність у сфері поводження з побутовими відходами, мають відповідну матеріально-технічну базу та намір брати участь у конкурсах на надання послуг у цій сфері. Зокрема, це товариство з додатковою відповідальністю «Дніпрокомунтранс», товариство з обмеженою відповідальністю «Полігон СД-32», товариство з обмеженою відповідальністю «КУБ ЛДФ». Ціни на послуги з вивезення побутових відходів потенційних конкурентів є значно нижчими, ніж у КП «Фонтан плюс». Так, послуги з вивезення твердих побутових відходів для бюджетних установ у КП «Фонтан плюс» становлять 162,94 грн/м^3, у товариства з обмеженою відповідальністю «КУБ ЛДФ» — 87,19 грн/м^3, у товариства з додатковою відповідальністю «Дніпрокомунтранс» — 47,25 грн/м^3.

Бездіяльність Виконавчого комітету Чкаловської сільської ради Нікопольського району, яка полягала в непроведенні конкурсу у 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 та у 2018 роках на визначення виконавця послуг з вивезення побутових відходів на території села Чкалове, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та зобов'язано провести відповідний конкурс.

За результатами вжитих Дніпропетровським ОТВ заходів порушення припинено

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «СЛУЖБА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»

Рішення Харківського ОТВ АМКУ від 29.03.2018 № 25р/к

ТОВ «СЛУЖБА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА» відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом 2016-2017 років, січня - лютого 2018 року та на березень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, у межах багатоквартирного будинку № 61 «Д» по-просп. Ювілейний у м. Харкові та його прибудинкової території, із часткою 100 %.

Визнано, що ТОВ СЛУЖБА «ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА», включивши до тарифу на послугу з утримання будинку 61 «Д» по просп. Ювілейний у м. Харкові та його прибудинкової території статті витрат «орендна плата за земельну ділянку», вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 1 ч. 2 ст. 13, п. 2 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, що призвело до ущемлення інтересів споживачів. На цей час порушення припинено.

Штраф: 68 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
КП «ВІННИЦЯОБЛВОДОКАНАЛ»

Рекомендації Вінницького ОТВ АМКУ від 17.07.2018 № 09-рек

Як встановило Відділення, КП «Вінницяоблводоканал» до окремих суб'єктів господарювання висувало вимоги щодо встановлення приладів обліку холодного водопостачання метрологічного класу точності «С» з автоматичною системою передачі даних, що не передбачено чинним законодавством.

П. 5.6 розділу V «Система обліку водопостачання та водовідведення» Правил користування системами централізованого водопостачання та водовідведення в населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 27.06.2008 № 190, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 07.10.2008 за № 936/15627, передбачено, що до початку розробки технічної документації вузла обліку споживач повинен отримати від виробника вихідні дані, а також рекомендації щодо типу засобів обліку.

Отже, чинним законодавством передбачено рекомендації Підприємства щодо типу засобу обліку, який має бути встановлений споживачами послуг із централізованого водопостачання та водовідведення, але не передбачено обов'язковості встановлення споживачами цих послуг приладів обліку холодного водопостачання саме метрологічного класу точності «С» та з автоматичною системою передачі даних.

Відділенням були надані рекомендації КП «Вінницяоблводоканал» припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 1 ч. 2 ст. 13, п. 2 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», усунути причини виникнення цього порушення й умов, що йому сприяють.

Наразі рекомендації виконані

ВІДПОВІДАЧ:
КАТЮЖАНСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

Рішення Київського ОТВ АМКУ від 18.10.2016 № 46

Відділенням встановлено, що органом місцевого самоврядування — Катюжанською сільською радою відмовлено у визначенні малого приватного підприємства «ВПК» (далі — МПП «ВПК») виконавцем послуг із постачання теплової енергії, що стало перешкодою підприємству приймати участь у державних (публічних) закупівлях. Катюжанською селищною радою не було зазначено жодних об'єктивних підстав та обґрунтованих причин із посиланням на відповідні нормативно-правові акти, де було б зазначено, що МПП «ВПК» не може бути визначене виконавцем послуг із постачання теплової енергії на альтернативній основі на території с. Катюжанка, а саме, для Катюжанської загальноосвітньої середньої школи та прилеглих житлових багатоквартирних будинків.

Рішенням визнано бездіяльність Катюжанської сільської ради порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим ч. 1 ст. 15, п. 3 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органів місцевого самоврядування, яке може призвести до недопущення конкуренції, та зобов'язано припинити порушення. Висновки Відділення підтверджуються рішенням АМКУ про перевірку рішення ОТВ від 01.02.2018 № 28-р та постановою Київського апеляційного господарського суду, згідно з якою висновки, викладені у рішенні, відповідають обставинам справи.

ВІДПОВІДАЧІ:
ВІЛЬЧАНСЬКА, СЛАТИНСЬКА, РОГАНСЬКА, ПЕРЕСІЧАНСЬКА, СТАРОСАЛТІВСЬКА, АНДРІЇВСЬКА, КРАСНОПАВЛІВСЬКА, ПЕЧЕНІЗЬКА, ДВОРІЧАНСЬКА, САВИНСЬКА СЕЛИЩНІ РАДИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, БАРВІНКІВСЬКИЙ ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ МІСЬКОЇ РАДИ, ВАЛКІВСЬКА МІСЬКА РАДА, П'ЯТИГІРСЬКА СІЛЬСЬКА РАДА

Рекомендації Харківського ОТВ АМКУ (від 27.03.2018 № 28-рк/к, від 03.04.2018 № 31-33-рк/к, від 05.04.2018 № 35-рк/к, від 10.04.2018 № 36-38-рк/к, від 19.04.2018 № 43-45-рк/к, від 31.05.2018 № 56-рк/к, від 14.06.2018 № 63-рк/к)

Під час проведеного дослідження ринків послуг у сфері поводження з побутовими відходами територіальним відділенням встановлено, що органи місцевого самоврядування не проводили конкурсів на визначення виконавців послуг із вивезення побутових відходів на відповідних територіях населеного пункту. У межах Харківської області послуги із вивезення побутових відходів надають близько 73 суб'єктів господарювання. Отже, ринок послуг із вивезення побутових відходів є потенційно конкурентним.

Непроведення органами місцевого самоврядування, всупереч вимогам чинного законодавства, конкурсу на надання послуг із вивезення побутових відходів може обмежувати право певних осіб, які мали (мають) намір взяти участь у такому конкурсі, змагатися за право здійснення відповідної господарської діяльності на ринку надання послуг із вивезення побутових відходів.

Отже, бездіяльність органів місцевого самоврядування полягає в непроведенні конкурсу на визначення виконавця послуг із вивезення побутових відходів, у вигляді антиконкурентних дій органу місцевого самоврядування, які можуть призвести до недопущення конкуренції на ринку вивезення побутових відходів.

Наразі рекомендації виконано

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «СЛУЖБА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА»

Рішення Харківського ОТВ АМКУ від 29.03.2018 № 25р/к

ТОВ «СЛУЖБА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА» відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом 2016-2017 років, січня - лютого 2018 року та на березень 2018 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, у межах багатоквартирного будинку № 61 «Д» по просп. Ювілейний у м. Харкові та його прибудинкової території, із часткою 100 %.

Визнано, що ТОВ СЛУЖБА «ЖИТЛОВО–КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА», включивши до тарифу на послугу з утримання будинку 61 «Д» по просп. Ювілейний у м. Харкові та його прибудинкової території статті витрат «орендна плата за земельну ділянку», вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 1 ч. 2 ст. 13, п. 2 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій, що призвело до ущемлення інтересів споживачів.

На цей час порушення припинено.

Штраф: 68 000 грн

НАДАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА РИНКАХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

- Проект наказу Мінрегіону «Про затвердження Порядку оснащення будівель вузлами комерційного обліку та обладнанням інженерних систем для забезпечення такого обліку».
- Проект Закону України «Про особливості забезпечення діяльності з тепло-енергопостачання в місті Києві на період переходу майна теплоенергетичного комплексу міста Києва в управління територіальної громади міста Києва».
- Проект постанови КМУ «Про затвердження Правил надання послуги з управління багатоквартирним будинком та Типового договору про надання послуги з управління багатоквартирного будинку».
- Проект постанови КМУ «Про внесення змін до постанови КМУ від 01 червня 2011 р. № 869».
- Проект постанови КМУ «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого водопостачання та водовідведення та типових договорів про надання послуг з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення».
- Проект Закону України «Про внесення змін до ст. 22 Закону України «Про теплопостачання».
- Проект постанови КМУ «Про внесення змін до деяких постанов КМУ»: від 10.12.2008 № 1070, від 26.06.2006 № 1010, від 16.11.2011 № 1173.
- Проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення перерахунку вартості послуг з управління багатоквартирним будинком за період її ненадання, надання невідповідної якості».
- Проект Закону України «Про водовідведення».
- Проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про теплопостачання».
- Проект наказу Мінрегіону Про затвердження Методики визначення розміру внесків за встановлення, обслуговування та заміну вузлів комерційного обліку та їх розподілу між споживачами комунальних послуг, власниками (співвласниками) приміщень, обладнаних індивідуальними системами опалення та/або гарячого водопостачання».

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

11.10.2018 – проведено День захисту конкуренції на ринках житлово-комунальних послуг на тему «Теплопостачання в Україні. Що має знати споживач?» у форматі WEB-конференції зі всіма регіонами України.

08.06.2018 – проведено круглий стіл на тему «Виробництво тепла з альтернативних джерел енергії – шлях до конкуренції у сфері теплопостачання».

РИНКИ БЕНЗИНУ, ДИЗЕЛЬНОГО ПАЛИВА ТА СКРАПЛЕНОГО ВУГЛЕВОДНЕВОГО ГАЗУ ЯК МОТОРНОГО ПАЛЬНОГО

ПОЛЮХОВИЧ ВАЛЕРІЙ ІВАНОВИЧ

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«Нафтогазова промисловість – основа сучасної економіки. Проблема забезпечення ресурсами нафти й газу, а також продуктами нафтопереробки є особливо актуальною для України, оскільки енергетична безпека країни є невід'ємною складовою національної та економічної безпеки й необхідною умовою існування та розвитку держави.

З огляду на імпортозалежність ринків нафтопродуктів та відсутність державного регулювання цін на пальне, основна увага органів Комітету на цих ринках зосереджена на оперативному виявленні фактів можливих цінових змов з одночасним вжиттям заходів щодо підвищення ступеня прозорості ринків. Застосування таких механізмів дозволить створити прозорий, зрозумілий та прогнозований ринок пального як для органів влади, так і для кінцевих споживачів».

Українські ринки світлих нафтопродуктів переважно складаються з імпорту. Зазначені ринки характеризуються присутністю на них значної кількості гравців та відсутністю державного регулювання цін на пальне.

Основними країнами, з яких протягом січня – жовтня 2018 року імпортувався бензин марки А-95, є Литва та Білорусь.

Основними країнами, з яких протягом січня – жовтня 2018 року імпортувалося дизельне паливо, є Литва, Білорусь та Російська Федерація.

Основними країнами, з яких протягом січня – жовтня 2018 року імпортувався скраплений вуглеводневий газ, є Білорусь, Російська Федерація та Казахстан.

Автомобільні бензини, дизельне паливо (далі в цьому розділі—ДП), скраплений вуглеводневий газ (далі — СВГ) є видами палива для автомобільних і мотоциклетних двигунів, а також двигунів іншого призначення. Зазначені види пального мають однакове функціональне призначення через їх використання як моторного пального, але різні фізико-хімічні властивості.

При цьому бензин дизельне паливо, скраплений вуглеводневий газ не можуть вважатися взаємозамінними товарами з точки зору споживчих характеристик товару, оскільки кожен із них мо-

Структура імпорту бензину марки А-95 за січень — жовтень 2018 року

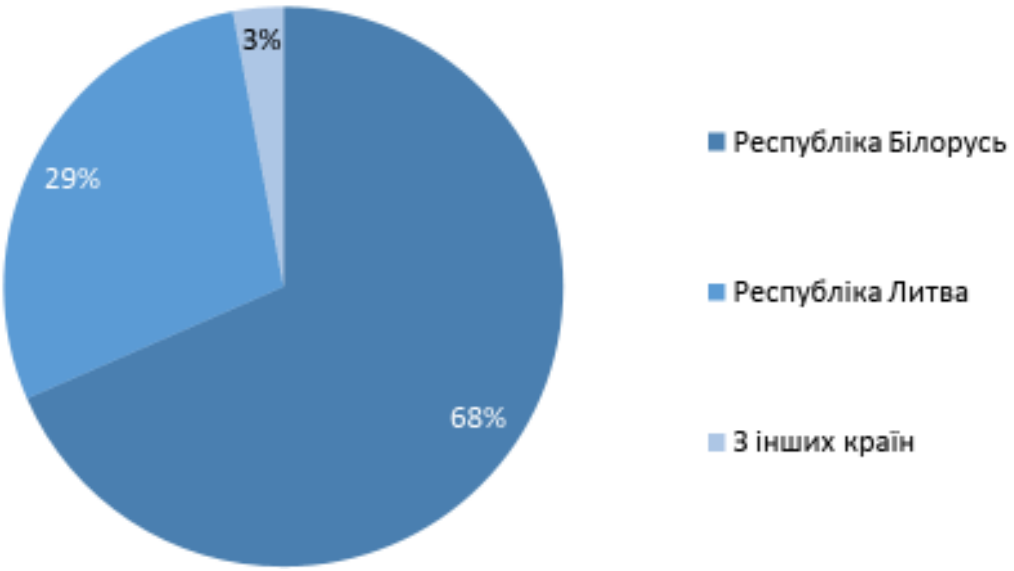

Структура імпорту дизельного палива за січень — жовтень 2018 року

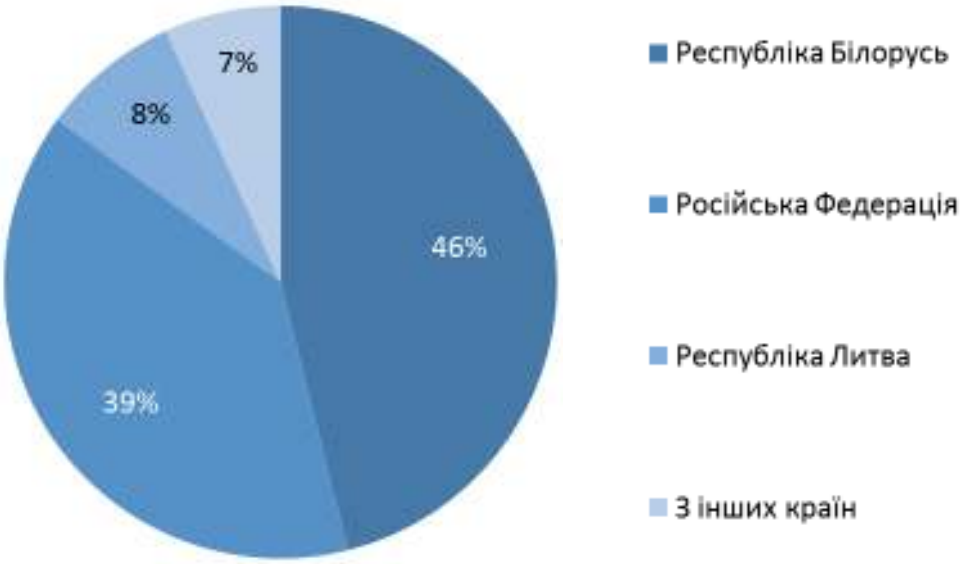

же бути використаний тільки для певних видів транспортних засобів, облаштованих відповідними двигунами чи іншим устаткуванням, або потребує технічного переобладнання транспортного засобу.

Бензини з низьким октановим числом, а саме бензини марок А-76 та А-80, є низькооктановими бензинами та зазвичай використовуються як пальне для заправки старих автомобілів вітчизняного виробництва, військової, залізничної і спецтехніки, а також сільськогосподарських машин.

Бензини з високим октановим числом, а саме бензини марок А-92, А-95 та А-98, є високооктановими бензинами, які завдяки високому октановому числу мають вищий ступінь стабільності, нижчу токсичність вихлопів та ймовірність детонації.

В інструкції з експлуатації автотранспортного засобу зазначається конкретний вид палива з

Структура імпорту СВГ за січень — жовтень 2018 року

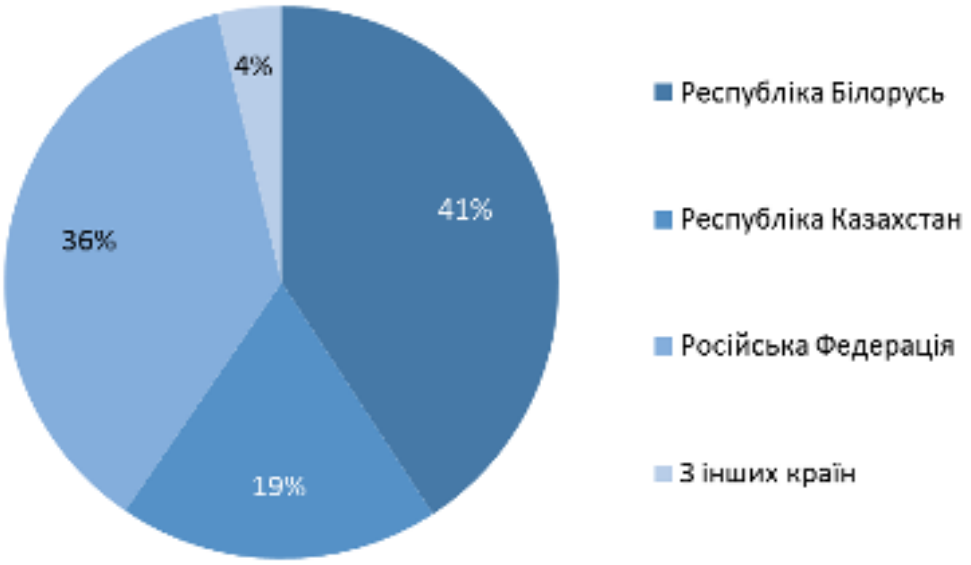

Динаміка обсягу та вартості імпорту бензину А-95 протягом січня — жовтня 2018 року

певними детонаційними характеристиками, використання якого дозволяє досягти оптимальних показників роботи двигуна внутрішнього згоряння та уникнути його передчасного виходу з ладу.

Враховуючи викладене, низькооктанові та високооктанові бензини не є взаємозамінними з точки зору споживчих характеристик.

Порядок приймання та роздрібної торгівлі бензином, дизельним паливом, скрапленим вуглеводневим газом, гасом, маслами, мастилами регулюється Правилами роздрібної торгівлі нафтопродуктами, затвердженими постановою КМУ від 20 грудня 1997 року № 1442 (із змінами) (далі – Правила).

Відповідно до Правил роздрібний продаж нафтопродуктів здійснюється через мережу автозаправних станцій (далі – АЗС), що призначені для відпуску споживачам нафтопродуктів. АЗС поділяються на стаціонарні, пересувні та контейнерні.

Відповідно до Правил відомості про роздрібні ціни, марки та види нафтопродуктів, що продаються на АЗС, повинні бути зазначені на інформаційному табло, яке встановлюється на в'їзді та біля оператора АЗС (далі – інформаційне табло).

Суб'єкт господарювання, що здійснює продаж нафтопродуктів, зобов'язаний своєчасно надати споживачеві необхідну доступну та достовірну інформацію про нафтопродукти, а також на вимогу споживача – копію документа про якість (паспорт якості) та копію декларації про їх відповідність. Така інформація доводиться до відома споживачів шляхом зазначення в супровідній документації, що додається до нафтопродуктів, на етикетці (для розфасованих нафтопродуктів), а також у маркуванні чи іншим способом (у доступній наочній формі), прийнятним для відповідного виду продукції.

Отже, роздрібну торгівлю нафтопродуктами на стаціонарних АЗС мають здійснювати оператори ринку за цінами, зазначеними на інформаційних табло.

Роздрібна торгівля високооктановими бензинами та дизельним паливом, що здійснюється на стаціонарних АЗС з метою заправки автотранспортних засобів, не має еквівалентних замінників.

За інформацією державного підприємства «Державний інформаційно-аналітичний центр моніторингу зовнішніх товарних ринків» (далі – ДП «Держзовнішінформ»), на грудень 2018 року в Україні нараховувалося 6433 АЗС (у тому числі автомобільні газонаповнювальні компресорні станції).

Територіальними (географічними) межами ринків роздрібної торгівлі високооктановими бензинами та дизельним паливом через мережу стаціонарних АЗС є відповідні регіони, їх частини, населені пункти, траси внаслідок економіч-

Динаміка обсягу та вартості імпорту дизельного палива протягом січня — жовтня 2018 року

ної недоцільності та додаткових витрат часу, необхідних споживачам на придбання вказаного товару за межами цих територій.

Роздрібна торгівля низькооктановими, високооктановими бензинами та дизельним паливом здійснюється за вільними цінами.

Оператори ринку визначають ціни самостійно, під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх економічних факторів.

Державне регулювання цін на низькооктанові, високооктанові бензини та дизельне паливо не запроваджено.

У той же час роздрібні ціни реалізації пального через мережу стаціонарних АЗС характеризуються високою волатильністю, що у свою чергу вимагає від Антимонопольного комітету України швидкої оцінки дій операторів ринку на предмет їх відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.

Як свідчить практика Комітету, найбільш поширеним видом порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринках роздрібної торгівлі нафтопродуктами через мережу стаціонарних АЗС є вчинення учасниками цих ринків антиконкурентних узгоджених дій у вигляді схожих дій, які полягають у встановленні та підтриманні на інформаційних табло стаціонарних АЗС роздрібних цін на пальне на однаковому рівні без об’єктивно виправданих на те причин.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКІВ АВІАЦІЙНОГО ПАЛЬНОГО ТА ПОСЛУГ ЗАПРАВКИ ПОВІТРЯНИХ СУДЕН

За інформацією найбільших за обсягами перевезень пасажирів авіакомпаній, які є безпосередніми споживачами авіаційного пального, протягом 2016 – 2017 років повітряні судна авіакомпаній при здійсненні внутрішніх та міжнародних авіаційних перевезень пасажирів заправлялися авіаційним пальним марок «ТС-1», «РТ» та «Jet A-1».

З урахуванням викладеного, товаром є авіаційне пальне, а товарними межами ринку — оптова реалізація авіаційного пального.

Територіальними межами ринку оптової торгівлі авіаційним пальним визначено територію України.

Учасниками загальнодержавного ринку оптової торгівлі авіаційним пальним є:

- продавці – суб'єкти господарювання, які здійснюють виробництво авіаційного пального на вітчизняних потужностях, та суб’єкти господарювання, які імпортують авіаційне пальне в Україну;
- ♦ споживачі – суб’єкти господарювання, які придбавають авіаційне пальне з метою подальшої його реалізації для заправки повітряних суден.

Виробництво авіаційного пального протягом 2016 – 2017 років здійснювало виключно ПАТ «Укртатнафта».

Структуру загальнодержавного ринку авіаційного пального в Україні у 2016 році наведено на діаграмі.

ПАТ «Укртатнафта» у 2016 році мало структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища на загальнодержавному ринку авіаційного пального із часткою більше 35 %.

Ступінь відкритості загальнодержавного ринку авіаційного пального у 2016 році становить 43 %.

Загальнодержавний ринок авіаційного пального має структуру жорсткої олігополії.

Стан конкуренції на ринках послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден в окремих аеропортах України

Товарними межами ринку є послуги з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден.

Територіальними межами ринку реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден є межі окремого аеропорту.

Наведене свідчить про наявність суттєвих бар'єрів для вступу на ринок послуг із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден та неможливість вступу на цей ринок нових учасників протягом короткого строку.

Учасниками регіональних ринків послуг із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден є:

Структура загальнодержавного ринку авіаційного пального протягом 2018 року (виробництво та імпорт)

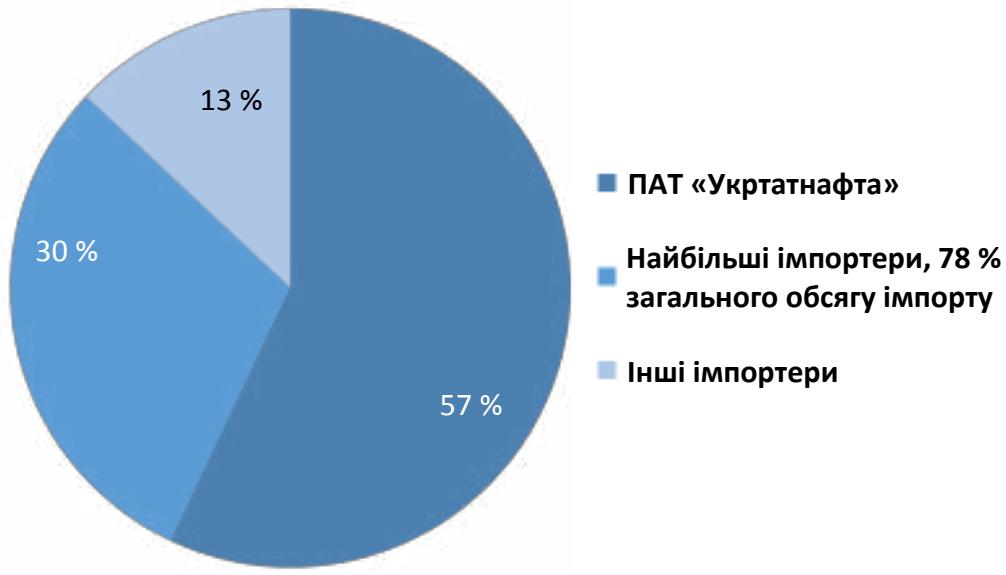

- продавці – суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність із реалізації авіаційного пального кінцевим споживачам (авіакомпаніям);
- споживачі – суб’єкти господарювання, авіакомпанії, які здійснюють діяльність із авіаційного пасажирського перевезення та перевезення багажу.

Організація договірних відносин між продавцями та покупцями на регіональних ринках послуг із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах різних аеропортів України є різною.

Під час проведення дослідження було виявлено такі алгоритми організації взаємовідносин між продавцями та покупцями на регіональних ринках послуг із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден:

- Схема 1. Продавець авіаційного пального укладає договір на поставку авіаційного пального з покупцем (авіакомпанією). При цьому для здійснення технічної операції заправки

Структура загальнодержавного ринку авіаційного пального протягом 2017 року (виробництво та імпорт)

повітряних суден продавець залучає третіх осіб. Тобто, продавець у межах аеропорту укладає договір на заправку повітряного судна із суб'єктом господарювання, який має сертифікат з авіапаливозабезпечення (заправником). У свою чергу заправник здійснює діяльність із технічного переміщення авіаційного пального продавця в бак повітряного судна покупця, фактично не маючи жодних договірних відносин із покупцем.

- Схема 2. Продавець авіаційного пального укладає договір на поставку авіаційного пального з покупцем (авіакомпанією). При цьому продавець авіаційного пального має сертифікат з авіапаливозабезпечення та здійснює діяльність із технічного переміщення авіаційного пального в бак повітряного судна покупця власними силами (без залучення третіх осіб).

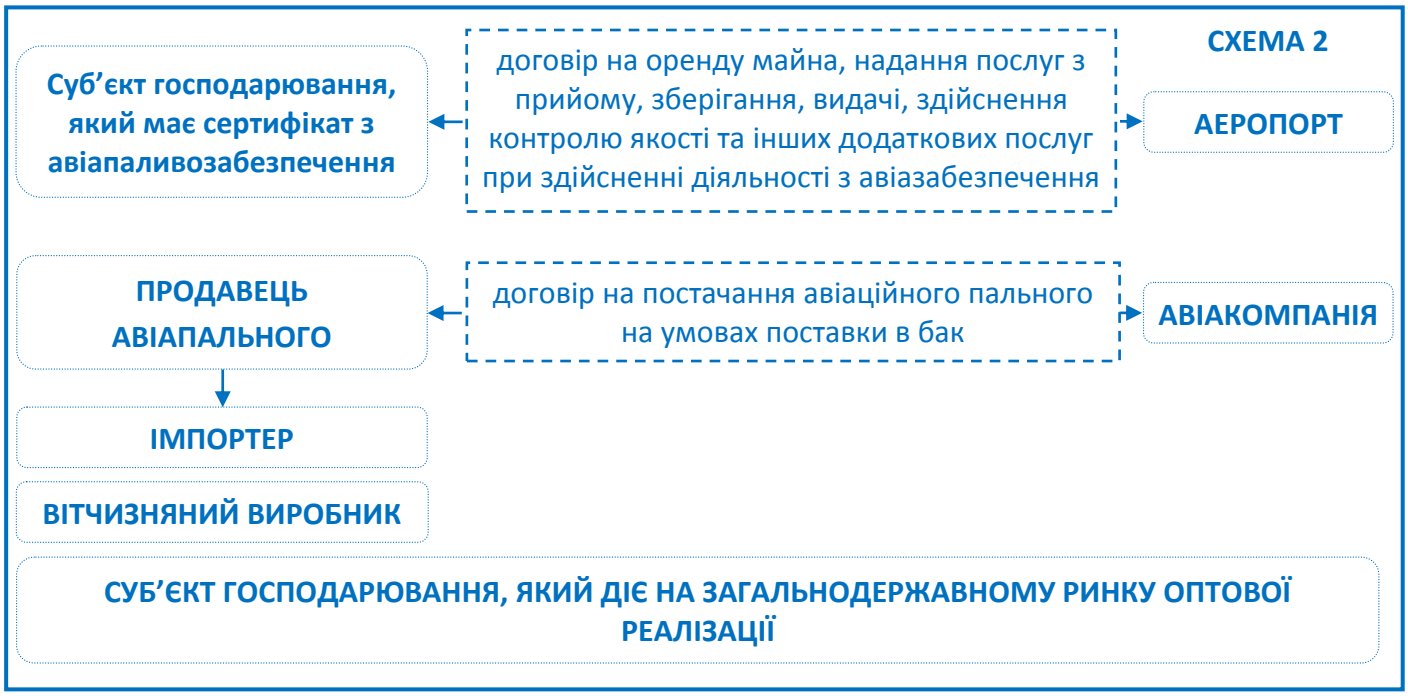

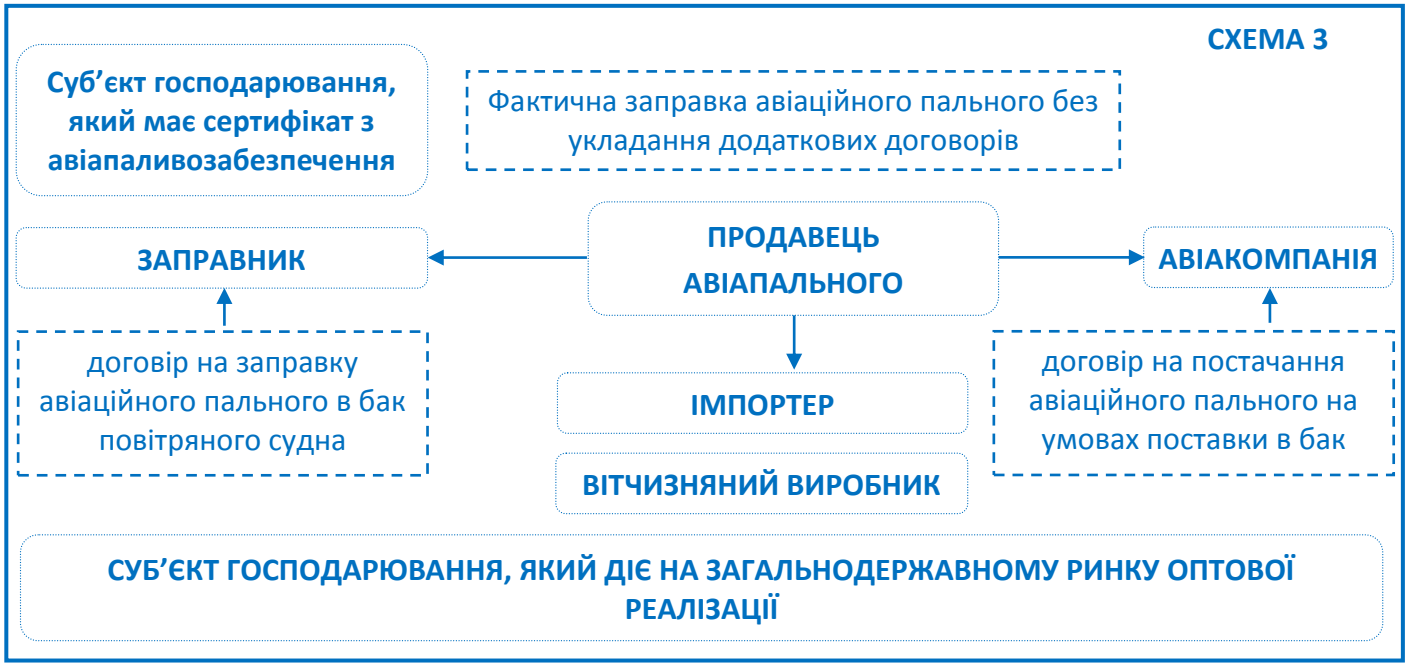

- Схема 3. Продавець авіаційного пального укладає договір на поставку авіаційного пального з покупцем (авіакомпанією). При цьому діяльність із технічного переміщення авіаційного пального продавця в бак повітряного судна покупця здійснює аеропорт, який має сертифікат з авіапаливозабезпечення. У свою чергу аеропорт здійснює діяльність з авіапаливозабезпечення в бак повітряного судна покупця, фактично не маючи договірних відносин із покупцем.

У межах територій окремих аеропортів діяльність із реалізації авіаційного пального одночасно з продавцями авіаційного пального (які не мають сертифіката з авіапаливозабезпечення) здійснюють авіапаливозаправні компанії. За таких обставин авіапаливозаправні компанії виступають конкурентами продавців авіаційного пального та, як наслідок, можуть бути зацікавлені у створенні останнім перешкод у доступі до інфраструктури з авіапаливозабезпечення.

Стан конкуренції на ринках послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден в окремих аеропортах України

Протягом 2016 – 2017 років найбільшими аеропортами України за обсягом пасажиропотоку були: МА «Бориспіль», МА «Дніпропетровськ», МА ім. Данила Галицького, МА «Харків», МА «Одеса», МА «Київ» (Жуляни).

З огляду на зазначене, дослідження стану конкуренції на регіональних ринках послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден було проведено в межах територій зазначених аеропортів.

Як встановлено під час дослідження, середні ціни реалізації авіаційного пального в межах різних аеропортів суттєво відрізняються.

Динаміку мінімальних, максимальних та середніх цін реалізації авіаційного пального в межах окремих аеропортів протягом 2016 року відображено на графіку:

- різниця між мінімальними та максимальними цінами реалізації авіаційного пального є дуже значною та становила від 8 671 грн/тонну (у квітні 2016 року) до 11 986 грн/тонну (у серпні 2016 року);
- середні ціни реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден в аеропортах України мали тенденцію до зростання;
- найвищі середні ціни реалізації авіаційного пального спостерігалися в МА «Харків», а найнижчі – в МА «Бориспіль».

Для з'ясування причин та факторів, які можуть призводити до встановлення продавцями авіаційного пального різних цін у різних аеропортах України, Комітетом проведено поглиблене дослідження стану конкуренції на ринках реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах найбільших за обсягом пасажиропотоку аеропортах України: МА «Бориспіль», МА «Дніпропетровськ», МА ім. Данила Галиць-

кого, МА «Харків», МА «Одеса», МА «Київ» (Жуляни).

У межах МА «Бориспіль» протягом періоду дослідження на території аеропорту діяльність із реалізації авіаційного пального та/або послуги із заправки повітряних суден надавало 11 суб'єктів господарювання.

Взаємовідносини між продавцями та покупцями на ринку реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Бориспіль» організовані за алгоритмом, детальний опис якого наведено у схемі 1.

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Борис-піль» має структуру абсолютної монополії.

У межах МА «Дніпропетровськ» протягом 2016 – 2017 років діяльність із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден як продавці здійснювало 3 суб'єкти господарювання.

Взаємовідносини між продавцями та покупцями на ринку реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Дніпропетровськ» організовані за алгоритмом, детальний опис якого наведено у схемі 1.

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Дніпропетровськ» має структуру абсолютної монополії.

У межах МА ім. Данила Галицького протягом 2016 – 2017 років діяльність із реалізації авіаційного пального в аеропорту здійснювало 10 суб'єктів господарювання.

Взаємовідносини між продавцями та покупцями на ринку реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА ім. Данила Галицького організовані за алгоритмом, детальний опис якого наведено у схемі 3.

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА ім. Данила Галицького має структуру жорсткої олігополії.

У межах МА «Одеса» протягом січня – вересня 2016 року на ринку послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден діяла лише Група «АМІК». Із 03 жовтня 2016 року на

Динаміка цін реалізації авіаційного пального протягом 2016 року

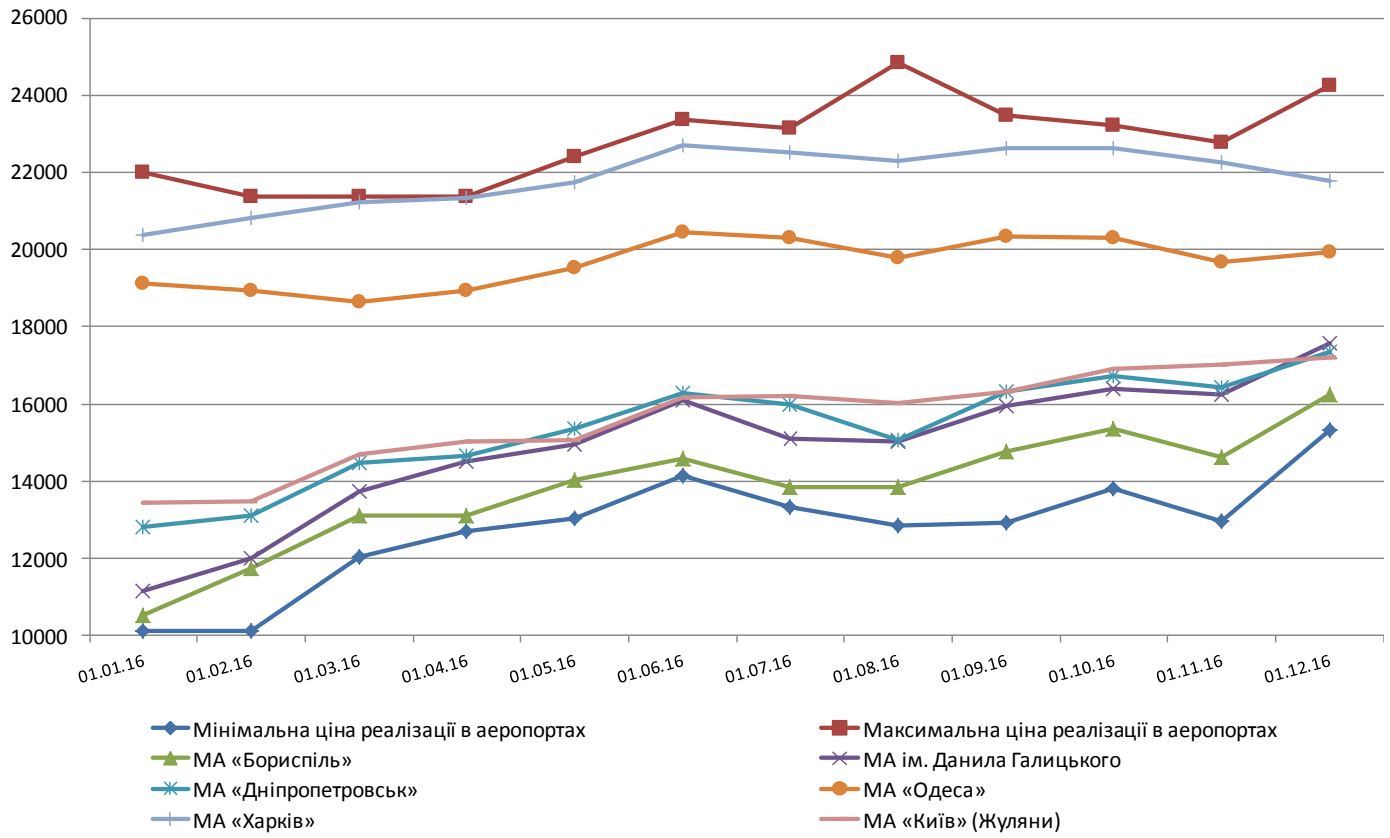

Динаміка цін реалізації авіаційного пального протягом 2017 року

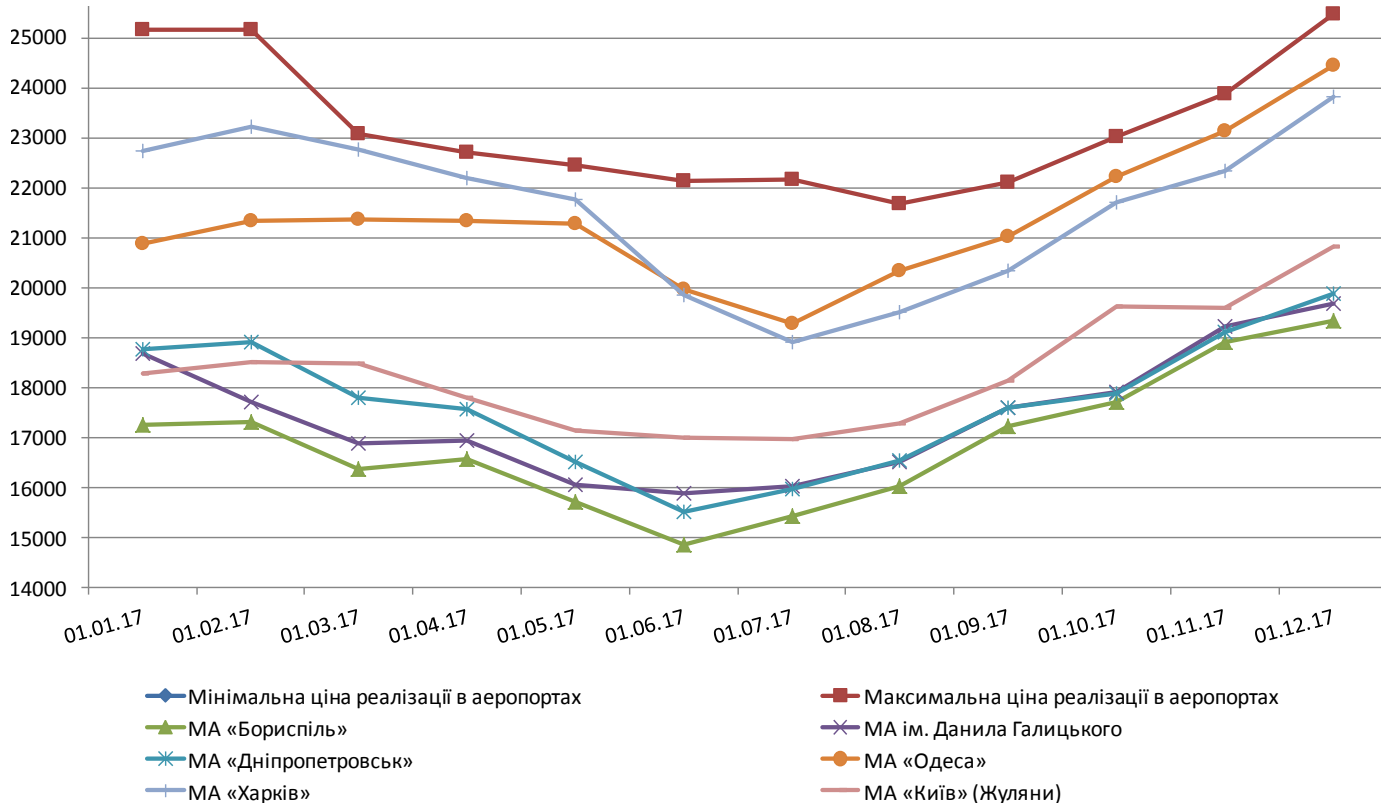

ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден в межах МА «Одеса» вийшов іще один суб'єкт господарювання.

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Одеса» у 2016 році мав структуру абсолютної монополії.

У межах території МА «Харків» протягом 2016 року діяльність із реалізації авіаційного пального здійснювала Група «АМІК».

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Харків» мав структуру абсолютної монополії.

У межах МА «Київ» (Жуляни) протягом 2016 – 2017 років діяльність із реалізації авіаційного пального здійснювало 13 суб'єктів господарювання.

Взаємовідносини між продавцями та покупцями на ринку реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Київ» (Жуляни) організовані за алгоритмом, детальний опис якого наведено у схемі 3.

Ринок послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах МА «Київ»(Жуляни) у 2016 році мав структуру монополістичної конкуренції.

ПАТ «Укртатнафта» у 2017 році мало структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища на загальнодержавному ринку авіаційного пального із часткою більше 35 %.

У 2017 році порівняно з 2016 роком загальнодержавний ринок авіаційного пального відзначився високими темпами зростання, обсяг ринку збільшився на 81 %.

Ступінь відкритості загальнодержавного ринку авіаційного пального у 2017 році становить 65 %.

Зростання ступеня відкритості загальнодержавного ринку авіаційного пального свідчить про збільшення можливостей для вступу на зазначений ринок нових суб'єктів господарювання з інших країн, що може призвести до зменшення ринкових часток діючих учасників ринку та, як наслідок, до посилення конкуренції на ринку.

Загальнодержавний ринок авіаційного пального має структуру жорсткої олігополії.

Інформація щодо ситуації на регіональних ринках реалізації авіаційного пального в аеропортах України, щодо яких проводилося дослідження

НАЗВА АЕРОПОРТУ	Обсяг ринку, тонн		ННІ		Тип ринку	
	2016	2017	2016	2017	2016	2017
МА «Бориспіль»	150 168,1	184 584,1	8 778,6	8 472,4	Абсолютна монополія	
МА «Дніпропетровськ»	6 372,8	5 411,6	8 251,3	8 636,5	Абсолютна монополія	
МА ім. Данила Галицького	7 734,3	10 230,5	5 089,2	3 074,6	Олігополія	
МА «Одеса»	7 261,8	9 435,6	8 888,7	6 260,0	Абсолютна монополія	Олігополія
МА «Харків»	5 130,1	8 074,3	10 000	10 000	Абсолютна монополія	
МА «Київ»	16 636,8	23 447,5	1 937,1	2 386,2	Монополістична конкуренція	Олігополія

Динаміку мінімальних, максимальних та середніх цін реалізації авіаційного пального в межах окремих аеропортів протягом 2017 року зображено на графіку:

- різниця між мінімальними та максимальними цінами реалізації авіаційного пального залишалася досить суттєвою та становила від 5 232 грн/тонну (у листопаді 2017 року) до 8 131 грн/тонну (у січні 2017 року);
- протягом січня – серпня 2017 року середні ціни реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден зменшилися на 9,5 %;
- протягом серпня – грудня 2017 року середні ціни реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден зросли на 20,5 %;
- найвищі середні ціни реалізації авіаційного пального спостерігалися в МА «Харків», а найнижчі – в МА «Бориспіль».

Відповідно за типами ринків МА «Бориспіль», МА «Дніпропетровськ» та МА «Харків» є ринками з абсолютною монополією.

Ринок МА «Одеса» » у 2016 році мав структуру абсолютної монополії, а в 2017 році — жорсткої олігополії. Зазначене є свідченням реального прикладу посилення конкуренції на ринку внаслідок входження на ринок нових суб'єктів господарювання.

Ринки реалізації авіаційного пального в межах МА ім. Данила Галицького та МА «Київ» (Жуляни) є конкурентними з типами ринків олігополія та монополістична конкуренція.

Загальні висновки за результатами дослідження ринків авіаційного пального та послуг заправки повітряних суден

У 2018 році АМКУ завершено дослідження ринків авіаційного пального та послуг із заправки повітряних суден в аеропортах України, під час якого було проаналізовано стан конкуренції на загальнодержавному ринку авіаційного пального та 6 регіональних ринках у межах найбільших за обсягами перевезень пасажирів аеропортах України.

За результатами проведеного дослідження було встановлено, що ринки авіаційного пального в Україні протягом 2016-2017 років демонстрували високі темпи зростання. У 2017 році обсяг загальнодержавного ринку авіаційного пального збільшився на 80 % порівняно з 2016 роком. При цьому збільшення обсягу ринку відбулося насамперед за рахунок зростання обсягу імпорту. У 2017 році порівняно з 2016 роком обсяг імпорту авіаційного пального збільшився у 2,8 разу, а обсяг авіаційного пального вітчизняного виробництва збільшився лише на 12 %.

Загальнодержавний ринок оптової торгівлі авіапальним є відкритим до міжнародної торгівлі.

Зростання ступеня відкритості ринку свідчить про збільшення можливостей для вступу на зазначений ринок нових суб'єктів господарювання з інших країн, що може призвести до зменшення ринкових часток діючих учасників ринку та, як наслідок, до посилення конкуренції на ринку.

Ринки послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден є регіональними, територіальні межі яких обмежені територією окремого аеропорту.

Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на зазначені ринки є:

- адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю одержання сертифіката відповідності для здійснення авіапаливозабезпечення;
- організаційні обмеження, обумовлені необхідністю укладання договорів з експлуатантом аеропорту (аеродрому), зокрема, на оренду майна, надання послуг із прийому, зберігання, видачі, контролю якості авіаційного пального та інших додаткових послуг при здійсненні діяльності з авіпаливозабезпечення;
- обмеження, пов'язані з необхідністю використання спеціального обладнання та/або необхідністю доступу до інфраструктури аеропорту для надання послуг із реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден, тощо.

Під час проведення дослідження було встановлено, що середні ціни реалізації авіаційного пального в межах різних аеропортів суттєво відрізняються. Як встановлено Комітетом, вартість послуг реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден у межах аеропортів України, де продавці авіаційного пального не зазнають значного конкурентного тиску від інших суб'єктів господарювання, є найвищою порівняно з вартістю зазначених послуг в інших аеропортах України. При цьому до Комітету протягом періоду дослідження не надходило заяв про порушення законодавства про захист економічної конкуренції щодо дій суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у межах зазначених аеропортів, при встановленні цін на послуги з реалізації авіаційного пального із заправкою повітряних суден.

РИНКИ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ СКРАПЛЕНИМ ГАЗОМ ДЛЯ ПОБУТОВИХ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ (У БАЛОНАХ)

Скраплений вуглеводневий газ є одним з основних видів паливно-енергетичних ресурсів, який використовується населенням у негазифікованих населених пунктах (переважно в сільській місцевості) для приготування їжі та обігріву.

З огляду на його соціальну значущість та відсутність товарів-замінників, ринок скрапленого вуглеводневого газу, який використовується для побутових потреб населення та реалізовується в балонах, знаходиться під пильною увагою органів Комітету.

Регіональні ринки роздрібної торгівлі скрапленим газом для побутових потреб населення (у балонах) характеризуються високим ступенем монополізації, що створює передумови для неправомірного використання учасниками ринку наявної ринкової влади.

У той же час підґрунтям для вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції може бути недосконалість наявного механізму реалізації скрапленого газу для побутових потреб населення з використанням процедури спеціалізованих аукціонів.

На сьогодні з огляду на положення статті 4-1 Закону України «Про нафту і газ» ПАТ «Укрнафта» та ПАТ «Укргазвидобування» мають здійснювати продаж скрапленого газу виключно на біржових аукціонах.

Механізм організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирої, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу на внутрішньому ринку, у тому числі спеціалізованих аукціонів з продажу скрапленого газу для потреб населення, визначений Порядком організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирої, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу, затвердженим постановою КМУ від 16 жовтня 2014 року № 570 (далі – Порядок проведення аукціонів).

Відповідно до Порядку проведення аукціонів скраплений газ для потреб населення реалізується на спеціалізованих аукціонах. При цьому покупцями на таких аукціонах можуть бути спеціалізовані суб’єкти господарювання, що відповідають таким вимогам:

- отримали дозвіл на початок виконання робіт підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки;
- реалізують скраплений газ виключно населенню через власні або орендовані майнові об’єкти (крім автомобільних газозаправних станцій);
- відповідають вимогам безпечної експлуатації газонаповнювальних станцій, газонаповнювальних пунктів, проміжних складів балонів, спеціалізованих магазинів із продажу зрідженого вуглеводневого газу та пунктів обміну балонів.

Крім того, скраплений газ використовується спо-

живачами не тільки для задоволення власних побутових потреб, а і як моторне пальне для заправки транспортних засобів.

Схематично наявну модель ринку скрапленого газу наведено в схемі 1.

У той же час, як було встановлено органами Комітету, окремі суб'єкти господарювання, які здійснюють придбання скрапленого газу на спеціалізованих аукціонах, безпосередньо не здійснюють його продаж населенню у відповідних регіонах.

ПАТ «Рівнегаз», ПрАТ «Полтавапропангаз», ПАТ «Вінницягаз», ПАТ «Київоблгаз» та ПАТ «Хмельницькгаз» після придбання скрапленого газу на спеціалізованих аукціонах здійснювали його передачу ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» на підставі договорів доручень. У свою чергу ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» реалізовувало отриманий відповідно до договорів доручень скраплений газ кінцевим споживачам (населенню) Рівненської, Полтавської, Вінницької, Київської та Хмельницької областей. При цьому, з метою забезпечення реалізації скрапленого газу для потреб населення у відповідних областях, ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» орендувало необхідне майно у вказаних підприємств у газопостачання та газифікації.

Згідно з укладеними між вказаними підприємствами із газопостачання та газифікації та ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» договорами:

- ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» сплачувало підприємствам із газопостачанна та газифікації плату за оренду майна;
- підприємства із газопостачання та газифікації сплачували ДП «Пропан» ПАТ «Житомиргаз» винагороду за реалізацію скрапленого газу для побутових потреб населення.

Схематично зазначені взаємовідносини відображено в схемі 2.

Реалізація скрапленого газу, придбаного на спеціалізованих аукціонах, третіми особами, а не безпосередніми учасниками аукціонів призводить до необґрунтованого здорожчання скрапленого газу для кінцевих споживачів (населення).

Крім того, Порядком проведення аукціонів передбачено, що аукціонний комітет відхиляє за-

СТРУКТУРА РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

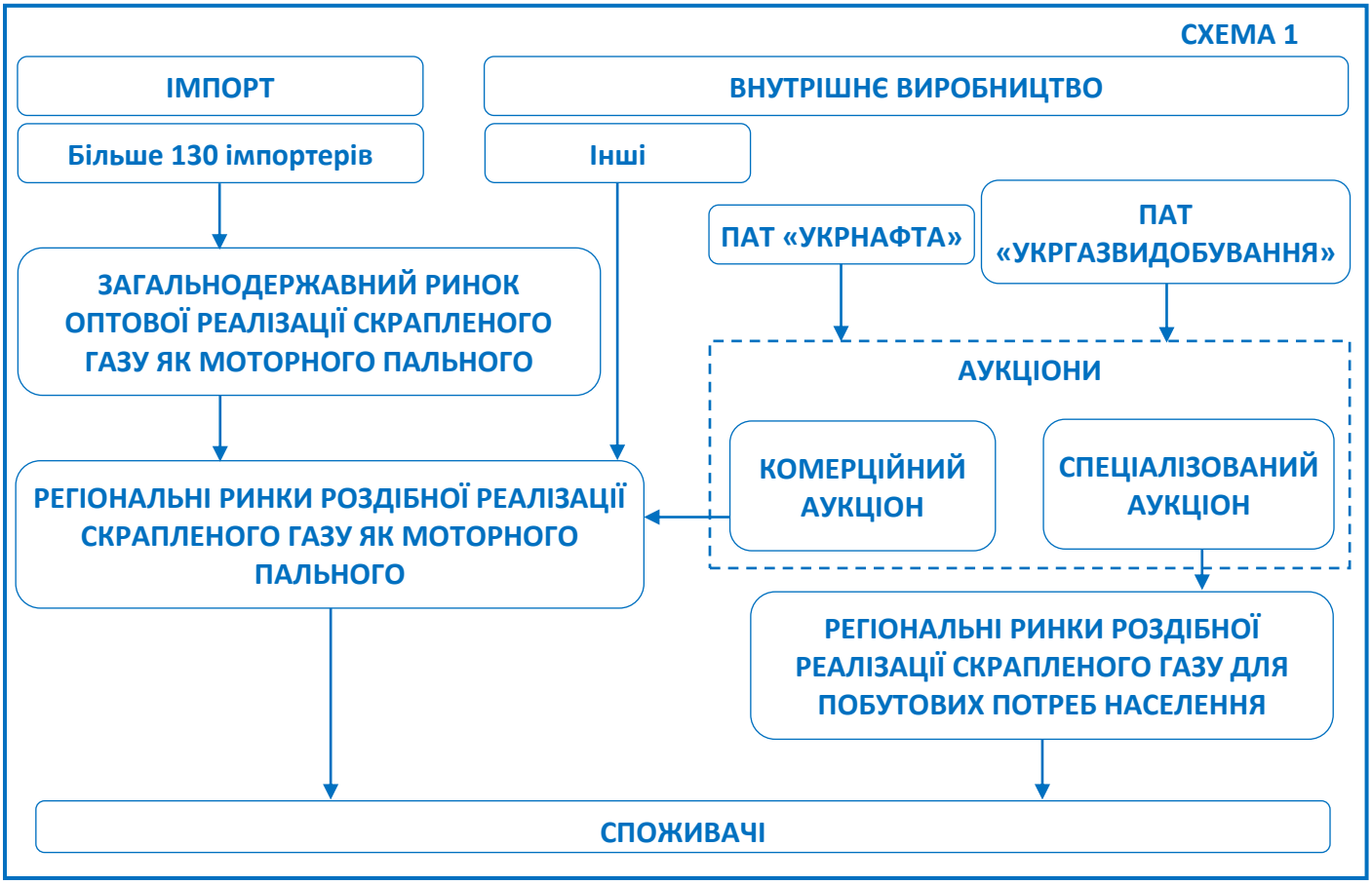

СТРУКТУРА РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

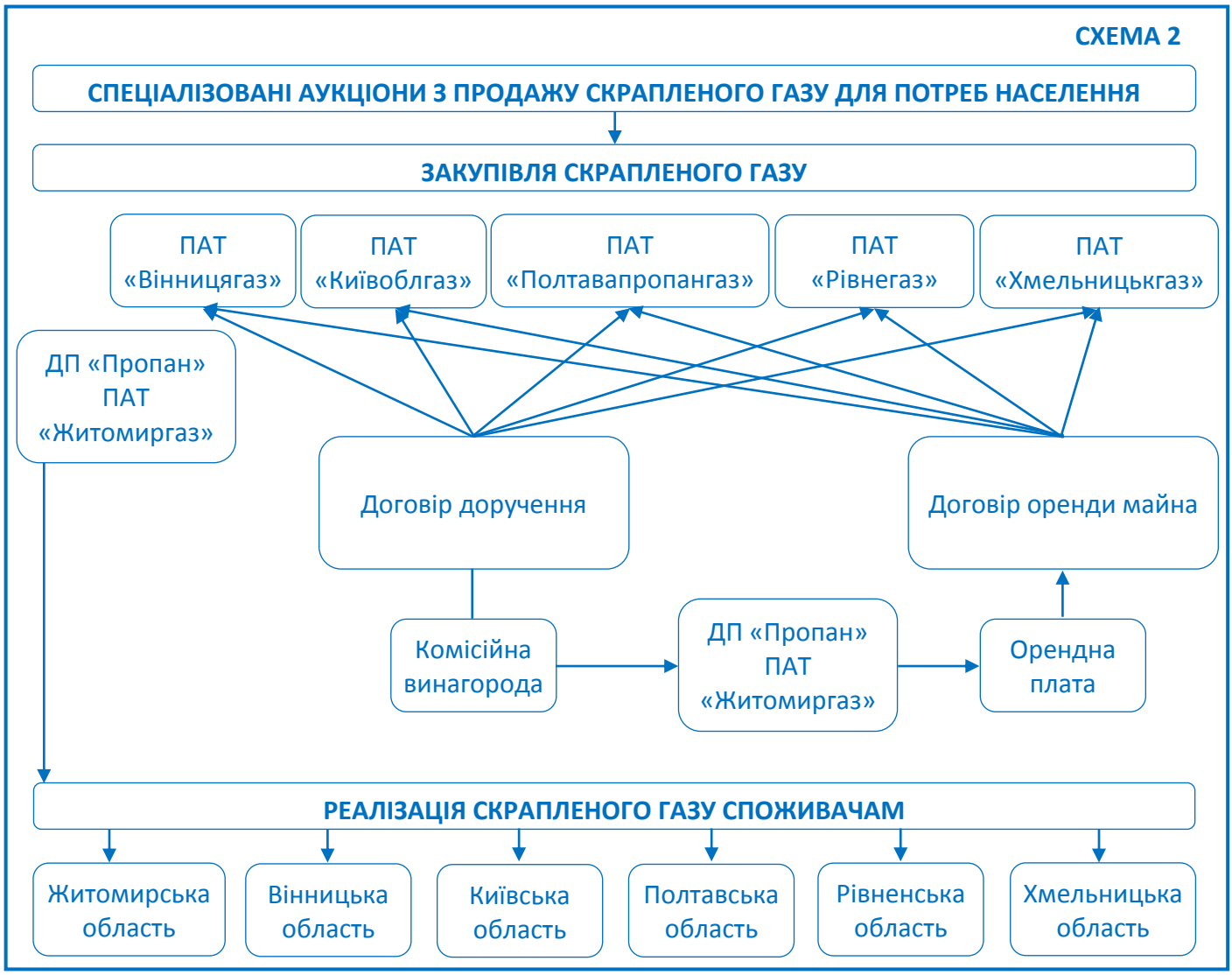

явку на проведення аукціону, зокрема, у разі коли для продажу на спеціалізованому аукціоні продавцем заявлено не весь обсяг скрапленого газу, необхідний для задоволення потреб населення.

Оскільки середньозважена ціна реалізації однієї тонни скрапленого газу за результатами комерційних аукціонів майже втричі перевищує ціну однієї тонни скрапленого газу за результатами спеціалізованих аукціонів (для потреб населення), виробники скрапленого газу можуть бути зацікавлені у зменшенні обсягу скрапленого газу, що включається ними до заявок на проведення спеціалізованого аукціону, з метою збільшення обсягу продажу скрапленого газу на комерційних аукціонах.

Зокрема, відповідно до бюлетенів спеціалізованих аукціонів з продажу скрапленого газу для потреб населення, розміщених на веб-сайтах товарних бірж «Українська енергетична біржа» та «Українська міжбанківська валютна біржа», протягом січня-квітня 2018 року спеціалізовані аукціони з продажу скрапленого газу для потреб населення проводилися лише двічі.

Зазначене може призводити до створення дефіциту скрапленого газу, що реалізується для побутових потреб населення (у балонах) та, як наслідок, до зростання роздрібних цін реалізації одного балона скрапленого газу та підвищення рівня соціальної напруги.

Отже, наявний на сьогодні механізм реалізації скрапленого газу для потреб населення є недосконалим.

Врегулювання проблемних питань функціонування ринку скрапленого газу для потреб населення можливе шляхом розвитку конкурентних відносин на цьому ринку з наданням спожива-

чам можливості вільного вибору того чи іншого надавача послуг.

За умов існування конкуренції на ринку суб'єкти господарювання (продавці скрапленого газу) вживатимуть заходів із метою здобуття переваг у конкуренції за споживача саме завдяки власним досягненням, що дозволить встановити баланс між попитом та пропозицією та, як наслідок, сформувати справедливу ціну.

При цьому, забезпечення скрапленим газом соціально незахищених верств населення за ринковими цінами має відбуватися шляхом надання адресних субсидій.

Структура ринку скрапленого газу в Україні, яка передбачатиме множинність продавців скрапленого газу завдяки можливості вільного доступу до ресурсу, наведена в схемі 3.

СТРУКТУРА РИНКУ СКРАПЛЕНОГО ГАЗУ

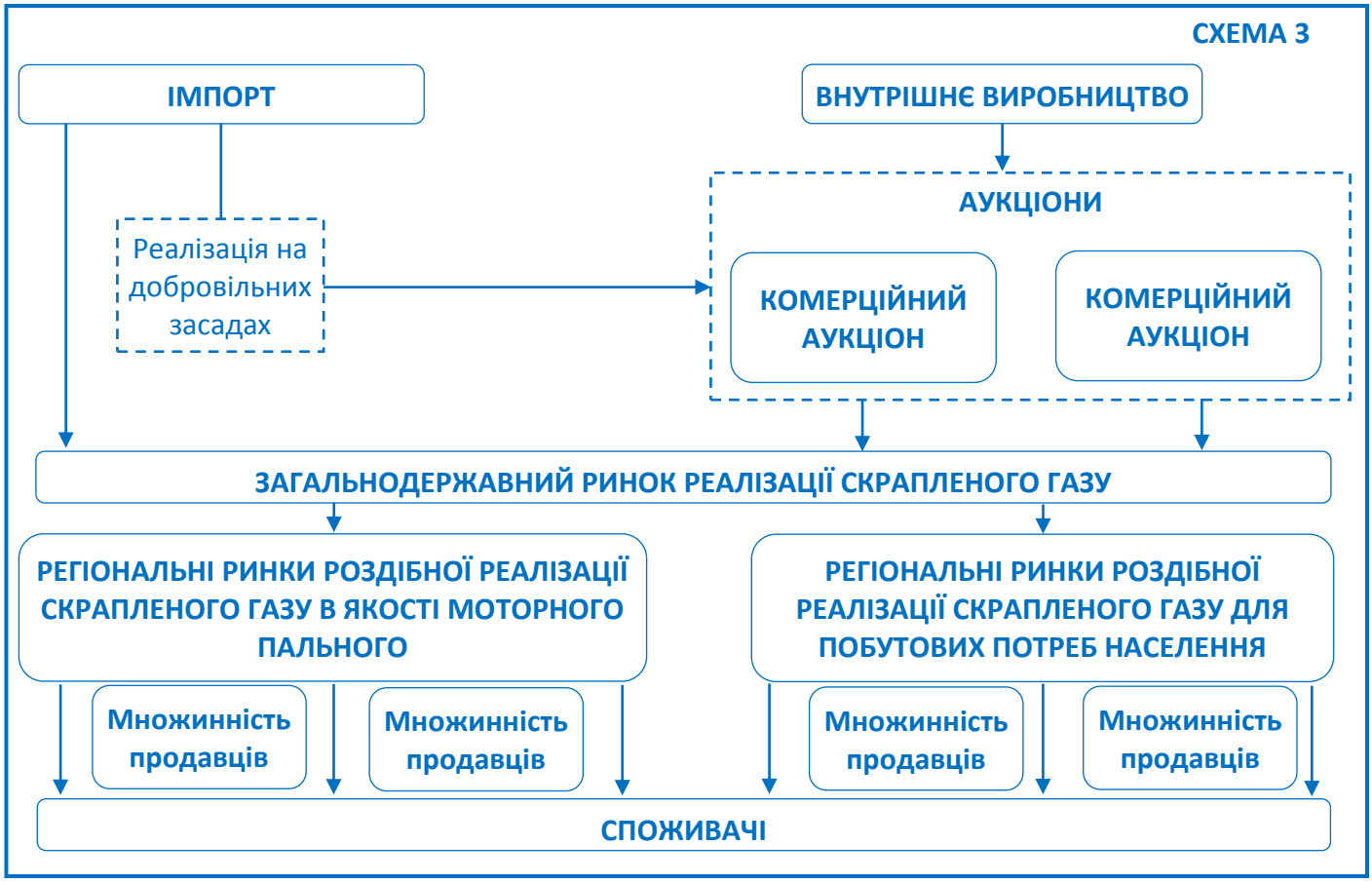

НАДАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА РИНКАХ НАФТИ І НАФТОПРОДУКТІВ

- Проект Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів».
- Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо покращення адміністрування та перегляду ставок окремих податків і зборів».

АДВОКАТУВАННЯ

Меморандум між АМКУ, Нафтогазовою Асоціацією України та потужними гравцями ринку пального

3 липня 2018 року між АМКУ, Нафтогазовою Асоціацією України та потужними гравцями ринку пального було підписано Меморандум про створення сприятливого середовища для розвитку добросовісної конкуренції.

Метою підписання зазначеного документа є посилення взаємодії між АМКУ та учасниками ринку пального в частині забезпечення ефективного конкурентного середовища на ринках оптової та роздрібної торгівлі нафтопродуктами, підвищення ступеня їх прозорості та відкритості.

Меморандум є вільним для приєднання будь-яких інших учасників ринків оптової та роздрібної торгівлі нафтопродуктами та скрапленим газом. Таке приєднання є добровільним та здійснюється шляхом письмового повідомлення АМКУ та Нафтогазової Асоціації України.

Реалізація положень Меморандуму передбачає розробку та впровадження електронної інформаційно-аналітичної бази даних, яка надасть можливість учасникам ринку – підписантам Меморандуму на регулярній основі надавати АМКУ інформацію щодо їх діяльності на ринку та сприятиме АМКУ в проведенні досліджень ринків нафтопродуктів з метою оперативного виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

АМКУ листом від 25.05.2018 № 128-29/01-6337 звернувся до КМУ з пропозиціями надати доручення відповідним органам влади, а саме:

Міністерству енергетики та вугільної промисловості України:

розробити проект нормативно-правового акта щодо внесення змін до Порядку організації та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирої, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу, затвердженого постановою КМУ № 570 від 16.10.2014, а також у разі необхідності – до інших нормативно-правових актів щодо запровадження продажу скрапленого газу для потреб населення на конкурентних засадах.

Мінфіну України, Міністерству соціальної політики України:

- розробити проект нормативно-правового акта, який врегульовуватиме питання надання адресних субсидій на придбання населенням скрапленого газу для побутових потреб (у балонах).

За результатами КМУ було доручено МЕРТУ, Міненерговугіллю, Мінфіну та Мінсоцполітики відповідно до компетенції розглянути пропозиції Комітету та про результати проінформувати КМУ.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧІ:
ГРУПА «НАДЕЖДА», ГРУПА «WOG», ГРУПА «ОККО»,
ТОВ «АВАНТАЖ 7», ТОВ «ФАКТОРІНГ ГРУП»

Рішення АМКУ від 21.06.2018 № 315-р

АМКУ визнав дії групи «Надежда» в особі ПАТ «Компанія «Надежда», ТОВ «Євростандарт-Автогаз», ТОВ «Л.В.», ТОВ «Газ постачання», ТОВ «Монтажналадка», ТОВ «Надежда Ритейл» та ТОВ «Надежда -Закарпаття», групи «WOG», в особі ТОВ «Імпорт Транс Сервіс», ТОВ «ВОГ Ритейл», ТОВ «Нафтотрейд Ресурс», групи «ОККО», в особі ПП «ОККО-Бізнес Контракт», ПП «ОККО-Контракт», ТОВ «ОККО- 91 Рітейл», ТОВ «ОККО-Схід» та ТОВ «Авантаж 7» і ТОВ «Факторінг Груп», які полягали у схожому підвищенні цін на СВГ при його реалізації у роздріб у серпні 2017 року, при тому, що аналіз ситуації на ринку спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення Відповідачами таких дій, що призвело до обмеження конкуренції, визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 1 ст. 50 та ч. 3 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Штрафи:
група «Надежда» – 11 971 318 грн
група «WOG» – 14 792 677 грн
група «ОККО» – 6 414 491 грн
ТОВ «Авантаж 7» – 3 270 513 грн
ТОВ «Факторінг Груп» – 4 547 728 грн

ВІДПОВІДАЧ:
АСОЦІАЦІЯ «НАФТОГАЗОВА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ»

Рішення АМКУ від 07.09.2018 № 447-р

У січні 2018 року з метою збору доказів у справі за ознаками вчинення антиконкурентних узгоджених дій на ринках роздрібної торгівлі нафтопродуктами було розпочато виїзну позапланову перевірку Асоціації «Нафтогазова Асоціація України» (далі – Асоціація), оскільки через Асоціацію могла безпосередньо здійснюватися координація поведінки учасників Асоціації, зокрема, щодо рівня роздрібних цін, що встановлюються на інформаційних табло стаціонарних АЗС.

Під час перевірки членами комісії з перевірки було озвучено вимогу щодо надання доступу до інформації, розміщеної на службовому комп'ютері президента Асоціації. Разом з тим у наданні доступу було відмовлено, що створило перешкоди в проведенні перевірки.

Дії Асоціації, які полягали в ненаданні членам комісії з перевірки доступу до інформації, яка містилася на службовому комп'ютері, розташованому в приміщенні Асоціації, було визнано порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 16 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді створення перешкод працівникам АМКУ у проведенні перевірок, огляду, вилучення чи накладення арешту на майно, документи, предмети чи інші носії інформації.

Штраф: 33 999 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ДП «ПРОПАН», ПАТ «КИЇВОБЛГАЗ», ПАТ «ВІННИЦЯГАЗ», ПАТ «РІВНЕГАЗ», ПАТ «ХМЕЛЬНИЦЬКГАЗ», ПРАТ «ПОЛТАВАПРОПАНГАЗ»

Рішення Житомирського ОТВ АМКУ: від 30.03.2018 № 2-р/к, від 03.04.2018 № 3-р/к, від 05.04.2018 № 4-р/к, від 10.04.2018 № 6-р/к, від 12.04.2018 № 7-р/к, від 17.04.2018 № 8-р/к

Комітет визнав порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 2 ст. 50, ч. 1 та п. 1 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем шляхом встановлення таких цін реалізації скрапленого газу для побутових потреб населення (у балонах), які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку:

- Дії ДП «Пропан», які полягали у встановленні з 10.02.2014 по перше півріччя 2015 року економічно необґрунтованих, завищених цін одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення в межах Житомирської області (крім м. Коростишева та Коростишівського району).
- Дії суб'єкта господарювання в особі ДП «Пропан» та ПАТ «Київоблгаз», які полягають у встановленні з 10.02.2014 по перше півріччя 2015 року економічно необґрунтованих, завищених цін одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення Київської області.
- Дії суб'єкта господарювання в особі ДП «Пропан» та ПАТ «Вінницягаз», які полягали у встановленні з 10.02.2014 по перше півріччя 2015 року економічно необґрунтованих, завищених цін одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення Вінницької області.
- Дії суб'єкта господарювання в особі ДП «Пропан» та ПАТ «Рівнегаз», які полягали у встановленні з 15.03.2015 по 30.06.2015 економічно необґрунтованої, завищеної ціни одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення Рівненської області.
- Дії суб'єкта господарювання в особі ДП«Пропан» та ПАТ «Хмельницькгаз», які полягають у встановленні з 10.02.2014 по перше півріччя 2015 року економічно необґрунтованих, завищених цін одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення Хмельницької області (крім м. Шепетівка та Шепетівського району).
- Дії суб'єкта господарювання в особі ДП «Пропан» та ПрАТ «Полтавапропангаз», які полягали у встановленні з 15.03.2015 по 30.06.2015 економічно необґрунтованої, завищеної ціни одного балона скрапленого газу для побутових потреб населення Полтавського, Глобинського, Миргородського, Лохвицького, Чорнухинського, Хорольського, Оржицького, Диканського, Шишацького, Решетилівського, Кобелянського, Козельщинського, Котелевського, Карлівського, Машівського, Ново-Санжарського, Чутівського, Зіньківського, Велико-Багачівського районів Полтавської області.

Штраф: 204 000 грн

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016 РОКУ НА 11.03.2019:

Рішення АМКУ від 28.10.2016 № 480-р

Позивач	ТОВ «ВОГ РІТЕЙЛ»	ТОВ «ЗОЛОТИЙ ЕКВАТОР»	ТОВ «ОККО НАФТОПРОДУКТ»
Штраф, грн	54 036 332	16 194 532	77 880 872
№ судової справи	910/702/17	910/701/17	910/947/17
Перша інстанція	Рішення від 06.03.2017 на користь ТОВ «ВОГ Рітейл»	Рішення від 20.03.2017 про задоволення позову	Рішення від 27.03.2017 на користь ТОВ «ОККО нафтопродукт»
	Рішення від 02.05.2018 про відмову в задоволенні позову	Рішення від 17.07.2018 про відмову в задоволенні позову	Ухвалою від 22.06.2018 призначено судову економічну експертизу (КНДІСЕ)
КАГС/ПАГС	Постановою КАГС від 21.06.2017 у задоволенні апеляційної скарги АМКУ відмовлено	Ухвала від 07.08.2017, задоволення позову ТОВ «Золотий екватор»	Постанова КАГС від 31.05.2017 про відмову в задоволенні апеляційної скарги АМКУ
	Ухвала від 19.07.2018 про зупинення розгляду справи через призначення судової економічної експертизи	Постанова від 08.11.2018 про зупинення провадження через призначення судової експертизи (КНДІСЕ)	Постанова від 06.09.2018 про відмову в задоволенні апеляційної скарги Комітету про призначення експертизи
ВГСУ/КГС ВС	Постанова від 08.11.2017 – на новий розгляд до суду І інстанції	–	Постанова від 13.02.2018 – на новий розгляд до суду І інстанції
	05.02.2019 – відмовлено в задоволенні касаційної скарги Комітету, ухвалу про призначення експертизи залишено без змін	Ухвала від 18.02.2018 про відкриття провадження за касаційною скаргою	У відкритті касаційного провадження за скаргою АМКУ на ухвалу ГС мК від 22.06.2018 та постанову КАГС від 06.09.2018 відмовлено

ТОВ «СОКАР ПЕТРОЛЕУМ»	ТОВ «АЛЬЯНС ХОЛДИНГ»	ПІІ «АМІК УКРАЇНА»	ТОВ «ПАРАЛЛЕЛЬ-М ЛТД»
2 533 812	39 711 226	12 529 975 (стягнуто)	1 438 354 (стягнуто)
910/1044/17	910/887/17	910/741/17	910/23710/16
Рішення від 04.07.2017 на користь ТОВ «Сокар Петролеум»	Рішення від 21.03.2017 про відмову в задоволенні позову	Рішення від 04.04.2017 про відмову в задоволенні позову	Рішення від 27.03.2017 про відмову в задоволенні позову
Ухвалою від 09.08.2018 призначено судову економіко-товарну експертизу (КНДІСЕ)	–	–	–
Постанова КАГС від 26.02.2018 про відмову в задоволенні апеляційної скарги АМКУ	Постанова КАГС від 11.07.2017 про відмову в задоволенні апеляційної скарги ТОВ «Альянс Холдинг»	Постанова КАГС від 21.06.2017 на користь ПІІ «АМІК Україна»	Постанова КАГС від 27.07.2017 про задоволення позовних вимог ТОВ «Параллель-М ЛТД»
Постановою від 06.12.2018 апеляційну скаргу АМКУ на ухвалу про призначення експертизи залишено без задоволення	–	–	–
Постанова від 22.05.2018 – на новий розгляд до суду І інстанції	Постанова від 12.12.2017 про відмову в задоволенні касаційної скарги ТОВ «Альянс Холдинг»	Постанова від 21.11.2017 про повне задоволення касаційної скарги АМКУ	Постанова від 07.11.2017 про повне задоволення касаційної скарги АМКУ
–	Відмовлено в допуску до провадження – ухвала Верховного Суду від 05.02.2018	Відмовлено в допуску до провадження – ухвала Верховного Суду від 05.02.2018	Ухвала від 05.02.2018 про відмову в допуску до провадження

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2018 РОКУ НА 11.03.2019:

Рішення АМКУ від 21.06.2018 № 315-р

Позивач	ГРУПА «НАДЕЖДА»	ТОВ «АВАНТАЖ 7»	ТОВ «БРСМ-НАФТА»
Штраф, грн	11 971 318	3 270 513	4 547 728
№ судової справи	910/11579/18	910/12507/18	910/12355/18
Перша інстанція	06.09.2018 – ухвала про відкриття провадження у справі	16.10.2018 – ухвала про відкриття провадження у справі	11.10.2018 – ухвала про відкриття провадження у справі
КАГС/ПАГС	–	–	–
ВГСУ/КГС ВС	–	–	–

ГРУПА «ВОГ»	ГРУПА «ОККО»
14 792 677	6 414 491
910/12650/18 910/12652/18 910/12645/18	910/12465/18 910/12464/18 910/12487/18 910/12490/18
Рішення від 26.02.2019 про відмову в задоволенні позову (ТОВ «Імпорт Транс Сервіс»)	Рішення від 16.11.2018 - про відмову в задоволенні позову (ПП «ОККО-Бізнес Контракт»)
Рішення від 26.02.2019 про відмову в задоволенні позову (ТОВ «ВОГ Рітейл»)	05.12.2018 – ухвала про прийняття справи до провадження (ПП «ОККО-Контракт»)
Рішення від 11.03.2019 про задоволення позову (ТОВ «Нафтотрейд Ресурс»)	Рішення від 16.11.2018 про відмову в задоволенні позову (ТОВ «ОККО-Рітейл») 04.12.2018 призначено нового суддю (ТОВ «ОККО-Схід»)
–	–
–	–

ОБМЕЖЕНИЙ ДОСТУП ДО РЕСУРСУ

Українські ринки нафтопродуктів переважно складаються з імпорту. Зазначені ринки характеризуються присутністю на них значної кількості гравців та відсутністю державного регулювання цін на пальне.

Визначальним чинником, який впливає на рівень роздрібних цін на пальне в Україні, є котирування на нафту та нафтопродукти на європейських ринках.

Також на цінову ситуацію на ринках нафтопродуктів суттєво впливає повнота ресурсного наповнення ринку для забезпечення попиту споживачів.

Проведений Комітетом аналіз ринків нафтопродуктів засвідчив, що основна частка пального, що імпортується в Україну, реалізується в межах вертикально-інтегрованих компаній (зокрема, групи WOG, ОККО).

Суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю нафтопродуктами через мережі АЗС — представники малого та середнього бізнесу, мають певні труднощі стосовно закупівлі пального іноземного виробництва (необхідність укладання договорів купівлі-продажу нафтопродуктів з іноземними респондентами, купівля іноземної валюти, тощо). Такі учасники ринку придбавають пальне у суб'єктів господарювання, які безпосередньо імпортують нафтопродукти на територію України, або в посередників.

З огляду на положення ст. 4-1 Закону України «Про нафту і газ», ПАТ «Укрнафта» та ПАТ «Укргазвидобування» зобов'язані здійснювати реалізацію нафти, а також скрапленого газу виключно на біржових аукціонах. На сьогодні ПАТ «Укргазвидобування» на біржових аукціонах здійснює також реалізацію бензинів та дизельного палива.

Розвиток біржової торгівлі нафтопродуктами в Україні сприятиме:

- запровадженню прозорих механізмів формування цін на нафтопродукти;
- забезпеченню можливості доступу до ресурсу пального вітчизняного виробництва для суб'єктів господарювання, які наразі реалізують імпортоване пальне та певною мірою несуть ризики внаслідок нестабільної геополітичної ситуації;
- забезпеченню можливості доступу до пального, що імпортується в Україну, для учасників ринку на конкурентних засадах.

Зазначене сприятиме підвищенню ступеня конкуренції, прозорості та ефективності функціонування вітчизняних ринків нафтопродуктів.

Комітет листом від 23.06.2018 № 128-29/01-7678 звернувся до КМУ з пропозиціями доручити Міністерству енергетики та вугільної промисловості України та Міністерству економічного розвитку та торгівлі України розглянути питання щодо розробки нормативного акта з метою встановлення зобов'язання реалізації певної частки нафтопродуктів, вироблених на вітчизняних нафтопереробних заводах, та імпортованих в Україну, на біржах. За результатами розгляду пропозицій Комітету, Прем'єр-міністром України було надано відповідне доручення, з метою виконання якого при Міністерстві енергетики та

вугільної промисловості України було створено Міжвідомчу робочу групу з питань функціонування ринку нафтопродуктів.

08.11.2018 проведено перше засідання Міжвідомчої робочої групи.

Заплановано:

у 2019 році продовжити роботу щодо адвокатування конкуренції на ринках нафтопродуктів, у тому числі шляхом запровадження біржової форми торгівлі нафтопродуктами в Україні.

Очікуваний результат:

покращення стану конкуренції на ринках нафти та нафтопродуктів. Запровадження прозорих механізмів формування цін на нафту та нафтопродукти.

ІСНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ НА РИНКУ

Однією з актуальних проблем на ринках нафтопродуктів та СВГ є відсутність системного моніторингу цих ринків профільними міністерствами.

До повноважень АМКУ не належить здійснення постійного цінового моніторингу ринків нафтопродуктів. У той же час, відповідно до ч. 3 ст. 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції», органи державної влади, до компетенції яких належить забезпечення державного регулювання та управління у відповідних галузях економіки, зобов'язані проводити моніторинг ринків цих галузей із метою аналізу та прогнозування їх розвитку. Інформація, отримана за результатами таких моніторингів, може бути підставою для проведення Комітетом поглибленого дослідження відповідності дій учасників ринку вимогам законодавства про захист економічної конкуренції. У той же час Міненерговугілля неодноразово повідомляло Комітет, що здійснення моніторингу ринків світлих нафтопродуктів, у тому числі аналізу цін на нафтопродукти, прогнозування розвитку цих ринків, відстеження факторів, які стримують розвиток конкуренції та/або створюють бар'єри для вступу нових суб'єктів господарювання на ці ринки, не віднесено до повноважень Міненерговугілля.

У зв'язку з тим, що Міненерговугілля не здійснює моніторингу ринків світлих нафтопродуктів на постійній основі, Комітет позбавлений можливості отримання оперативної інформації про ситуацію на цих ринках, що призводить до затягування строків проведення досліджень відповідності дій учасників ринку вимогам законодавства про захист економічної конкуренції.

Запропоновано:

з метою стабілізації цінової ситуації на ринках бензинів, дизельного палива та СВГ, сприяння оперативному виявленню та припиненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції на цих ринках, Комітет листом від 06.04.2018 № 128-08.4/01-4215 звернувся до Прем'єр-міністра України з пропозиціями щодо необхідності посилення взаємодії та чіткого розмежування повноважень між АМКУ, Міненерговугіллям, іншими органами влади та учасниками ринку з метою створення системи комплексного моніторингу ринків нафтопродуктів.

При цьому, на думку АМКУ, на майданчику Міненерговугілля має накопичуватись інформація від учасників ринку щодо комплексного щоденного моніторингу ринку в режимі онлайн, здійснюватися її аналіз на постійній основі та в разі виявлення Міненерговугіл-

лям у діях учасників ринку можливих ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції, надавати відповідну інформацію АМКУ.

АМКУ, за результатами отриманої від Міненерговугілля інформації, буде здійснювати поглиблене дослідження ринків нафти та нафтопродуктів, у тому числі щодо відповідності дій учасників ринку на предмет дотримання законодавства про захист економічної конкуренції.

Також, керуючись ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», з метою створення рівних та прозорих умов діяльності на ринках нафти та нафтопродуктів, усунення факторів, що стримують розвиток конкуренції на зазначених ринках та створюють підґрунтя для вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, АМКУ звернувся з пропозицією доручити відповідним органам влади вжити заходів щодо створення незалежного механізму прозорого моніторингу стану ринку нафтопродуктів.

Очікуваний результат:

наявність системного моніторингу нафтопродуктів та розрахунку індикативних цін на роздрібному ринку світлих нафтопродуктів допоможе в підвищенні транспарентності зазначеного ринку та контролю за ціновою політикою його учасників.

ВІДСУТНІСТЬ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ЗАПАСІВ НАФТОПРОДУКТІВ

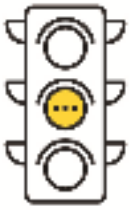

З метою забезпечення цінової стабільності на ринках нафтопродуктів необхідно розробити прозорий та недискримінаційний порядок формування (наповнення) та використання резерву нафтопродуктів України. Для усунення факторів, що стримують розвиток конкуренції на ринках, АМКУ протягом 2016 - 2017 років звертався з пропозиціями до КМУ та Комітету ВР України доручити Міненерговугіллю розробити прозорий та недискримінаційний порядок формування (наповнення) та використання резерву нафтопродуктів України.

З метою забезпечення формування запасів нафтопродуктів на конкурентних засадах Комітет у березні 2017 року звернувся до Держрезерву та Міненерговугілля щодо необхідності погодження з Комітетом проектів нормативно-правових актів, як врегульовуватимуть питання створення та функціонування запасів нафтопродуктів.

На квітень 2018 року до Комітету не надходили на погодження нормативно-правові акти, які регулюють питання створення та функціонування (розподілення) мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

Комітет звернувся до Держрезерву щодо необхідності включення представника АМКУ до складу Робочої групи щодо створення запасів нафти та нафтопродуктів. Також Комітетом було запропоновано надати інформацію щодо:

- розробленої моделі створення запасів нафти і нафтопродуктів;
- розроблених нормативно-правових актів, які регулюватимуть питання створення, функціонування та розподілення, у разі потреби, мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів;
- усіх створених робочих груп, які займаються питанням розроблення моделі функціонування та формування мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів.

26 червня 2018 року представники Комітету брали участь у засіданні Робочої групи щодо формування стратегічних запасів нафти та нафтопродуктів, під час якого Держрезервом було презентовано проект Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів».

За результатами опрацювання проекту Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» Комітетом було надано Держрезерву зауваження та пропозиції.

На 31.12.2018 доопрацьований проект Закону України «Про мінімальні запаси нафти та нафтопродуктів» та проекти інших нормативно-правових актів із зазначеного питання до Комітету не надходили.

Заплановано:

у 2019 році продовжити роботу щодо формування резерву нафти та нафтопродуктів на прозорих та недискримінаційних засадах.

ІМПОРТОЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ РИНКІВ БЕНЗИНІВ, ДИЗЕЛЬНОГО ПАЛИВА ТА СВГ

Протягом 2018 року проблема імпортозалежності для ринків бензинів, дизельного палива та СВГ залишалась актуальною. Застаріла матеріально-технічна база вітчизняних НПЗ, висока частка зношених основних фондів, відсутність фінансових вкладень у розвиток НПЗ та низька інвестиційна привабливість нафтопереробної галузі є основними факторами, які зумовлюють недостатню насиченість внутрішнього ринку бензинів, дизельного палива та СВГ нафтопродуктами вітчизняної переробки, що у свою чергу призводить до збільшення частки імпорту нафтопродуктів.

При цьому ресурсне наповнення та цінова ситуація на зазначених ринках безпосередньо залежать від стабільності економічної та політичної ситуації в країні, яка виступає стратегічним постачальником пального. Реконструкція та модернізація вітчизняних НПЗ, збільшення глибини переробки нафти, залучення інвестицій у галузь сприятиме посиленню рівня конкуренції, зниженню оптових та роздрібних цін реалізації нафтопродуктів.

Запропоновано:

Оскільки, за інформацією ЗМІ, із середини травня 2018 року Мозирський нафтопереробний завод (Республіка Білорусь) та Шебелинський газопереробний завод (Україна) зупинялися на планові ремонти, з метою запобігання можливим порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, Комітет запропонував учасникам ринку (виробникам, імпортерам, суб’єктам господарювання, які здійснюють роздрібну реалізацію нафтопродуктів, та асоціаціям) вжити заходів щодо недопущення створення дефіциту пального на ринку у зв’язку із проведенням планових ремонтів вищевказаних заводів та, як наслідок, необґрунтованного підвищення цін на нафтопродукти в роздрібній мережі.

Про загрози щодо ресурсного наповнення ринку Комітет також інформував Кабінет Міністрів України листом від 08.05.2018 № 128-29/02-5559.

Очікуваний результат:

доступ до оптового ресурсу ринку представників малого та середнього бізнесу. Недопущення завищення оптових та роздрібних цін реалізації нафтопродуктів.

НАЯВНІСТЬ ПАЛЬНОГО В УКРАЇНІ НЕВИЗНАЧЕНОГО ПОХОДЖЕННЯ ТА СУМНІВНОЇ ЯКОСТІ. ВІДСУТНІСТЬ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗА ЯКІСТЮ ПАЛЬНОГО

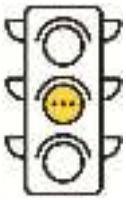

У 2018 році Комітетом було проведено попереднє дослідження ринків присадок, що додаються до моторних палив, під час якого встановлено таке.

Згідно з Технічним регламентом, виробник або уповноважений представник розробляють технічну документацію, яка повинна містити інформацію про виробництво й застосування палив і за якою можливо оцінити відповідність палив вимогам цього Технічного регламенту.

Для палив, які містять у своєму складі добавки (присадки), до технічної документації також додаються:

- документ про допуск до застосування добавки (присадки) у відповідному типі палива, дані щодо вмісту в паливі;
- паспорт безпечності добавки (присадки);
- інформація про місцезнаходження юридичної особи виробника.

Разом із тим державні органи повідомили Комітет, що не володіють інформацією щодо переліку суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво автомобільного бензину та дизельного палива з використанням добавок (присадок), допущених до застосування у встановленому порядку.

Зазвичай додавання присадок до бензину автомобільного або дизельного палива має на меті:

- отримання іншої марки палива, а саме, з марки автомобільного бензину А-92, через збільшення октанового числа отримувати марку А-95; для дизельного палива введення депресорної присадки призводить до отримання з літньої марки дизельного палива – зимову;
- можливість поліпшення звичайних автомобільних палив із метою отримання так званих «брендових» палив не виходячи за норми показників якості вихідного палива. У такому випадку ці присадки можуть володіти властивостями для очистки паливної системи, збільшувати повноту згоряння або ж змінювати колір палива.

Під час дослідження було з'ясовано, що на сьогодні в Україні система якості палива фактично не функціонує, перевірки якості палива не здійснюються.

Заплановано:

у 2019 році продовжити роботу щодо адвокатування конкуренції на ринках нафтопродуктів у частині внесення пропозицій органам влади щодо запровадження системи контролю якості пального.

Очікуваний результат:

усунення підґрунтя для недобросовісної конкуренції між учасниками ринку, недопущення введення в оману споживачів щодо товару, який вони придбають, та, як наслідок, покращення конкурентного середовища на ринках роздрібної реалізації нафтопродуктів.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

13.03.2018 — надіслані ініціативні листи до Міненерговугілля, Адміністрації Президента України та КМУ з пропозиціями щодо посилення співпраці на ринках нафти та нафтопродуктів із метою створення системи комплексного моніторингу ринків нафтопродуктів.
26.06.2018 — участь у засіданні Міжвідомчої робочої групи щодо формування стратегічних запасів нафти та нафтопродуктів.
03.07.2018 — між АМКУ та Асоціацією «Нафтогазова Асоціація України» та учасниками ринку нафтопродуктів було підписано Меморандум про створення сприятливого середовища для розвитку добросовісної конкуренції на ринку нафтопродуктів.
08.07.2018 — участь у засіданні Міжвідомчої робочої групи з питань функціонування ринку нафтопродуктів.
13.09.2018 — участь в конференції Ukrainian Petroleum Market.
19.11.2018 — в АМКУ відбувся круглий стіл на тему «Поточний стан та перспективи розвитку конкурентних відносин на ринках авіаційного пального».
13.12.2018 — на засіданні АМКУ схвалено Звіт про комплексне дослідження ринків авіаційного пального та послуг заправки повітряних суден в аеропортах України. За результатами Звіту до КМУ, МЕРТ та Мінінфраструктури було надіслано ініціативні листи та неконфіденційну версію Звіту.

РИНКИ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Ефективна діяльність суб'єктів господарювання, що здійснюють видобуток, транспортування, розподіл, постачання природного газу, безпосередньо впливає на розвиток та зростання економіки, формування нової енергетичної політики держави, енергетичну незалежність та безпеку України.

Енергетична безпека – це спроможність держави забезпечити ефективне використання власної паливно-енергетичної бази, здійснити оптимальну диверсифікацію джерел і шляхів поставок енергоносіїв для забезпечення життєдіяльності населення та функціонування національної економіки в режимі звичайного, надзвичайного та воєнного стану, запобігти різким ціновим коливанням на паливно-енергетичні ресурси та створити умови для маловідчутної адаптації національної економіки до зростання цін на ці ресурси.

Динаміка розвитку економіки залежатиме переважно від впровадження реформ, завдяки яким діяльність на енергетичному ринку набуде прозорості й недискримінаційності, а також від імплементації європейського законодавства.

Україна, відповідно до взятих на себе зобов'язань за міжнародними договорами, повинна реформувати енергетичні ринки та гармонізувати регуляторні правила роботи ринку природного газу з вимогами Третього енергетичного пакета.

Відповідно до Директиви 2009/73/ЄС Україна зобов'язана створити конкурентний ринок природного газу, зокрема, шляхом розділення вертикально інтегрованих компаній, що здійснюють постачання, видобування та транспортування газу, встановлення прозорих та максимально лібералізованих правил роботи ринку.

Внутрішній ринок природного газу, який поступово впроваджувався в усьому Співтоваристві з 1999 року, має своєю метою надати реальну можливість вибору всім споживачам Європейського Союзу, громадянам чи підприємствам, створити нові можливості для розвитку бізнесу та збільшення транскордонної торгівлі для досягнення підвищення ефективності, конкурентних цін, покращення якості обслуговування, а також для сприяння безпеці постачання і стабільності.

Без ефективного розмежування мереж та таких видів діяльності, як виробництво й постачання (ефективне розмежування), існує ризик дискримінації не лише в тому, що стосується експлуатування мережі, але також і щодо ініціатив вертикально інтегрованих підприємств для належного інвестування у свої мережі.

Ефективне розмежування може бути забезпечене лише шляхом позбавлення стимулу для вертикально інтегрованих підприємств дискримінувати своїх конкурентів у тому, що стосується доступу до мережі та інвестування. Розмежування власності, під яким слід розуміти ситуацію, за якої власник мережі призначається як оператор

системи і є незалежним від будь-якого підприємства, зацікавленого у виробництві й постачанні, очевидно є ефективним і стійким способом для врегулювання невід'ємного конфлікту інтересів та гарантування безпеки постачання.

Для належного функціонування внутрішнього ринку природного газу необхідно, щоб регулюючі органи у сфері енергетики могли приймати рішення стосовно усіх відповідних питань регламентування і щоб вони були повністю незалежними від буд-якого іншого державного чи приватного інтересу. Це не перешкоджає здійсненню судового контролю чи парламентського нагляду відповідно до конституційного права держав-членів. Крім того, ухвалення бюджету регулюючих органів національним законодавчим органом не становить перешкоду для бюджетної автономії. Положення стосовно автономії при виконанні бюджету, призначеного національному регулюючому органу влади, повинні застосовуватись у рамках, визначених національним бюджетним законодавством та нормами. Сприяючи з допомогою відповідної ротаційної системи незалежності національних регулюючих органів влади стосовно будь-якого політичного або економічного інтересу, держави-члени повинні мати можливість належним чином врахувати доступність людських ресурсів та кількість членів ради правління.

Відповідно до Закону України «Про ринок природного газу», природний газ, нафтовий (попутний) газ, газ (метан) вугільних родовищ та газ сланцевих товщ, газ колекторів щільних порід, газ центрально-басейнового типу (далі – природний газ) – суміш вуглеводнів та невуглеводневих компонентів, що перебуває у газоподібному стані за стандартних умов (тиск – 760 міліметрів ртутного стовпа і температура – 20 градусів за Цельсієм) і є товарною продукцією.

Структура ринку природного газу України

В Україні функціонує ринок природного газу, до якого належить діяльність з транспортування, розподілу, зберігання (закачування, відбору), що належить до сфери природної монополії, а також ринок постачання/продажу природного газу, який є потенційно конкурентним.

Відповідно до Закону України «Про природні монополії»:

- природна монополія - стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги);
- суб'єкт природної монополії – суб'єкт господарювання (юридична особа) будь-якої форми власності, який виробляє (реалізує) товари на ринку, що перебуває у стані природної монополії.

Ст. 5 Закону України «Про природні монополії» визначає, що діяльність суб'єктів природних монополій регулюється у сфері, зокрема, транспортування природного газу трубопроводами, розподілу та зберігання природного газу.

Отже, суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність із транспортування, зберігання та розподілу природного газу, є суб'єктами природних монополій на відповідних ринках.

Відповідно до ст. 3 Закону України «Про природні монополії», суміжний ринок – товарний ринок, що не перебуває у стані природної монополії, для суб'єктів якого реалізація вироблених товарів або використання товарів інших суб'єктів господарювання неможливе без безпосереднього використання товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополій.

Формування ресурсу природного газу в України включає в себе обсяг природного газу власного видобутку та імпортований природний газ.

Враховуючи те, що діяльність з видобутку природного газу в Україні здійснюють близько 67 газовидобувних компаній, а діяльність з імпорту газу протягом 2017 року здійснювали 34 компанії, а протягом 2018 року – 65 компаній, відтак, ринок природного газу у сфері формування ре-

сурсу природного газу в Україні є потенційно конкурентним.

Одночасно близько 300 суб'єктів господарювання здійснюють діяльність із постачання/продажу природного газу на території України, що також свідчить про наявність потенційної конкуренції на ринку постачання/продажу природного газу.

Кодексу газорозподільних систем, Правил постачання природного газу та інших нормативно-правових документів, що регулюють ринок природного газу.

Газотранспортна система – технологічний комплекс, до якого входить окремий магістральний газопровід з усіма об'єктами і спорудами, пов'я-

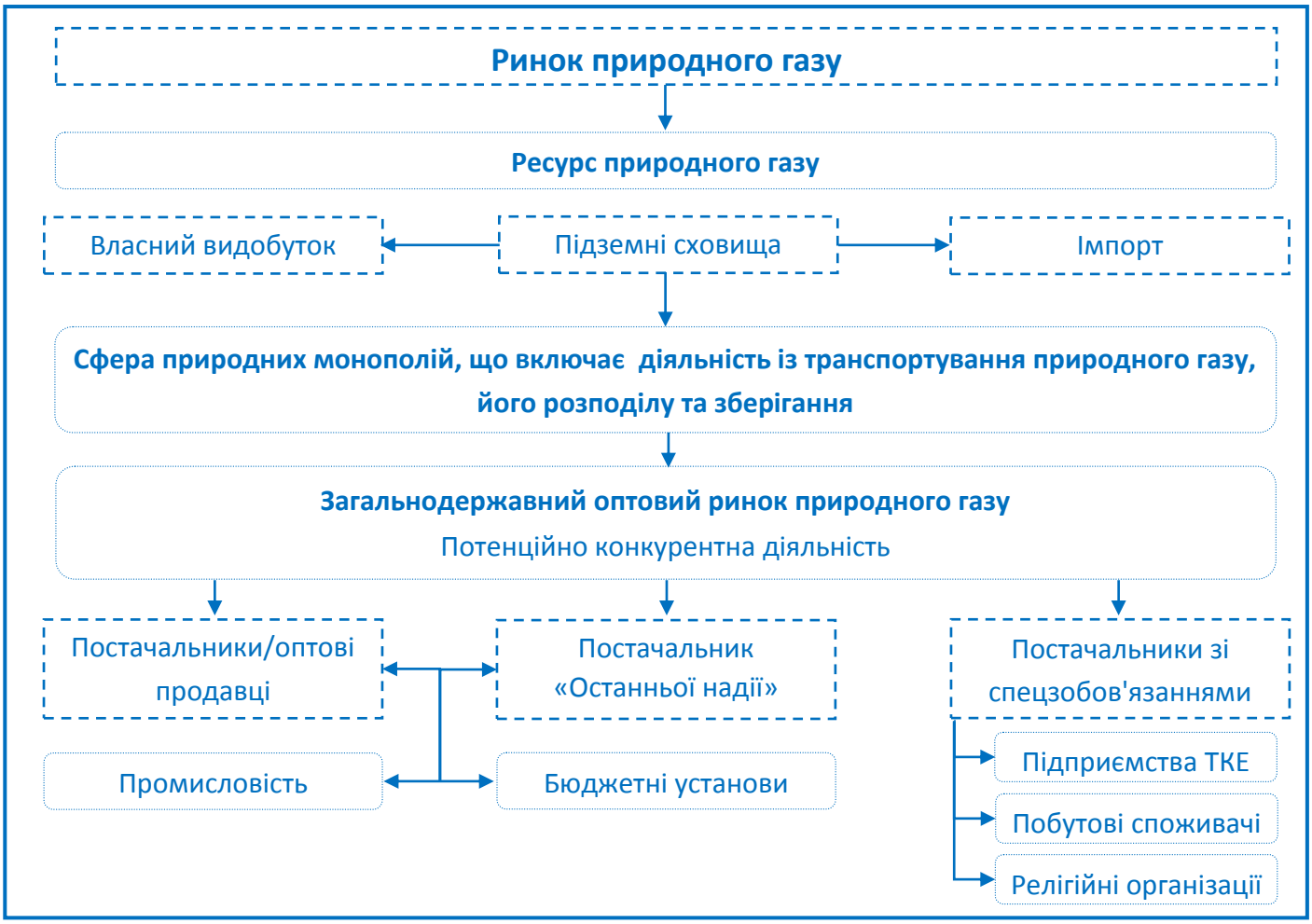

Транспортування природного газу

Правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газотранспортної системи України регулюються Кодексом газотранспортної системи, затвердженим постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30.09.2015 № 2493, зареєстрованим у Мін'юсті України 06 листопада 2015 року за № 1378/27823.

Господарська діяльність із транспортування природного газу здійснюється суб'єктами господарювання з дотриманням вимог Закону України «Про ринок природного газу», чинних Кодексу газотранспортної системи, Кодексу газосховищ, заними з ним єдиним технологічним процесом, або кілька таких газопроводів, які здійснюють транспортування природного газу від точки (точок) входу до точки (точок) виходу.

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», НКРЕКП було розроблено та затверджено Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з транспортування природного газу.

АТ «Укртрансгаз» здійснює діяльність із транспортування природного газу магістральними газопроводами на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з транспортування природного газу, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами се-

рії АЕ № 194511, виданої згідно з постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 28 лютого 2013 року № 211.

Відповідно до Ліцензії, АТ «Укртрансгаз» має право на провадження господарської діяльності із транспортування природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ трубопроводами на території України.

Географічні межі ринку послуг транспортування природного газу магістральними трубопроводами визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Відповідно до законодавства України транспортування природного газу територією України здійснюється через єдину газотранспортну систему України, яка охоплює всю країну й розповсюджена виключно в межах територіальних кордонів України.

Географічними межами ринку послуг транспортування природного газу магістральними трубопроводами є територія України.

Зберігання природного газу

Однією з важливих складових газотранспортної системи України є комплекс підземних сховищ газу, які розташовані в центральному, західному, східному та південному регіонах держави.

Сховище природного газу (далі – газосховище) – технологічний комплекс, створений у природній або штучній ємності з метою накопичення природного газу (включаючи ємність установки LNG, призначену для зберігання природного газу), і технологічно поєднані з цим комплексом споруди, призначені для зберігання (закачування, відбору) природного газу.

Оператор газосховища – суб'єкт господарювання, який на підставі ліцензії здійснює діяльність із зберігання (закачування, відбору) природного газу з використанням одного або декількох газосховищ на користь третіх осіб (замовників).

Ст. 5 Закону України «Про природні монополії» визначає, що діяльність суб'єктів природних монополій регулюється у сфері, зокрема, зберігання природного газу.

Суб'єкт господарювання в особі АТ «УКРТРАНСГАЗ» є суб'єктом природної монополії на ринку послуг зберігання природного газу на території України.

Отже, АТ «УКРТРАНСГАЗ» займало монопольне становище на ринку послуг зберігання природного газу протягом 2016 року та 2017 років. У 2018 році становище АТ «УКРТРАНСГАЗ» залишилося незмінним.

АТ «Укртрансгаз» здійснює діяльність із зберігання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності із зберігання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ на території України, затвердженої постановою НКРЕКП від 28.02.2013 № 212.

АТ «Укртрансгаз» експлуатує 11 підземних сховищ газу (надалі—ПСГ) і має на балансі іще 1 ПСГ на тимчасово непідконтрольній території (Луганська область). Два із ПСГ створені на базі водоносних структур, а решта – на базі виснажених газових родовищ. Загальна активна місткість підземних газових сховищ становить 31 млрд м$^{3.}$

На 12 січня 2019 року запаси природного газу в ПСГ України становлять 12,8 млрд м^3 що на 25,4 % менше з початку сезону відбору (07 листопада 2018 року). Сховища для зберігання природного газу заповнені на 41 %, що свідчить про невисоку ефективність використання потужностей унікального комплексу.

Розподіл природного газу

Технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем, зокрема умови забезпечення комерційного, у тому числі приладового обліку природного газу в газорозподільній системі та визначення його об'ємів і обсягів передачі до/з газорозподільної системи, зокрема в розрізі суб'єктів ринку природного газу, визначено, зокрема, Кодексом газорозподільних систем, затвердженим постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 30.09.2015 № 2494, та Правилами безпеки систем газопостачання, затвердженими наказом Міненерговугілля від 15.05.2015 № 285.

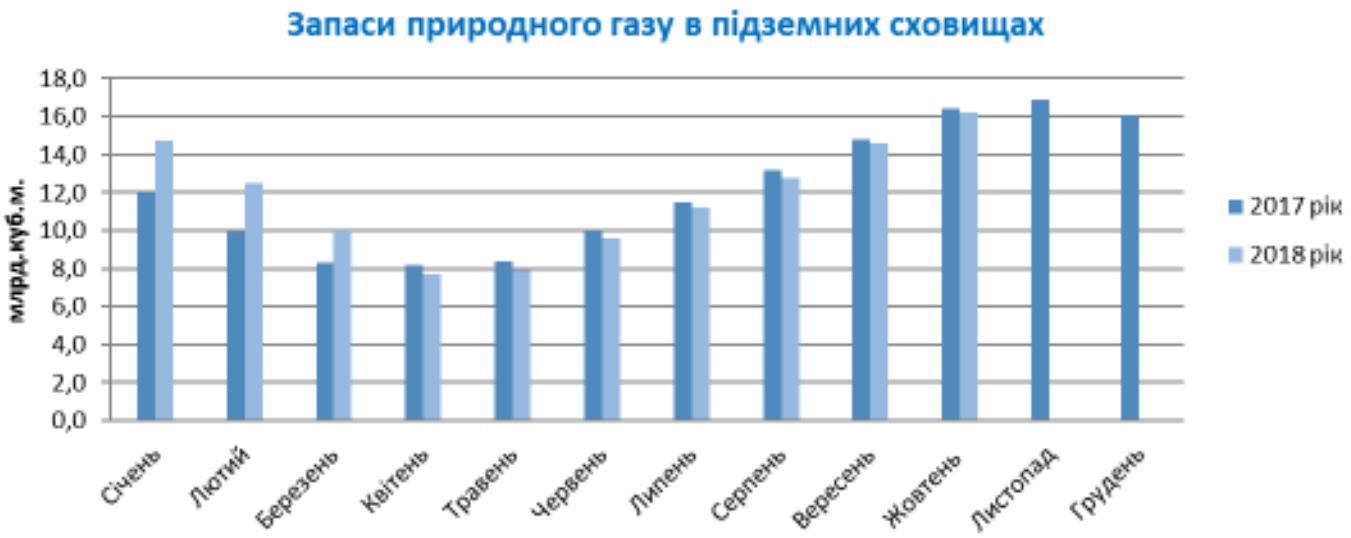

Газорозподільна система – технологічний комплекс, що складається з організаційно і технологічно пов'язаних між собою об'єктів, призначених для розподілу природного газу від газорозподільних станцій безпосередньо споживачам

Розподіл природного газу – господарська діяльність, що підлягає ліцензуванню й пов'язана з переміщенням природного газу газорозподільною системою з метою його фізичної доставки споживачам, але що не включає постачання природного газу.

Діяльність із розподілу природного газу, на підставі виданих Регулятором ліцензій, здійснюють 43 суб'єкти господарювання.

Відповідно до Зведеного переліку суб'єктів природних монополій, розміщеного на офіційному сайті АМКУ, на 01.01.2018, 30.09.2018 та 01.01.2019 всі газорозподільні підприємства, що мають ліцензію на розподіл природного газу на закріпленій території, є суб'єктами природних монополій.

З точки зору споживання, на ринку послуг розподілу природного газу відсутні взаємозамінні послуги, отже товарними межами ринку визначено послуги з розподілу природного газу газорозподільними мережами (надалі—ГРМ) на відповідній території України.

Оператори ГРМ здійснюють діяльність із розподілу природного газу на регіональних ринках.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність із розподілу природного газу, є такими, що займали монопольне (домінуюче) становище на ринку з розподілу природного газу в межах території адміністративно-територіальної одиниці (область, район, місто, село тощо), де знаходилась газорозподільна система відповідного ліцензіата протягом 2016 та 2017 років. У 2018 році становище таких суб'єктів залишилося незмінним.

Важливим аспектом діяльності вищезазначених суб'єктів природних монополій є те, що відповідно до ст. 39 Закону України «Про ринок природного газу» їм забороняється делегувати функції щодо видобутку/виробництва та постачання природного газу.

Експлуатацію газорозподільних систем здійснюють виключно Оператори ГРМ. Вони відповідають за надійну та безпечну експлуатацію, підтримання в належному стані та розвиток (будівництво) газорозподільних мереж, які на законних підставах перебувають у їх власності чи користуванні, належну організацію та виконання розподілу газу.

Поряд з послугою розподілу, Оператори ГРМ надають ряд інших послуг, таких, що може виконувати виключно Оператор ГРМ, і таких, які можуть бути надані й іншими суб'єктами господарювання, що мають відповідні дозволи на виконання тих чи інших робіт.

До послуг, що можуть надаватись іншими суб'єктами господарювання, належать послуги з монтажу газових лічильників та засобів дистанційної передачі даних, обслуговування внутрішньобудинкових систем газопостачання, розробка

проектно-технічної документації тощо.

Так, до послуг, що виконуються Операторами ГРМ, належать послуги з приєднання до газорозподільних систем суб'єктів газопостачання, з видачі технічних умов приєднання або реконструкції вузла обліку газу, погодження проектно-технічної документації, приймання в експлуатацію об'єктів газопостачання, пуску газу, припинення (обмеження) та відновлення розподілу.

Приєднання до ГРМ – сукупність організаційних і технічних заходів, у тому числі робіт, спрямованих на створення технічної можливості для надання послуги розподілу природного газу, які здійснюються у зв'язку з підключенням об'єкта будівництва чи існуючого об'єкта замовника до газорозподільної системи.

Приєднання, що є стандартним, – приєднання до газорозподільної системи Оператора ГРМ об'єкта замовника потужністю до 16 м^3 на годину включно на відстань, що не перевищує 25 м для сільської та 10 м для міської місцевості по прямій лінії від місця забезпечення потужності до межі земельної ділянки замовника. Кількість стандартних приєднань до газорозподільних мереж у 2017 році зменшилася на 3,4 % порівняно з 2016 роком.

Видобуток природного газу

Користування нафтогазоносними надрами, пошук і розвідка родовищ нафти й газу, їх експлуатація, спорудження та експлуатація підземних сховищ для зберігання нафти і газу здійснюються лише за наявності спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами, що надаються центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, на умовах, визначених чинним законодавством.

Спеціальні дозволи на користування надрами надаються Державною службою геології та надр України відповідно до Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою КМУ від 30.05.2011 № 615 (в разі отримання спеціального дозволу без проведення аукціону) та Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами, затвердженого постановою КМУ від 30 травня 2011 р. № 594 (в разі отримання спеціального дозволу за процедурою продажу з аукціону).

Видобуток природного газу на території України здійснюють близько 50 газовидобувних компаній.

Одними з найбільших суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на ринку з видобування природного газу, за обсягами видобутого природного газу на території України є державні компанії АТ «Укргазвидобування» та ПАТ «Укрнафта», приватні: Burisma Group та ПрАТ «Нафтогазвидобування» (ДТЕК Нафтогаз), яка об'єднує 7 газовидобувних компаній, зокрема, ТОВ «ЕСКО ПІВНІЧ», ТОВ «КУБ ГАЗ», ТОВ «Системойлінженерінг».

АТ «Укргазвидобування» має 185 спеціальних дозволів на користування надрами. При цьому, згідно з даними офіційного сайту ДНВП «Геоінформ України», загалом у країні видано понад 475 спецдозволів на нафту та газ, тобто ПАТ «Укргазвидобування» володіє усього 39 % спецдозволів, забезпечуючи 75 % обсягу видобутку газу в Україні.

Отже, АТ «Укргазвидобування» та ПАТ «Укрнафта» є найбільшими газовидобувними підприємствами за обсягами видобутого природного газу в Україні протягом 2016-2017 рр.

Одночасно, за інформацією НАК «Нафтогаз України», до підприємств Групи Нафтогаз, що здійснюють свою діяльність на українському ринку в газовому сегменті, входять, зокрема, ПАТ «Укргазвидобування», ПАТ «Укртранснафта», ДАТ «Чорноморнафтогаз»,ДП «Укравтогаз», ПАТ «Кіровоградгаз», ПАТ «Укрнафта». Також, ПАТ «Укртрансгаз», ПАТ «Укргазвидобування», ПАТ «Укрнафта», ДАТ «Чорноморнафтогаз» входять до Переліку суб'єктів господарювання, пов'язаних із НАК «Нафтогаз України» відносинами контролю, у розумінні ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (завдяки праву, яке забезпечує вирішальний вплив на формування складу, результати голосування та рішення органів управління суб'єктами), станом на 21.07.2016.

Обсяг видобутого природного газу

Обсяг видобутку газу збільшився з 20,7 млрд м^3 у 2017 році до 21,3 млрд м^3 у 2018 році. Обсяги видобутого газу у січні-вересні 2018 року в Україні збільшились на більше ніж 180 млн м^3 (1,2 %) порівняно з аналогічним періодом минулого року, у тому числі підприємствами НАК «Нафтогаз України» видобутого газу більше рівня відповідного показника 2017 року на близько 130 млн м^3 (1,09 %).

Збільшення обсягу видобутого природного газу за 9 місяців 2018 року порівняно з аналогічним періодом 2017 року є результатом, зокрема, прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в нафтогазовій галузі», який передбачає дерегуляцію газовидобутку та має на меті вдосконалення процедури надання земельних ділянок для проведення розвідувальних робіт та робіт із будівництва, технічного обслуговування об'єктів трубопровідного транспорту та інших дозвільних процедур нафтогазовидобувної галузі, що допоможе оптимізувати витрати підприємств галузі під час проведення таких робіт та збільшити обсяги нафти та газу власного видобутку.

Імпорт природного газу

У 2018 році поставки імпортованого газу в Україну здійснювались виключно з європейського газового ринку.

За даними АТ «Укртрансгаз», протягом 2018 року в Україну імпортовано 10,6 млрд м^3 газу з Європи, що на 3,3 млрд м^3 менше, ніж у 2017 році. З них 6,5 млрд м^3 було поставлено із Словаччини, 3,4 млрд м^3 – з Угорщини та 0,7 млрд м^3 – з Польщі.

У 2018 році в Україну імпортували газ 63 компанії. Проте найбільшим імпортером за обсягами природного газу залишається НАК «Нафтогаз України», яка впродовж 2018 року імпортувала на митну територію України 7,36 млрд м^3 із часткою 69,4 % загального обсягу імпорту.

Виходячи з наведеного імпорт природного газу у 2018 році зменшився на 24,8 % порівняно з попереднім роком.

Споживання

Споживання газу в Україні зросло з 31,9 млрд м^3 у 2017 році до 32,7 млрд м^3 у 2018 році. Основними споживачами, за рахунок яких зріс відсоток споживання, стала промисловість (+ 200 млн м^3) та енергетичний комплекс (+ 200 млн м^3). При цьому споживання природного газу побутовими споживачами зменшилося з 11,6 млрд м^3 у 2017 році до 11,0 млрд м^3 у 2018.

Структура споживання газу населенням в 2017 році наведена на схемах.

Структура використання населенням газу для підігріву води та приготування їжі у 2017 році

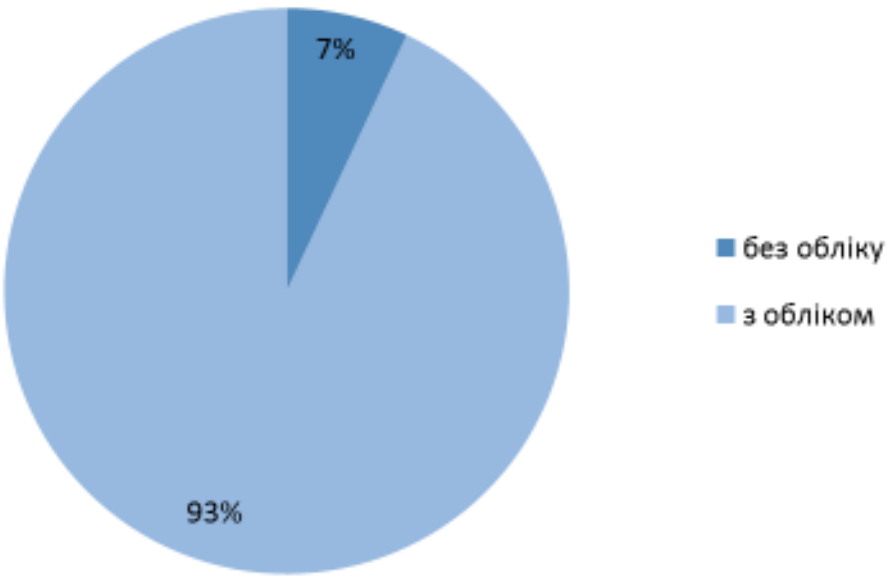

Структура використання населенням газу для приготування їжі у 2017 році

Структура використання населенням газу комплексно у 2017 році

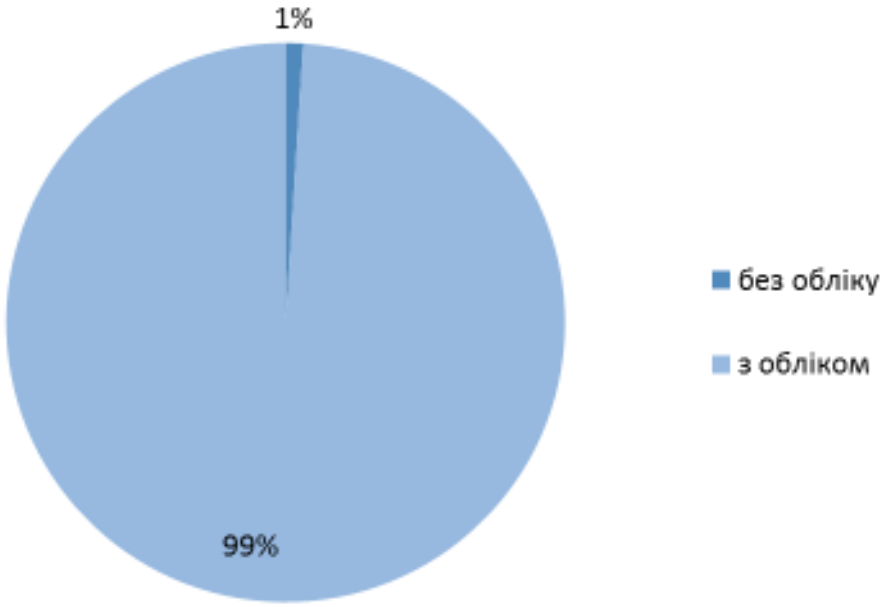

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

27.02.2018 – 28.02.2018 – участь в «Українському енергетичному форумі», на якому було порушено питання, які належать до газового ринку та ринку електричної енергії.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧІ:
ПАТ «ДНІПРОГАЗ»

Рішення Тимчасової адміністративної колегії АМКУ від 25.04.2018 № 3-р/тк

Справа про порушення ПАТ «Дніпрогаз» законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 2 ст. 50 та ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу природного газу, розпочата Дніпропетровським обласним територіальним відділенням Комітету. Комітет визнав дії ПАТ «Дніпрогаз» щодо висування неправомірних вимог суб'єктам господарювання – сезонним споживачам послуг розподілу природного газу стосовно відновлення наявної або розробки нової проектно-технічної документації, оригінал проектної документації яких зберігається в архіві ПАТ «Дніпрогаз». Такі дії ПАТ «Дніпрогаз» призвели до ущемлення інтересів таких суб'єктів, оскільки вони вимушені нести додаткові витрати та тривалий час не отримували послуг розподілу природного газу в опалювальний період.

Штраф: 1 116 056 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «СУМИГАЗ»

Рішення Сумського ОТВ АМКУ від 05.10.2017 № 10

Рішенням адміністративної колегії дії ПАТ «Сумигаз», які полягають у неприйнятті на облік лічильників роторного типу, внесених до Реєстру затверджених типів засобів вимірювальної техніки, встановлених на замовлення споживачів суб'єктами господарювання, які мають відповідні дозволи, відповідно до вимог погодженої Товариством проектної документації та вимог Кодексу газорозподільних систем, визнано такими, що мають ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 2 ст. 50, ч. 1 та п. 7 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку розподілу природного газу газорозподільною системою в межах території Сумської області, на якій розташована газорозподільна система, що використовується ПАТ «Сумигаз» для надання послуг, що призвели до ущемлення інтересів споживачів та усунення із суміжних (пов'язаних) ринків, а саме: ринку побутових приладів обліку газу та ринку послуг із будівництва/реконструкції внутрішніх газових мереж та встановлення приладів обліку газу в межах Сумської області, інших суб'єктів господарювання, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку розподілу природного газу. Зазначене призвело до ущемлення інтересів споживачів та усунення із суміжних (пов'язаних) ринків, а саме, ринку побутових приладів обліку газу та ринку послуг із будівництва/ реконструкції внутрішніх газових мереж та встановлення приладів обліку газу в межах Сумської області, інших суб'єктів господарювання.
За результатами судових справ № 920/1126/17 та № 920/1202/17 прийнято постанови Верховного суду України, якими підтверджено правомірність рішення адміністративної колегії територіального відділення та задоволено його позовні вимоги щодо виконання зобов'язання.

Штраф: 68 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

Рішення АМКУ від 24.05.2018 № 268-р

Дії ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», які полягали в неподанні інформації на вимоги державного уповноваженого АМКУ від 29.01.2018 № 128-29/06-1154 у встановлений ним строк, визнано порушенням, передбаченим п. 13 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Штраф: 826 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «УКРТРАНСГАЗ»

Рішення АМКУ від 24.05.2018 № 267-р

Дії ПАТ «УКРТРАНСГАЗ», які полягали в неподанні інформації на вимоги державного уповноваженого АМКУ від 19.01.2018 № 128-29/06-818 у встановлений ним строк, визнано порушенням, передбаченим п. 13 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Штраф: 826 000 грн

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016 РОКУ:

Рішення АМКУ від 22.01.2016 № 18-р

Позивач	**ПАТ «ГАЗПРОМ»**
Штраф, грн	171 931 854 000 (штраф та пеня) (72 798 351 стягнено)
№ судової справи	910/18299/16
ВГСУ	Відмовлено в задоволенні касаційної скарги ПАТ «Газпром» на рішення господарського суду міста Києва від 05.12.2016 та постанову Київського апеляційного господарського суду від 22.02.2017, якими було присуджено стягнути з ПАТ «Газпром» у Державний бюджет України суми накладеного рішенням Комітету штрафу та пені, нарахованої за несвоєчасну сплату накладеного штрафу. На дату складання цього звіту рішення АМКУ є таким, що підлягає виконанню.

ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОБУДИНКОВИХ ЛІЧИЛЬНИКІВ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ТА СТВОРЕННЯ НЕРІВНИХ УМОВ ПРИ ВСТАНОВЛЕННІ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ ЛІЧИЛЬНИКІВ

2018. За результатами проведеного круглого столу Комітет звертався до Прем'єр-міністра України з пропозиціями доручити відповідному органу державної влади ініціювати створення робочої групи з напрацювання внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють встановлення засобів обліку для населення, за участю органів влади, у тому числі Комітету, суб'єктів господарювання та експертів ринку.

На виконання доручення Прем'єр-міністра України від 15.01.2018 № 40270/4/1-16 щодо листа АМКУ Міненерговугілля повідомило Комітет, що після затвердження КМУ плану підготовки нормативно-правових актів, Міненерговугілля ініціюватиме створення робочої групи з розроблення та внесення змін до відповідних нормативно-правових документів.

У Комітеті здійснювався розгляд проекту постанови КМУ «Про внесення змін до Тимчасового положення про порядок розрахунків за надання населенню послуг з газопостачання в умовах використання загальнобудинкового вузла обліку».

16 січня 2018 року прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення комерційного обліку природного газу» щодо порядку встановлення лічильників споживачам природного газу», яким, зокрема, встановлюється обов'язок суб'єктів господарювання, що здійснюють розподіл природного газу на відповідній території, щодо оснащення побутових споживачів індивідуальними лічильниками газу, а також дозволяється встановлення загальнобудинкових лічильників природного газу за згодою співвласників багатоквартирного будинку відповідно до ст. 10 Закону України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку».

Також визначено право побутових споживачів встановлювати індивідуальні прилади природного газу з подальшою компенсацією таких витрат за рахунок коштів, що ними сплачуються за природний газ суб'єкту господарювання, який здійснює розподіл природного газу на відповідній території.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЛАТИ ЗА ПОСЛУГИ З РОЗПОДІЛУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ (АБОНПЛАТИ) ЗА ВІДСУТНОСТІ ЧІТКОГО МЕХАНІЗМУ РОЗРАХУНКІВ ПОКАЗНИКІВ

2018. Комітет неодноразово надавав зауваження до проекту постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Методики визначення та розрахунку тарифу на послуги розподілу природного газу», зокрема, що затвердження вказаних Змін може призвести до незацікавленості операторів газорозподільних систем у наданні якісних послуг із розподілу природного газу, зростання вартості розподілу природного газу для споживачів, збільшення вартості товарів і послуг на відповідних ринках та мати негативний вплив на розвиток конкуренції.

Вирішення проблемного питання: прийняття постанови НКРЕКП «Про скасування деяких постанов Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики

та комунальних послуг» від 10.04.2017 № 494, якою скасовано постанови від 28.03.2017 № 349 – 392 щодо встановлення тарифів на послуги з розподілу природного газу з розрахунку за одиницю приєднаної потужності.

ВІДСУТНІСТЬ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ПОСТАЧАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ДЛЯ ПОТРЕБ ПОБУТОВИХ СПОЖИВАЧІВ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАК «НАФТОГАЗ УКРАЇНИ» ДОГОВОРІВ З ТЕПЛОПОСТАЧАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ, ЯКІ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ВІД ПРИМІРНОГО

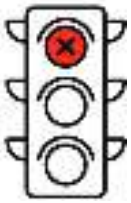

2017. З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції Комітет рекомендував:

- Міненерговугіллю вжити заходів щодо розроблення проекту змін до постанови КМУ від 22 березня 2017 року № 187 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу» стосовно механізму розрахунку формули й коефіцієнтів, з урахуванням зауважень Комітету, та подати на затвердження до КМУ, а також вчинити дії, передбачені п. 2 постанови КМУ від 22 березня 2017 року № 187;
- НАК «Нафтогаз України» вжити заходів щодо недопущення порушень законодавства про захист економічної конкуренції під час здійснення діяльності на ринку постачання природного газу виробникам теплової енергії з метою надання послуг з опалення та постачання гарячої води населенню та виробництва теплової енергії для релігійних організацій, зокрема, забезпечити укладення договорів із виробниками теплової енергії з дотриманням норм законодавства про захист економічної конкуренції та з урахуванням положень Примірного договору, затвердженого постановою КМУ від 29.04.2016 № 357, та постанови КМУ від 22.03.2017 № 187.

З метою створення рівних, прозорих умов діяльності на ринку природного газу, усунення факторів, що стримують розвиток конкуренції на зазначеному ринку і створюють підґрунтя для вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, керуючись ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Комітет звернувся до Прем'єр-міністра України Гройсмана В.Б. з пропозицією доручити Міненерговугіллю:

- ужити заходів щодо розроблення проекту змін до постанови КМУ від 22 березня 2017 року № 187 стосовно забезпечення можливості постачальникам природного газу, на яких покладено спеціальні обов'язки, та виробникам теплової енергії вільно обирати продавців (постачальників) природного газу, у тому числі придбавати природний газ безпосередньо в ПАТ «Укргазвидобування», ПАТ «ДАТ «Чорноморнафтогаз» та/або в інших оптових продавців (імпортерів), а також стосовно механізму розрахунку формули й коефіцієнтів, з урахуванням зауважень Комітету, та подати на затвердження до КМУ.
- вчинити дії, передбачені п. 2 постанови КМУ від 22 березня 2017 року No 187 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу», зокрема, розмістити на власному офіційному веб-сайті інформацію про ціну.

2018. Питання залишається невирішеним.

ОБЛАШТУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ВУЗЛІВ ОБЛІКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ ЗАСОБАМИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ

2018. Комітет поінформував НКРЕКП, Мінфін, МЕРТ, Міненерговугілля щодо наявних проблемних питань, які виникають при облаштуванні комерційних вузлів обліку природного газу засобами дистанційної передачі даних. Одночасно Комітет звернувся до КМУ з проханням доручити вищезазначеним та іншим зацікавленим органам державної влади вжити заходи для врегулювання питання взаємовідносин бюджетних установ та організацій з Операторами ГРМ при облаштуванні засобами дистанційної передачі даних комерційних вузлів обліку природного газу, що належать бюджетним установам.

З метою недопущення порушень законодавства про захист економічної конкуренції на ринку з розподілу природного газу, Комітет надав доручення територіальним відділенням Комітету провести дослідження на зазначеному ринку, а саме щодо:

- висування Операторами ГРМ вимог стосовно придбання засобів дистанційної передачі даних у визначеного суб'єкта господарювання та/або виробника з чітко визначеними технічними параметрами;
- нав'язування Операторами ГРМ визначеного кола суб'єктів господарювання, що здійснюють розробку робочого проекту з організації та облаштування системи дистанційної передачі даних на комерційному вузлі обліку;
- наявності суб'єктів господарювання, що здійснюють розробку робочих проектів з організації та облаштування системи дистанційної передачі даних на комерційному вузлі обліку, здійснити моніторинг вартості надання таких послуг;
- наявності виробників дистанційної передачі даних на відповідній території, а також здійснити моніторинг цін на вказані засоби та на послуги з їх установлення (монтаж засобів дистанційної передачі даних, налагодження каналів зв'язку й передачі даних та перевірка достовірності переданих (зчитаних) даних до Оператора ГРМ тощо).

2019. За результатами проведеного дослідження, у разі виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, органами Комітету будуть вжиті заходи, передбачені законодавством.

ВИСУВАННЯ ВИМОГ ОПЕРАТОРАМИ ГРМ ЩОДО ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАЯВНОСТІ ПРОТОКОЛУ ВИПРОБУВАННЯ РМ 081/39.434-2014

2018. Розпорядженнями державного уповноваженого АМКУ розпочато розгляд справ про порушення обласними газорозподільними компаніями законодавства про захист економічної конкуренції щодо висування вимог Операторами ГРМ щодо обов'язкової наявності протоколу випробування РМ 081/39.434-2014

2019. У Комітеті здійснюється розгляд вищезазначених справ. За результатами розгляду справ будуть прийняті рішення, передбачені законодавством.

ОПУБЛІКУВАННЯ НА ОФІЦІЙНОМУ САЙТІ ОПЕРАТОРА ГТС НОВИХ ФОРМ ПОДАЧІ НОМІНАЦІЙ, ЩО МАЮТЬ РОЗДІЛИ ДЛЯ ЗАПОВНЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ СПОЖИВАЧІВ

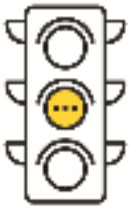

Опублікування на офіційному сайті Оператора ГТС нових форм подачі номінацій, що мають розділи для заповнення персональних даних споживачів, які не визначені вимогами Кодексу газотранспортної системи, зокрема, особисті персональні дані побутових споживачів, а саме: прізвище, ім'я, по батькові, адресу проживання, індивідуальний податковий номер тощо.

Дії Оператора ГТС щодо висування додаткових вимог при подачі суб'єктами господарювання номінацій щодо побутових споживачів можуть призвести до припинення газопостачання побутовим споживачам, ущемлення інтересів суб'єктів господарювання, що здійснюють постачання природного газу на відповідній території, а також можуть містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

2018. Розпорядженням державного уповноваженого АМКУ від 14.08.2018 № 06/168-р розпочато розгляд справи за ознаками вчинення АТ «Укртрансгаз» порушення, передбаченого п. 2 ст. 50, ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку транспортування природного газу. 20.09.2018 АТ «Укртрансгаз» надано рекомендації № 9-рк про припинення дій, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Комітет і надалі здійснює розгляд вищезазначеної справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, за результатом розгляду якої буде прийнято рішення, передбачене законодавством.

НАДАННЯ ПРОПОЗИЦІЙ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ НА РИНКАХ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

- Проект постанови НКРЕКП «Про затвердження Змін до Кодексу газотранспортної системи».
- Проект постанови КМУ «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 203» щодо норм споживання природного газу.
- Проект постанови КМУ «Про затвердження страхового запасу природного газу на 2019 рік».
- Проект постанови КМУ «Про запровадження розрахунків та балансування на ринку природного газу в одиницях енергії».
- Проект постанови КМУ «Деякі питання споживання природного газу побутовими споживачами» щодо норм споживання природного газу.

ПАНАІОТІДІ СВІТЛАНА

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«Важливість фармацевтичних ринків неможливо переоцінити, тому Комітет послідовно та системно створює умови для дієвої та ефективної конкуренції на них. Це про наше з вами здоров'я та благополуччя.

Я вірю в те, що комплексний підхід і прозора комунікація з бізнесом завжди дадуть позитивний ефект та приведуть до змін на краще.

Я вдячна нашій команді, фахівцям відділу фармацевтики та розслідувачам, за послідовну та системну роботу в інтересах держави на ринках фармацевтики, за відданість своїй справі та готовність до роботи над складними питаннями, які постійно виникають під час здійснення реформи системи охорони здоров'я.

Командна робота — це запорука успіху».

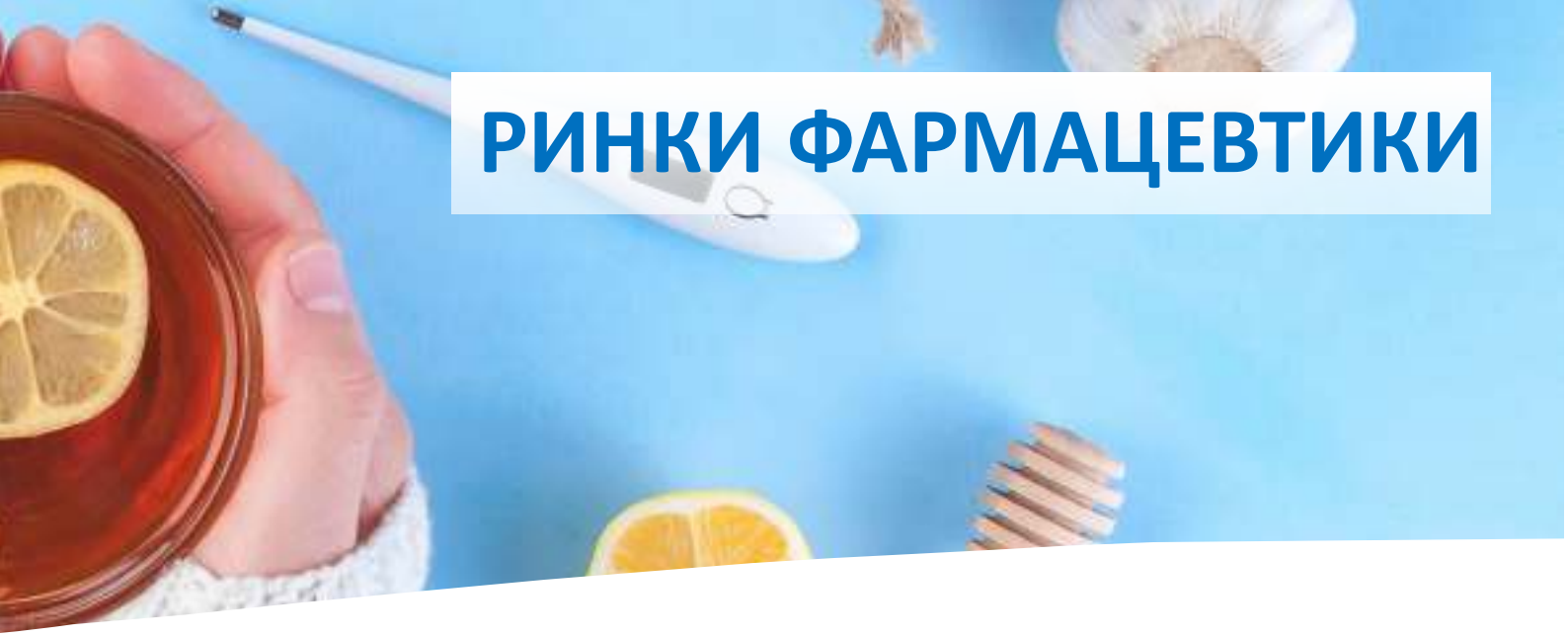

РИНКИ ФАРМАЦЕВТИКИ

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКІВ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГУЛЯТОРІВ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ РИНКІВ

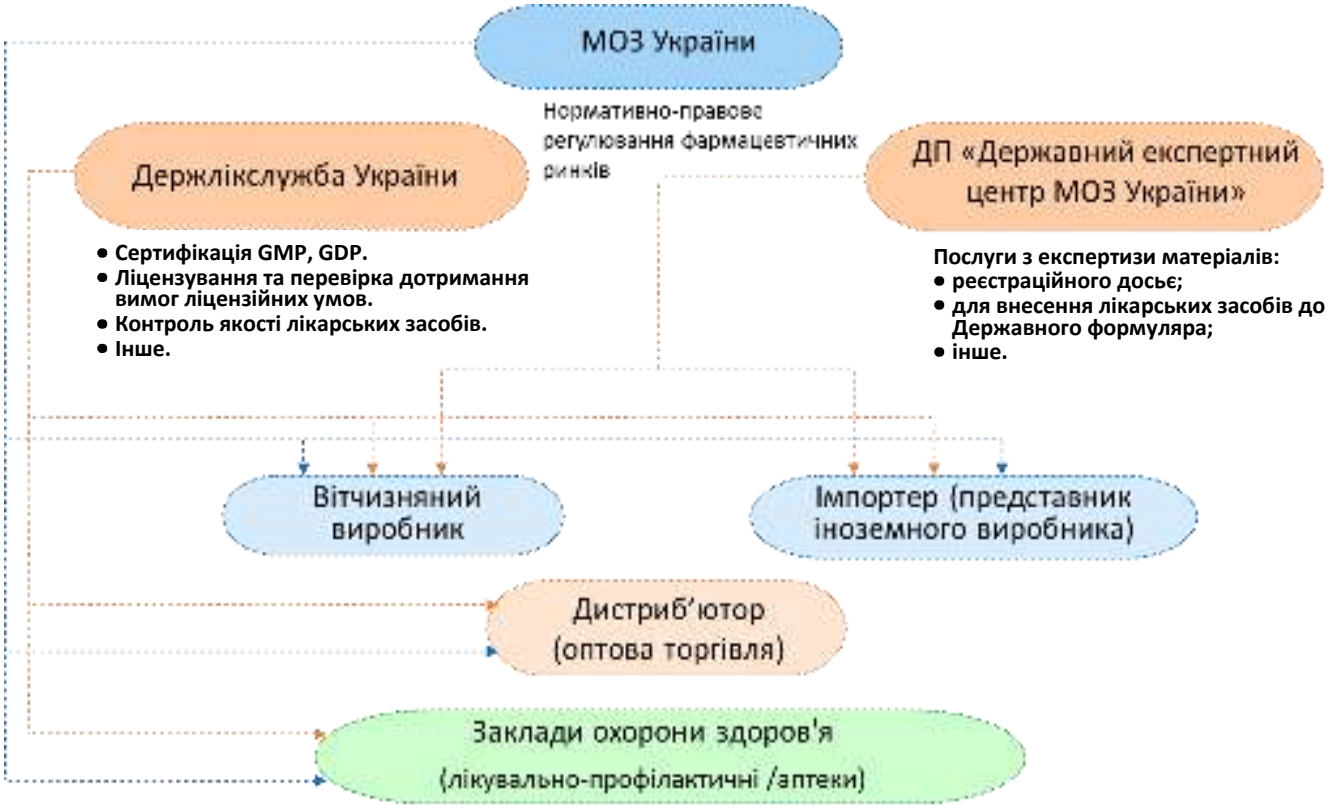

У процесі руху лікарських засобів від виробника до споживача беруть участь такі суб'єкти:

- виробники лікарських засобів та їх представництва;
- представники (дистриб'ютори) виробників лікарських засобів;
- оптові продавці лікарських засобів, у тому числі асортиментні компанії;
- суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами;
- органи влади, зокрема, МОЗ України;
- заклади охорони здоров'я та науково-дослідні установи тощо;
- споживачі лікарських засобів (фізичні особи).

СХЕМА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ

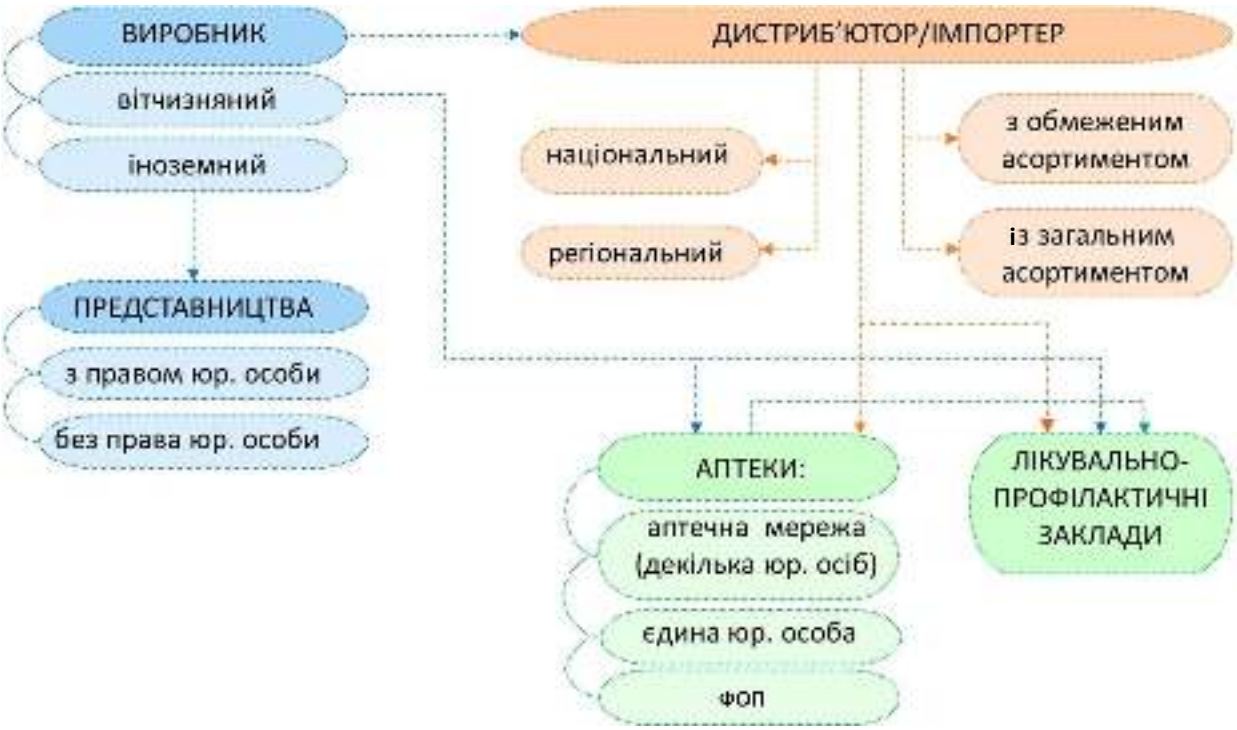

На рівні виробництва/імпорту лікарських засобів основними учасниками ринків є виробники лікарських засобів, у т. ч. їх представництва, імпортери.

Сфера виробництва/імпорту лікарських засобів відзначається великою кількістю учасників, при цьому рівень конкуренції на відповідних ринках є різним залежно від товарних меж ринків.

Виробники/імпортери здійснюють господарську діяльність з оптової торгівлі лікарськими засобами на загальнодержавному ринку.

Протягом останніх років на рівні дистрибуції/оптової торгівлі два найбільших вітчизняних дистриб'ютори мають суттєву ринкову владу на ринку постачання оптових партій лікарських засобів та медичних виробів у широкоасортиментному наборі та не зазнають значної конкуренції на цьому ринку внаслідок відносно невеликого розміру часток, які належать конкурентам.

Ринки на рівні оптової торгівлі лікарськими засобами мають обмежені можливості доступу до них для нових учасників, зокрема, внаслідок існування бар'єрів вступу на ринок:

Частки груп лікарських засобів у грошах

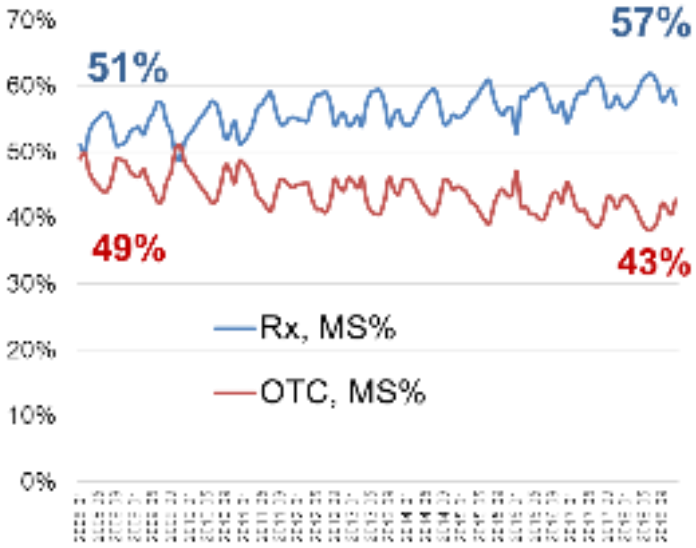

Джерело: Proxima Research.

Частки груп лікарських засобів у кількості

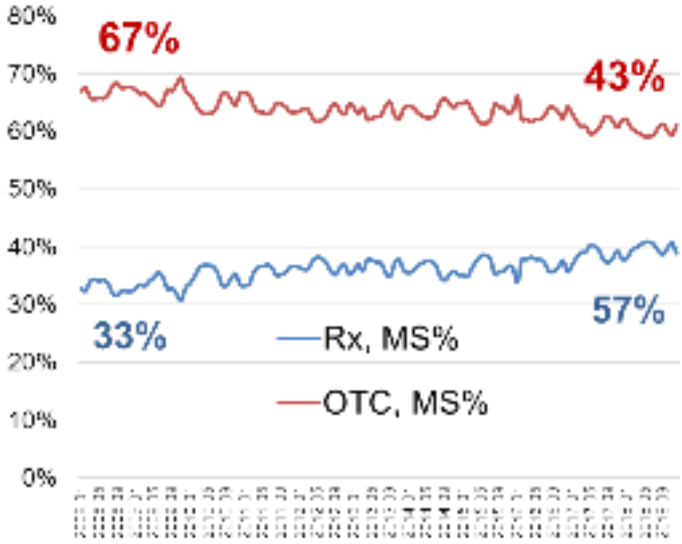

Джерело: Proxima Research.

- адміністративних, встановлених ліцензійними умовами провадження господарської діяльності;
- економічних, що пов'язані із суттєвими витратами та обсягами інвестицій;
- організаційних, що пов'язані із стратегіями поведінки значущих суб'єктів господарювання, що діють на ринках.

Дистриб'ютори здійснюють господарську діяльність з оптової торгівлі лікарськими засобами на загальнодержавному ринку.

Частка поставок лікарських засобів в аптечні мережі, %

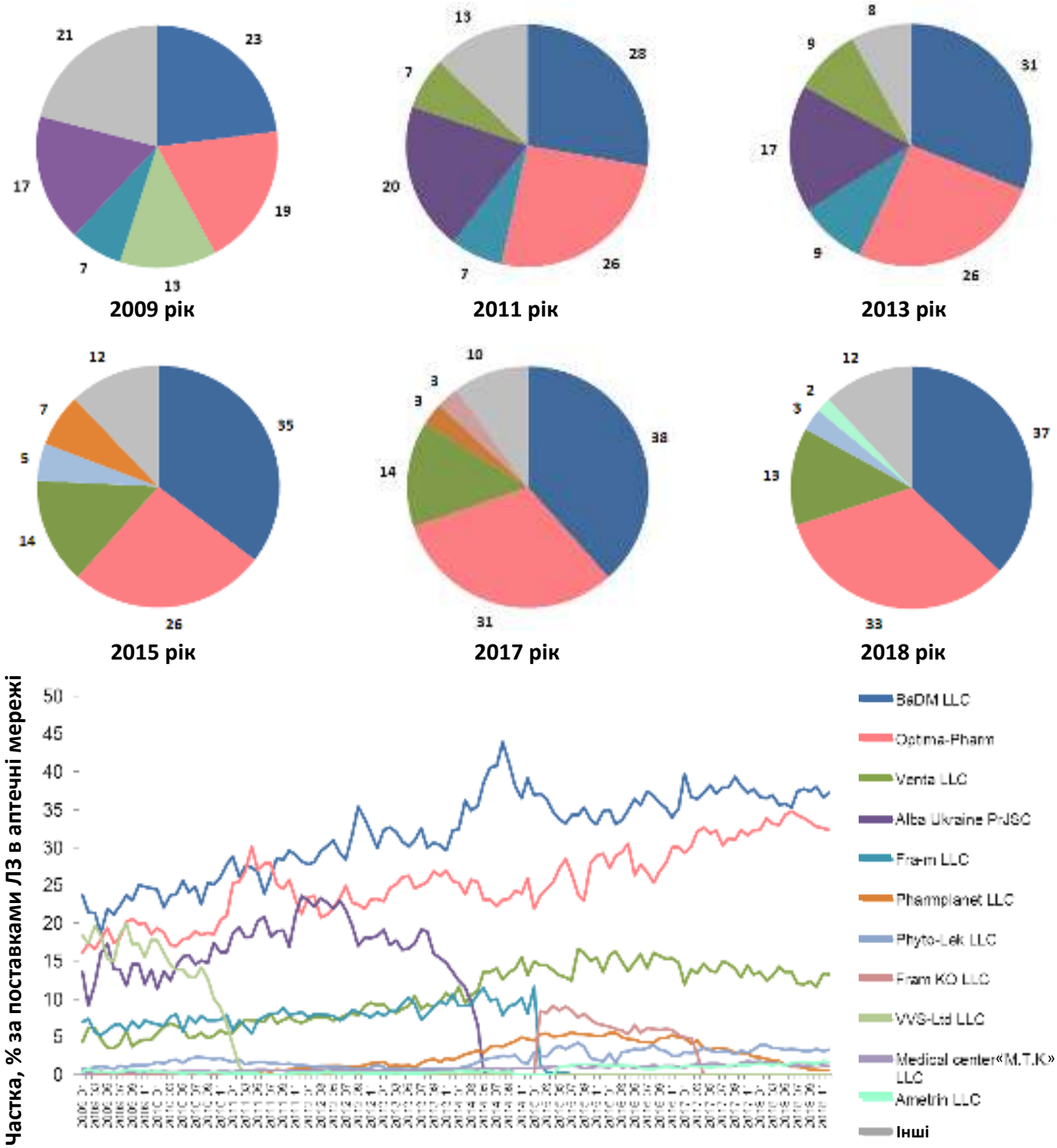

Джерело: Proxima Research.

Ринки, на яких діють учасники роздрібної торгівлі лікарськими засобами, є регіональними та в більшості регіонів мають структурні ознаки монопольного (домінуючого) становища/колективної монополії окремих суб'єктів господарювання.

Фармацевтичні ринки на рівні роздрібної реалізації лікарських засобів є висококонкурентними на загальнодержавному рівні.

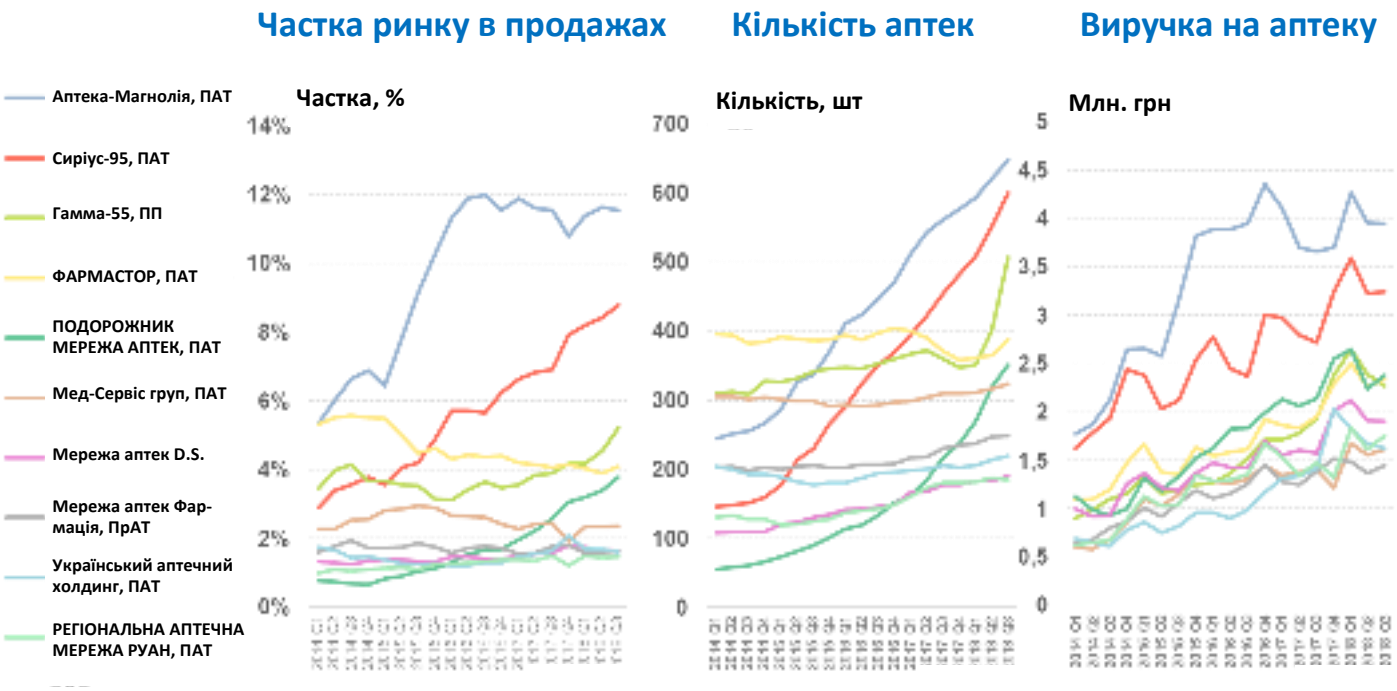

Джерело: Proxima Research

Більшість учасників регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами організовують свою діяльність у форматі «аптечна мережа», процеси консолідації аптек триватимуть.

**Дані за результатами I-III кварталів 2018 р. без урахування частки приватних підприємців. Без зони проведення ООС і АР Крим.*

Джерело: Proxima Research.

Джерело: Proxima Research.

«МИ ЗАВЖДИ ТРИМАЄМО ФОКУС НА ПРОБЛЕМАХ, ЯКІ Є НА РИНКУ, А ТАКОЖ ПРАЦЮЄМО НАД ТИМ, ЩОБ СТВОРЮВАТИ ПРАВИЛА, ЯКІ НЕ ДОЗВОЛЯТЬ ЦИМ ПРОБЛЕМАМ ВИНИКАТИ»

06 квітня 2018 року державним уповноваженим АМКУ С. Панаіотіді в порядку, передбаченому п. 16 ч. 1 ст. 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері формування та реалізації конкурентної політики, сприяння розвитку конкуренції щодо здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, було внесено пропозиції № 04/1 МОЗ України про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, а саме:

- встановлення прозорого порядку проведення державного контролю відповідності умов виробництва лікарських засобів вимогам належної виробничої практики, що унеможливить потенційні ризики від вчинення антиконкурентних дій органів влади та органів адміністративно-господарського управління та контролю, забезпечить рівні умови для вступу на ринки для всіх учасників лікарських засобів цих ринків та забезпечить дієву конкуренцію на цих ринках.

Вступ лікарських засобів на відповідний товарний ринок неможливий без проведення державної реєстрації (перереєстрації) лікарських засобів, додаткового контролю якості при ввезенні лікарських засобів в Україну, що передбачає проходження державного контролю відповідності чинним в Україні вимогам виробничої практики з видачею Держлікслужбою відповідного документа за результатами такого контролю: Сертифіката GMP або Висновку GMP.

Під час проведення АМКУ дослідження впливу процедури GMP сертифікації в Україні на конкуренцію, яке відбувалось за зверненням профільних асоціацій, громадських організацій, фахівців ринків лікарських засобів, АМКУ було виявлено ряд проблемних питань, які, на думку АМКУ, потенційно можуть мати негативний вплив на конкуренцію. Зокрема:

- можливість недотримання Держлікслужбою встановлених строків під час проведення процедури підтвердження умов виробництва вимогам GMP;
- відсутність прозорості та відкритості Держлікслужби щодо етапів проходження документів, проведення експертиз;
- не визначення порядку залучення Держлікслужбою позаштатних експертів під час проведення процедури підтвердження умов виробництва вимогам GMP;
- можливість адміністративного тиску на всіх етапах проходження процедури;
- перекладання Держлікслужбою своїх повноважень щодо інспектування виробничих дільниць під час проведення процедури підтвердження умов виробництва вимогам GMP на ДП «УФІЯ», що належить до сфери управління Держлікслужби.

На теперішній час пропозиції державного уповноваженого ДОЗ України враховано при розробці Державної стратегії реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами за період до 2025 року та Плану заходів з реалізації Державної стратегії реалізації державної політики забезпечення населення лікарськими засобами за період до 2025 року, що затверджені постановою КМУ від 5 грудня 2018 року № 1022.

Створення та підтримання сприятливого для конкуренції середовища на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами – один із пріоритетних напрямів роботи Комітету.

Дії органів місцевого самоврядування щодо надання переваг окремим аптечним закладам

Як і раніше, Комітет проводить аналіз впливу дій органів місцевого самоврядування та місцевої влади щодо прийняття власних нормативних та інших актів, пов'язаних з організацією роздрібної торгівлі лікарськими засобами в адміністративно-територіальних одиницях, втілення яких може призводити до негативного впливу на конкуренцію на відповідних регіональних ринках. Комітет встановлює основні фактори та проблемні питання, що створюють передумови для можливого вчинення органами влади на місцях порушень законодавства про захист економічної конкуренції і перешкоджають розвитку конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

З точки зору конкурентного законодавства, усі суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, незалежно від їх форми власності, є учасниками відповідного регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами. А отже, підходи органів місцевого самоврядування та місцевої виконавчої влади, що мають представляти інтереси територіальних громад, мають бути однаковими до всіх учасників ринку.

Одним із можливих інструментів Комітету щодо формування та реалізації конкурентної політики є адвокатування конкуренції, метою якого насамперед є донесення, зокрема, до органів місцевого самоврядування, поняття та розуміння необхідності дотримання конкурентного законодавства, оскільки саме їх рішення можуть безпосередньо впливати на конкуренцію на відповідних регіональних ринках.

Зокрема, це стосується прийняття рішень, реалізація яких призводить до надання окремим аптечним закладам переваг у здійсненні їх господарської діяльності порівняно з іншими. Відповідно Комітет спрямовує інструменти адвокатування конкуренції на:

- усунення будь-яких перешкод для розвитку тих ринків, де наявна дієва конкуренція;
- сприяння розвитку конкуренції на тих ринках, де є ознаки або присутня монополізація;
- мінімізацію адміністративних бар'єрів вступу на ці ринки та підвищення ефективності їх регулювання завдяки зменшенню адміністративного тиску;
- створення та підтримання рівних умов для здійснення господарської діяльності підприємств.

Питання, які знаходились під пильною увагою Комітету у 2018 році, стосувались:

- надання органами місцевого самоврядування в оренду майна спільної власності територіальних громад аптечним закладами;
- забезпечення органами місцевої влади доступу аптечних закладів до участі в реалізації:
  - урядової програми «Доступні ліки», передбаченої постановою КМУ від 09.11.2016 № 863 «Про запровадження відшкодування вартості лікарських засобів»;
  - пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну, передбаченого постановою КМУ від 05 березня 2014 р. № 73 «Питання реалізації пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну».

Дії органів місцевого самоврядування щодо надання в оренду комунальної власності аптечним закладам та їх вплив на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами

Під час проведеного Комітетом аналізу рішень органів місцевого самоврядування стосовно встановлених умов надання в оренду майна спільної власності територіальних громад аптечним закладам, було виявлено непоодинокі ви-

падки застосування різних підходів до встановлення розміру орендної ставки для аптечних закладів залежно від їх форми власності, а саме, аптечним закладам комунальної форми власності орендна ставка встановлюється на значно нижчому рівні, ніж аптечним закладами приватної форми власності за інших рівних умов.

Отже, суб'єкти господарювання комунальної форми власності отримують переваги не завдяки власним досягненням, а за рахунок зовнішніх чинників, якими в цьому випадку є дії органів місцевого самоврядування. Такі дії органів місцевої влади та самоврядування містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді надання окремим суб'єктам господарювання переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що може призвести до спотворення конкуренції на відповідних ринках.

Водночас встановлення індивідуальних орендних ставок для окремих юридичних осіб або звільнення їх від сплати таких орендних ставок можуть містити ознаки вибірковості та надання переваг для провадження окремих видів господарської діяльності. А отже, такі дії органів місцевого самоврядування можуть містити ознаки державної допомоги.

З метою адвокатування конкуренції Комітетом було надано всім обласним радам та Київській міській раді обов'язкові для розгляду рекомендації від 30.11.2017 № 284-рк про вжиття заходів щодо встановлення рівних умов здійснення господарської діяльності для всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, які є учасниками регіональних ринків роздрібної торгівлі лікарськими засобами, та запровадження прозорого та недискримінаційного підходу до встановлення орендних ставок за використання нерухомого майна спільної власності територіальних громад області та міста Києва.

22.12.2017 за дорученням Голови Комітету територіальними відділеннями Комітету надано рекомендації аналогічного змісту міським та районним радам.

Аналіз результатів розгляду рекомендацій органів Комітету засвідчив, що у 2018 році ситуація в більшості регіонів залишається незмінною порівняно з минулим періодом. Зокрема, у Вінницькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Одеській, Херсонській, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій та Полтавській областях у рішеннях рад прямо передбачено надання переваг комунальним аптечним закладам.

На думку Комітету, така ситуація є можливою, оскільки державна політика щодо оренди державного майна відповідно до Закону України «Про оренду державного та комунального майна» має віддзеркалюватися в актах органів місцевого самоврядування щодо оренди комунального майна, а встановлення Методикою на законодавчому рівні залежності розмірів орендних ставок від ранжування аптечних закладів за категоріями споживачів (зокрема пільгова категорія та не пільгова категорія), що є учасниками одного регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами та конкурентами на цьому ринку, створює підґрунтя для можливості безпосереднього впливу органів місцевого самоврядування на ринок, надання привілеїв щодо оренди майна, зокрема, комунальним аптекам, засновниками яких є відповідні ради.

20 грудня 2018 року було затверджено Звіт за результатами дослідження впливу дій органів місцевого самоврядування (щодо оренди майна комунальної власності) на конкуренцію на регіона-

льних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

Текст Звіту відображає аналіз впливу дій органів місцевого самоврядування на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, ситуації щодо оренди майна комунальної власності аптечними закладами в розрізі регіонів України та висвітлює заходи органів Комітету з адвокатування конкуренції із зазначених питань.

З метою розвитку дієвої конкуренції на ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами та мінімізації ризиків адміністративного впливу на товарні ринки з боку органів місцевого самоврядування та створення рівних умов для здійснення господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами в регіонах України, у рамках Звіту надані обов'язкові для розгляду рекомендації Фонду державного майна України та пропозиції КМУ:

- про вжиття заходів щодо усунення проблемних питань, викладених у мотивувальній частині Звіту за результатами дослідження впливу дій органів місцевого самоврядування (щодо оренди майна комунальної власності) на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами, для забезпечення недискримінаційного підходу органів місцевої влади до суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами, під час визначення орендних ставок на використання нерухомого майна для розміщення аптечних закладів.

Дії органів місцевого самоврядування щодо доступу аптечних закладів до участі в реалізації урядових програм, спрямованих на забезпечення доступності лікарських засобів, їх вплив на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами

Наступним ключовим напрямом роботи Комітету у 2018 році було проведення комплексного аналізу впливу дій та рішень органів місцевого самоврядування та місцевої влади на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами. Під час провадження на місцях соціальних програм Уряду України, спрямованих на забезпечення доступності найнеобхідніших лікарських засобів для населення, у тому числі шляхом допуску до реалізації цих

програм аптечних закладів, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в регіонах. Зокрема, це стосується участі в Пілотному проекті щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну та урядовій програмі «Доступні ліки».

У межах реалізації цих програм пацієнти за рецептом лікаря можуть отримати в аптечних закладах безкоштовно або з незначною доплатою лікарські засоби, перелік міжнародних непатентованих назв яких затверджено відповідними постановами Уряду, для лікування цукрового діабету, серцево-судинних захворювань, бронхіальної астми.

Відпуск лікарських засобів може реалізуватися суб'єктами господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з роздрібної торгівлі лікарськими засобами, незалежно від їх форми власності та підпорядкування, аптечні заклади яких розташовані в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Перелік учасників визначається структурними підрозділами з питань охорони здоров'я обласних та Київської міської держадміністрації або розпорядниками коштів місцевих бюджетів, визначених рішеннями про такі бюджети згідно із законодавством, на рівних умовах. Формування зазначеного переліку здійснюється без надання преференції окремим суб'єктам господарювання.

Разом із цим участь аптечних закладів у цих проектах можлива лише за умови укладення договору між аптечними закладами та розпорядниками бюджетних коштів, що дає можливість отримання суб'єктові господарювання відшкодування вартості відпущених за цими програмами лікарських засобів за рахунок відповідної цільової субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам.

А отже, фактично від дій органів місцевої влади напряму залежить питання допущення чи недопущення аптечних закладів до їх безпосередньої участі в реалізації всіх перелічених заходів та ініціатив Уряду в регіонах.

З початку реалізації урядових програм, спрямованих на підвищення доступності для населення життєво необхідних лікарських засобів, до Комітету надходять численні звернення ліцензіатів із роздрібної торгівлі лікарськими засобами, на такі дії органів місцевої влади, розпорядників бюджетних коштів, що впливають на конкуренцію на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами:

- недопущення окремих аптечних закладів до участі в реалізації на місцях Пілотного проекту щодо запровадження державного регулювання цін на препарати інсуліну та урядової програми «Доступні ліки» з підстав наявності укладеного договору з одним з учасників регіонального ринку роздрібної торгівлі лікарськими засобами та виділенням за цим договором одночасно в момент його укладання всієї суми бюджетних коштів, що передбачена на поточний рік на реалізацію певної урядової програми у відповідній адміністративно-територіальній одиниці;
- відсутність єдиних підходів щодо розподілу між суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність із роздрібної торгівлі лікарськими засобами в певній адміністративно-територіальній одиниці, сум бюджетних коштів, які виділені на відшкодування витрат, пов'язаних із відпуском лікарських засобів, вартість яких повністю або частково відшкодовується.

Згідно з наявними в Комітеті матеріалами досліджень, наведені вище дії органів місцевої влади відбуваються саме на етапі укладання розпорядниками бюджетних коштів договорів про відшкодування витрат з аптечними закладами, має системний характер та поширюється на більшість регіонів України.

З метою усунення причин виникнення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та умов, що їм сприяють, керуючись ч. 1 ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», ст. 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», АМКУ надав обов'язкові для розгляду рекомендації щодо забезпечення рівних умови доступу до участі в урядових програмах для всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами:

- Богуславській районній державній адміністрації

На теперішній час рекомендації виконано. У Богуславському районі Київської області участь в Урядовій програмі «Доступні ліки» бере вже не тільки комунальна аптека, а й суб'єкт господарювання приватної форми власності.

- Кагарлицькій районній державній адміністрації

Кагарлицька районна державна адміністрація утримується від вжиття реальних заходів щодо розвитку конкуренції. Ситуація знаходиться під пильною увагою Комітету та передбачає вжиття подальших заходів у межах повноважень Комітету, спрямованих на розвиток конкуренції.

Відсутність однакових на всій території України підходів щодо способу внесення в Договори про відшкодування витрат між розпорядниками бюджетних коштів та аптечними закладами суми договору, яка має відображати реальний стан обсягів фактично відпущених лікарських засобів, створює підґрунтя для вчинення системних та тривалих порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді надання окремим суб'єктам господарювання пільг чи інших переваг, які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, що призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції на регіональних ринках роздрібної торгівлі лікарськими засобами.

13.12.2018 з метою забезпечення та підтримки конкурентного середовища Комітет надав МОЗ України, Мінфін України та Державній казначейській службі України такі обов'язкові для розгляду, в межах повноважень кожного, рекомендації:

- запровадити єдиний механізм/алгоритм розподілу сум бюджетних коштів, що виділені на відшкодування витрат, пов'язаних із відпуском лікарських засобів, вартість яких повністю або частково відшкодовується, та який не буде призводити до надання розпорядниками бюджетних коштів переваг окремим суб'єктами господарювання, що здійснюють роздрібну торгівлю лікарськими засобами в певній адміністративно-територіальній одиниці;
- встановити імперативну норму, що під сумою договору відшкодування розуміється саме сума коштів за фактично реалізовані лікарські засоби за пільговими рецептами або безоплатно, відповідно до наданих суб'єктами господарювання розпорядникам бюджетних коштів щомісячних звітів.

Рекомендації МОЗ України

Комітет проводить послідовну та системну роботу щодо вжиття заходів із впровадження в життя власних ініціатив та пропозицій, внесених у Звіті за результатами ґрунтовного дослідження фармацевтичних ринків за період 2014 – першого півріччя 2016 року.

30 березня 2018 року прийнято обов'язкові для розгляду Рекомендації МОЗ України та МЕРТ України про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції:

- з метою формування конкурентного середовища на ринках лікарських засобів під час проведення публічних закупівель, вжити заходів щодо вдосконалення порядку визначення предмета закупівлі лікарських засобів, зокрема, але не виключено, шляхом розробки спільних методичних рекомендацій/методологічних роз'яснень та/або внесення змін до Порядку визначення предмета закупівлі.

Підставою для надання рекомендацій було таке – спосіб визначення замовником предмета закупівлі відповідно до Порядку визначення предмета закупівлі, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 17 березня 2016 року № 454, зареєстрованого в Мінюсті України 25 березня 2016 року за № 448/28578, може створювати обставини, за яких у замовників є можливість встановлювати дискримінаційні умови в тендерній документації щодо закупівлі лікарських засобів, про що свідчить велика кількість скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель,

поданих до Комітету як до органу оскарження.

На теперішній час замовник закупівлі лікарських засобів може самостійно формувати предмет закупівлі в межах групи «Фармацевтична продукція», яка може включати в себе необмежену кількість видів лікарських засобів у межах визначених класів та категорій.

Оскільки жодним нормативно-правовим актом не передбачено переліку випадків, коли замовник може та має визначати окремі частини предмета закупівлі (лоти) у процедурі закупівлі лікарських засобів та критерії такого поділу, реалізація норм Закону про публічні закупівлі та Порядку визначення предмета закупівлі призводить до того, що в один лот включають як замінні, так і не замінні «ексклюзивні» лікарські засоби (в тому числі ті, які знаходяться під патентним захистом та/або під захистом реєстраційної інформації оригінального лікарського засобу, ті, що мають лише одного виробника), що може призводити до порушення конкуренції на відповідних ринках лікарських засобів.

Зазначені рекомендації були виконано МОЗ України та МЕРТ України, про що видано спільний Лист від 19.12.2018 № 01.7/33810 органам державної влади, органам місцевого самоврядування, установам, організаціям, підприємствам та іншим суб'єктам сфери публічних закупівель «Щодо публічних закупівель».

2. 13 вересня 2018 року прийнято обов'язкові для розгляду рекомендації МОЗ України про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції:

- розробити та прийняти нормативно-правовий (і) акт (и), яким (якими) буде встановлено чіткі, прозорі, недискримінаційні правила промоції лікарських засобів для всіх учасників фармацевтичних ринків із метою:
  - унеможливлення спотворення конкуренції на ринках лікарських засобів унаслідок використання маркетингових інструментів під час реалізації (оптової та роздрібної) лікарських засобів;
  - забезпечення кінцевих споживачів можливістю об'єктивного та неупередженого, самостійного вибору в аптечних закладах необхідних їм лікарських засобів;
  - унеможливлення переважної реалізації (оптової та роздрібної) лікарських засобів за підвищеною вартістю за рахунок застосування маркетингових інструментів.

За таких умов реалізації, суб'єкти господарювання, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю лікарськими засобами, мають певну зацікавленість орієнтуватись на придбання та реалізацію кінцевим споживачам лікарських засобів саме тих виробників, які за виконання умов договорів про надання маркетингових послуг (або додаткових угод до договорів поставки) отримають більші матеріальні винагороди. Відповідно на теперішній час при реалізації лікарських засобів на різних рівнях фармацевтичних ринків, конкуренція здебільшого відбувається не за рахунок оцінки якості, ефективності та безпосередньої ціни лікарського засобу, а здебільшого за рахунок вартості маркетингових послуг.

Комітет вважає, що з урахуванням специфіки реалізації лікарських засобів як товару та особливостей їх обігу, подальша відсутність прозорих правил промоції лікарських засобів, встановлених для всіх учасників фармацевтичних ринків (вітчизняних виробників, імпортерів, ліцензіатів з оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами), може відобразитись у зміщенні балансу між попитом та пропозицією на ринках лікарських засобів у бік реалізації виключно тих препаратів, де присутні договори про надання маркетингових послуг між виробником/імпортером, оптовим дистриб'ютором та аптекою, а не за рахунок оцінки якості, ефективності та безпосередньої ціни лікарського засобу.

На теперішній час співпрацю з МОЗ України у створенні конкурентного середовища у сфері реалізації лікарських засобів розпочато.

3. 13 грудня 2018 року з метою розвитку дієвої конкуренції на ринках лікарських засобів, що включені до Національного переліку основних лікарських засобів та закуповуються за

рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, прийнято обов'язкові для розгляду рекомендації МОЗ України про здійснення заходів щодо:

- розширення переліку лікарських засобів, стосовно яких запроваджено механізм референтного ціноутворення до повного списку препаратів, включеного до Національного переліку основних лікарських засобів;
- впровадження електронних реєстрів пацієнтів за напрямами захворювань, що лікуються за кошти державного та/або коштів місцевих бюджетів.

Комітет вважає, що дієвим механізмом, який буде розвивати та посилювати конкуренцію на ринках лікарських засобів, є запровадження референтного ціноутворення на всі лікарські засоби, оскільки референтне ціноутворення на лікарські засоби:

- дає можливість здійснювати контроль за рівнем зміни оптово-відпускних цін;
- є єдиним інструментом, який стимулює виробників (імпортерів) до конкурентної боротьби за споживача та цінової конкуренції, що зазвичай призводить до зниження цін на лікарські засоби (особливо це стосується аналогічних за лікарською формою та кількісним та якісним складом діючих речовин лікарських засобів).

Зазначені пропозиції враховані МОЗ України та знайшли своє відображення в таких постановах КМУ, які були прийняті у 2019 році:

- постанова КМУ від 27 лютого 2019 р. № 135 «Деякі питання реімбурсації лікарських засобів»;
- постанова КМУ від 27 лютого 2019 р. № 136 «Деякі питання щодо договорів про реімбурсацію»;
- постанова КМУ від 27 лютого 2019 р. № 141 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань».

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

19.03.2018 – державним уповноваженим АМКУ С. Панаіотіді проведено робочу зустріч на тему «GMP сертифікація. Проблемні питання та шляхи їх вирішення».

02.04.2018 – державним уповноваженим АМКУ С. Панаіотіді проведено робочу зустріч за участю першого заступника МЕРТ Максима Нефьодова, а також заступника міністра охорони здоров'я Олександра Лінчевського щодо стану виконання МОЗ рекомендацій АМКУ від 04.10.2017 № 24-рк про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках обладнання та витратних матеріалів для гемодіалізу.

04.04.2018 – взято участь у нараді з питання виконання рекомендацій АМКУ від 19.07.2016 № 12-рк та вирішення проблемних питань щодо доцільності відпуску лікарських засобів на пільгових умовах чи безоплатно за рецептами лікарів із зазначенням у рецепті не торговельної назви, а міжнародної непатентованої назви лікарського засобу, яка відбулась у МОЗ.

31.05.2018 – взято участь у нараді з питання необхідності скасування 10 % граничної постачальницько-збутової надбавки на медичні вироби, які закуповуються за кошти державного та місцевих бюджетів, що проводилась у МЕРТ.

04.07.2018 – державним уповноваженим АМКУ С. Панаіотіді проведено робочу зустріч на тему «Проблемні питання, які виникають у сфері бджільництва, та шляхи їх вирішення в рамках законодавства про захист економічної конкуренції».

17.07.2018 – стаття в «Юридичній Газеті»: «Що означає підтримка ВС рішення АМКУ».

18.07.2018 – державним уповноваженим АМКУ С. Панаіотіді проведено робочу зустріч щодо стану виконання рекомендацій АМКУ від 30.03.2018 № 4-рк, наданих МОЗ та МЕРТ щодо вдосконалення порядку формування лотів у процедурі закупівлі лікарських засобів.

06.08.2018 – інтерв'ю державного уповноваженого АМКУ С. Панаіотіді Інтерфакс Україна «Новий принцип формування лота при закупівлі ліків надасть можливість заощадити і розширить коло учасників торгів».

Вересень 2018 року – інтерв'ю журналу «Консалт-інфо»: «Для нас важливо приймати принципові, іноді важкі, але зрозумілі рішення».

13.09.2018 – стаття в «Економічній правді»: «Ціна на ліки: з чим бореться АМКУ?».

21.09.2018 – взято участь у засіданні круглого столу з питання обговорення нагальних змін на фармацевтичному ринку, запропонованих у проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про лікарські засоби» щодо забезпечення економічної конкуренції та захисту прав пацієнтів при здійсненні роздрібної торгівлі лікарськими засобами» (реєстр. № 8591), який проводився в Комітеті ВРУ з питань охорони здоров'я.

27.09.2018 – стаття в «Економічній правді»: «Маркетинг, що впливає на ціну ліків».

01.10.2018 – інтерв'ю інтернет-порталу «Аптека.ua»: «Регулювати потрібно весь ланцюг постачання препаратів, а не окремі ланки».

Жовтень 2018 року – інтерв'ю журналу «Держазкупівлі»: «Як діяти, коли вашу закупівлю оскаржили в АМКУ».

08.10.2018 – взято участь в зустрічі з представниками компаній – членів Американської Торгівельної Палати в України з питання щодо обговорення постачальницько-збутових надбавок на лікарські засоби.

24.10.2018 – взято участь у засіданні круглого столу на тему «Створення державної системи оцінки технологій охорони здоров'я (Health Technology Assessment – HTA), як необхідного інструменту реформування медичної галузі», що проводилось у Комітеті ВРУ з питань охорони здоров'я.

07.11.2018 – взято участь в щорічному Українському фармацевтичному форумі Інституту Адама Сміта з питань реформування системи охорони здоров'я в Україні та його вплив на фармацевтичну та медичну промисловість; тенденцій розвитку фармацевтичного сектору у світі та їх адаптації в Україні тощо.

12.11.2018 – взято участь у робочій зустрічі із членами Асоціації представників міжнародних фармацевтичних виробників AIPM Ukraine, на якій обговорювалися питання, зокрема, щодо стану конкурентного середовища на фармацевтичному ринку, проблемні питання та шляхи їх вирішення; адаптація та врахування регулювання й практики антимонопольних відомств Європейського Союзу в роботі Комітету тощо.

22.11.2018 – взято участь у Форумі партнерства держави і бізнесу «РЕІМБУРСАЦІЯ 2.0», який відбувся в НСЗУ.

07.12.2018 – взято участь у круглому столі з питань фармацевтики, який відбувався в Комітеті за участю представників конкурентних відомств Республіки Білорусь, Республіки Вірменія, Грузії, Республіки Казахстан, Польщі та Румунії.

ПРОЕКТИ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ СТОСОВНО ПИТАНЬ У СФЕРАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ФАРМАЦЕВТИКИ, ЩОДО ЯКИХ АМКУ НАПРАВИВ ДО КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

- «Про врегулювання питань в окремих галузях охорони здоров'я» (реєстраційний № 7480, внесений народним депутатом України Яценком А.В. та інш.);
- «Про лікарське самоврядування» (реєстраційний № 8250, внесений народними депутатами України Богомолець О.С., Мусієм О.С., Шипко А.Ф. та інш.);
- «Про професійне самоврядування медичних професій в Україні» (реєстраційний № 8250-1, внесений народними депутатами України Юринець О.В. та Черненком О.М.);
- «Про основи професійного самоврядування у сфері охорони здоров'я» (реєстраційний № 8250-2, внесений народними депутатами України Сисоєнко І.В., Корчинською О.А., Кириченко О.М. та інш.);
- «Про внесення змін до Закону України «Про лікарські засоби» щодо забезпечення економічної конкуренції та захисту прав пацієнтів при здійсненні роздрібної торгівлі лікарськими засобами» (реєстраційний № 8591, внесений народними депутатами України Сисоєнко І.В., Кужель О.В. та іншими);
- «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні» (реєстраційний № 9163, внесений н.д. Шипко А.Ф. та іншими).

МЕТА ВПЛИВУ АМКУ НА КОНКУРЕНЦІЮ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ:

- конкурентне середовище та рівні умови для здійснення господарської діяльності;
- усунення будь-яких перешкод для розвитку конкуренції на ринках лікарських засобів, оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами;
- мінімізація адміністративних бар'єрів вступу на ці ринки та підвищення ефективності їх регулювання завдяки зменшенню адміністративного тиску;
- сприяння розвитку конкуренції на ринках, де є ознаки або присутня монополізація;
- якісне та ефективне функціонування фармацевтичної галузі.

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «РОШ УКРАЇНА», ТОВ «БАДМ»,
ТОВ «БІЗНЕС ЦЕНТР ФАРМАЦІЯ», ПРАТ «АЛЬБА УКРАЇНА»

Рішення № 377-р від 02.08.2018

Визнати дії:

- ТОВ «Рош Україна» (м. Київ) і ТОВ «БаДМ» (м. Дніпро) щодо укладення договорів купівлі-продажу від 01.01.2011 № PS-05-2011 та від 01.10.2015 № SPA-01-2015, умови яких призвели до необґрунтованого завищення вартості лікарських засобів, реалізованих через процедури державних або публічних закупівель у 2012 – 2016 роках, порушенням, передбаченим п. 1 ч. 2 ст. 6 та п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються встановлення цін на лікарські засоби виробництва компанії «Ф. Хоффманн-Ля Рош Лтд», що реалізуються через процедури державних або публічних закупівель;
- ТОВ «Рош Україна» і ТОВ «Бізнес Центр Фармація» (м. Вишгород, Київська область) щодо укладення договорів купівлі-продажу від 01.11.2011 № PS-03-2011 та від 01.10.2015 № SPA-02-2015, умови яких призвели до необґрунтованого завищення вартості лікарських засобів, реалізованих через процедури державних або публічних закупівель у 2012 – 2016 роках, порушенням, передбаченим п. 1 ч. 2 ст. 6 та п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються встановлення цін на лікарські засоби виробництва компанії «Ф. Хоффманн-Ля Рош Лтд», що реалізуються через процедури державних або публічних закупівель;
- ТОВ «Рош Україна» і ПАТ «Альба Україна» (м. Бориспіль, Київська обл.) щодо укладення договору купівлі-продажу від 01.11.2011 № PS-06-2011, умови якого призвели до необґрунтованого завищення вартості лікарських засобів, реалізованих через процедури державних закупівель у 2012 році, порушенням, передбаченим п. 1 ч. 2 ст. 6 та п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються встановлення цін на лікарські засоби виробництва компанії «Ф. Хоффманн-Ля Рош Лтд», що реалізуються через процедури державних закупівель.

Зобов’язати ТОВ «Рош Україна», ТОВ «БаДМ» і ТОВ «Бізнес Центр Фармація» припинити порушення у двомісячний строк з дня одержання цього рішення.

Штраф:
ТОВ «Рош Україна» – 9 115 817 грн
ТОВ «БаДМ» – 5 407 948 грн
ТОВ «Бізнес Центр Фармація» – 3 207 361 грн
ПрАТ «Альба Україна» – 339 999 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «ФАРМХІМ»

Рішення № 404-р від 16.08.2018

Визнати ТОВ «Фармхім» (м. Шостка, Сумська обл., ідентифікаційний код 31368897) таким, що займало в період 2015 – 2016 років монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку субстанції мебгідролін для виробництва готових лікарських засобів із часткою 100 відсотків.

Визнати, що ТОВ «Фармхім» вчинило порушення, передбачене п. 2 ст. 50 та п. 5 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку субстанції мебгідролін для виробництва готових лікарських засобів шляхом часткової відмови у період з липня по жовтень 2016 року від реалізації субстанції мебгідролін для виробництва готових лікарських засобів за відсутності альтернативних джерел придбання.

Штраф: 372 189 грн
(штраф сплачено добровільно)

ВІДПОВІДАЧІ:
УЧАСНИКИ РИНКУ РОЗДРІБНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
(85 СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ)

Рекомендації адміністративної колегії Київського ОТВ

На виконання доручення АМКУ від 02.05.2018 № 13-01/281, Київське ОТВ АМКУ проводить дослідження стосовно наявності в діях суб'єктів господарювання ознак порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення на фасадах аптечних закладів інформації «Соціальна аптека», «Оптові ціни», «Економ Аптека» тощо.

Під час проведення зазначеного дослідження, у діях 85 суб'єктів господарювання, які полягають у поширенні інформації, що має вказівки на рівень цін або іншу ознаку ціни в зовнішньому оформленні аптечних закладів та/або в зовнішній рекламі, було виявлено ознаки порушень, передбачених статтею 15 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, а саме: поширення суб'єктом господарювання неповних, неточних відомостей, зокрема внаслідок обраного способу їх викладення, замовчування окремих фактів чи нечіткості формулювань, що можуть вплинути на наміри споживачів щодо придбання товарів саме в цього суб'єкта господарювання.

Адміністративною колегією Київського ОТВ АМКУ протягом III-IV кварталу 2018 року було надано 85 суб'єктам господарювання (2718 аптечним закладам) обов'язкові для розгляду рекомендації у двомісячний строк з дня їх отримання припинити дії, які містять ознаки порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення інформації, яка має вказівки на рівень або іншу ознаку ціни на фасадах аптечних закладів шляхом приведення зовнішнього оформлення всіх аптечних закладів у відповідність із вимогами законодавства, а також усунути причини виникнення порушення і умов, що йому сприяють.

У IV кварталі 2018 року 30 суб'єктами господарювання було усунено порушення законодавства про захист економічної конкуренції та приведено зовнішнє оформлення всіх їх аптечних закладів у відповідність з законодавством.

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016-2018 РОКІВ НА 27.02.2019:

Рішення АМКУ від 14.11.2017 № 628-р

Позивач	ТОВ «САНОФІ-АВЕНТІС УКРАЇНА»	ТОВ СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД»	ТОВ «БАДМ»
Штраф, грн	69 547 184	40 759 068	28 788 116
№ судової справи	910/870/18	910/933/18	910/1376/18
Перша інстанція	Рішення від 24.10.2018 про задоволення позовних вимог ТОВ «Санофі Авентіс Україна»	Рішення від 25.05.2018 про задоволення позовних вимог ТОВ «Оптіма-Фарм»	Рішення від 15.06.2018 про задоволення позовних вимог ТОВ «БаДМ»
КАГС/ПАГС	Постанова від 06.02.2019 про залишення апеляційної скарги Комітету без задоволення	Постанова від 04.09.2018 про відмову в задоволенні апеляційної скарги Комітету	Постанова від 19.09.2018 про відмову в задоволенні апеляційної скарги Комітету
ВГСУ/КГС ВС	–	Постанова від 11.12.2018 про відмову в задоволенні касаційної скарги Комітету	Постанова від 15.01.2019 про відмову в задоволенні касаційної скарги Комітету

Рішення АМКУ від 02.08.2018 № 377-р

Позивач	ТОВ «РОШ УКРАЇНА»	ТОВ «БАДМ»	ТОВ «БІЗНЕС ЦЕНТР ФАРМАЦІЯ»	ПРАТ «АЛЬБА УКРАЇНА»
Штраф, грн	9 115 817	5 407 948	3 207 361	339 999 (банкрут)
№ судової справи	Об'єднана справа 910/13306/18*			–
Перша інстанція	Рішення від 27.02.2019 про відмову в задоволені позовних вимог до Комітету			–
КАГС/ПАГС	–			–
ВГСУ/КГС ВС	–			–

**Ухвала господарського суду міста Києва від 02.11.2018 про об'єднання справ № 910/13306/18 та № 910/13706/18 в одне провадження з присвоєнням № 910/13306/18.*

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016-2018 РОКІВ НА 27.02.2019:

Рішення АМКУ від 08.09.2016 № 415-р

Позивач	«АЛКОН ФАРМАСЬЮТІКАЛЗ ЛТД»	ТОВ «БАДМ»		
Штраф, грн	937 526 (сплачено добровільно)	302 387		
№ судової справи	–	910/21751/16		
Перша інстанція	–	Рішення від 27.02.2017 про відмову ТОВ «БаДМ» у позові	Ухвалою від 27.03.2018 суд призначив судову економічну експертизу (КНДІСЕ) щодо правильності визначення Комітетом меж ринку та зупинив провадження	Провадження зупинене до завершення експертизи
КАГС/ПАГС	–	Постанова КАГС від 16.08.2017 про залишення апеляційної скарги без задоволення	Постановою від 21.05.2018 апеляційну скаргу Комітету на ухвалу ГСмК про призначення експертизи залишено без задоволення	
ВГСУ/КГС ВС	–	Постанова ВГСУ від 10.10.2017 про повернення на новий розгляд Ухвала ВС від 19.02.2018 про відмову в допуску до провадження	Ухвала від 25.06.2018 про відмову у відкритті касаційного провадження (ухвала апеляційного суду про призначення експертизи не підлягає касаційному оскарженню)	

ТОВ СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД»	ТОВ «ВЕНТА.ЛТД»	ПРАТ «АЛЬБА УКРАЇНА»
69 503 (сплачено добровільно)	1 094 (сплачено добровільно)	339 399 (Банкрут)
–	910/23255/16	–
–	Рішенням від 20.02.2017 у позові ТОВ «Вента.ЛТД» відмовлено	–
–	Постанова КАГС від 15.05.2017 про залишення апеляційної скарги без задоволення	–
–	–	–

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016-2018 РОКІВ НА 27.02.2019:

Рішення АМКУ від 29.09.2016 № 448-р

Позивач	ТОВ «СЕРВ'Є УКРАЇНА»	ТОВ СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД»
Штраф, грн	1 695 691 (сплачено штраф та пеню)	179 723
№ судової справи	910/23605/16	910/23612/16
Перша інстанція	Рішення господарського суду міста Києва від 07.03.2018 про відмову в задоволенні позовних вимог ТОВ «Серв'є Україна»	Ухвала від 04.07.2017 про зупинення провадження до вирішення справи щодо ТОВ «Серв'є Україна» (скасована) Рішення від 14.12.2017 про відмову в позовних вимогах ТОВ «Оптіма-Фарм, ЛТД»
КАГС/ПАГС	Постанова від 27.06.2018 про відмову в задоволенні апеляційної скарги	Постанова КАГС від 21.09.2017 про скасування ухвали ГСмК про зупинення провадження у справі Ухвалою від 26.03.2018 призначено судову економічну експертизу (КНДІСЕ) щодо економічної доцільності (обґрунтованості) аналізу Комітетом цін 19.11.2018 – справу прийнято судом до провадження після проведення експертизи
ВГСУ/КГС ВС	Постанова від 14.08.2018 про відмову в задоволенні касаційної скарги ТОВ «Серв'є Україна» Ухвала від 14.08.2018 про відмову в допуску на розгляд Великої Палати Верховного Суду	–

ТОВ «БАДМ»	ПРАТ «АЛЬБА УКРАЇНА»	ТОВ «ЛЮДМИЛА-ФАРМ»	ТОВ «А'СТА»
902 655 (сплачено штраф та пеню)	339 999 (Банкрут)	25 712 (сплачено добровільно)	423 573
910/23961/16	–	–	910/20007/16
Рішенням від 22.05.2017 у позові відмовлено	–	–	Ухвалою від 12.12.2016 позов залишено без розгляду через повторну неявку позивачів. Строк на подачу позову сплив
–	–	–	–
–	–	–	–
Постанова КАГС від 02.11.2017 про залишення апеляційної скарги без задоволення	–	–	–
–	–	–	–
–	–	–	–
Постанова від 20.06.2018 про відмову в задоволенні касаційної скарги ТОВ «БаДМ»	–	–	–

ВОВК АНДРІЙ МИХАЙЛОВИЧ

Заступник Голови Антимонопольного комітету України

Державний уповноважений

Транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, що забезпечує перевезення вантажів і людей, розвиваючи зв'язки між підприємствами, галузями господарства, країнами та регіонами, і покликаний задовольняти потреби населення та суспільного виробництва в перевезеннях.

Залежно від виду вантажу, його обсягу, пунктів відправлення та призначення, вартості транспортування тощо перевезення вантажів може здійснюватися різними видами транспорту – залізничним, автомобільним, водним (річковим та морським), авіаційним, а певних видів вантажів – трубопровідним.

РИНКИ ТРАНСПОРТУ

Враховуючи досить невеликі відстані між населеними пунктами в межах України, послуги перевезення пасажирів авіаційним транспортом є взаємозамінними з послугами перевезення пасажирів наземним транспортом (залізничні й автобусні перевезення) за багатьма параметрами, починаючи із загального часу, який необхідно витратити на здійснення подорожі, закінчуючи вартістю послуги та умовами комфортності.

Кількість перевезених пасажирів за видами транспорту у 2018 році, млн пас.

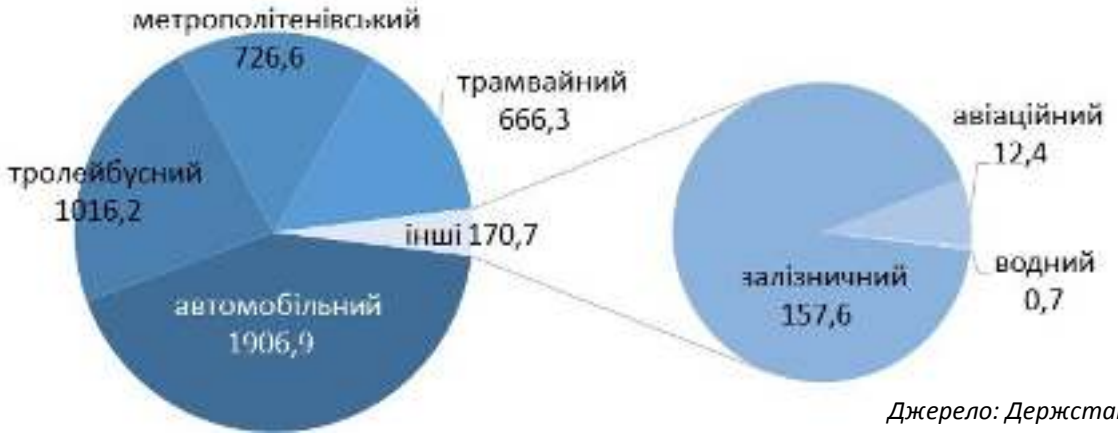

Джерело: Держстат України.

За даними Держстату України, більшу частку перевезення вантажів як внутрішніх (всередині країни), так і міжнародних становлять перевезення залізничним транспортом.

Тобто, вантажообіг залізничного транспорту протягом 2017-2018 років становить 55,9 % вантажообігу всіх видів транспорту, а обсяг перевезених залізничним транспортом вантажів становить 53,4 % загального обсягу вантажів у 2017 році та 52 % – у 2018 році.

Профільні асоціації основних вантажовідправників проаналізували та надали АМКУ висновки щодо можливої взаємозамінності видів транспорту для вантажів своїх учасників.

Під час обрання як альтернативи **автомобільного транспорту** слід відзначити, що відповідно до Законів України «Про автомобільний транспорт», «Про дорожній рух», Правил дорожнього руху, постанови КМУ «Про заходи щодо збереження автомобільних доріг загального користування» обмеження встановлено на рівні не більше 40 т на один транспортний засіб (магістральні шляхи) та понад 24 т (дороги місцевого значення). Маршрути автомобільного перевезення вантажів великоваговими та/або великогабаритними транспортними засобами потребують додаткового погодження з уповноваженими Укравтодором підприємствами та отримання дозволу на рух уповноваженим підрозділом Національної поліції через центри надання адміністративних послуг.

Також вартість перевезення, зокрема, зерна автомобільним транспортом вдвічі дорожча, ніж залізничним.

На деяких напрямах альтернативою залізничним перевезенням є **перевезення в рефрижераторних автомобілях і контейнерах**. Але на далекі відстані (до країн Центральної Азії та Закавказзя), враховуючи заборону транзиту територією Росії і необхідність доставки обхідним маршрутом через Чорноморську й Каспійську поромні переправи, перевезення в рефрижераторних автомобілях і контейнерах низькомаржинальної продукції є економічно недоцільним.

Зазначені вимоги позначаються на вартості автомобільного перевезення, що спонукає учасників транспортного процесу звертатися саме до залізничного перевізника, коли це доцільно з точки зору наявності відповідної інфраструктури та оптимальності маршруту перевезення.

Щодо заміни залізничного виду транспорту на **водний**, то перевезення водними шляхами є можливим тільки на певних відрізках загального маршруту, тому водний транспорт не здатен замінити залізничний при наземному перевезенні вантажу територією України.

Вантажообіг та обсяги перевезень вантажів*

Вид транспорту	Вантажообіг				Обсяг перевезень			
	млн т км 2017	% загального обсягу	млн т км 2018	% загального обсягу	млн т км 2017	% загального обсягу	млн т км 2018	% загального обсягу
Транспорт	**343 057**	**100**	**276 282**	**100**	**636**	**100**	**516,1**	**100**
залізничний	191 914	**55,9**	154 593	**55,9**	340	**53,4**	268,4	**52**
автомобільний	41 178,8	12	35 121	12,7	176	27,6	154,1	29,8
водний	4 257	1,2	2 887	1	5,9	0,9	4,7	0,9
трубопровідний	105 434	30,7	83 409	30,1	115	18	88,8	17,2
авіаційний	273	0,2	273	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1

**Джерело: Держстат України.*

Як зазначає Українська зернова асоціація, на сьогодні залізницею перевозиться близько 67 % зерна, що експортується з України. Це насамперед зернові та олійні культури. Автомобільним транспортом перевозиться близько 28 %, водним – 5 %. Переорієнтація перевезень зернових вантажів на водні види транспорту відбувається досить повільно, оскільки це вимагає вкладення інвестицій у будування відповідних плавзасобів та інфраструктури. Ще однією перепоною стосовно цього напрямку перевезень є те, що велика кількість господарств чи елеваторів значно віддалені від річкових потужностей.

В Україні переорієнтацію вантажів із залізничного на річковий транспорт стримує висока вартість залізничних перевезень на короткі відстані (для поставки продукції від підприємства в річковий порт), нерозвиненість портової інфраструктури на Дніпрі, відсутність ефективного спеціалізованого річкового флоту й висока вартість фрахту через наявність акцизу в судовому пальному (5 грн/л палива).

Заміна залізничного виду транспорту **авіаційним**, особливо під час здійснення внутрішніх перевезень, не є поширеною практикою серед транспортно-експедиторських компаній з огляду на високу вартість авіаперевезень.

За інформацією профільних асоціацій та суб'єктів господарювання – вантажовідправників, українські виробники по можливості переорієнтовуються на інші види транспорту (автомобільний/річковий), однак для значної частини продукції залізничний транспорт є безальтернативним або його замінність обмежена (часткова). Так, це стосується вугілля (поставки на теплоелектростанції та коксохімічні заводи), залізорудної сировини (поставки на меткомбінати), мінбудматеріалів, цементу й хімічної продукції (міжрегіональні перевезення). Тільки в сегменті перевезення зерна для прилеглих до Дніпра й Південного Бугу районів залізничний транспорт може бути замінений автомобільним або річковим.

Тобто, за інформацією, наданою учасниками ринку, послуги перевезення вантажів залізничним транспортом не є взаємозамінними з перевезенням вантажів іншими видами транспорту або його замінність обмежена (часткова) через економічну доцільність, розвинену мережу залізничних колій і спроможність до перевезення великих обсягів вантажів.

РИНОК ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

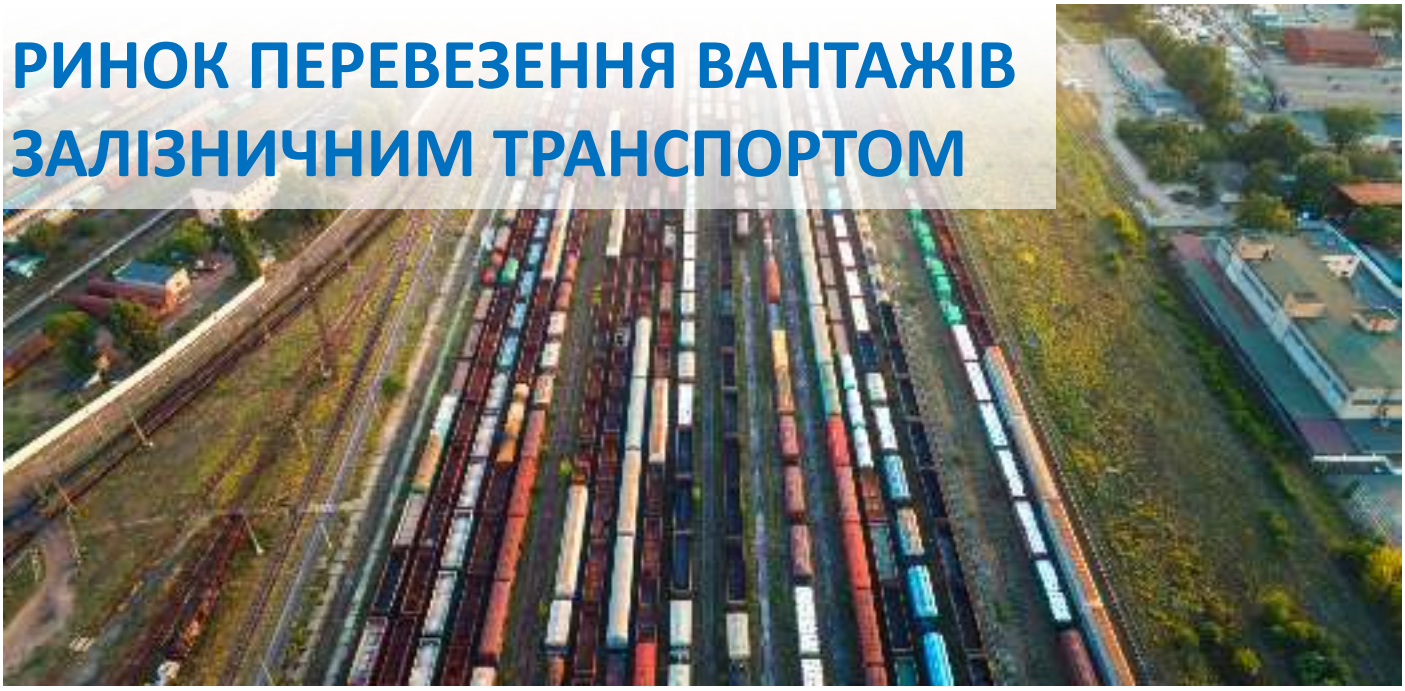

ВІДСУТНІСТЬ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖІВ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ

У 2018 році АМКУ проведено дослідження ринку перевезення вантажів залізничним транспортом в Україні за 2017-2018 роки

Звіт про результати проведеного дослідження схвалено АМКУ 17 січня 2019 року.

До АМКУ надходили звернення суб'єктів господарювання щодо проблемних питань взаємодії вантажовідправників з АТ «Укрзалізниця», зокрема, щодо недотримання, на думку цих суб'єктів, АТ «Укрзалізниця» вимог законодавства про захист економічної конкуренції при розподілі вагонів.

Отже, виникла необхідність у проведенні поглибленого дослідження ринку перевезення вантажів залізничним транспортом, зокрема, щодо дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції при розподілі АТ «Укрзалізниця» вагонів між вантажовідправниками.

У рамках дослідження аналізувалась інформація, отримана від органів державної влади, профільних асоціацій, суб'єктів господарювання – учасників ринку та з відкритих джерел у мережі Інтернет, зокрема, статистичні та аналітичні звіти консалтингових компаній та профільних видань тощо.

Під час проведення дослідження встановлено:

- інфраструктура залізничного транспорту законодавчо закріплена за АТ «Укрзалізниця» і на ринку надання в користування інфраструктури залізничного транспорту АТ «Укрзалізниця» є суб'єктом природної монополії;
- згідно зі ст. 4 Закону України «Про залізничний транспорт» управління процесом перевезень у внутрішньому і міжнародному сполученнях здійснюється централізовано й належить до виключної компетенції АТ «Укрзалізниця.

АТ «Укрзалізниця» є єдиним суб'єктом господарювання, який протягом 2017-2018 років діяв на ринку перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України й займав на цьому ринку монопольне (домінуюче) становище із часткою 100 %.

Також АТ «Укрзалізниця» протягом 2017-2018 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку надання послуг магістральних вантажних локомотивів у межах України із часткою 100 %.

На сьогодні на залізничних коліях загального користування для перевезення вантажів можуть використовуватись як вагони власності АТ «Укрзалізниця», так і інших суб'єктів господарювання – операторів рухомого залізничного складу, при цьому частка вагонів операторів рухомого залізничного складу в загальній кількості робочого парку вагонів та за основними видами вагонів зростає. Отже, на ринку надання в користування вагонів уже існує можливість отримати під перевезення вагон власності АТ «Укрзалізниця» або іншого власника – оператора рухомого залізничного складу, тобто наявна конкуренція між операторами рухомого залізничного складу.

Будь-яких бар'єрів входу на ринок надання в користування вагонів або виходу з нього (законодавчих обмежень, спеціальних умов – ліцензування, сертифікація тощо для набуття у володіння вагонів) під час дослідження не виявлено.

Сукупна частка операторів рухомого залізничного складу в загальній кількості робочого парку певних видів вагонів (напіввагони – 57 %, цистерни – 78 %) перевищує частку АТ «Укрзалізниця» або наближається (зерновози – 44 %, окатишевози – 46 %) до частки вагонів АТ «Укрзалізниця».

За результатами розгляду структурних показників з'ясовано, що єдиний вид вагонів, у загальній кількості робочого парку якого частка АТ «Укрзалізниця» становить менше 35 %, – цистерни (22 %), у загальній кількості робочого парку вагонів інших видів частка АТ «Укрзалізниця» перевищує 35 %.

Становище АТ «Укрзалізниця» на ринку надання в користування вагонів (робочий парк), %

Учасник ринку	напіввагони	зерновози	криті вагони	цементовози	цистерни	окатишевози
АТ «Укрзалізниця»	43	56	78	64	21	54
Приватні власники	57	44	22	36	79	46

На ринку надання послуг вантажних залізничних вагонів існує конкуренція

Ринок надання послуг магістральних вантажних локомотивів — частка магістральних вантажних локомотивів власності АТ «Укрзалізниця», які працюють на залізничних коліях загального користування, – **близько 100 %**

Інфраструктура залізничного транспорту – АТ «Укрзалізниця» є **суб'єктом природної монополії**

Це надає **АТ «Укрзалізниця» ринкову владу** й можливість впливу на ринок перевезень вантажів залізничним транспортом у цілому

Розвиток конкуренції на ринку перевезень вантажів залізничним транспортом стримується неможливістю допуску приватних операторів локомотивної тяги на залізничні колії загального користування внаслідок відсутності належної нормативно-правової бази.

Враховуючи викладене, АТ «Укрзалізниця» протягом 2017-2018 років мало ознаки монопольного (домінуючого) становища на ринку надання в користування вагонів у межах України.

Порівняння вартості надання в користування вагонів АТ «Укрзалізниця» та мінімальної вартості у приватних власників

Відповідно до рішень правління АТ «Укрзалізниця» для перевезення вантажів, починаючи з 19.02.2018, вводяться в дію нові ставки плати за використання власних вагонів АТ «Укрзалізниця» та новий порядок визначення плати за перевезення вантажів у вагонах АТ «Укрзалізниця», де ставка плати визначається за спеціальною формулою.

Застосування наявних складових у формулі розрахунку розміру плати за використання вагона Перевізника у вантажному та порожньому рейсах за нормативний період доставки в цілому не викликає заперечень із точки зору економічного аналізу.

У той же час комплексність та багатофакторність системи розрахунку ставки плати за використання вагонів перевізника для відповідного типу не дозволяє зробити однозначних висновків щодо економічної обґрунтованості зазначеної ставки без більш глибокого та деталізованого аналізу.

За результатами опитування учасників ринку з'ясовано, що більшість не заперечує проти формульного ціноутворення, водночас найбільше занепокоєння учасників ринку спричинив розрахунок самої ставки плати за використання вагонів перевізника для відповідного типу.

Учасники ринку стверджують, що методика, яку використовує АТ «Укрзалізниця» для розрахунку вартості використання власних вагонів, недосконала/має велику кількість недоліків, складові розрахунку не оприлюднюються, сам розрахунок має суттєві недоліки, що дискримінують споживачів, а результати розрахунку неможливо спрогнозувати.

Детальний аналіз вказаних учасниками ринку недоліків методики та виявлення під час її застосування можливих ознак зловживання монопольним (домінуючим) становищем буде предметом дослідження АМКУ у 2019 році.

На підставі проведеного дослідження ринку перевезення вантажів залізничним транспортом АМКУ затвердив звіт та надав:

Пропозиції КМУ:

- створити незалежного регулятора в галузі транспорту, зокрема, залізничного;
- розробити та внести до ВРУ проект Закону України «Про залізничний транспорт», положення якого сприятимуть впровадженню конкурентних умов на ринках залізничних перевезень, зокрема, передбачатимуть виокремлення оператора інфраструктури, розмежування надання послуг

вантажних та пасажирських перевезень, лібералізацію ринку надання послуг вантажних магістральних локомотивів тощо.

Рекомендації Мінінфраструктури:

- розробити, погодити та подати для схвалення у встановленому законодавством порядку проекти нормативно-правових актів, необхідних для залучення приватних вантажних магістральних локомотивів до залізничних перевезень.

Рекомендації АТ «Укрзалізниця»:

- Розглянути питання:
  - залучення приватних вантажних магістральних локомотивів до залізничних перевезень;
  - спільно з Мінінфраструктури розробити, погодити та подати для схвалення в установленому законодавством порядку проекти нормативно-правових актів, необхідних для залучення приватних вантажних магістральних локомотивів до залізничних перевезень;
  - опрацювати пропозиції суб'єктів господарювання щодо їх участі в оновленні, проведенні ремонту вантажних магістральних локомотивів.
- Ужити всіх необхідних заходів для:
  - забезпечення відкритого, прозорого та недискримінаційного доступу вантажовідправників до отримання вагонів, їх розподілу між вантажовідправниками;
  - раціонального використання рухомого складу на під'їзних коліях відправників/одержувачів із метою мінімізації невиробничих простоїв, уникнення/зниження зустрічних пробігів порожніх вагонів;
  - приведення у відповідність із встановленими нормами показників швидкості руху рухомого складу на шляхах загального користування АТ «Укрзалізниця», дотримання нормативних термінів доставки;
  - забезпечення відкритого, прозорого та недискримінаційного доступу суб'єктів господарювання до об'єктів інфраструктури (накопичення на сортувальних станціях, руху шляхами загального користування, подавання/збирання на/із навантажувально-вивантажувальних місць, ремонту вагонів тощо) незалежно від того, користуються вони вагонами АТ «Укрзалізниця», власними вагонами чи вагонами інших операторів рухомого залізничного складу;
  - забезпечення зворотного завантаження вагонів, зокрема, погодження задіяння вагонів під подвійні операції;
  - забезпечення прозорості та передбачуваності тарифної політики, зокрема, оприлюднення та громадське обговорення основних показників діяльності, що впливають на формування та зміну тарифів.

ВІДСУТНІСТЬ ЄДИНОГО ПІДХОДУ АТ «УКРАЗАЛІЗНИЦЯ» ЩОДО ВІДНЕСЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ДО ПЕРЕЛІКУ ОПОРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗПП

Основною та значущою проблемою була відсутність чіткого, прозорого, недискримінаційного та єдиного для всіх порядку, в якому визначені критерії віднесення суб'єктів господарювання до опорних підприємств (пунктів реалізації) на розповсюдження запірно-пломбувальних пристроїв (надалі—ЗПП) та умов співпраці АТ «Укрзалізниця» із зазначеними підприємствами.

АМКУ було розпочато розгляд справи № 126-26.13/271-16 за ознаками вчинення АТ «Укрзалізниця» порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Описані дії монополіста кваліфіковано як зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку ЗПП шляхом встановлення таких умов реалізації ЗПП, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

У межах розгляду справи АТ «Укрзалізниця» надано обов'язкові для розгляду рекомендації від 06.12.2016 № 23-рк

Відповідно до рекомендацій підприємству необхідно було зробити та затвердити:

- чіткий та прозорий порядок отримання на недискримінаційних умовах за конкурентною процедурою суб'єктами господарювання права на придбання ЗПП безпосередньо у виробника з метою подальшої їх реалізації вантажовідправникам;
- рівні (єдині) умови співпраці виробника ЗПП із такими суб'єктами господарювання;
- виключний перелік об'єктивних підстав та чітку й прозору процедуру припинення співпраці.

На виконання рекомендацій АТ «Укрзалізниця» розроблено та наказом від 04.09.2017 № 564 прийнято і введено в дію Методичні рекомендації з реалізації запірно-пломбувальних пристроїв АТ «Укрзалізниця» та наказом № 565 затверджено склад постійно діючої комісії зі створення (закриття) пунктів реалізації запірно-пломбувальних пристроїв» та повідомлено АМКУ про виконання рекомендацій.

07.12.2017 рекомендації, надані АТ «Укрзалізниця», Комітетом визнано виконаними.

АМКУ прийняв рішення від 06.12.2018 № 690-р про закриття провадження у справі у зв'язку з виконанням рекомендацій АМКУ.

На 19.10.2018 Методичні рекомендації з реалізації ЗПП та Реєстр звернень і попередніх обстежень суб'єктів господарювання щодо намірів організації роботи пунктів реалізації ЗПП (далі – Реєстр) розміщені на офіційному сайті філії «Вінницятрансприлад».

За даними Реєстру, на 19.10.2018 16 суб'єктів господарювання звернулися до філії «Вінницятрансприлад» щодо намірів організації роботи пунктів реалізації ЗПП.

Із них 12 суб'єктам господарювання погоджено укладання договору про співпрацю.

Отже, надана можливість необмеженому колу суб'єктів господарювання, які мають намір реалізовувати ЗПП, укласти прямий договір із виробником товару.

У зв'язку з виконанням рекомендацій та відсутністю інформації, що дії АТ «Укрзалізниця» призвели до суттєвого обмеження / спотворення конкуренції чи завдали значних збитків окремим особам або суспільству, рішенням АМКУ від 06.12.2018 № 690-р провадження у справі № 126-26.13/271-16 закрито.

ВІДПОВІДАЧІ:
ПАТ «УКРАЇНСЬКА ЗАЛІЗНИЦЯ»

Рішення ТАК АМКУ від 19.12.2018 № 31-р/тк

За результатами проведеного Дніпропетровським обласним територіальним відділенням дослідження було:

- Визнано, що АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Придніпровська залізниця» на ринку надання послуги піднімання прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро для пропуску великогабаритних суден впродовж навігації 2017, 2018 років у територіальних межах акваторії річки Дніпро в межах міста Дніпро, на якій розташовані залізничні мости № 1 та № 5 через річку Дніпро, займало монопольне (домінуюче) становище як таке, що не має жодного конкурента.
- Визнано дії АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Придніпровська залізниця», які полягають у незабезпеченні піднімання прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро для пропуску під ними 21.03.2017 теплоходу «Афанасій Матюшенко», порушенням, передбаченим п. 2 ст. 50, ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуги з піднімання прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро для пропуску великогабаритних суден, що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.
- Визнано дії АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Придніпровська залізниця» щодо встановлення вартості піднімання прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро для пропуску великогабаритних суден, яка не відповідає витратам залізниць на піднімання цих прогінних споруд, що може призвести до ущемлення інтересів ПАТ «Судноплавна компанія «Укррічфлот» на ринку перевезення вантажів, порушенням, передбаченим п. 2 ст. 50, п. 1 ч.2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуги з піднімання прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро для пропуску великогабаритних суден шляхом встановлення таких цін придбання товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.
- Зобов’язано АТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Придніпровська залізниця» припинити порушення, зазначене в п. 3 резолютивної частини рішення, шляхом складання економічно обґрунтованого кошторису витрат, пов’язаних із підніманням прогінних споруд залізничних мостів № 1 та № 5 через річку Дніпро, які підлягають відшкодуванню судновласниками.

Штраф: 760 390 грн

РИНКИ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ АВТОБУСНИМИ МАРШРУТАМИ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ

ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ТАРИФІВ НА ПОСЛУГИ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ АВТОБУСНИМИ МАРШУТАМИ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ

АМКУ надав обов'язкові для розгляду рекомендації № 10-рк від 11.04.2017 облдержадміністраціям забезпечити перевірку вже укладених (чинних) договорів на перевезення пасажирів автомобільним транспортом на приміських та міжміських (внутрішньообласних) маршрутах, укладених обласними державними адміністраціями з автомобільними перевізниками, на наявність таких умов організації перевезень, як вартість перевезення пасажирів (тарифи) та порядок зміни перевізниками вартості перевезення пасажирів (тарифів), а за відсутності таких умов – ініціювати внесення відповідних змін до укладених договорів із перевізниками.

У тому числі облдержадміністрації мали забезпечити проведення конкурсного відбору перевізників з урахуванням вартості їхніх послуг, за результатами якого укладати договори про організацію перевезень пасажирів, в яких передбачати, зокрема:

- вартість проїзду, за якою перевізники будуть здійснювати перевезення пасажирів автомобільним транспортом.
- умови, за яких можлива зміна перевізниками вартості (тарифів) на перевезення пасажирів автомобільним транспортом, та порядок (умови) ініціювання і внесення таких змін у договори.

За результатами аналізу інформації, яка надійшла від обл- та райдержадміністрацій на виконання рекомендацій, встановлено, що деякі облдержадміністрації, як і раніше, продовжують самоусуватись від здійснення контролю за встановленням (зміною) автомобільними перевізниками тарифів на перевезення пасажирів під час організації перевезень пасажирів автомобільним транспортом у відповідних областях і районах України.

Враховуючи соціальну важливість порушених питань, з метою розвитку конкуренції на ринках перевезення пасажирів автомобільним транспортом, забезпечення прозорості та обґрунтованості ціноутворення на ці послуги АМКУ звернувся до Прем'єр-міністра України з проханням надати доручення Мінінфраструктури внести зміни до нормативно-правових актів та облдержадміністраціям здійснити перевірку договорів на переве-

зення пасажирів автомобільним транспортом та в разі необхідності внести до них відповідні зміни.

У зв'язку з неодноразовими зверненнями АМКУ до Мінінфраструктури та Прем'єр-міністра України, які надавались АМКУ з метою, зокрема, забезпечення прозорості та обґрунтованості ціноутворення на ці послуги, постановою КМУ від 07.02.2018 № 180 були внесені зміни до порядку проведення конкурсу з перевезення пасажирів автобусним маршрутом загального користування, а саме, передбачено надання перевізником відомостей про додаткові умови обслуговування маршруту, в тому числі зазначення інформації про планову вартість проїзду.

Відповідно до п. 53 Порядку організатор перевезень на внутрішньообласних, внутрішньорайонних та міських автобусних маршрутах не пізніше десяти робочих днів із дня опублікування свого рішення на офіційному веб-сайті укладає з переможцем конкурсу договір згідно з обов'язковими та додатковими (за наявності) умовами конкурсу та додатковими умовами обслуговування маршруту, наданими перевізником-претендентом.

Отже, організатори перевезень пасажирів внутрішньообласними, внутрішньорайонними та міськими автобусними маршрутами (обласні, районні державні адміністрації та органи місцевого самоврядування) під час розгляду конкурсних пропозицій мають враховувати планову вартість проїзду, за якою перевізник-претендент пропонує перевозити пасажирів, та укладати договір з переможцем конкурсу і з цією умовою.

Водночас АМКУ заплановано на 2019 рік проведення із залученням усіх територіальних відділень комплексного дослідження дій органів влади та органів місцевого самоврядування щодо допуску суб'єктів господарювання на ринки перевезення пасажирів автомобільним транспортом.

Проект наказу Мінінфраструктури «Про затвердження Змін до Порядку регулювання діяльності автостанцій»

АМКУ розглянуто проект наказу та надано такі зауваження і пропозиції:

- вилучення норми, що «відправлення чи прибуття автобусів приміських, міжміських та міжнародних автобусних маршрутів загального користування здійснюється тільки з автостанцій», оскільки така норма призводить до набуття автостанціями монопольного (домінуючого) становища на ринках автостанційних послуг;
- норма, що «розмір автостанційного збору розраховується власником автостанції, як відносна величина до вартості проїзду (у відсотках)» може призвести до того, що під час розрахунку та впровадження автостанційного збору з користувачів послуг автостанцій (пасажирів) залежно від дальності поїздки та вартості квитка стягуватиметься різна сума автостанційного збору за однакового рівня надання та обсягу наданих автостанційних послуг.

При цьому в Пояснювальній записці до проекту наказу було вказано, що «на сьогодні в жодній з країн ЄС не існує так званого «автостанційного збору». Власники автостанцій надають свої послуги пасажирам виключно за реалізацією квитків і стягують за це фіксовану суму коштів, незважаючи на вартість квитка чи дальність поїздки. Фактично сам процес реалізації квитків автостанціями полягає у друкуванні їх на касових апаратах для подальшої видачі пасажирам, а перелік обов'язкових послуг, які надаються автостанціями пасажиру і вартість яких входить до автостанційного збору, є своєрідним нав'язуванням послуг, якими пасажир або не хоче скористатися через їх невідповідність установленим вимогам, або не має в них потреби».

Отже, користувачі послуг автостанцій, у яких дальність поїздки та вартість квитка більша, сплачуватимуть необґрунтовану суму автостанційного збору, що може призвести до ущемлення інтересів цих пасажирів порівняно з іншими пасажирами, дальність поїздки та вартість квитка в яких менша. АМКУ не погодив проект наказу і повідомив Мінінфраструктури, що цей проект потребує суттєвого доопрацювання.

РИНКИ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ АВІАЦІЙНИМ ТРАНСПОРТОМ

У 2018 році авіаційна галузь продовжувала динамічно розвиватись.

За інформацією Державіаслужби, за 2018 рік пасажиропотоки через аеропорти України збільшились на 24,5 % (20 545,5 тис. осіб), у т. ч. у міжнародному сполученні – на 25,8 % (18 356,7 тис. осіб).

Обсяги пасажирських перевезень українських авіакомпаній зросли порівняно з попереднім роком на 18,6 % та становили 12 524,9 тис. осіб, у т. ч. міжнародні – на 19 % та становили 11 442-,3 тис. осіб, перевезення пасажирів здійснювали 20 вітчизняних авіакомпаній, серед яких лідируюче становище займали авіакомпанії:

- «Міжнародні Авіалінії України»;
- «Роза вітрів»;
- «Азур Ейр Україна»;
- «ЯнЕір»;
- «Браво».

Внутрішні пасажирські перевезення на регулярній основі виконували чотири вітчизняні авіакомпанії, які забезпечили повітряним сполученням десять міст України.

Перевезення пасажирів авіаційним транспортом у внутрішньому сполученні є потенційно конкурентним. На сайті Державіаслужби розміщено інформацію стосовно суб'єктів господарювання, які отримали ліцензії на надання послуг із перевезення пасажирів авіаційним транспортом, на сьогодні таких суб'єктів — понад 40.

При цьому існують лише економічні бар'єри щодо надання послуг із перевезення пасажирів будь-яким маршрутом у межах України, які полягають у низькій платоспроможності населення, а отже, у низькому попиті на послуги.

Адміністративних бар'єрів у питанні надання послуг із перевезення пасажирів авіаційним транспортом у межах України не існує.

На сьогодні доступ до ринків перевезень пасажирів у міжнародному сполученні ще адміністративно обмежений. Такі обмеження випливають із положень міжурядових угод про повітряне сполучення з кожною конкретною країною. Зокрема, міжурядові угоди містять обмеження щодо пунктів призначення, кількості авіакомпаній, що можуть працювати за визначеними маршрутами з кожної сторони, обсягу перевезених пасажирів тощо. Тому, конкуренція в таких умовах є обмеженою, а в деяких випадках є унеможливленою. У зв'язку з викладеним, ринки міжнародних перевезень пасажирів авіаційним транспортом потребують подальшої лібералізації, зокрема, підписання й ратифікації угоди з ЄС «Про спільний авіаційний простір», парафований Україною у 2013 році.

Незважаючи на наявність певних обмежень, регулярні міжнародні польоти відповідно до затвердженого розкладу руху здійснювали дев'ять вітчизняних авіакомпаній до 45 країн світу. Значне зростання (на 22,1 %) спостерігалось у такому

секторі ринку пасажирських авіаперевезень, як міжнародні польоти на нерегулярній основі: **за звітний період 15-ма українськими авіакомпаніями перевезено 3 631,8 тис. пасажирів.**

Поряд із цим мало місце розширення діяльності на українському ринку іноземних авіакомпаній, про що свідчить, зокрема, відкриття в цьому році понад 15 нових регулярних маршрутів. Загалом регулярні пасажирські перевезення на українському ринку виконували 34 іноземні авіакомпанії (у тому числі 3 нові, а саме лоу-кост перевізник «Ryanair» з Ірландії, авіакомпанії «Myway Airlines» з Грузії та «Iraqi Airways» з Іраку) до 33 країн світу.

Суміжними ринками, які впливають на ринки перевезень пасажирів авіаційним транспортом, є ринки спеціалізованих аеропортових послуг, послуг із наземного обслуговування в аеропортах, послуг з аеронавігації, послуг із заправки повітряних суден та авіаційного пального та послуги, пов'язані з бронюванням та дистрибуцією авіаційних квитків.

Послуги з наземного обслуговування в аеропортах є одним із найважливіших факторів для належного функціонування повітряного транспорту, вони забезпечують значний внесок в ефективне використання інфраструктури повітряного транспорту. Також забезпечення вільного доступу до зазначених послуг допоможе зменшити експлуатаційні витрати авіакомпаній та підвищити якість послуг, що надаються користувачам аеропорту, а суттєве зниження експлуатаційних витрат створить об'єктивні передумови для зменшення вартості авіаквитків для пасажирів.

ДОСТУП НА КОНКУРЕНТНИХ ЗАСАДАХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА РИНКИ ПОСЛУГ ІЗ НАЗЕМНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В АЕРОПОРТАХ

Щодо виконання рішення АМКУ від 06.12.2016 № 526-р.

Бездіяльність Державіаслужби під час виконання власних функції щодо здійснення державного регулювання цих ринків, які є суміжними до ринків, що знаходяться у стані природної монополії, призводить до обмеження конкуренції на відповідних ринках із наземного обслуговування та порушень законодавства про захист економічної конкуренції, які були б неможливими у випадку наявності порядку доступу суб'єктів господарювання на ринок послуг наземного обслуговування в аеропортах.

Державіаслужбі 29.09.2015 були надані обов'язкові для розгляду рекомендації АМКУ від 29.09.2015 № 14-рк

Прийнято рішення АМКУ від 06.12.2016 № 526-р

Рішенням № 526-р зобов'язано Державіаслужбу розробити та затвердити в установленому порядку нормативно-правовий акт, який має встановити чіткі, прозорі, належні та об'єктивні критерії на недискримінаційних умовах доступу на конкурентних засадах суб'єктів господарювання на ринки послуг із наземного обслуговування в аеропортах.

Ухвалою господарського суду м. Києва від 29.05.2018 за позовом АМКУ до Державіаслужби щодо виконання рішення АМКУ від 06.12.2016 № 526-р, Державіаслужбу зобов'язано розробити та затвердити в установленому порядку нормативно-правовий акт.

На виконання рішення АМКУ Державіаслужба розробила проект наказу «Про затвердження Авіаційних правил України «Доступ на ринок послуг з наземного обслуговування в аеропортах», який був надісланий органам державної влади для погодження в установленому порядку, в тому числі до АМКУ **(погоджений АМКУ)**.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗНИЖУВАЛЬНИХ КОЕФІЦІЄНТІВ ДО АЕРОПОРТОВИХ ЗБОРІВ

Щодо виконання рекомендацій АМКУ від 14.06.2017 № 18-рк

Під час розгляду справи, АМКУ з метою припинення дій ДП «МА «Бориспіль», які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють, було надано ДП «МА «Бориспіль» такі рекомендації від 14.06.2017 № 18-рк:

розробити та затвердити в установленому порядку прозорі й недискримінаційні умови застосування ДП «МА «Бориспіль» до авіакомпаній при виконанні ними регулярних рейсів знижувальних коефіцієнтів до аеропортових зборів за обслуговування повітряних суден і пасажирів у ДП «МА «Бориспіль».

ДП «МА «Бориспіль» рекомендації АМКУ від 14.06.2017 № 18-рк виконано шляхом затвердження та з 01 лютого 2018 року введення в дію нового Положення «Про застосування знижувальних коефіцієнтів до Аеропортових зборів, що стягуються ДП МА «Бориспіль».

За таких умов, враховуючи, що в АМКУ відсутня інформація, яка б свідчила, що дії ДП «МА «Бориспіль» щодо надання знижок у вигляді знижувальних коефіцієнтів до Аеропортових зборів лише одній авіакомпанії – ПрАТ «Авіакомпанія «Міжнародні авіалінії України» призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції або завдали значних збитків окремим особам чи суспільству, та ДП «МА «Бориспіль» вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення,

АМКУ прийняв рішення від 20.09.2018 № 499 про закриття провадження у справі у зв'язку з виконанням рекомендацій АМКУ.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧІ:
КП «МІЖНАРОДНИЙ АЕРОПОРТ «КИЇВ» (ЖУЛЯНИ)
ТОВ «МАСТЕР-АВІА»

Рішення АМКУ від 15.11.2018 № 635-р

Між КП «МА «Київ» (Жуляни) і ТОВ «МАСТЕР-АВІА» укладено Генеральну угоду про комерційне виконання послуг з наземного обслуговування повітряних суден від 01.01.2014, відповідно до якої ТОВ «МАСТЕР-АВІА» надає на території Аеропорту повний комплекс послуг із наземного обслуговування повітряних суден, а також залучає для надання послуг із наземного обслуговування ПС на території Аеропорту «Київ» (Жуляни) сертифіковані хендлінгові компанії шляхом укладання відповідних договорів.

ТОВ «МАСТЕР-АВІА» при виконанні делегованих йому КП «МА «Київ» (Жуляни) функцій аеропорту, зокрема, щодо укладання із суб'єктами господарювання (хендлінговими компаніями) Генеральних угод про комерційне виконання аеропортових послуг, тобто надання цим суб'єктам господарювання доступу до послуг із наземного обслуговування повітряних суден, пасажирів та багажу, без об'єктивно виправданих на те причин відмовляло ТОВ «Транс-Аерохендлінг» у продовжені терміну дії Генеральної угоди про комерційне виконання послуг із наземного обслуговування ПС та Договору про надання послуг із наземного обслуговування.

Водночас КП «МА «Київ» (Жуляни) без об'єктивно виправданих на те причин відмовило ТОВ «Транс-Аерохендлінг» у сприянні в підписанні Генеральної угоди про комерційне виконання послуг із наземного обслуговування ПС, а також не видавало та блокувало перепустки в контрольну зону аеропорту «Київ» (Жуляни) співробітникам і транспортним засобам ТОВ «Транс-Аерохендлінг».

Узгоджені дії, що полягають в укладенні між КП «МА «Київ» (Жуляни), яке є суб'єктом природної монополії на ринку спеціалізованих послуг аеропорту та має структурні ознаки такого, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку спеціалізованих послуг аеропорту, а також може надавати послуги з наземного обслуговування в межах території аеропорту «Київ» (Жуляни), і ТОВ «МАСТЕР-АВІА», яке надає послуги з наземного обслуговування в межах території аеропорту Київ (Жуляни) і є потенційним конкурентом КП «МА «Київ» (Жуляни) на зазначеному ринку, Генеральної угоди про комерційне виконання послуг із наземного обслуговування повітряних суден від 01.01.2014, відповідно до якої ТОВ «МАСТЕР-АВІА» отримало право на укладання відповідних договорів (генеральних угод про комерційне виконання послуг із наземного обслуговування) із сертифікованими хендлінговими компаніями, тобто право допуску своїх конкурентів на ринок наземного обслуговування, призвели до обмеження конкуренції на ринку наземного обслуговування в межах території аеропорту «Київ» (Жуляни).

Отже, АМКУ прийнято рішення від 15.11.2018 № 635-р про вчинення КП «МА «Київ» (Жуляни) та ТОВ «МАСТЕР-АВІА» порушення, передбаченого п. 1 ст. 50, ч. 1 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді здійснення антиконкурентних узгоджених дій шляхом укладення Генеральної угоди про комерційне виконання послуг із наземного обслуговування повітряних суден від 01.01.2014 № 9/14, які призвели до обмеження конкуренції на ринку наземного обслуговування в межах території аеропорту «Київ» (Жуляни).

Штрафи:
КП «Міжнародний аеропорт «Київ» – 681 019 грн
ТОВ «МАСТЕР-АВІА» – 1 801 406 грн

РИНКИ НАДАННЯ ПОРТОВИХ ПОСЛУГ У МОРСЬКИХ ПОРТАХ УКРАЇНИ

Відповідно до Закону України «Про морські порти України» морський порт – визначені межами територія та акваторія, обладнані для обслуговування суден і пасажирів, проведення вантажних, транспортних та експедиційних робіт, а також інших пов'язаних із цим видів господарської діяльності.

До сфери природних монополій, згідно зі ст. 5 Закону України «Про природні монополії», віднесено, зокрема, спеціалізовані послуги у річкових, морських портах, морських рибних портах відповідно до переліку, визначеного КМУ.

Отже, кожен із морських портів України є суб'єктом природної монополії в межах акваторії відповідного порту на регіональних ринках надання відповідних портових послуг і на зазначеному ринку має ознаки такого, що займає монопольне (домінуюче) становище.

Протягом 2018 року обласними територіальними відділеннями АМКУ, зокрема Миколаївським та Одеським, за заявами суб'єктів господарювання та за власною ініціативою проводились дослідження ринків надання відповідних портових послуг на відповідних територіях, та розглядалися справи за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які здійснюють діяльність на відповідних ринках.

За результатами проведених досліджень, обласними територіальними відділеннями АМКУ надавались відповідні рекомендації суб'єктам господарювання та розпочинався розгляд справ за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а також приймались рішення у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції на цих ринках.

Ознаки порушення Мінінфраструктури законодавства про захист економічної конкуренції вбачаються в такому:

- у морських портах справляються такі портові збори: корабельний, причальний, якірний, канальний, маяковий, адміністративний, санітарний;
- розміри ставок портових зборів для кожного морського порту, відповідно до ч. 2 ст. 22 Закону України «Про морські порти України», встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, відповідно до затвердженої нею методики. Тимчасово, до створення національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері транспорту, її функції та повноваження, визначені цим Законом, виконує Міністерство інфраструктури України;
- порядок справляння та розміри ставок портових зборів затверджено наказом Мінінфраструктури від 12.06.2013 № 316;
- розмір ставки портових зборів має відчутний вплив на умови конкуренції на загальнодержавному ринку із послуг з транспортної обробки зовнішньоторговельних і транзитних вантажів та суден у морських портах України. Так, високі ставки портових зборів призводять до зростання дисбурсментських витрат і, як наслідок, до вимушеного підвищення судновласниками (перевізниками) ставок фрахту, що за інших рівних умов знижує конкурентоздатність портових операторів;
- стивідорні компанії (портові оператори) конкурують між собою на загальнодержавному ринку за можливість за плату задовольнити потреби експортерів у транспортній обробці зовнішньоторговельних і транзитних вантажів у морських портах України;
- витрати на доставку морським транспортом включають дисбурсментські витрати судновласників (фрахтувальників), до складу яких входять портові збори.

Отже, економічна привабливість морських портів та послуг відповідних стивідорних компаній для вантажовідправників (вантажоотримувачів) і судновласників значною мірою залежить від розміру портових зборів.

АМКУ було встановлено, що Мінінфраструктури встановило розміри зборів у морських портах та знижок до них без будь-якого економічного обґрунтування та, всупереч вимогам ст. 22 Закону, без розробки та затвердження відповідної методики.

Відсутність нормативно-правових документів, на підставі яких формується розмір зборів у морських торговельних портах, а також визначається порядок надання знижок до зазначених зборів може призвести до встановлення тарифів та зборів на економічно необґрунтованому рівні, а також до встановлення необґрунтованих і дискримінаційних знижок до зазначених зборів.

Мінінфраструктури неодноразово надсилало до Комітету на погодження проект Методики розрахунку ставок портових зборів (далі – проект Методики), проте проекти Методики потребували суттєвого доопрацювання, тому Комітет надавав зауваження та пропозиції до проектів Методики.

У зауваженнях до проектів Методики АМКУ наголошував на таких основних зауваженнях та пропозиціях:

- залишити в Методиці розрахунку розмірів ставок портових зборів норму, що національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері транспорту, встановлює розміри ставок портових зборів для кожного морського порту, як це встановлено вимогами Законів України «Про природні монополії» та «Про морські порти України»;
- передбачити механізм, який би стимулював суб'єктів господарювання, на діяльність яких розпоширюється дія Методики розрахунку розмірів ставок портових зборів, до поступового скорочення витрат;
- з метою запобігання необґрунтованому підвищенню розміру ставок портових зборів не включати до Методики розрахунку розмірів ставок портових зборів витрати, які напряму не пов'язані із заходами стосовно забезпечення безпеки мореплавства тощо.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧІ:
ДП «АДМІНІСТРАЦІЯ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ»

Рішення адміністративної колегії Миколаївського ОТВ
від 24.10.2018 № 19-ріш

Рішенням № 19-ріш від 24.10.2018 бездіяльність ДП «АМПУ» в особі Миколаївської філії, яка полягає у незабезпеченні в період оголошених льодових кампаній 2014-2017 років проведення криголамних робіт безпосередньо в акваторії Дніпро-Бузького морського порту ТОВ «МГЗ», внаслідок чого ТОВ «МГЗ» змушено було, для забезпечення своєї господарської діяльності, виконувати ці роботи за власний рахунок за допомогою власного флоту буксирів, була визнана порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 2 ст. 50, частиною першою ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», а саме, зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку надання послуг із забезпечення проведення криголамних робіт у вигляді бездіяльності, що призвела до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання, яка була б неможливою за умов існування значної конкуренції на ринку.

Цим же рішенням на МФ ДП «АМПУ» було накладено зобов'язання припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції шляхом забезпечення проведення криголамних робіт в акваторії Дніпро-Бузького морського порту ТОВ «МГЗ» у період оголошених льодових кампаній. Повідомляти територіальне відділення протягом 2 (двох) робочих днів про кожний вжитий МФ ДП «АМПУ» захід, спрямований на забезпечення проведення криголамних робіт в акваторії Дніпро-Бузького морського порту в період оголошених льодових кампаній 2018-2019 років, із наданням відповідних підтвердних документів.

Виконання таких положень дозволить забезпечити проведення МФ ДП «АМПУ» криголамних робіт для безпечного входу/виходу суден в акваторію Дніпро-Бузького морського порту, що усуне негативний вплив на конкурентоспроможність учасників різних товарних ринків та перешкоди для підтримки наявного рівня конкуренції, її розвитку.

Штраф: 68 000 грн

СФЕРА ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

АДМІНІСТРАТИВНІ БАР'ЄРИ ДЛЯ ДОПУСКУ ОПЕРАТОРІВ НА РИНОК НАДАННЯ ПОСЛУГ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

АМКУ розглянуто надісланий Мінінфраструктури проект «Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок» та надано зауваження і пропозиції, зокрема:

- **«універсальні послуги поштового зв'язку»** – набір послуг поштового зв'язку встановленого рівня якості, які на постійній основі надаються користувачам на всій території України за тарифами, що регулюються державою (ст. 1 проекту Закону).
- відповідно до ст. 11 проекту Закону тарифи на універсальні послуги поштового зв'язку підлягають державному регулюванню шляхом встановлення граничних або фіксованих тарифів.
- оператори поштового зв'язку самостійно встановлюють тарифи та надають знижки на послуги поштового зв'язку, крім універсальних послуг поштового зв'язку.
- до універсальних послуг поштового зв'язку належать послуги з пересилання: поштових карток, листів масою до 50 грамів, відправлень для сліпих – простих та реєстрованих.
- ст. 21 проекту Закону передбачено, що «призначений оператор поштового зв'язку має виключне право на пересилання простих листів масою до 50 грамів та простих поштових карток».

Якщо інші оператори поштового зв'язку захочуть надавати універсальні послуги поштового зв'язку, то з переліку універсальних послуг вони зможуть надавати тільки послуги з пересилання відправлень для сліпих – простих та реєстрованих, оскільки на відправлення простих листів масою до 50 грамів та простих поштових карток має виключне право лише призначений оператор. Існування цієї норми в проекті Закону надає преференції призначеному оператору та створює **адміністративні бар'єри** для допуску інших операторів поштового зв'язку на ринок надання послуг поштового зв'язку у сфері пересилання простих листів до 50 грамів. Зазначена норма порушує принципи розвитку послуг поштового зв'язку на території України та не відповідає поштовій Директиві ЄС, що передбачає повне відкриття поштового ринку для конкуренції усіма державами-членами.

Отже, було запропоновано виключити з проекту Закону норму щодо виключного права призначеного оператора пересилати прості листи масою до 50 грамів.

РИНКИ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТОВАРІВ

РИНОК РІДКОГО ХЛОРУ

Законом України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» передбачено, що держава гарантує захист прав споживачів у сфері питної води, питного водопостачання та водовідведення шляхом забезпечення кожної людини питною водою нормативної якості.

Контроль у сфері питної води та питного водопостачання здійснюється підприємствами питного водопостачання шляхом проведення очищення води.

Найпоширенішим способом знезараження води серед підприємств водопровідно-каналізаційного господарства є хімічне знезараження рідким хлором.

Відповідно до Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності», централізоване водопостачання та водовідведення, крім централізованого водопостачання та водовідведення за нерегульованим тарифом, підлягає ліцензуванню.

Фактично ліцензіатами НКРЕКП є підприємства (водоканали), що забезпечують централізоване водопостачання та водовідведення в найбільших містах України.

АМКУ під час дослідження ситуації на ринку хлору рідкого було опитано 47 таких підприємств-ліцензіатів та встановлено, що:

- 31 суб’єкт господарювання здійснює очищення води з використанням рідкого хлору;
- 16 суб'єктів господарювання використовують інші методи знезараження води, зокрема, гіпохлорит натрію, розчини змішаних оксидантів тощо.

В Україні єдиним підприємством – виробником рідкого хлору, який використовується для знезараження питної води та очищення стічних вод, є АТ «Дніпроазот».

Рідким хлором дозволяється заповнювати тільки справні, спеціально для цього призначені ємності — цистерни, контейнери й балони.

АТ «Дніпроазот» реалізує товар у балонах та цистернах, а розлив хлору в контейнери різного об’єму здійснюється виключно на потужностях ТОВ «Аульська хлороперелиивна станція».

АМКУ також виявлено, що в період січня 2017 – червня 2018 року весь виготовлений обсяг рідкого хлору реалізовувався на внутрішній ринок, операцій з експорту продукції не здійснювалось.

ПРИПИНЕННЯ ВИРОБНИЦТВА РІДКОГО ХЛОРУ АТ «ДНІПРОАЗОТ»

Виходячи з особливостей структури та функціонування ринку рідкого хлору найбільшою проблемою у 2018 році стало повне припинення виробництва реагенту його єдиним виробником – АТ «Дніпроазот», яке відбулось 15.06.2018.

Через нормативні обмеження обсягів його зберігання як виробником, так і підприємствами-споживачами виник різкий дефіцит товару, і до АМКУ надходили численні звернення суб'єктів господарювання про можливі катастрофічні екологічні та соціальні наслідки через припинення водопостачання.

Іншою вагомою проблемою споживачі зазначали постійне та необґрунтоване зростання вартості рідкого хлору, а також необхідність проведення публічних закупівель, учасниками яких ставали, як правило, підприємства-посередники.

АМКУ проведено перевірку дотримання вимог законодавства про захист економічної конкуренції при здійсненні закупівель рідкого хлору підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства.

За результатами перевірки виявлено:

- стрімке зростання вартості реалізації рідкого хлору в цистернах та контейнерах (у липні 2018 року відпускна ціна хлору АТ «Дніпроазот» зросла на 125 % порівняно із середньозваженою ціною реалізації в першому півріччі 2018 року);
- лише 6 водоканалів придбавало рідкий хлор напряму у виробника.

Інформацію, зібрану під час перевірки, АМКУ направлено до МЕРТ.

Підприємство звернулось до АМКУ 02.07.2018 у порядку ст. 14 Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо відповідності законодавству про захист економічної конкуренції його дій, а саме: припинення виробництва та/або реалізації товарів, у т. ч. хлору рідкого (для знезараження питної води й очищення стічних вод) та підвищення цін на свої товари, у тому числі на хлор рідкий.

АМКУ надано висновки у формі рекомендаційних роз'яснень № 32-рр від 19.07.2018 щодо відповідності законодавству про захист економічної конкуренції дій АТ «Дніпроазот», згідно з якими:

- дії щодо припинення виробництва та/або реалізації товару АТ «Дніпроазот» – хлору рідкого – можуть містити ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 5 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»;
- дії щодо підвищення цін на товари АТ «Дніпроазот», у тому числі на хлор рідкий: наданої АТ «Дніпроазот» інформації недостатньо для надання висновку стосовно наявності в таких діях ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого п. 1 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Після отримання рекомендаційних роз'яснень АМКУ АТ «Дніпроазот» 20.07.2018 поновило виробництво рідкого хлору.

ПРОЦИШЕН МАРІЯ ВІКТОРІВНА

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«На телекомунікаційних ринках завжди порушуються комплексні питання теорії і практики. Компанії у цифровому світі кидають виклики старим бізнес-моделям, даючи споживачам більше вибору, що власне й пояснює їх швидкий зріст, силу та вплив. Тому неможливо переоцінити роль платформ, важливість даних та поведінку, яка може бути такою, що виключає, обмежує конкуренцію або деформує її в недобросовісну.

АМКУ має чітку роль у забезпеченні економічної конкуренції, а зважаючи на те, що цифровізація захопить усі сфери економіки, є чітке розуміння того, що позиції та бачення АМКУ мають бути глибоко дослідженими та ґрунтовними. Недопущення дискримінаційних та непрозорих умов у діях всіх суб'єктів на телекомунікаційних ринках залишається пріоритетним завданням органів АМКУ».

РИНКИ ЗВ’ЯЗКУ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Відповідно до Закону України «Про телекомунікації» **телекомунікації (електрозв'язок)** - передавання, випромінювання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах.

Ринки телекомунікаційних послуг не належать до сфер природних монополій.

Український ринок телекомунікаційних послуг характеризується стійкістю ринкових позицій ключових операторів, стабільним попитом на послуги, а також високою конкуренцією в сегменті суміжних продуктів.

У 2018 році кількість суб’єктів господарювання, що включені до **реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій,** зросла на 12 % порівняно з минулим роком (на 27.11.2018 – **7 195** суб’єктів господарювання).

Ліцензуванню підлягають такі види діяльності у сфері телекомунікації:

- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку: місцевого, міжміського, міжнародного;
- надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з використанням бездротового доступу до телекомунікаційної мережі з правом технічного обслуговування й надання в користування каналів електрозв'язку:
  - місцевого;
  - міжміського;
  - міжнародного;
- надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку із правом технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж і надання в користування каналів електрозв'язку;
- надання послуг із технічного обслуговування та експлуатації телекомунікаційних мереж, мереж ефірного теле- й радіомовлення, дротового радіомовлення та телемереж.

Адміністративні бар'єри здійснення діяльності у сфері телекомунікації:

- діяльність у сфері телекомунікацій здійснюється за умови включення оператора, провайдера телекомунікацій до реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, який веде НКРЗІ;
- у визначених Законом України «Про телекомунікації» випадках – також наявність відповідних ліцензій та дозволів.

Граничні або фіксовані тарифи встановлюються відповідно до ч. 2 ст. 66 Закону України «Про телекомунікації».

Тарифи на телекомунікаційні послуги встановлюються операторами, провайдерами телекомунікацій самостійно, крім тих, що підлягають державному регулюванню.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

19.12.2018 – участь у загальних зборах членів Української асоціації операторів зв'язку «Телас».

07.12.2018 – участь у міжнародній конференції UADOM щодо обговорення актуальних питань розвитку доменної індустрії.

28.11.2018 – участь у дискусії «Telecommunications» III Legal Technology. Media. Telecommunications Forum.

08.11.2018 – участь у дискусії «Провайдери, мовники, Зеонбуд: чи можливі комфортні умови для бізнесу pay TV?».

06.03.2018 – участь у засіданні тендерної комісії НКРЗІ на отримання ліцензій на 4G у діапазоні 1800 МГц.

31.01.2018 – участь у засіданні тендерної комісії НКРЗІ на отримання ліцензій на 4G у діапазоні 2600 МГц.

17.01.2018 – участь у засіданні Комітету ВРУ з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин щодо звернення ГО «Донбас СОС» стосовно неправомірних дій ПрАТ «ВФ Україна» щодо громадян, які проживають на тимчасово непідконтрольній українській владі території Донецької та Луганської областей.

Структура реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку за 2018 рік

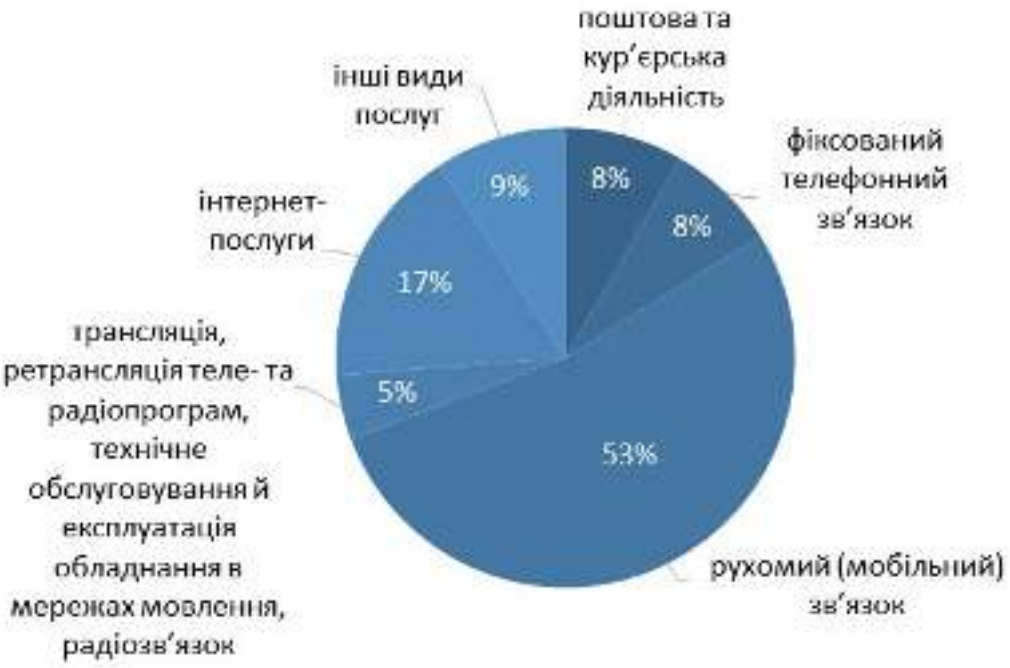

Джерело: Держстат України.

Структура реалізованих послуг у сфері фіксованого телефонного зв'язку у 2018 р., %

Обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку за регіонами, %

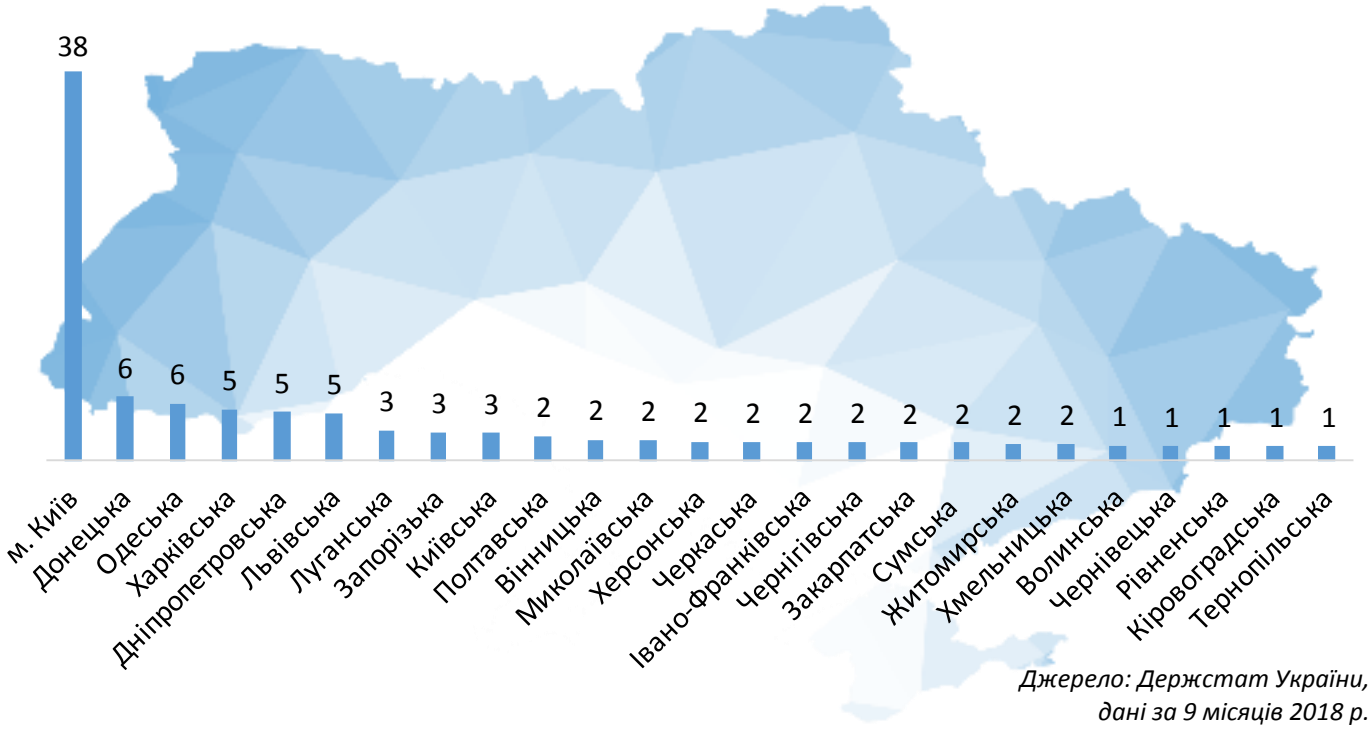

Джерело: Держстат України, дані за 9 місяців 2018 р.

ЗАСТОСУВАННЯ ОПЕРАТОРАМИ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ РІЗНИХ ЦІН ДО РІВНОЗНАЧНИХ УГОД БЕЗ ОБ'ЄКТИВНИХ НА ТЕ ПРИЧИН

АМКУ за заявою ТОВ «лайфселл» розглянув справу за ознаками порушення ПрАТ «Київстар» та ПрАТ «ВФ Україна» (далі – Оператори) законодавства про захист економічної конкуренції на ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку шляхом застосування різних цін до рівнозначних угод із покупцями без об'єктивно виправданих на те причин, та закрив провадження у справі шляхом прийняття рішення від 03.10.2018 № 526-р.

Товарними межами ринку, на якому здійснюють діяльність Оператори, визначено послуги рухомого (мобільного) зв'язку у складі тарифних планів. Географічними межами ринку, на якому здійснюють діяльність Оператори, визначено територію України. Часовими межами ринку, згідно із заявою ТОВ «лайфселл», визначено період дослідження з 01.01.2012 по 30.06.2015.

З одного боку, було з'ясовано, що частки Операторів перевищують **35 %**, а сукупна частка Операторів наприкінці першого півріччя 2015 року становить **не менше ніж 84 %**. Це свідчить про наявність структурних ознак монопольного (домінуючого) становища Операторів на ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку.

З другого боку, досліджено, що загальнодержавний ринок послуг рухомого (мобільного) зв'язку впродовж 2012-2015 років характеризувався таким:

- інтенсивний розвиток та впровадження інноваційних технологій;
- збільшення споживання послуг та доступність послуг для споживачів;
- збільшення капіталовкладень кожним з Операторів, включаючи ТОВ «лайфселл», у тому числі збільшення витрат на маркетинг;
- застосування Операторами диференційованих тарифних планів та спеціальних умов для абонентів;
- міграція суттєвої частини абонентів між операторами;
- наявність кількох SIM-карток у кінцевому обладнанні абонентів.

Такі характеристики є ознаками конкурентного ринку, конкуренція між Операторами є значною, постійною та тривалою. Крім того, ТОВ «лайфселл» здійснювало суттєвий конкурентний тиск на діяльність Операторів на ринку, мало близьку за розміром частку на ринку й було здатне суттєво обмежувати дії Операторів.

Вищенаведене не дозволяє АМКУ визнати, що між Операторами не існувало значної конкуренції та відповідно не дозволяє визнати Операторів такими, що займали монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку послуг рухомого (мобільного) зв'язку з 01.01.2012 по 30.06.2015.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ РОЗРАХУНКОВОГО ПЕРІОДУ ЗА ПОСЛУГИ РУХОМОГО (МОБІЛЬНОГО) ЗВ'ЯЗКУ – 4 ТИЖНІ

До АМКУ надходили звернення, скарги громадян щодо нарахування / зняття абонентської плати за користування пакетом послуг на 4 тижні операторами рухомого (мобільного) зв'язку ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл» (далі – Оператори).

У зв'язку із цим АМКУ було розпочато перевірку Операторів щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час нарахування/зняття абонентської плати за користування пакетом послуг на 4 тижні.

У своїх поясненнях Оператори заявили, що законодавством розрахунковий період в один місяць встановлений саме щодо абонентної плати і вказали, що в них є інший різновид плати – «плата за пакет послуг», тому таке нормативне обмеження не поширюється на їх нові тарифні плани. Так, зокрема, було зазначено, що «поняття плати за послугу має іншу правову природу, ніж абонентна плата».

Проте, як було з'ясовано, в Умовах/Порядку надання телекомунікаційних послуг/Умовах користування мережами мобільного зв'язку кожного з Операторів, які вони затверджували своїми внутрішніми наказами, у розділі «Термінологія» згадується саме «Абонентна плата», що порушує логіку в поясненнях кожного з операторів. Крім того, окремі Оператори навіть у своїй комунікації про запровадження 4-тижневого розрахункового періоду писали навпроти платежу – «абонплата».

Так, зокрема, в Умовах / Порядку Операторів використовується така термінологія:

- ПрАТ «Київстар»: пакетний тарифний план – тарифний план, що передбачає наявність Абонентної плати. Тарифний план – сукупність пропозицій, запропонованих споживачеві Оператором щодо вартості, умов та обсягу надання певних Послуг. Абонентна плата – фіксований платіж, який встановлюється Оператором за доступ до Мережі та \ або до однієї чи декількох Послуг та стягується незалежно від факту отримання послуг;
- ПрАТ «ВФ Україна»: тарифний план – сукупність пропозицій Оператора, запропонована Абонентові щодо вартості, умов та обсягу надання певних Послуг. Розрахунковий період – один календарний місяць, протягом якого абоненту надається Послуга. Початком періоду є момент фактичного підключення абонента або списання абонплати за Послугу;
- ТОВ «лайфселл»: вартість пакета послуг (абонплата) – вартість телекомунікаційних послуг, що нараховуються Абоненту за відповідним пакетом послуг для користування на певний період. Тарифний план (тариф) – сукупність пропозицій, запропонованих споживачеві Оператором, щодо вартості, умов та обсягу надання певних послуг.

Зважаючи на вищенаведене та спірність питання щодо відповідності принципам добросовісної конкуренції факту встановлення 4-тижневого розрахункового періоду, а також неоднозначної комунікації окремих операторів щодо його запровадження, 12.11.2018 було прийнято розпорядження про відкриття справ проти ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл» за ознаками порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

НЕПРАВОМІРНЕ ПІДКЛЮЧЕННЯ КОНТЕНТ-ПОСЛУГ ТА НАВ'ЯЗУВАННЯ ПОСЛУГ ІНТЕРНЕТУ В ТАРИФНИХ ПЛАНАХ

До АМКУ надходять звернення, скарги громадян щодо:

- відсутності в них потреби користуватися послугами доступу до мобільного Інтернету операторів рухомого (мобільного) зв'язку України;
- підключення операторами рухомого (мобільного) зв'язку України контент-послуг (інформаційних, довідкових, розважальних тощо), на які вони не надавали своєї згоди.

Зокрема, громадяни скаржаться на:

- відсутність можливості (яка існувала раніше) під час вибору тарифу/тарифного плану в оператора обрати такий, який не передбачав би послуги доступу до мобільного Інтернету;
- нав'язування збільшеного обсягу мегабайт під час зміни операторами тарифу/тарифного плану (та водночас підвищення його вартості), який їм не потрібен;
- користування здебільшого моделями мобільних телефонів, які не підтримують нові стандарти мобільного зв'язку 3G, 4G;
- необґрунтоване, на їх думку, списання коштів з особових рахунків за підключення та користування контент-послугами;
- відсутність можливості повернення операторами коштів у разі ненадання згоди на підключення контент-послуг.

У зв'язку з наведеним, АМКУ розпочато:

- **дослідження ринку послуг із передавання та приймання інформації голосом (голосової телефонії);**
- **дослідження ринку надання контент-послуг**.

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2017-2018 РОКІВ НА 14.02.2018:

	Рішення АМКУ від 14.12.2017 № 705-р	Рішення АМКУ від 18.09.2017 № 546-р	Рішення АМКУ від 03.10.2018 № 526-р
Позивач	**ПРАТ «КИЇВСТАР»**	**ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ»**	**ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ»**
Штраф, грн	21 307 597 (сплачено)	19 466 840	–
№ судової справи	910/2353/18	910/21488/17	910/16987/18
Перша інстанція	Рішення від 24.07.2018 у задоволенні позовних вимог ПрАТ «Київстар» відмовлено повністю.	Справа перебуває на розгляді	Справа перебуває на розгляді
КАГС/ПАГС	–	–	–
ВГСУ/КГС ВС	–	–	–

НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ В РЕКЛАМІ 3G ІНТЕРНЕТУ

АМКУ розглянув справи щодо наявності ознак порушення Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у діях трьох найбільших операторів мобільного зв'язку у вигляді поширення ними в рекламі неповних та неточних відомостей щодо надання послуг 3G Інтернету.

Комітетом 11 та 13 грудня 2018 року розглянуто 4 справи стосовно ознак порушення, передбаченого статтею 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення найбільшими операторами рухомого (мобільного) зв'язку (ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл») у рекламі власних послуг 3G Інтернету інформації щодо швидкості передачі даних 3G Інтернету, покриття мережею 3G, що вводить або може ввести в оману невизначене коло осіб.

Під час дослідження виявлено, що абревіатурою 3G позначають не стандарт, а взагалі технології мобільного зв'язку третього покоління, однією з важливих характеристик яких є підвищена порівняно з технологіями попередніх поколінь мобільного зв'язку швидкість передавання інформації (від 2 мбіт/с). Також існує декілька стандартів, які визначають систему мобільного зв'язку третього покоління. У країнах Європи, зокрема й в Україні, використовується UMTS, який у свою чергу складається із сімейства окремих стандартів, що визначають окремі складові радіотехнології UMTS.

Роботи із стандартизації UMTS координуються міжнародною групою 3GPP (Third Generatiuon Partnership Project). У випадках, коли йдеться про 3G+ або 3,5G, то зазвичай мають на увазі те, що базові станції підтримують функціонали та можливості більш пізніх стандартів насамперед використання технології HSPA (високошвидкісна пакетна передача даних). Використання технології HSPA та наступної за нею HSPA+ дозволяє в рази підвищити швидкість передавання інформації порівняно з базовою швидкістю за рахунок об'єднання декількох кодових та/або частотних каналів для окремого абонента: конкретна швидкість передавання залежить від кількості каналів, які об'єднуються, та виду модуляції, яка використовується. Встановлено, що практично всі базові станції стандарту UMTS операторів ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» та ТОВ «лайфселл» мають можливість використовувати технологію HSPA та надавати послуги із швидкостями, що перевищують базову.

Крім того, протягом 2014 – 2016 років у процесі сертифікації та проведення технічної експертизи базових станцій виробництва компанії «Еріксен», ZTE, Huawei Technologies та інших, що ввозяться в Україну, практично всі мобільні оператори під час будівництва мереж третього покоління використовують сучасне обладнання, яке відповідає останнім релізам UMTS, що дозволяє їм надавати послуги 3G+. Також ТОВ «лайфселл», ПрАТ «ВФ Україна» та ПрАТ «Київстар» видано ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України для впровадження радіотехнології «Цифровий стільниковий радіозв'язок IMT-2000 (UMTS)» у 27 регіонах України.

Отже, ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «лайфселл» мають ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України для впровадження радіотехнології «Цифровий стільниковий радіозв'язок IMT – 2000 (UMTS)» та використовують сучасне обладнання, яке відповідає останнім релізам UMTS, що дозволяє їм надавати послуги 3G+ (3,5 G) та послуги доступу до мережі Інтернет із швидкостями передачі даних, що перевищують базову. Але насправді реальна швидкість передачі даних визначається за такими параметрами: завантаженість сектора базової станції, віддаленість абонента від базової станції, рельєф місцевості, характер забудови тощо. До того ж, крім

технічних факторів і можливостей обладнання, значно впливає на швидкість передачі інформації, гнучкість тарифної політики оператора (наприклад, якщо певний тариф заохочує абонента до завантаження файлів великого розміру, то середня швидкість передачі даних зростає).

Отже, реальна швидкість передачі даних у мережі 3G Інтернету в межах одного населеного пункту може відрізнятися в одного й того ж самого оператора мобільного зв'язку, тобто в межах, наприклад, однієї ділянки бути більшою, а в межах іншої – меншою. При цьому швидкість передачі даних 3G Інтернету на одній ділянці може бути більшою в одного з мобільних операторів, а на іншій ділянці вже інший оператор мобільного зв'язку буде надавати відповідні послуги з більшою швидкістю.

ПРАТ «КИЇВСТАР»
Рекомендації від 13.12.2018 № 45-рк

Щодо поширення ПрАТ «Київстар» інформації про покриття мережею 3G усунути причини виникнення порушення, передбаченого статтею 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення в рекламі відомостей щодо власних послуг передачі даних 3G Інтернету, а саме: «Київстар Національний лідер 3G покриття», «Якісний 3G у вже більш ніж у шести тисяч населених пунктів для 26 мільйонів українців», та утриматися від вчинення таких дій у подальшому. Інформування споживачів щодо передачі даних із використанням технології 3G Інтернету та покриття мережею 3G Інтернету здійснювати способом, що не вводитиме в оману споживачів.

ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ»
Рекомендації від 13.12.2018 № 47-рк

Щодо поширення ТОВ «лайфселл» інформації про швидкість передачі даних 3G Інтернету усунути причини виникнення порушення, передбаченого статтею 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення в рекламі відомостей щодо найбільшої швидкості передачі даних 3G Інтернету, а саме: «швидкість до 63,3 Мбіт/с», «Мережа останнього покоління lifecell 3G+ підтримує максимально можливу швидкість Інтернету до 63,3 Мбіт/с», «Найшвидший 3G+ Інтернет», «Найшвидший 3G+ до 63,3 Мбіт/с», «Lifecell – лідер у швидкості мобільного Інтернету 3G+ в Україні», та утриматися від вчинення таких дій у подальшому. Інформування споживачів щодо швидкості передачі даних 3G Інтернету здійснювати способом, що не вводитиме в оману споживачів.

ПрАТ «ВФ УКРАЇНА»
Рекомендації від 11.12.2018 № 42-рк

Щодо поширення ПрАТ «ВФ Україна» інформації про швидкість передачі даних 3G Інтернету усунути причини виникнення порушення, передбаченого статтею 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення в рекламі відомостей щодо найбільшої швидкості передачі даних 3G Інтернету, а саме «Лідер 3G швидкості», та утриматися від вчинення таких дій у подальшому. Інформування споживачів щодо швидкості передачі даних 3G Інтернету здійснювати способом, що не вводитиме в оману споживачів.

ТОВ «ЛАЙФСЕЛЛ»
Рекомендації від 13.12.2018 № 46-рк

Щодо поширення ТОВ «лайфселл» інформації про швидкість передачі даних 3G Інтернету усунути причини виникнення порушення, передбаченого статтею 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення в рекламі відомостей щодо найбільшої мережі 3G та/або 3G+, та найсучаснішої мережі 3G+ та утриматися від вчинення таких дій у подальшому. Інформування споживачів щодо передачі даних із використанням технології 3G Інтернету та покриття мережею 3G Інтернету здійснювати способом, що не вводитиме в оману споживачів.

Про результати розгляду рекомендацій оператори мобільного зв'язку повинні повідомити АМКУ.

ПІДВИЩЕННЯ ЦІН НА ТЮНЕРИ ЦИФРОВОГО ЕФІРНОГО ТЕЛЕРАДІОМОВЛЕННЯ

У зв'язку з вимкненням аналогового телемовлення в Україні, враховуючи прохання Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення зважати на можливе раптове збільшення попиту серед населення на телевізійні тюнери, ініціативу КМУ звільнити терміном до 01 січня 2020 року від в'їзного мита відеотюнери цифрового ефірного телерадіомовлення стандарту DVB-T2 з метою забезпечення наявності в торговельних мережах достатньої кількості тюнерів різних цінових категорій, зазначене питання набуло надзвичайної важливості у другій половині 2018 року.

Враховуючи соціальну важливість питання й отримання відповідних звернень та скарг громадян, АМКУ було **розпочато перевірку торговельних мереж ТОВ «Розетка.УА», ТОВ «Сав-Дістрибьюшн» (група компаній Фокстрот), ТОВ «Дієса» (Ельдорадо), ТОВ «Алло», ТОВ «Комфі Трейд», ТОВ «Ромсат Індастріал Корпорейшн»** щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції для з'ясування питання завищених цін на телевізійні тюнери, які можуть приймати цифрове ефірне телебачення у стандарті DVB-T2 (MPEG-4).

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКУ ПОШИРЕННЯ ТЕЛЕКАНАЛАМИ ПРОГРАМНИХ ПРОДУКТІВ

Спілка кабельного телебачення України й Асоціація правовласників та постачальників контенту звернулися до АМКУ зі зверненнями щодо впровадження медіа-групами «Медіа Група Україна», «1+1 media», «StarLightMedia» та «Inter Media Group» плати за ретрансляцію телеканалів у кабельних мережах провайдерів програмної послуги при одночасній безкоштовній трансляції цих же телеканалів в ефірі та на супутнику.

ОСНОВНІ ГРАВЦІ НА РИНКУ:

Медіа-групи:
- «Медіа Група Україна»;
- «1+1 media»;
- «StarLightMedia»;
- «Inter Media Group».

Уповноважені медіа-групами на ретрансляцію телеканалів:
- ТОВ «ТОРСАТ»;
- ТОВ «1+1 Інтернет»;
- ТОВ «Старлайт Діджитал».

Особи, уповноважені медіа-групами на укладання договорів із рекламодавцями

Здійснені заходи у 2018 році. Узагальнюється інформація, отримана за результатами:

- надісланих вимог щодо ціноутворення реклами на телебаченні, вартості контенту, який поширюється шляхом телебачення;
- участі в дискусії «Провайдери, мовники, Зеонбуд: чи можливі комфортні умови для бізнесу pay TV?»;
- матеріалів у рамках роботи міжнародних конференцій «Дні електронних комунікацій», «Telecom Ukraine 2018».

РИНКИ ПОСЛУГ ІЗ ДОСТУПУ ДО ІНФРАСТРУКТУРИ ОБ'ЄКТІВ БУДІВНИЦТВА, ТРАНСПОРТУ, ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ

До АМКУ надходять звернення суб'єктів господарювання (операторів, провайдерів телекомунікацій) щодо порушень із питань доступу до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж.

07.02.2017 прийнято Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж» (далі – Закон), який набрав чинності 04.06.2017.

Протягом 2018 року постановами КМУ затверджено:

- Правила надання доступу до інфраструктури об'єкта будівництва;
- Правила надання доступу до інфраструктури будинкової розподільної мережі;
- Правила надання доступу до інфраструктури об'єкта транспорту;
- Правила надання доступу до інфраструктури об'єкта електроенергетики;
- Правила надання доступу до інфраструктури кабельної каналізації електрозв'язку;
- Методику визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта будівництва;
- Методику визначення плати за доступ до елементів інфраструктури кабельної каналізації електрозв'язку;
- Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури будинкової розподільної мережі;
- Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта електроенергетики.

Встановлення єдиного загального порядку здійснення доступу операторам, провайдерам телекомунікацій до інфраструктури об'єктів будівництва, будинкової розподільної мережі, транспорту, електроенергетики, кабельної каналізації електрозв'язку відповідно до вимог Закону та забезпечення державного нагляду за додержанням суб'єктами господарювання законодавства належить відповідно до повноважень:

- Мінрегіону;
- Мінінфраструктури;
- Міненерговугілля;
- НКРЗІ.

З моменту набрання чинності Законом АМКУ плідно співпрацював із профільними органами державної влади щодо впливу на конкуренцію розроблених відповідних Правил надання доступу та Методик визначення плати за доступ, неодноразово надавав зауваження, які було враховано.

У свою чергу триває співпраця з прийняття та затвердження:

- Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта транспорту.

НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НА РИНКАХ ЗВ'ЯЗКУ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

Протягом року було надано коментарі та пропозиції до проектів НПА, зокрема:

- проект Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав»;
- проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про поштовий зв'язок»;
- проект рішення НКРЗІ «Про внесення змін до рішення НКРЗІ від 05.04.2016 № 180 «Про затвердження Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗІ від 04.11.2008 № 1189 та від 25.12.2008 № 1283»;
- проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж»;
- проект рішення НКРЗІ «Про затвердження Порядку проведення аналізу ринків певних телекомунікаційних послуг та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг».

Погоджено без зауважень, зокрема, такі проекти нормативно-правових актів:

- проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»;
- проект Закону України «Про державне регулювання у сфері супутникової навігації»;
- проект розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів щодо розв'язання проблемних питань проекту створення національної супутникової системи зв'язку»;
- проект рішення НКРЗІ «Про затвердження Порядку ввезення з-за кордону та реалізації в Україні радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв»;
- проект рішення НКРЗІ «Про внесення змін до Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг»;
- проект рішення НКРЗІ «Про внесення змін до Порядку маршрутизації трафіка в телекомунікаційній мережі загального користування України»;
- проект рішення НКРЗІ «Про затвердження Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій».

СИДОРЕНКО НІНА СЕРГІЇВНА

Заступник Голови Антимонопольного комітету України

Державний уповноважений

«Контроль за цінами, у тому числі на ринках споживчих товарів, до функцій АМКУ не належить.

Натомість дослідження ринків (структури, учасників, бар'єрів, цінових тенденцій тощо), проведення розслідувань і, як результат, прийняття рішень, рекомендацій, роз'яснень, спрямованих на усунення причин і наслідків порушень, розвиток конкуренції є інструментами АМКУ для забезпечення змагальності учасників ринку.

Важливим є високий рівень правової свідомості, розуміння й бажання учасників ринку виконувати норми Закону України «Про захист економічної конкуренції», подання обґрунтованих заяв про порушення в разі необхідності оперативного реагування АМКУ на нагальні проблеми конкурентного середовища.

Дієвим інструментом АМКУ є співпраця з Мінагрополітики, МЕРТ та іншими органами державної влади, зобов'язаними вживати заходів щодо демонополізації економіки, фінансової, матеріально-технічної, інформаційної та іншої підтримки суб'єктів господарювання, які сприяють розвитку конкуренції.

Застосування зазначеного інструментарію дозволяє досягати рівних недискримінаційних умов для учасників ринків, впровадження добросовісних проконкурентних практик, забезпечення життєво важливих інтересів споживача, можливості вибору товарів за найприйнятнішими цінами та якістю».

РИНКИ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

АМКУ приділяє особливу увагу ринкам споживчих товарів, адже саме ці ринки є найближчими до щоденних людських потреб.

У зв'язку з набранням чинності постанови КМУ від 07.06.2017 № 394 «Про внесення змін у додаток до постанови КМУ від 25 грудня 1996 р. № 1548 та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов КМУ», з 01.07.2017 ціни на продовольчі товари формуються суб'єктами господарювання самостійно, залежно від попиту та пропозиції на більшості товарних ринків.

Самостійне встановлення учасниками ринку цін на товар сприяє ціновій конкуренції між суб'єктами господарювання та позитивно впливає на можливість споживачів обирати необхідні товари та послуги.

Процеси, спрямовані на дерегуляцію ринків, сприяють розвитку конкурентного середовища та знижують негативні ефекти від адміністративного та регуляторного тиску на бізнес, усувають надмірне втручання держави в економічні процеси.

У 2018 році здійснювались такі заходи на ринках споживчих товарів:

- розслідування справ;
- дослідження ринків;
- моніторинг ринків;
- інші заходи, спрямовані на розвиток конкуренції, упередження вчиненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

АДВОКАТУВАННЯ

Співпраця з органами влади

Представники АМКУ брали участь у робочих нарадах, ініціювали проведення відповідних заходів.

31 липня 2018 року було проведено зустріч із представниками Держлісагентства та ДП «Лісогосподарський Інноваційно-Аналітичний центр».

На вказаній зустрічі обговорювались питання, пов'язані зі станом конкуренції на ринку необробленої деревини. Зокрема, щодо:

- здійснення Держлісагентством своїх повноважень та функцій регулятора у сфері реалізації необробленої деревини;
- проведення електронних торгів, їх нормативно-правового врегулювання та забезпечення;
- порядку реалізації необробленої деревини за прямими договорами, їх нормативно-правового врегулювання та забезпечення;
- затвердження Положення «Про єдину державну систему електронного обліку деревини».

Отримана за результатами зустрічі інформація наразі використовується в дослідженні ринку реалізації необробленої деревини.

30 вересня 2018 року взято участь у нараді, яка відбувалася в Мінагрополітики за участю ПАТ «Аграрний фонд», асоціацій хлібопекарських та борошномельних підприємств, щодо шляхів забезпечення стабільної цінової ситуації на ринках борошна та хліба.

За результатами наради Комітетом запроваджено моніторинг помісячних (поквартальних) балансів попиту та пропозиції пшениці й жита протягом 2018/2019 маркетингового року з метою відстеження можливості виникнення дефіциту на ринках пшениці та жита у 2019 році та оцінки виявлення факторів, які мають вплив на цінову ситуацію на суміжних ринках борошна та хліба.

11 грудня 2018 року представниками АМКУ взято участь у нараді, яка відбувалася в Мінагрополітики, щодо питання фальсифікації на ринку молочної продукції, за участю представників Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), Американської Торговельної палати в України.

За результатами наради було вирішено спільно вживати, у межах компетенції, заходів у рамках Меморандуму про співпрацю, укладеного між АМКУ, Мінагрополітики та Держпродспоживслужбою, щодо соціально-важливих напрямів роботи, зокрема, щодо запобігання проявам недобросовісної конкуренції виробників молочної продукції.

Моніторинг ринків

АМКУ здійснює моніторинг ринків споживчих товарів, зокрема, шляхом аналізу динаміки роздрібних цін на: хліб пшеничний, цукор, крупи гречану та рисову, вівсяні пластівці, пшеничне борошно, м’ясо свинини охолоджене (без кістки), тушки курчат-бройлерів охолоджені, яйця курячі.

За результатом проведеного моніторингу у 2018 році Комітетом не було виявлено такої цінової поведінки учасників ринків, яка б свідчила про наявність в їх діях ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Дослідження ринків

Основним підходом АМКУ є комплексний погляд на ринки, що включає в себе аналіз їх структури, учасників, цінових трендів, наявність бар’єрів для конкуренції, а також оцінку державного регулювання ринку, співпрацю з органами влади щодо ефективності такого регулювання, попередження та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

У 2018 році в АМКУ тривало дослідження таких товарних ринків:

- ринку яєць курячих;
- ринку м’яса птиці;
- ринку цукру;
- ринку олії соняшникової рафінованої бутильованої;
- ринку послуг зі зберігання зерна;
- ринку хліба;
- ринку реалізації необробленої деревини.

Під час проведення дослідження ринку м’яса птиці було встановлено, що, з точки зору споживача, м’ясо куряче є взаємозамінним товаром із м'ясом свинини та яловичини, а аналіз цінових трендів підтвердив залежність їх зміни й динаміки попиту та пропозиції вказаних видів м’яса.

З огляду на зазначене, Комітетом розпочато аналіз ринків м’яса свинини та яловичини з метою отримання актуальної інформації щодо стану конкуренції на ринку цих видів м’яса та оцінки їх впливу на ринок м’яса курячого. Крім того, у рамках розгляду справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб’єктів господарювання, які діють на ринку крупи гречаної, АМКУ продовжує досліджувати ринок крупи гречаної.

Під час розгляду справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції ДП «Артемсіль», а також ДП «Укрспирт» Комітетом було проведено дослідження ринку первинної реалізації солі та ринку оптової реалізації сприту етилового ректифікованого. Визнано, що вказані державні підприємства займають монопольне (домінуюче) становище на відповідних товарних ринках.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

У звітному році АМКУ зосередив увагу на правозастосуванні: припиненні порушень законодавства про захист економічної конкуренції суб'єктами господарювання, які займають монопольне (домінуюче) становище на ринках.

Так, Комітетом завершено розслідування справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції ДП «Артемсіль», а також ДП «Укрспирт».

За результатами розгляду справ на вказаних суб'єктів господарювання накладено штрафи в розмірі 13 373 052 грн та 33 000 000 грн відповідно. ДП «Укрспирт» зобов'язано припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Крім того, АМКУ продовжує розслідування справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, які діють на ринку крупи гречаної. Наразі продовжується аналіз та оцінка доказів у справі.

Судове оскарження рішень Комітету

Протягом 2018 року тривав судовий розгляд справи за позовом ТОВ «Тедіс Україна» про визнання недійсним та скасування рішення АМКУ від 16.12.2016 № 551-р, яким було, зокрема, визнано позивача таким, що у період з 2013 по вересень 2015 р. зловживав монопольним становищем на ринку дистрибуції сигарет. За зловживання монопольним становищем на ТОВ «Тедіс Україна» було накладено штраф і зобов'язання щодо недопущення зловживання монопольним становищем у майбутньому.

19.06.2018 Верховним Судом прийнято постанову у справі, якою залишено в силі рішення АМКУ № 551-р від 16.12.2016 (крім резолютивної частини, що встановлювала один із способів виконання рішення).

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2016 РОКУ НА 31.12.2018*:

Рішення АМКУ № 551-р від 16.12.2016

Позивач	ТОВ «ТЕДІС УКРАЇНА»
Штраф, грн	431 199 450 (299 816 800 грн сплачено)
№ судової справи	910/3047/17
Перша інстанція	Рішенням господарського суду міста Києва від 31.05.2017 відмовлено в задоволенні позову
КАГС/ПАГС	Постановою Київського апеляційного господарського суду від 09.02.2018 апеляційну скаргу залишено без задоволення
ВГСУ/КГС ВС	Постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 19.06.2018 касаційну скаргу задоволено частково. Залишено в силі рішення АМКУ (крім резолютивної частини, що встановлювала один із способів виконання рішення)

**Разом із тим судове оскарження рішення АМКУ № 551-р від 16.12.2016 на цей час триває.*

Так, 12.10.2018 ухвалою Північного апеляційного господарського суду відкрито апеляційне провадження за апеляційною скаргою компанії «Мегаполіс Юкрейн Інвестмент Лімітед», яка є учасником ТОВ «ТЕДІС Україна», на рішення господарського суду міста Києва від 31.05.2017 та постанову Київського апеляційного господарського суду від 09.02.2018 у справі № 910/3047/17.

На 31.12.2018 Північним апеляційним господарським судом рішення за вказаним позовом не прийнято.

Рішення АМКУ № 551-р від 16.12.2016 ТОВ «Тедіс Україна» виконано частково, зокрема, частково сплачено штраф у розмірі 299 816 800 млн грн.

У зв'язку з невиконанням накладених рішенням зобов'язань (зокрема, усунути причини виникнення й припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції), а також часткової сплати штрафу, 25.09.2018 АМКУ відкрито справу щодо виконання ТОВ «Тедіс Україна» рішення Комітету № 551-р від 16.12.2016 не в повному обсязі.

РИНКИ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

У 2018 РОЦІ В АМКУ ТРИВАЛО ВИВЧЕННЯ РИНКІВ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ, ЗОКРЕМА:

Ринки хлібу є міжрегіональними та/або регіональними внаслідок обмеженого терміну реалізації хліба (до 3 діб). Плече доставки – в середньому до 150 км, що пов'язано зі значними транспортними витратами. Структура ринку є конкурентною.

Ринки послуг зі зберігання зерна є міжрегіональними та/або регіональними з конкурентною структурою. Послуги зі зберігання зерна передбачають комплекс заходів, які включають приймання, доробку, зберігання та відвантаження зерна.

На визначення територіальних меж ринку впливає максимальна місткість місць зберігання зернових культур на окремих зернових складах/зерносховищах та фактична відстань доставки зерна до підприємств зберігачів.

Ринок крупи гречаної є загальнодержавним ринком із конкурентною структурою. Ключову роль на ринку гречки відіграє питання забезпечення потреб ринку сировиною, а саме зерном гречки.

Ринок м'яса птиці є загальнодержавним ринком, структура є конкурентною з ознаками олігополії на рівні виробництва. Серед наявних видів птиці найбільшим попитом у споживачів України користується м'ясо куряче. З огляду на зазначене, у 2018 році товарні межі ринку було змінено на «м'ясо куряче». Ринок м'яса курячого є експортоорієнтованим. Комітетом розпочато аналіз ринків м'яса свинини та яловичини з метою оцінки їх впливу на ринок м'яса курячого.

Ринок яєць курячих є загальнодержавним ринком зі структурними ознаками олігополії, але конкурентним. Під час дослідження встановлено, що частина вироблених яєць реалізується різним групам споживачів у вигляді яєць у шкаралупі, а частина – переробляється в яєчні продукти (сухі та рідкі). З метою дослідження ринку товару, який придбає населення, товарні у 2018 році межі ринку було змінено на «ринок первинної реалізації яєць курячих в шкаралупі».

Ринок олії соняшникової рафінованої бутильованої є загальнодержавним ринком. За попередніми результатами дослідження ринок характеризується як олігопольний із домінуванням двох основних гравців. Ринок є експортоорієнтованим.

Ринок цукру є загальнодержавним ринком із конкурентною структурою. У 2018 році товарні межі досліджуваного ринку було змінено на «цукор білий буряковий», оскільки найбільше цукру в Україні виробляється із цукрових буряків.

У 2018 році ринок зазнав змін, пов'язаних, зокрема, із прийняттям ВРУ Закону України «Про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру», яким скасовано державне регулювання цін на цукор.

З метою вивчення стану конкуренції на ринку, впливу відміни державного регулювання цін та виявлення можливих ознак порушень законодавства про захист економічної конкуренції, часові межі дослідження продовжено на 2018 рік.

РИНОК СОЛІ

Під час розслідування справи за ознаками зловживання монопольним (домінуючим) становищем Державним підприємством «Артемсіль» (далі – ДП «Артемсіль»), проведено дослідження ринку первинної реалізації солі у часових межах січень 2015 – березень 2017 року (включно).

Результати дослідження

Ринок солі в Україні є загальнодержавним.

Бар'єрами для вступу нових підприємств на ринок солі є обмеження, пов'язані з високою насиченістю ринків зазначеними товарами і їх ціновою доступністю, адміністративні обмеження, що стосуються доступу до сировини, та економічні обмеження, тобто значні ресурси, необхідні для організації промислового виробництва солі, що пов'язані із початковими капітальними інвестиціями у промислове виробництво солі.

Найсуттєвішим із зазначених вище бар'єрів вступу на ринок є адміністративний бар'єр у вигляді придбання дозволу на розробку наявних родовищ кам'яної солі та/або використання морської акваторії.

Відповідно до чинних державних стандартів, в Україні використовується сіль кухонна і сіль для промислової переробки, які мають ознаки різних, невзаємозамінних товарів за показниками взаємозамінності.

Товарні межі ринку: первинна реалізація солі кухонної та солі для промислової переробки (сіль).

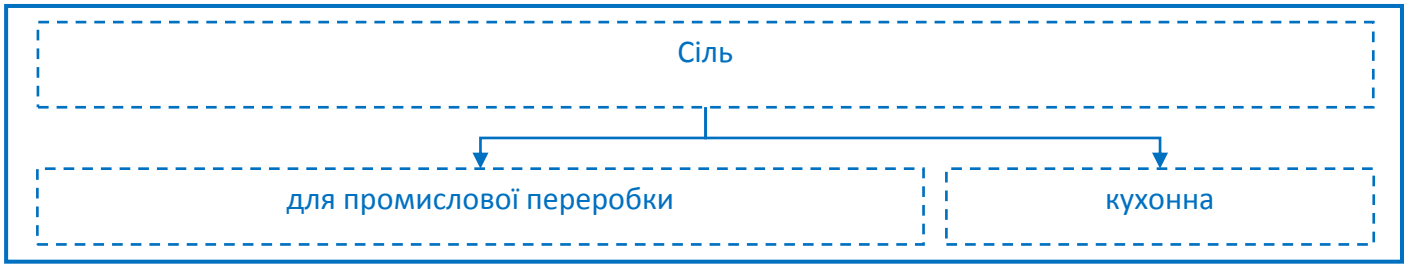

1. Сіль для промислової переробки (ДСТУ 42-46:2003) реалізується навалом, у соляних блоках (для хімічних підприємств).

Основні учасники ринку:

- ДП «Артемсіль»;
- Імпортери.

Обсяг ринку 1978,30 тис. тонн, з якого:

- 2015 рік: 792,85 тис. тонн;
- 2016 рік: 849,51 тис. тонн;
- 3 місяці 2017 року: 335,94 тис. тонн.

Частки суб'єктів господарювання на ринку первинної реалізації солі для промислової переробки

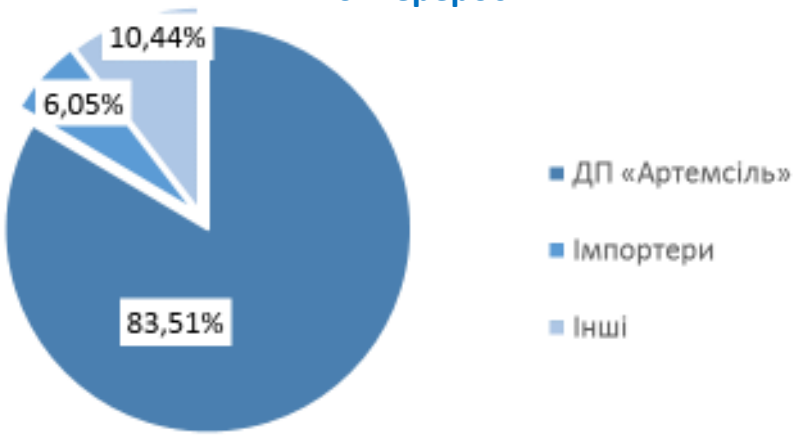

Частка ДП «Артемсіль» в Україні за період із січня 2015 року по березень 2017 року (включно) на ринку солі для промислової переробки становила **83,52 %.**

2. Сіль кухонна кам'яна (ДСТУ 3583:2015) реалізується в брикетах, мішках від 15 до 50 кг для підприємств харчової промисловості, паперовій упаковці та поліетиленовій плівці в асортименті вагою від 1 кг і менше кінцевим споживачам.

ДСТУ 3583:2015 діє з 01.07.2017. До цієї дати вимоги до стандартизації солі кухонної встановлювались ДСТУ 3583-97 «Сіль кухонна. Загальні технічні умови».

Основні учасники ринку:

- ДП «Артемсіль»;
- ТОВ «Руссоль-Україна»;
- ДП «Солевиварювальний Дрогобицький завод»;
- Імпортери.

Обсяг ринку — 875,17 тис. тонн, з яких:

- 2015 рік: 397,04 тис. тонн;
- 2016 рік: 380,81 тис. тонн;
- 3 місяці 2017 року: 97,32 тис. тонн.

Частки суб'єктів господарювання на ринку первинної реалізації солі кухонної

Частка ДП «Артемсіль» в Україні за період із січня 2015 року по березень 2017 року (включно) на ринку солі кухонної становила 79,10 %.

ДП «Артемсіль» із січня 2015 року по березень 2017 року (включно) займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавних ринках первинної реалізації солі для промислової переробки та солі кухонної із частками понад 35 %.

Ринок солі у 2018 році

За інформацією Державної служби геології та надр України, протягом останніх п'яти років не виставлялись на аукціони спеціальні дозволи на користування надрами з метою видобування кам'яної солі.

Зазначене дає підстави вважати, що у 2018 році ринок не зазнав істотних змін.

ВІДПОВІДАЧ:
ДП «АРТЕМСІЛЬ»

Рішення АМКУ від 13.11.2018 № 621-р

Проведеним розслідуванням у справі встановлено, що ДП «Артемсіль» здійснює реалізацію солі як безпосередньо покупцям на підставі договорів купівлі-продажу, так і через дилерську мережу на підставі дилерських контрактів.

На відміну від покупців за договорами купівлі-продажу, дилери ДП «Артемсіль» протягом періоду із січня 2015 року по березень 2017 року (включно) купували сіль за спеціальними дилерськими цінами, а саме з 5 % знижкою в порівняно договорами купівлі-продажу.

Одержання дилерської знижки обумовлювалося виконанням дилерами додаткових обов'язків, проте окремі дилери ДП «Артемсіль» протягом періоду із січня 2015 року по грудень 2016 року (включно) систематично не виконували дилерських зобов'язань і фактично виконували обсяг обов'язків, рівнозначний із покупцями за договорами купівлі-продажу, але тим не менш отримували знижку в 5 %.

Також ДП «Артемсіль» безпідставно не укладало договорів купівлі-продажу солі з потенційними покупцями та дилерські контракти з потенційними дилерами за відсутності будь-яких затверджених об'єктивних критеріїв, за якими такі договори укладаються.

Вказані дії ДП «Артемсіль» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринках первинної реалізації солі для промислової переробки та солі кухонної шляхом:

застосування різних цін до рівнозначних угод із суб'єктами господарювання без об'єктивно виправданих на те причин (п. 2 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), а також створення для покупців перешкод доступу на ринок (п. 7 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

Штраф: 13 373 052 грн

Під час розгляду справи ДП «Артемсіль» припинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

З початку 2017 року ДП «Артемсіль» припинило постачати продукцію тим дилерам, які протягом 2016 року не виконували зобов'язань за дилерськими контрактами.

ДП «Артемсіль» уклало договори купівлі-продажу солі із суб'єктами, яким створювало перешкоди доступу на ринок.

На офіційному веб-сайті ДП «Артемсіль» опубліковано інформацію щодо порядку укладання договорів купівлі-продажу та дилерських контрактів із потенційними покупцями солі.

У зв'язку з припиненням порушення ДП «Артемсіль», процедура доступу покупців на ринок солі та контроль за виконанням зобов'язань дилерами ДП «Артемсіль» стали більш урегульованими та проконкурентними.

РИНОК ОПТОВОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ СПИРТУ ЕТИЛОВОГО РЕКТИФІКОВНОГО

Під час розслідування справи за ознаками зловживання монопольним (домінуючим) становищем державним підприємством спиртової та лікеро-горілчаної промисловості «Укрспирт» (ДП «Укрспирт) проведено дослідження ринку оптової реалізації спирту етилового ректифікованого в часових межах 2017 рік – перше півріччя 2018 року.

Результати дослідження

Ринок оптової реалізації спирту етилового ректифікованого в Україні є загальнодержавним.

Вимоги до стандартизації спирту етилового ректифікованого встановлено ДСТУ 4221 – 2003 «Спирт етиловий ректифікований. Технічні умови».

Залежно від ступеня очищення, спирт поділяють на сорти «Люкс», «Екстра», «Вищої очистки», а також «Пшенична сльоза».

Найсуттєвішим бар'єром вступу на ринок є адміністративний бар'єр у вигляді отримання ліцензії на право оптової торгівлі спиртом на внутрішньому ринку.

Основні засади державної політики щодо регулювання виробництва, експорту, імпорту, оптової і роздрібної торгівлі спиртом етиловим ректифікованим встановлює Закон України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів».

Вказаним Законом визначається, що імпорт, експорт або оптова торгівля спиртом етиловим ректифікованим здійснюються за наявності ліцензій лише державними підприємствами (організаціями), спеціально уповноваженими на це КМУ.

Роздрібна торгівля спиртом етиловим ректифікованим забороняється.

За даними ДФС України, у 2017 – першому півріччі 2018 року ДП «Укрспирт» мало виключне право на оптову торгівлю спиртом на внутрішньому ринку України як єдиний ліцензіат.

Протягом 2018 року ДП «Укрспирт» залишалось єдиним суб'єктом господарювання, який мав право оптової торгівлі спиртом етиловим ректифікованим.

ДП «Укрспирт» протягом 2017 – першого півріччя 2018 року займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку оптової реалізації спирту етилового ректифікованого, відповідно до ч. 1 ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», із часткою 100 %.

Визначення виробників і покупців спирту етилового, механізм здійснення контролю за його обігом, що поширюється як на виробників (постачальників) спирту, так і на покупців, затверджено постановою КМУ від 29.08.2002 № 1266 «Про затвердження Порядку визначення виробників і покупців спирту та здійснення контролю за його обігом».

Поставка спирту етилового ректифікованого на внутрішній ринок України здійснюється на підставі договорів поставки спирту на внутрішній ринок, які укладаються згідно з примірним договором, затвердженим наказом Міністерства аграрної політики України та Державної податкової адміністрації України від 22.09.2004 № 341/550.

Схема реалізації товару на ринку оптової реалізації спирту етилового ректифікованого:

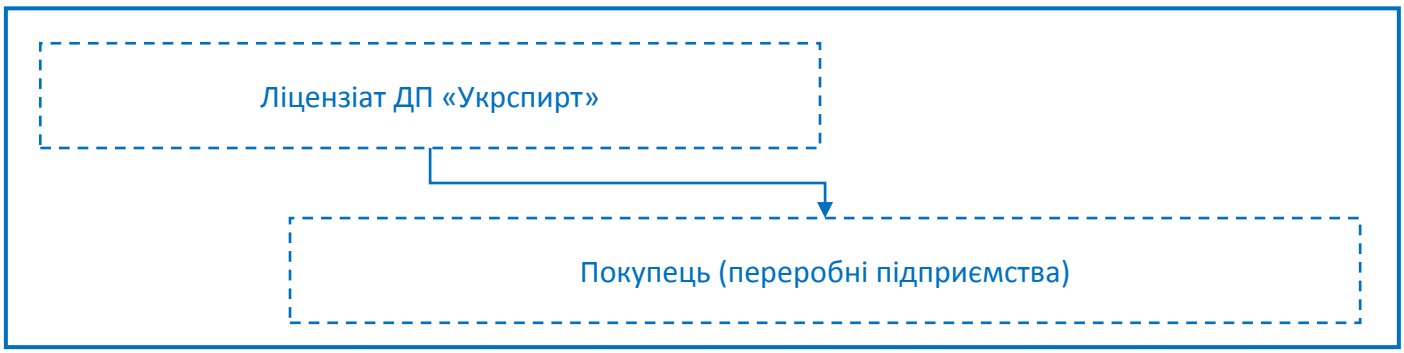

Найбільші покупці та обсяг ринку за сортами спирту:

Сорт спирту	Обсяг реалізованого спирту, тис. дал		Найбільші покупці
	2017 рік	Січень-травень 2018 року	
Спирт етиловий ректифікований:	6742,44	2179,40	
Сорт «Люкс»	5391,69	1851,75	ТОВ «Національна горілчана компанія» ТОВ «ЛВН Лімітед» ТОВ «Атлантіс» ТОВ «Українська дистрибуційна компанія» ТОВ «Науково-виробниче підприємство «Гетьман» ТОВ «Стронгдрінк»
Сорт «Екстра»	48,59	15,00	ПрАТ «Львівський лікеро-горілчаний завод»
Сорт «Вища очистка»	700,67	88,91	ТОВ «ТД «Марінталь» ТОВ «Вин Агро» ПАТ «Коблево» ПрАТ «Оболонь» ПАТ «Лубнифарм»
Сорт «Пшенична сльоза»	601,49	223,74	ТОВ «Українська дистрибуційна компанія» ТОВ «Шабо ПТК»

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧ:
ДП «УКРСПИРТ»

Рішення АМКУ від 20.12.2018 № 748-р

У 2017 – першому півріччі 2018 року ДП «Укрспирт» здійснювало поставки спирту етилового ректифікованого на внутрішній ринок України на підставі укладених договорів поставки спирту на внутрішній ринок.

на момент укладення договорів поставки спирту на 2017 рік у зазначених договорах були зафіксовані однакові для всіх покупців ціни, а також однакові умови надання знижки. Водночас кількість спирту, що мала постачатися у 2017 році (планові річні обсяги закупівлі) у різних покупців відрізнялась, у деяких випадках – у кілька разів.

Із січня 2017 року ДП «Укрспирт» змінило підходи до ціноутворення та без об'єктивно виправданих причин почало встановлювати для покупців ДП «Укрспирт» ціни на спирт етиловий ректифікований на різному рівні, без прив'язки до обсягів закупівлі чи інших обґрунтованих критеріїв, тобто дискримінаційним способом, зокрема:

- встановлювало ціни на безсистемній основі, оскільки їх аналіз у цілому показав відсутність кореляції між цінами та обсягами закупівлі спирту за інших однакових умов таких договорів;
- безсистемно та непрозоро встановлювало умови надання знижки, безпідставно скасовувало окремі умови надання знижки для окремих покупців;
- знижувало та встановлювало ціни в різних розмірах у різні періоди.

Вказані дії ДП «Укрспирт» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку у вигляді вчинення дій, що можуть призвести до обмеження конкуренції та ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (покупців), які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку (ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

АМКУ зобов'язав ДП «Укрспирт» усунути причини виникнення і припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції (у тому числі розробити та застосовувати прозорий та обґрунтований механізм ціноутворення під час оптової реалізації спирту етилового ректифікованого) та щомісячно протягом року звітувати про його застосування.

Штраф: 33 000 000 грн

Під час розслідування справи ДП «Укрспирт» прийняв наказ від 05.12.2018 № 737, який свідчить про наміри підприємства диференціювати ціни на спирт етиловий ректифікований відповідно до фактичних обсягів поставки.

На офіційному веб-сайті ДП «Укрспирт» опубліковано зведену інформацію згідно з наказом у вигляді таблиці (http://ukrspirt.com/uploadfiles/admin/price_2019_2.pdf).

Виконання рішення Комітету від 20.12.2018 № 748-р має нівелювати негативні наслідки в конкурентному середовищі покупців, до яких призвело безсистемне та дискримінаційне ціноутворення ДП «Укрспирт».

РИНОК РЕАЛІЗАЦІЇ НЕОБРОБЛЕНОЇ ДЕРЕВИНИ

У 2018 році в Комітеті тривало дослідження ринку реалізації необробленої деревини.

Лісові відносини в Україні регулюються Конституцією України, Лісовим кодексом України, іншими законодавчими та нормативно-правовими актами.

Ст. 19 Лісового кодексу України встановлено, що постійні лісокористувачі мають виключне право на заготівлю деревини та право власності на заготовлену ними продукцію та доходи від її реалізації.

Основним адміністративним бар'єром входу на ринок є отримання суб'єктом господарювання (державним або комунальним підприємством) документа, який посвідчує право постійного користування земельною ділянкою лісогосподарського призначення для ведення лісового господарства.

Під час дослідження ринку реалізації необроб-

Динаміка обсягу заготівлі необробленої деревини у 2013-2017 роках

**За даними Держстату, без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.*

Обсяги заготівлі необробленої деревини у 2016 році в розрізі областей, м^3:

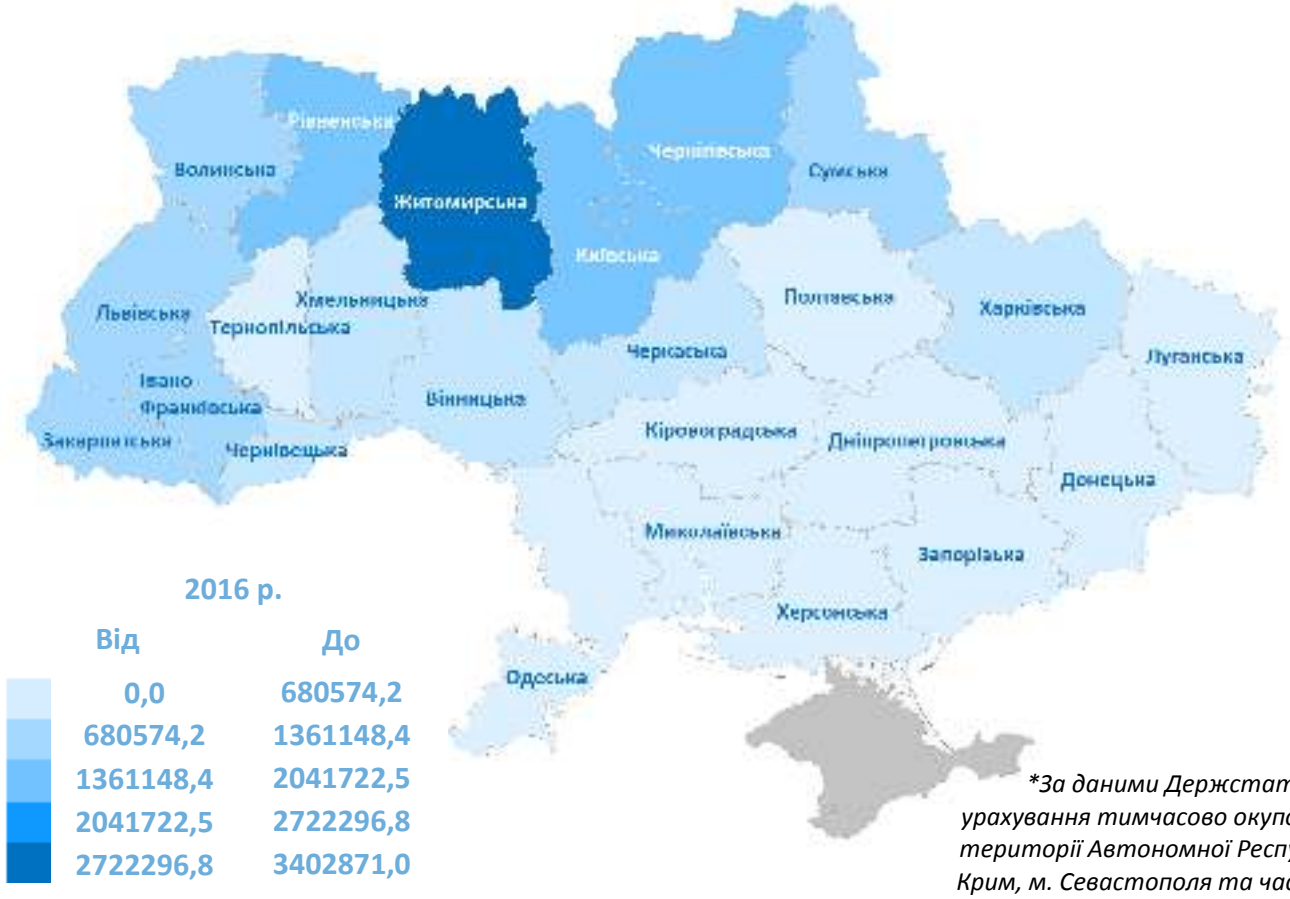

**За даними Держстату, без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.*

леної деревини Комітетом встановлено, що основними учасниками ринку (за обсягами заготівлі необробленої деревини) є:

- державні лісогосподарські підприємства, які належать до сфери управління Держлісагентства (державні лісогосподарські підприємства);
- спеціалізовані комунальні лісогосподарські підприємства, які знаходяться в підпорядкування органів місцевого самоврядування/ обласних комунальних агролісогосподарських підприємств (комунальні лісогосподарські підприємства).

Покупцями необробленої деревини є підприємства деревообробної промисловості, інші суб'єкти господарювання, які мають виробничі потужності для переробки деревини, експортери та населення.

З наведеного вбачається, що з 2013 по 2016 рік обсяг лісозаготівель збільшується.

У 2016 році було на 688,6 тис. м^3 лісозаготівель більше, ніж у 2015 році, що на 3,14 % більше.

У 2017 році обсяг лісозаготівель зменшився на 689,8 тис. м^3 порівняно з 2016 роком та майже зрівнявся з обсягами 2015 року.

Найбільші обсяги необробленої деревини було заготовлено в Житомирській області: 538 736 м^3 ділової деревини та 785 228 м^3 паливної. Найменші обсяги необробленої деревини було заготовлено в Запорізькій області обсягом 29 456 м^3 паливної деревини.

У досліджуваних часових межах єдиним нормативно-правовим актом, який регулював введення необробленої деревини в обіг, був наказ Державного комітету лісового господарства України від 19.02.2007 № 42 «Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини», зареєстрований у Мін'юсті України 26.02.2007 за № 164/13431 (Наказ № 42), яким затверджено Положення про організацію та проведення аукціонів із продажу необробленої деревини (Положення).

Вказаним Положенням встановлювалось, що реалізація необробленої деревини (за винятком дров паливних та технічної сировини) всіма постійними лісокористувачами здійснюється через аукціони з продажу необробленої деревини на біржі.

На практиці лише державні лісогосподарські підприємства реалізували заготовлену деревину через аукціони на біржах. Комунальні лісогосподарські підприємства реалізували заготовлену деревину безпосередньо покупцям, без проведення аукціонів біржами, за прямими договорами.

У 2018 році регулювання ринку зазнало змін, оскільки рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 01.03.2018 у справі № 826/18026/17, залишеним у силі постановою Київського апеляційного адміністративного суду від 26.06.2018, визнано незаконним та нечинним Наказ № 42.

Ухвалою Верховного Суду від 17.08.2018 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою Асоціації «Меблідеревпром» на рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 01.03.2018 та постанову Київського апеляційного адміністративного суду від 26.06.2018.

Наказ № 42 скасовано наказом Мінагрополітики України від 20.08.2018 № 410, зареєстрованим у Мін'юсті України 31.08.2018 за № 988/32440.

Отже, незважаючи на те, що дію Наказу № 42 скасовано, з даних офіційних веб-сайтів товарних бірж (Товарна біржа «Універсальна-Полісся», Аграрна біржа, Українська універсальна біржа) вбачається, що на 31.12.2018 реалізація необробленої деревини здійснюється в тому ж порядку, як і під час його дії.

Ще однією значною зміною на ринку стало прийняття 06.09.2018 ВРУ Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження українських лісів та запобігання незаконному вивезенню необроблених лісоматеріалів» (набрання чинності: 01.01.2019), яким запроваджено обмеження внутрішнього споживання лісоматеріалів необроблених та доповнено Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» ст. 4.

Відповідно до вказаної статті, на строк дії заборони вивезення за межі митної території України в митному режимі експорту лісоматеріалів необроблених (товарна позиція 4403 згідно з УКТЗЕД), встановлюється тимчасове обмеження внутрішнього споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених у розмірі 25 мільйонів кубічних метрів на рік.

Строк дії заборони на експорт лісоматеріалів у необробленому вигляді встановлено ст. 21 Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів».

Виявлена проблематика

Відсутність законодавчого механізму реалізації необробленої деревини постійними лісокористувачами на конкурентних засадах.

З огляду на запровадження квоти на споживання вітчизняних лісоматеріалів необроблених, відсутність законодавчого механізму реалізації необробленої деревини постійними лісокористувачами на конкурентних засадах та контролю за здійсненням такої реалізації має негативний влив на конкурентне середовище на ринку.

Зазначене свідчить про доцільність розроблення конкурентного механізму реалізації необробленої деревини постійними лісокористувачами.

Враховуючи зміни регулювання, які відбулися на ринку, з метою отримання актуальної інформації та оцінки впливу таких змін на ринок, АМКУ продовжено дослідження в часових межах 2016 -2018 років, а також дослідження питань діяльності учасників ринку щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції.

РИНКИ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ТА ЗАКУПІВЛІ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

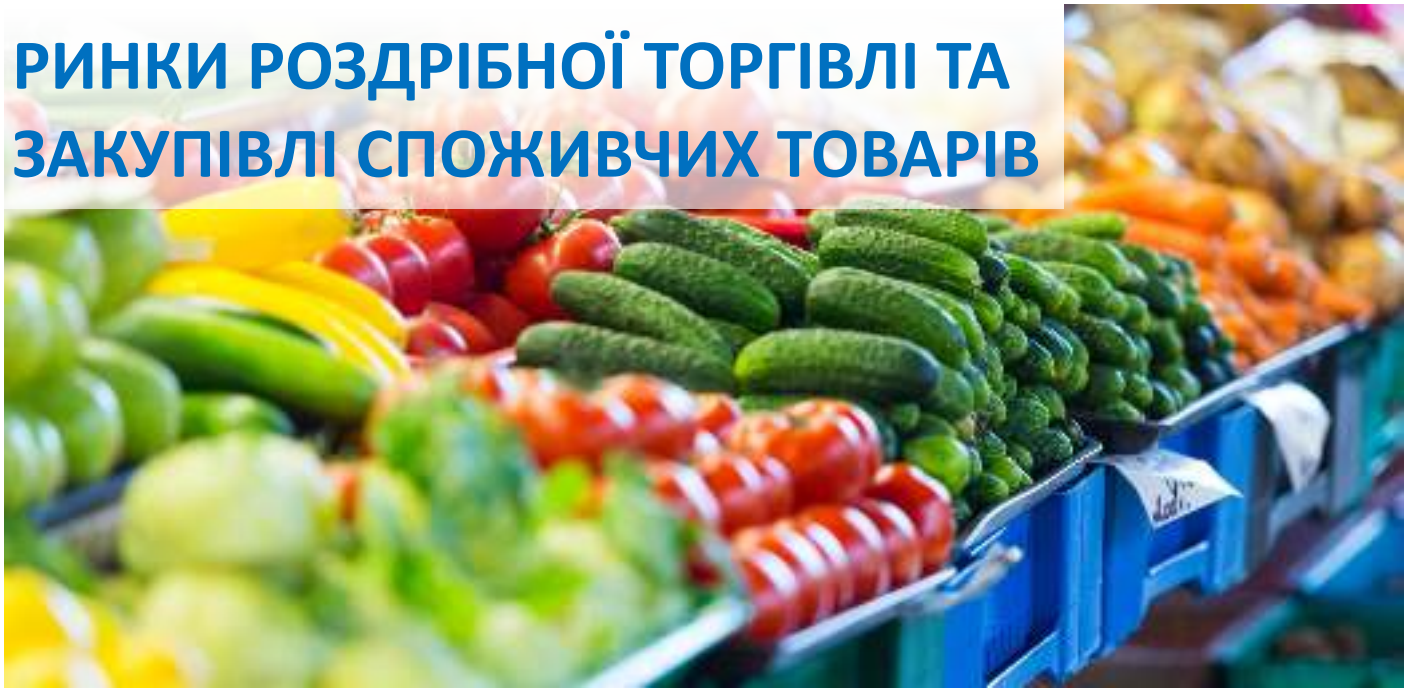

АМКУ проведено дослідження ринків роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу та закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу [напрям Fast Moving Consumer Goods-рітейл (FMCG)] у період 2016-2017 років (далі – Дослідження).

Дослідження включає в себе:

- аналіз ринку роздрібної торгівлі споживчими товарами через торговельні мережі, а саме, здійснення огляду його структурних ознак та основних учасників ринку;
- попередній аналіз ринку закупівлі споживчих товарів торговельними мережами, зокрема, у частині вивчення особливостей процесу організації співпраці між торговельними мережами та постачальниками, і виявлення проблемних питань.

РИНОК РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ПЕРЕВАЖНО СПОЖИВЧИМИ ТОВАРАМИ ПОВСЯКДЕННОГО ПОПИТУ ЧЕРЕЗ ТОРГОВЕЛЬНІ МЕРЕЖІ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ

Результати дослідження:

Для цілей Дослідження товаром визначено споживчі товари повсякденного попиту.

Роздрібна торгівля споживчими товарами повсякденного попиту може здійснюватись через:

- торговельну мережу (мережевого, корпоративного типу);
- супермаркет/універсам (не мережевого типу);
- магазин біля дому (не мережевого типу);
- магазин при АЗС;
- спеціалізований магазин (винної, м’ясної продукції тощо);
- кіоск (МАФ);
- ринок (базар);
- інтернет-магазин з доставкою продуктів.

Порівняння зазначених видів роздрібної торгівлі споживчими товарами повсякденного попиту здійснювалося з огляду на такі характерні ознаки:

- наявність спеціально обладнаного торговельного приміщення;
- наявність впізнаванного для споживачів бренда (торгової марки);
- надання маркетингових, рекламних та інформаційних послуг;
- проведення акцій, впровадження дисконтних програм;
- широта асортименту товарів;
- якість та безпека товару (наприклад, можливість ознайомитися із споживчими якостями товару перед покупкою);
- вид обслуговування (наприклад, можливість самообслуговування);
- режим роботи;
- групи споживачів, які надають перевагу тому чи іншому виду роздрібної торгівлі споживчими товарами повсякденного попиту (враховуючи їх бажання отримати набір товарів, що максимально задовольнить їх потреби).

Проведений аналіз видів організації роздрібної торгівлі за їх характерними ознаками дозволяє виокремити найбільший сегмент ринку роздрібної торгівлі споживчими товарами повсякденного попиту, а саме, сегмент ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу, який вирізняється з-поміж інших видів діяльності торговельних підприємств за рахунок економічних, організаційних, технологічних, інформаційних показників тощо.

Торговельні мережі корпоративного типу – це сукупність магазинів, що мають централізоване управління та/або здійснюють свою діяльність на умовах франчайзингу, притримуються ведення спільної маркетингової політики, зовнішнього та внутрішнього оформлення, працюють в одному або в декількох споріднених форматах торгівлі, що дає можливість одночасно задовольняти потреби споживачів різних сегментів ринку.

Отже, товарними межами ринку визначено **роздрібну торгівлю переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу.**

Географічні (територіальні) межі ринку

Для цілей цього Дослідження географічними (територіальними) межами ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу визначено окремі адміністративно-територіальні одиниці державного устрою України, а саме області та м. Київ.

Ранжування споживачів за територіальною близькістю:

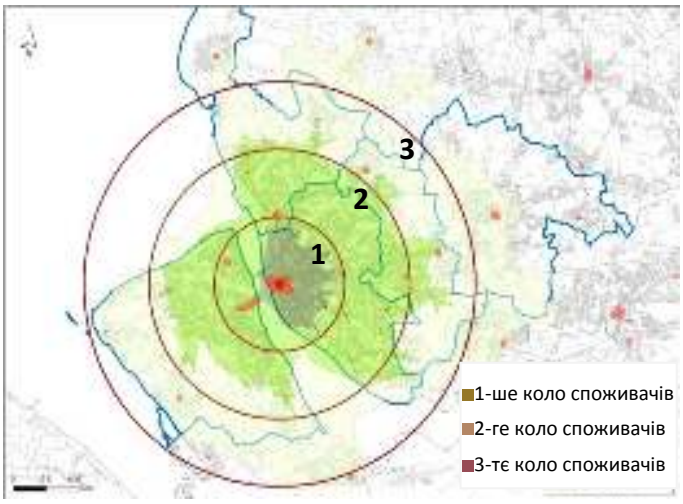

Варто зазначити, що при виконанні органами Комітету своїх функцій, зокрема при розгляді заяв про надання дозволу на концентрацію, розгляді заяв та справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, доцільно розглядати питання щодо **визначення географічних (територіальних) меж певного регіонального ринку з урахуванням, зокрема, таких факторів щодо поведінки споживача:**

- мінімальна територія, за межами якої споживачі вважають придбання певного товару, що сформував товарні межі ринку, неможливим або недоцільним та
- відстань, яку споживачі готові подолати після підвищення ціни на товар тощо.

Учасники та структура ринку

Основними учасниками ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу є суб'єкти господарювання – найбільші торговельні мережі корпоративного типу, магазини яких представлені практично в усіх областях України та в місті Києві (далі – Торговельні мережі), зокрема:

- ТОВ «АТБ-Маркет» (АТБ);
- ТОВ «АШАН» Україна Гіпермаркет» (Ашан);
- ТОВ «Новус Україна» (Novus);
- ТОВ «Український рітейл» (Брусничка);
- ТОВ «ОМЕГА» (Varus);
- Fozzi Group (зокрема «Сільпо», «Фора»);
- Торговий дім «Аванта» (Колібріс);
- ТОВ «Таврія-В» (Таврія В);
- ТОВ «ФУДКОМ» (Велика Кишеня);
- ТОВ «ПАККО-Холдинг» (Вопак/Пакко);
- ТОВ «Метро Кеш Енд Кері Україна» (Metro);
- ТОВ «ЕКО» (Еко маркет);
- ТОВ «АРГО-Р» (Наш край);
- ПІІ «Білла-Україна» (Billa).

Під час аналізу структури ринку в період 2016-2017 років у межах кожної області України та м. Києва виявлено значні обсяги питомої ваги роздрібного товарообороту порівняно з конкурентами, у торговельних мереж ТОВ «АТБ-Маркет» (мережа магазинів «АТБ») та Fozzi Group (а саме: мережа магазинів «СІЛЬПО», «ФОРА»). Отже, в окремих областях та в м. Києві, а також у цілому по Україні, незважаючи на значну кількість учасників ринків, наявні суб'єкти господарювання, які займають на них лідируючі позиції з обсягами, що значно перевищують обсяги конкурентів.

Структуру досліджуваного ринку можна вважати конкурентною, оскільки на ньому присутня значна кількість учасників – торговельних мереж, що реалізовують схожий широкий асортимент товарів; мають аналогічну організацію процесу товарообігу (як для постачальників, так і для споживачів); діють у межах одних областей та в м. Києві; мають відносно подібні (наближені) обсяги та питому вагу товарообороту; споживач має вибір серед торговельних мереж; жодний з учасників ринку не має можливості одноосібно визначати умови обороту товарів на ринку.

Отже, проведений аналіз ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу за період 2016-2017 років у цілому по Україні та по окремим областям і в м. Києві показав, що в цілому структура ринку є конкурентною з лідируючими позиціями окремих учасників ринку.

РИНОК ЗАКУПІВЛІ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ ТОРГОВЕЛЬНИМИ МЕРЕЖАМИ КОРПОРАТИВНОГО ТИПУ

Особливості взаємодії торговельних мереж та постачальників

Ринок роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу нерозривно пов'язаний з ринком закупівлі споживчих товарів торговельними мережами в постачальників.

Взаємозалежність цих ринків можна відобразити таким чином:

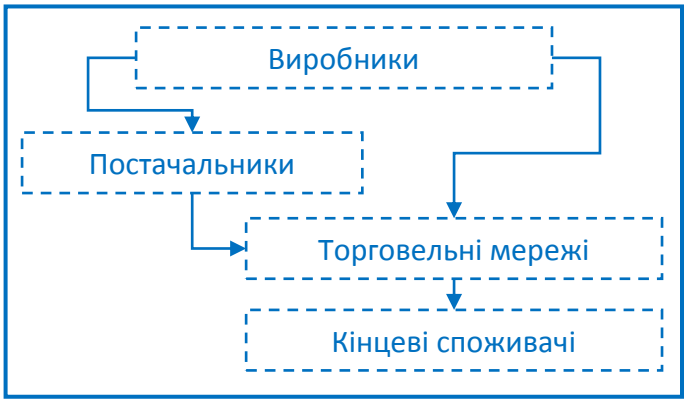

З метою виявлення проблемних питань на ринку закупівлі споживчих товарів, які можуть перешкоджати розвитку конкуренції, проведено попередній аналіз цього ринку в частині вивчення особливостей взаємодії торговельних мереж із постачальниками шляхом опитування окремих учасників ринку.

Для всебічного та об'єктивного аналізу, враховуючи значну кількість ринків товарів, які придбаються торговельними мережами в постачальників, виокремлено такі товарні групи, умови закупівлі яких вивчалися в межах Дослідження:

- яйця курячі;
- вода питна мінеральна (бутильована);
- олія рослинна (бутильована);
- товари для дому (губки, рукавички, харчова плівка тощо).

Відповідні категорії товарних груп були обрані тому, що вони відрізняються за споживчими характеристиками; терміном зберігання; динамікою товарооборотності; умовами реалізації; кількістю гравців на ринку, які здійснюють оптову реалізацію.

Аналіз результатів опитування показав, що в процесі співпраці торговельних мереж із постачальниками між ними можуть виникати проблемні питання, зокрема, щодо відповідальності сторін за неналежне виконання умов договорів (наприклад, штрафні санкції), умов оплати за товар (встановлення відстрочок), необхідності оплати постачальниками окремих додаткових послуг торговельних мереж тощо.

З метою детального вивчення проблемних питань на ринку закупівлі споживчих товарів, які можуть перешкоджати розвитку конкуренції, також проаналізовано міжнародний досвід врегулювання недобросовісних практик у сфері роздрібної торгівлі споживчими товарами.

Під час здійснення Дослідження відбувалася постійна взаємодія та комунікація з експертами проекту Twinning, які ділилися досвідом стосовно проведення власних досліджень з аналогічних питань та надавали відповідні матеріали.

За результатами цього аналізу встановлено, що протягом багатьох років недобросовісні торговельні практики розглядались на національному рівні різними країнами світу як важлива економічна та політична проблема. Так, з метою захисту від недобросовісних торговельних практик у сфері рітейлу, які впливали на розвиток конкуренції, такі країни, як Латвія, Литва, Франція, Великобританія, Італія, Угорщина, Білорусь, Молдова, Казахстан та інші, сформували власні механізми врегулювання відповідних проблемних питань, що виникали між торговельними мережами та постачальниками, зокрема, шляхом: прийняття окремих (спеціальних) нормативно-правових актів; внесення положень стосовно врегулювання недобросовісних торгових практик до чинного (зокрема конкурентного) законодавства; погодження відповідного кодексу (правил), яким вирішуються проблемні питання, що можуть виникати у процесі співпраці торговельних мереж та постачальників.

Недобросовісні торговельні практики, які виникали у сфері рітейлу, стосувалися переважно натаких умов співпраці:

- відбір постачальників;
- оплата товару;
- повернення товару;
- штрафні санкції;
- додаткові послуги.

Отже, порівняння результатів опитування окремих учасників ринку в рамках дослідження та досвіду інших країн у сфері недобросовісних практик у рітейлі показав, що на ринку закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу в Україні та в інших країнах існують схожі проблемні питання між торговельними мережами та постачальниками, які можуть виникати під час їх співпраці та перешкоджати розвитку конкуренції.

Залежно від стану конкуренції на відповідних ринках закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу, у разі наявності ринкової влади в торговельної мережі чи постачальника, зазначені проблемні питання можуть впливати на конкуренцію.

На сьогодні в українському законодавстві відсутній спеціальний закон, яким врегульовуються питання щодо недобросовісних торгових практик у сфері рітейлу. Конкурентне законодавство України також не містить положень, якими недобросовісні торгові практики можна було б кваліфікувати як окреме порушення законодавства про захист економічної конкуренції [крім випадків зловживання монопольним (домінуючим) становищем, антиконкурентних узгоджених дій учасників ринку].

Отже, за результатами Дослідження можна зробити висновок, що структура ринку роздрібної торгівлі переважно споживчими товарами повсякденного попиту через торговельні мережі корпоративного типу за період 2016-2017 років в цілому по Україні та по окремим областям і в м. Києві ринку загалом є конкурентною з лідируючими позиціями окремих учасників ринку. При цьому на ринку закупівлі споживчих товарів торговельними мережами корпоративного типу існують проблемні питання, які можуть впливати на розвиток конкуренції.

Отже, вбачається необхідність у:

- **по-перше,** опитуванні постачальників, які співпрацюють з торговельними мережами корпоративного типу з метою формування висновків із зазначених вище проблемних питань;
- **по-друге,** здійсненні подальшого поглибленого дослідження ринків роздрібної торгівлі споживчими товарами через торговельні мережі, що працюють за різними спеціалізованими напрямами [зокрема, Do It Yourself-рітейл (DIY) та Drogerie-рітейл] для виявлення інших наявних проблемних питань, які можуть виникати між торговельними мережами та постачальниками на цих ринках, та визначення шляхів їх вирішення.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

08.06.2018 – проведено робочу зустріч на тему «Проблемні питання у процесі співпраці торговельних мереж та постачальників у сфері рітейлу», зокрема, під час взаємодії торговельних мереж з постачальниками.

Обговорено проблемні питання, які можуть виникати під час взаємодії торговельних мереж із постачальниками на ринках роздрібної торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами;

необхідність продовження роботи над розробленням правил професійної етики у сфері взаємовідносин між торговельними мережами та постачальниками.

У робочій зустрічі взяли участь більше 45 представників Української асоціації постачальників торговельних мереж, Асоціації рітейлерів України, Європейської бізнес асоціації, Американської торговельної палати України та інших учасників ринку роздрібної торгівлі продовольчими та непродовольчими товарами.

ЗАГРЕБЕЛЬСЬКА АГІЯ АББАСІВНА

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«Зменшення частки держави як конкурента приватному сектору, забезпечення рівних умов для змагання між компаніями, сприяння виведенню на ринок приватного бізнесу на заміну державним та комунальним підприємствам, пом'якшення адміністративних бар'єрів, знищення штучно створених монопольних «плям» та мінімізація можливостей держави втрутитись у чесну конкурентну боротьбу бізнесу – це не повний перелік того, на чому була зосереджена наша увага на ринках загальних та адміністративних послуг.

І саме такі заходи ми вважаємо край необхідними та дієвими для розвитку в Україні конкурентного середовища, що стане фундаментом для побудови міцної економіки в компетентній, заможній та конкурентоздатній на міжнародній арені державі.

Незважаючи на певний супротив змінам, викликаний хибними глибинними переконаннями або небажанням втрачати прибуток від непритаманної для державних інституцій підприємницької діяльності, ми домоглись, що слово «конкуренція» все частіше лунає в провладних кабінетах, а її розвиток та захист слугує вагомим аргументом під час прийняття того чи іншого рішення. Ми вважаємо це одним з основних своїх досягнень».

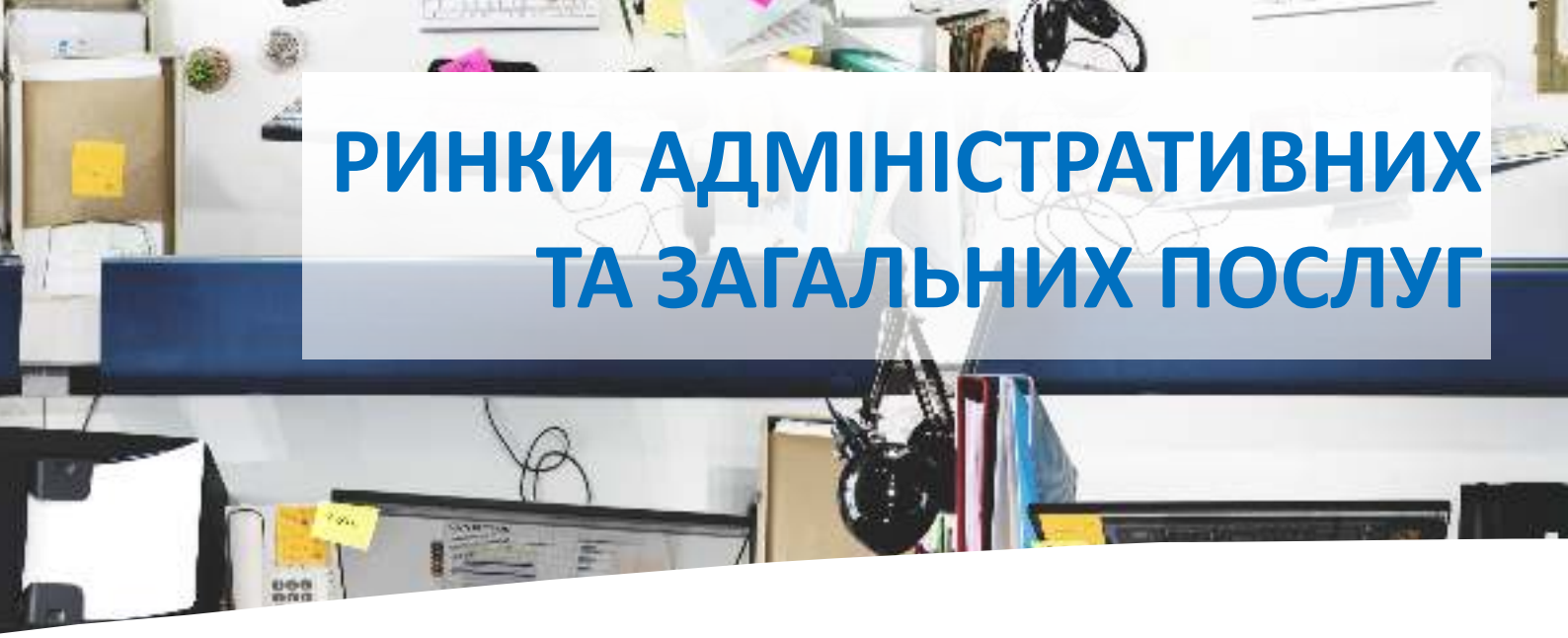

РИНКИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ТА ЗАГАЛЬНИХ ПОСЛУГ

У звітному році діяльність АМКУ була зосереджена, зокрема, на таких ринках:

- ринок послуг перевірки текстів на наявність академічного плагіату
- ринок послуг із розміщення, отримання й передавання інформації до / з Єдиної бази даних звітів про оцінку
- ринок надання послуг, пов’язаних із проходженням юридичними та фізичними особами митних формальностей
- ринок випуску та проведення лотерей
- ринок габаритно-вагового контролю транспортних засобів
- ринок реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів
- ринок ритуальних послуг
- ринок послуг тимчасового розміщення (готельні послуги)

Надання адміністративних послуг здійснюється відповідно до Законів України «Про адміністративні послуги».

Адміністративні послуги надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо або через центри надання адміністративних послуг.

Центр надання адміністративних послуг — це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, що зазначений у ч. 2 ст. 12, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг.

Предметом досліджень АМКУ були окремі ринки невиробничої сфери, про існування проблем на яких стало відомо із засобів масової інформації або зі скарг, заяв, звернень громадян, суб'єктів господарювання, органів влади, громадських об'єднань тощо.

Проведені дослідження свідчать, що проблеми на зазначених ринках є типовими та полягають, зокрема, у прийнятті органами влади та установами рішень, якими окремі суб'єкти господарювання необґрунтовано наділяються ексклюзивними (монопольними) правами та обов'язками; адміністративними методами обмежується кількість учасників ринку; непрозорою є процедура відбору суб'єктів господарювання тощо.

У 2018 році відділом ринків адміністративних та загальних послуг Департаменту досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери розпочато дослідження ринків:

- кінопродукції (виробництва, дистрибуції та демонстрації);
- оформлення паспорта громадянина України для виїзду за кордон, у частині відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції дій установ, організацій, суб'єктів господарювання зі встановлення вимог до обладнання й програмного забезпечення, необхідного для надання послуг з оформлення замовлень на виготовлення паспорта.

У 2018 році відділом ринків адміністративних та загальних послуг Департаменту досліджень і розслідувань ринків невиробничої сфери організовано та взято участь в **28 робочих зустрічах/нарадах**, на яких обговорювались питання, що є предметом досліджень/перевірок, які проводяться в АМКУ, а також проекти нормативно-правових актів, що розробляються та погоджуються іншими центральними органами влади.

Протягом року було надано коментарі та пропозиції до проектів НПА, зокрема:

- Проект рішення НКЦПФР «Про затвердження Положення про реєстр оцінювачів, які можуть проводити незалежну оцінку у випадках, встановлених законодавством про цінні папери та акціонерні товариства».
- Проект постанови КМУ «Про внесення змін до постанови КМУ від 21 серпня 2014 № 358».
- Проект наказу Мінінфраструктури «Про затвердження Методики розрахунку розмірів ставок портових зборів».
- Проект наказу Мінрегіону «Про внесення змін до Інструкції про порядок проведення технічної інвентаризації об'єктів нерухомого майна».
- Проект спільного наказу Мінсоцполітики та МОЗ «Про затвердження Порядку атестації лабораторій на право проведення гігієнічних досліджень факторів виробничого середовища і трудового процесу».
- Проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку відбору операторів електронних майданчиків для організації проведення електронних аукціонів з продажу об'єктів малої приватизації, авторизації електронних майданчиків».
- Проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації, визначення переможця за результатами електронного аукціону, розміру та порядку сплати плати за участь а електронному аукціоні» тощо.

У 2018 році розпочато перевірки:

Фонду державного майна України	• щодо дотримання ним вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час створення, впровадження та функціонування Єдиної бази даних звітів про оцінку та підключення до неї електронних майданчиків
Державної архівної служби України та архівних установ	• що належить до сфери її управління стосовно дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції щодо організації та надання платних послуг
Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Національної спілки архітекторів України	• щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час проведення професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних із створенням об'єктів архітектури
Торгово-промислова палата України	• щодо дотримання нею вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час видачі довідок про єдиного виробника/постачальника продукції/робіт/послуг; • щодо дотримання нею вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час визначення тарифів за послуги із засвідчення форс-мажорних обставин, що оформлюються сертифікатом про форс-мажорні обставини
ДП «Прозорро»	• що є адміністратором електронної системи закупівель та авторизованих електронних майданчиків щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції

РИНОК ПОСЛУГ ТИМЧАСОВОГО РОЗМІЩЕННЯ (ГОТЕЛЬНІ ПОСЛУГИ)

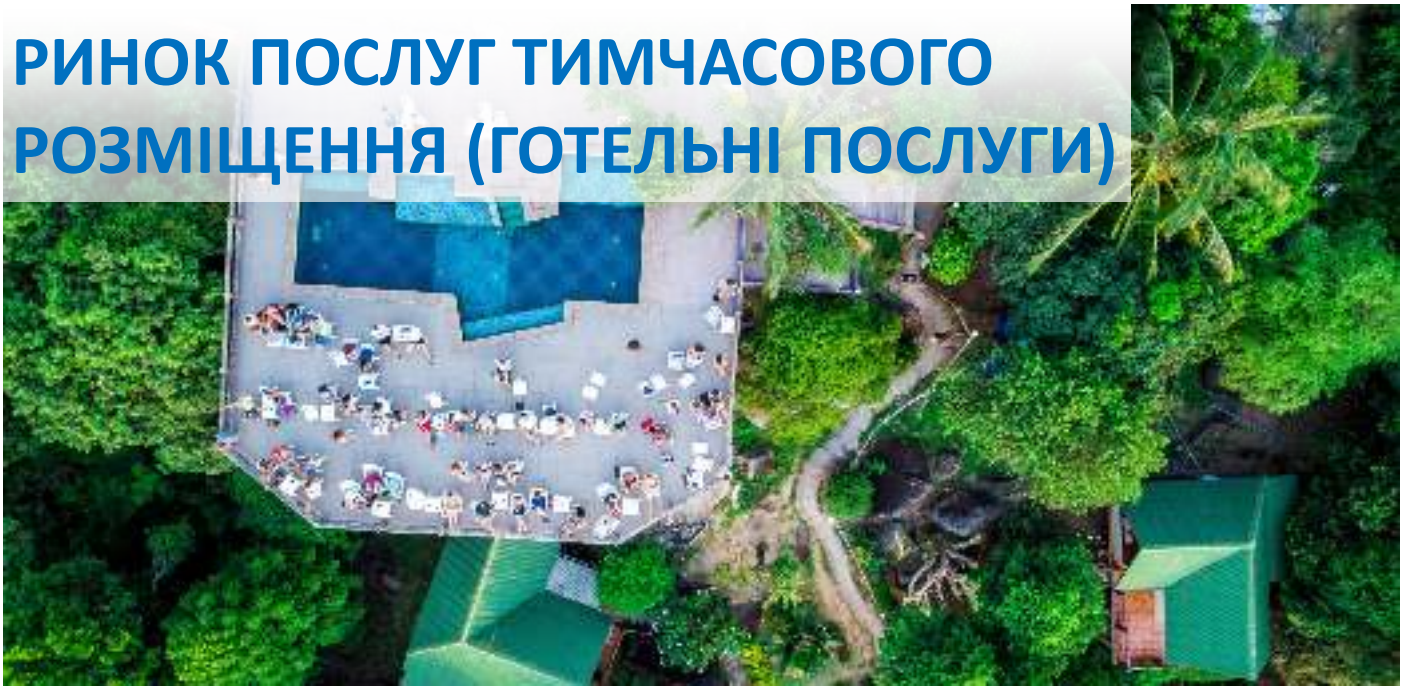

ПРОБЛЕМА ОТРИМАННЯ КАТЕГОРІЙ ГОТЕЛІВ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ РОЗМІЩЕННЯ (ПРОЖИВАННЯ)

У 2018 році органами АМКУ встановлено наявність проблемних питань, пов'язаних з отриманням категорій готелів та інших засобів розміщення (проживання).

Ст. 1 Закону України «Про туризм» визначено, що готель — підприємство будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, що складається із шести і більше номерів та надає готельні послуги з тимчасового проживання з обов'язковим обслуговуванням. З метою підвищення рівня туристичного обслуговування, сприяння споживачам у свідомому виборі туристичних послуг, забезпечення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, забезпечення захисту прав і законних інтересів, життя, здоров'я та майна громадян, підвищення рівня екологічної безпеки об'єктам туристичної інфраструктури (готелям, іншим об'єктам, призначеним для надання послуг із розміщення, закладам харчування, курортним закладам тощо) за заявою власника присвоюються категорії якості та рівня обслуговування.

Отримання свідоцтва про встановлення відповідної категорії є головною умовою для здійснення діяльності на ринку, а надання послуг із розміщення без наявності свідоцтва заборонено.

Встановлення категорії об'єктів туристичної інфраструктури здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері туризму та курортів (МЕРТ).

Рішення про присвоєння категорії готелю приймається створеною МЕРТ комісією із встановлення категорій готелям. Реєстр свідоцтв про встановлення категорії готелям веде МЕРТ.

Порядок встановлення категорії готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг із тимчасового розміщення (проживання), затверджено постановою КМУ від 29.07.2009 № 803.

У той же час ст. 5 Закону України «Про туризм» учасниками відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності, визначає юридичних та фізичних осіб, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (в тому числі тимчасового розміщення) чи здійснюють посередницьку діяльність, а також громадян України, іноземців та осіб без громадянства, в інтересах яких здійснюється туристична діяльність.

Отже, вбачається певна неузгодженість норм ст. 1 і ст. 5 Закону в частині суб’єктів, що можуть надавати послуги тимчасового розміщення.

Державний стандарт України 4268:2003 «Засоби розміщування» (далі – ДСТУ 4268:2003) встановлює класифікацію засобів розміщування, згідно з якою, крім готелів, існують різноманітні види засобів розміщення залежно від розмірів та мети, для якої вони були створені.

Суттєву конкуренцію підприємствам готельного господарства, у тому числі великим готелям, становлять фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, все більшого розвитку в Україні набирає сільський зелений туризм як один із напрямів туризму.

Також згідно з державним класифікатором «Класифікація організаційно-правових форм господарювання» ДК 002:2004, до об'єктів організаційно-правових форм господарювання, крім підприємств, належать господарські товариства, кооперативи, організації (установи, заклади), об'єднання підприємств (юридичних осіб), відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи, непідприємницькі підприємства, громадські об'єднання, профспілки, благодійні організації та інші подібні організації, інші організаційно-правові форми, кожен з яких класифіковано за видами.

Отже, такі закріплені законодавчі норми щодо отримання категорії підприємствами надають переваги юридичним особам (підприємствам) стосовно конкурентів (фізичних осіб-підприємців) на ринку готельних послуг (послуг із тимчасового розміщення (проживання) у готелях), що підтверджується також роз'ясненням МЕРТ, розміщеним на офіційному веб-сайті, стосовно того, що фізична особа -підприємець не підпадає під дію ст. 1 Закону України «Про туризм». Правові підстави щодо проведення процедури оцінювання засобу розміщення, власником якого є фізична особа-підприємець, на відповідність певній категорії та видачі свідоцтва про встановлення відповідної категорії відсутні.

Через відсутність чітких норм та конкретного механізму реалізації права на проходження процедури зі встановлення певної категорії готелям та іншим закладам із тимчасового розміщення, створюються умови для неправомірного встановлення категорій готелям та іншим засобам розміщення, власниками яких є, зокрема, фізичні особи – підприємці, та /або відмови у встановленні такої категорії.

Одним із наслідків такої ситуації можуть бути випадки поширення суб'єктами господарської діяльності, які надають послуги з тимчасового розміщення (проживання), інформації, в тому числі і в рекламних засобах, про відповідність закладу певній категорії, зображення зірок, без наявності свідоцтва про встановлення категорії готелю, тобто без законних на те підстав.

Дії АМКУ

Надано рекомендації від 08.11.2018 № 16-рк МЕРТ про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції: **«Розробити та внести на розгляд КМУ пропозиції стосовно внесення змін у нормативно-правові акти, які регламентують діяльність сфери курортів та туризму, зокрема засобів розміщення, розширивши поняття «готель» та «інші засоби розміщення» відповідно до видів організаційно-правових форм суб'єктів господарської діяльності, що дасть змогу більшій кількості суб'єктів господарювання отримати свідоцтво про встановлення категорії готелю»**.

Листом від 08.01.2019 МЕРТ повідомило про розроблений проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у сфері туризму», яким серед іншого передбачено вдосконалення, доповнення та уточнення термінологічно-понятійного апарату у сфері туризму відповідно до загальноприйнятих міжнародних дефініцій.

Проект Закону аналізується на предмет врахування рекомендацій Комітету.

РИНОК НАДАННЯ ПОСЛУГ ІЗ РОЗМІЩЕННЯ, ОТРИМАННЯ Й ПЕРЕДАВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДО/З ЄДИНОЇ БАЗИ ДАНИХ ЗВІТІВ ПРО ОЦІНКУ

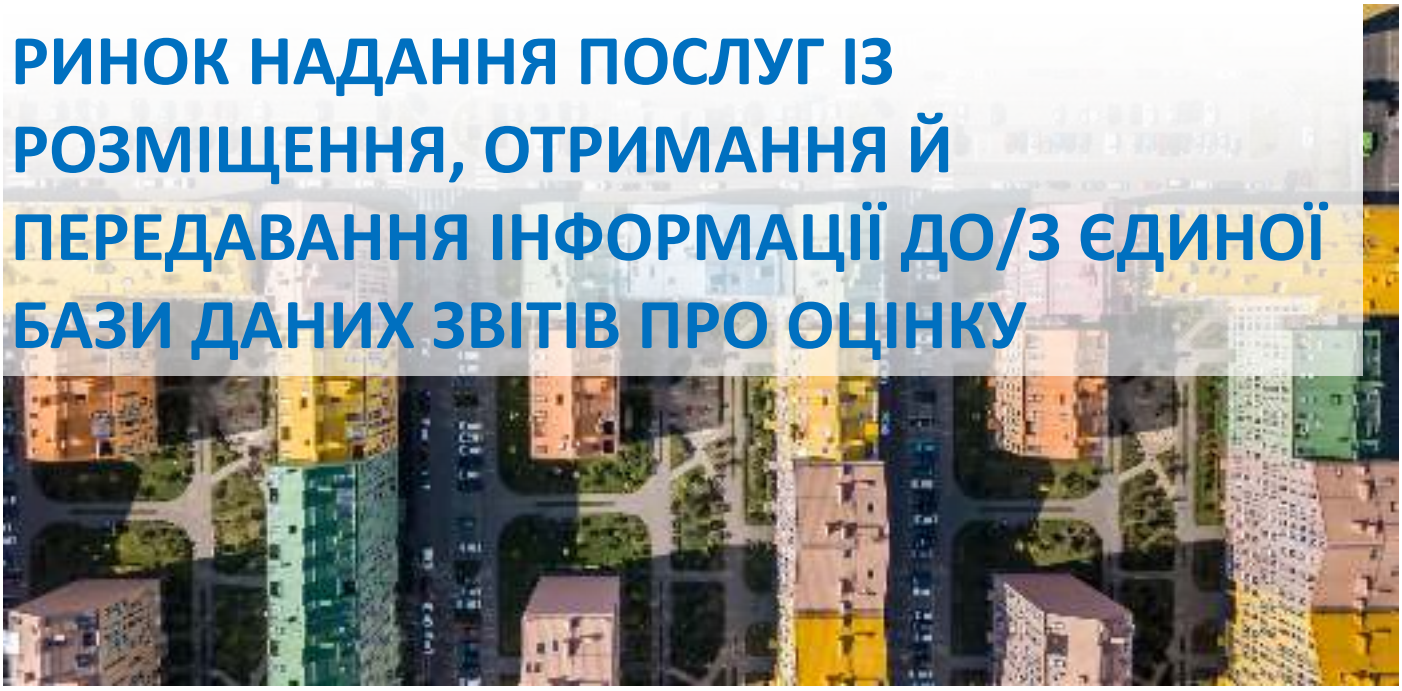

У зв'язку з надходженням низки заяв та звернень громадян, суб'єктів оціночної діяльності, громадських організацій, народних депутатів України щодо, зокрема, неможливості безперешкодного та безоплатного доступу суб'єктів оціночної діяльності та нотаріусів для внесення та перевірки наявності відповідної інформації до Єдиної бази в АМКУ розпочато перевірку Фонду державного майна України щодо дотримання ним вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час створення, впровадження, забезпечення функціонування Єдиної бази та підключення до неї електронних майданчиків.

Питання оцінки нерухомого майна та контролю за правильністю визначення оціночної вартості майна для цілей оподаткування врегульовано, зокрема, Податковим кодексом України (далі – ПК України), постановою КМУ від 21.08.2014 № 358 «Про проведення оцінки для цілей оподаткування та нарахування і сплати інших обов'язкових платежів, які справляються відповідно до законодавства» (далі – Постанова КМУ № 358) та наказами Фонду.

Законом України від 07.12.2017 № 2245-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році» до п. 172.3 ст. 172 ПК України внесено зміни, якими, зокрема, встановлено, що інформація зі звіту про оцінку реєструється в Єдиній базі даних звітів про оцінку; звіт, не зареєстрований в Єдиній базі, без присвоєного унікального номера є недійсним. Згідно із цим же Законом внесення інформації зі звітів про оцінку до єдиної бази даних звітів про оцінку здійснюється суб'єктами оціночної діяльності через авторизовані електронні майданчики.

На виконання зазначених змін, внесених до Податкового кодексу України, наказом Фонду державного майна України (далі – Фонд) від 17.05.2018 № 658 затверджено Порядок ведення єдиної бази даних звітів про оцінку (далі – Порядок), який визначає механізм ведення Фондом єдиної бази даних звітів про оцінку, реєстрації в ній звіту про оцінку майна, складеного для цілей обчислення доходу платника податку, а також механізм взаємодії Єдиної бази з авторизованими електронними майданчиками. Порядок встановлює обов'язок суб'єктам оціночної діяльності вносити до неї інформацію зі звітів про оцінку, а також перевірку нотаріусами або особою, яка вчиняє дії щодо операції з відчуження об'єктів рухомого майна, через авторизовані електронні майданчики реєстрації звіту про оцінку в Єдиній базі та наявність присвоєного йому унікального номера.

Порядком також передбачено, що правовідносини нотаріусів або осіб, які вчиняють дії щодо операцій з відчуження об'єктів рухомого майна, з отримання послуг авторизованих електронних майданчиків здійснюються відповідно до Цивільного та Господарського кодексів.

Єдину базу з модулем електронного визначення оціночної вартості подібного до об'єкта оцінки майна введено в експлуатацію наказом Фонду від 18.07.2018 № 962.

Порядок авторизації електронних майданчиків, який, зокрема, встановлює вимоги до операторів електронних майданчиків та електронних майданчиків, визначає умови підключення авторизованих електронних майданчиків до єдиної бази даних звітів про оцінку та підстави їх відключення від Єдиної бази, затверджено спільним наказом Фонду й Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 15.05.2018 № 656/307.

Зазначеними нормативно-правовими актами створено механізм, за яким не зареєстрований в Єдиній базі звіт про оцінку для цілей оподаткування без присвоєного унікального номера є недійсним, а доступ до такої бази суб'єктам оціночної діяльності, нотаріусам можливий лише через електронні майданчики. Нормами ПК України не передбачено платність / безоплатність внесення інформації зі Звітів для реєстрації до Єдиної бази через Майданчики, у той час як згідно з вимогами наказів Фонду такі відносини здійснюються відповідно до Цивільного та Господарського кодексів.

Фактично створено новий ринок, учасниками якого є оператори електронних майданчиків, що авторизовані Фондом та які за встановлену ними плату забезпечують можливість суб'єктам оціночної діяльності вносити інформацію зі звіту про оцінку до Єдиної бази, а нотаріусам — здійснювати перевірку реєстрації такого звіту та наявності присвоєного йому унікального номера.

При цьому послуги майданчиків мають ознаки адміністративних послуг та примусовий характер, оскільки продавці нерухомості – фізичні особи не можуть відмовитись від споживання таких послуг під час посвідчення угод про реалізацію нерухомого майна.

У листопаді 2018 року до ПК України внесено зміни, у тому числі щодо порядку оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна, згідно з якими встановлено обов'язок доступу нотаріусів до Єдиної бази через авторизовані електронні майданчики, обов'язок майданчиків мати підтверджену підписаним протоколом обміну між усіма вже авторизованими електронними майданчиками можливість використовувати інформацію та документи, які були розміщені на одному авторизованому електронному майданчику, з будь-якого іншого вже авторизованого електронного майданчика.

Зазначене негативно впливає на конкуренцію на цьому ринку та наслідки цього впливу для кінцевих споживачів загострюються з причин примусового характеру такої послуги.

У межах перевірки розпорядженнями державного уповноваженого АМКУ розпочато розгляд справ у зв'язку з ненаданням операторами авторизованих електронних майданчиків інформації на вимоги у встановлений строк, а також за наявністю в діях чотирьох авторизованих електронних майданчиків (ПП «ВІ АЙ ПІ ДЕПАРТАМЕНТ», ТОВ «АКЦЕПТ ОНЛАЙН», ТОВ «ПРО ЗАКУПІВЛІ», «ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСАЛТИНГОВИЙ ЦЕНТР АСБОУ») ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді вчинення схожих дій (полягають у встановленні однакового розміру плати за послуги).

Нормативна неврегульованість питання, зокрема, щодо:

- необхідності послуг електронних майданчиків під час реєстрації/перевірки звітів в Єдиній базі;
- платності/безоплатності таких послуг;
- використання послуг електронних майданчиків нотаріусами під час перевірки реєстрації звіту в Єдиній базі;
- порядку стягнення плати за реєстрацію звіту в Єдиній базі;
- порядку утримання Єдиної бази;
- заборони поєднання функцій оператора електронного майданчика та суб'єкта оціночної діяльності.

Дії АМКУ

22 листопада 2018 року схвалено лист із пропозиціями до КМУ:

1. Розглянути питання щодо доцільності/недоцільності внесення інформації зі звітів про оцінку до єдиної бази даних звітів про оцінку суб'єктами оціночної діяльності через приватні авторизовані електронні майданчики (а не напряму до єдиної бази) з урахуванням інформації, зазначеної в цьому листі.

Якщо за результатом розгляду буде прийнято рішення щодо недоцільності внесення інформації зі звітів про оцінку до єдиної бази даних звітів про оцінку суб'єктами оціночної діяльності через авторизовані електронні майданчики, пропонуємо надати доручення відповідним органам виконавчої влади розробити та подати для схвалення у встановленому законодавством порядку проект Закону щодо внесення змін у ст. 172 ПК України.

2. Якщо за результатом розгляду буде прийнято рішення щодо доцільності внесення інформації зі звітів про оцінку до єдиної бази даних звітів про оцінку суб'єктами оціночної діяльності через авторизовані електронні майданчики, або до внесення відповідних змін у ст. 172 ПК України, зазначених у попередньому абзаці, пропонуємо:

Надати доручення Фонду держмайна України та/або іншим зацікавленим органам влади визначити на рівні підзаконних актів та/або доопрацювати проект постанови КМУ «Про внесення змін до постанови КМУ від 21 серпня 2014 р. № 358» у частині порядку внесення інформації зі звітів про оцінку до єдиної бази даних звітів про оцінку суб'єктами оціночної діяльності через авторизовані електронні майданчики з урахуванням інформації, зазначеної в цьому листі, у тому числі, але не обмежуючись:

- Платність / безоплатність такого внесення.
- Суб'єкта-платника за таке внесення (СОД, оцінювачі, фізичні особи – покупці чи продавці нерухомості, Фонд тощо).

- Суб'єкта – отримувача коштів за таке внесення (авторизовані електронні майданчики, Фонд тощо).
- Порядок розподілу отриманих коштів за таке внесення між адміністратором, держателем Єдиної бази, Майданчиками тощо.
- Порядок оплати за таке внесення (чи підлягає оплаті внесення інформації, якщо за результатом Звіт не було зареєстровано тощо).
- Верхню межу вартості такого внесення, у разі його платності.

З метою недопущення отримання авторизованими електронними майданчиками, що поєднують свої функції із СОД, пов'язаними трудовими відносинами з оцінювачами та/або відносинами контролю із СОД, переваг порівняно з іншими оцінювачами та/або СОД, що може призводити до спотворення та/або усунення конкуренції, визначити на рівні підзаконних актів Уряду заборону такого поєднання/суміщення.

3. Визначити на рівні підзаконних актів Уряду порядок перевірки нотаріусами реєстрації звіту про оцінку в Єдиній базі та доступу до Єдиної бази, у тому числі, але не обмежуючись, у частині забезпечення можливості такого доступу та перевірки без залучення авторизованих електронних майданчиків.

4. Доручити Фонду держмайна України доопрацювати модуль електронного визначення оціночної вартості з урахуванням інформації, що зазначена в цьому листі, та зауважень/пропозицій, що надходять від користувачів модуля.

5. Розглянути питання щодо доцільності та можливості розширення переліку інформації з Єдиної бази, що є відкритою та доступною для перегляду необмеженій кількості користувачів, з урахуванням інформації, зазначеної в цьому листі, та зауважень/пропозицій, що надходять від користувачів Єдиної бази.

РИНОК НАДАННЯ ПОСЛУГ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПРОХОДЖЕННЯМ ЮРИДИЧНИМИ ТА ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ МИТНИХ ФОРМАЛЬНОСТЕЙ

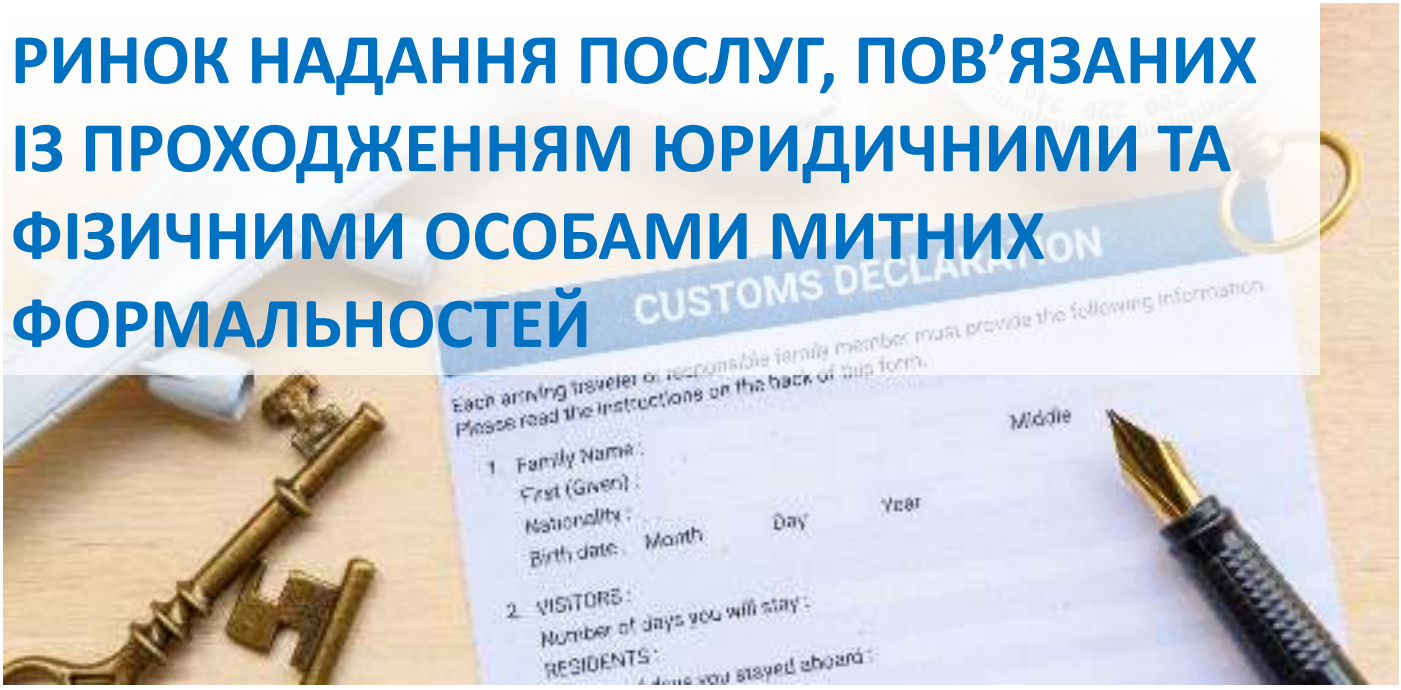

Для забезпечення виконання органами доходів і зборів покладених на них законодавством завдань, здійснення митного контролю та виконання митних формальностей, ними створюються зони митного контролю та відокремлені структурні підрозділи (митні пости), що розташовуються на територіях суб'єктів господарювання.

Суб'єкти господарювання зобов'язані безоплатно надавати органам доходів і зборів у тимчасове користування службові та побутові приміщення, обладнання, засоби та канали зв'язку.

Суб'єкти господарювання надають фізичним і юридичним особам, що звертаються до органів доходів і зборів, послуги, що пов'язані з митним оформленням та отримання яких є обов'язковим, оскільки без них неможливо здійснити необхідні митні формальності.

До таких послуг належать, зокрема, в'їзд, перебування в місцях митного оформлення, проведення навантажувально-розвантажувальних робіт, консультаційні послуги, послуги складу тощо. Перелік та вартість послуг визначаються та затверджуються директором підприємства та вводяться в дію наказом, який не погоджується / не затверджується органами влади, оскільки така процедура не передбачена чинним законодавством.

Порядком створення зон митного контролю визначено, що межі зон митного контролю у пунктах пропуску (пунктах контролю) через державний кордон України визначаються митними органами за погодженням з відповідними органами охорони державного кордону та адміністраціями морських (річкових) портів, аеропортів, залізничних станцій, а в інших місцях на митній території України митні органи самостійно визначають межі зон митного контролю та коло осіб, з якими вони погоджуються.

При цьому Порядком не визначено механізму вибору та / або взаємодії між органами доходів і зборів і суб'єктами господарювання, на території яких планується розміщення зони митного контролю. Аналогічно відсутній порядок розміщення митних постів (відділів митного оформлення) та взаємодії між органами доходів і зборів і суб'єктами господарювання, на території яких планується їх розміщення.

Законодавством не встановлено платність / безоплатність надання суб'єктами господарювання послуг на територіях зон митного контролю, також в угодах про співпрацю або інших документах, що укладаються між органами доходів і зборів і суб'єктами господарювання, питання надання послуг та їх вартість не регулюються.

Також не встановлено порядку та вимог (зокрема, переліку необхідних документів, наявності матеріально-технічної бази тощо) до суб'єктів господарювання, на території яких можуть розташовуватись митні пости (зони митного контролю).

Зазначене призводить до отримання суб'єктом господарювання ексклюзивних (виключних) прав на надання послуг, пов'язаних із митним оформленням товарів і транспортних засобів, та до встановлення економічно необґрунтованої вартості послуг, що підтверджується відповідними рішеннями та рекомендаціями органів АМКУ, що надаються таким суб'єктам господарювання.

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

- відсутність чіткого, прозорого на недискримінаційних умовах та конкурентних засадах порядку визначення/обрання суб'єктів господарювання, на території яких розміщуються зони митного контролю (митні пости); порядку взаємодії суб'єктів господарювання з органами доходів і зборів, переліку й визначеної правової природи послуг, які можуть надавати такі суб'єкти господарювання
- відсутність порядку формування і стягнення плати за послуги, що пов'язані з митним оформленням та без яких неможливе здійснення митних формальностей, які надаються суб'єктами господарювання, на територіях зон митного контролю (митних постах), що має забезпечити економічно обґрунтовану вартість послуг та належний контроль ціноутворення

Дії АМКУ

Прийнято рішення від 01.11.2018 № 602-р про порушення ДФС законодавства про захист економічної конкуренції, яким:

1. Визнано, що бездіяльність ДФС, яка полягає в нерозробленні та незатвердженні прозорого порядку визначення територій розміщення органів доходів і зборів та у відсутності порядку й контролю за встановленням і стягненням плати за послуги, що надаються на території зон митного контролю (митних постів), може призводити до недопущення, обмеження чи спотворення конкуренції на ринку послуг, пов'язаних із митним оформленням, та до понесення споживачами митних послуг додаткових необґрунтованих витрат, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим ч. 1 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді антиконкурентних дій органу влади.

2. Зобов'язано ДФС припинити порушення, зазначене в п. 1 резолютивної частини цього рішення, шляхом розроблення та затвердження нормативно-правового акта, в якому визначити:

- чіткий, прозорий на недискримінаційних умовах та конкурентних засадах порядок визначення / обрання суб'єктів господарювання, на території яких розміщуються зони митного контролю (митні пости);
- порядок діяльності таких суб'єктів господарювання, зокрема в частині їх взаємодії з органами доходів і зборів, та перелік і правову природу послуг, які можуть надавати такі суб'єкти господарювання;
- порядок формування і стягнення плати за послуги, що пов'язані з митним оформленням та без яких неможливе здійснення митних формальностей, які надаються у тому числі суб'єктами господарювання, на територіях зон митного контролю (відділах митного оформлення), що має забезпечити економічно обґрунтовану вартість послуг та належний контроль ціноутворення.

РИНОК РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТОРГІВ

Розпорядженням КМУ від 01.04.2014 № 332-р «Про проведення експерименту із запровадження нової системи реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів» запроваджено експеримент щодо нової системи реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів.

Згідно з п. 1 розпорядження КМУ від 11.03.2015 № 212-р «Деякі питання реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів» за результатами проведення експерименту із запровадження нової системи реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів підтримано пропозицію Мін'юсту стосовно запровадження реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів у цілому по Україні. Крім того, відповідно до розпорядження КМУ № 212-р Мін'юст зобов'язано затвердити порядок реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів.

Розпорядженням КМУ від 31.01.2018 № 63-р внесено зміни до розпорядження КМУ від 11 березня 2015 р. № 212, відповідно до яких організатором електронних торгів визначено державне підприємство, яке належить до сфери управління Мін'юсту та уповноважене ним на організацію та проведення електронних торгів.

Після внесених розпорядженням КМУ № 63-р змін організатором електронних торгів визначено державне підприємство, яке належить до сфери управління Мін'юсту та уповноважене

01

Утворено наказом Мін'юсту від 17.08.2015 № 1503/5 **«Про утворення державного підприємства «СЕТАМ»**

02

Засноване на державній власності та належить до сфери управління Міністерства юстиції України

03

Мета діяльності—сприяння реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)

04

Наказом Мін'юсту від 29.09.2016 № 2831/5 уповноважене на здійснення заходів із супроводження програмного забезпечення системи реалізації арештованого майна, організації та проведення електронних торгів, торгів за фіксованою ціною.

05

Отримано ринкову владу на ринку реалізації арештованого майна

ним на організацію та проведення електронних торгів не лише на рівні наказу Мін'юсту а й на рівні розпорядження КМУ.

Отже, ДП «СЕТАМ» отримало ринкову владу на ринку реалізації арештованого майна.

Визначення лише одного суб'єкта господарювання, що надає послуги реалізації арештованого майна, шляхом проведення електронних торгів призвело до монополізації цього ринку. Крім того, реалізацію арештованого майна з метою отримання прибутку здатні здійснювати й інші суб'єкти господарювання, а не лише ДП «СЕТАМ».

Також розпорядженням КМУ від 31.01.2018 № 63-р передбачено залучення суб'єктів господарювання всіх форм власності та фізичних осіб-підприємців до використання електронного ресурсу, що є складовою частиною системи електронних торгів, не лише на підставі агентських договорів, які є договорами приєднання, але й також на підставі партнерських договорів та визначення орієнтовних умов таких договорів.

У зв'язку із цим Мін'юстом було затверджено зміни до Порядку реалізації майна, якими передбачено залучення партнерів до реалізації арештованого майна. Аналіз оновленого Порядку реалізації майна та примірних договорів до нього свідчить про те, що суб'єкти господарювання у статусі партнерів не діятимуть як самостійні учасники ринку реалізації арештованого майна, а фактично надаватимуть посередницькі послуги Організатору.

Отже, партнери, як і агенти, не діятимуть як самостійні учасники ринку реалізації арештованого майна.

ДП «СЕТАМ» залишається одночасно й адміністратором системи електронних торгів, і єдиним визначеним організатором електронних торгів арештованим майном.

НАСЛІДКИ ВІДСУТНОСТІ КОНКУРЕНЦІЇ

ПРЯМІ:

01 Завдяки діям Мін'юсту, відображеним у формі прийняття Мін'юстом підзаконного нормативно-правового акта, ДП «СЕТАМ» отримало ринкову владу на ринку реалізації арештованого майна та особливі права. Таке становище підприємство здобуло не завдяки власним перевагам та досягненням, а шляхом уповноваження його органом влади, який є до того ж його єдиним засновником.

02 Визначення лише одного організатора торгів арештованим майном не дасть змоги державним та приватним виконавцям досягти найкращих результатів і поставить їх у пряму залежність від такого надавача, без можливості в разі надання ним неякісних чи несвоєчасних послуг обрати іншого організатора торгів.

НЕПРЯМІ:

01 На ринку, послуги на якому надає єдиний надавач, не діють ринкові механізми, відповідно відсутня конкурентна боротьба в питаннях вартості послуг, їх асортименту, якості тощо, а роль регулятора бере на себе держава. Споживачі не мають можливості вибору надавача послуги. При збереженні такої ситуації на ринку реалізації арештованого майна він розвиватись не зможе.

НЕДОПУЩЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТОРГІВ

09.07.2018 схвалено **пропозиції до КМУ щодо внесення змін до розпорядження КМУ від 11.03.2015 № 212-р** «Деякі питання реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів», а саме, передбачити можливість здійснення організації та проведення електронних торгів не лише державному підприємству, яке належить до сфери управління Мін'юсту, а також іншим суб'єктам господарювання.

Триває розгляд справи за ознаками порушення Мін'юст законодавства шляхом вчинення антиконкурентних дій органу владиу вигляді прийняття акта, який призвів до недопущення конкуренції на ринку арештованого майна.

РИНОК ГАБАРИТНО-ВАГОВОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

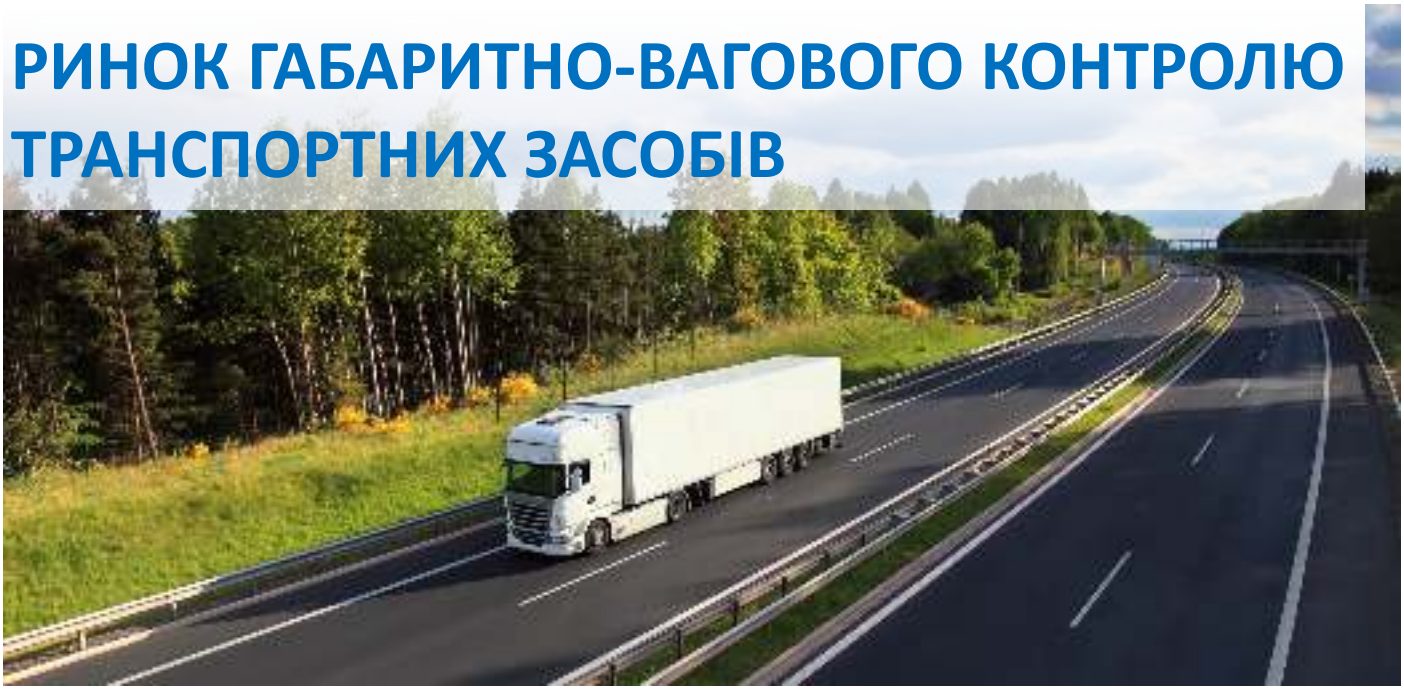

За інформацією зі звернень суб'єктів господарювання — вантажних перевізників, проведено перевірку ДФС та УДП «Укрінтеравтосервіс» щодо дотримання ними вимог законодавства про захист економічної конкуренції під час здійснення габаритно-вагового контролю транспортних засобів та стягнення плати за письмову інформацію вагових параметрів.

В автомобільних пунктах пропуску «Чоп», «Дякове», «Ужгород», сервісній зоні «Тиса» у Закарпатській області для контролю вагових параметрів транспортних засобів, вантажних перевізників зобов'язують зважувати транспортні засоби вагами, що знаходяться на балансі УДП «Укрінтеравтосервіс» у зв'язку з відсутністю встановлених та справних вагових комплексів ДФС. При цьому УДП «Укрінтеравтосервіс» стягує з перевізників плату (50 грн) за письмову інформацію вагових параметрів.

Законом України «Про автомобільний транспорт» встановлено, що в пунктах пропуску через державний кордон України центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, у сфері міжнародних автомобільних перевезень здійснює, зокрема, габаритно-ваговий контроль транспортних засобів. Законом України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» встановлено єдиний збір із транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників за визначений перелік видів контролю, що здійснюється, та передбачено, що в пунктах пропуску через державний кордон України забороняється справляти збори, не передбачені цим Законом.

Вагові комплекси, що належать ДФС, розташовані у 12-ти пунктах пропуску на території України, у 6 пунктах пропуску розміщено вагові комплекси УДП «Укрінтеравтосервіс» (віднесено до сфери управління МІУ), характеристики яких не перевірялись ДФС на відповідність вимогам до вагових комплексів для вимірювання маси транспортних засобів у русі, затвердженим наказом ДФС від 07.07.2015 № 473.

Законодавством також чітко не встановлено форму та спосіб надання інформації про результати зважування транспортного засобу, а також вимоги щодо місця безпосереднього зважування транспортного засобу до суб'єктів господарювання, що можуть розміщувати вагові комплекси на території автомобільних пунктів пропуску чи прилеглій території.

У зв'язку з неврегульованістю порядку здійснення габаритно-вагового контролю транспортних засобів, відсутністю достатньої кількості вагів на балансі ДФС, вантажні перевізники змушені в обов'язковому порядку оплачувати не передбачену нормативно-правовими актами письмову інформацію вагових параметрів транспортних засобів.

Протягом 2016-2017 років ДФС, у зв'язку з неодноразовими зверненнями АсМАП щодо ситуації, яка склалась при проходженні транспортними засобами габаритно-вагового контролю в пунктах пропуску для автомобільного сполучення, зверталась до МІУ з питанням передання зі сфери управління МІУ до сфери управління ДФС нерухомого майна (у тому числі вагових комплексів), що належало ДП «Служба міжнародних автомобільних перевезень», а в подальшому — УДП «Укрінтеравтосервіс».

Однак питання залишилося не вирішеним.

Вбачається невжиття органами влади вичерпних заходів щодо облаштування автомобільних пунктів пропуску ваговими комплексами для забезпечення документального габаритно-вагового контролю транспортних засобів та затягування цього процесу також від УДП «Укрінтеравтосервіс». Крім того, не вжито заходів для тимчасового врегулювання цього питання, наприклад, шляхом обміну інформацією про вагові параметри транспортних засобів між підприємством та митними органами в електронній формі.

За результатами проведеної перевірки та робочої зустрічі, яка відбулась в АМКУ 07 лютого 2018 року за участю представників ДФС, Мінінфраструктури, УДП «Укрінтеравтосервіс», Асоціації міжнародних автомобільних перевізників України та перевізників в АМКУ підготовлено та схвалено на засіданні 25 липня 2018 року лист із пропозиціями до КМУ.

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

- відсутність справних та/або наявних, встановлених ДФС вагових комплексів у деяких автомобільних пунктах пропуску на державному кордоні
- невирішення питання щодо передавання вагових комплексів УДП «Укрінтеравтосервіс» на баланс ДФС та або їх демонтажу
- відсутність нормативно-правового акта, яким би визначався порядок здійснення посадовими особами митних органів документального контролю
- відсутність визначеної чіткої форми та способу надання інформації про результати зважування транспортного засобу, а також вимог до місця безпосереднього зважування транспортного засобу та до суб'єктів господарювання, що можуть розміщувати вагові комплекси на території автомобільних пунктів пропуску чи прилеглій території

Дії АМКУ

25 липня 2018 року схвалено **пропозиції до Кабінету Міністрів України** щодо надання доручення відповідним центральним органам виконавчої влади вжити вичерпних заходів, що забезпечать можливість здійснення в пунктах пропуску через державний кордон України документального контролю за дотриманням автомобільними перевізниками законодавства щодо міжнародних автомобільних перевезень відповідно до вимог Законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про автомобільний транспорт» та «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України».

РИНОК ВИПУСКУ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛОТЕРЕЙ

Протягом 2018 року здійснено дослідження ринку випуску та проведення лотерей.

Приводом для початку дослідження було опрацювання в травні 2017 року проекту постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей та встановлення розміру плати за видачу ліцензії на провадження господарської діяльності з випуску та проведення лотерей» (далі — проект Ліцензійних умов), який не був погоджений із причин:

- необ'єктивності критеріїв до здобувачів ліцензії;
- надання переваг державним банкам;
- фактичної закритості ринку для нових учасників; правової невизначеності щодо критерію «бездоганна ділова репутація», що передбачає суб'єктивне його трактування при застосуванні.

При цьому аналогічні критерії містяться в Законі України «Про державні лотереї» від 06.09.2012 № 5204-VI (далі — Закон).

Закон встановлює основні засади державного регулювання лотерейної сфери в Україні з метою створення сприятливих умов для розвитку лотерейного ринку виходячи із принципів державної монополії на випуск і проведення лотерей, забезпечення потреб державного бюджету, прав і законних інтересів громадян.

Закон передбачає ліцензування діяльності з випуску та проведення лотерей, яке здійснюється в порядку, передбаченому Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», та встановлює низку вимог до операторів лотерей. Вимоги до випуску та проведення державних лотерей визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, політики у сфері випуску і проведення лотерей відповідно до законодавства про ліцензування.

Прикінцевими та перехідними положеннями Закону (ч. 2 ст. 15) встановлено, що оператори лотерей, що провадили діяльність з випуску із проведення державних лотерей до моменту набрання чинності цим Законом на підставі виданих ліцензій, діють на підставі цих ліцензій до моменту закінчення терміну їх дії. У разі відсутності нормативно-правових актів, необхідних для отримання нових ліцензій, оператори лотерей, що провадили діяльність з випуску і проведення державних лотерей до моменту набрання чинності цим Законом на підставі виданих ліцензій, продовжують свою діяльність до отримання нових ліцензій, але не більше як на три місяці з моменту набрання чинності зазначеними нормативно-правовими актами.

Лотерея — масова гра, незалежно від її назви, умовами проведення якої передбачається розіграш призового (виграшного) фонду між її гравцями і перемога в якій має випадковий характер, територія проведення (розповсюдження) якої поширюється за межі однієї будівлі (споруди), незалежно від способу прийняття грошей за участь у такій грі

Характеристики, притаманні лотереям:

- метод розповсюдження;
- статус гравця;
- проміжок часу між грою та результатом гри;
- сума затрат учасника для участі в грі;
- правове регулювання тощо

Споживчі послуги:

гравці — фізичні особи, як досягли 18 років та за власним бажанням беруть участь у розігруванні призів згідно з умовами проведення лотереї

Територіальні межі ринку:

територія держави Україна

Товар:

послуги випуску та проведення лотерей (належить до аддиктивних товарів, що здатні викликати патологічну залежність)

Учасники ринку:

оператор лотерей — юридична особа, що одержала право на проведення державних лотерей. Нормативно-правові акти, необхідні для отримання ліцензій, — відсутні

Бар'єри вступу на ринок:

отримання ліцензії відповідно до вимог, що на сьогодні визначені Законом

СТРУКТУРА РИНКУ

«Строк дії ліцензій у всіх ліцензіатів закінчився в I кварталі 2014 року. Ліцензії не діючі» (МФУ)

ПІІ «УНЛ»	ТОВ «МСЛ»	ПрАТ «ПАТРІОТ»	ПАТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК»
ВІДПОВІДАЄ усім встановленим вимогам	ВІДПОВІДАЄ усім встановленим вимогам	НЕ ВІДПОВІДАЄ окремим встановленим вимогам	НЕ ВІДПОВІДАЄ окремим критеріям закону, не здійснює власної лотерейної діяльності

Тимчасово застосовано обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Указу Президента України від 15.05.2017 № 133/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28.04.2017 «Про застосування персональних спеціалізованих економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»

Протягом періоду дослідження та на січень 2019 року документ, який встановлював би ліцензійні умови до учасників ринку випуску та проведення лотерей та порядок отримання ліцензії, відсутній.

Як встановлено під час дослідження ринку, єдиним суб'єктом господарювання, що відповідав усім вимогам, передбаченим Законом та проектом Ліцензійних умов, було ПІІ «УНЛ». Інші потенційні учасники ринку, як-то державні банки, або не відповідають окремим встановленим вимогам і поки не розглядали питання можливості, або не зацікавлені в здійсненні такої діяльності. ТОВ «М.С.Л.», яке відповідає встановленим вимогам, та ПрАТ «Патріот» (не відповідає окремим), у зв'язку з уведеними Указом Президента України від 15.05.2017 санкціями та встановленою проектом Ліцензійних умов умовою про те, що ліцензіатом не може стати суб'єкт господарювання, якщо до нього або до його посадових осіб, або засновників застосовані спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України «Про санкції», також були позбавлені можливості отримати ліцензії на здійснення такої діяльності.

Отже, запропонована редакція проекту Ліцензійних умов та вимоги Закону фактично дозволяють монополізувати ринок одним учасником, враховуючи те, що всім вимогам у сукупності відповідає лише один суб'єкт господарювання. А подолання бар'єрів входу на ринок є неможливим для нових учасників, зокрема, завдяки встановленому досвіду роботи на лотерейному ринку України строком 10 років.

ПрАТ «Патріот» та ТОВ «М.С.Л.» відсутні в переліку юридичних осіб, до яких застосовуються обмежувальні заходи (санкції), уведені Указом Президента України від 14.05.2018.

Крім того, ринок випуску та проведення лотерей є особливим у зв'язку з характеристикою його товару і впливом на споживача. Так, послуги проведення лотерей, як і азартні ігри, належать до так званих «аддиктивних» товарів, що характеризуються здатністю викликати у споживачів паталогічну залежність. У зв'язку із цим «правила гри» на цьому ринку мають бути чіткими та жорсткими.

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

- відсутність чітких, об'єктивних та недискримінаційних вимог до учасників ринку випуску та проведення лотерей і критеріїв, які мають забезпечити прозорість процедури їх відбору;
- неефективність бар'єрів доступу споживачів на ринок випуску та проведення окремих видів лотерей та недосягнення ними основних цілей їх запровадження;
- негативний вплив на конкуренцію нелегального ринку випуску та проведення лотерей, та інших азартних ігор, що маскуються під лотереї;
- недостатня соціальна спрямованість дій держави на ринку випуску та проведення лотерей;
- неврегульованість питань соціально відповідальної та етичної поведінки на ринку випуску та проведення лотерей;
- державне регулювання лотерейної сфери та неналежність обліку, моніторингу і контролю як функцій держави;
- проблема недотримання балансу попиту та пропозиції з урахуванням інтересів учасників ринку, споживачів та суспільства.

01 лютого 2018 року презентовано попередні результати дослідження ринку

На засіданні Комітету 22.02.2018 схвалено звіт за результатами дослідження ринку випуску та проведення лотерей, в якому, з метою створення належних умов для функціонування ринку випуску та проведення лотерей, з урахуванням вимог законодавства про захист економічної конкуренції, надано пропозиції КМУ доручити зацікавленим органам влади розробити, погодити та подати для схвалення у встановленому законодавством порядку:

1. Зміни до законодавства у сфері випуску та проведення лотерей, якими буде:

- встановлено чіткі, об'єктивні та недискримінаційні вимоги до учасників ринку випуску та проведення лотерей і критерії, які забезпечать прозорість процедури їх відбору;
- впроваджено ефективну систему обліку, моніторингу та контролю на ринку випуску та проведення лотерей з метою досягнення соціальних та економічних цілей;
- врегульовано оборот товарів на суміжних із ринком випуску та проведення лотерей ринках, без яких неможливо проводити лотереї (окремі види лотерей);
- запроваджено ефективні бар'єри доступу споживачів на ринок випуску та проведення окремих видів лотерей, що можуть полягати, зокрема, у встановленні вимог щодо місця розташування об'єктів, призначених для проведення лотерей, частоти та обсягу споживання тощо.

2. Стратегію розвитку ринку випуску та проведення лотерей, яка буде спрямована на забезпечення, зокрема:

- дотримання балансу попиту та пропозиції з урахуванням інтересів учасників ринку, споживачів та суспільства;
- створення ефективних заходів, що будуть мати наслідком зменшення частки нелегального ринку випуску та проведення лотерей, та інших азартних ігор, що маскуються під лотереї;
- визначення та закріплення засад професійної етики учасників ринку випуску та проведення лотерей;
- запровадження ефективного механізму залучення інститутів громадянського суспільства до формування та реалізації державної політики у зазначеній сфері;
- дієвого механізму оцінки соціально-економічної ефективності державного регулювання лотерейної сфери, що буде базуватись на об'єктивних, у тому числі статистичних, показниках, враховуватиме її специфіку, застосування якого буде можливим у повсякденній практиці.

Листами від 19.10.2018 № 130-29/01-13831 та № 130-29/01-13864 відповідно КМУ та Комітет Верховної Ради України з питань податкової та митної політики поінформовано щодо пропозицій, які надавались у звіті за результатом дослідження ринку випуску та проведення лотерей та які не враховано в урядовому законопроекті № 4663 від 13.05.2016.

РИНОК ПОСЛУГ ПЕРЕВІРКИ ТЕКСТІВ НА НАЯВНІСТЬ АКАДЕМІЧНОГО ПЛАГІАТУ

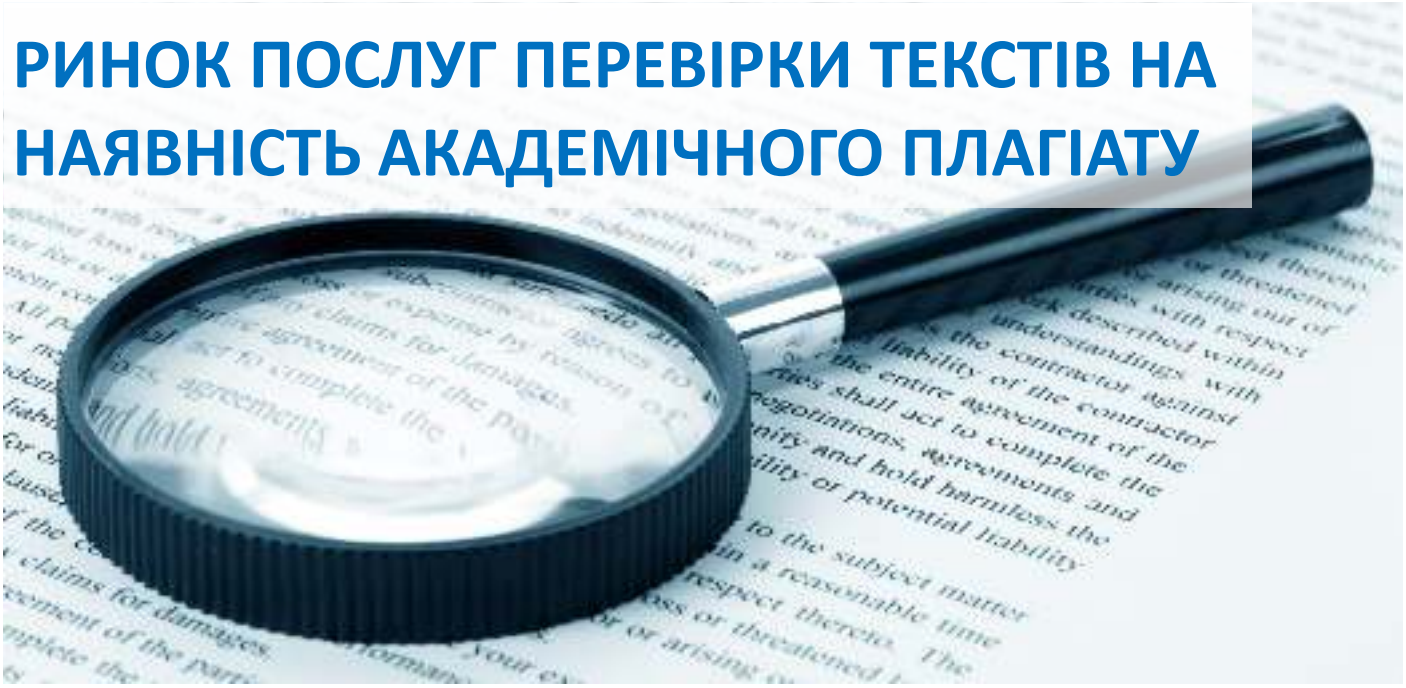

МОН України 23.02.2018 підписано Меморандум про співробітництво (далі — Меморандум) з компанією Plagiat.pl Sp.z o.o, ТОВ «Плагіат» та аналогічний Меморандум було підписано з ТОВ «Антиплагіат» 04.04.2018.

Як свідчать положення Меморандуму, його місією є готовність сторін співпрацювати на основі взаємовигідних умов, головним завданням є захист інтелектуальної власності та сприяння впровадженню в освітніх установах України передового досвіду у сфері академічної доброчесності.

Однак низка положень із тексту Меморандуму не відповідають офіційно заявленим у Міністерстві умовам для співпраці та гарантіям того, що компанії Plagiat.pl не надається монопольне становище або будь-які преференції на українському ринку.

Так, згідно з умовами Меморандуму:

- МОН сприяє створенню умов для того, щоб заклади вищої освіти підписали двосторонні контракти з Виконавцем (ТОВ «Плагіат») протягом трьох місяців із дати підписання Меморандуму;
- результат перевірки антиплагіатної системи Виконавця є вичерпним для визнання факту перевищення або не перевищення допустимого рівня запозичення;
- договір між ЗВО та Виконавцем буде включати всі умови Меморандуму, а також додаткові умови, які випливають із технічних робіт і зобов'язань для виконання Меморандуму.

Отже, окремі положення Меморандуму можуть обмежувати заклади освіти у вільному встановленні умов Меморандуму; надавати переваги Виконавцю порівняно з іншими суб'єктами — конкурентами.

Такі положення Меморандуму в сукупності можуть призвести до порушення законодавства про захист економічної конкуренції, а саме, позбавити можливості вищі навчальні заклади самостійно обирати суб'єкта, який буде надавати послуги з перевірки текстів на наявність академічного плагіату.

Відсутність нормативно-правового акта, яким було б закріплено прозорі та проконкурентні умови відбору суб'єктів господарювання для підписання меморандумів про співпрацю з перевірки текстів на наявність академічного плагіату, зокрема з визначеними критеріями/вимогами до таких суб'єктів, основними умовами договорів, у тому числі щодо платності послуг, не забезпечує рівних умов доступу суб'єктів до такої співпраці.

Основні гравці:

- компанія Plagiat.pl Sp.z o.o, ТОВ «Плагіат»
- ТОВ «Антиплагіат»

Основні споживачі:

фізичні особи, які звертаються за послугами перевірки текстів на наявність академічного плагіату

Бар'єри для конкуренції:

відсутність прозорих та проконкурентних умов відбору та вимог до суб'єктів господарювання, що здійснюють перевірку текстів на наявність академічного плагіату

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇЇ ВИРІШЕННЯ

- відсутність нормативно-правового акта, яким було б закріплено прозорі та проконкурентні умови відбору суб'єктів господарювання для підписання меморандумів про співпрацю з перевірки текстів на наявність академічного плагіату, зокрема з визначеними критеріями/вимогами до таких суб'єктів, основними умовами договорів, у тому числі щодо платності послуг, не забезпечує рівних умов доступу суб'єктів до такої співпраці

Дії АМКУ

На засіданні Комітету 15 листопада 2018 року схвалено рекомендації МОН України № 17-рк:

- розробити та прийняти нормативно-правовий акт, яким визначити прозорі та проконкурентні умови відбору суб'єктів господарювання для співпраці з перевірки текстів на наявність академічного плагіату;
- переглянути положення укладених меморандумів про співпрацю щодо впровадження досвіду у сфері академічної доброчесності.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРАКТИКИ АМКУ ЩОДО АНТИКОНКУРЕНТНИХ ДІЙ ОРГАНІВ ВЛАДИ

11 жовтня 2018 року на засіданні АМКУ схвалено узагальнення практики АМКУ щодо розгляду заяв і справ за ознаками вчинення органами влади, органами місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій.

Зазначені узагальнення рекомендовано для використання в роботі органами АМКУ, органами влади, органами місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю, фахівцями у галузі права.

У документі представлено підходи до розгляду таких дій, описано склад порушення, наведено приклади вжиття центральним апаратом заходів. Суб'єктний склад порушень у вигляді антиконкурентних дій міститься в назві самого розділу III Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон): органи влади, органи місцевого самоврядування, органи адміністративно-господарського управління та контролю.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» органами влади є міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та органи виконавчої влади Автономної Республіки Крим, державні органи, що здійснюють регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, ринку цінних паперів, державні органи приватизації, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, місцеві органи виконавчої влади.

Основною ознакою органів влади є те, що вони на підставі законних повноважень виконують регуляторну функцію держави і, таким чином, впливають на умови ведення підприємницької діяльності, на формування структури ринків, на отримання спеціальних прав (ліцензій) суб'єктами господарювання, дозволів тощо.

Об'єктивна сторона складу порушення у вигляді антиконкурентних дій органу влади може бути виражена в таких формах:

- прийняття будь-яких актів (рішень, наказів, розпоряджень, постанов тощо);
- надання письмових чи усних вказівок;
- укладення угод;
- будь-які інші дії чи бездіяльність, які підпадають під ознаки, визначені у ст. 15 Закону.

Тобто, перелік форм втручання державних органів у ринкові відносини, що можуть бути кваліфіковані Комітетом як антиконкурентні дії, є досить широким та не виключним. При цьому необхідно звернути увагу на те, що таке втручання не обов'язково повинно мати зобов'язальний характер. Це можуть бути також рекомендації (пропозиції), які передбачають встановлення механізму контролю за їх виконанням або певну відповідальність суб'єктів господарювання за їх

невиконання. Однак при цьому обов'язковою та необхідною складовою об'єктивної сторони зазначених порушень є тільки такі рішення, дії або бездіяльність, що здійснені зазначеними органами в межах їх повноважень або делегованих функцій.

Відповідно до ч. 1 ст. 15 Закону дії, рішення чи бездіяльність органів влади можуть бути кваліфіковані як антиконкурентні дії виключно у разі, якщо останні призвели або можуть призвести до недопущення, усунення або обмеження конкуренції.

Ст. 16 Закону забороняє органам влади та органам місцевого самоврядування делегувати окремі владні повноваження об'єднанням, підприємствам та іншим суб'єктам господарювання виключно у разі, якщо це призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

Також АМКУ під час проведення перевірок, досліджень, розслідування та/або здійснення інших передбачених Законом заходів, наслідки у вигляді реального або потенційного впливу на конкуренцію ідентифікуються та визначаються в одному або декількох із таких видів:

- недопущення конкуренції – ринок є потенційно конкурентним та рішення, дія або бездіяльність органу влади негативно впливає на потенційну конкуренцію, внаслідок чого вона не може стати реальною;
- усунення конкуренції – ринок є конкурентним, але рішення, дії чи бездіяльність органу влади можуть знищити чи вже знищили наявну на ринку конкуренцію;
- обмеження конкуренції – ринок продовжує бути конкурентним, однак конкуренція між учасниками ринку обмежена внаслідок обмеження індивідуальної свободи суб'єктів господарювання визначати власну ринкову поведінку, що впливає на зниження ефективності функціонування системи вільного ринку;
- спотворення конкуренції – ринок продовжує бути конкурентним, однак завдяки рішенням, дії або бездіяльності органів влади інтенсивність конкуренції знижується, внаслідок чого окремі суб'єкти господарювання отримують більш або менш сприятливі умови для конкуренції, при цьому для інших учасників ринку такі умови залишаються незмінними.

Також під час прийняття рішень АМКУ обов'язково враховується наявність причинно-наслідкового зв'язку між діяннями державних органів та їх потенційним чи реальним впливом на конкуренцію. Тобто, повноважень/делегованих функцій повинно бути достатньо для настання або ймовірного настання таких наслідків.

Основний критерій віднесення дій (бездіяльності) до таких, що є антиконкурентними, є їх негативний реальний або можливий вплив на суб'єктів господарювання, а не фізичних осіб — споживачів товарів/робіт/послуг.

При цьому, враховуючи практику розгляду заяв, звернень і скарг на дії органів влади та органів місцевого самоврядування, не кожна дія чи бездіяльність, що порушує інтереси суб'єкта чи групи суб'єктів господарювання, є антиконкурентною.

З практики розгляду АМКУ відповідних звернень встановлено, що в окремих випадках дії органу влади, що порушують інтереси та права суб'єктів господарювання, не належать до таких, що можна кваліфікувати як порушення саме законодавства про захист економічної конкуренції.

Наприклад, це виконання Мін'юстом повноважень щодо акредитації суб'єктів державної реєстрації, моніторингу відповідності таких суб'єктів господарювання вимогам акредитації та контролю за їх діяльністю у випадках, коли виконання таких повноважень не впливає на конкуренцію на відповідному товарному ринку. При цьому в описаному випадку порядок акредитації і моніторингу встановлено на нормативному рівні та передбачено можливість оскарження рішень, дій або бездіяльності Мін'юсту в суді.

Оцінка дій органу влади на відповідність встановленому порядку дій у випадку, якщо цим органом влади не вимагаються додаткові документи, виконання вимог тощо, та немає впливу/потенційного впливу таких дій на конкуренцію на товарному ринку, належить до компетенції суду, а не АМКУ.

РИНОК РИТУАЛЬНИХ ПОСЛУГ

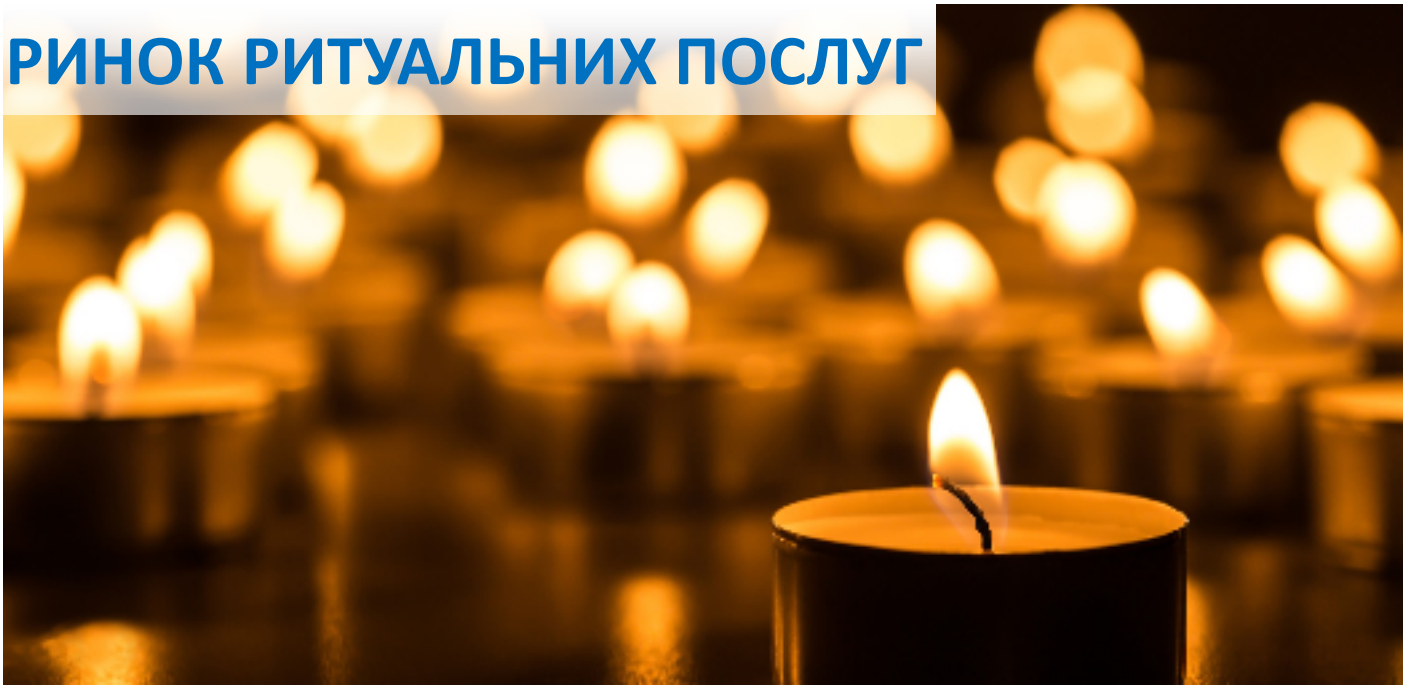

За результатами проведеного органами АМКУ у 2013 році дослідження ринків ритуальних послуг було складено звіт, в якому визначено проблемні питання, що мають бути врегульовані законодавчими нормами.

У вересні 2017 року Мінрегіону та КМУ надіслано напрацьовані учасниками створеної в АМКУ робочої групи пропозиції до проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів країни щодо удосконалення галузі поховання» (далі – проект Закону). У подальшому АМКУ в робочому порядку з Мінрегіоном було узгоджено всі зауваження та пропозиції, які враховано в редакції проекту Закону, що за № 8248 зареєстровано у ВРУ. Положення проекту Закону № 8248 спрямовані на вирішення низки проблемних питань, що на сьогодні існують у галузі поховання, а також передбачають впровадження сучасних світових тенденцій та розвиток галузі.

Однак не всі пропозиції АМКУ знайшли своє відображення в розробленому Мінрегіоном проекті Закону. **Однією з пропозицій АМКУ було встановлення заборони на оренду ритуальними службами та іншими суб'єктами господарювання, які надають ритуальні послуги, приміщень в патологоанатомічних відділеннях (моргах) закладів охорони здоров'я.**

Зазначена пропозиція АМКУ зумовлена тим, що ритуальна служба (компанія), яка отримує в оренду відповідне приміщення в закладі охорони здоров'я, кількість яких в більшості випадків є досить незначною, з урахуванням обмеженої кількості вільних площ, одночасно із цим отримує суттєві переваги в конкуренції порівняно з іншими учасниками ринку ритуальних послуг у зв'язку, зокрема, з високою концентрацією споживачів ритуальних послуг у цих установах, з урахуванням їх цільового призначення.

За поясненням Мінрегіону, така пропозиція не може бути врахована в проекті Закону, оскільки сфера його дії не поширюється на заклади охорони здоров'я.

Однак, як вбачається із заяв, що надходили до АМКУ, та матеріалів досліджень за ними, мають місце випадки відмови працівниками бюро судово-медичних експертиз та/або моргів у видачі родичам тіла померлого в зазначений час, оскільки не були замовлені послуги ритуальної компанії, що розташована за однією адресою/в одному приміщенні. Також існують випадки ущемлення прав та інтересів громадян у зв'язку з тим, що працівники бюро судово-медичних експертиз та/або моргів неправомірно обумовлювали надання безкоштовних медичних послуг здійсненням громадянами платежів на користь ритуальних компаній, що розташовані за тією ж адресою/в одному приміщенні.

За результатами проведеної органами АМКУ перевірки фактів розміщення ритуальних служб (компаній) на території/в приміщеннях закладів охорони здоров'я (патологоанатомічних бюро

(відділеннях), відділеннях судово-медичних експертиз, було зафіксовано близько 80 таких випадків. Найбільше таких фактів зафіксовано у Вінницькій, Волинській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Миколаївській, Харківській областях.

Так, наприклад в м. Києві та Київській області на території 20 лікарняних закладів у приміщенні або за однією адресою з патологоанатомічними відділеннями або бюро судово-медичних експертиз розташовано 11 ритуальних служб/компаній. При цьому одна з ритуальних компаній – приватне підприємство «Петро Великий» – розташована в дев'яти таких закладах.

У зв'язку з тим, що таке розміщення призводить як до зловживань працівниками компаній і відділень закладів охорони здоров'я, так і надає переваги в конкуренції таким учасникам ринку ритуальних послуг, зокрема, з наближеністю до споживачів ритуальних послуг у цих установах, з урахуванням їх цільового призначення, а також за рахунок можливості рекламувати свої послуги.

Основними вимогами до приміщень та з охорони праці, технічної безпеки під час роботи в патологоанатомічних закладах, що є додатком до Методичних рекомендацій з організації роботи закладів і підрозділів патологоанатомічної служби України Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи, узгоджених в.о. директора Медичного департаменту МОЗ 11.04.2017, передбачено: «Приміщення та майно патологоанатомічних закладів (бюро, центрів), централізованих патологоанатомічних і патологоанатомічних відділень закладів охорони здоров'я згідно з чинним законодавством України можуть надаватись в орендне користування фізичним та юридичним особам, які мають ліцензію на провадження медичної практики за спеціальністю «Патологічна анатомія». У приміщеннях корпусів патологоанатомічних закладів і підрозділів незалежно від форми власності та відомчої підпорядкованості категорично забороняється розміщення інших структурних підрозділів закладів охорони здоров'я, фізичних і юридичних осіб, що не належать до патологоанатомічної служби, діяльність яких не сприяє виконанню покладених на патологоанатомічний заклад (підрозділ) функцій».

Встановлене внутрішнім документом МОЗ обмеження щодо оренди приміщень та майна патологоанатомічного закладу (підрозділу) має бути закріплене на нормативному рівні з метою належного врегулювання відповідних відносин.

Статистичні факти 2018:

- **надавачі послуг** – 559 ритуальних служб та 2324 суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність на договірних засадах із ритуальними службами;
- **обсяг наданих ритуальних послуг** та предметів ритуальної належності населенню суб'єктами господарювання різних форм власності становив 2,9 млрд грн, з яких майже 43 % надано ритуальними службами.

РОЗМІЩЕННЯ РИТУАЛЬНИХ СЛУЖБ/КОМПАНІЙ НА ТЕРИТОРІЇ/У ПРИМІЩЕННЯХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Рекомендації АМКУ від 07.06.2018 № 5-рк МОЗ про здійснення заходів, спрямованих на запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції та припинення дій, що мають негативний вплив на конкуренцію шляхом забезпечення закріплення на нормативному рівні обмеження щодо розміщення ритуальних служб/компаній на території/у приміщеннях закладів охорони здоров'я, у тому числі в патологоанатомічних бюро (відділеннях), відділеннях судово-медичних експертиз.

Листом від 09.11.2018 № 130-29/01-14927 АМКУ звернувся до Комітету ВРУ з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства з підтримкою проекту Закону № 8248 у запропонованій редакції, яка враховує пропозиції робочої групи до неї, та з проханням щодо якнайшвидшого його розгляду і сприяння в прийнятті.

ОЛЕКСАНДРІЙСЬКА МІСЬКА РАДА

Рекомендації адміністративної колегії Кіровоградського ОТВ АМКУ від 14.03.2018 № 01-11/4-рк/к

На ринку ритуальних послуг у територіальних межах міста Олександрія Кіровоградської області (місто обласного значення з кількістю населення 88,9 тис. осіб) склалася неконтрольована ситуація, яка негативно впливала на конкуренцію на зазначеному товарному ринку та спотворювала його.

Зокрема, Олександрійською міською радою як органом, відповідальним за організацію поховання померлих і надання ритуальних послуг на відповідній території, не було приведено діяльність на ринку ритуальних послуг у відповідність із вимогами чинних нормативно-правових актів (не створено ритуальну службу, не затверджено правила надання ритуальних послуг) та не створено належних умов для запровадження конкуренційного середовища на зазначеному товарному ринку, його розвитку. Господарська діяльність, пов'язана з наданням ритуальних послуг у вищезазначеній територіальній межі, здійснювалась учасниками ринку (як встановлено дослідженням, їх чотири) не в правовому полі, хаотично, без укладення відповідних договорів.

Олександрійській міській раді рекомендовано вжити заходів щодо припинення бездіяльності, яка містить ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунути причини виникнення цієї бездіяльності й умови, що їй сприяли, шляхом:

- створення ритуальної служби та затвердження положення про ритуальну службу відповідно до типового положення, затвердженого наказом Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства від 19.11.2003 № 193 «Про затвердження нормативно-правових актів щодо реалізації Закону України «Про поховання та похоронну справу».
- забезпечення рівних умов діяльності для всіх суб'єктів ринку ритуальних послуг у територіальних межах міста Олександрії та забезпечення такої діяльності виключно в правовому полі, з дотриманням учасниками ринку нормативно-правових актів, якими на цей час врегульовано питання організації поховання померлих, зокрема, завдяки створенню ритуальної служби відповідно до вимог п. 2 ч. 2 ст. 8 Закону України від 10.07.2003 № 1102-IV «Про поховання та похоронну справу» (із змінами).

Рекомендації органом місцевого самоврядування виконані в повному обсязі.

Рішенням Виконавчого комітету Олександрійської міської ради від 26.04.2018 № 270 на комунальне підприємство «Ритуал» покладено функції Ритуальної служби та затверджено Положення про порядок надання ритуальних послуг на підвідомчій території Олександрійської міської ради. Також цим рішенням затверджено Положення про порядок надання ритуальних послуг на підвідомчій території Олександрійської міської ради.

Про створення Ритуальної служби, на виконання рекомендацій Кіровоградського ТВ, Олександрійською міською радою було проінформовано громаду через засоби масової інформації (міський портал «Олександрійські новини», публікація від 20.03.2018) та офіційний сайт Олександрійської міської ради (публікація від 15.03.2018).

З моменту створення на підвідомчій території Олександрійської міської ради Ритуальної служби, на сьогодні послуги з надання ритуальних послуг здійснюють шість суб'єктів господарювання.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Рекомендації АМКУ від 25.04.2017 № 14-рк

За результатами дослідження питання впливу постанови КМУ від 04.06.2015 № 390 «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки» на стан конкуренції на ринку аудиторських послуг, 25.04.2017 на засіданні Комітету з метою здійснення заходів, спрямованих на припинення дій, що можуть мати негативний вплив на конкуренцію, були схвалені рекомендації № 14-рк МЕРТ:

розробити, погодити та внести на розгляд КМУ зміни до постанови КМУ від 04.06.2015 № 390 «Деякі питання проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки» у частині перегляду критеріїв, за якими залучаються аудиторські фірми до проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої фінансової звітності деяких суб’єктів господарювання державного сектору економіки, спрямовані на:

- забезпечення аудиторським фірмам, що внесені до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів України, рівних можливостей щодо проведення аудиту фінансової звітності або консолідованої звітності суб’єктів господарювання державного сектору економіки з урахуванням їх власних досягнень, якості послуг, показників діяльності, що повинні визначатися на підставі об’єктивних, прозорих та недискримінаційних критеріїв;
- недопущення негативного впливу на конкуренцію на ринку аудиторських послуг у разі встановлення суб’єктами господарювання державного сектору економіки додаткових критеріїв, не передбачених постановою.

Зазначені рекомендації надані у зв’язку з тим, що встановлені постановою КМУ № 390 критерії до аудиторських фірм, що можуть проводити аудит державних підприємств, є суб'єктивними, непрозорими та дискримінаційними по відношенню до учасників ринку аудиторських послуг, чим створюються додаткові бар'єри входу на ринок, звужується коло тих компаній, які можуть бути залучені до проведення аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки.

У подальшому представники МЕРТ, АМКУ, інших центральних органів влади брали участь в обговореннях шляхів вирішення порушеного проблемного питання. А в травні 2018 року відповідно до Плану організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України № 2258-VIII, АМКУ було надіслало на погодження проект постанови КМУ «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови КМУ від 4 червня 2015 року № 390», який було погоджено АМКУ без зауважень.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО «НАЦІОНАЛЬНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ»

Рішення АМКУ від 01.11.2018 № 601-р

01.11.2018 на засіданні Комітету прийнято рішення за результатами розгляду справи, зокрема:

- Визнано, що ДП «Національні інформаційні системи» (далі - ДП «НАІС») у 2016 і 2017 роках займало монопольне (домінуюче) становище на загальнодержавному ринку надання послуг із забезпечення доступу та користування Єдиними та Державними реєстрами, держателем яких є Мін'юст, право доступу до яких користувачів визначено законодавством.
- Визнано дії ДП «НАІС» у 2016 і 2017 роках щодо застосування без об'єктивно виправданих на те причин у рівнозначних договорах із користувачами послуг Підприємства із забезпечення доступу та користування Єдиними та Державними реєстрами, держателем яких є Міністерство юстиції України, різних умов, що стосуються оплати за надані послуги, а саме: різних переліків послуг та різних розмірів оплати за послуги, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 2 ст. 50 та п. 2 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку надання послуг із забезпечення доступу до Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України, право доступу до яких користувачів визначено законодавством.
- Визнано дії ДП «НАІС» у 2017 році щодо встановлення умов надання доступу нотаріусів до Державного реєстру актів цивільного стану громадян тільки у разі оплати послуги за підключення до цього реєстру, яка вже була сплачена за підключення до Систем, що було б неможливо за умов існування значної конкуренції, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим п. 2 ст. 50 та п. 1 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку послуг із забезпечення доступу та користування Єдиними та Державними реєстрами, держателем яких є Міністерство юстиції України, право доступу до яких користувачів визначено законодавством, шляхом встановлення таких умов надання послуг, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Тобто, ДП «НАІС» були застосовані різні умови доступу та користування Реєстрами.

Під час розгляду справи Відповідачем було припинено порушення.

Так, з 09.10.2018 набрав чинності наказ Мін'юсту від 05.10.2018 № 3140/5 «Про затвердження Змін до Порядку надання ідентифікаторів доступу до єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Мін'юст, Відповідачем внесені зміни до договорів, які пропонуються до укладання користувачам реєстрів.

На сьогодні умовами договорів не передбачено оплату разової послуги за підключення до Систем у розмірі 1500 грн і щомісячну послугу з технічної підтримки роботи із Системою (та її оновлення) у розмірі 1350 грн за кожного ідентифікованого співробітника Відповідача, що сплачували акредитовані суб'єкти державної реєстрації і приватні виконавці.

Штраф: 1 264 974 грн

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ

Рішення АМКУ від 08.11.2018 № 615-р

Розгляд справи розпочато у зв'язку з невжиттям Держгеонадрами заходів, спрямованих на припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого ч. 1 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади.

Ст. 91 і 10 Кодексу України про надра (далі – Кодекс) до компетенції відповідно обласних, Київської та Севастопольської міських рад та сільських, селищних, міських та районних рад віднесено, зокрема, погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення й розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин та відповідно корисних копалин місцевого значення.

Ст. 21 Кодексу окремо визначає, що надра в користування для видобування підземних вод (крім мінеральних) надаються на підставі спеціальних дозволів, що видаються після попереднього погодження з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідеміологічного благополуччя населення.

З унесенням постановами КМУ від 16.12.2015 № 1173 та від 06.04.2016 № 277 змін до Порядку надання спецдозволів на користування надрами отримання погодження покладається на орган, що видає дозвіл. До таких змін суб'єкт господарювання самостійно отримував необхідні погодження. Крім того, Порядком встановлено строк у 90 днів, з моменту закінчення якого погодження вважається отриманим, якщо воно не надійшло.

У результаті мали місце випадки, коли суб'єкти господарювання, зокрема ТОВ «Кларіант Україна», з 2014 по серпень 2016 року не отримували спеціального дозволу у зв'язку з неможливістю виконання вимог Порядку надання спеціальних дозволів щодо отримання погодження обласної ради. З початком проведення антитерористичної операції Луганська обласна рада припинила свою діяльність, а погодження створеної військово-цивільної адміністрації не приймалось Держгеонадрами як належне.

При цьому Держгеонадра, до компетенції якої належить вирішення проблемних питань у сфері надрокористування, не вживала вичерпних заходів для їх вирішення.

Натомість із кінця 2015 року Держгеонадра, на виконання вимог Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами самостійно зверталась за отриманням погодження до військово-цивільної адміністрації. Якщо відповідь від адміністрації не отримано протягом 90 днів, погодження вважалось отриманим.

За результатами розгляду справи АМКУ **прийнято рішення від 08.11 2018 № 615-р** про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, яким визнано, що невжиття Держгеонадрами заходів стосовно відображення в Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами шляхів реалізації статті 21 Кодексу України про надра, наслідком чого є затягування термінів видачі спеціальних дозволів на користування надрами, є порушенням, передбаченим частиною першою статті 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади, що може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції. Також Держгеонадра зобов'язано припинити порушення.

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖЕОКАДАСТРУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Рішення ТАК АМКУ від 28.12.2018 № 38р/тк

У зв'язку зі зміною з 03.04.2016 ч. 6 ст. 136 ЗКУ відбулося скасування окремих підзаконних нормативно-правових актів, зокрема Порядку закупівлі послуг з виконання робіт із землеустрою, оцінки земель та визначення виконавця земельних торгів на конкурентних засадах, затвердженого наказом Мінагрополітики України від 25.09.2012 № 579, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 26-.09.2012 за № 1655/21967 (втратив чинність 10.01.2017 на підставі наказу Мінагрополітики України від 29.11.2016 № 497). Наказом Головного управління від 23.11.2016 № 220 (із змінами згідно з наказом від 07.06.2017 № 294) затверджено власний Порядок визначення виконавця земельних торгів на конкурентних засадах (далі – Порядок), положення п. 3.6 якого передбачають можливість укладення договору між Головним управлінням та учасником щодо організації та проведення земельних торгів без проведення конкурсу, якщо надійшла конкурсна документація лише від одного учасника.

За таких обставин **Головним управлінням визначення виконавців земельних торгів у 2017-2018 роках відбувалось без проведення конкурсу та з порушенням конкурсних процедур, що рішенням ТАК Комітету від 28.12.2018 №38 р/тк** визнано порушенням, передбаченим п. 3 ст. 50, ч. 1 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади, які призвели до обмеження конкуренції. Відповідача зобов'язано припинити порушення шляхом забезпечення визначення виконавців земельних торгів на конкурсних засадах, що має сприяти розвитку конкуренції у земельних відносинах.

ФОНД ДЕРЖАВНОГО МАЙНА УКРАЇНИ

Рекомендації АМКУ від 21.09.2017 № 23-рк

За результатами дослідження впливу на конкуренцію наказів ФДМУ від 17.10.2007 № 1672 «Про затвердження Положення про умови укладення (переукладення) договору про організацію продажу майна, що перебуває у державній власності» та від 02.08.2010 № 1127 «Про затвердження Положення про умови і порядок проведення конкурсів з визначення організаторів аукціонів по відчуженню об'єктів державної власності», 21.09.2017 на засіданні Комітету керуючись п. 5 ч. 3 ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» були схвалені рекомендації № 23-рк Фонддержмайна про здійснення заходів, спрямованих на розвиток конкуренції, запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції. Фонддержмайна було рекомендовано виключити з наказів вимогу щодо наявності в установчих документах юридичної особи, яка має намір надавати послуги з організації продажу майна, що перебуває в державній власності, виду діяльності, пов'язаного з організацією продажу майна, що перебуває в державній власності, а також вимогу щодо наявності в такої юридичної особи досвіду роботи не менше трьох років у цій сфері діяльності. Вимога Фонддержмайна щодо зазначення в установчих документах визначеного виду діяльності не відповідає загальному курсу законодавства на дерегуляцію господарської діяльності, наслідком якого, зокрема, було запровадження Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту». На виконання рекомендацій АМКУ Фонддержмайна розроблено проекти наказів, якими внесено відповідні зміни. Проекти наказів було погоджено Комітетом і в подальшому зареєстровано в Мін'юсті.

ВІДПОВІДАЧ:
ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «ПЕРША»

Рішення № 426-р від 30.08.2018

Визнати дії ПрАТ «СК «Перша» зі встановлення обмежень з надання послуги добровільного страхування цивільної відповідальності міжнародних автоперевізників – користувачів книжок МДП, а саме, надання її через одного страхового агента – ТОВ «Сервіс АсМАП України» протягом 2015 – 2016 років, порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на загальнодержавному ринку добровільного страхування цивільної відповідальності міжнародних автоперевізників – користувачів книжок МДП, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Штраф: 3 657 177 грн.

СТАТУС СУДОВОГО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ 2018 РОКУ НА 14.02.2019:

Рішення АМКУ від 08.11.2018 № 615-р

Рішення АМКУ від 01.11.2018 № 602-р

Рішення ТАК АМКУ від 28.12.2018 № 38р/тк

Позивач	ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ГЕОЛОГІЇ ТА НАДР УКРАЇНИ	ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ	ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖЕОКАДАСТРУ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ
№ судової справи	910/933/19	910/230/19	910/890/19
Перша інстанція	Справа перебуває на розгляді.	Справа перебуває на розгляді.	Справа перебуває на розгляді.
КАГС/ПАГС	–	–	–
ВГСУ/КГС ВС	–	–	–

СТАТУС ПРОБЛЕМАТИКИ РИНКІВ АДМІНПОСЛУГ, ВИСВІТЛЕНИХ У ЗВІТІ ЗА 2017 РІК

РИНОК НАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДОЗВОЛІВ НА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

У зв'язку з невжиттям ДФС заходів, спрямованих на припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, розпочато розгляд справи про порушення.

Рішенням Комітету від 08.11 2018 № 615-р визнано, що невжиття Держгеонадрами заходів стосовно відображення в Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами шляхів реалізації ст. 21 Кодексу України про надра, наслідком чого є затягування термінів видачі спеціальних дозволів на користування надрами, є порушенням, передбаченим ч. 1 ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних дій органу влади, що може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції. Держгеонадра зобов'язано припинити порушення.

РИНОК ПОСЛУГ ОБСЛУГОВУВУАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ НА ТЕРИТОРІЇ СУХОГО ПОРТУ (ТОВ «ЄВРОТЕРМІНАЛ»)

Рішення АМКУ було оскаржено ТОВ «Євротерминал» до господарського суду м. Києва. За результатом судових розглядів 18 грудня 2018 року Верховний суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги ТОВ «Євротерминал» і залишив у силі постанову Північного апеляційного суду від 08.11.2018, якою підтримано позицію АМКУ, викладену в рішенні від 21.12.2017 № 720-р.

19 грудня 2018 року ТОВ «Євротерминал» сплачено накладений штраф.

РИНОК АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

У подальшому представники Мінекономрозвитку, АМКУ, інших центральних органів влади брали участь в обговореннях шляхів вирішення порушеного проблемного питання.

21.12.2017 Верховною Радою України прийнято Закон України № 2258-VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII, який набрав чинності 01 січня 2018 року та введений у дію з 01 жовтня 2018 року.

У травні 2018 року відповідно до Плану організації підготовки проектів актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України № 2258-VIII, АМКУ було надіслано на погодження проект постанови КМУ «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 4 червня 2015 року № 390», яку було погоджено без зауважень.

РИНОК КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОРСЬКИХ ЛОЦМАНІВ

У вересні 2018 року проведено робочу зустріч із представниками Мінінфраструктури, ДП «АМПУ», підприємств з обговорення ключових питань, пов'язаних із виконанням пропозицій Комітету. За результатом було надіслано лист до Міністерства з проханням надання АМКУ офіційної обґрунтованої позиції Міністерства щодо недоцільності/неможливості розділення теоретичного навчання та тренажерної підготовки морських лоцманів, а також актуальної інформації щодо розроблення ДП «АМПУ» та погодження з Мінінфраструктури нового Порядку формування вартості послуг тренажерного центру філії «Дельта-лоцман» ДП «АМПУ», про що було зазначено під час робочої зустрічі.

РИНОК ПОСЛУГ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ ІНТЕГРОВАНИХ ІСПИТІВ ФАХІВЦІВ ІЗ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ НАПРЯМІВ «МЕДИЦИНА» І «ФАРМАЦІЯ»

На виконання доручення віце-прем'єр-міністра України від 16.11.2017, що було додано до листа АМКУ, МОЗ розроблено та надіслано на погодження до АМКУ проект постанови КМУ «Про затвердження Порядку здійснення єдиного державного кваліфікаційного іспиту для здобувачів освітнього ступеня магістра за спеціальностями галузі знань «Охорона здоров'я».

Проект постанови було погоджено та запропоновано доповнити положеннями:

- щодо затвердження МОЗ Порядку розробки та затвердження тестових завдань для проведення єдиного державного кваліфікаційного іспиту;
- щодо уточнення порядку відшкодування витрат Центру тестування: напряму з бюджету або через вищі навчальні заклади;
- запропоновано отримати роз'яснення Мінекономрозвитку стосовно того, чи будуть відшкодування витрат Центру тестування при МОЗ за виконання покладених на нього обов'язків підпадати під дію Закону України «Про публічні закупівлі».

РИНОК РЕАЛІЗАЦІЇ АРЕШТОВАНОГО МАЙНА ШЛЯХОМ ПРОВЕДЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТОРГІВ

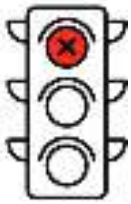

Протягом 2018 року на засіданнях АМКУ неодноразово розглядалось питання прийняття рішення у справі про порушення Мін'юстом законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого ч. 1 ст. 15 та п. 3 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», шляхом вчинення антиконкурентних дій органу влади у вигляді прийняття акта, який призвів до усунення конкуренції на ринку реалізації арештованого майна шляхом проведення електронних торгів.

Однак рішення не було прийнято у зв'язку з клопотаннями представників Міністерства, що оголошувались на засіданнях Комітету, про перенесення дати розгляду питання у зв'язку із заходами, які ним вживаються для врегулювання ситуації на ринку.

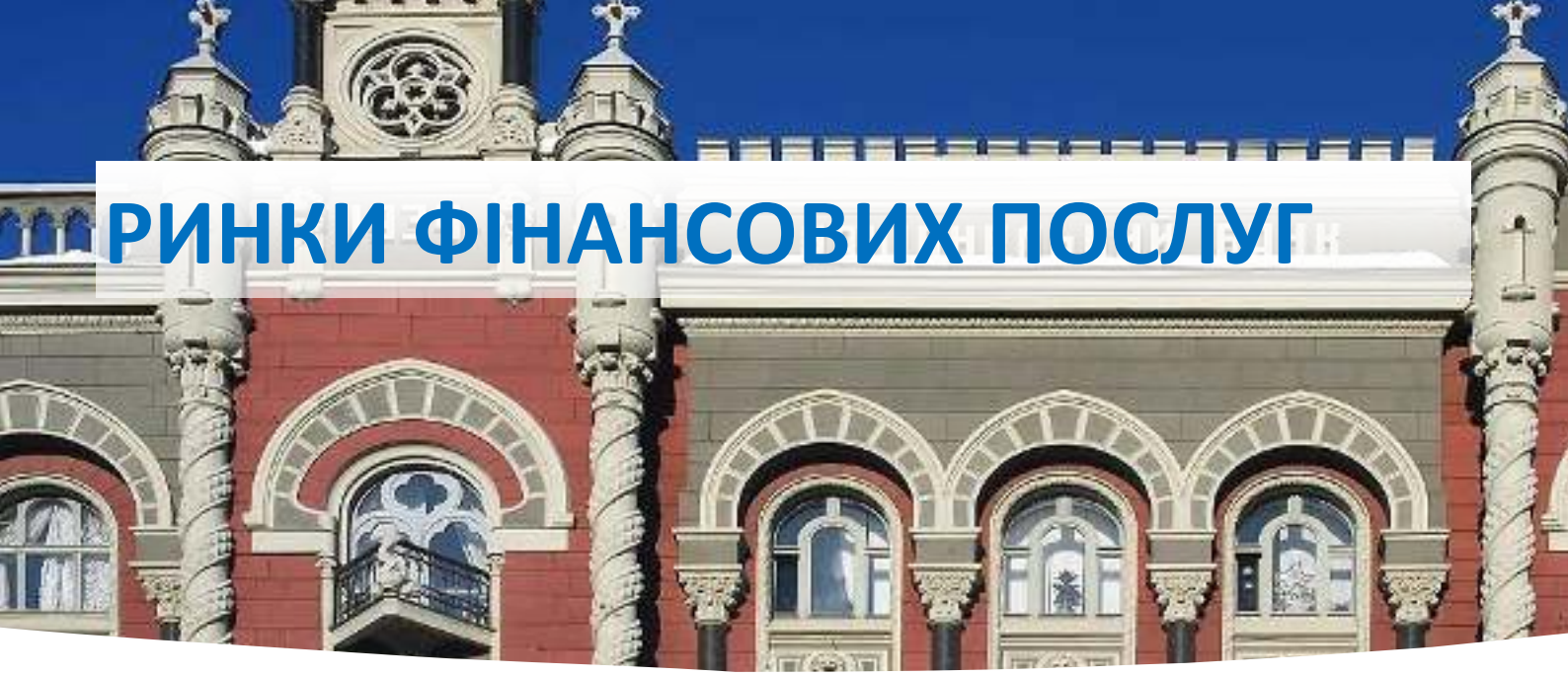

РИНКИ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

АРТЕМЕНКО АННА ІГОРІВНА

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«Розвинений ринок фінансових послуг – невід'ємна складова ефективного функціонування та розвитку конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Незважаючи на те, що контроль за функціонуванням ринків фінансових послуг здійснюють відповідні регулятори, а ринки за своєю моделлю є конкурентними, у 2018 році належне функціонування окремих сегментів ринку потребувало вжиття заходів Комітетом.

Ефективна система регулювання товарних ринків, у тому числі й ринків фінансових послуг, має забезпечувати передбачуваність, прозорість та конкурентний нейтралітет.

У планах на 2019 рік залишатиметься фокус Комітету на недопущенні порушення принципу конкурентного нейтралітету зі сторони державних регуляторів та надання необґрунтованих пільг чи інших переваг суб'єктам господарювання».

Важливою складовою економічної системи, яка забезпечує рух грошових потоків між суб'єктами господарювання й фізичними особами, є ринки фінансових послуг. Ринки фінансових послуг утворюють професійні послуги на ринках банківських послуг, страхових послуг, інвестиційних послуг, операцій із цінними паперами та інших видах ринків, що забезпечують обіг фінансових активів.

Як і в попередні роки, державне регулювання ринків фінансових послуг здійснюється галузевими регуляторами, до яких належить НБУ, Нацкомфінпослуг та НКЦПФР.

У 2018 році ВРУ не було прийнято законопроект № 2413а «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо консолідації функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг». Відповідно до зазначеного проекту Закону про «спліт», важливість прийняття якого визначали провідні експерти ринку фінансових послуг, передбачається ліквідація Нацкомфінпослуг та розділення його функцій між НБУ і НКЦПФР.

На 31.12.2018 на ринках фінансових послуг діяли:

У 2018 році, як і в період 2016 – 2017 років, на ринках фінансових послуг спостерігалася тенденція до зменшення кількості професійних учасників, за винятком фінансових компаній, кількість яких у 2018 році зросла на 22 % порівняно з 2017 роком та на 41 % порівняно з 2016 роком.

Незважаючи на зазначену тенденцію до зменшення кількості професійних учасників, у цілому у 2018 році ринки фінансових послуг функціонували на конкурентних засадах, що забезпечувало споживачам можливість обрання необхідного надавача послуг.

АДВОКАТУВАННЯ

У 2018 році на ринках фінансових послуг АМКУ продовжив роботу з адвокатування конкуренції, зокрема, шляхом надання зауважень та пропозицій до проектів нормативно-правових актів, які регулюють питання надання фінансових послуг та надходили в АМКУ на погодження у встановленому законом порядку.

У 2018 році АМКУ було опрацьовано 43 проекти нормативно-правових актів, до 5 з яких були надані зауваження та пропозиції, 2 були погоджені після поглибленого вивчення відповідних даних, необхідних для їх об'єктивної оцінки, у погодженні одного відмовлено.

Лише після отримання відповідних аналітичних даних АМКУ було погоджено проекти рішень Нацкомфінпослуг:

«Про затвердження **Положення** про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика»;

«Про затвердження **Положення** про обов'язкові фінансові нормативи та вимоги, що обмежують ризики за операціями з фінансовими активами кредитних спілок, та визнання таким, що втратило чинність, розпорядження Держфінпослуг від 16 січня 2004 року № 7».

АМКУ не було погоджено проект рішення НКЦПФР «Про затвердження **Положення** про реєстр оцінювачів, які можуть проводити незалежну оцінку у випадках, встановлених законодавством про цінні папери та акціонерні товариства».

Протягом 2018 року було надано коментарі та пропозиції до проектів НПА, зокрема:

- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу»;
- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування фінансового сектору в Україні»;
- проект Закону України «Про валюту»;
- проект Закону України «Про фінансування охорони здоров'я та загальнообов'язкове медичне страхування в Україні»;
- проект Закону України «Про рейтингування»;
- проект Закону України «Про удосконалення функціонування фінансового сектору та створення державної банківської групи»;
- проект постанови КМУ «Деякі питання надання житлових субсидій населенню у грошовій формі».

СТАТУС ПРОБЛЕМАТИКИ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЗІ ЗВІТУ 2017

РИНОК БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Наприкінці 2016 року АМКУ звертався до КМУ з пропозицією розглянути питання щодо перегляду положень відповідних постанов Уряду в частині забезпечення конкурентних умов відбору банків, уповноважених на виплату пенсій, грошової допомоги та заробітної плати працівникам бюджетних установ, недопущення надання переваг суб'єктам господарювання залежно від форми власності та забезпечення прав споживачів на вільний вибір банку для отримання відповідних послуг.

31.01.2018 Уряд змінив критерії відбору уповноважених банків, відповідно до яких банкам із державною часткою понад 75 % надано переваги, що не повністю узгоджується із засадами державної політики у сфері розвитку конкуренції.

Разом із цим, за наявною в АМКУ інформацією, в травні 2018 року Мінфіном було прийнято рішення щодо визначення уповноваженими 34 банків. Зазначене, з точки зору АМКУ, забезпечує можливість вибору банківської установи для отримання відповідних виплат.

Зважаючи на значні частки банків державного сектору в окремих сегментах ринку банківських послуг та їх можливість впливати на поведінку ринку, Мінфіну було надано рекомендації № 33-рк від 28.12.2017 «з метою недопущення спотворення конкуренції на ринку банківських послуг, вжити заходів щодо забезпечення умов призначення голів та членів наглядових рад державного банку та банку з державною часткою, які унеможливлюють здійснення ними погодженої поведінки або вирішального впливу на ринок».

За результатами розгляду зазначених рекомендацій Мінфін повідомив про розробку «Засад стратегічного реформування державного банківського сектору», які в лютому 2018 року схвалено на засіданні КМУ.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ РИНКУ

12.01.2018 – робоча зустріч за участю ЛСОУ щодо необхідності врегулювання питання закупівлі послуг з обов'язкового авіаційного страхування.

29.01.2018 – робоча зустріч за участю Нацкомфінпослуг, ЛСОУ, Української федерації убезпечення, Національної асоціації страховиків України та Асоціації «Страховий бізнес» із питання впливу на конкуренцію на ринку страхових послуг проекту розпорядження Нацкомфінпослуг «Про затвердження Положення про обов'язкові критерії і нормативи достатності капіталу та платоспроможності, ліквідності, прибутковості, якості активів та ризиковості операцій страховика».

29.03.2018 – нарада за участю ДФС, ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК», Асоціації «Незалежна асоціація банків України» і АТ «Альфа-банк» із питання про наявність об'єктивних підстав, які унеможливлюють розвиток конкуренції на ринку послуг надання фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів.

16.10.2018 – нарада за участю НКЦПФР та ДУ «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку» з питань дотримання законодавства про захист економічної конкуренції на ринку послуг із розкриття інформації емітентами цінних паперів.

07.11.2018 – робоча зустріч із представниками НБУ, Асоціації «Незалежна асоціація банків України» та ПАТ «Універсал банк» щодо дотримання законодавства про захист економічної конкуренції під час рекламування Monobank.

РИНОК ПОСЛУГ З ВЕДЕННЯ ПЕНСІЙНИХ РАХУНКІВ ВІЙСЬКОВИХ ПЕНСІОНЕРІВ

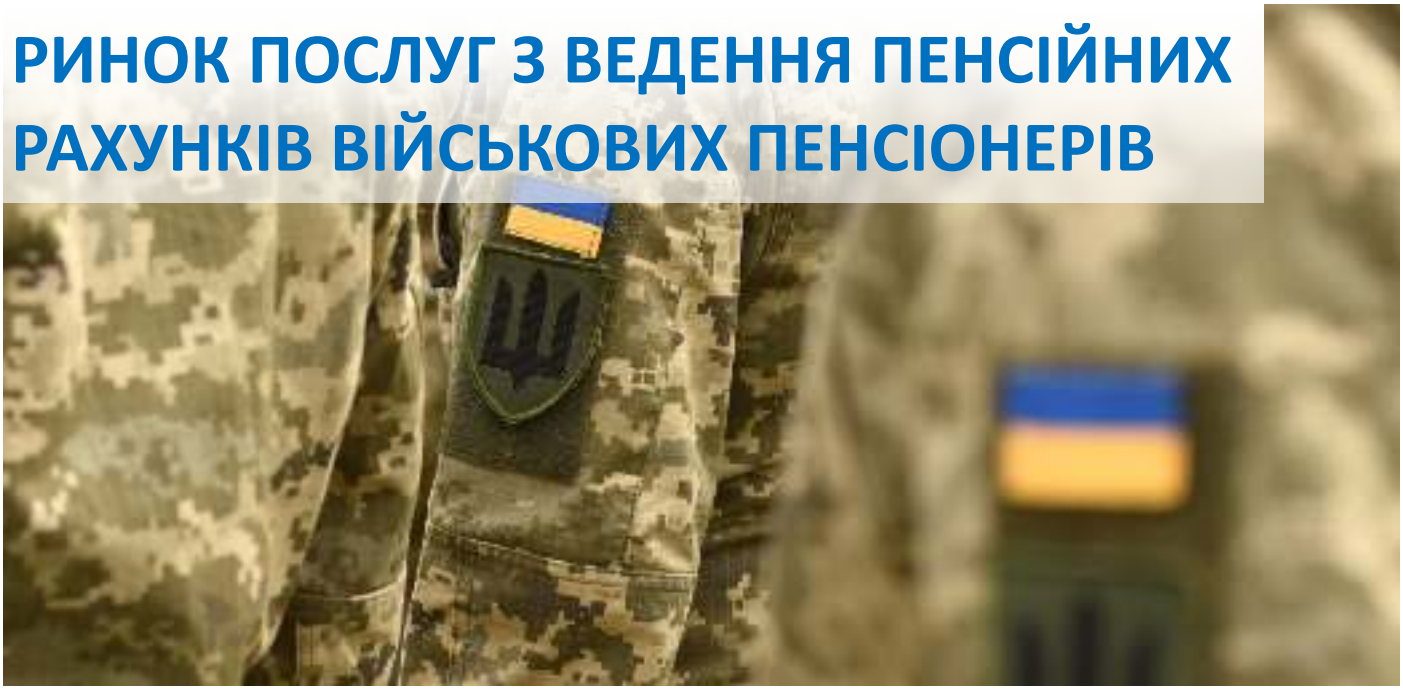

Чинне законодавство врегульовує окремо порядок організації виплати пенсій, відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, та військових пенсій.

Одержувачі пенсій, яким пенсію призначено відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», мають право та можливість здійснити вибір банку для отримання пенсії з переліку уповноважених банків та вільно перейти на обслуговування пенсійних рахунків з однієї уповноваженої банківської установи до іншої, проте для військових пенсіонерів вибір банківської установи для відкриття рахунку для виплати пенсій обмежений лише одним банком – ПАТ «Державний ощадний банк України» (далі - ПАТ «Ощадбанк»).

УЩЕМЛЕННЯ ІНТЕРЕСІВ ВІЙСЬКОВИХ ПЕНСІОНЕРІВ У ЧАСТИНІ ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДСОТКОВИХ СТАВОК НА ЗАЛИШОК КОШТІВ НА ПОТОЧНИХ РАХУНКАХ

У звіті АМКУ за 2017 рік повідомлялося про особливості нормативно-правового регулювання та проблематику ринку послуг із ведення пенсійних рахунків військових пенсіонерів.

Так, для військових пенсіонерів відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» вибір банківської установи для відкриття та обслуговування пенсійного рахунку обмежено одним банком – ПАТ «Ощадбанк».

ПАТ «Ощадбанк» з 01.01.2016 було встановлено єдині відсоткові ставки на залишок коштів на поточних рахунках (у тому числі карткових) фізичних осіб — військових пенсіонерів на рівні 0,5 % річних.

Наявна в АМКУ інформація свідчила про те, що розміри відсоткових ставок, які нараховуються іншими банками на залишок коштів на пенсійних рахунках невійськових пенсіонерів, є більш економічно вигідними порівняно з розміром відсоткової ставки, встановленої ПАТ «Ощадбанк».

Відповідно до ч. 1 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ «Ощадбанк» було надано **рекомендації від 20.07.2017 № 21-рк**, в яких рекомендовано вжити заходів щодо перегляду умов ведення пенсійних

На виконання рекомендацій ПАТ «Ощадбанк» встановив 3 % річних на залишок коштів на карткових рахунках військових пенсіонерів	
Категорія клієнтів	Умови встановлення процентної ставки на рівні 3 % річних.
Нові клієнти	Відкриття карткового рахунку для зарахування пенсій військовим пенсіонерам. Підтвердити намір отримання підвищеної відсоткової ставки одним із способів: • автоматичне обслуговування в телефонному режимі; • у банкоматах/платіжних терміналах; • через систему «Ощад 24/7» (після технічної реалізації).
Діючі клієнти	Після перевипуску діючої платіжної картки та підтвердження наміру отримання підвищеної процентної ставки одним із способів: • автоматичне обслуговування в телефонному режимі; • у банкоматах/платіжних терміналах; • через систему «Ощад 24/7» (після технічної реалізації).
Отримання як основної, так і додаткової картки типу MasterCard Debit World є безкоштовним	

рахунків військових пенсіонерів (поточних звичайних або карткових), спрямованих на недопущення ущемлення інтересів споживачів (військових пенсіонерів).

Заходи ПАТ «Ощадбанк» щодо нарахування відсотків на залишки коштів саме за картковими рахунками (а не за поточними звичайними рахунками військових пенсіонерів з використанням ощадних книжок) здійснено на виконання вимог відповідних постанов НБУ, відповідно до яких банки України зобов'язані забезпечити до 01.01.2019 поступовий перехід на здійснення операцій з використанням платіжних карток із застосуванням балансових рахунків відповідних груп рахунків.

Враховуючи те, що ПАТ «Ощадбанк» виконано рекомендації, розгляд справи закрито.

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ ДЛЯ ВІДКРИТТЯ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ПЕНСІЙНОГО РАХУНКУ

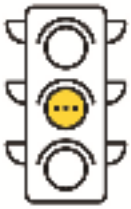

Щодо перегляду положень законодавства, яким виключні повноваження на відкриття та обслуговування пенсійних рахунків військових пенсіонерів надано ПАТ «Ощадбанк», Мінсоцполітики було розроблено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перерахунку пенсій осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», яким у тому числі передбачалися положення про виплату пенсій військовим пенсіонерам через уповноважені банки.

За інформацією Мінсоцполітики, проект змін не було підтримано окремими зацікавленими органами, у зв'язку із чим робота щодо перегляду положень законодавства триває.

РИНОК ПОСЛУГ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

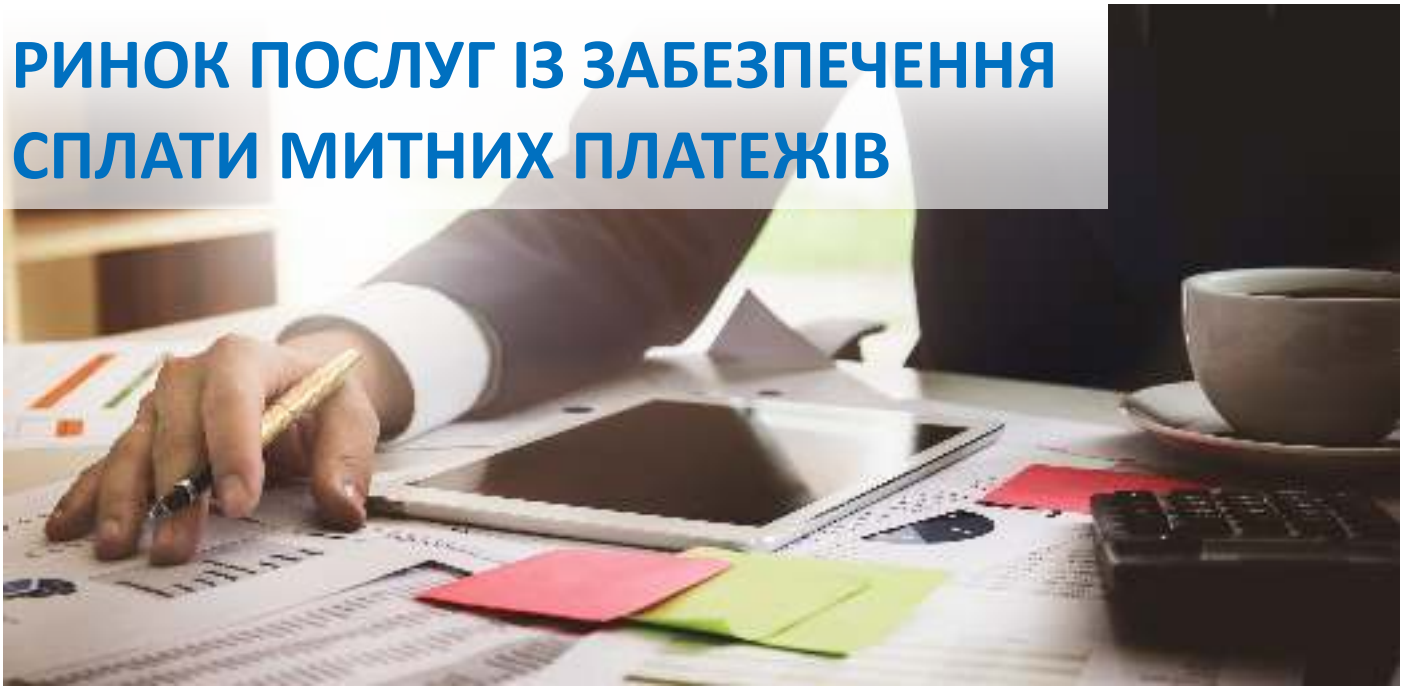

Одним із способів забезпечення сплати митних платежів є фінансові гарантії.

Положеннями Митного кодексу України (далі – МКУ) встановлено:

- критерії, яким повинна відповідати банківська установа, інша юридична особа, яка має намір одержати від центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, в установленому МКУ порядку повноваження гаранта;
- строк прийняття рішення про включення гарантів до реєстру не повинен перевищувати 30 календарних днів із дня надання центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, відповідних документів;
- взаємовідносини між центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, та гарантами регулюються на підставі укладених угод, в яких зазначається обов'язок гаранта безумовно сплатити суму митних платежів у разі невиконання відповідними особами зобов'язань перед органами доходів і зборів.

Тобто, умови надання фінансових гарантій, вимоги до гарантів, порядок отримання статусу гаранта регулюються положеннями МКУ.

АНТИКОНКУРЕНТНІ ДІЇ ДФС У ЧАСТИНІ НАДАННЯ СТАТУСУ ГАРАНТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

У звіті АМКУ за 2017 рік повідомлялося про проблематику ринку послуг із забезпечення сплати митних платежів та надання Державній фіскальній службі України (ДФС) обов'язкових для розгляду **рекомендацій № 15-рк від 27.04.2017**, відповідно до яких ДФС рекомендувалося:

- привести порядок ведення реєстру гарантів та форм фінансових гарантій, яким керується ДФС, у відповідність з положеннями МКУ у частині порядку включення гарантів до реєстру та укладення з ними відповідної угоди;
- до прийняття відповідного нормативно-правового акта центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, яким буде встановлено форми бланків фінансових гарантій, під час пого-

дження бланків гарантій, які пропонуються гарантами, керуватися положеннями чинного законодавства, яке регулює вказане питання;

- вжити заходів для включення в реєстр гарантів забезпечення сплати митних платежів, суб'єктів господарювання, які на квітень 2017 року отримали від ДФС підтвердження своєї відповідності вимогам до гаранта, передбаченим ч. 2 ст. 314 МКУ, та для укладення з ними відповідних угод.

ДФС повідомило АМКУ про розгляд зазначених рекомендацій. Однак моніторинг виконання рекомендацій показав наявність перешкод для розвитку конкуренції.

На початку 2018 року статус гаранта забезпечення сплати митних платежів мали:

- ПАТ АБ «Укргазбанк» (м. Київ) – з 24.10.2012;
- повне товариство «Велта П.М.С.Г. «Гарант-Сервіс» (м. Київ) – з 22.11.2012;
- командитне товариство «Бізнес Гарант» (приватне підприємство «ВІП БІЗНЕС» і компанія) (м. Вінниця) – з 27.01.2014.

У 2015 році ДФС повідомила ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» та ПАТ «Альфа-банк» про їх відповідність вимогам гаранта, а не про включення до реєстру, як це передбачено МКУ.

У період 2015 – 2018 років ДФС, керуючись внутрішнім документом (наказом), який не узгоджується з відповідними положеннями МКУ в частині порядку внесення інформації про гаранта до реєстру, не надала статусу гаранта вказаним банківським установам, мотивуючи це необхідністю доопрацювання положень угод, наданих зазначеними банками.

Вказаними діями ДФС створювалися бар'єри вступу на ринок послуг із надання фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів для банків, які отримали підтвердження відповідності вимогам гаранта, передбаченим МКУ, що може свідчити про створення несприятливих та дискримінаційних умов для їх діяльності порівняно з тими, що існували у 2012 та 2014 роках, коли до реєстру було включено інформацію про чинних гарантів.

Отже, зазначені дії (бездіяльність) ДФС містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних дій органу влади, які можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

У 2018 році Комітетом розпочато розгляд справи за ознаками вчинення ДФС порушення у вигляді антиконкурентних дій органу влади, які можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

У рамках розгляду справи ДФС було надано рекомендації № 15-рк від 25.10.2018, відповідно до яких ДФС рекомендувалося:

- ужити заходів для забезпечення дотримання положень МКУ під час прийняття рішень про включення гарантів до реєстру та усунення причин виникнення порушення у вигляді антиконкурентних дій органу влади.

За результатами розгляду рекомендацій ДФС повідомила про скасування наказу, яким керувалася під час внесення інформації про гаранта до реєстру, який не узгоджується з відповідними положеннями МКУ в частині порядку внесення інформації про гаранта до реєстру.

Отже, на ринку послуг із надання фінансових гарантій забезпечення сплати митних платежів усунуто перешкоди, які стримували розвиток конкуренції.

ІНСТИТУТИ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

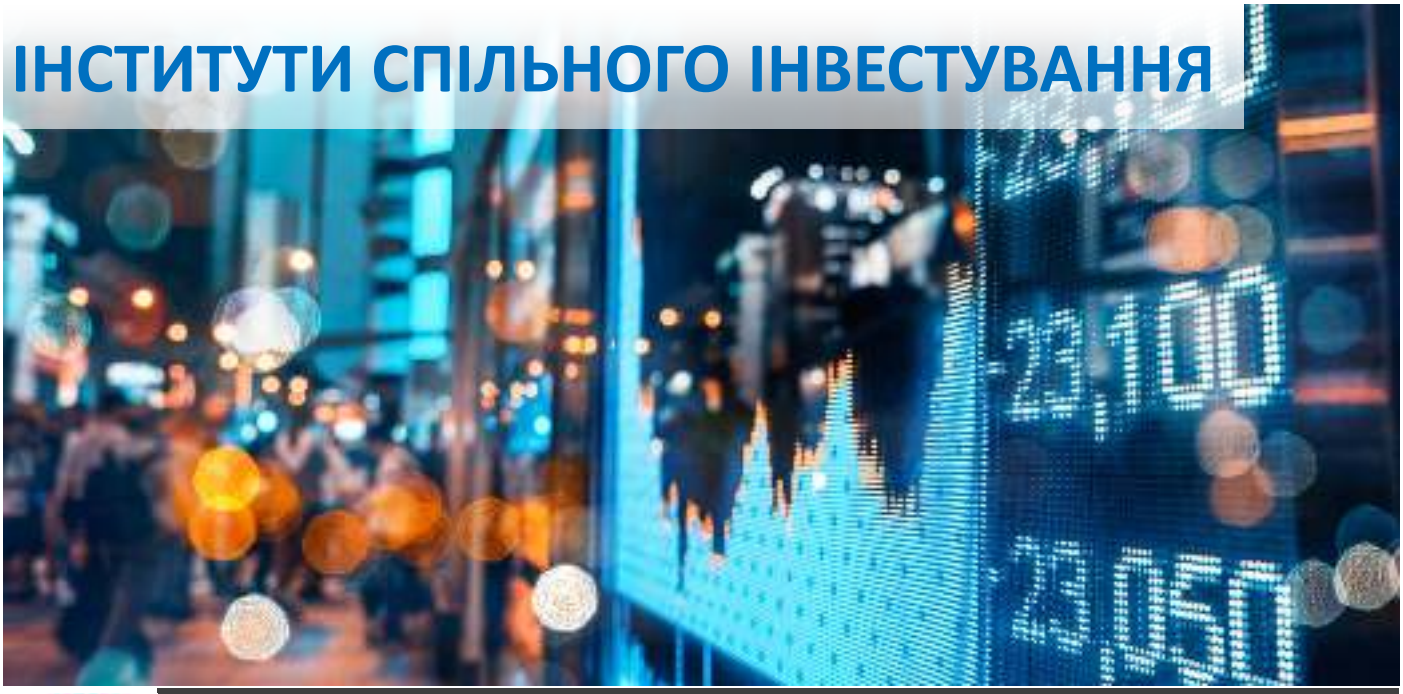

РИЗИК КОНЦЕНТРАЦІЇ РИНКІВ ІНСТИТУЦІЙНИМИ ІНВЕСТОРАМИ

Діяльність інституційних інвесторів цікавить національні органи із захисту конкуренції як в контексті оцінки можливого впливу інституційної власності на національні ринки, так і в контексті достатності повноважень щодо попередження концентрації ринків інституційними інвесторами.

Економічні і правові дослідження свідчать про те, що потенційно спільна власність інституційних інвесторів може мати негативний вплив на конкуренцію.

Так, за інформацією зарубіжних досліджень, у минулому спільні власники володіли мажоритарними або майже мажоритарними частками невеликої кількості компаній. У сучасній економіці інституційні інвестори володіють міноритарними частками багатьох конкуруючих суб'єктів у всіх сегментах ринку, часто маючи значні частки в більшості або в усіх провідних суб'єктах певного сегменту ринку.

Зазначене може свідчити про необхідність здійснення оцінки спільної власності згідно із чинним законодавством у сфері захисту економічної конкуренції з метою недопущення негативного впливу на конкуренцію.

Наукові дослідження свідчать про те, що потенційні негативні наслідки спільної власності для конкуренції полягають у тому, що спільна власність може:

- спонукати суб'єкта конкурувати менш інтенсивно, що призведе до підвищення цін і негативно вплине на конкуренцію;
- сприяти узгодженим (скоординованим) діям суб'єктів на відповідному ринку.

Питання щодо того, чи буде спільна власність негативно впливати на конкуренцію залежить від ряду факторів, зокрема характеру й рівня спільної власності, структури ринку, рішень акціонерів та управлінських рішень керівників.

У контексті законодавства про захист економічної конкуренції, а також формування обґрунтованої конкурентної політики, зростання спільної власності інституційних інвесторів потребує оцінки та встановлення ступеня можливого впливу на конкуренцію в кожному конкретному випадку.

РИНОК ПОСЛУГ ІЗ НАДАННЯ ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ УЧАСНИКА ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

ВСТАНОВЛЕННЯ ЗАМОВНИКОМ НЕОБҐРУНТОВАНИХ ВИМОГ ДО ТЕНДЕРНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ УЧАСНИКА ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Законом України «Про публічні закупівлі» визначено, що забезпечення тендерної пропозиції передбачає встановлення замовником процедури публічної закупівлі забезпечення виконання зобов'язань учасника перед замовником у вигляді такого забезпечення, як гарантія.

АМКУ розглянуто звернення народного депутата України щодо дій замовника публічних закупівель, які полягають у встановленні необґрунтованих вимог до тендерної документації учасника публічної закупівлі.

Так, тендерною документацією процедури публічних закупівель було встановлено, що:

- тендерна пропозиція супроводжується забезпеченням у формі банківської гарантії, яка повинна відповідати вимогам Уніфікованих правил для Гарантій за вимогою (URDG 758) у редакції Міжнародної торгової палати (далі – МТП) 2010 року.

Відповідність вказаним вимогам підтверджує Висновок щодо відповідності гарантії, наданої учасником тендерної закупівлі, вимогам Уніфікованих правил для гарантій за вимогою (URDG 758) у редакції МТП 2010 року, що видається на безкоштовній основі ICC Ukraine (Український національний комітет Міжнародної торгової палати).

В АМКУ 10.10.2018 було проведено нараду з питання дотримання законодавства про захист економічної конкуренції під час встановлення замовником у тендерній документації вимоги до учасника процедури закупівлі щодо необхідності отримання висновку про відповідність наданої ним фінансової гарантії вимогам Уніфікованих правил для гарантій за вимогою (URDG 758) у редакції МТП 2010 року.

У нараді взяли участь представники МЕРТ, НБУ, Асоціації «Незалежна асоціація банків України» та ICC Ukraine.

За результатами вказаної наради ICC Ukraine було скасовано постанову Правління ICC Ukraine № 5 від 30.03.2018 у частині видачі Комісією з питань прозорості державних закупівель Висновку щодо відповідності гарантії, наданої учасником тендерної закупівлі, вимогам Уніфікованих правил для гарантій за вимогою (URDG 758) у редакції МТП 2010 року. Отже, наразі усунуто причину вчинення можливих порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНЦІЇ

ЗАКОНОПРОЕКТНА ТА НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВЗАЄМОДІЯ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ

АМКУ у 2018 році працював над подальшим оновленням законодавчих засад державного захисту економічної конкуренції України відповідно до положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і завдань реформування національної економіки України.

За 2018 рік АМКУ розроблено 18 та прийнято 14 нормативно-правових актів, а саме: розроблено 8 проектів розпоряджень АМКУ, з яких прийнято 6; розроблено 4 проекти постанов КМУ, з яких прийнято 2; розроблено 7 проектів Законів України; прийнято 6 проектів постанов КМУ, розроблених у 2017 році.

У сфері взаємодії з державними органами АМКУ протягом 2018 року було опрацьовано 1547 проектів нормативно-правових актів, рішень інших органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, адміністративно-господарського управління та контролю. З них відмовлено в погодженні 363 документів. Надано зауваження та пропозиції до 143 проектів актів щодо приведення їх у відповідність із вимогами законодавства про захист економічної конкуренції. У 69 випадках пропозиції органів АМКУ були враховані.

ПРОЕКТИ РОЗПОРЯДЖЕНЬ АМКУ, ПРИЙНЯТІ У 2018 РОЦІ:

Розпорядження АМКУ від 31.05.2018 № 10-рп «Про внесення змін до Типових вимог до вертикальних узгоджених дій суб'єктів господарювання стосовно постачання та використання товарів»;

Розпорядження АМКУ від 16.03.2018 № 7-рп «Про затвердження Порядку стажування громадян з числа молоді в апараті АМКУ»;

Розпорядження АМКУ від 16.03.2018 № 6-рп «Про внесення змін до Інструкції про порядок забезпечення доступу до публічної інформації в АМКУ»;

Розпорядження АМКУ від 09.11.2018 № 21-рп «Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів АМКУ»;

Розпорядження АМКУ від 13.09.2018 № 18-рп «Про затвердження Змін до Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги»;

Розпорядження АМКУ від 19.07.2018 № 15-рп «Про затвердження Змін до Порядку, форм та вимог щодо подання АМКУ інформації про чинну державну допомогу суб’єктам господарювання».

Стосовно проектів розпоряджень АМКУ, розроблених у 2018 році, на засіданні АМКУ від 19.02.2019 було схвалено проект розпорядження АМКУ «Про затвердження Положення про порядок вилучення, обліку, зберігання та повернення доказів та накладення арешту».

Типові вимоги до узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів АМКУ

Виконання передбаченого ч. 1 ст. 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» завдання щодо здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції в частині запобігання, виявлення та припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та контролю за узгодженими діями суб'єктів господарювання передбачає виникнення відносин між АМКУ та суб'єктами господарювання, які вчиняють узгоджені дії.

Відповідно до зазначених вище положень ст. 6 Закону вчинення узгоджених дій суб'єктів господарювання, які призводять чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом. Ч. 2 ст. 52 Закону передбачає накладення за порушення у вигляді антиконкурентних узгоджених дій штрафів у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що передував року, в якому накладається штраф. Отже, вчинення антиконкурентних узгоджених дій створює для суб'єктів господарювання істотні ризики.

Ст. 10 Закону передбачає можливість індивідуального дозволу АМКУ на узгоджені дії суб'єктів господарювання, які хоч і можуть призвести до недопущення, усунення, обмеження конкуренції, але їхні учасники доводять наявність позитивних суспільно-економічних наслідків, зазначених у Законі. Проте режим індивідуального отримання дозволів на узгоджені дії створює для суб'єктів господарювання додаткові трансакційні витрати та складності у провадженні господарської діяльності.

Отже, визначення типових вимог до певних категорій узгоджених дій суб'єктів господарювання має на меті мінімізацію ризиків суб'єктів господарювання бути притягнутими до відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції за одночасного усунення додаткових трансакційних витрат і створення сприятливих умов для здійснення ними господарської діяльності.

Ця мета досягнута прийнятими АМКУ Типовими вимогами до узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів АМКУ.

Проект розпорядження АМКУ
«Про затвердження Змін до Положення про концентрацію»

З метою усунення невідповідності Положення про порядок подання заяв до АМКУ про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання, затвердженого розпорядженням АМКУ від 19 лютого 2002 року № 33-р, зареєстрованого в Мін'юсті 21 березня 2002 року за № 284/6572 (Положення про концентрацію), ст. 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у частині визначення терміну «єдиний майновий комплекс», а також із метою виконання п. 2 ст. 256 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію), у частині забезпечення імплементації норм ст. 5 Регламенту ЄС № 139/2004 від 20 січня 2004 року щодо контролю за концентрацією суб'єктів господарювання, АМКУ розроблено проект розпорядження «Про затвердження Змін до Положення про концентрацію».

Проект розпорядження передбачає внесення змін до Положення про концентрацію в частині запровадження визначення «єдиний майновий комплекс» та його застосування при наданні дозволів на концентрацію.

Водночас, з метою імплементації ст. 5 (2) Регламенту ЄС щодо обчислення порогових показників при концентраціях, проектом розпорядження пропонується доповнити п. 1 р. VI «Механізм обчислення показників учасників концентрації» відповідними положеннями.

Проект розпорядження розміщено на офіційному веб-сайті АМКУ разом з аналізом регуляторного впливу, з метою одержання пропозицій та зауважень.

Прийняття проекту розпорядження удосконалить процедури надання дозволів на концентрації, створить дієвий механізм обчислення показників учасників концентрації у разі, коли концентрація полягає в набутті контролю над частиною суб'єкта господарювання. Зазначене матиме наслідком скорочення випадків, за наявності яких суб'єктам господарювання необхідно отримувати в АМКУ дозвіл на концентрацію.

Також прийняття проекту розпорядження забезпечить виконання п. 2 ст. 256 Угоди про асоціацію.

Проект розпорядження АМКУ «Про затвердження Порядку погодження Правил професійної етики у конкуренції»

Відповідно до ст. 33 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» суб'єкти господарювання за сприяння Торгово-промислової палати України та інших заінтересованих організацій можуть розробляти правила професійної етики у конкуренції для відповідних сфер господарської діяльності, а також для певних галузей економіки. Правила професійної етики у конкуренції погоджуються АМКУ в установленому ним порядку.

Зазначена норма передбачає встановлення АМКУ порядку погодження Правил професійної етики у конкуренції, який наразі відсутній в АМКУ, та погодження правил професійної етики здійснюється за процедурою, визначеною відповідним структурним підрозділом АМКУ.

Наразі відсутній нормативний акт, який встановлював би порядок погодження АМКУ Правил професійної етики у конкуренції, що має наслідком правову невизначеність у цьому питанні. У зв'язку із цим виникла необхідність розроблення проекту розпорядження, яким встановлюється чітка процедура погодження АМКУ Правил професійної етики у конкуренції, розроблених суб'єктами господарювання для відповідних сфер господарської діяльності та для певних галузей економіки.

З метою узагальнення підходів до застосування поняття контролю під час застосування законодавства про захист економічної конкуренції, відображення загальних принципів, які використовує АМКУ при оцінці різних трансакцій та окремих типів угод Комітетом схвалено **Методичні рекомендації щодо застосування поняття контролю**, які затверджено протокольним рішенням Комітету від 01.11.2018.

Методичні рекомендації можуть застосовуватися для визначення складу суб'єкта господарювання – групи осіб під час визначення становища суб'єктів господарювання на товарному ринку, надання дозволів на концентрацію, під час дослідження ринків, розслідувань у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Також АМКУ розроблено за участю експертів Twinning, з урахуванням підходів і досвіду органів захисту конкуренції ЄС, та надано 16 березня 2018 року **Рекомендаційні роз'яснення щодо порядку застосування ч. 1 ст. 25 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (щодо оцінки негоризонтальних концентрацій) № 13-рр**, які затверджено протокольним рішенням № 17 п. 5.

Метою зазначених Рекомендаційних роз'яснень є забезпечення однакового застосування норм частини першої ст. 25 Закону під час розгляду заяв та справ про надання дозволу на негоризонтальні (вертикальні та конгломератні) концентрації суб'єктів господарювання.

У Рекомендаційних роз'ясненнях містяться визначення вертикальних та конгломератних концентрацій суб'єктів господарювання, зазначено основні групи чинників, що мають аналізуватися під час оцінки таких концентрацій, послідовність і порядок цього аналізу, а також випадки, за яких ті або інші його складові є необхідними. Для кожного із зазначених випадків наводяться методи оцінки здатності та мотивації, утворених внаслідок вертикальних або конгломератних концентрацій суб'єктів господарювання, обмежувати конкуренцію на товарних ринках.

У 2018 році АМКУ було зведено масштабний **Огляд судової практики ВГСУ та ВСУ з питань застосування законодавства про захист економічної конкуренції** з питань:

- монопольного (домінуючого) становища на рину та зловживання ним;
- антиконкурентних узгоджених дій;
- антиконкурентних дій органів влади;
- недобросовісної конкуренції;
- порушень, пов'язаних із запитуванням інформації, проведенням перевірок;
- економічної концентрації;
- оскарження рішень, розпоряджень органів Комітету;
- виконання рішень органів Комітету;
- дотримання норм процесуального права.

З метою вдосконалення роботи центральних органів виконавчої влади та покращення функціонування системи виконавчої влади в цілому Комітетом у 2018 році було розроблено 4 проекти постанов КМУ. Крім цього, у 2018 році прийнято 6 проектів постанов КМУ, розроблених АМКУ у 2017 році.

ПРОЕКТИ ПОСТАНОВ КМУ, РОЗРОБЛЕНІ АМКУ У 2018 РОЦІ:

- проект постанови «Про внесення змін у додаток 1 до постанови КМУ від 8 листопада 2017 р. № 822-029»;
- проект постанови «Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища»;
- проект постанови «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у вугільній галузі»;
- проект постанови «Про внесення зміни у додаток 1 до постанови КМУ від 5 квітня 2014 р. № 85».

ПРИЙНЯТІ ПРОЕКТИ ПОСТАНОВ КМУ, РОЗРОБЛЕНІ АМКУ У 2017 РОЦІ:

Постанова КМУ від 11 січня 2018 року № 11 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників»;

Постанова КМУ від 31 січня 2018 року № 33 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць»;

Постанова КМУ від 31 січня 2018 року № 36 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання»;

Постанова КМУ від 7 лютого 2018 року № 57 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва»;

Постанова КМУ від 7 лютого 2018 року № 118 «Про затвердження критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність»;

Постанова КМУ від 28 листопада 2018 року № 1086 «Про внесення зміни у додаток 1 до постанови КМУ від 5 квітня 2014 р. № 85».

Проект Закону України «Про вихід з Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики»

Проект розроблено на виконання Указу Президента України від 19.05.2018 № 139 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 травня 2018 року «Про припинення дії для України окремих міжнародних договорів, укладених у рамках Співдружності Незалежних Держав» та з метою захисту національних економічних інтересів, незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України.

Проектом Закону пропонується вийти Україні з Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики від 25 січня 2000 року, ратифікованого із застереженнями Законом України від 16 січня 2003 року № 449-IV.

ПРОЕКТИ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ, РОЗРОБЛЕНІ АМКУ У 2018 РОЦІ:

- проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення їх у відповідність із законодавством про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- проект Закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- проект Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- проект Закону «Про денонсацію Договору про проведення узгодженої антимонопольної політики від 25 січня 2000 року»;
- проект Закону «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо захисту економічної конкуренції»;
- проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» щодо підвищення ефективності виконання рішень Антимонопольного комітету».

Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо захисту економічної конкуренції»

Проект Закону передбачає внесення змін до ст. 38 Кодексу щодо строків накладення адміністративного стягнення за порушення порядку подання інформації та виконання рішень, а також створення перешкод працівникам АМКУ та його територіальних відділень у проведенні перевірок (запропонована редакція ст. 166^4 Кодексу). Зокрема, пропонується встановити, що адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, передбаченого в тому числі ст. 166^4 Кодексу, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Крім того, проектом Закону пропонується виключення ст. 164^3, 166^1 - 166^3 КУпАП як таких, що є застарілими та не відповідають чинному законодавству у сфері захисту економічної конкуренції.

Також проектом Закону пропонується підвищити розміри адміністративних штрафів, які накладаються на посадових осіб та працівників суб'єктів правопорушень законодавства про захист економічної конкуренції, до ефективного рівня.

Також АМКУ **продовжує здійснювати супровід законопроектів № 6723 та № 6746, які 09.11.2017 на пленарному засіданні ВРУ були прийняті за основу в першому читанні.**

Проект Закону України № 6723 від 14.07.2017 «Про внесення змін до деяких законів України про захист економічної конкуренції», внесений народним депутатом Іванчуком А.В. Предметом зазначеного законопроекту є внесення змін до Законів України «Про захист економічної конкуренції» та «Про Антимонопольний комітет України» з метою підвищення ефективності діяльності органів АМКУ у сфері захисту економічної конкуренції.

Проект Закону України № 6746 від 17.07.2017 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення принципів процесуальної справедливості та підвищення ефективності проваджень у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції», внесений народними депутатами України Пташник В.Ю. та іншими, також спрямовано на підвищення інституційної спроможності органів АМКУ. Зазначений проект Закону прийнято ВРУ в другому читанні 07.02.2019.

Проект Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні

Концепція державної політики розвитку та захисту конкуренції в Україні (далі – Концепція) визначає засади формування та реалізації єдиної та цілісної державної політики у сфері розвитку та захисту конкуренції та обмеження монополізму в Україні (далі – Національна конкурентна політика).

Концепція передбачає формування єдиного розуміння політики розвитку та захисту конкуренції на всіх рівнях державотворення, встановлення засад та принципів реалізації такої політики, визначає проблеми сьогодення у сфері конкуренції та шляхи їх вирішення для сталого економічного зростання та підвищення добробуту суспільства.

Національна конкурентна політика визначається як система дій, регулятивних заходів, нормативно-правових актів і фінансових пріоритетів органів державної влади, яка спрямована на розвиток та врегулювання взаємовідносин між учасниками економічних взаємин, покращення/вдосконалення якості конкурентного ринкового середовища з метою підвищення продуктивності, захисту інтересів споживачів та національного економічного зростання.

Ефективна конкуренція між суб’єктами господарювання є необхідною передумовою успішного функціонування та сталого розвитку економіки, рушієм продуктивності та інноваційності підприємницької діяльності, запорукою суспільного добробуту. Вільне змагання суб'єктів господарювання-підприємців забезпечує встановлення цін на рівні, що призводить до оптимального розподілу суспільних ресурсів, сприяє підвищенню рівня організації господарської діяльності та здійсненню науково-технічного прогресу. Ефективна економіка, як наслідок, відповідно забезпечує підвищення ефективності на одиницю ресурсів, що використовуються, сприяючи зростанню продуктивності. Висока та динамічна продуктивність капіталу, як інвестиційна складова, та продуктивність праці, як соціальна складова, є запорукою зростання загального добробуту.

У результаті реалізації зазначеної стратегії планується отримати такі результати:

- зниження рівня монополізації та концентрації товарних ринків;
- інтенсифікація вступу нових суб’єктів господарювання на товарні ринки;
- мінімізація негативного впливу на економічну конкуренцію, що виникає внаслідок антиконкурентних дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також недостатньо ефективного державного регулювання товарних ринків;
- зменшення негативного впливу на економічну конкуренцію внаслідок порушення вимог законодавства про захист економічної конкуренції, захист інтересів суб’єктів господарювання та споживачів;
- прийняття рішень із питань економічної політики з урахуванням цілей і завдань політики розвитку конкуренції;
- гармонізація законодавства про захист економічної конкуренції з європейським законодавством у відповідній сфері;
- формування в суспільстві позитивного ставлення до економічної конкуренції як фундаментальної суспільної цінності.

28 грудня 2018 року АМКУ було схвалено проект Концепції державної політики розвитку та захисту економічної конкуренції в Україні

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ТА ЗАХОДИ ДЛЯ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ:

Сприяння розвитку конкурентного середовища:

- зняття регуляторних бар'єрів доступу на ринки, запобігання їх створенню;
- стимулювання вступу нових учасників на потенційно конкурентні ринки;
- моніторинг та аналіз стану конкурентного середовища в Україні.

Дотримання та забезпечення рівності умов конкурування:

- врахування принципу конкурентного нейтралітету в діяльності державних органів, встановлення недискримінаційних, однакових для всіх суб'єктів господарювання умов здійснення господарської діяльності;
- забезпечення недискримінаційного доступу постачальників до публічних закупівель;
- контроль за допустимістю державної допомоги суб'єктам господарювання для конкуренції;
- формування нових підходів щодо створення та діяльності державних та комунальних підприємств із метою запобігання спотворюючого ефекту від їх діяльності на конкуренцію на ринках.

Вдосконалення державного захисту конкуренції:

- ефективне запобігання, виявлення та припинення найбільш поширених видів антиконкурентної поведінки;
- вдосконалення правових засад правозастосовної діяльності АМКУ;
- посилення незалежності та інституційної спроможності АМКУ.

Взаємодія та функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо забезпечення розбудови конкурентного середовища та ефективного захисту конкуренції:

- забезпечення проконкурентного характеру державної економічної політики в діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- вдосконалення державного регулювання монополізованих ринків, зокрема, ринків природних монополій та телекомунікацій;
- залучення державних органів до моніторингу передумов і стану конкурентного середовища на окремих галузевих та регіональних ринках.

Адвокатування конкуренції:

- оцінка впливу нормативно-правових актів та рішень державних органів на конкуренцію;
- надання державним органам, органам місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання рекомендацій щодо сприяння розвитку та захисту конкуренції;
- роз'яснення законодавства про захист економічної конкуренції;
- формування в суспільстві розуміння та сприйняття добросовісної конкуренції як базової цінності ринкової економіки та демократичного суспільства.

РОЗВИТОК КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА

Одним із основних завдань конкурентного відомства є контроль за дотриманням конкурентного законодавства, що дозволяє підтримувати здорову конкуренцію на товарних ринках та сприяти її розвитку. Однак одного лише правозастосування недостатньо для забезпечення виконання цього завдання в повному обсязі. Тому конкурентні відомства в усьому світі велику увагу приділяють так званому адвокатуванню конкуренції.

Адвокатування конкуренції – це підтримка конкуренції за допомогою інших, ніж правозастосування, заходів, зокрема, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи та оцінки впливу на конкуренцію регуляторних актів. Одним із найбільш вагомих напрямів адвокатування конкуренції є проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи, спрямованої на громадськість і ЗМІ за допомогою комунікації.

Так, у 2018 році в напрямі адвокатування конкуренції зусилля АМКУ були спрямовані на налагодження тісної взаємодії АМКУ з громадськістю та засобами масової інформації, що є невід'ємною складовою інформування населення про діяльність органів АМКУ та формування проконкурентної свідомості громадян.

Громадська рада при АМКУ

Громадська рада при АМКУ є постійно діючим колегіальним виборним органом (консультативно-дорадчим), метою діяльності якого є здійснення координації заходів, пов'язаних із проведенням консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики у сфері захисту економічної конкуренції, для врахування громадської думки в процесі підготовки, прийняття та реалізації рішень АМКУ.

За період діяльності складу Громадської ради 2017-2018 рр. було скликано та проведено 7 засідань. Крім того, здійснювалась робота комітетів Громадської ради, зокрема, правового, яким було проведено 5 засідань із порядком денним щодо попереднього розгляду проектів положень, проектів рішень, а також ініціатив членів Громадської ради при АМКУ про внесення змін до законодавства щодо розвитку конкуренції, які розглядались на засіданнях Громадської ради.

За 2018 рік члени Громадської ради при АМКУ взяли участь у **22** різноманітних публічних заходах, організованих АМКУ.

З 2017 року з метою налагодження моніторингу громадської думки з питань, що належать до компетенції АМКУ, на офіційному веб-порталі відомства було запроваджено рубрику «Опитування», зокрема, у 2018 році проведено 124 електронних консультації з громадськістю, члени Громадської ради взяли участь в 11, з яких у 9-ти випадках було враховано думку членів Громадської ради.

При створенні позитивного іміджу та інформуванні громадськості та ЗМІ у 2018 році АМКУ приділив значну увагу каналам комунікації.

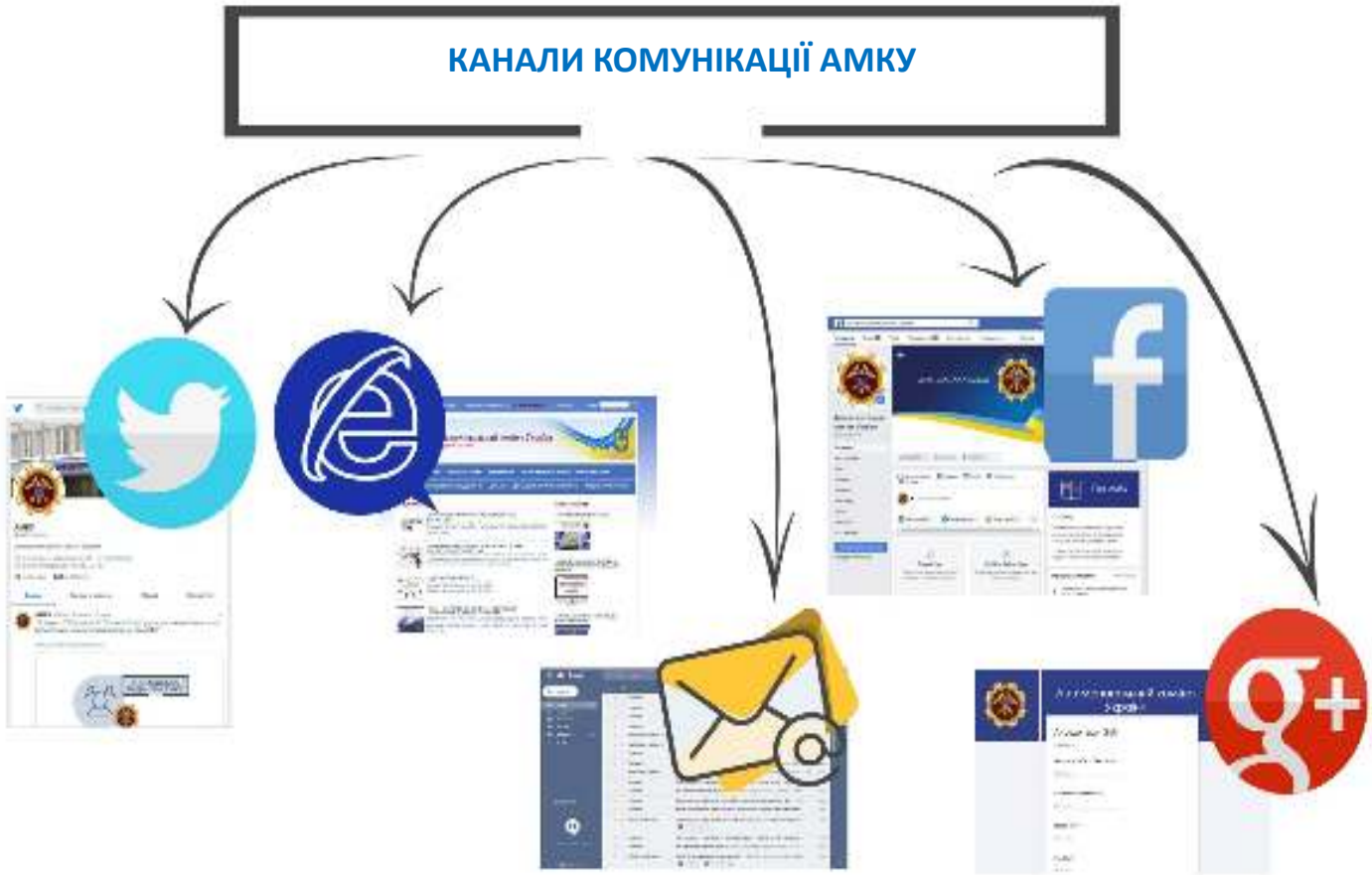

Так, до **бази розсилки ЗМІ** електронною поштою додано понад **100 ЗМІ**, у тому числі й телеканалів, що сприяло підвищенню оперативної взаємодії відомства зі ЗМІ та більшій зацікавленості телебачення в роботі АМКУ.

Також у 2018 році було розроблено **Google-форму** з метою технічного спрощення процесу акредитації / реєстрації журналістів / представників громадськості, що у свою чергу сприяло їх безперешкодному доступу до заходів, організованих АМКУ.

Велику увагу у 2018 році відомство приділяло іміджу, зокрема, загальному **дизайну та створенню власних комунікаційних продуктів**. За рік роботи в цьому напрямі було розроблено понад 40 інформаційних матеріалів (інфографік, графічних малюнків, запрошень та плажок), як наслідок, зросла й кількість надісланих запитів громадськості до АМКУ.

АМКУ в межах своїх повноважень, під час досліджень певної сфери ринку, вироблення узагальнюючих практик та звітування про свою діяльність, проводив форуми, робочі зустрічі, круглі столи, семінари, відкриті засідання та інші заходи за участю як суб'єктів господарювання, так і представників громадськості.

Зокрема, для окреслення питань, що виникають під час дослідження певного ринку, АМКУ організовує круглі столи та робочі зустрічі із суб'єктами господарювання під керівництвом Голови, державних уповноважених та профільних департаментів АМКУ для ЗМІ та представників громадськості.

Форми взаємодії з громадськістю у 2018 році, шт

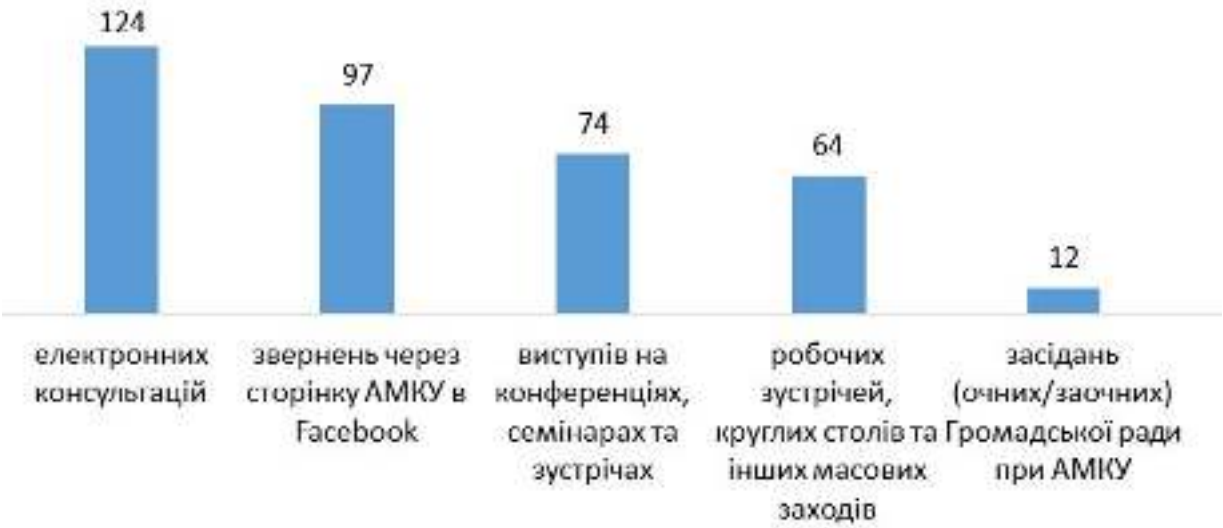

Необхідним інструментом дотримання демократичних принципів відкритості та прозорості в діяльності АМКУ, а також забезпечення конституційних прав громадян на інформацію є налагодження двостороннього діалогу відомства з громадянами за допомогою різних комунікативних каналів та інструментів, зокрема, оперативної обробки **журналістських запитів** з актуальних питань діяльності, що характеризує високий ступінь довіри між громадянами та АМКУ.

В умовах активного розвитку **соціальних медіа** у 2018 році особливу увагу було приділено сторінці АМКУ в мережі Facebook:

- оновлено її дизайн;
- опубліковано листівки-привітання;
- проведено 10 прямих відеотрансляцій (у тому числі прес-брифінгів та робочих зустрічей);
- опубліковано 416 новин.

Така активність АМКУ в соціальній мережі збільшила інтерес громадянського суспільства до роботи відомства.

Зросла й кількість уподобань публікацій АМКУ, що свідчить про збільшення охоплення аудиторії та перегляд новин читачами в новинній стрічці.

Запити ЗМІ, що надійшли до АМКУ, шт

Кількість читачів офіційної сторінки АМКУ у Facebook, осіб

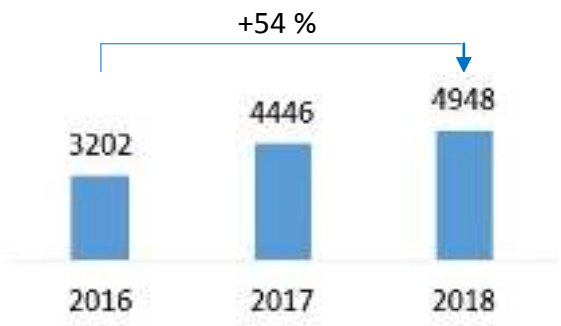

Не менш важливим каналом комунікації АМКУ з громадськістю є **офіційний веб-портал АМКУ**, особливість якого полягає в тому, що він містить велику кількість нормативно-правових актів, порядків денних, рішень, попередніх висновків та інших документів, що доносяться до відома громадськості лише через цей канал комунікації.

Така автентичність веб-порталу АМКУ свідчить про велику активність аудиторії та високий рівень довіри до цього ресурсу при формуванні позитивного іміджу відомства.

Варто зазначити, що у 2018 році АМКУ було зроблено значні кроки в напрямі реформування веб-порталу, зокрема, розроблено ідентичні графічні матеріали спеціально під формат порталу та оновлено рубрики, що сприяло забезпеченню зручності пошуку та покращенню сприйняття інформації читачами.

Також **реформовано інформаційний дайджест АМКУ —** приведено його графічний дизайн у відповідність із сучасними тенденціями, докорінно змінено форму подачі інформації, що сприяло його більшій доступності для пересічних громадян порівняно з минулою орієнтацією дайджесту для професійної спільноти у сфері антимонопольного права.

Оприлюднення інформаційних матеріалів на офіційному веб-порталі АМКУ за 2018 рік, шт

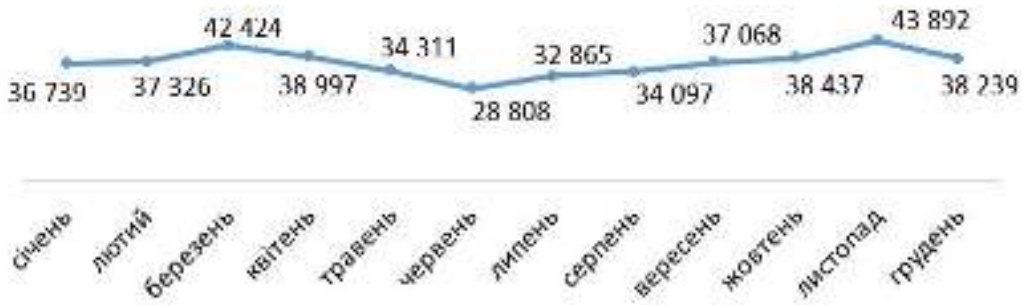

За даними Bigmir analytics, аудиторія веб-порталу у 2018 році зросла і становила 45 999 відвідувачів, що на 2 107 осіб більше порівняно з 2017 роком.

Інформаційний дайджест АМКУ у новому форматі

Оцінка інформаційного середовища — це аналіз сукупності індивідів, організацій і систем, які збирають, обробляють, розповсюджують та взаємодіють з інформацією. Вихідні дані для цього може забезпечити моніторинг медіа.

Моніторинг — це отримання оброблених даних про медіаполе певного об'єкта на основі всіх джерел інформації на певній території або їх вибірки. Проводиться він за допомогою контент-аналізу повідомлень, релевантних для об'єкта моніторингу, які відбираються на основі попередньо сформованого набору ключових слів.

Такий моніторинг від LooqMe збільшив присутність відомства в інформаційному просторі, поінформованість та оперативне реагування АМКУ на певні події, що безпосередньо позитивно вплинуло на якість взаємодії зі ЗМІ в цілому.

Динаміка згадувань за 2018 рік, шт

(усі згадування в розрізі ключових слів)

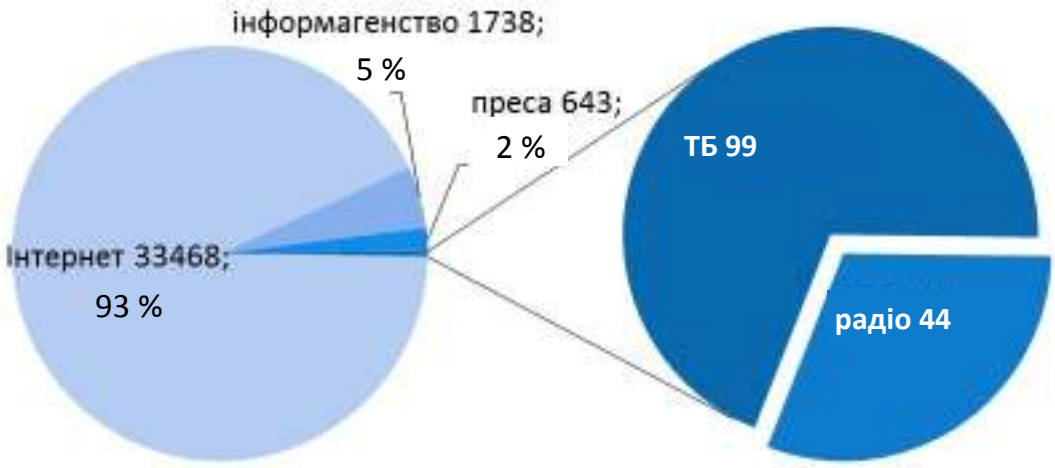

Динаміка згадувань за 2018 рік, шт

(усі згадування в розрізі типів ЗМІ)

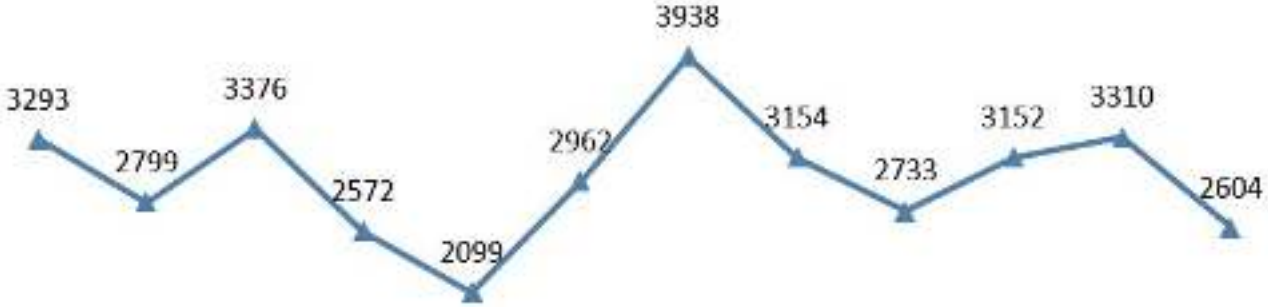

Тональність згадувань у традиційних ЗМІ, шт

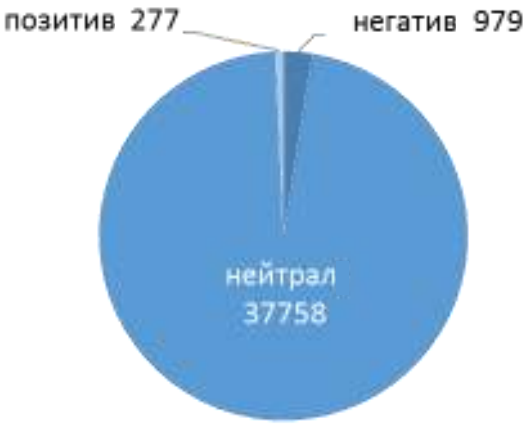

Як видно з графіків моніторингу інформаційного простору за 2018 рік, АМКУ має високу динаміку згадувань та низьку негативну тональність, що свідчить про високу довіру та позитивний імідж відомства в інформаційному просторі.

Розподіл пошукових запитів у Google, шт

**За даними «LooqMe».*

РОЗГЛЯД ЗВЕРНЕНЬ ГРОМАДЯН ТА ЗАПИТІВ НА ПУБЛІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про звернення громадян» органи АМКУ розглядають звернення громадян з урахуванням норм положень Законів України «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист економічної конкуренції» та «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Протягом 2018 року до органів АМКУ звернулось 7823 особи, із них поштою – 5976 осіб.

Структура звернень громадян , шт

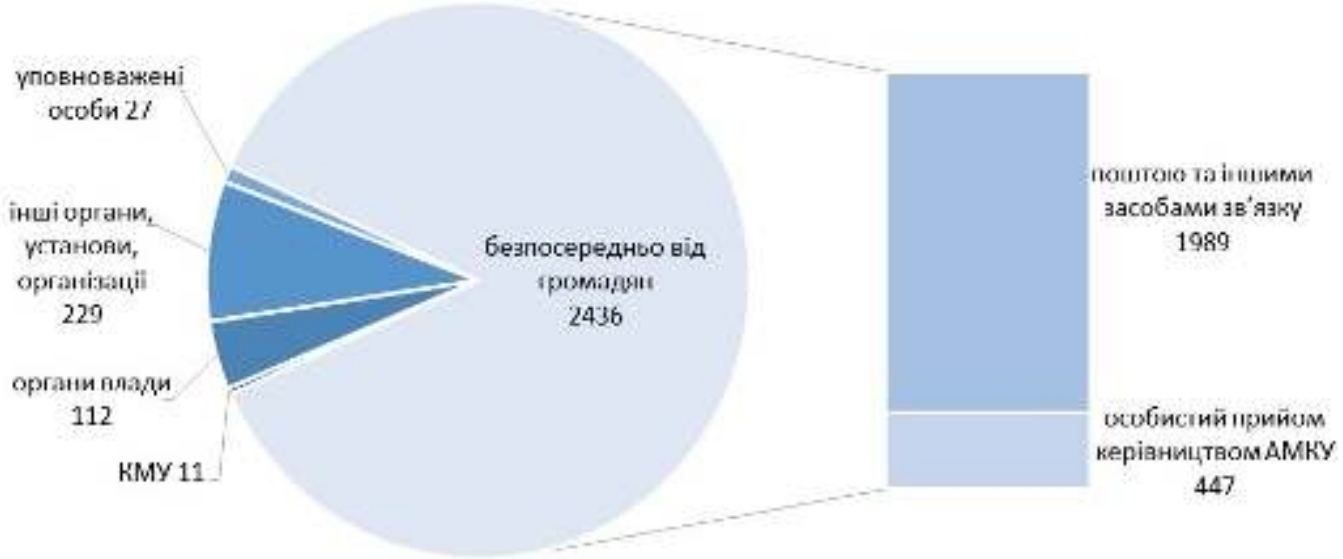

Кількість колективних звернень, що надійшли до органів АМКУ, становить 204 одиниці.

Повторно до АМКУ протягом 2018 року громадяни звертались у 39 випадках.

Структура звернень громадян за видами, шт

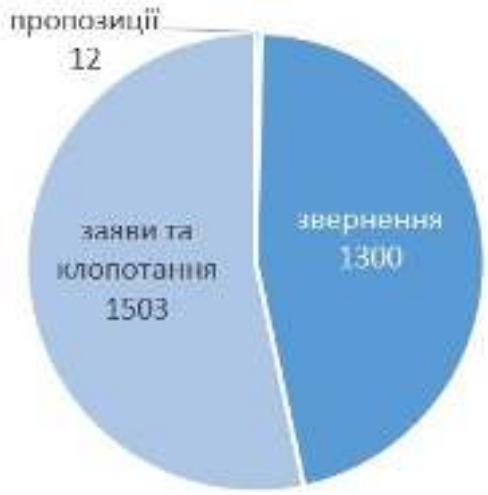

Кількість звернень, на які було надано роз'яснення або необхідну інформацію з порушених питань, становить **1511**.

Керівництво АМКУ т римає на особистому контролі розгляд звернень громадян та забезпечує проведення першочергового особистого прийому жінок, яким присвоєно почесне звання України «Мати-героїня», інвалідів Великої Вітчизняної війни, Героїв Соціалістичної Праці, Героїв Радянського Союзу, Героїв України тощо. Приділяється особлива увага вирішенню проблем, з якими звертаються ветерани війни та праці, інваліди, громадяни, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, багатодітні сім'ї, одинокі матері та інші громадяни, які потребують соціального захисту та підтримки.

Протягом звітного періоду до АМКУ звернулися 2 інваліди Великої Вітчизняної війни. Від ветеранів війни та праці, багатодітних сімей та інших громадян, які потребують соціального захисту і підтримки, надійшло 2813 звернень від загальної кількості звернень.

Основну частину заявників, які звертаються до АМКУ згідно з нормами Закону України «Про звернення громадян», становлять люди похилого віку, пенсіонери, ветерани війни та праці, діти війни, інваліди, соціально незахищені верстви

населення, службовці та громадяни різного соціально-професійного стану.

За результатами аналізу стану розгляду звернень громадян за 2018 рік встановлено, що фахівцями органів АМКУ із загальної кількості 2815 звернень громадян:

- надано необхідну інформацію та позитивно вирішено питання, з якими вони звертались, у 1584 випадках;
- надіслано звернення на розгляд за належністю іншому органу влади, установі, організації у 777 випадках;
- відмовлено в задоволенні клопотання, запиту, скарги у 29 випадках;
- 6 звернень громадян було повернуто авторам відповідно до ст. 5 і 7 Закону України «Про звернення громадян», а саме звернень, що були оформлені без дотримання вимог зазначеного Закону або не містили необхідних даних для прийняття обґрунтованого рішення;
- 15 звернень громадян були визначені анонімними, що не підлягають розгляду відповідно до ст. 8 Закону України «Про звернення громадян», а саме, звернень без зазначення місця проживання, не підписаних авторами, тих, з яких неможливо встановити авторство.

На 31.12.2018 на стадії розгляду (вирішення) заяв і скарг громадян у системі органів АМКУ знаходилося 404 звернення громадян.

Протягом 2018 року всі звернення були розглянуті згідно з термінами, передбаченими чинним законодавством.

За результатами співпраці АМКУ з державною установою «Урядовий контактний центр» протягом 2018 року було опрацьовано 100 звернень громадян.

Значна частка цих звернень стосувалася зростання цін на продовольчі товари, пально-мастильні матеріали, в тому числі бензин та дизельне пальне; зростання цін на скраплений газ у балонах для населення; неналежної якості житлово-комунальних послуг, встановлення економічно необґрунтованих тарифів та здійснення неправомірних дій при укладанні угод суб'єктами господарювання з населенням; дій енергопостачальних компаній у частині безпідставного припинення електропостачання до житла громадян; нарахування штрафних санкцій за порушення обліку, порядку споживання чи термінів оплати електричної енергії; обґрунтованості підвищення тарифів на телекомунікаційні послуги; умов договорів на надання телефонного зв'язку та перерахунку абонентної плати; вимог банку щодо застрахування об'єкта кредитування лише в страховій компанії, акредитованій банком; дій банків щодо підвищення відсотків за кредитами тощо. Усі ці звернення були перенаправлені згідно зі ст. 7 Закону України «Про звернення громадян» до відповідних органів влади.

Значна кількість звернень громадян стосувалася зростання цін на пально-мастильні матеріали, у тому числі бензини, дизельне пальне та скраплений газ як моторне пальне. Під час розгляду вказаних звернень громадян поінформовано, що з метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції на ринках моторних бензинів, дизельного пального та скрапленого газу як моторного пального Комітет, відповідно до його компетенції, вживає передбачених законодавством заходів, коли виявлено, що дії операторів ринку не відповідають конкурентному законодавству, зокрема, якщо ціни на світлі нафтопродукти встановлені внаслідок зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку або через антиконкурентні узгоджені дії операторів.

Слід зазначити, що громадяни мають право звернутися в АМКУ, на підставі Закону України «Про захист економічної конкуренції», із заявою про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Заяви про порушення законодавства про захист економічної конкуренції розглядаються Комітетом, зокрема, на підставі Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням АМКУ від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження АМКУ від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами).

У разі доведення громадянами, що дії відповідачів містять ознаки порушення законодавства про

захист економічної конкуренції, органи АМКУ розпочинають справи, надають рекомендації за результатами розгляду заяв про порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Органи АМКУ приділяють однакову увагу зверненням громадян незалежно від місця проживання.

Відповідно до аналізу повторних звернень громадян, що надійшли до АМКУ, останні спричинені, головним чином, нормативно-правовою неврегульованістю та неможливістю вирішення питань заявниками самостійно, без втручання органів влади, а також відсутністю чинного порядку оскарження прийнятих рішень, відсутністю законних підстав чи джерел фінансування для вирішення того чи іншого питання, що призводить до невдоволення окремих громадян.

Результати роботи із зверненнями громадян перебувають на постійному контролі керівництва АМКУ.

Особистий прийом громадян керівництвом АМКУ, головами територіальних відділень, їх заступниками здійснюється відповідно до затверджених графіків.

З метою забезпечення оперативного реагування органів АМКУ на найбільш гострі суспільно значущі проблеми громадян, які потребують негайного вирішення, запроваджено проведення державними уповноваженими, керівниками структурних підрозділів АМКУ та головами територіальних відділень АМКУ щотижневих прямих телефонних «гарячих» ліній відповідно до графіка.

Проблемні питання, що порушуються у зверненнях громадян та стосуються соціально значущих проблем, результати їх розгляду та вирішення, щомісячно розміщуються на офіційному веб-порталі АМКУ.

Звіт АМКУ про розгляд запитів на публічну інформацію, що надійшли у 2018 році

Загальна кількість отриманих запитів на інформацію	Кількість запитів на інформацію, що надійшли									
	За типом входження запиту					За особою запитувача				від вищих органів влади як до розпорядника інформації
	поштою	ел. поштою	факсом	телефоном	особистий прийом	від фізичних осіб	від юридичних осіб	від об'єднань громадян без статусу юр. особи	від представників ЗМІ	
663	246	394	1	0	22	359	194	68	42	9

Результати розгляду запитів на інформацію, шт / %

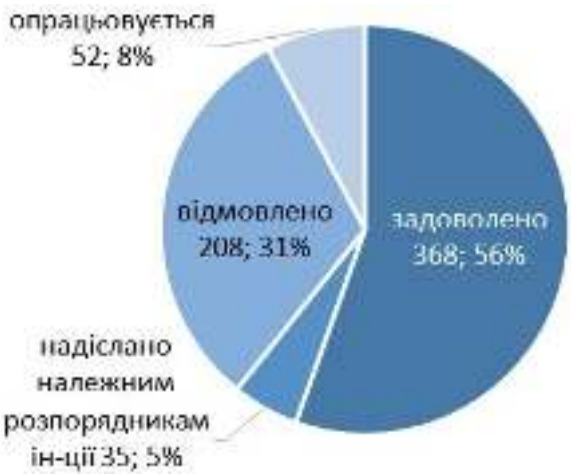

Кількість запитів, що не є такими по суті, шт

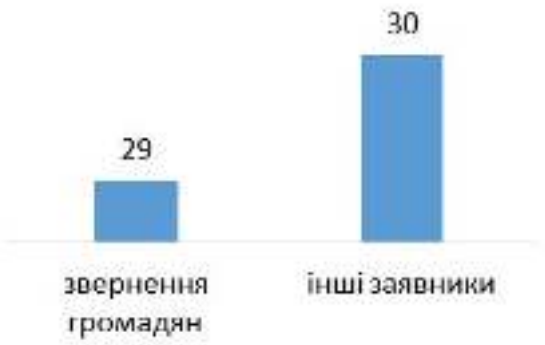

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

АНАЛІЗ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ КОМІТЕТУ

ДОСЯГНЕННЯ АМКУ ТА ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИНУЛИ НА ПОКАЗНИКИ ДІЛЬНОСТІ У 2018 РОЦІ:

- Розмір економічного ефекту внаслідок вжиття Комітетом заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції та попередження неправомірних втрат і витрат юридичних та фізичних осіб у 2018 році становив 4,0 млрд грн, що на 56 % більше, ніж у 2017 році.
- Розмір сплачених штрафів із 2017 року щорічно перевищує суму сплати 2014-2016 років разом. У 2018 році структура сплати штрафів покращується, адже у звітному році 75 % загальної суми штрафів та пені сплатили п'ять суб'єктів господарювання, тоді як у 2017 році 88 % загальної суми штрафів та пені було сплачено одним суб'єктом господарювання.
- Уніфікація підходів застосування законодавства про захист економічної конкуренції територіальними відділеннями та відповідно пріоритет якості справ над їх кількістю, зокрема, шляхом укрупнення справ та посилення доказової бази, призвели до зростання економічного ефекту від діяльності АМКУ при одночасному зменшенні кількості припинених порушень.
- Підсилення адвокатування конкуренції шляхом збільшення на 32 % кількості наданих рекомендацій щодо проведення заходів, спрямованих на розвиток підприємництва і конкуренції.
- Повноцінне функціонування галузевих регуляторів (крім регіонального транспорту), ефект від підписання меморандуму АМКУ про розподіл повноважень, підвищення рівня обізнаності заявників стосовно сфери повноважень АМКУ призвели до зменшення навантаження щодо обробки заяв та дозволили сфокусуватися на правозастосуванні.

АНАЛІЗ КІЛЬКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ:

Динаміка отримання заяв

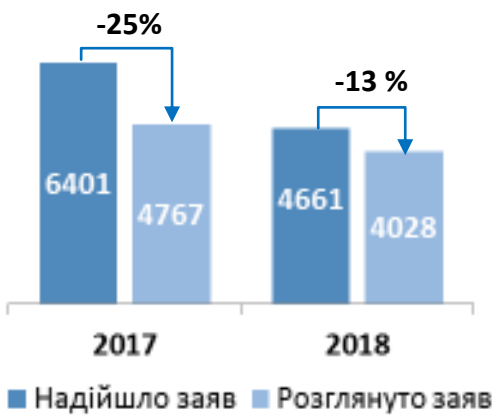

Динаміка рекомендацій, спрямованих на розвиток конкуренції

УСЬОГО ПРИПИНЕНО ПОРУШЕНЬ:

Із загальної кількості порушень у 2018 р.:

- 52 % припинено шляхом прийняття рішень про застосування передбаченої законом відповідальності;
- 48 % шляхом надання рекомендацій органами Антимонопольного комітету.

Структура припинених порушень за документом визнання порушення

Ринкова структура припинених порушень

Структура відкриття справ

Протягом 2018 року 72 % справ було відкрито за власною ініціативою, 26 % — за зверненням громадян чи поданням органів, близько 1 % — за результатами проведених перевірок.

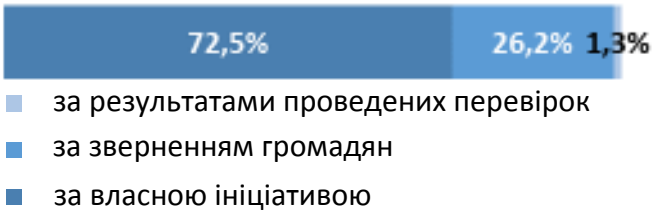

Проведення перевірок

Протягом 2018 року в межах розгляду справ було здійснено 13 перевірок суб'єктів господарювання, що на 82 % менше, ніж у минулому році, у результаті продовження тенденції до зниження тиску на бізнес шляхом скорочення кількості перевірок.

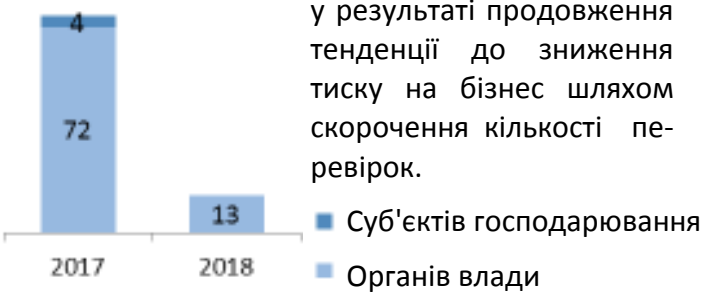

ДЕТАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ПРИПИНЕНИХ ПОРУШЕНЬ ЗА ТИПАМИ:

454 АНТИКОНКУРЕНТНІ ДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ

205	90	48	46	65 Інші порушення
Дії чи бездіяльність, що полягають у схиленні або створенні умов до порушень законодавства про захист економічної конкуренції (ст. 17)	Пряме або опосередковане примушення суб'єктів господарювання до пріоритетного укладення договорів (абз. 3 ч. 2 ст. 15)	Надання окремим суб'єктам господарювання пільг чи інших переваг (абз. 6 ч. 2 ст. 15)	Створення несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності (абз. 7 ч. 2 ст. 15)	

263 АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ СУБ ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

250	5	8 Інші порушення
Спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів (ч. 2 п. 4 ст. 6)	Встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів (ч. 2. п. 1 ст. 6)	

216 ЗЛОВЖИВАННЯ МОНОПОЛЬНИМ СТАНОВИЩЕМ

157	40	13	6 Інші порушення
Дії чи бездіяльність учасника ринку, який займає домінуюче становище на ринку, що призвели або можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції, або ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання чи споживачів (ч. 1 ст. 13)	Встановлення таких цін чи умов придбання або реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку (ч. 2 п. 1 ст. 13)	Застосування різних цін чи різних умов до рівнозначних угод, без об'єктивно виправданих на те причин (ч. 2 п. 2 ст. 13)	

206 ІНФОРМАЦІЙНІ ПОРУШЕННЯ

134	52	20
Неподання інформації (п. 13 ст. 50)	Подання інформації в неповному обсязі (п. 14 ст. 50)	Подання недостовірної інформації (п. 15 ст. 50)

168 НЕДОБРОСОВІСНА КОНКУРЕНЦІЯ

132	25	5	6 Інші порушення
Поширення інформації, що вводить в оману (ст. 15^1)	Неправомірне використання чужих позначень (ст. 4)	Дискредитація суб'єкта господарювання (ст. 8)	

25 КОНЦЕНТРАЦІЇ ТА УЗГОДЖЕНІ ДІЇ БЕЗ ДОЗВОЛУ

25
Концентрація без отримання відповідного дозволу (п. 12 ст. 50)

12 ІНШІ ПОРУШЕННЯ

6	4	1	1
Невиконання рішення АМКУ (п. 4 ст. 50)	Створення перешкод працівникам АМКУ (п. 16 ст. 50)	Надання рекомендацій, що схиляють до вчинення порушень (п. 17 ст. 50)	Схиляння чи сприяння до вчинення порушень (ч. 1 ст. 18)

СТРУКТУРА ПРИПИНЕНИХ ПОРУШЕНЬ У 2018 РОЦІ ЗА ГАЛУЗЯМИ ТА ВИДАМИ:

Ринок	Антиконкурентні дії органів влади	Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання	Зловживання монопольним становищем	Недобросовісна конкуренція	Всього разом з іншими
АПК	8,6 %	21,6 %	2,8 %	43,4 %	28,1 %
Будівництво та будівельні матеріали	1,8 %	26,2 %	0,5 %	0,6 %	5,5 %
Зв'язок та телекомунікації	0,4 %	0,4 %	0,5 %	1,8 %	2,0 %
Охорона здоров'я, лікарські та медичні засоби	0,2 %	2,3 %	7,9 %	5,3 %	7,5 %
Промисловість	0,2 %	5,7 %	0,9 %	3,0 %	2,7 %
Послуги землевпорядкування та послуги з нерухомим майном	15,6 %	0,4 %	3,2 %	0,0 %	2,2 %
Ритуальні послуги	1,6 %	0,0 %	1,4 %	3,0 %	1,5 %
Транспорт	3,1 %	8,4 %	5,5 %	3,0 %	5,3 %
Фінансова та страхова діяльність	0,2%	0,8 %	0,9 %	0,6 %	2,3 %
ПЕК і ЖКГ	37,9 %	7,2 %	72,2 %	2,4 %	16,8 %
Інші ринки	30,4 %	27,0 %	4,2 %	36,9 %	26,1 %
Всього	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Галузі з найбільшою часткою порушень за регіональним поділом:

НАКЛАДЕНІ ШТРАФИ, МЛН ГРН

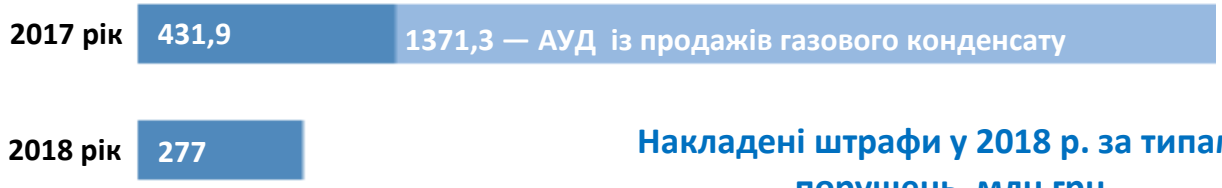

АМКУ підтримує тенденцію пріоритету якості та значущості справ над їх кількістю, а також займається підсиленням доказової бази перед прийняттям рішення, що буде мати позитивний ефект у середньостроковій перспективі стосовно скасованих рішень.

Накладені штрафи у 2018 р. за типами порушень, млн грн

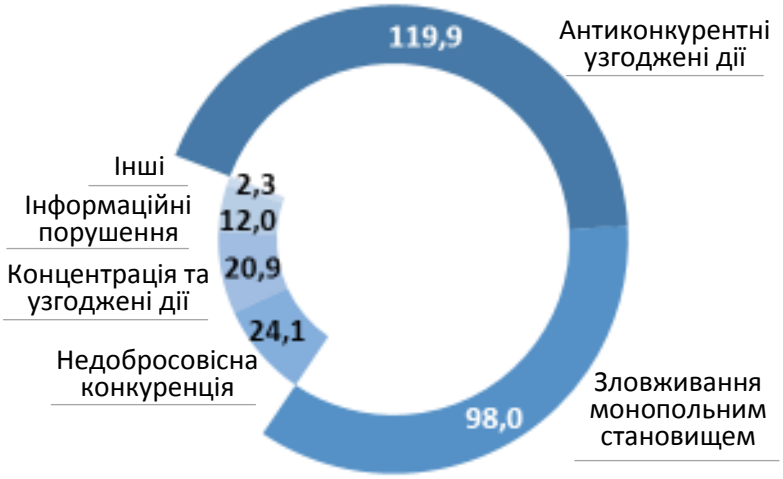

ТОП – 5 НАКЛАДЕНИХ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ:

41 млн грн у справі про антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання ринку скрапленого вуглеводневого газу як моторного пального, — на **«ПП «ОККО-Бізнес КОНТРАКТ», ТОВ «ФАКТОРІНГ ГРУП», ТОВ «АВАНТАЖ 7», ТОВ «ІМПОРТ ТРАНС СЕРВІС», ТОВ «ГАЗ ПОСТАЧАННЯ», ПП «Компанія «Надежда», ТОВ «Євростандарт-Автогаз», ТОВ «Л.В.», ТОВ «Монтажналадка», ТОВ «Надежда Ритейл», ТОВ «Надежда-Закарпаття», ТОВ «Нафтотрейд Ресурс», ТОВ «ВОГ Ритейл», ПП «ОККО-Контракт», ТОВ «ОККО-Рітейл», ТОВ «ОККО-Схід»** (у загальному розмірі);

33 млн грн у справі про зловживання монопольним становищем на ринку спирту етилового ректифікованого — на **ДП «Укрспирт»**;

30,1 млн грн у справі про зловживання монопольним становищем на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричним мережам — на **ПАТ «Полтаваобленерго»**;

18,1 млн грн у справі про антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання ринку лікарських засобів компанії Хоффманн ля Рош — на **ТОВ «Рош Україна», ТОВ «БаДМ» ТОВ «Бізнес Центр Фармація», ПАТ «Альба Україна»** (у загальному розмірі);

15 млн грн у справі про концентрацію без отримання відповідного дозволу Комітету на ринку банківських послуг — на **ТОВ «Хіган», ТОВ «Алконост», ТОВ «Амадіна», ТОВ «Амінамі», ТОВ «Анкона-Торг», ТОВ «Муйне», ТОВ «Ультрастарінвест», ТОВ «Східно-Європейська паливно-енергетична компанія», ТОВ «Айнам»** та фізичну особу – громадянина України **Курченка С.В.**

СУДОВІ РІШЕННЯ

СУДОВІ ПОЗОВИ АМКУ

З метою забезпечення своєчасної сплати штрафів, накладених на порушників законодавства про захист економічної конкуренції, АМКУ протягом 2018 року у **324** випадках зверталися до суду з позовами відповідно до ст. 25 Закону України «Про Антимонопольний комітет України». Судами протягом року задоволено **266** позовів АМКУ, остаточно відмовлено в задоволенні лише щодо **3** таких позовів.

СУДОВІ ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ АМКУ

Протягом звітного року в судах оскаржено **182** рішення АМКУ у справах про порушення законодавства про захист економічної конкуренції. Визнано недійсними повністю або частково **14** рішень АМКУ про визнання вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, як правило, прийнятих протягом попередніх періодів, оскільки процес залишення без змін або скасування рішень АМКУ є тривалим, адже в багатьох випадках рішення АМКУ оскаржуються в першій, апеляційній та касаційній інстанціях.

Структура оскаржених рішень за основними типами порушень

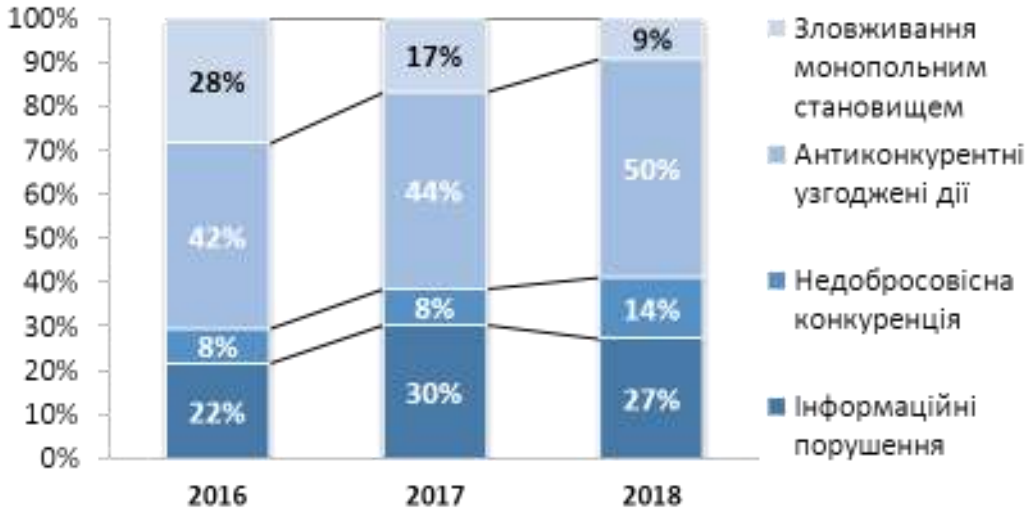

СПЛАЧЕНІ ШТРАФИ

Фактори, що впливають на сплату штрафів:

- Зазвичай рішення про накладення значних штрафів не виконуються добровільно, а оскаржуються до суду. У середньому судове провадження триває 1,5 року.
- При відмові суду визнати рішення Комітету недійсним, Комітет повинен ініціювати примусове виконання рішення в суді, що потребує фінансових ресурсів та відтерміновує виконавче провадження ще на 1-1,5 року.
- За цей час відповідач позбавляється всіх активів, що унеможливлює виконання рішення. Комітетом ініційовані зміни в законодавстві з метою підвищення ефективності стягнення штрафів.

У 2018 році спостерігалося збереження позитивної тенденції до сплати накладених штрафів. Зазначена тенденція відображає покращення платіжної дисципліни підприємств та їх взаємодії з органами влади у сфері захисту економічної конкуренції.

ТОП – 5 СПЛАЧЕНИХ ШТРАФНИХ САНКЦІЙ:

72,8 млн грн стягнуто державною виконавчою службою з **ПАТ «Газпром»** у справі про зловживання монопольним становищем на загальнодержавному ринку послуги з транзиту природного газу магістральними трубопроводами територією України;

25,1 млн грн сплачено штрафу та пені **ПІІ «АМІК Україна»** у справі про антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання, що стосуються вчинення схожих дій на ринках роздрібної торгівлі світлими нафтопродуктами, які призвели до обмеження цінової конкуренції;

21,3 млн грн сплачено **ПрАТ «Київстар»** у справі про поширення інформації, що вводить в оману, шляхом повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих, неповних, неточних відомостей щодо тарифікації вихідних дзвінків;

12,8 млн грн сплачено **ДП «МА «Бориспіль»** у справі про зловживання монопольним становищем на ринку спеціалізованих послуг аеропорту «Бориспіль»;

5,4 млн грн сплачено **ТОВ «Євротермінал»** у справі про зловживання монопольним становищем на ринку послуг, пов'язаних з обслуговуванням (обробкою) вантажних транспортних засобів, без оплати яких заїзд в Одеський морський торговельний порт є неможливим.

ЕКОНОМІЧНИЙ ЕФЕКТ

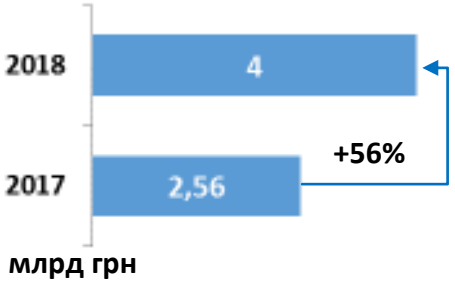

Розмір економічного ефекту внаслідок вжиття Комітетом заходів із припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції, зокрема попередження неправомірних втрат і витрат юридичних і фізичних осіб у 2018 році становив 3 999,7 млн грн, що майже у 1,6 разу (або на 56,2 %) більше, ніж у 2017 році (2 560,97 млн грн).

Розподіл економічного ефекту за ринками

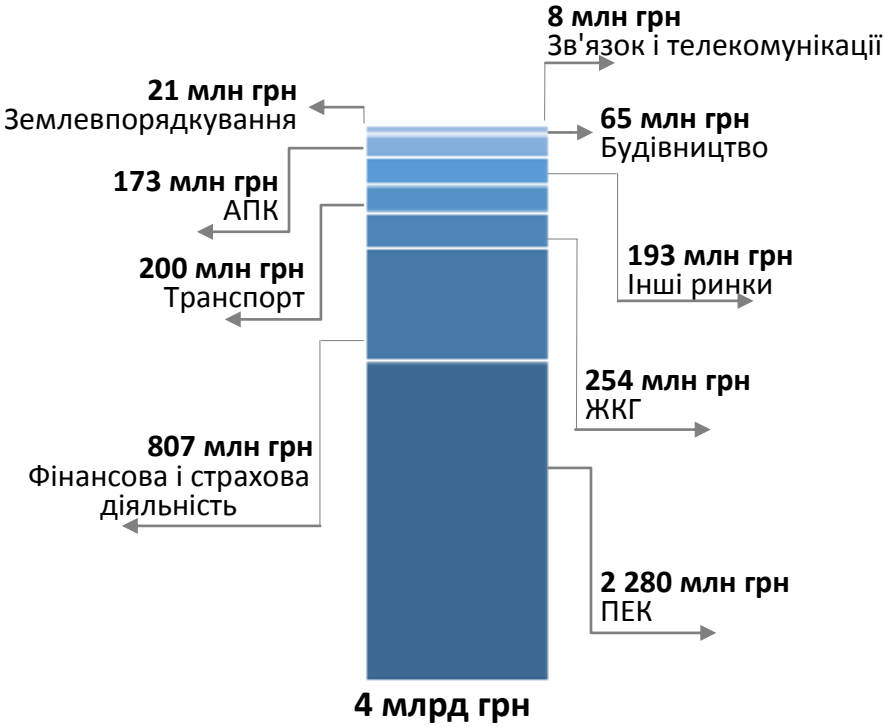

У РОЗРАХУНКУ НА ОДНОГО ПРАЦІВНИКА*

Припинено порушень, шт

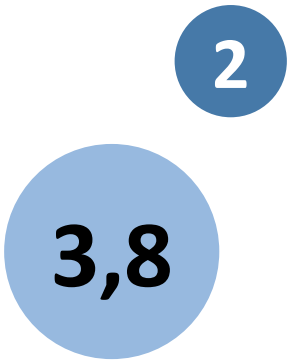

Економічний ефект, млн грн

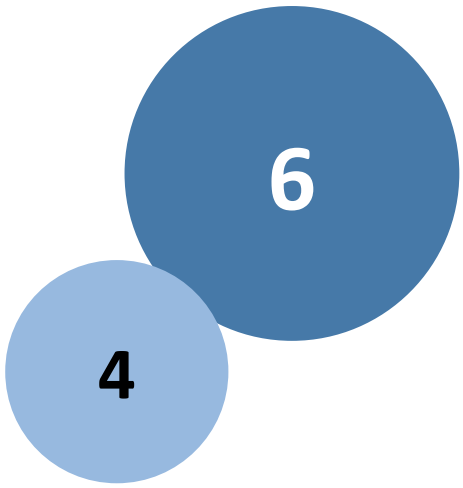

2017
2018

*ФАКТИЧНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ НА 31.12.2018 ТА 31.12.2017.

КОНТРОЛЬ ЗА КОНЦЕНТРАЦІЯМИ ТА УЗГОДЖЕНИМИ ДІЯМИ

Концентрація – процес злиття підприємств, компаній та інших ринкових активів, внаслідок якого зростає економічна влада учасників ринку. Концентрацією визнається не лише придбання акцій, але і створення нових підприємств, передача певних об'єктів в оренду, і навіть призначення керівників великих компаній. Усі великі концентрації повинні погоджуватися з Антимонопольним комітетом.

Зміни законодавства та процедур щодо контролю за концентраціями та узгодженими діями, що відбулися у 2018 році

З метою спрощення умов здійснення окремих видів узгоджених дій суб'єктів господарювання, що стосуються обміну технологіями, відповідно до правил ЄС, Комітетом 09.11.2018 було затверджено розпорядження № 21-рп від 09.11.2018 «Про затвердження Типових вимог до узгоджених дій суб'єктів господарювання у сфері трансферу технологій, дотримання яких дозволяє здійснювати ці узгоджені дії без дозволу органів Антимонопольного комітету України», та зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13 грудня 2018 р. за № 1413/32865.

Підготовлено проект змін до Положення про концентрацію в частині запровадження механізму обчислення показників учасників концентрації у випадку, коли концентрація полягає в набутті контролю над частиною суб'єкта господарювання (у т.ч. групи компаній, визнаних єдиним суб'єктом господарювання) та приведення норм Положення у відповідність із нормами Закону України «Про захист економічної конкуренції» у частині визначення поняття «єдиний майновий комплекс» (але також з урахуванням чинних положень Закону України «Про оренду державного та комунального майна» щодо ЦМК).

Підготовлено Проект змін до ст. 1 та ст. 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у частині вдосконалення термінології, яка застосовується законодавством про захист економічної конкуренції, та в частині визначення концентрації суб'єктів господарювання.

У рамках розробки/опрацювання процедурних документів Комітету щодо контролю за концентраціями та узгодженими діями (за підтримки проекту Європейського Союзу Twinning UA/49; представників місії Федеральної торгівельної комісії) завершено розробку:

- методичних рекомендацій щодо оцінки концентрацій у вигляді створення спільних підприємств;
- рекомендаційні роз'яснення щодо добровільних зобов'язань сторін у справах про концентрації, що включає в себе:
  - порядок застосування Комітетом структурних зобов'язань до учасників концентрації та порядок моніторингу виконання вимог та зобов'язань, якими обумовлюється надання дозволів на концентрації суб'єктів господарювання.

Так, у 2018 році було проведено близько 500 консультацій із заявниками в телефонному ре-

жимі та під час робочих зустрічей з державними уповноваженими Комітету.

Також, з метою вдосконалення процедури розгляду заяв про надання дозволу на концентрацію на «гарячу лінію» — concentrations@amcu.gov.ua протягом 2018 року надійшло більше 1000 звернень, 160 з яких потребували надання консультацій щодо застосування законодавства про захист економічної конкуренції в сфері контролю за концентраціями та узгодженими діями.

На офіційному сайті Комітету розміщено роз'яснення, зокрема, «Три кроки для отримання попереднього дозволу на концентрацію».

ЕКОНОМІЧНА КОНЦЕНТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У 2018 році до Комітету надійшло 532 заяви про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (у 2017 році – 666 заяв). В 79 випадках заяви повернено заявникам без розгляду або учасники концентрації відмовилися від її здійснення до прийняття рішення Комітетом. Повернення заяв без розгляду було обумовлено насамперед недостатністю інформації, що містилась у наданих матеріалах.

При цьому понад 69,3 % (314) заяв надійшло від іноземних інвесторів або підприємств за участю іноземних інвесторів. Частка таких заяв порівняно з 2017 роком зменшилась на 3,6 %.

Динаміка кількості заяв про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання

Динаміка кількості розглянутих заяв іноземних суб'єктів господарювання

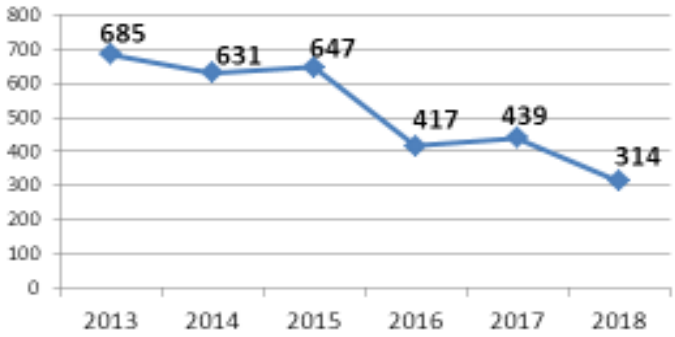

У 2018 році Комітетом розглянуто 453 заяви про надання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання (у 2017 році – 602 заяви).

За підсумками розгляду заяв і справ про концентрацію у 447 випадках надано дозвіл Комітету на економічну концентрацію, у 6 випадках закрито розгляд без прийняття рішення по суті.

Найбільш поширеними видами концентрації суб'єктів господарювання, на які Комітет протягом 2018 року надав дозвіл, як і в попередні роки, були придбання акцій (часток, паїв) – 72,7 % загальної кількості, набуття контролю в інших формах – 20,6 % та спільне створення суб'єкта господарювання – 3,4 %.

Розподіл наданих дозволів на концентрацію суб'єктів господарювання за видами

Період	Вид концентрації					Всього
	Злиття	Спільне створення суб'єкта господарювання	Набуття контролю	Придбання акцій (часток, паїв)	Інші	
2013	20	23	73	655	8	779
2014	17	22	36	418	8	501
2015	14	23	50	563	8	658
2016	3	8	69	357	4	441
2017	4	20	84	490	4	602
2018	**6**	**15**	**92**	**325**	**9**	**447**

Із числа розглянутих протягом 2018 року заяв по суті про надання дозволу на концентрацію у 402 випадках (88,7 %) її умови та склад учасників не містили загрози монополізації товарних ринків і не потребували поглибленого дослідження. За результатами розгляду цих заяв дозвіл Комітету на економічну концентрацію було надано без розгляду справ.

Найпопулярнішим ринком серед наданих Комітетом дозволів на концентрацію є ринок сільськогосподарської продукції, що становить 24,2 % (108 дозволів) від загальної частки наданих дозволів, а також ринки хімічних речовин і хімічної продукції, що становить 22,1 % (99 дозволів), та ринок фінансової та страхової діяльності, який становить 7,8 % (35 дозволів).

Протягом 2018 року Комітетом було розглянуто 5 глобальних угод (кожна така угода потребувала одночасного розгляду від 8 до 29 заяв), при цьому частка глобальних угод до загальної кількості випадків, розглянутих АМКУ (453 у 2018 році) становила лише 19 %.

Проте у 2017 році АМКУ в процесі контролю за концентрацією було проаналізовано, поряд з іншими заявами, близько 18 глобальних угод (кожна така угода потребувала одночасного розгляду від 6 до 32 заяв/випадків). У співвідношенні до загальної кількості випадків (666 за 2017 рік), розглянутих у Комітеті, частка глобальних угод становила 41 %.

Враховуючи зазначене, зменшення кількості заяв у 2018 році порівняно з 2017 роком не є показником зменшення кількості концентрацій, оскільки різниця між показниками обумовлена лише особливостями глобальних угод.

Разом із тим звертаємо увагу, що в середньостроковій ретроспективі певне зменшення кількості заяв про одержання дозволу на здійснення концентрації порівняно з попередніми роками із середини 2000 років є передбачуваним та обумовлено уточненням у 2016 році процесуальних засад контролю за концентрацією суб'єктів господарювання, зокрема підвищено пороги, при досягненні яких дозвіл Комітету є необхідним.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про уз-

годжені дії чи концентрацію розпочинається лише в разі виявлення підстав для заборони узгоджених дій, концентрації (відповідні зміни внесені згідно із Законом № 935-VIII (935-19) від 26.01.2016).

З метою запобігання монополізації ринків, проведення складного поглибленого дослідження або можливої заборони концентрації протягом 2018 року центральним апаратом Комітету було розглянуто 25 справ про концентрацію (у 2017 році було розглянуто 11 справ про концентрацію), за результатами яких надано дозволи в 19 випадках, у 6 випадках закрито розгляд без прийняття рішення по суті.

Антимонопольним комітетом України у 2018 році під час розгляду 3 (трьох) справ про концентрацію було встановлено, що до фізичної особи – учасника концентрацій застосовується такий обмежувальний захід (санкція), як блокування активів – тимчасове обмеження права користуватися та розпоряджатися належним йому майном.

Відповідно до Закону України «Про санкції» заявлена концентрація повинна бути заборонена і дозвіл на її здійснення органами Комітету не надається.

Відповідно до частини першої статті 32 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розгляд справи про концентрацію підлягає закриттю без прийняття рішення по суті, зокрема, у разі якщо концентрація заборонена відповідно до Закону України «Про санкції».

Враховуючи зазначене, Комітетом було прийнято три рішення про закриття справ без прийняття рішення по суті.

Протягом 2018 року АМКУ надано 41 попередній висновок з питань економічної концентрації. Одержання попередніх висновків дозволяло суб'єктам господарювання уникати вчинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрацій без дозволу Комітету, коли такий дозвіл був необхідним. Крім того, надання попередніх висновків Комітетом дозволяє попереджати здійснення економічної концентрації на умовах, що могли б призвести до обмеження конкуренції на товарних ринках.

Розподіл наданих дозволів на концентрацію суб'єктів господарювання за ринками

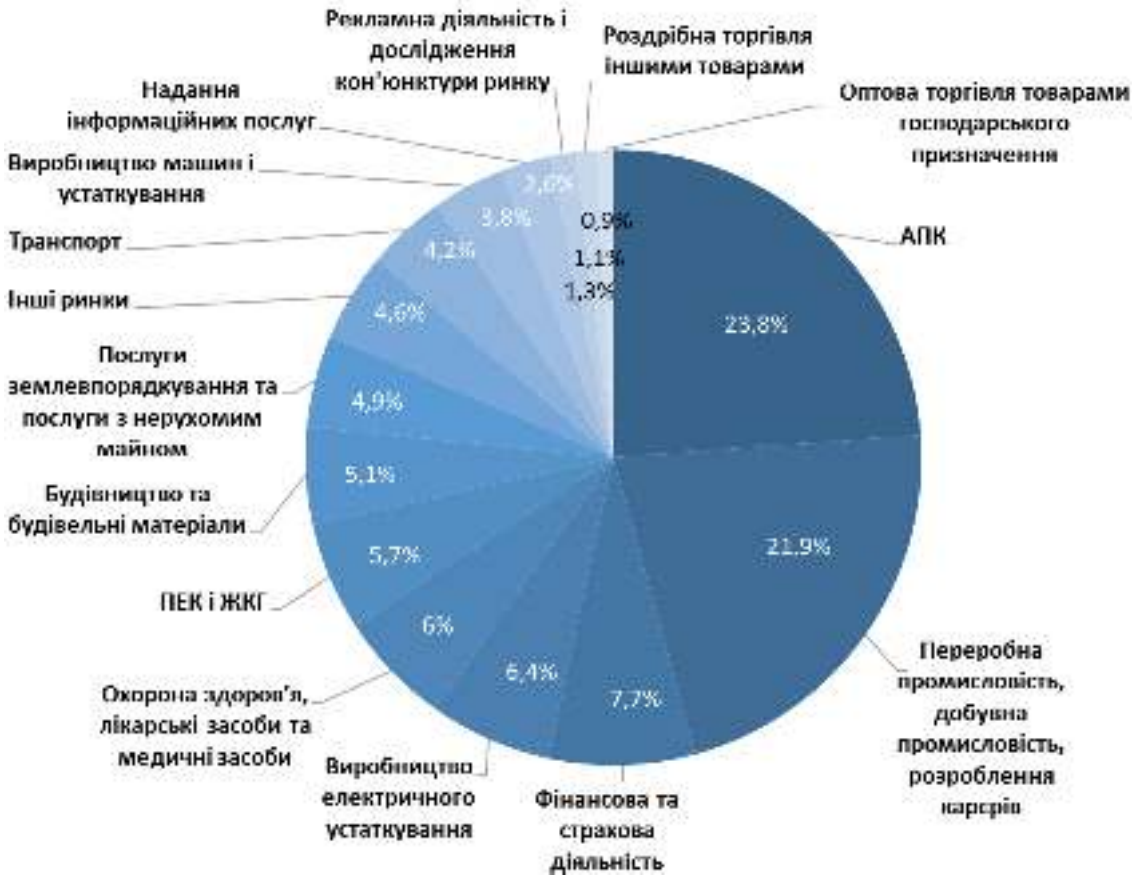

Розподіл наданих Комітетом у 2018 році попередніх висновків із питань економічної концентрації

Отже, суб'єкти господарювання отримували роз'яснення щодо обсягу інформації, необхідної при поданні заяви про одержання дозволу на економічну конкуренцію, зменшувався ризик притягнення до відповідальності за здійснення концентрації без дозволу Комітету або негативних наслідків розгляду заяви, якщо надана інформація буде визнана неповною, а отже, недостовірною для прийняття рішення по суті економічної конкуренції.

ПРИКЛАДИ ДОЗВОЛЕНИХ КОНЦЕТРАЦІЙ:

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
1. ПОКУПЕЦЬ: КОМПАНІЯ «TEMANIA ENTERPRISES LTD» (М. ЛІМАСОЛ, КІПР).
2. ЕМІТЕНТИ: ТОВ «УАПРОМ», ТОВ «АУКРО УКРАЇНА» (ОБИДВА – М. КИЇВ, УКРАЇНА), ТОВ «ТІУ.РУ» (М. МОСКВА, РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ), ТУП «ПРОЕКТ ДІЛБАЙ» (М. МІНСЬК, БІЛОРУСЬ) ТА ТОВ «РА САТУ.КЗ» (М. АЛМАТИ, КАЗАХСТАН)

Рішення АМКУ від 13.09.2018 № 466, 467, 468, 469, 470

Зміст заявленої концентрації

Концентрації полягають у придбанні компанією «Temania Enterprises Ltd» часток у статутних капіталах ТОВ «Уапром», ТОВ «Аукро Україна», ТОВ «Тіу.Ру», ТУП «Проект Ділбай» та ТОВ «РА Сату.кз», що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління товариств/підприємства.

Тобто, у результаті здійснення концентрацій Покупець (Група Rozetka), який володіє онлайн-майданчиком роздрібної торгівлі товарами та послугами – Rozetka.ua, придбає ряд суб'єктів господарювання (Група EVO), які володіють такими онлайн-майданчиками:

- Prom.ua – онлайн-майданчик для роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку на території України;
- Bigl.ua – онлайн-майданчик для роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку на території України;

- Satu.kz – онлайн-майданчик для роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку на території Казахстану;
- Tiu.ru – онлайн-майданчик для роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку на території Російської Федерації;
- Deal.by – онлайн-майданчик для роздрібної торгівлі товарами широкого вжитку на території Білорусі;
- Kabanchik.ua – онлайн-сервіс пошуку виконавців для замовлення побутових робіт та послуг, а також невеликих комерційних завдань (наприклад, розробка веб-сайтів або мобільних застосунків);
- Crafta.ua – онлайн-майданчик для продажу виробів ручної роботи, а також колекційних та раритетних виробів;
- Shafa.ua – онлайн-майданчик для продажу жіночих та дитячих товарів які, як правило, є вживаними товарами.

Крім цього, Група EVO володіє такими онлайн-ресурсами:

- Zakupki.prom.ua – онлайн-майданчик для участі в публічних закупівлях, учасник системи публічних електронних закупівель Prozorro.продажі і відкритої системи комерційних закупівель RIALTO;
- «Вчасно» – онлайн-сервіс для обміну, підписання і зберігання будь-яких документів. Цей онлайн-сервіс працює з усіма видами електронного цифрового підпису.

Ринок
Загальнодержавний ринок надання послуг просування товарів (робіт, послуг) у мережі Інтернет через онлайн-майданчики (інтернет-платформи).

Підстави для висновку

Враховуючи, що:

- учасники концентрацій здійснюють діяльність на різних сегментах ринків електронної комерції та мають незначне перетинання в його окремому сегменті – надання послуг просування товарів у мережі Інтернет через інтернет-платформи;
- основна діяльність Групи Rozetka зосереджена на оптовій та роздрібній торгівлі через мережу Інтернет великим асортиментом споживчих товарів та послуг, водночас надання Групою Rozetka послуг просування товарів (робіт, послуг) у мережі Інтернет через інтернет-платформи є лише її додатковою діяльністю;
- вказаний ринок є відкритим для входу/виходу нових учасників та не існує значних регуляторних бар’єрів для вступу на нього, зокрема можливість вступу на ринок нових конкурентів залежить переважно від їх фінансових можливостей та успішності маркетингової стратегії. Конкуренти не мають виключних прав на інновації, об'єкти інтелектуальної власності, логістичну підтримку тощо. До того ж, відсутні регуляторні бар'єри для вступу на ринок, наприклад, новим учасникам ринку не потрібно одержувати ліцензії, дозволи тощо;
- існує значна конкуренція з іноземними гравцями ринку й обсяги реалізованих товарів як в Україну, так і з України постійно зростають;
- розрахований індекс Герфіндаля-Гіршмана свідчить про те, що обмеження конкуренції на зазначеному ринку є малоймовірним;
- після здійснення концентрацій потужним конкурентом учасників концентрації залишиться онлайн-платформа Групи Naspers - olx.ua,

за таких умов концентрації не призводять до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

Висновок

Надано дозвіл на концентрації у вигляді придбання компанією «Temania Enterprises Ltd» (м. Лімасол, Кіпр) часток у статутних капіталах:

- товариства з обмеженою відповідальністю «Уапром» (м. Київ, Україна);
- товариства з обмеженою відповідальністю «Аукро Україна» (м. Київ, Україна);
- товариства з обмеженою відповідальністю «Тіу.Ру» (м. Москва, Російська Федерація);
- торгового унітарного підприємства «Проект Ділбай» (м. Мінськ, Білорусь);
- товариства з обмеженою відповідальністю «Рекламне Агентство Сату.кз» (м. Алмати, Казахстан),

що забезпечує перевищення 50 % голосів у вищому органі управління товариств / підприємства.

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
ПОКУПЕЦЬ: КОМПАНІЯ «SALIC (UK) LIMITED»
ОБ'ЄКТИ ПРИДБАННЯ: КОМПАНІЇ «MRIYA HOLDING CYPRUS LIMITED» ТА «MRIYA TRADING (CYPRUS) LIMITED»; ТОВ «КАГРО», ТОВ «ЛЕМКІВСЬКА МРІЯ», ТОВ «МРІЯ БУКОВИНА», ТОВ «МРІЯ ГЛИБОЧЧИНИ», ТОВ «МРІЯ КАРПАТ»,ТОВ «МРІЯ-ПІДГАЙЦІ», ТОВ «МРІЯ ПОДІЛЛЯ», ТОВ «НОВАГРІС», ТОВ «ТД АСКО»

Рішення АМКУ від 25.10.2018 № 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589 та від 13.11.2018 № 624, 625

Зміст заявленої концентрації

Концентрації полягають:

- у придбанні компанією «SALIC (UK) LIMITED» акцій компаній «Mriya Holding Cyprus Limited», «Mriya Trading (Cyprus) Limited» у розмірі 100 % у кожній;
- у набутті компанією «SALIC (UK) LIMITED» безпосередньо чи опосередковано у власність часток у статутних капіталах ТОВ «Кагро», ТОВ «Лемківська Мрія», ТОВ «Мрія Карпат», ТОВ «Мрія Буковина», ТОВ «Мрія Глибоччини», ТОВ «Мрія-Підгайці», ТОВ «Мрія Поділля», ТОВ «Новагріс», ТОВ «ТД Аско» у розмірі 100 % у кожному товаристві.

Ринок

Задіяними товарними ринками в рамках заявлених концентрацій є ринки пшениці, кукурудзи, ячменю, сої, соняшнику, цукрового буряку, картоплі, сіна, цукру, борошна, відходів зернових і ріпакових.

Підстави для висновку

Сукупна частка учасників концентрації на задіяних ринках не перевищує порогових значень, а саме: на ринках пшениці, кукурудзи, ячменю, сої, соняшнику, цукру, сіна, відходів зернових і ріпакових становить менше одного %, цукрового буряку – не досягає 4 %, картоплі не досягає 11 %; частка Групи «Мрія» на ринку приймання, первинної обробки та зберігання сільськогосподарських культур в Тернопільській обл. становить менше 6 %.

Висновок

Надано дозволи компанії «SALIC (UK) LIMITED» (м. Лондон, Великобританія) на придбання/набуття у власність:

- акцій компанії «Mriya Holding Cyprus Limited» (м. Нікосія, Кіпр);

- частки у статутному капіталі ТОВ «Кагро» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Лемківська Мрія» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Мрія Буковина» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Мрія Глибоччини» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Мрія Карпат» (смт Макарів, Київськыа обл., Україна);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Мрія-Підгайці» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Мрія Поділля» (с. Юринці, Городинський р-н, Хмельницька обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Новагріс» (смт Макарів, Київська обл.);
- частки у статутному капіталі ТОВ «Торговий Дім «Аско» (смт Макарів, Київська обл.);

що забезпечує перевищення 50 відсотків голосів у вищому органі управління компаній/товариств.

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
ПОКУПЕЦЬ: КОМПАНІЯ «SUMITOMO CORPORATION» (ГРУПА SC)
ЕМІТЕНТ: КОМПАНІЯ «OSCAR AGRO LIMITED» (М. ЛОНДОН, ВЕЛИКОБРИТАНІЯ)

Рішення АМКУ від 18.10.2018 № 561-р

Зміст заявленої концентрації

Концентрація полягає у придбанні компанією «Sumitomo Corporation» акцій компанії «Oscar Agro Limited», що забезпечує перевищення 50 % в голосів у вищому органі управління компанії, яка до дати закриття буде володіти усім випущеним статутним капіталом ТОВ «Спектр-Агро» та ТОВ «Спектр-Агротехніка» (обидва – м. Обухів, Київська обл., Україна).

Ринок

дистрибуції засобів захисту рослин, насіння, мінеральних добрив, мікродобрив, сільськогосподарської продукції.

Підстави для висновку

Враховуючи, що:

- учасники концентрації здійснюють діяльність на різних рівнях торгівлі (постачання);
- частки учасників концентрації на відповідних товарних ринках засобів захисту рослин не перевищують 14 % на кожному ринку окремо;
- на відповідних товарних ринках засобів захисту рослин існує значна конкуренція від інших вагомих гравців (таких імпортерів, як: Syngenta, Bayer, BASF, Adama, DuPont тощо; таких дистриб'юторів, як: МПП Фірма «Ерідон», ПП «Бізон-Тех 2006», ТОВ «Торговий Дім «Насіння», ТОВ «Агроскоп Інтернешнл»);
- заявлена концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

Висновок

Надано дозвіл компанії «Sumitomo Corporation» (м. Токіо, Японія) на придбання акцій компанії «Oscar Agro Limited» (м. Лондон, Великобританія), що забезпечує перевищення 50 % голосів у вищому органі управління компанії.

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
ПОКУПЕЦЬ: ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТІГІПКО С. Л.
ЕМІТЕНТ: ПРАТ «ЗАВОД «КУЗНЯ НА РИБАЛЬСЬКОМУ» (М. КИЇВ)

Рішення АМКУ від 18.10.2018 № 556-р

Зміст заявленої концентрації

Концентрація полягає у придбанні фізичною особою – громадянином України Тігіпком С. Л. [опосередковано через компанію «Евінз Лімітед»] акцій ПрАТ «ЗАВОД «КУЗНЯ НА РИБАЛЬСЬКОМУ», що забезпечує перевищення 50 % голосів у вищому органі управління товариства/підприємства.

Ринок:

- суднобудування;
- організації будівництва житлової нерухомості в межах міста Києва;
- оренди нерухомості (офісної, промислової, складської) у межах міста Києва.

Підстави для висновку

Враховуючи, що:

- потенційна сукупна частка учасників концентрації на задіяних ринках не перевищує 10 відсотків на кожному задіяному ринку окремо;
- існує значна конкуренція від інших вагомих гравців на відповідних ринках;
- заявлена концентрація не призводить до монополізації чи суттєвого обмеження конкуренції на товарних ринках України.

Висновок

Надати дозвіл фізичній особі – громадянину України Тігіпку Сергію Леонідовичу [опосередковано через компанію «Евінз Лімітед» (Кіпр)] на придбання акцій приватного акціонерного товариства «Завод «Кузня на Рибальському» (м. Київ, Україна), що забезпечує перевищення 50 % голосів у вищому органі управління товариства.

ПРИКЛАДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНЦЕНТРАЦІЙ БЕЗ ОТРИМАННЯ ДОЗВОЛУ:

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СКЛАДІ ТОВ «ВС ЕНЕРДЖІ ІНТЕРНЕЙШНЛ УКРАЇНА» (М. КИЇВ) І КОМПАНІЇ «VS ENERGY INTERNATIONAL N.V.» (М. АМСТЕРДАМ, НІДЕРЛАНДИ) (ДАЛІ - ГРУПА VS ENERGY) - ПАТ «ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНА КОМПАНІЯ «ЧЕРНІВЦІОБЛЕНЕРГО» (М. ЧЕРНІВЦІ)

Рішення АМКУ від 06.12.2018 № 688-р

Зміст заявленої концентрації

Порушення полягає у здійсненні концентрації шляхом набуття суб'єктами господарювання Групи VS Energy контролю над ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» шляхом створення ситуації, за якої більше половини посад членів наглядової ради ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» і суб'єктів господарювання, пов'язаних відносинами контролю з компанією «VS Energy International N.V.», обіймають одні й ті самі особи, без отримання відповідного дозволу органів АМКУ, наявність якого необхідна*

* заявлені дії полягали в іншому, а саме:

- призначення громадянина України А. Зоммера на посаду заступника голови наглядової ради ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», який уже обіймає посади керівника в інших суб'єктах господарювання;
- призначення ТОВ «ВС ЕНЕРДЖІ ІНТЕРНЕЙШНЛ Україна» головою наглядової ради ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» в особі президента (директора) громадянина України М. Лавренка, який уже обіймає посади керівника в інших суб'єктах господарювання.

Однак під час розгляду заяв було встановлено, що, крім заявлених осіб, до складу наглядової ради ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» входили й інші особи, які також займали відповідні посади в інших суб'єктах господарювання Групи VS Energy.

Ринок
передачі та постачання електричної енергії.
Підстави для висновку
Суб'єкти господарювання Групи VS Energy набули контроль над ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго» 20.03.2012, коли вперше на посади більшості членів наглядової ради товариства були обрані особи, що займають такі ж посади і в суб'єктах господарювання Групи VS Energy. Однак, відповідно до ст. 42 Закону України «Про захист економічної конкуренції», строк давності притягнення до відповідальності за вказані дії сплив до початку розгляду відповідної справи. Разом із цим така ж ситуація збереглась під час кожного наступного обрання нового складу наглядової ради ПАТ «ЕК «Чернівціобленерго», що відбувалось 16.04.2014, 21.04.2015 і 12.04.2016. А отже, кожне таке обрання здійснювалось у межах єдиного суб'єкта господарювання. Відповідно до п. 3 ч. 3 ст. 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» дії, які відбуваються між суб'єктами господарювання, пов'язаними відносинами контролю, набуття якого відбулось без отримання дозволу АМКУ, якщо необхідність отримання такого дозволу передбачена законодавством, визнаються концентрацією. Враховуючи те, що вартісні показники учасників концентрації за підсумками 2011 року (рік, що передував даті набуття контролю - 20.03.2012) перевищували порогові значення, визначені законодавством про захист економічної конкуренції, дії, вчинені 16.04.2014, також потребували одержання дозволу органів АМКУ.
Висновок
Суб'єкт господарювання у складі ТОВ «ВС ЕНЕРДЖІ ІНТЕРНЕЙШНЛ Україна» і компанії «VS Energy International N.V.» 16.04.2014 вчинив порушення, передбачене п. 12 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді здійснення концентрації, без отримання відповідного дозволу органів АМКУ, наявність якого необхідна.
Загальний штраф: 1 000 000 грн

УЧАСНИКИ КОНЦЕНТРАЦІЇ:
СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ В ОСОБІ ТОВ «ХІГАН» (М. КИЇВ), ТОВ «АЛКОНОСТ» (М. КИЇВ), ТОВ «АМАДІНА» (М. КИЇВ), ТОВ «АМІНАМІ» (М. КИЇВ), ТОВ «АНКОНА-ТОРГ» (М. КИЇВ), ТОВ «МУЙНЕ» (М. КИЇВ), ТОВ «УЛЬТРАСТАРІНВЕСТ» (М. СІМФЕРОПОЛЬ, АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ), ТОВ «СХІДНО-ЄВРОПЕЙСЬКА ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНА КОМПАНІЯ» (М. КИЇВ), ТОВ «АЙНАМ» (М. КИЇВ) - ФІЗИЧНА ОСОБА – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ КУРЧЕНКО С. В.
- ПАТ «БРОКБІЗНЕСБАНК» (М. КИЇВ)

Рішення АМКУ від 20.11.2018 № 656-р

Зміст заявленої концентрації

Порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді набуття суб'єктом господарювання в особі фізичної особи – громадянина України Курченка С.В., ТОВ «Хіган», ТОВ «Алконост», ТОВ «Амадіна», ТОВ «Амінамі», ТОВ «Анкона-Торг», ТОВ «Муйне», ТОВ «Ультрастарінвест», ТОВ «СЄПЕК», ТОВ «Айнам» контролю над ПАТ «БРОКБІЗНЕСБАНК» без отримання відповідного дозволу органів Комітету, наявність якого необхідна.

Ринок

Банківських послуг.

Підстави для висновку

Відповідно до п. 2 ч. 2 ст. 22 Закону України «Про захист економічної конкуренції» концентрацією визнається, зокрема, набуття безпосередньо або через інших осіб контролю одним або кількома суб'єктами господарювання над одним або кількома суб'єктами господарювання.

Відповідно до ч. 5 ст. 24 Закону України «Про захист економічної конкуренції» концентрація, яка потребує дозволу, забороняється до надання дозволу на її здійснення.

Враховуючи, що вартісні показники учасників концентрації за підсумками 2012 року перевищували порогові значення, визначені законодавством про захист економічної конкуренції, такі дії потребували одержання дозволу органів АМКУ.

Висновок

Суб'єкт господарювання в особі фізичної особи – громадянина України Курченка С.В., товариств з обмеженою відповідальністю «Хіган», «Алконост», «Амадіна», «Амінамі», «Анкона-Торг», «Муйне», «Ультрастарінвест, «Східно-Європейська паливно-енергетична компанія», «Айнам» вчинив порушення, передбачене п. 12 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді набуття контролю над публічним акціонерним товариством «БРОКБІЗНЕСБАНК» без отримання відповідного дозволу органів Комітету, наявність якого необхідна.

Загальний **штраф: 15 000 900 грн**

УЗГОДЖЕНІ ДІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Для запобігання узгодженим діям, які можуть призводити до недопущення, усунення чи спотворення конкуренції, АМКУ здійснює контроль за узгодженими діями суб'єктів господарювання.

У звітному році до органів АМКУ надійшла 71 заява про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання. У 6 випадках заяви залишено без розгляду, зокрема, через відсутність від заявника інформації, відмов заявників або у випадках, коли надання дозволу на узгоджені дії не потребувало згоди органів Комітету.

Динаміка кількості заяв про надання дозволів на здійснення узгоджених дій

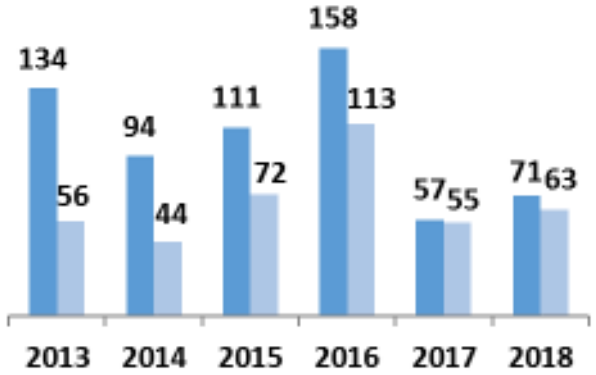

Загальна кількість заяв на узгоджені дії суб'єктів господарювання, яка надійшла до АМКУ

Надання згоди у процесі контролю за угодженими діями суб'єктів господарювання

Попереднє одержання дозволу органів Комітету на вчинення суб'єктами господарювання узгоджених дій є обов'язковим у таких випадках:

- укладення суб'єктом господарювання угод у будь-якій формі;
- створення суб'єкта господарювання, метою чи наслідком створення якого є координація конкурентної поведінки між суб'єктами господарювання, що створили зазначений суб'єкт господарювання, або між ними та новоствореним суб'єктом господарювання;
- прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі;
- здійснення будь-якої іншої погодженої поведінки (діяльності, бездіяльності) суб'єктів господарювання, яка призвела чи може призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції;
- внесення змін до узгоджених дій, на які було отримано дозвіл органів Комітету, якщо ці зміни передбачають зміну кола учасників та/або поширюються на інші товарні ринки.

За підсумками розгляду заяв і справ про узгоджені дії у 63 випадках, оскільки умови узгоджених дій не містили загрози монополізації товарних ринків, дозвіл на їх здійснення було надано без встановлення додаткових зобов'язань, в одному випадку закрито розгляд без прийняття рішення по суті.

Найбільш поширеними видами узгоджених дій суб'єктів господарювання, на які Комітет протягом 2018 року надав дозвіл, були здійснення будь-якої іншої погодженої поведінки (діяльності, бездіяльності) суб'єктів господарювання – 60,3 % та укладання угод у будь-якій формі - 38,1 % загальної кількості.

Протягом 2018 року АМКУ було розглянуто 3 справи про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання, оскільки існували під-

Період	Вид узгоджених дій			Всього
	Укладання угод	Створення СГ	Інші	
2013	80		6	86
2014	28	4	12	44
2015	40	17	15	72
2016	93	8	12	113
2017	35		20	55
2018	**24**	**1**	**38**	**63**

стави для заборони узгоджених дій або проведення поглибленого дослідження.

В одному випадку Комітет за результатами розгляду справи заборонив узгоджені дії у вигляді внесення змін до додатка 2 до Договору між членами Оптового ринку електричної енергії України, оскільки узгоджені дії могли мати негативний вплив на конкуренцію. (Детальний опис міститься в розділі про ринки паливно-енергетичного комплексу та житлово-комунального господарства).

З метою запобігання порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, підвищення передбачуваності його застосування органами Комітету надано 24 попередніх висновки стосовно узгоджених дій суб'єктів господарювання.

Розподіл наданих Комітетом у 2018 році дозволів на узгоджені дії за ринками

Розподіл наданих Комітетом у 2018 році попередніх висновків стосовно узгоджених дій за ринками

ПРИКЛАД УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ:

УЧАСНИКИ УЗГОДЖЕНИХ ДІЙ:
КОМПАНІЇ «VALLOUREC TUBES S.A.S.»,
«INTERPIPE LIMITED»

Рішення АМКУ від 08.02.2018 № 56-р

Зміст заявлених узгоджених дій

Узгоджені дії полягають в реалізації положень Договору купівлі Європейського бізнесу, Договору акціонерів та додаткових договорів, укладання яких передбачене Договором Акціонерів, а саме: договору довгострокової поставки, договору на переробку давальницької сировини, договору технічної підтримки, договору оренди та договору про надання послуг, що будуть укладені між компаніями «Vallourec Tubes S.A.S.», «Interpipe Limited» та/або їх дочірніми компаніями, метою укладання яких є співпраця в галузі певних сталевих безшовних труб для європейського ринку шляхом створення спільного підприємства.

Ринок

Сталевих безшовних труб.

Підстави для висновку

Заявлені узгоджені дії не призводять до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції на товарних ринках України.

Висновок

Надано дозвіл компаніям «Vallourec Tubes S.A.S.» (м. Булонь-Біянкур, Франція) та «Interpipe Limited» (м. Нікосія, Кіпр) на узгоджені дії у вигляді реалізації положень договору купівлі Європейського бізнесу, укладеного між компаніями «Vallourec Tubes S.A.S.» та «Interpipe Limited», строком на п’ять років.

ЗАХОДИ З МЕТОЮ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ КОНТРОЛЮ ЗА КОНЦЕНТРАЦІЯМИ:

Взято активну участь у висвітленні діяльності та підходів АМКУ у сфері контролю за концентраціями, зокрема:

- у рамках проекту Legal High School проведено семінар на тему «Підходи АМКУ щодо розгляду звернень на концентрації», під час якого розкрито особливості в підходах АМКУ до розгляду заяв про надання попереднього дозволу на концентрацію, з урахуванням змін у законодавстві про захист економічної конкуренції, які відбулись починаючи з 2016 року.
- у рамках проекту Twinning «Підтримка інституційної спроможності Антимонопольного комітету України з проведення досліджень ринків та ефективності застосування конкурентного законодавства з метою наближення до стандартів ЄС», під час семінарів-тренінгів у червні 2018 року проведено лекції за тематичними напрямами «Практичні підходи та методи виявлення порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді здійснення концентрації суб’єктів господарювання без дозволу органів Антимонопольного комітету України, наявність якого необхідна», «Практичний приклад аналізу інформації щодо наявності концентрації у діях суб'єктів господарювання».

Зазначені семінари-тренінги проводилися з метою підвищення кваліфікації працівників органів АМКУ з урахуванням вимог, обумовлених процесом імплементації норм законодавства ЄС у сфері контролю за концентраціями.

КОНТРОЛЬ ПОРУШЕНЬ У СФЕРІ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Органами Антимонопольного комітету було припинено **168** порушень Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Із них — **53** порушення у вигляді недобросовісної конкуренції, стосовно яких Комітетом прийнято рішення про накладення штрафних санкцій, та **115** — дій, що містили ознаки таких порушень, які було припинено відповідно до наданих органами Комітету рекомендацій суб'єктам господарювання.

Сума накладених штрафів
24 108 тис. грн

Структура порушень у розрізі ринків, од. та %

Структура порушень у розрізі кваліфікації, од.

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «ЕРГОН-ЕЛЕКТРІК»

Рішення ТАК АМКУ від 13.12.018 № 30-р/тк

За результатами розгляду справи про порушення ТОВ «Ергон-Електрік» законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді неправомірного використання комерційної таємниці Заявника встановлено таке.

ТОВ «Ергон-Електрік» використовувало у своїй господарській діяльності відомості, що становлять комерційну таємницю його конкурента – ТОВ «ТВК Вектор-ВС», без його дозволу, а саме: інформацію щодо повного переліку постачальників та клієнтів (покупців) (з контактними даними їх представників) та укладених із ними контрактів, обсягів закупівлі та реалізації електротехнічної продукції (розподільної, контрольної та вимірювальної апаратури, шинопроводів тощо), закупівельних та відпускних цін на таку продукцію (включно з інформацією щодо розміру торговельної націнки та знижок на закупівлю продукції).

Відомості, що становлять комерційну таємницю ТОВ «ТВК Вектор-ВС», були отримані ТОВ «Ергон-Електрік» через своїх засновників, які раніше перебували у трудових відносинах із ТОВ «ТВК Вектор-ВС», мали доступ до відомостей, що становлять комерційну таємницю, і підписали зобов'язання щодо збереження комерційної таємниці, зокрема, зобов'язалися протягом 3 років після звільнення не використовувати таку інформацію для зайняття будь-якою діяльністю, що може завдати шкоди ТОВ «ТВК Вектор-ВС» стосовно конкурентної діяльності. Незважаючи на це, зазначені особи перед звільненням неправомірно скопіювали відомості, що становили комерційну таємницю ТОВ «ТВК Вектор-ВС», які потім було використано для планування та здійснення господарської діяльності ТОВ «Ергон-Електрік», створеного цими особами як конкурента Заявника.

За результатами розгляду 13.12.2018 ТАК Комітету прийнято рішення № 30-р/тк, в якому дії ТОВ «Ергон-Електрік» визнано недобросовісною конкуренцією у вигляді неправомірного використання ТОВ «Ергон-Електрік» комерційної таємниці ТОВ «ТВК Вектор-ВС», що є порушенням ст. 19 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Штраф: 360 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПРАТ «ЕЛЕКТРОМОТОР»

Рішення АМКУ від 06.12.2018 № 692-р

До АМКУ надійшла заява ТОВ «Укрферротрейд» про порушення ПрАТ «Електромотор» законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді обмеження імпорту кормоподрібнювачів на митну територію України з використанням деклараційного патенту від 15.08.2005 № 8732 на корисну модель «Подрібнювач».

У результаті розслідування АМКУ встановлено, що ПрАТ «Електромотор» згідно з вимогами Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» зареєструвало під свою відповідальність деклараційний патент на корисну модель «Подрібнювач» № 8732 від 15.08.2005, яка, як встановлено судом, була непатентоздатною, оскільки вироблялася відповідно до наявного рівня техніки (тобто не відповідала такій умові патентоздатності, як новизна).

На підставі цього патенту ПрАТ «Електромотор» подало до митних органів заяву про заборону митного оформлення кормоподрібнювачів виробництва КНР, які імпортував в Україну конкурент, як таких, що є копіями кормоподрібнювачів виробництва ПрАТ «Електромотор», тим самим створивши перешкоди для митного оформлення і ввезення конкурентом на територію України аналогічних, але дешевших товарів.

Неправомірність дій ПрАТ «Електромотор» з одержання патенту та використання патенту, яке обмежувало господарську діяльність ТОВ «Укрферротрейд» із розпорядження відповідними кормоподрібнювачами на території України, було підтверджено постановою Київського апеляційного господарського суду від 10.07.2013 у справі № 5011-58/15304-2012, яка набрала законної сили і підтримана постановою Вищого господарського суду України від 13.09.2013. Зокрема, деклараційний патент № 8732 було визнано недійсним повністю з дати публікації відомостей про його видачу через невідповідність умовам патентоздатності та встановлено факт порушення прав та охоронюваних законом інтересів ТОВ «Укрферротрейд».

Незважаючи на це рішення суду, ПрАТ «Електромотор», діючи недобросовісно, вжило заходів із продовження строку реєстрації корисної моделі в митному реєстрі, тим самим продовживши дію заборони на митне оформлення товарів конкурентів, що також є порушенням вимог ч. 7 ст. 398 Митного кодексу України щодо обов'язку правовласника повідомити центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову й митну політику, про припинення чинності чи визнання недійсним права інтелектуальної власності.

Рішенням № 692-р від 06.12.2018 визнано, що ПрАТ «Електромотор» вчинило порушення, передбачене ст. 15 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді обмеження імпорту кормоподрібнювачів на митну територію України з використанням деклараційного патенту від 15.08.2005 № 8732 на корисну модель «Подрібнювач», який було одержано неправомірно, що підтверджено судовим рішенням, яке набрало законної сили.

Штраф: 1 052 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ПАТ «КИЇВСЬКИЙ МАРГАРИНОВИЙ ЗАВОД»

Рішення АМКУ від 20.11.2018 № 642-р

Рішенням від 20.11.2018 № 642-р АМКУ визнав дії ПАТ «Київський маргариновий завод» порушенням згідно зі ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» у вигляді використання без дозволу (згоди) ТОВ «Щедро» оформлення упаковки продукції, схожого на оформлення упаковки продукції маргарин «Запорізький «Вершковий особливий», яке раніше почало використовувати товариство з обмеженою відповідальністю «Щедро», що може призвести до змішування з діяльністю ТОВ «Щедро».

Штраф: 162 500 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «КИЇВСЬКИЙ БКК»

Рішення АМКУ від 21.06.2018 № 316-р

Рішенням АМКУ від 21 червня 2018 року № 316-р визнано, що ТОВ «Київський БКК» вчинило порушення, передбачене ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді використання без дозволу (згоди) ДП «Кондитерська корпорація «РОШЕН» оформлення упаковки кондитерського виробу – торта «КАЗКОВИЙ КЛЮЧИК», схожого на оформлення упаковки кондитерського виробу – торта «ЗОЛОТИЙ КЛЮЧИК», яке раніше почало використовувати ДП «Кондитерська корпорація «РОШЕН» для кондитерського виробу – торта «ЗОЛОТИЙ КЛЮЧИК», що може призвести до змішування з діяльністю ДП «Кондитерська корпорація «РОШЕН».

Штраф: 326 100 грн

АМКУ розглядав аналогічну справу, за якою 23.11.2017 прийнято рішення № 663-р з приводу порушення, передбаченого ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», вчиненого ПАТ «Київхліб», у вигляді використання в господарській діяльності оформлення упаковки кондитерського виробу — торта «Казковий ключик» виробництва ПАТ «Київхліб», схожого на оформлення упаковки «Золотий ключик» виробництва ДП Кондитерська корпорація «Рошен», та оштрафовано ПАТ «Київхліб» на 219 тис. грн.

При цьому під час розслідування справи органами АМКУ встановлено, що після визнання порушення ПАТ «Київхліб» та накладення штрафу АМКУ, ТОВ «Київський БКК» фактично продовжило виробництво та реалізацію кондитерського виробу «Казковий ключик» шляхом укладення договору концесії з ПАТ «Київхліб».

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «ЗДРАВОФАРМ»

Рішення ТАК АМКУ від 23.05.2018 № 4-р/тк

Харківським обласним територіальним відділенням Комітету розглянуто заяву ТОВ «ОМНІФАРМА КИЇВ» про порушення ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.

Під час розгляду справи адміністративною колегією Відділення було прийнято попереднє рішення про заборону ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» вчиняти певні дії, а саме: заборонити ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» здійснювати реалізацію дієтичної добавки «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ-ЗДРАВОФАРМ» та зобов'язати ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» ужити вичерпних заходів для зупинення обігу дієтичної добавки «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ-ЗДРАВОФАРМ», яке було виконано ТОВ «ЗДРАВОФАРМ».

Пізніше рішенням ТАК АМКУ від 23.05.2017 № 4-р/тк визнано, що ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» вчинено порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції, передбачене ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання позначення «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ-ЗДРАВОФАРМ» без дозволу (згоди) ТОВ «ОМНІФАРМА КИЇВ», яке раніше почало використовувати схожий знак для товарів та послуг «БІЛЕ ВУГІЛЛЯ» у своїй господарській діяльності, що може призвести до змішування діяльності ТОВ «ЗДРАВОФАРМ» з діяльністю ТОВ «ОМНІФАРМА КИЇВ».

Штраф: 100 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «ЧЕРКАСИХЛІБ ЛТД»

Рішення АМКУ від 16.08.2018 № 407-р

АМКУ розглянуто справу, розпочату за заявою ПАТ «КИЇВХЛІБ», про порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді неправомірного використання в господарській діяльності зовнішнього оформлення упаковки продукції «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ НОВИЙ» виробництва ТОВ «ЧЕРКАСИХЛІБ ЛТД», що є схожим на оформлення упаковки продукції «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ» виробництва ПАТ «КИЇВХЛІБ», що може призвести до змішування з діяльністю ПАТ «КИЇВХЛІБ».

Враховуючи наявні докази у справі, рішенням АМКУ від 16.08.2018 № 407-р визнано, що ТОВ «ЧЕРКАСИХЛІБ ЛТД» вчинило порушення, передбачене ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді використання без дозволу (згоди) ПАТ «КИЇВХЛІБ» оформлення упаковки виробу «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ НОВИЙ», схожого на оформлення упаковки виробу «ХЛІБ УКРАЇНСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ», яке раніше почало використовувати ПАТ «КИЇВХЛІБ», що може призвести до змішування з діяльністю ПАТ«КИЇВХЛІБ».

Штраф: 105 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «ДІЄСА»

Рекомендації АМКУ від 04.12.2018 № 29-рк

В АМКУ проводиться дослідження щодо дотримання ТОВ «ДІЄСА» законодавства, передбаченого ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

У матеріалах міститься інформація про поширення ТОВ «ДІЄСА», зокрема, інформації: «ЧИСТА РОЗСТРОЧКА!» (без розміщення зірочки). Зважаючи на те, що реалізація товарів у розстрочку може не передбачати нарахування на користь суб'єкта господарювання відсотків на суму, що відповідає ціні товару, проданого в розстрочку, наявність гіперпосилання/зірочки тощо, що свідчить про наявність уточнювальної інформації, є необхідним елементом твердження про «ЧИСТУ РОЗСТРОЧКУ».

Поширення ТОВ «ДІЄСА» інформації «ЧИСТА РОЗСТРОЧКА! (без зірочки /гіперпосилання)» внаслідок обраного способу її викладення може містити неточну інформацію щодо умов отримання споживчих кредитів для придбання товарів. ТОВ «ДІЄСА» надало Умови надання кредиту, в яких зазначено, що загальний розмір платежів при придбанні товарів у кредит не буде перевищувати ціну товару під час його придбання в роздріб +/- 0,1 %.

Водночас, матеріалами дослідження підтверджується поширення інформації: «ЧИСТА РОЗСТРОЧКА!*» (з розміщенням зірочки), що містить посилання на додаткові відомості: «ДО 24 ПЛАТЕЖІВ НА УМОВАХ КРЕДИТНОЇ ПРОГРАМИ «СУПЕР РОЗСТРОЧКА!» З ПЕРЕПЛАТОЮ НЕ БІЛЬШЕ 0,01 %».

АМКУ надав ТОВ «ДІЄСА» такі обов’язкові для розгляду рекомендації від 04.12.2018 № 29-рк: припинити дії, що містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді поширення інформації про можливість придбання товарів, які реалізуються за рахунок кредиту від певних фінансових установ, і про умови такого кредитування, яке здійснюється способом, що може вводити в оману споживачів, та усунути причини виникнення таких порушень.

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «КИЇВСЬКИЙ БКК»

Рекомендації АМКУ від 06.12.2018 № 41-рк

За результатами розгляду справи доведено, що позначення «Київський БКК 1907» в оформленні упаковки продукції виробництва ТОВ «КИЇВСЬКИЙ БКК» містить ознаки порушення, передбаченого ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації про виробника, що може вводити в оману щодо історії існування Відповідача.

Використовуючи в оформленні упаковки продукції позначення «1907», у той час як роком створення ТОВ «Київський БКК» є 2016, Відповідач може отримати неправомірні переваги серед конкурентів, у тому числі тих, що розміщують позначення, яке сприймається як дата, та мають безпосередній зв’язок із такою датою.

Відповідно до наданих АМКУ рекомендацій № 41-рк ТОВ «Київський БКК» зобов’язано припинити дії, що містять ознаки порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у вигляді поширення в зовнішньому оформленні упаковки продукції відомостей, які через спосіб викладення мають ознаки неправдивої інформації, у зв'язку із чим можуть впливати на наміри споживачів щодо придбання товарів, у вигляді використання позначення «Київський БКК 1907», а також з метою забезпечення споживача повною, точною та достовірною інформацією привести у відповідність позначення, що використовуються в зовнішньому оформленні упаковки продукції

РИНКИ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ АЛКОГОЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Під час здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції та за результатами розгляду заяв Антимонопольним комітетом України на ринку виробництва та реалізації алкогольної продукції (далі – Продукція) були виявлені численні порушення Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Найпоширенішими порушеннями на ринку виробництва та реалізації Продукції є:

- поширення інформації на етикетках та контр-етикетках Продукції, що вводить в оману (ст. 15^1);
- неправомірне використання суб'єктами господарювання в господарській діяльності позначень, назви, оформлення упаковки тощо, які є схожим на позначення, назву, оформлення упаковки тощо іншого суб'єкта господарювання, який почав раніше їх використовувати, що може призвести до змішування їх діяльності (ст. 4).

СТАТТЯ 15^1 «ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ВВОДИТЬ В ОМАНУ»:

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ГОРОБИНА»
ТОВ «ТД РЕСУРС»

Рішення АМКУ від 11.12.2018 № 717

Рішенням Комітету від 11.12.2018 № 717 визнано, що ТОВ «Горобина» і ТОВ «ТД Ресурс» вчинили порушення, передбачене ст. 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, щодо розміщення на етикетці алкогольного напою «Настоянка зі смаком віскі» «Jonni Joker» позначення «WHISKEY» (назви продукції), у той час як цей товар не є віскі, та поширення таким способом неправдивих відомостей про його споживчі властивості.

Штраф:
ТОВ «Горобина» – 28 900 грн
ТОВ «ТД Ресурс» – 41 600 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «СІМФЕРОПОЛЬСЬКИЙ ВИНО-КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

Рішення АМКУ від 11.10.2018 № 547-р

Рішенням АМКУ від 11.10.2018 № 547-р дії ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» щодо розміщення на етикетці напоїв алкогольних міцних ТМ «Jack Talker», а саме: «Jack Talker Red Level», «Jack Talker Black Level», «Jack Talker Blue Level», написів «WHISKYE» («UKRAINIAN WHISKYE») (назви продукції), у той час як цей товар не є віскі, та поширення таким способом неправдивих відомостей про споживчі властивості напою визнано порушенням, передбаченим ст. 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

Jack Talker Red Level

Jack Talker Black Level

Jack Talker Blue Level

Штраф: 445 699 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «БУАССОН ЕЛІТ» БЕЛЬВЕДЕР ГРУП»
ТОВ «ДРІНК ДІСТРІБУШН СІСТЕМ»

Рішення АМКУ від 11.12.2018 № 716

Рішенням АМКУ від 11.12.2018 № 716 визнано, що ТОВ «Буассон Еліт» Бельведер Груп» вчинило порушення, передбачене ст. 15^1 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, щодо розміщення на етикетці напою алкогольного міцного «The Glen Morris» позначення «WHISKYE» (назви продукції), у той час як цей товар не є віскі, та поширення таким способом неправдивих відомостей про споживчі властивості цього напою.

Також провадження у справі щодо ТОВ «Дрінк Дістрібушн Сістем» закрито у зв'язку з його ліквідацією.

Штраф: 260 140 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «КОТНАР-М»

Рішення АМКУ від 13.12.2018 № 721-р

Рішенням АМКУ від 13.12.2018 дії ТОВ «Котнар-М» визнано порушенням, передбаченим ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення неправдивих відомостей шляхом розміщення на веб-сайті в мережі Інтернет за посиланням *https:// cotnar.com.ua/ odailys-original.html* відомостей, що лікер «O'DAILYS Original» є «Ірландським лікером», у той час як лікер «O'DAILYS Original» не має відношення до Ірландії, зазначення на контретикетці лікеру «O'DAILYS Original», що до його складу входить аромат «Ірландський», у той час як ТОВ «Котнар-М» не надало підтвердних документів про приналежність аромату «Ірландський» саме до Ірландії, та розміщення на етикетках лікерів «O'DAILYS» позначень «Chocolate», «Hazelnut» та «Coffee» у найменуваннях лікерів «O'DAILYS Chocolate», «O'DAILYS Hazelnut» та «O'DAILYS Coffee», у той час як у складі лікеру відсутні такі компоненти, що могло вплинути на наміри осіб щодо придбання товарів цього суб'єкта господарювання.

Штраф: 3 350 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
НВП «НИВА» У ВИГЛЯДІ ТОВ

Рішення АМКУ від 11.10.2018 № 544-р

АМКУ рішенням від 11.10.2018 № 544-р визнав, що Науково-виробниче підприємство «Нива» у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю вчинило порушення, передбачене ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення на контретикетках вин «САЛЮТЕ АСТІ ВИНО ІГРИСТЕ СОЛОДКЕ БІЛЕ» (домінуюче позначення на етикетці – «SALUTE ASTI GOLD») власного виробництва інформації, що вводить в оману, шляхом повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих відомостей: «від італійських виробників з П'ємонту», «використовується виноград італійського походження», що можуть вплинути на наміри цих осіб щодо придбання вин НВП «Нива» у вигляді ТОВ як італійських вин, що становить недобросовісну конкуренцію.

Штраф: 794 720 грн

ВІДПОВІДАЧ:
НВП «НИВА» У ВИГЛЯДІ ТОВ

Рішення АМКУ від 20.09.2018 № 503-р

АМКУ рішенням від 20.09.2018 № 503-р визнав, що НВП «Нива» у вигляді ТОВ вчинило порушення, передбачене ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення на контретикетках/кольєретках вин «ШАМПАНСЬКЕ УКРАЇНИ БРЮТ» (домінуюче позначення на етикетці – «SALUTE PROSECCO WHITE BRUT») власного виробництва інформації, що вводить в оману, шляхом повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих відомостей: «використовується виноград італійського походження», кольорів національного прапора Італійської Республіки, що можуть вплинути на наміри цих осіб щодо придбання вин НВП «Нива» у вигляді ТОВ як італійських вин, що становить недобросовісну конкуренцію.

Штраф: 51 500 грн

СТАТТЯ 4 «НЕПРАВОМІРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПОЗНАЧЕНЬ»

ВІДПОВІДАЧ:
НВП «НИВА» У ВИГЛЯДІ ТОВ

Рішення АМКУ від 11.10.2018 № 545-р

Рішенням від 11.10.2018 № 545-р АМКУ визнав дії НВП «Нива» у вигляді ТОВ, які полягали у використанні оформлення пакування (пляшки та етикетки) вермуту «FRATELLI BIANCO» виробництва НВП у вигляді «НИВА» ТОВ, що є схожим на оформлення пакування (пляшки та етикетки) вермуту MARTINI BIANCO, яке представлено на території України ТОВ «БАКАРДІ-МАРТІНІ ЮКРЕЙН» (м. Київ), що раніше почало використовувати таке зовнішнє оформлення пакування (пляшка та етикетка) вермуту MARTINI BIANCO, без його дозволу (згоди), що може призвести до змішування діяльності НВП «НИВА» у вигляді ТОВ із діяльністю ТОВ «БАКАРДІ-МАРТІНІ ЮКРЕЙН», порушенням, передбаченим ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Заявник

Відповідач

Штраф: 795 574 грн

ВІДПОВІДАЧ:
НВП «НИВА» У ВИГЛЯДІ ТОВ

Рішення АМКУ від 20.09.2018 № 502-р

АМКУ рішенням від 20.09.2018 № 502-р визнав, що НВП «Нива» у вигляді ТОВ вчинило порушення, передбачене ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання в господарській діяльності позначення PROSECCO, що є схожим на позначення PROSECCO, яке раніше почали використовувати в господарській діяльності учасники КОНСОРЦІО ДІ ТУТЕЛА ДЕЛЛА ДЕНОМІНАЦІОНЕ ДІ ОРІДЖИНЕ КОНТРОЛАТА ПРОСЕККО, без їх дозволу, що може призвести до змішування з діяльністю цих суб'єктів господарювання, та пляшки, схожої на пляшку Twist виробництва САНТЕРО ФРАТЕЛЛІ ЕНД К. – ІНДУСТРІА ВІНІКОЛА АГРІКОЛА САНТО СТЕФАНЕСЕ – С.П.А., з одночасним використанням позначення PROSECCO, без дозволу цього суб'єкта господарювання, який раніше почав використовувати їх у господарській діяльності, що може призвести до змішування з діяльністю учасників КОНСОРЦІО ДІ ТУТЕЛА ДЕЛЛА ДЕНОМІНАЦІОНЕ ДІ ОРІДЖИНЕ КОНТРОЛАТА ПРОСЕККО, що становить недобросовісну конкуренцію.

НВП «Нива» у вигляді ТОВ оскаржує зазначене рішення Комітету до суду.

Італійські вина Заявника

Вина НВП «Нива» у вигляді ТОВ

Штраф: 222 100 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «КОТНАР-М»

Рішення АМКУ від 13.12.2018 № 720-р

Рішенням АМКУ від 13.12.2018 № 720-р визнано, що ТОВ «Котнар-М» вчинило порушення, передбачене ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання в господарській діяльності без дозволу (згоди) міжнародної компанії «R&A BAILEY & CO» (Республіка Ірландія) назви та оформлення упаковки (етикетка та пляшка) лікерів «O'DAILYS», які є схожими на назву та оформлення упаковки (етикетка та пляшка) лікерів «BAILEYS», які міжнародна компанія «R&A BAILEY & CO» раніше за ТОВ «Котнар-М» почала використовувати в господарській діяльності, що може призвести до змішування з діяльністю міжнародної компанії «R&A BAILEY & CO».

Штраф: 3 350 000 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «СІМФЕРОПОЛЬСЬКИЙ ВИНО-КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»

Рішення АМКУ від 11.10.2018 № 548-р

АМКУ 11.10.2018 рішенням № 548-р визнав дії ТОВ «СВКЗ» щодо використання без дозволу (згоди) міжнародної корпорації «Diageo Brands B.V.» зовнішнього оформлення етикеток алкогольних напоїв міцних «Jack Talker», а саме: «Red Level», «Black Level», «Blue Level», схожого на зовнішнє оформлення етикеток алкогольної продукції «Johnnie Walker», а саме: «Red Label», «Black Label» та «Blue Label», яке міжнародна корпорація «Diageo Brands B.V.» раніше за ТОВ «Сімферопольський виноконьячний завод» почала використовувати в господарській діяльності, що може призвести до змішування з діяльністю міжнародної корпорації «Diageo Brands B.V.», порушенням, передбаченим ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання позначень.

Штраф: 1 392 428 грн

ВІДПОВІДАЧ:
ТОВ «СІМФЕРОПОЛЬСЬКИЙ ВИНО-КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»
ТОВ «СТРОНГДРІНК»

Рішення АМКУ від 11.10.2018 № 546-р

Етикетка корпорації «Джек Деніел’с Пропертіз, Інк»

Етикетка ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод»

Етикетка ТОВ «СТРОНГДРІНК»

Рішенням АМКУ від 11.10.2018 № 546-р дії ТОВ «СВКЗ» і ТОВ «СТРОНГДРІНК» (м. Дніпро) щодо використання без дозволу (згоди) міжнародної корпорації «Джек Деніел’с Пропертіз, Інк» (м. Каліфорнія, США) оформлення етикеток алкогольних напоїв міцних солодових («Солодовий») «BLACK JACK» та «BLACK JACK» «Silver WHISKEY», схожого на оформлення етикетки алкогольної продукції «JACK DANIEL’S», яке раніше почала використовувати міжнародна корпорація «Джек Деніел’с Пропертіз, Інк» для алкогольної продукції «JACK DANIEL’S», що може призвести до змішування з діяльністю міжнародної корпорації «Джек Деніел’с Пропертіз, Інк», визнані порушеннями, передбаченими ст. 4 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді неправомірного використання позначень.

Штраф:
ТОВ «Сімферопольський вино-коньячний завод» – 4 169 000 грн
ТОВ «СТРОНГДРІНК» – 5 438 658 грн

РИНКИ ПРОДУКЦІЇ З ПОЗНАЧЕННЯМИ «ЕКО», «ОРГАНІК» ТОЩО

АМКУ проводив дослідження щодо наявності в діях суб'єктів господарювання ознак порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції під час використання у своїй господарській діяльності позначень «**еко», «есо», «екологічний», «органічний», «органік», «organic»** тощо.

Під час проведення досліджень АМКУ направлено до суб'єктів господарювання більше ніж 70 вимог про надання інформації.

Якщо на етикетці (упаковці) продукції буде зазначено неправдиву інформацію шляхом нанесення написів «еко», «органік» тощо, яка зазвичай дорожча від звичайної (неорганічної, неекологічної), без належного підтвердження, це може вплинути на наміри споживачів стосовно придбання продукції суб'єкта господарювання саме як продукції, що має відповідні органічні/екологічні властивості.

Отже, такі дії суб'єктів господарювання можуть містити ознаки порушення, передбаченого ст. 15[1] Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення на етикетках (упаковках) продукції інформації, яка є неправдивою через спосіб її викладення, що може ввести в оману споживачів щодо її характеристик.

За результатами отриманих відповідей стосовно продукції з позначенням **«органік»** встановлено, що суб'єкти господарювання здійснювали або здійснюють реалізацію в торговельних мережах України відповідної продукції без дозвільних документів щодо поширення на упаковках (етикетках) продукції таких позначень.

У результаті дослідження продукції з позначенням **«еко»** зазначених суб'єктів господарювання було поділено на відповідні групи, зокрема:

- суб'єкти господарювання, які припинили порушення;
- суб'єкти господарювання, які не припинили порушення та які, зокрема, зазначають про те, що вони використовують написи «еко» у значенні «економний» або як зареєстровані знаки для товарів і послуг;
- суб'єкти господарювання, які не припинили порушення, посилаючись на те, що вони мають сертифікати органів з оцінки відповідності.

ПРОБЛЕМАТИКА РИНКІВ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

Проблематика цього питання полягає в тому, що чинним законодавством України у сфері виробництва та реалізації екологічної та органічної продукції забороняється суб'єкту господарювання без дотримання відповідних умов (а саме, без проходження оцінки відповідності виробництва екологічної чи органічної продукції (сировини) в акредитованому, відповідно до законодавства України, органі з оцінки відповідності, отримання сертифіката відповідності) здійснювати виробництво та/або реалізацію продукції, яка маркується позначеннями «еко», «органік» тощо.

У той же час ряд суб'єктів господарювання, під час виробництва та реалізації своєї продукції, використовують позначення «еко», «органік» тощо, не маючи жодних сертифікатів, дозвільних документів, які видані уповноваженими на те органами та які підтверджують, що їх продукція дійсно відповідає властивостям екологічної чи органічної продукції.

З наявної інформації, на початок 2019 року до Реєстру виробників органічної продукції (сировини) не включено жодного суб'єкта господарювання та встановлено фактичну відсутність такого реєстру.

Також викликає сумнів наявність у продукції, яка маркується позначеннями «органічний», «органік», «organic» тощо, дійсно органічних властивостей (вироблена без застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо).

Дії АМКУ

Надано **5 рекомендацій** суб'єктам господарювання, які використовують у своїй господарській діяльності позначення «органічний», «органік», «organic» тощо.

Рекомендації АМКУ від 16.10.2018 №№ 10-рк, 11-рк, 12-рк, 13-рк, 14-рк, 15-рк

Надано **21 рекомендацію** суб'єктам господарювання, які використовують у своїй господарській діяльності позначення «еко», «есо», «екологічний» тощо.

Рекомендації АМКУ від 15.10.2018 №№ 19-рк, 20-рк, 21-рк, 22-рк, 23-рк, 24-рк, 25-рк, 26-рк, 27-рк, 28-рк

Рекомендації АМКУ від 04.12.2018 №№ 29-рк, 30-рк, 31-рк, 32-рк, 33-рк, 34-рк, 35 -рк, 36-рк, 37-рк, 38-рк, 39-рк, 40-рк

ДІЯЛЬНІСТЬ ІЗ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ТА КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

АРТЕМЕНКО АННА ІГОРІВНА

Державний уповноважений

Антимонопольного комітету України

«Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом вимагає від України забезпечити створення повноцінної системи контролю за наданням державної допомоги. Перший повний рік застосування Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», який набрав чинності в повному обсязі із серпня 2017 року, у цілому відповідає зобов'язанням України за цією угодою на шляху реформування системи надання державної допомоги суб'єктам господарювання і, як наслідок, сприятиме ефективному використанню державних ресурсів».

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ І КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ У 2018 РОЦІ

Угодою про асоціацію між Україною та ЄС передбачено, що Україна повинна здійснювати моніторинг і контроль державної допомоги суб'єктам господарювання.

Відповідно до Угоди в цій частині Україна має здійснити такі кроки:

до 2019 р. – прийняти національне законодавство про державну допомогу та забезпечити функціонування Уповноваженого органу;

до 2021 р. – створити повний реєстр програм державної допомоги;

до 2021 р. – будь-яка державна допомога, надана Україною, має оцінюватись за правилами, ідентичними правилам ЄС щодо країн із складною соціально-економічною ситуацією;

до 2023 р. – привести програми державної допомоги у відповідність із критеріями, визначеними Угодою.

ХРОНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ І КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Перевірка нового законодавства з точки зору державної допомоги

Розробка та впровадження первинного законодавства

Повідомлення про наявні та оцінка нових програм державної допомоги

Повідомлення й оцінка нових програм державної допомоги

Прийнято Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»	Створено Департамент моніторингу і контролю державної допомоги	Закон набрав чинності в повному обсязі	Завершення подання інформації щодо інвентаризації державної допомоги	Річний звіт з державної допомоги 2017 р.	Формування Регіональної карти ДД, прийняття вторинного законодавства	Усі програми державної допомоги приведені у відповідність із законодавством
01.07.14	17.07.17	02.08.17	02.08.17	01.09.18	31.12.19	02.08.22

Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі — Закон) набрав чинності 02 серпня 2017 року.

Закон було прийнято Верховною Радою України 01.07.2014 на виконання міжнародних зобов'язань України, які виникли, зокрема, внаслідок підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Відповідно до Закону Уповноваженим органом у сфері державної допомоги є АМКУ, до повноважень якого, зокрема, належить:

- визначення належності до державної допомоги заходів із підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, оцінювання допустимості державної допомоги для конкуренції, прийняття рішень, передбачених цим Законом;

- отримання та розгляд повідомлень про нову державну допомогу від надавачів такої допомоги в порядку, встановленому цим Законом;
- збирання та проведення аналізу інформації про заходи з підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, вимагання від надавачів та отримувачів державної допомоги, їх посадових осіб інформації, у тому числі з обмеженим доступом, необхідної для прийняття рішень, передбачених цим Законом;
- надання роз'яснень із питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;
- прийняття рішень про тимчасове припинення надання незаконної державної допомоги відповідно до цього Закону та про припинення й повернення незаконної державної допомоги, визнаної недопустимою для конкуренції;
- проведення моніторингу державної допомоги;
- ведення та доступ до реєстру державної допомоги;
- розроблення та внесення в установленому порядку КМУ пропозицій щодо прийняття нормативно-правових актів із питань державної допомоги.

У 2018 році Комітетом отримано 916 повідомлень, з яких:

- 860 (94 %) повідомлень про нову державну допомогу;
- 56 (6 %) повідомлень про програми чинної державної допомоги.

Найбільшу кількість повідомлень подано органами місцевого самоврядування та органами місцевої влади.

Заходи з питань державної допомоги у 2018 році

- проведено більше 6650 консультацій із надавачами державної допомоги
- проведено 49 виступів із питань надання державної допомоги на конференціях, семінарах та зустрічах
- проведено 9 круглих столів, дні відкритих дверей та інші масові заходи

Протягом 2018 року органами АМКУ прийнято 264 рішення, а саме:

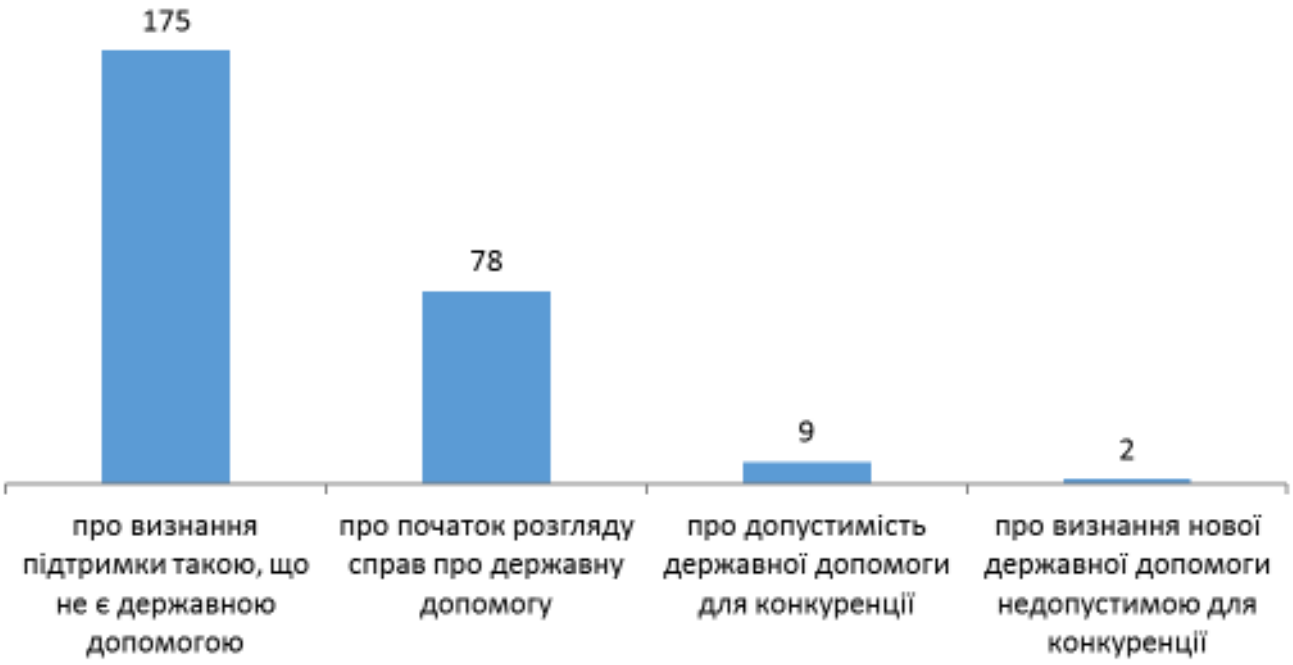

АМКУ надано 379 роз'яснень із питань застосування законодавства у сфері державної допомоги, зокрема, 9 узагальнених роз'яснень із питань, що найчастіше виникають у надавачів, зокрема, серед них роз'яснення щодо:

- відшкодування витрат, пов'язаних з виробництвом с/г продукції від 04.01.2018 № 1-рр/дд;
- визначення поняття «об'єкт інфраструктури» від 28.02.2018 № 2-рр/дд;
- державної підтримки суб'єктів природних монополій від 20.03.2018 № 3-рр/дд;
- послуг, що становлять загальний економічний інтерес від 20.03.2018 № 4-рр/дд;
- подання повідомлень про чинну індивідуальну державну допомогу від 17.04.2018 № 5-рр/дд;
- діяльності у сфері культури від 18.05.2018 № 6-рр/дд;
- встановлення органами місцевого самоврядування ставок оподаткування від 16.08.2018 № 10-рр/дд;
- гарантій, що надаються із залученням коштів міжнародних фінансових організацій від 06.09.2018 № 11-рр/дд;
- діяльності у сфері освіти від 13.09.2018 № 12-рр/дд.

ЗАКОНОПРОЕКТНА ТА НОРМОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ, ВЗАЄМОДІЯ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ВЛАДИ

АМКУ розроблено 4 законопроекти:

Проект Закону України **«Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»** доопрацьований за результатами публічного обговорення, схвалено на засіданні АМКУ 13.12.2018.

Проект Закону України **«Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»** схвалено на засіданні АМКУ 20.09.2018, публічне обговорення відбулось 12.12.2018.

Проект Закону України **«Про внесення змін до Митного кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»** схвалено на засіданні АМКУ 20.09.2018, публічне обговорення — 12.12.2018.

Комітетом розроблено проект Закону України **«Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення їх у відповідність із законодавством про державну допомогу суб'єктам господарювання»**, яким передбачається внесення змін до низки законів України, що передбачають надання державної підтримки у певних сферах (у частині необхідності дотримання законодавства щодо державної допомоги), схвалено на засіданні КМУ 21.03.2018, зареєстровано у ВРУ 23.03.2018 за № 8191, отримано комітетами ВРУ 27-28.03.2018.

21.11.2018 Комітет ВРУ з питань запобігання і протидії корупції надав висновок щодо відповідності законопроекту вимогам антикорупційного законодавства.

На 31.12.2018 зазначений законопроект опрацьовується в інших комітетах ВРУ.

Поряд із цим, Законом України **«Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання діяльності Українського культурного фонду»** від 03.07.2018 № 2481-VIII внесено зміни до Закону, якими встановлено, що дія Закону не поширюється на підтримку проектів, що реалізуються Українським культурним фондом, у порядку, встановленому Законом України «Про Український культурний фонд».

АМКУ розроблено 2 проекти постанов КМУ, якими затверджуються критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги, а також направлено КМУ один проект постанови, узгоджений із заінтересованими органами:

Проект постанови КМУ **«Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на захист навколишнього природного середовища»** направлено після додаткового погодження із заінтересованими органами листом від 27.11.2018 № 500-29/02-15830.

Проект постанови КМУ **«Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у вугільній галузі»** за результатами публічного обговорення, яке відбулося 05.12.2018, схвалено на засіданні АМКУ 20.12.2018.

Проект постанови КМУ **«Про затвердження Критеріїв оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання у банківському секторі»** схвалено на засіданні АМКУ 27.12.2018.

КМУ у 2018 році прийнято 5 постанов, які розроблені АМКУ та якими затверджуються критерії оцінки допустимості окремих категорій державної допомоги:

- «Про затвердження **критеріїв** оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на проведення наукових досліджень, технічний розвиток та інноваційну діяльність» від 07.02.2018 № 118.
- «Про затвердження **критеріїв** оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць» від 31.01.2018 № 33.
- «Про затвердження **критеріїв** оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання на професійну підготовку працівників» від 11.01.2018 № 11.
- «Про затвердження **критеріїв** оцінки допустимості державної допомоги на відновлення платоспроможності та реструктуризацію суб'єктів господарювання» від 31.01.2018 № 36.
- «Про затвердження **критеріїв** оцінки допустимості державної допомоги суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва» від 07.02.2018 № 57.

Також КМУ було прийнято постанови:

- «Про затвердження **переліку послуг**, що становлять загальний економічний інтерес» від 23.05.2018 № 420.
- «Про внесення **змін** до переліку послуг, що становлять загальний економічний інтерес» від 27.12.2018 № 1141.

АМКУ затверджено 2 процесуальних нормативно-правових акти у сфері державної допомоги:

- **Розпорядження** АМКУ від 19.07.2018 № 15-рп (зареєстроване в Мін'юсті 16.08.2018 за № 942/32394), яким вносяться зміни до розпорядження АМКУ від 28.12.2015 № 43-рп, зокрема, щодо подання інформації про надану державну допомогу в електронній формі.
- **Розпорядження** Комітету від 13.09.2018 № 18-рп (зареєстроване в Мін'юсті 27.11.2018 за № 1337/32789), яким вносяться зміни до розпорядження АМКУ від 04.03.2016 № 2-рп, зокрема, щодо подання повідомлень про нову державну допомогу в електронній формі.

Погодження проектів нормативно-правових актів (НПА)

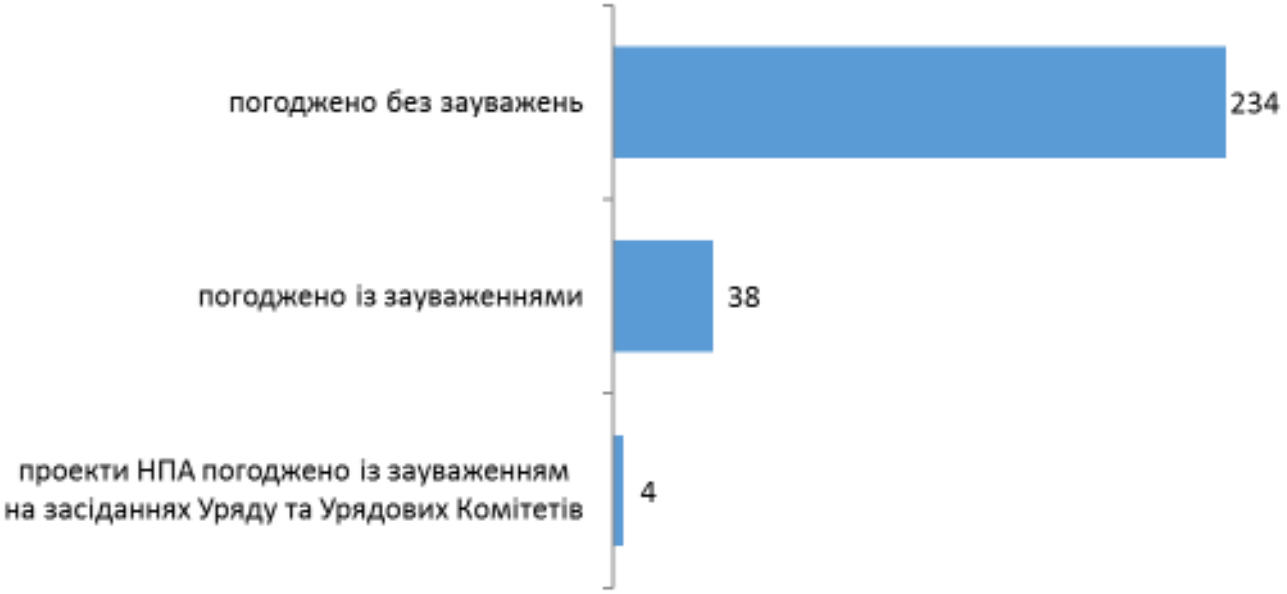

РІЧНИЙ ЗВІТ ПРО НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА 2017 РІК

Перший **річний звіт** про надання державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні за 2017 рік (далі – Звіт), відповідно до вимог Закону, затверджено розпорядженням АМКУ від 31.08.2018 № 17-рп. Звіт направлено МЕРТ для передачі через контактний пункт Української сторони з питань торгівлі та пов'язаних з торгівлею питань згідно з Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами.

Звітом охоплюється період з 02.08.2017 (дати набрання Законом чинності в повному обсязі) до 31.12.2017. Аналітичні дані, наведені у Звіті, ґрунтувались на інформації, отриманій АМКУ від надавачів державної допомоги, оскільки відповідно до Закону надавачі зобов'язані подати до 02.08.2018 АМКУ повідомлення про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності Законом.

За зазначений звітний період АМКУ було отримано 100 повідомлень про нову державну допомогу та 33 повідомлення про програми підтримки суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності Законом.

Водночас рішень щодо державної допомоги, передбачених ст. 10 та 11 Закону, у 2017 році Комітет не приймав у зв'язку з набранням чинності Законом з 02.08.2017 та передбаченими Законом процесуальними строками для прийняття таких рішень.

Відповідно до Звіту:

- інформацію про державну підтримку у 2017 році в розмірі **3 439,16 млн грн** надали центральні органи виконавчої влади;
- інформацію про державну підтримку у 2017 році в розмірі **2 169,79 млн грн** надали місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що Звіт є першим наближенням до всебічного аналізу надання державної допомоги в Україні, враховуючи неповну інформацію, отриману від центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування та відсутність систематизації даних щодо надання державної підтримки до набрання чинності Законом.

За отриманими даними в частині структури державної підтримки у 2017 році, субсидія є найбільш поширеною формою надання державної підтримки, за інформацією як від центральних органів виконавчої влади, так і від органів місцевого самоврядування. Субсидії становлять 33 % загальної суми наданої державної підтримки, з якої майже вся сума надавалась у добувній промисловості. Поширеними формами державної підтримки у 2017 році залишались поповнення статутного капіталу (25 %), капітальні інвестиції (17 %) та гарантії (12 %). Інші форми державної підтримки були менш представлені.

Структура державної підтримки у 2017 році

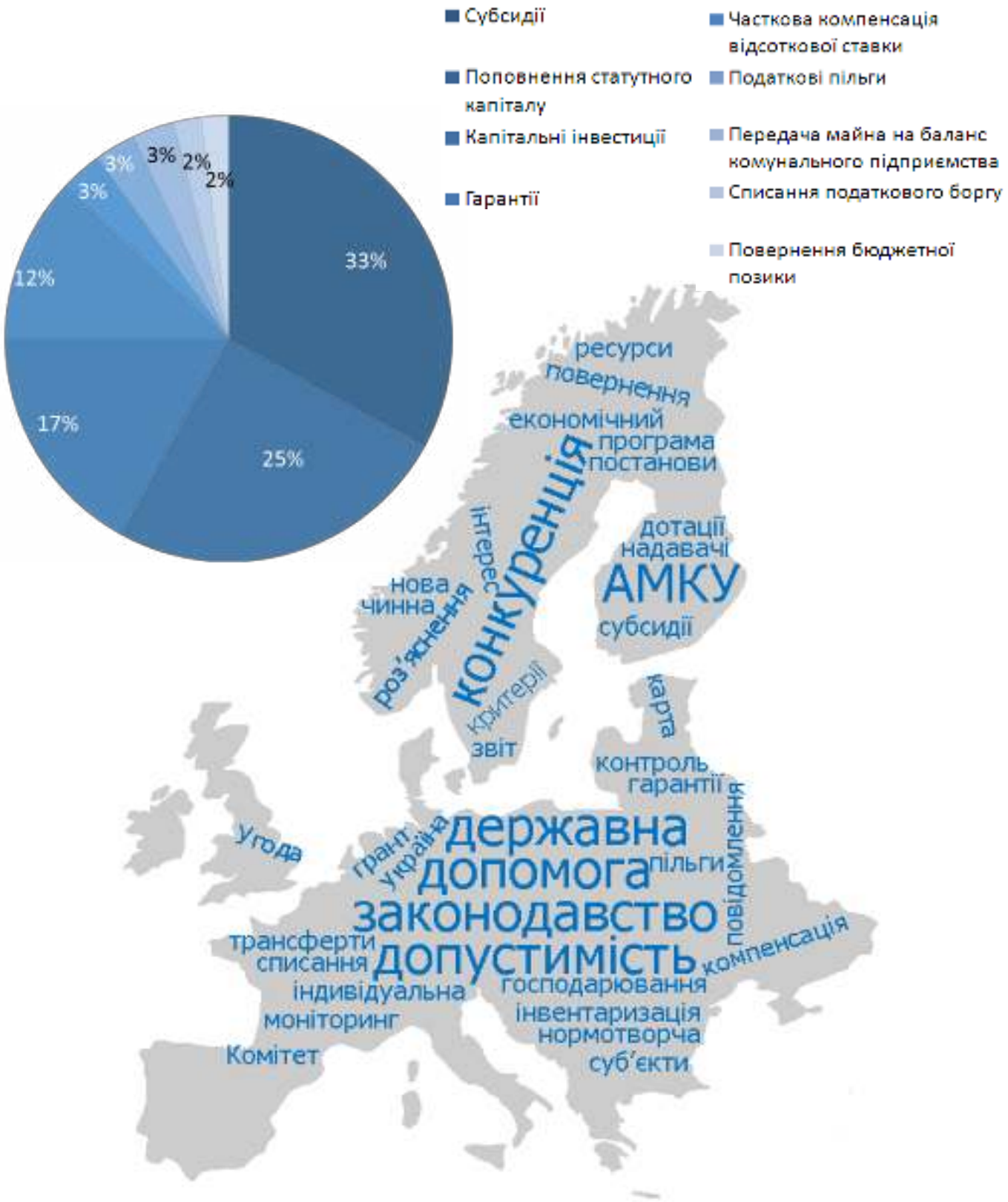

РІШЕННЯ ПРО ВИЗНАННЯ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЗАЗНАЧЕНОЇ У ПОВІДОМЛЕННІ, ТАКОЮ, ЩО НЕ Є ДЕРЖАВНОЮ ДОПОМОГОЮ

Державне управління справами на виконання ст. 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» подало повідомлення про нову державну допомогу (вх. № 399-ПДД від 18.07.2018).

Надавач підтримки: Державне управління справами (ідентифікаційний код 0037256).

Отримувач підтримки: Національний камерний ансамбль «Київські солісти» (далі – НКА «Київські солісти») (ідентифікаційний код 24268575), який є національним державним закладом культури і мистецтва державної форми власності і здійснює некомерційну творчу, культурну, мистецьку, фінансово-господарську, гастрольну та зовнішньоекономічну діяльність.

Мета (ціль) підтримки:

- сприяння окремим видам господарської діяльності;
- підтримка, збереження та розвиток культури.

Очікуваний результат: забезпечення безперебійного функціонування НКА «Київські солісти» та широка пропаганда вітчизняного й зарубіжного мистецтва, класичної спадщини, української національної культури, естетичне виховання громадян, сприяння духовному розвитку народу України, формуванню й утвердженню гуманістичних цінностей.

Форма підтримки: субсидії.

Підстави для надання підтримки: Закон України «Про культуру»; Бюджетна програма код програмної класифікації видатків та кредитування 0301360 «Фінансова підтримка Національного камерного ансамблю «Київські солісти», Національного культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал», Національного комплексу «Експоцентр України», інформаційного бюлетеня «Офіційний вісник Президента України»; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки Національного камерного ансамблю «Київські солісти», затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 400.

Тривалість підтримки: 01.01.2019 – 31.12.2019.

Державна підтримка, що надається НКА «Київські солісти», становить 97,3 % їх загального обсягу доходів. Відтак, обсяг витрат, які покриваються власними надходженнями НКА «Київські солісти» від надання платних послуг, становить 2,7 %.

Послуги НКА «Київські солісти» надаються на безоплатній основі та не реалізуються на ринку, у розумінні Закону України «Про захист економічної конкуренції», та не бере участь у господарському обороті. Як наслідок, підтримка, що надається НКА «Київські солісти» відповідно до Бюджетної програми у формі субсидій, капітальних та поточних трансфертів, не спотворює і не може спотворювати економічну конкуренцію, а отже, не є державною допомогою відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

27.09.2018 на засіданні АМКУ було прийнято **рішення № 517-р**, яким визнано, що підтримка (фінансування), яка буде надаватися Державним управлінням справами Національному камерному ансамблю «Київські солісти» у формі субсидій **обсягом 14 084,2 тис грн, не є державною допомогою** відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

РІШЕННЯ ПРО ДОПУСТИМІСТЬ НОВОЇ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ КОНКУРЕНЦІЇ

За результатами розгляду повідомлення про нову державну допомогу та листа про надання додаткової інформації, розпорядженням державного уповноваженого АМКУ від 26.10.2018 № 01/242-р розпочато розгляд справи № 500-26.15/40-18 про державну допомогу для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції.

Надавач підтримки: Департамент комунального господарства Харківської міської ради.

Отримувач підтримки: Комунальна організація «Харківський зоологічний парк» (далі – Харківський зоопарк), що здійснює діяльність із задоволення культурних потреб населення міста Харкова.

Мета (ціль) підтримки: оновлення та розвиток Харківського зоопарку шляхом здійснення його повної реконструкції, створення умов утримання тварин, які відповідають європейським і світовим стандартам, збереження та примноження зооколекцій, підвищення привабливості Харківського зоопарку для мешканців і гостей міста Харкова.

Очікуваний результат: повна реконструкція зоопарку, впровадження сучасних технологій і форм експозиції тварин, які відповідають європейським і світовим стандартам.

Форма підтримки: субсидії та поточні трансферти, капітальні трансферти, внески до статутного капіталу.

Підстави для надання підтримки: Закони України «Про місцеве самоврядування», «Про природно-заповідний фонд»; рішення Харківської міської ради від 20.12.2017 № 946/17 «Про затвердження Міської програми оновлення та розвитку Харківського зоопарку на 2018-2022 рр».

Тривалість підтримки: з 01.01.2019 по 31.12.2022.

Умови надання підтримки: кошти бюджету міста Харків.

Форма державної допомоги: операційна допомога для покриття поточних витрат під час реконструкції; інвестиційна допомога на реконструкцію та закупівлю.

Умови, за яких повідомлена державна допомога надаватиметься Харківському зоопарку, відповідають положенням ст. 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», ч. 3 ст. 262 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

17.12.2018 на засіданні АМКУ було прийнято **рішення № 740-р**, яким визнано, що підтримка (фінансування), яку буде надавати Департамент комунального господарства Харківської міської ради комунальній організації «Харківський зоологічний парк» відповідно до рішення Харківської міської ради від 20.12.2017 № 946/17 «Про затвердження Міської програми оновлення та розвитку Харківського зоопарку на 2018-2022 рр», **у сумі 2 117 510,54 тис грн**, з них:

- субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям) – 65 000,0 тис грн;
- капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям) – 1 972 510,54 тис грн;
- внески до статутного капіталу – 800 000,0 тис грн,

на період з 01.01.2019 по 31.12.2022 **є допустимою державною допомогою,** відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», **за умови виконання отримувачем допомоги такого зобов'язання**.

Отримувач державної допомоги після реалізації інвестиційного проекту, у разі надходження прибутків від використання інфраструктури, що буде створена за рахунок інвестиційної державної допомоги, зобов'язаний відшкодувати обсяг інвестиційної державної допомоги за рахунок майбутніх прибутків.

ВЗАЄМОДІЯ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ

З метою покращення співпраці з центральними та місцевими органами влади та підвищення рівня їх обізнаності щодо державної допомоги проведено два регіональних семінари за участю експертів Проекту технічної допомоги ЄС та працівників Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги (у Києві в листопаді та в Чернівцях у грудні).

У рамках програми спеціалізованих семінарів проведено: у вересні семінар на тему **«Інституційна ефективність органу контролю державної допомоги, процедури оцінки державної допомоги та вимоги до підготовки рішень про державну допомогу»**; у листопаді - семінар на тему «**Державна допомога у формі податкових заходів»**.

Також було здійснено, зокрема, такі заходи:

- 28 лютого в АМКУ відбувся **круглий стіл за участю надавачів державної допомоги,** під час якого розглянуто основні питання, які стосуються особливостей формування бюджетних запитів щодо надання державної допомоги, відповідно до п. 4 ст. 35 Бюджетного кодексу України, а також реєстрації державної допомоги, включаючи звітність відповідно до п. 3 ст. 16 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»;
- 15 березня співробітники Департаменту взяли участь у **VII Щорічному міжнародному форумі з конкуренційної політики**, організованому АМКУ спільно з Фондом розвитку конкуренції, під час якого було висвітлено роботу Комітету щодо розвитку ефективної системи контролю державної допомоги;
- 22 березня співробітники Департаменту **провели навчальний семінар** для працівників структурних підрозділів КМДА, під час якого була надана інформація з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги;
- 03 квітня **проведено робочу зустріч** із представниками Північної економічної фінансової корпорації та ЄБРР;
- 26 квітня **проведено навчальний семінар** із питань державної допомоги в Тернопільській міській раді;
- 10-11 травня в Кременчуці працівники Департаменту **взяли участь як спікери з питань державної допомоги в Міжнародному бізнес-форумі** «Міжнародне співробітництво: створюємо майбутнє разом»;
- 20 червня **проведено круглий стіл** із питань державної допомоги у формі гарантій, за участі експертів Проекту технічної допомоги ЄС, Мінфіну, МЕРТ;
- 06 липня в Комітеті **проведено засідання міжвідомчої робочої групи** з питань впровадження системи моніторингу і контролю державної допомоги;
- 16 серпня **відбулась робоча нарада** з представникам Державної іпотечної установи щодо особливостей застосування Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» при наданні державної підтримки у формі державної гарантії;
- 28 серпня до Міненерговугілля **надіслано Довідку Енергетичного Співтовариства щодо оцінки заходів з державної допомоги у сфері електроенергетики України**;
- 03 вересня було **проведено нараду** в Мінфіні щодо бюджетного процесу за участю представників Департаменту та Проекту технічної підтримки ЄС «Підтримка Антимонопольного комітету України у впровадженні правил державної допомоги»;
- 24 – 25 вересня представники АМКУ **взяли участь як спікери в щорічному традиційному Дні діалогу з владою**, за участю 350 представників міських, селищних та сільських голів, представників уряду та центральних органів виконавчої влади, парламенту, громадських організацій, а також іноземних партнерів за участю представників Департаменту та проекту технічної підтримки ЄС «Підтримка АМКУ у впровадженні правил державної допомоги».

ІНСТИТУЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Реорганізація Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги

У квітні 2018 року Департамент моніторингу і контролю державної допомоги реорганізовано. Після реорганізації Департамент складається з чотирьох відділів, які здійснюють роботу в напрямі реалізації повноважень АМКУ з моніторингу і контролю державної допомоги та мають власну галузеву спеціалізацію, а також аналітичний сектор.

Взаємодія з проектом технічної допомоги ЄС

Протягом 2018 року АМКУ продовжував співпрацю з проектом технічної допомоги ЄС «Підтримка впровадження в Україні системи контролю державної допомоги». Зокрема, експертами проекту надавалися Ad-hoc консультації по нотифікаціях про чинні програми підтримки та про нову державну допомогу, що надходили до АМКУ, та під час підготовки роз'яснень із питань застосування законодавства у сфері державної допомоги.

Експертами проекту на порталі державної допомоги створено новий розділ «E-learning».

За участю експертів Проекту та працівників Департаменту проведено два регіональних семінари та два спеціалізованих семінари на тему «Інституційна ефективність органу контролю державної допомоги, процедури оцінки державної допомоги та вимоги до підготовки рішень про державну допомогу» та на тему «Державна допомога у формі податкових заходів».

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ ПЛАТФОРМИ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Протягом 2018 року Департаментом моніторингу і контролю державної допомоги забезпечувалась технічна підтримка **порталу державної допомоги** та наповнення інформацією за розділами «Рішення щодо державної допомоги», «Справи про державну допомогу», «Реєстр державної допомоги».

Аналітична система «Реєстр» включає в себе функцію реєстру державної допомоги та функцію електронного документообігу між надавачами державної допомоги та АМКУ.

Розроблено та запроваджуються такі форми подання інформації через портал державної допомоги:

- Форма для надання інформації про державну допомогу, надану у 20__ році;
- Форма для надання інформації про державну допомогу, надану у 20__ році, надавач якої звільнений від обов'язку повідомлення Уповноваженого органу;
- Форма для надання інформації про незначну державну допомогу, надану у 20__ році;

- Повідомлення про нову індивідуальну державну допомогу;
- Повідомлення про нову програму державної допомоги;
- Повідомлення про внесення змін до умов чинної державної допомоги.

З метою інформування громадськості про діяльність АМКУ, на офіційному веб-порталі АМКУ в мережі Інтернет було створено розділ «Державна допомога суб'єктам господарювання».

ПРІОРИТЕТИ ДІЯЛЬНОСТІ НА 2019 РІК

- Прийняття рішень за результатами розгляду повідомлень про нову державну допомогу
- Узгодження та подання до КМУ проектів Законів України та проектів постанов КМУ
- Складання та подання КМУ річного звіту про надання державної допомоги в Україні за 2018 фінансовий рік
- Забезпечення інформування Європейської Комісії щодо звіту про надання державної допомоги в Україні за 2018 фінансовий рік
- Розробка, узгодження та внесення на розгляд АМКУ методики формування карти регіонального розподілу державної допомоги
- Проведення нарад, семінарів, тренінгів, круглих столів з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ ТА ДІЇ АМКУ ЩОДО ЇХ ВИРІШЕННЯ

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ КОНКУРЕНТНОГО НЕЙТРАЛІТЕТУ ПІД ЧАС НАДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

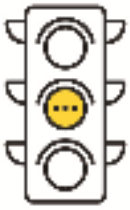

Впровадження ефективної системи надання державної допомоги в Україні передбачає, зокрема, забезпечення рівного, прозорого доступу до державних ресурсів як державних, так і приватних суб’єктів господарювання, що особливо актуально для малого та середнього бізнесу. Відповідно до ч. 2 р. 9 «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» протягом першого року застосування зазначеного Закону усі надавачі державної допомоги зобов’язані були подати Уповноваженому органові повідомлення про програми підтримки суб’єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, які існували на день набрання чинності цим Законом. Протягом 2018 року до АМКУ надійшло 56 повідомлень про програми підтримки, які існували на день набрання чинності цим Законом. Згідно з вимогами Угоди повний реєстр програм державної допомоги повинен бути складений до 2021 року.

НИЗЬКИЙ РІВЕНЬ ОБІЗНАНОСТІ СУСПІЛЬСТВА ЩОДО ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ

Підвищення рівня громадської обізнаності щодо надання державної допомоги дозволить платникам податків побачити вартість державної допомоги, що сприятиме підвищенню дисципліни витрачання бюджетних ресурсів.

Із цією метою необхідно реалізувати програму підвищення рівня обізнаності з питань державної допомоги, яка має поширюватися на державних службовців усіх рівнів, представників бізнесу, наукової спільноти та ЗМІ, про можливий вплив державної допомоги на конкуренцію та мету впровадження в Україні системи моніторингу та контролю державної допомоги суб'єктам господарювання.

Наразі АМКУ на постійній основі здійснює консультаційну та роз’яснювальну роботу з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги. Питання щодо державної допомоги суб’єктам господарювання включаються до порядків денних публічних заходів, які проводить АМКУ.

Зважаючи на необхідність здійснення інформаційної підтримки надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання, а також всебічного інформування громадськості про діяльність АМКУ, на офіційному веб-порталі АМКУ в мережі Інтернет функціонує розділ «Державна допомога суб'єктам господарювання».

У 2018 році тривала робота АМКУ в частині адвокатування системи моніторингу та контролю державної допомоги, завдяки чому загалом ситуація щодо обізнаності органів влади, отримувачів у сфері державної допомоги покращується. Оскільки ця робота є довготривалою та комплексною, АМКУ продовжує щорічну роботу стосовно якісного підвищення загального рівня обізнаності суспільства щодо інституту державної допомоги суб’єктам господарювання.

НЕОБХІДНІСТЬ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНУ ДОПОМОГУ СУБ’ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ»

Закон України «Про державну допомогу суб’єктам господарювання» встановлює правові та інституційні принципи здійснення моніторингу та контролю державної допомоги, однак має рамковий характер. Крім того, під час вжиття АМКУ заходів із практичної реалізації в Україні системи моніторингу та контролю державної допомоги було виявлено низку недоліків зазначеного Закону, які стосуються, зокрема, не повної відповідності Закону acquis ЄС, недосконалості процесуальних процедур, а також інституційного забезпечення здійснення моніторингу та контролю державної допомоги.

АМКУ розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну допомогу суб’єктам господарювання», який відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» було опубліковано 14.09.2018 на офіційному веб-порталі АМКУ.

12.10.2018 було організовано та проведено публічне обговорення цього законопроекту, за результатами якого законопроект доопрацьовано. Доопрацьований законопроект схвалено на засіданні АМКУ 13.12.2018 та направлено на погодження заінтересованим органам 19.12.2018. Наразі погодження законопроекту триває.

ДІЯЛЬНІСТЬ АМКУ ЯК ОРГАНУ ОСКАРЖЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону України «Про публічні закупівлі» (далі – Закон) Комітетом, як органом оскарження у сфері публічних закупівель, з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворена Постійно діюча адміністративна колегія Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель (далі – Колегія). Рішення Колегії приймаються від імені Комітету.

Порядок оскарження процедур закупівель та розгляду Колегією відповідних скарг визначений ст. 18 Закону.

Колегія АМКУ — Орган оскарження. Міфи та реальність

Що може зробити Колегія АМКУ	Що не може зробити Колегія АМКУ
Зобов'язати замовника внести зміни до тендерної документації	Встановити підробку документа
Зобов'язати замовника відмінити процедуру	Визначити переможця закупівлі
Зобов'язати Замовника скасувати рішення про відхилення учасника	Зобов'язати укласти договір
Зобов'язати Замовника скасувати рішення про визначення переможця	Встановити вимоги в тендерній документації
Зобов'язати Замовника скасувати рішення про допущення учасника до аукціону	Встановити очікувану вартість закупівлі
	Перевірити весь процес закупівлі
	Встановити факт **антиконкурентних дій учасників**
	Встановити факт змови між **учасником та замовником**

АМКУ — СИСТЕМА PROZORRO. ХТО ЗА ЩО ВІДПОВІДАЄ

Колегія АМКУ	Система ProZorro
• Приймає рішення про прийняття скарг до розгляду/залишення без розгляду/припинення розгляду • Розглядає скаргу протягом 15 робочих днів (для потреб оборони – протягом 10 робочих днів) • Перевіряє закупівлю за інформацією, поданою в скарзі та електронній системі • Може зобов'язати замовника внести зміни до тендерної документації • Може зобов'язати замовника скасувати рішення про допущення до аукціону чи рішення про відхилення пропозицій • Може зобов'язати замовника відмінити процедуру • Може зобов'язати замовника скасувати рішення про визначення переможця	• Формує реєстраційну картку скарги • Надсилає скаргу замовнику і Колегії АМКУ • Призупиняє електронний аукціон • Не оприлюднює договір та звіт про результати закупівлі під час процедури оскарження • Оприлюднює рішення, прийняті Колегією АМКУ • Надсилає повідомлення замовнику та скаржнику • Призначає нову дату та час електронного аукціону

КІЛЬКІСТЬ СКАРГ ТА СУМА КОШТІВ, СПЛАЧЕНИХ ЗА ЇХ ПОДАННЯ У 2018 РОЦІ

ТОП СКАРЖНИКІВ І ЗАМОВНИКІВ ТЕНДЕРІВ, ЯКІ ЗВЕРТАЛИСЬ У 2018 РОЦІ*

ЗАМОВНИКИ

СКАРЖНИКИ

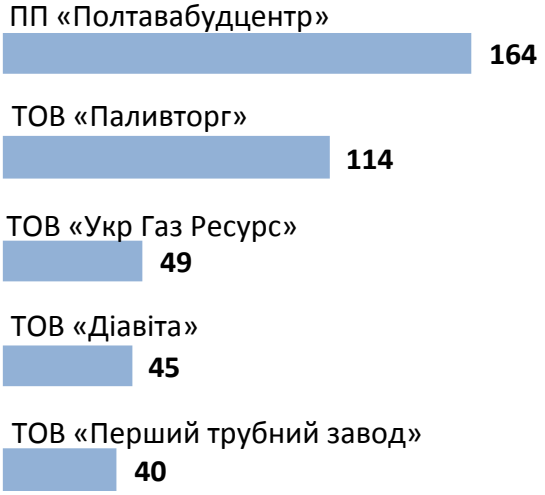

СТРУКТУРА ОСКАРЖЕНЬ ЗА СФЕРАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА 2018 РІК*

**за даними модуля BI Prozorro*

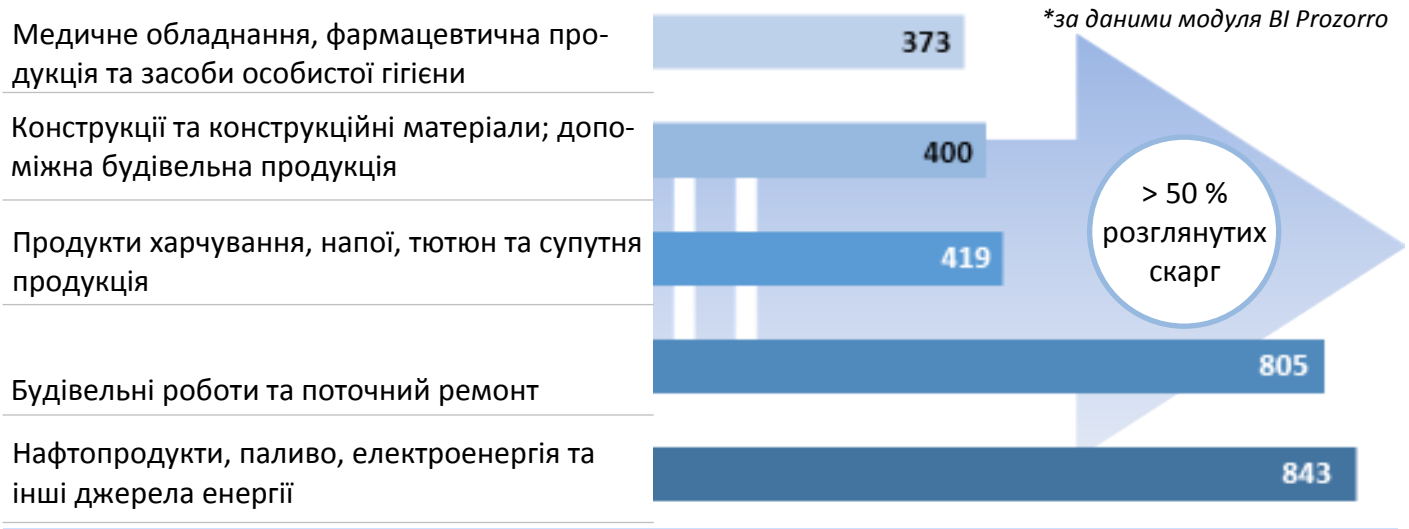

СТАТИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПОСТІЙНО ДІЮЧОЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ЗА 2018 РІК

Статистика надходжень скарг за 2014-2018 рр.

- Розглянуто скарг на загальну суму — **143,5 млрд грн**
- Зобов'язано усунути порушення на загальну суму — **54,77 млрд грн**
- З 2014 року кількість скарг постійно зростає. У 2018 році до АМКУ надійшло **7 786** одиниць скарг, що на **37 % більше**, ніж за попередній період
- Із загальної кількості отриманих скарг **6 337** одиниць **з оплатою**.

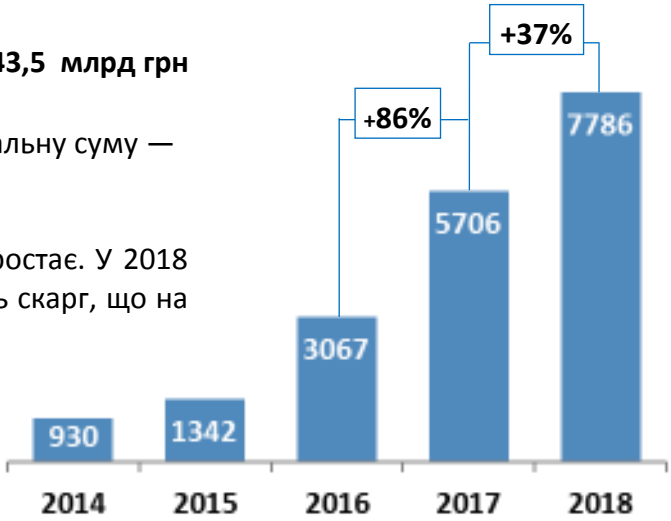

Сума коштів, сплачених за подання скарги — **37,6 млн грн**

Кількість прийнятих рішень — **13 342 од**

Сума коштів, сплачених за подання скарги за 2016-2018 рр., млн грн

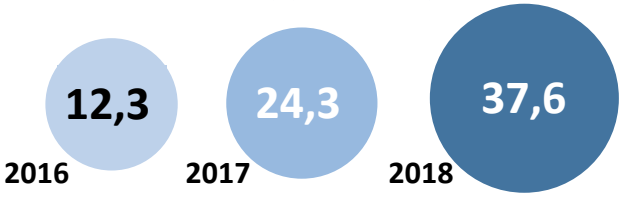

СТРУКТУРА РОЗГЛЯНУТИХ СКАРГ

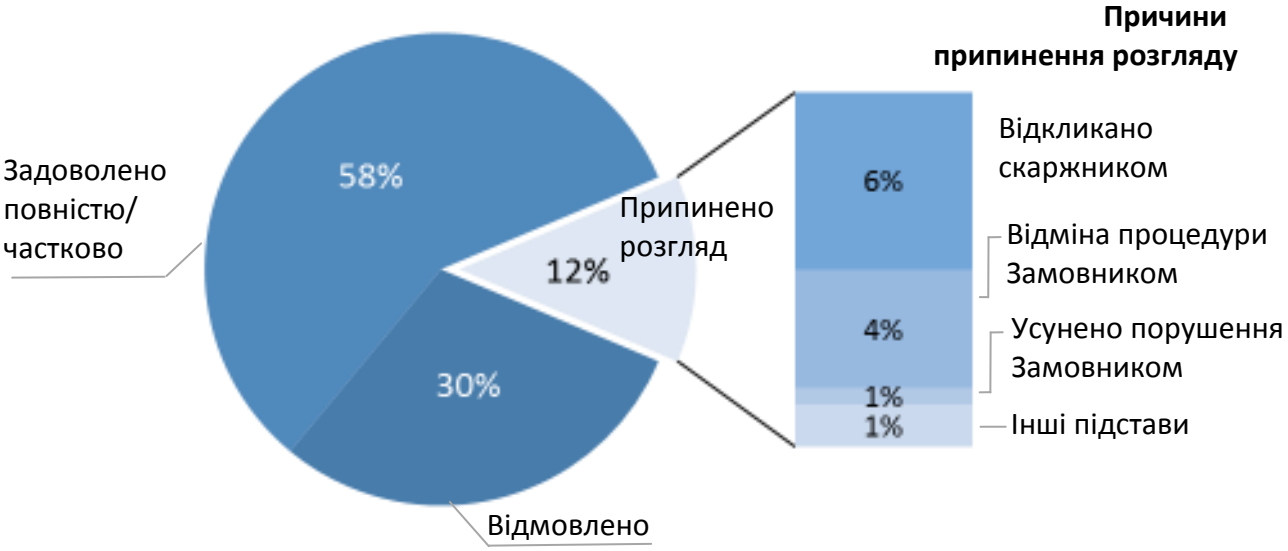

Проведено засідань Колегії —**251**

Статистичні дані щодо оскарження до суду рішень Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, прийнятих у 2018 році.

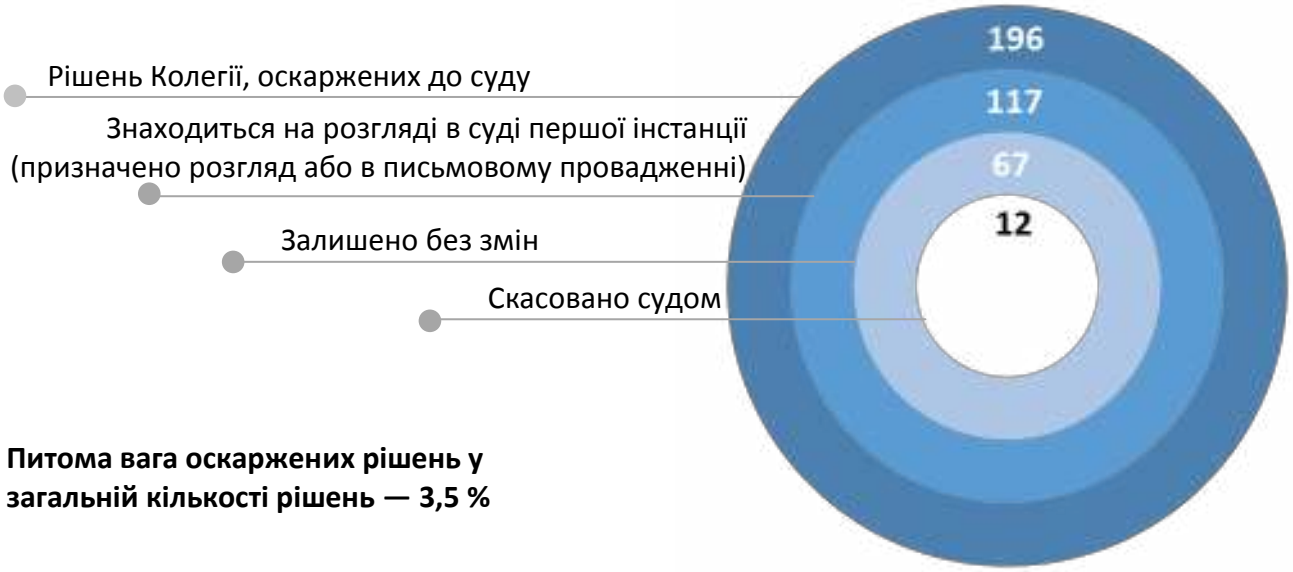

Питома вага оскаржених рішень у загальній кількості рішень — 3,5 %

ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ФУНКЦІЙ ОРГАНУ ОСКАРЖЕННЯ КОМІТЕТОМ БУЛИ ВИЯВЛЕНІ ТАКІ НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ ПОРУШЕННЯ/ПОМИЛКИ ЗАМОВНИКІВ ТА УЧАСНИКІВ ПРОЦЕДУР ЗАКУПІВЕЛЬ:

Порушення Замовників:

- обрання не тієї процедури закупівлі;
- встановлення в тендерній документації дискримінаційних умов під час визначення кваліфікаційних критеріїв до учасників;
- встановлення в тендерній документації дискримінаційних умов у частині технічних вимог до предмета закупівлі, яким відповідає лише один виробник;
- встановлювання в тендерній документації «прихованих» вимог до учасників у розділах, які не мають відношення до змісту пропозиції;
- дискримінаційний підхід у частині відхилення тендерних пропозицій одних учасників, пропозиції яких не відповідають умовам документації, та допуск до аукціону/визначення переможцем учасника, пропозиція якого також не відповідає умовам документації;
- відхилення пропозицій переможців через ненадання ними зразків продукції, які відповідно до вимог Закону не є складовою пропозиції та не можуть бути підставою для відхилення;
- відхилення за процедурою «євро-торгів» пропозицій учасників через невідповідність умовам документації після проведення аукціону;
- відхилення переможців торгів через ненадання/невідповідність документів, які не передбачені Законом для їх надання, після проведення аукціону;
- неналежне планування закупівель.

Помилки Учасників:

- пропущення строків оскарження;
- оскарження вимог тендерної документації під час оскарження результатів процедури закупівлі;
- ненадання додатків до документів, які визначені як його невід'ємна частина (додатки до договорів, додатки до ліцензій, дозволів, реєстраційних посвідчень тощо);
- помилки під час оформлення банківських гарантій: відсутність посилання на відповідну тендерну документацію або відсутність договору, яким визначаються умови та порядок виплати тендерного забезпечення;
- ненадання у статусі переможця документів, передбачених Законом для переможця відповідно до ст. 17 Закону, у порядку, передбаченому тендерною документацією.

Змін у законодавстві стосовно здійснення публічних закупівель у 2018 році не відбулося.

ПРИКЛАДИ СКАРГ

СКАРЖНИК:
ТОВ «ФОРТІС ЮКРЕЙН»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-09-15-002235-c

Предмет закупівлі

Реконструкція перону для повітряних суден терміналу «D»

Результат розгляду порушення

Торги проводились за процедурою так званих «євроторгів».

Пропозиція Скаржника була відхилена. Цікавим фактом стало те, що підставою відхилення була неможливість відкриття всіх файлів, які входили до складу пропозиції Скаржника. При цьому Скаржник не оскаржував своє відхилення.

ТОВ «Фортіс Юкрейн» оскаржувало рішення Замовника про допущення до аукціону тендерних пропозицій інших учасників. Інформація, наведена у Скарзі, не знайшла свого підтвердження.

У задоволенні скарги було відмовлено та направлено лист до правоохоронних органів.

СКАРЖНИКИ:
ТОВ «ТД «СОКАР»
ТОВ «НАФТОТРЕЙД-КАПІТАЛ»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-01-22-003068-c

Предмет закупівлі

Нафта і дистиляти

Результат розгляду порушення

- ТОВ «ТД «Сокар» оскаржувало визначення себе переможцем торгів, зазначаючи, що ним була подана неринкова ціна у 28,2 млн грн, з якою він став переможцем процедури закупівлі. Скарга була залишена без розгляду у зв'язку з відсутністю обґрунтування порушених прав Скаржника у результаті визначення його переможцем торгів.
- ТОВ «НАФТОТРЕЙД-КАПІТАЛ» також оскаржило обрання Замовником ТОВ «ТД «Сокар» через занижену ТОВ «ТД «Сокар» ціну. Враховуючи, що за Законом система «Прозорро» автоматично визначає переможцем учасника за найнижчою ціною, а також те, що Закон не передбачає, як підставу для відхилення, встановлення цін нижче ринкових тощо, Колегією було відмовлено в задоволенні зазначеної скарги.

СКАРЖНИК:
ФОП БАЛАБУШКА ТАРАС КОСТЯНТИНОВИЧ
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-10-25-001849-b

Предмет закупівлі

Апаратура для підтримування фізіологічних функцій організму (апарат штучного кровообігу)

Результат розгляду порушення

Замовник відхилив тендерну пропозицію ФОП Балабушки через відсутність прикріплених документів цієї пропозиції на Порталі державних закупівель.

Скаржник не погоджувався з підставою відхилення своєї пропозиції (на підтвердження надавав скріншот з особистого кабінету, який, на думку Скаржника, підтверджував направлення документів до системи «Прозорро»).

Замовник надав скріншот з особистого кабінету, в якому зазначено, що «документи відсутні». Відсутність документів також підтверджена в системі «Прозорро».

Скаржник не довів та документально не підтвердив, що ним було завантажено документи тендерної пропозиції. Тому було прийнято рішення відмовити в задоволенні скарги.

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ПОРУШЕНЬ ЗАМОВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ

СКАРЖНИК:
ТОВ «ТАКТ»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-11-16-000634-b

Предмет закупівлі

Сталь

Результат розгляду порушення

ТОВ «Такт» оскаржувало визначення Замовником переможця процедури закупівлі, просило встановити порушення та відмінити процедуру закупівлі.

Колегією встановлено, що очікувана вартість предмета закупівлі перевищувала 133 тисячі євро.

За Законом аукціону в такому випадку мав передувати етап розгляду пропозицій усіх учасників на відповідність технічним та кваліфікаційним вимогам.

У той же час Замовником у порушення вимог Закону було проведено процедуру закупівлі без обов'язкового етапу «перекваліфікації» та аукціон із розкриттям цін учасників, що призвело до вчинення порушень, які неможливо усунути.

У зв'язку із цим Колегією було прийнято рішення зобов'язати Замовника відмінити процедуру закупівлі.

СКАРЖНИК:
ТОВ «ТРАНСЛІНК КОНСАЛТИНГ»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-10-13-002697-a

Предмет закупівлі

Послуги з користування та обслуговування системи електронного документообігу Мінагрополітики

Результат розгляду порушення

ТОВ «Транслінк Консалтинг» оскаржувало своє відхилення та відміну торгів.

Підставою відхилення було неподання оновленої форми тендерної пропозиції за результатами проведеного аукціону.

Колегією встановлено, що відповідно до вимог Закону відсутність чи невідповідність зазначеного вище документа, наданого після кінцевого строку подання Пропозицій, не може бути підставою для відхилення тендерної пропозиції учасника, тому Пропозиція Скаржника була неправомірно відхилена з наведеної вище підстави.

У зв'язку із цим Замовника зобов'язано скасувати рішення про відхилення Пропозиції Скаржника та визначення переможця торгів.

СКАРЖНИК:
ТОВ «ГАЗТРОН ТРЕЙД»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2017-12-22-002646-b

Предмет закупівлі

Мастильні засоби (олива ТП-22С або еквівалент)

Результат розгляду порушення

ТОВ «ГАЗТРОН ТРЕЙД» оскаржувало порушення Замовником порядку проведення процедури закупівлі.

Колегія встановила, що підставою для відхилення пропозиції Скаржника правомірно стало, зокрема, те, що він не надав копії балансу підприємства та копії звіту про фінансові результати за останній звітний період. Вказана невідповідність була виявлена і в переможця, що свідчило про дискримінаційний підхід Замовника під час розгляду пропозицій учасників.

Враховуючи наведене, Колегія зобов'язала Замовника скасувати рішення про переможця.

СКАРЖНИК:
ТОВ «БУДІВЕЛЬНА КОМПАНІЯ«ПРОГРЕСТЕХБУД»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-01-15-000243-a

Предмет закупівлі

Капітальний ремонт окремого приміщення міської клінічної лікарні № 1

Результат розгляду порушення

Скаржник повідомляв про порушення процедури закупівлі та оскаржував визначення переможця - ТОВ «Будівельна компанія «Прогрестехбуд».

Колегією встановлено окремі невідповідності в пропозиції переможця умовам тендерної документації. Зокрема, ним у порушення умов тендерної документації не надано календарного графіка виконання робіт, а договірна ціна не містила інформації про включення витрат на проведення експертизи кошторисної документації.

Особливістю скарги є те, що Замовник частково визнав доводи скаржника та прийняв рішення – скасувати рішення про визначення ТОВ «Будівельна компанія «Прогрестехбуд» переможцем та відхилив його тендерну пропозицію, однак у системі «Прозорро» ТОВ «Будівельна компанія «Прогрестехбуд» залишалось у статусі переможця торгів.

Колегія зобов'язала Замовника усунути порушення порядку оприлюднення інформації, наведеної в мотивувальній частині рішення.

СКАРЖНИК:
ТОВ «ПАЛИВТОРГ»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-02-13-001944-b

Предмет закупівлі

Газове паливо

Результат розгляду порушення

ТОВ «Паливторг» оскаржувало вибір переможця та підстави відхилення своєї тендерної пропозиції.

Колегія встановила, що Замовник застосував дискримінаційний підхід - відхиливши Скаржника, визначив переможцем учасника, у пропозиції якого були аналогічні невідповідності умовам тендерної документації, а саме, відсутність сертифіката якості природного газу

Було прийнято рішення зобов'язати Замовника відмінити процедуру закупівлі.

Особливістю скарги також є те, що Замовник аналізував тендерну пропозицію Скаржника, що була подана для участі в іншій аналогічній закупівлі (№ UA-2018-01-12-000658-a), де його було визначено переможцем, і робив висновок стосовно належності виконання умов договору зі сторони Скаржника. А це, за рішенням Колегії, не було підставою для відхилення пропозиції Скаржника.

СКАРЖНИК:
ТОВ «БАДМ-Б»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-03-19-002029-c

Предмет закупівлі

Фармацевтична продукція

Результат розгляду порушення

ТОВ «БАДМ-Б» оскаржувало умови тендерної документації.

Колегія встановила, що Замовник закуповував одним предметом лікарські засоби із 49 найменуваннями, при чому лише 4 з них вимагали наявності в учасника ліцензії на обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. За таких умов, взяти участь у закупівлі могли лише ті суб'єкти господарювання, які мають відповідну ліцензію, що значно обмежувало коло учасників, а також було дискримінаційним по відношенню до інших суб'єктів господарювання, які мають потрібні документи на інші 45 найменувань. Отже, Колегія зобов’язала Замовника внести зміни до тендерної документації.

СКАРЖНИК:
ТОВ «ТУСМО»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-04-03-000425-b

Предмет закупівлі

Формений одяг (тужурка та штани)

Результат розгляду порушення

Скаржник просив зобов'язати Замовника внести зміни до оголошення про проведення відбору учасників.

Колегія з'ясувала, що в оголошенні не вказано, де, коли і за яких умов учасники матимуть можливість ознайомитись із затвердженим зразком-еталоном, а це унеможливлює виготовлення потенційними учасниками одиниці товару, яка відповідала б зразку-еталону. Натомість учасники, які брали участь у торгах з аналогічним предметом, вже ознайомлені зі зразком, тому мали можливість його надати.

Крім того, ТОВ «Тусмо» оскаржувало встановлення в оголошенні про проведення відбору учасників строк надання Замовнику зразка товару, який фактично становив три дні, тоді як Закон передбачає не менше шести.

Колегія прийняла рішення зобов'язати Замовника внести зміни до оголошення про проведення відбору учасників.

СКАРЖНИК:
ТОВ «ОФІС СПЕЙС»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-07-19-002136-b

Предмет закупівлі

Комп'ютерне обладнання. Карти пам'яті, диски DVD та CD, USB-флеш-накопичувачі, жорсткі диски

Результат розгляду порушення

ТОВ «Офіс Спейс» оскаржувало рішення про визначення переможця.

Скаржник зазначав про невідповідність Пропозиції переможця в частині технічних вимог до швидкості передачі даних флеш-накопичувачів та в частині конструкції карт пам'яті.

При цьому переможець у своїй Пропозиції вказав на відповідність запропонованої продукції технічним вимогам.

Скаржник на засіданні Колегії надав зразки запропонованого переможцем товару. Маркування, нанесене на зазначених товарах, свідчило про невідповідність зазначеного товару умовам Документації, із чим погодився також представник Замовника.

Колегією було встановлено надання Переможцем недостовірної інформації у складі Пропозиції.

Замовника було зобов'язано скасувати рішення про визначення переможця Процедури закупівлі.

СКАРЖНИК:
ПП «ГРУПА ОХОРОННИХ КОМПАНІЙ «КОНГРЕС»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-04-05-000542-c

Предмет закупівлі

Послуги з охорони корпусів університету, три цілодобових пости

Результат розгляду порушення

Скаржник оскаржував обрання ТОВ «Скоробей» переможцем, зазначав, зокрема, про невідповідність банківської гарантії переможця умовам Документації.

Колегією встановлено, що банківська гарантія, надана переможцем у складі пропозиції, не відповідала умовам документації, при цьому Замовник дозволив переможцю вже після аукціону виправити надану банківську гарантію, що є порушенням вимог Закону.

Замовника було зобов’язано скасувати рішення про визначення переможця.

СКАРЖНИК:
ТОВ «МОСТОБУДІВЕЛЬНИЙ ЗАГІН № 112»
https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2018-09-03-000717-b

Предмет закупівлі

Закупівля робіт за державні кошти по проекту: «Реконструкція мосту через річку Уж біля бувшого с. Черевач у зоні відчуження Іванківського району Київської області»

Результат розгляду порушення

Скаржник оскаржував своє відхилення (повторно).

Замовник відмовив в участі та відхилив перший раз через наявність заборгованості у скаржника. Колегія встановила, що замовник не довів наявності заборгованості на момент подачі пропозиції.

Колегія зобов'язала скасувати відхилення Пропозиції Скаржника, Замовник повторно відхилив, мотивуючи тим, що рішення про відмову не скасовувалось.

Колегія повторно зобов'язала скасувати рішення про відхилення (Замовником не виконано рішення органу оскарження).

Примітка: у випадках невиконання рішення органу оскарження важливо вчасно оскаржити бездіяльність замовника (у частині невиконання рішення органу оскарження).

ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СКАРГ, У РАЗІ ВИЯВЛЕННЯ ОЗНАК ПОРУШЕНЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПРОЦЕДУР ЗАКУПІВЕЛЬ, ОРГАН ОСКАРЖЕННЯ НАПРАВЛЯЄ МАТЕРІАЛИ СКАРГ ДО ВІДПОВІДНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО РЕАГУВАННЯ.

У 2018 РОЦІ НАПРАВЛЕНО 63 ЛИСТИ ДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПРАКТИКИ КОЛЕГІЇ

25 жовтня 2018 року на засіданні АМКУ було прийнято **узагальнення практики** Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель щодо оскарження умов тендерної документації в частині встановлення Замовником вимог щодо місця розташування асфальтобетонних заводів.

Структура документа:

1. Загальні питання встановлення кваліфікаційних критеріїв та вимог тендерної документації.

2. Аналіз кваліфікаційного критерію «наявність обладнання та матеріально-технічної бази» на прикладі закупівлі послуг ремонту доріг/асфальтобетонних сумішей у частині вимог щодо розташування асфальтобетонних заводів.

Огляд практики Постійно діючої адміністративної колегії Антимонопольного комітету України з посиланнями на процедури закупівель та рішення Колегії.

3. Огляд спеціального законодавства

21 листопада 2018 року Комітетом було направлено лист до Мінінфраструктури України щодо проведення методичної роз'яснювальної роботи для замовників з метою дотримання ними вимог законодавства про публічні закупівлі та недопущення включення до тендерної документації вимог, що обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників, а також 22 листопада 2018 року — відповідний лист до МЕРТ України.

23 листопада 2018 року Комітет направив звернення до спеціально уповноваженого органу — Міністерства регіонального розвитку та будівництва України з метою перегляду положень відповідних стандартів та державних будівельних норм для забезпечення їх правової визначеності, внесення (за потреби) до них змін та доповнень у частині допустимої відстані транспортування асфальтобетонних сумішей залежно від виду транспорту, суміші, температури повітря тощо.

ЗАХОДИ З ПІДВИЩЕННЯ ПРОКОНКУРЕНТНОЇ СВІДОМОСТІ УЧАСНИКІВ ТА ЗАМОВНИКІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Щомісячно або раз на кілька місяців АМКУ проводить **брифінги** щодо результатів роботи Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель для представників ЗМІ та громадськості.

Брифінги проводяться за персональної участі Голови АМКУ, заступників Голови АМКУ, керівників (директор, заступник директора) Департаменту з питань оскаржень рішень у сфері публічних закупівель для представників громадськості, ЗМІ, органів державної влади, замовників та учасників процедур закупівель у сенсі Закону України «Про публічні закупівлі».

Під час брифінгу надається статистика розглянутих скарг і прийнятих рішень, структура оскаржень за сферами економічної діяльності, інформація щодо найбільш оскаржуваних замовників та скаржників, які найчастіше зверталися до колегії, інших показників. Наводяться приклади і аналіз найбільш поширених порушень замовників і найбільш поширених помилок учасників процедур закупівель під час підготовки пропозицій.

ПРИКЛАДИ

Приклади звітів за результатами роботи Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель

12. 2017 | 01.2018 | 02.2018 | 03.2018

06.2018 | 07.-08. 2018 | 09.-10. 2018

За результатами виявлених проблем в сфері проведення закупівель, в тому числі оприлюднених на брифінгах, АМКУ звертався до органів державної влади із пропозиціями щодо вдосконалення функціонування системи публічних закупівель в Україні, і тому числі і окремих сферах господарювання.

ПРИКЛАДИ ЛИСТІВ

Дата листа	Отримувач	Суть
29.10.2018	• МЕРТ та ДП «ProZorro»	щодо функціонування ProZorro
09.10.2018	• Прем'єр-міністр	щодо будівництва доріг
27.12.2018	• Прем'єр-міністр	щодо ЦЗО

Державними уповноваженими АМКУ розроблені численні презентації та лекції на теми «Особливості розгляду спорів у сфері публічних закупівель», «Типові помилки Скаржників», «Типові помилки Замовників».

Публікації у професійних виданнях

Державний уповноважений Агія Загребельська

Січень 2018	• Прозорість з наслідками, або граблі «відкритої ціни»
Квітень 2018	• Зняття вимог щодо мінімальної кількості учасників процедури закупівлі: користь чи шкода?
Травень 2018	• Магія 24 годин: прості рецепти від складних захворювань
Червень 2018	• Пастки «євроторгів»
Липень 2018	• Жертви змови на торгах: як поводитися?
Серпень 2018	• Правило «Двох виробників»: міфи та реальність
Жовтень 2018	• Правило «невід'ємних додатків»: покрокова інструкція для застосування
Листопад 2018	• Скарги та закупівлі. Правило обґрунтування наявності порушених прав: передумови та суть • Позиції Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ
Грудень 2018	• Позиції Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ

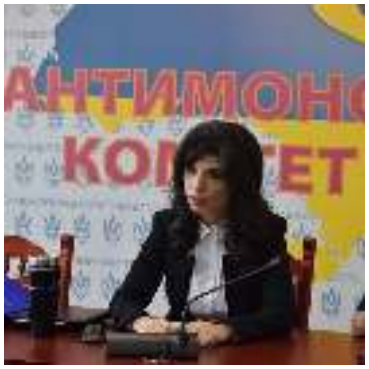

Світлана Панаіотіді та Агія Загребельська є членами Експертної групи з питань вдосконалення системи публічних закупівель, створеної з ініціативи Transparency International Ukraine.

Державний уповноважений Світлана Панаіотіді

Квітень 2018	• «Закупівлі харчування. Дискримінаційні вимоги»
Травень 2018	• «Досвід виконання аналогічних договорів. Дискримінаційні вимоги»
Червень 2018	• «Наявність матеріально-технічної бази. Дискримінаційні вимоги»
Серпень 2018	• «Фінансова звітність учасників: коли помиляються замовники»
Вересень 2018	• «За що не можна відхиляти тендерну пропозицію учасника»
Листопад 2018	• «Закупівлі лікарських засобів: де і як вимагати еквівалент»
Грудень 2018	• «Неформальне покращення або як уникнути зайвих проблем із документами учасника»

Заступник Голови Комітету — державний уповноважений Ніна Сидоренко

Виступ в Legal High School в рамках спецкурсу «Конкуренційні виклики» – «Основи діяльності АМКУ як органу оскарження порушень у сфері публічних закупівель»

Висвітлено основні передбачені Законом України «Про публічні закупівлі» процедури закупівель, відмінності між ними, принципи проведення процедур, а також порядок, строки подачі і процедуру розгляду скарг АМКУ як органу оскарження, рішення, що можуть бути прийняті за результатами розгляду скарг.

травень 2018	• виступ в Legal High School – основи діяльності АМКУ як органу оскарження порушень у сфері публічних закупівель
травень 2018	• виступ на засіданні Комітету з питань економічної політики щодо розгляду законопроекту «Про публічні закупівлі» №8265, коментарі та пропозиції щодо внесення змін з метою вдосконалення та доопрацювання законопроекту
жовтень 2018	• участь в регіональному семінарі з питань публічних закупівель, організованих ЄБРР, UNDP, секретаріатом СОТ (Республіка Молдова)

Участь державних уповноважених С. Панаіотіді та А. Загребельської – членів Постійно діючої адміністративної колегії АМКУ з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель у заходах

- зустрічі із замовниками та бізнесом разом із командою ProZorro: Сніданки з ProZorro для учасників та Замовників на тему типових помилок під час оскарження публічних закупівель та розгляду кейсів
- лекції на тему «Особливості розгляду спорів у сфері публічних закупівель»
- лекції в редакції журналу «Радник у сфері державних закупівель» на теми типових помилок та прикладів оскарження
- Всеукраїнський форум «Forum Zakupki» на тему оскарження публічних закупівель «Як скоротити дорогу до справедливості»
- лекції в Київській школі економіки в рамках Програми професіоналізації закупівель із доповіддю «Типові помилки замовників».

АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ

Конкуренція є основою функціонування ринкової економіки, що передбачає вільну господарську діяльність на основі принципу багатоманітності та свободи здійснення підприємницької діяльності. Основним спрямуванням конкурентної політики держави є здійснення конкурентної боротьби за допомогою добросовісних методів. АМКУ здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції та сприяє розвитку добросовісної конкуренції.

Одним із найпоширеніших видів порушень, що спотворюють конкуренцію, є антиконкурентні узгоджені дії.

Під узгодженими діями чинне законодавство розглядає укладення суб'єктами господарювання угод у будь-якій формі, прийняття об'єднаннями рішень у будь-якій формі, створення суб'єкта господарювання, об'єднання, метою чи наслідком створення якого є координація конкурентної поведінки між суб'єктами господарювання, що створили зазначений суб'єкт господарювання, об'єднання, або між ними та новоствореним суб'єктом господарювання, або вступ до такого об'єднання, а також будь-яка інша погоджена конкурентна поведінка (діяльність, бездіяльність) суб'єктів господарювання.

Згідно зі ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції» антиконкурентними узгодженими діями є узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Структура порушень у вигляді антиконкурентних дій суб'єктів господарювання у 2018 році

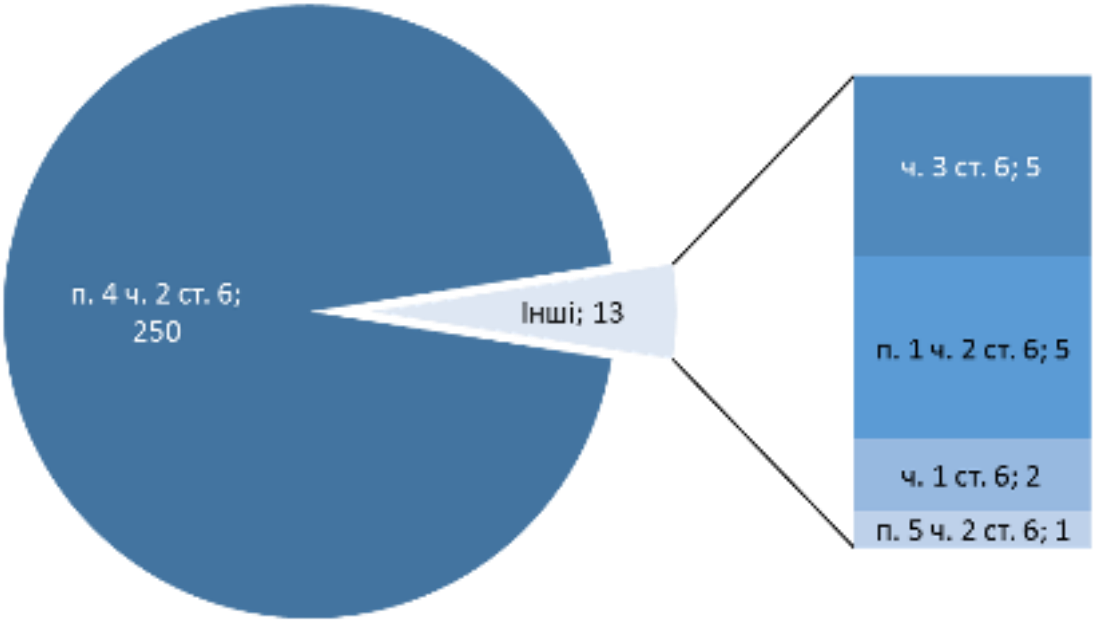

Законодавством України за антиконкурентні узгоджені дії передбачена відповідальність у вигляді штрафу. Максимальний розмір штрафу може становити до 10 % доходу суб'єкта господарювання за останній звітний рік. Підставою для застосування відповідальності є ст. 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» .

Загальна кількість визнаних у 2018 році порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання становила 263 одиниці. Із них 261 порушення припинено в межах розгляду справ, ще 2 дії, що містили ознаки антиконкурентних узгоджених дій, припинено за результатами виконання рекомендацій.

У 2018 році органами Комітету за порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання були накладені штрафи на суму 119 866 694 грн.

Структура порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій у 2018 році

Кваліфікація порушень	Всього	
	Кількість, од.	Загальна сума накладеного штрафу, грн
Узгоджені дії, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції (**ч. 1 ст. 6**)	**2**	**2 686 425**
Встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів (**п. 1 ч. 2 ст. 6**)	**5**	**19 347 720**
Спотворення результатів торгів, аукціонів, конкурсів, тендерів (**п. 4 ч. 2 ст. 6**)	**250**	**55 351 279**
Усунення з ринку або обмеження доступу на ринок (вихід з ринку) інших СГ, покупців, продавців (**п. 5 ч. 2 ст. 6**)	**1**	**1 276 595**
Вчинення СГ схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності) (**ч. 3 ст. 6**)	**5**	**41 204 675**
ВСЬОГО	**263**	**119 866 694**

Ще одна категорія антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання – вчинення суб'єктами господарювання схожих дій (бездіяльності) на ринку товару, які призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції у разі, якщо аналіз ситуації на ринку товару спростовує наявність об'єктивних причин для вчинення таких дій (бездіяльності). Частка цих порушень від загальної кількості антиконкурентних узгоджених дій становить 2 %. Такі дії найчастіше мали ціновий характер і були найбільш поширені на ринках паливно-енергетичного, агро-промислового комплексів та на ринку лісозаготівлі.

Також органи Комітету припиняли порушення законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді інших видів антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються, зокрема, встановлення цін чи інших умов придбання або реалізації товарів, усунення з ринку або обмеження доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, покупців, продавців, суттєвого обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивно виправданих на те причин.

1 % загальної кількості порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання було припинено на основі норми про

загальну заборону антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, що призвели чи можуть призвести до недопущення, усунення чи обмеження конкуренції.

Приклади правозастосування щодо інших видів антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання (ч. 1 ст. 6; п. 1 ч. 2 ст. 6; п. 5 ч. 2 ст. 6 та ч. 3 ст. 6) більш детально наведено в розділах з описами відповідних ринків.

Структура визнаних у 2018 році порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання за галузями, од.

АНТИКОНКУРЕНТНІ УЗГОДЖЕНІ ДІЇ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ СПОТВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТОРГІВ

Порушення законодавства про захист економічної конкуренції у сфері публічних закупівель зазвичай належать до найсерйозніших порушень. Органи із захисту конкуренції в усьому світі посилюють увагу з метою виявлення та припинення таких порушень.

Шкідливі наслідки порушень у сфері публічних закупівель цілком очевидні. Держава та споживачі отримують перевагу від конкуренції за рахунок нижчих цін та кращих продуктів і послуг. Коли у сфері закупівель реалізується домовленість про обхід конкуренції шляхом таємної змови, споживачі та держава втрачають ці переваги. Конкурентний процес діє лише тоді, коли конкуренти встановлюють ціни незалежно один від одного, а Замовник не обмежує конкуренції. Таємні картельні домовленості у сфері закупівель – це пряме порушення принципів конкуренції, що загалом визнається як найбільш шкідливе з усіх типів антиконкурентої поведінки.

Найбільша кількість порушень у вигляді антиконкурентних узгоджених дій у 2018 році була визнана органами Комітету на ринках будівництва та будівельних матеріалів, агропромислового комплексу, оптової і роздрібної торгівлі та транспорту. Частка таких порушень становила **27**, **21,4, 9,9** та **8,3** % загальної кількості таких порушень відповідно.

Разом із тим, з метою забезпечення реалізації норм ст. 17 Закону України «Про публічні закупівлі», на веб-порталі Комітету в розділі «Діяльність у сфері публічних закупівель» містяться зведені відомості про рішення органів Комітету щодо визнання вчинення суб'єктами господарювання порушень законодавства про захист економічної конкуренції у вигляді антиконкурентних узгоджених дій (перед-бачених п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»), які стосувалися спотворення результатів торгів (тендерів), а також щодо можливого подальшого судового розгляду цих рішень, їх перевірки, перегляду органами АМКУ.

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «БОРИСПІЛЬ ПРОМІНВЕСТ»
ТОВ «ФІНАНСОВО-ПРОМИСЛОВА КОМПАНІЯ «РЕГІОН-БУД»

Рішення ТАК АМКУ від 24.04.2018 № 2-р/тк

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результату конкурсу на закупівлю квартир на умовах пайової участі та на вторинному ринку за лотом № 5 [оголошення № 286/7/7757-НЕР від 03.11.2016, розміщене на веб-сайті Міністерства оборони України]

Штраф: 3 858 400 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «АВІАНОВА»
ТОВ «ВЕКСТОР»

Рішення АМКУ від 22.11.2018 № 658-р

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю державним підприємством «Одеська залізниця» – «вальниці/підшипники кулькові чи роликові (підшипники)» [оголошення № 181828, оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу, бюлетень від 18.08.2015 № 317 (18.08.2015)]

Штраф загальною сумою: 369 710 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «МАРКЕТІНВЕСТГРУП»
ТОВ «НВП «УКРПРОМВПРОВАДЖЕННЯ»
ТОВ «ЛОКОМОТИВРЕМСЕРВІС»

Рішення АМКУ від 20.12.2018 № 749-р

Порушення № 1

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю – «вальниці/підшипники кулькові чи роликові (підшипники)», проведених державним підприємством «Одеська залізниця».

Штраф: 200 970 грн

Порушення № 2

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю – «вальниці/підшипники кулькові чи роликові (підшипники)», проведених державним підприємством «Одеська залізниця».

Штраф: 39 900 грн

Порушення № 3

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю – «вальниці/підшипники кулькові чи роликові (підшипники)», проведених державним територіально-галузевим об’єднанням «Південно-Західна залізниця».

Штраф: 539 070 грн

Порушення № 4

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, що стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю – «вальниці/підшипники кулькові чи роликові (підшипники кочення)», проведених регіональною філією «Південна залізниця» публічного акціонерного товариства «Українська залізниця».

Штраф: 81 648 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «УКРПОСТАЧ – НАФТОТРЕЙД»
ТОВ «ВОГ АЕРО ДЖЕТ» (ТОВ «ВОЛЕНС ТРЕЙД»)

Рішення АМКУ від 25.10.2018 № 592-р

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю державним підприємством «Одеська залізниця» – «вальниці/ підшипники кулькові чи роликові (підшипники)» [оголошення № 181828, оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу, бюлетень від 18.08.2015 № 317 (18.08.2015)]

Штраф: 4 968 986 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ДІО-СПОРТ»
ТОВ «СПОРТСІТІ»

Рішення АМКУ від 11.01.2018 № 17-р

Порушення № 1

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, проведених Українським центром з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», на закупівлю спортивних виробів (спортивний інвентар) відповідно до оголошення про заплановану закупівлю № 213144, оприлюдненого в інформаційному бюлетені «Вісник державних закупівель» від 09.10.2015 № 354/1/1(09.10.2015).

Штраф: 677 416 грн

Порушення № 2

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, проведених Українським центром з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», на закупівлю спортивних виробів (спортивний інвентар) відповідно до оголошення про заплановану закупівлю № 181770, оприлюдненого в інформаційному бюлетені «Вісник державних закупівель» від 18.08.2015 № 317(18.08.2015).

Штраф: 862 140 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
КОМПАНІЇ «MOSTON PROPERTIES LIMITED»,
«NORTH SCALE ENTERPRISES LTD.»

Рішення АМКУ від 30.08.2018 № 425-р

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю блочно-модульного комплексу колтюбингової установки, які проводило ПАТ «Укргазвидобування» у травні 2015 року відповідно до оголошення № 15Т-180.

Штраф: 679 998 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «УКРТЕПЛО-КИЇВ»
ТОВ «КИЇВЦЕНТРТЕПЛО»

Рішення ТАК АМКУ від 22.12.2018 № 33-р/тк

Порушення № 1

Вчинено порушення, передбачене п. 1 ст. 50, п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю Квартирно-експлуатаційним відділом м. Херсона Міністерства оборони України послуг із постачання пари та гарячої води (послуги з постачання теплової енергії) ДК 016:2010, код-35.30.1 відповідно до оголошення № 112231, оприлюдненого в інформаційному бюлетені «Вісник державних закупівель» № 232 (14.04.2015) від 14.04.2015.

Штраф: 131 760 грн

Порушення № 2

Вчинено порушення, передбачене п. 1 ст. 50, п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю Квартирно-експлуатаційним відділом м. Харкова Міністерства оборони України послуг із постачання пари та гарячої води (послуги з постачання теплової енергії) ДК 016:2010, код-35.30.1 відповідно до оголошення № 134225, оприлюдненого в інформаційному бюлетені «Вісник державних закупівель» № 255 (20.05.2015) від 20.05.2015.

Штраф: 1 070 588 грн

Порушення № 3

Вчинено порушення, передбачене п. 1 ст. 50, п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю Квартирно-експлуатаційним відділом м. Запоріжжя Міністерства оборони України послуг із постачання пари та гарячої води (послуги з постачання теплової енергії) ДК 016:2010, код-35.30.1 відповідно до оголошення № 133973, оприлюдненого в інформаційному бюлетені «Вісник державних закупівель» № 255 (20.05.2015) від 20.05.2015.

Штраф: 438 730 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ГІПОХЛОРСЕРВІС»
ТОВ «КОМПАНІЯ «ХЛОРТЕХВОД»

Рішення АМКУ від 04.12.2018 № 682-р

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 4 частини другої статті 6, пунктом 1 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результату аукціону під час проведення комунальним підприємством «Чернівціводоканал» допорогової процедури закупівлі за кодом ДК 016:2010:20.13.3 - Солі металів галоїдні; гіпохлорити, хлорати й перхлорати (ДК 021:2015: 24312220-2 - гіпохлорит натрію марки А) з використанням електронних засобів відбору учасників електронної системи закупівель «Prozorro» (ідентифікатор закупівлі в системі: UA-2016-05-24-000400-b).

Штраф: 219 000 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ПП «ЄВРООСНОВА-СМ»
ТОВ «ЕКСПОЗИЦІЯ»

Рішення ТАК АМКУ від 22.12.2018 № 32-р/тк

Порушення № 1

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю «Частини залізничних локомотивів, трамвайних моторних вагонів і рухомого складу; кріплень та арматури і їхніх частин; механічного устаткування для керування рухом (прокладки підрейкові, прокладки нашпальні, ізолюючі втулки)», яку проводило державне підприємство «Укрзалізничпостач» (з грудня 2015 року - Філія «Центр забезпечення виробництва» ПАТ «Укрзалізниця») [оголошення про проведення процедури закупівлі № 263523, оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу, бюлетень від 30.12.2015 № 411/1/1(30.12.2015)].

Штраф: 5 371 040 грн

Порушення № 2

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю «Частини залізничних локомотивів, трамвайних моторних вагонів і рухомого складу; кріплень та арматури і їхніх частин; механічного устаткування для керування рухом (скріплення рейкове)», яку проводило державне підприємство «Укрзалізничпостач» (з грудня 2015 року - Філія «Центр забезпечення виробництва» ПАТ «Укрзалізниця») [оголошення про проведення процедури закупівлі № 26330, оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу, бюлетень від 30.12.2015 № 411/1/1(30.12.2015)].

Штраф: 5 371 040 грн

Порушення № 3

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів на закупівлю «Код ДК 30.20.4 – Частини залізничних локомотивів, трамвайних моторних вагонів і рухомого складу; кріплень та арматури і їхніх частин; механічного устаткування для керування рухом (код ЄЗС 34946000-0 конструкційні матеріали та приладдя для залізничних колій) (скріплення рейкове)», яку проводило державне підприємство «Укрзалізничпостач» (з грудня 2015 року - Філія «Центр забезпечення виробництва» ПАТ «Укрзалізниця») [оголошення про проведення процедури закупівлі № 090323, оприлюднене на веб-порталі Уповноваженого органу, бюлетень від 30.03.2016, ВДЗ № 61 (30.03.2016)].

Штраф: 3 142 390 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ІНТЕРШИНА УА»,
ТОВ «ШИННІ ТЕХНОЛОГІЇ»
ТОВ «ІНТЕРГУМА-2010»

Рішення ТАК АМКУ від 16.04.2018 № 1-р/тк

Порушення № 1

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, під час участі в конкурсній процедурі закупівлі «Шини та камери ґумові нові (шини пневматичні, камери ґумові, стрічки ободові)», яку проводило Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта».

Штраф: 3 297 855 грн

Порушення № 2

Вчинено порушення, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді вчинення антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів, під час участі у конкурсній процедурі закупівлі «Шини та камери ґумові нові (шини пневматичні, камери ґумові, стрічки ободові)», яку проводило Українське державне підприємство поштового зв'язку «Укрпошта».

Штраф: 3 228 833 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ЄВРО ФІШ»
ПП «ГАЛБІЗНЕС ГРУП»

Рішення Львівського ОТВ АМКУ від 05.09.2018 № 63/20-р/к

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів 1-10 під час участі в конкурсних процедурах закупівлі продуктів харчування, а саме: за кодом «ДК 021:201 5 (СРЮ Риби, рибне філе та інше м'ясо риби морожені (Риба свіжоморожена; філе свіжоморожене), «ДК 021:2015: (СРУ) Продукція борошномельно-круп'яної промисловості (15610000-7) (Борошно, гречка, рис, пшоно, перлова, пшенична, геркулес)», «ДК 02І:2015 (СРР) Продукція тваринництва та супутня продукція (03140000-4) яйця птиці, натуральний мед», «Овочі, фрукти та горіхи (капуста білокачанна, огірки, кабачки, помідори, часник, цибуля зелена, цибуля ріпчаста, буряк, морква, петрушка, кріп)», «ДК 021:2015: (СРУ) Продукція борошномельно-круп'яної промисловості (15610000-7) (Борошно, гречка, рис, пшоно, ячмінка, перлова, пшенична, геркулес)», ДК 021:2015: Риба, рибне філе та інше м'ясо риби морожені (15220000-6) (Риба свіжоморожена (ментай, хек, блювайтен, пангасіус), ДК 021:2015: Вершкове масло (15530000-2) (Вершкове масло жирністю не нижче 72,5 %), ДК 021-:2015: (СРУ) Продукція тваринництва та супутня продукція ('3140000-4) (яйця птиці, натуральний мед)», «15610000-7 Продукція борошномельно-круп'яної промисловості (СРУ) (крупи, пшоно, вівсяні пластівці, борошно пшеничне в/г, рис)», «15530000-2 Вершкове масло (СРУ) (масло)», які проводив відділ освіти Залізничного району управління освіти департаменту гуманітарної політики Львівської міської ради.

Загальна сума штрафу: 1 360 000 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «ФЕРОМЕТ»
ТОВ «ВК «ПЛАЗМА»

Рішення Одеського ОТВ АМКУ від 28.12.2018 № 26-р/к

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів:

- [UA-2017- 03-13-000506-a, UA-2017-03-13-001301-a, UA-2017-04-03-000116-a, UA-2017-04-03-000172- a], проведених комунальним підприємством «Одесміськелектротранс»;
- [UA-2017- 04-04-000342-a, UA-2017-03-28-000682-b, UA-2017-03-24-000333-c, UA-2017-03-24-001900- b], проведених Державним підприємством «Національна атомна енергогенеруюча компанія «Енергоатом» в особі Відокремленого підрозділу «Южно-Українська атомна електрична станція».

Загальна сума штрафу: 731 099 грн

ВІДПОВІДАЧІ:
ТОВ «АЛЬФА СТАР ПЛЮС»
ТОВ «УКРЕНЕРГОТРАНС»

Київського ОТВ АМКУ від 09.10.2018 № 60/24-р/к

Вчинено порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене п. 4 ч. 2 ст. 6, п. 1 ст. 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді антиконкурентних узгоджених дій, які стосуються спотворення результатів торгів із закупівель:

- «Муфти для ізольованих кабелів за категорією ДК 021:2015:31343000-2», які проводило ПрАТ «Київобленерго», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2016-12-02-000138-b;
- «Катанки» (матеріали для паяння та зварювання, катанка)» 2 лоти, «код 44315000-1 за ДК 021-:2015 яка проводило ПрАТ «ЕК «Житомиробленерго», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2017-02-07-001981-c ;
- «Муфти кабельні» (лот 1 – Муфти кабельні 0,4-10 кВ, лот 2 – Муфти кабельні 35 кВ, лот 3 – Муфти типу СС та МПКС 0,4-10 кВ), які проводило ПрАТ «Київобленерго», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2017-04-05-000410-c;
- «Муфти термоусаджувальні кабельні», які проводило ПАТ «Хмельницькобленерго», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2017-04-14-001136-b;
- «Приладдя до ізольованих кабелів» (Муфти термоусаджувальні – 249 комплектів», які проводило ДП «Регіональні електричні мережі», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2017-04-20-000595-a;
- «Затискачі для трансформатора апаратні (лопатка)», які проводило ПАТ «Одесаобленерго», ідентифікатор закупівлі в системі – UA-2017-03-21-000482-a.

Загальна сума штрафу: 680 000 грн

ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ

КАДРОВЕ, ФІНАНСОВЕ ТА НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Структура, компетенція та організація діяльності АМКУ визначена Законом України «Про Антимонопольний комітет України». Відповідно до законодавства АМКУ утворюється у складі Голови та восьми державних уповноважених.

АМКУ і його 26 територіальних відділень становлять систему органів АМКУ, яку очолює Голова Комітету. Територіальні відділення створені в усіх областях, Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, є юридичними особами та виконують завдання АМКУ на регіональному рівні.

В АМКУ, його територіальних відділеннях утворюються відповідно адміністративні колегії АМКУ та адміністративні колегії територіальних відділень АМКУ, які розглядають питання, віднесені законом до їх компетенції.

Органами АМКУ є Комітет, адміністративні колегії АМКУ, державні уповноважені, адміністративні колегії територіальних відділень Комітету. Роботу із забезпечення діяльності системи органів Комітету здійснює апарат АМКУ та територіальні відділення.

Структуру, штатний розпис АМКУ та його територіальних відділень затверджує Голова Комітету в межах видатків згідно з кошторисом доходів і видатків.

Постановою КМУ від 05.04.2014 № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 368) затверджено граничну чисельність працівників центрального апарату АМКУ – 318 штатних одиниць та територіальних відділень Комітету – 443 штатні одиниці.

Разом з тим, з метою забезпечення належної роботи та виконання АМКУ поставлених державою завдань виникла потреба у збільшенні штатної чисельності Департаменту з питань оскаржень рішень у сфері публічних закупівель та Департаменту розслідувань порушень законодавства про захист економічної конкуренції у зв'язку із стрімким та суттєвим зростанням обсягу функціональних обов'язків Комітету за вказаними напрямами. Постановою КМУ від 28.11.2018 № 1086 внесено зміни в додаток 1 до постанови КМУ від 05.04.2014 № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» – збільшено граничну чисельність працівників апарату Комітету на 15 осіб за рахунок зменшення граничної чисельності працівників територіальних відділень Комітету (чисельність працівників центрального апарату АМКУ становить 333 штатні одиниці та територіальних відділень Комітету – 428 штатних одиниць). На 31.12.2018 проводиться робота щодо приведення структур, штатних розписів Комітету та територіальних відділень Комітету відповідно до постанови КМУ від 28.11.2018 № 1086.

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Штатна чисельність на 31.12.2018

Фактична чисельність на 31.12.2018

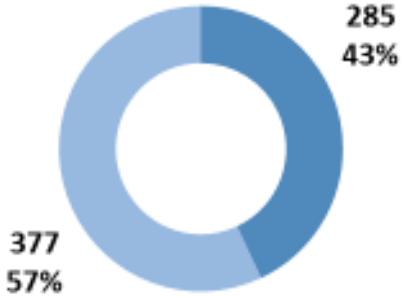

Гендерна структура

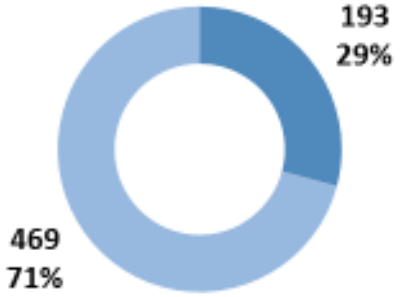

Центральний апарат | Територіальні відділення | Жінки | Чоловіки

Вікова структура

Структура кадрів АМКУ

Кількість працюючих у центральному апараті Комітету становить 285 осіб (із вищою освітою – 100 %) Із них:

- з економічною освітою — 73 (26 %)
- з юридичною освітою — 105 (37 %)
- із науковим ступенем — 14 (5 %)

Кількість працюючих у територіальних відділеннях становить 377 осіб (із вищою освітою – 99 %) Із них:

- з економічною освітою — 200 (53 %)
- з юридичною освітою — 128 (34 %)
- із науковим ступенем — 5 (1 %)

Фактична кількість працюючих в апараті Комітету становить 285 осіб, з вищою освітою (зокрема економічною – 73 (26 %), юридичною – 105 (37 %), із науковим ступенем – 14 (5 %)).

Фактична кількість працюючих у територіальних відділеннях Комітету становить 377 осіб, з яких 374 особи мають вищу освіту (зокрема економічну – 200 (53 %), юридичну – 128 (34 %), із науковим ступенем – 5 (1 %)).

Плинність кадрів становить:

- по апарату Комітету – 15 %;
- по територіальних відділеннях Комітету – 14 %;
- всього по системі Комітету – 14 %.

Протягом 2018 року вжито заходів із зміцнення керівної ланки територіальних відділень Комітету, а саме:

- нових голів призначено у Волинському, Донецькому, Закарпатському, Кіровоградському, Луганському, Чернівецькому, Чернігівському територіальних відділеннях Комітету;
- заступників голів призначено в Київському, Полтавському, Харківському обласних територіальних відділеннях Комітету.

Розвиток персоналу

Протягом 2018 року по системі органів Комітету підвищили кваліфікацію 187 працівників, зокрема, в апараті Комітету – 119 осіб, у територіальних відділеннях – 68 осіб; за міжнародними проектами, зокрема Twinning, USAID та іншими, – 24 працівники. Працівники апарату Комітету підвищували кваліфікацію у Всеукраїнському центрі підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії державного управління при Президентові України, Державній навчально-науковій установі «Академія фінансового управління», Національному агентстві з питань запобігання корупції, ТОВ «Агентство тендерних процедур», Інституті державного управління у сфері цивільного захисту, ТОВ «Навчально-виробничий центр «НОВАТОР» тощо.

У 2018 році Управлінням персоналу організовано проведення навчань працівників Комітету та територіальних відділень Комітету (у т. ч. – у режимі веб-конференції) на такі теми:

- «Ділова українська мова». Участь у навчальних заходах взяли 225 працівників системи органів Комітету.
- «Основи бухгалтерського обліку. Облік витрат підприємств. Аналіз фінансової звітності. Фінансові показники. Структура собівартості. Фактори, що впливають на ціноутворення». Взяли участь 120 працівників системи органів Комітету.
- «Типові вимоги до вертикальних узгоджених дій суб'єктів господарювання стосовно постачання та використання товарів». Взяли участь 146 працівників системи органів Комітету.
- «Інформаційні технології обробки та аналізу даних». Участь у навчальній програмі взяли 18 працівників Комітету.
- «Ділова англійська мова». Навчання розпочалось у 2018 році й розраховано на 2 роки. Участь у навчальній програмі беруть 15 працівників Комітету.

У вересні – жовтні 2018 року проведено дослідження потреб підвищення компетентності працівників апарату Комітету – державних службовців категорії Б/В для виявлення актуальних потреб підвищення їх компетентності з вузькопрофільних питань, безпосередньо пов'язаних із виконуваною роботою та діяльністю Комітету, а також стосовно інших суспільно-важливих сфер.

Дослідженням охоплено 13 із 15 окремих структурних підрозділів, свої анкети надали 10 керівників структурних підрозділів, 5 керівників відділів та 87 спеціалістів – державних службовців категорій Б/В.

Зазначені дослідження стали основою для пошуку можливостей організації додаткових навчальних та освітніх заходів (які не входять у систему підвищення кваліфікації державних службовців на базі НАДС та НАДУ) із залученням провідних національних і закордонних експертів, направлення наших колег на навчальні курси і програми в Україні та за кордоном для оволодіння якісно новими й необхідними знаннями та навичками.

У 2018 році запроваджено застосування щоквартального преміювання працівників за особистий внесок у загальний результат роботи Комітету й

щомісячних стимулюючих виплат державним службовцям – працівникам апарату Комітету за інтенсивність праці та за виконання особливо важливої роботи. Така система відзначення трудових досягнень забезпечує справедливий і прозорий розподіл стимулюючих виплат, базований на оцінці персональних досягнень працівника, інтенсивності та ефективності його/її роботи.

У 2018 році вперше проведено оцінювання результатів службової діяльності державних службовців, які займають посади державної служби категорій А/В. Протягом жовтня - грудня 2018 року проведено оцінювання результатів службової діяльності, а саме: 179 державних службовців - працівників апарату Комітету і 17 голів обласних територіальних відділень та 232 державних службовці - працівників територіальних відділень Комітету.

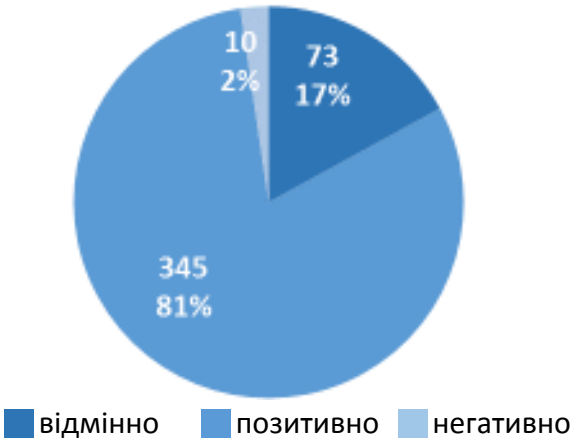

Результати такого оцінювання відобразили напрацювання та досягнення співробітників Комітету та керівництва територіальних відділень, виявили основні проблемні питання в роботі, що потребують корегування та доопрацювання. Результати оцінювання є підґрунтям для розробки працівниками індивідуальних програм підвищення компетентності та графіків участі в навчаннях працівників на 2019 рік.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У 2018 році обсяг бюджетних асигнувань на здійснення повноважень АМКУ відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 № 2246 - VIII, із змінами (далі – Закон) становив:

- за бюджетною програмою «Керівництво та управління у сфері конкурентної політики, контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції», код програмної класифікації видатків та кредитування (далі – КПКВК 6011010) у розмірі 190 965,3 тис. грн по загальному фонду державного бюджету (у тому числі центральному апарату – 112 417,6 тис. грн) та 10 878,2 тис. грн по спеціальному фонду державного бюджету (у тому числі центральному апарату – 10 710,0 тис. грн);
- за бюджетною програмою «Прикладні розробки у сфері конкурентної політики та права», код програмної класифікації видатків та кредитування (далі – КПКВК 6011020) у розмірі 1 315,8 тис. грн по загальному фонду державного бюджету та 10,0 тис. грн по спеціальному фонду державного бюджету.

При визначеній потребі у фінансовому забезпеченні АМКУ за КПКВК 6011010 на 2018 рік на суму 258 461,0 тис. грн забезпечення видатками із загального фонду державного бюджету становило 74 %.

Протягом року з метою ефективного, раціонального використання бюджетних коштів Комітету та недопущення виникнення кредиторської заборгованості за КПКВК 6011010 вносилися зміни до кошторисів центрального апарату та його територіальних органів шляхом перерозподілу видатків, затверджених Законом, а саме: враховуючи виникнення економії коштів на нарахування на заробітну плату (КЕКВ 2120) та оплату комунальних послуг та енергоносіїв (КЕКВ 2270) було зменшено розмір фінансування за зазначеними видатками на загальну суму 1 993,2 тис. грн та збільшено фінансування на інші видатки (КЕКВ 5000), у тому числі на 330,0 тис. грн збільшено видатки на сплату судового збору.

Отже, з урахуванням змін за КПКВК 6011010, у 2018 році обсяг фінансування видатків на оплату праці й нарахування на заробітну плату (КЕКВ 2100) Комітету затверджений у сумі 166 817,9 тис. грн, у тому числі на заробітну плату (КЕКВ 2111) – 137 210,9 тис. грн та нарахування на оплату праці – 29 607,0 тис. грн.

Обсяг затверджених кошторисами видатків на заробітну плату забезпечував плановий рівень виплат заробітної плати в розмірі середньомісячного фонду оплати праці на одного працюючого 15,0 тис. грн.

Фінансування видатків на оплату комунальних послуг та інших енергоносіїв (КЕКВ 2270) за КПКВК 6011010 на 2018 рік Законом було визначено в сумі 5 249,5 тис. грн, а з урахуванням змін шляхом перерозподілу коштів – затверджена кошторисом сума 3 835,7 тис. грн.

Фінансування інших видатків (КЕКВ 5000) за КПКВК 6011010 на 2018 рік було визначено Законом у сумі 18 318,5 тис. грн (у тому числі на сплату судового збору – 4 334,5 тис. грн), а з урахуванням перерозподілу коштів – 20 311,7 тис. грн (у тому числі на сплату судового збору – 4 664,5 тис. грн).

Надійшло коштів у 2018 році за КПКВК 6011010 із загального фонду Державного бюджету в розмірі 190 300,6 тис. грн, касові видатки – 190 300,6 тис. грн.

Кошти загального фонду державного бюджету використовувались для забезпечення діяльності органів АМКУ, а саме: на виплату заробітної плати працівникам системи органів АМКУ та проведення розрахунків із нарахувань на заробітну плату, оплату комунальних послуг та

спожитих енергоносіїв, експлуатаційних послуг, пов'язаних з утриманням службових приміщень, придбання канцелярських товарів, оплату послуг зв'язку, оренди службових приміщень, де розміщено територіальні відділення, послуг охорони та протипожежного захисту, заходів з інформатизації (створення й атестацію комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі Комітету), транспортного та інформаційного забезпечення, супроводження програмних засобів, розрахунково-касового обслуговування, відрядження, судового збору тощо.

Відповідно ст. 34 до Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Закону України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» кошти за подання заяв про надання дозволу на концентрацію, узгоджені дії, надання попередніх висновків, видачу додаткових примірників із цих питань зараховувались до спеціального фонду державного бюджету як власні надходження АМКУ.

З урахуванням змін, які вносилися протягом 2018 року до кошторисів спеціального фонду державного бюджету Комітету і його територіальних органів, сума затверджених кошторисом асигнувань становила 12 076,3 тис. грн, у тому числі за рахунок взяття на фінансування коштів залишку на початок звітного року – 785,2 тис. грн.

На рахунки органів Комітету у 2018 році на рахунок за кодом класифікації доходів державного бюджету 25010000 «Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з законодавством» надійшло всього 10 866,9 тис. грн, у тому числі 10 847,2 тис. грн від сплати за розгляд заяв про концентрацію, узгоджені дії, надання попередніх висновків, видачу додаткових примірників із цих питань, відшкодування витрат за виготовлення копій за публічними запитами та інші надходження, 19,2 тис. грн від реалізації майна (за здавання макулатури, металобрухту тощо) та 0,5 тис. грн.

Відповідно до затверджених кошторисів кошти спеціального фонду в сумі 9 976,4 тис. грн були використані згідно зі ст. 28 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» на забезпечення діяльності Комітету і його територіальних органів, зокрема на матеріально-технічне забезпечення, розвиток інформаційно-аналітичної бази та інші видатки, що не забезпечені видатками загального фонду.

Дебіторська заборгованість за бюджетними коштами за КПКВК 6011010 на 01.01.2019 відсутня.

Кредиторська заборгованість за бюджетними коштами за КПКВК 6011010 на 01.01.2019 становить 42,0 тис. грн, у тому числі:

- за коштами загального фонду – 41,0 тис. грн;
- за коштами спеціального фонду – 1,0 тис. грн.

Це кредиторська заборгованість виникла за розрахунками за 2013 рік на 01.01.2014 у територіальному відділенні Автономної Республіки Крим – 14,8 тис. грн та Севастопольському територіальному відділенні – 11,7 тис. грн, які знаходяться на тимчасово окупованій території, та Луганському територіальному відділенні – 15,5 тис. грн у зв'язку з неможливістю проведення розрахунків на тимчасово непідконтрольній Україні території (виникла за розрахунками за 2014 рік на 01.01.2015).

Постановою КМУ від 09 квітня 2014 року № 85 «Деякі питання затвердження граничної чисельності працівників апарату та територіальних органів центральних органів виконавчої влади, інших державних органів» (зі змінами) затверджено граничну чисельність працівників Комітету в кількості 761 працівника, у тому числі центрального апарату – 333 працівники і територіальних органів – 428 працівників.

Середня чисельність працівників АМКУ у 2018 році становила 651 працівник, у тому числі центрального апарату – 267 працівників і територіальних відділень – 384 працівники.

За КПКВК 6011020 із загального фонду державного бюджету надійшло асигнувань в розмірі 1 315,8 тис. грн, касові видатки становили 1 315,8 тис. грн.

За КПКВК 6011020 на рахунок за кодом класифікації доходів державного бюджету 25010000 «Надходження від плати за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з законодавством» надійшло 21,2 тис. грн.

З урахуванням змін, які вносилися протягом 2018 року до кошторису спеціального фонду державного бюджету Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики за КПКВК 6011020, сума затверджених кошторисом асигнувань становила 43,0 тис. грн (за рахунок взяття на фінансування залишку на початок звітного року).

Відповідно до затвердженого кошторису Центру комплексних досліджень з питань антимонопольної політики касові видатки за спеціальним фондом становили 27,4 тис. грн. Кошти було використано на проведення заходів, пов'язаних із виконанням основних функцій Центру.

Дебіторська та кредиторська заборгованість за бюджетними коштами за КПКВК 6011020 відсутня.

За КПКВК 6011020 Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики виконувались наукові розробки, які формувались виходячи з необхідності реалізації завдань, покладених на Комітет.

Гранична чисельність штатних працівників Центру комплексних досліджень становить 18 працівників. Середня чисельність у 2018 становила 9 штатних працівників.

Відповідно до вимог бюджетного законодавства Комітет постійно проводив аналіз законності та правильності розрахунків, доцільності запланованих видатків, правильності їх розподілу за економічною класифікацією, повноти надходження доходів, додержання чинних посадових окладів, надбавок, доплат, норм, лімітів, а також інших показників відповідно до законодавства. Крім того, протягом року постійно проводився аналіз взятих зобов'язань виходячи з необхідності забезпечення виконання першочергових заходів та заходів щодо скорочення витрат.

Аналіз фінансової та бюджетної звітності органів Комітету за 2018 рік свідчить, що в умовах недостатніх фінансових ресурсів, завдяки проведеним заходам, які були спрямовані на раціональне та економне витрачання бюджетних коштів, вдалося забезпечити виконання функцій Комітету.

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Центром комплексних досліджень з питань антимонопольної політики протягом 2018 року виконано три науково-дослідні роботи з метою методичного забезпечення застосування законодавства про захист економічної конкуренції органами АМКУ. Виконувані Центром науково-дослідні роботи спрямовані на практичне застосування їх результатів у діяльності Комітету.

Дослідження минулого року стосувались:

- тенденцій змін стану конкурентного середовища в економіці України;
- дослідження міжнародного досвіду застосування тесту гіпотетичного монополіста під час визначення товарних меж ринків;
- міжнародного досвіду визначення домінуючого становища двох і більше суб'єктів господарювання на відповідному ринку,

у контексті дотримання законодавства про захист економічної конкуренції.

У межах дослідження, присвяченого тенденціям змін стану конкурентного середовища в економіці України, проаналізовано динаміку зміни рівня концентрації галузевих ринків на загальнодержавному рівні; здійснено групування вітчизняних галузевих ринків за рівнем їх конкурентності; проаналізовано тенденції ділової активності підприємців в економіці в цілому та за видами економічної діяльності. На основі кон'юнктурного опитування суб'єктів господарювання у 2018 році проаналізовано інтенсивність конкуренції у відповідних секторах економіки; визначені чинники, які призводять до нерівних умов конкуренції суб'єктів господарювання, особливості проявів недобросовісної конкуренції, проаналізовано вплив регуляторної політики держави на діяльність підприємств (прояви інституційного монополізму). Представлена оцінка впливу різних факторів, що спонукають до відмови від участі в публічних закупівлях, проаналізовано становлення системи контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні.

Встановлено, що поточна скрутна суспільно-політична та соціально-економічна ситуація в країні, як і невирішеність системних проблем розвитку національної економіки, чинять негативний вплив на структурні передумови розвитку економічної конкуренції в країні. Зокрема, результати дослідження показали, що 19 % респондентів зазначили, що ділова активність у регіоні поширена серед великої кількості незалежних компаній і 12 % – серед великої кількості відносно незалежних компаній. При цьому 31 % відповіли, що ділова активність у регіоні зосереджена в рамках 3-5 бізнес-груп, а 9 % – в рамках більше п'яти бізнес-груп, 15 % – відповіли, що ділова активність у регіоні зосереджена в рамках однієї бізнес-групи. У той же час близько 35 % підприємств під тиском конкуренції підвищили ефективність своєї роботи, 41 % – протягом року знизили ціни на власну продукцію. Менш вираженим був вплив конкуренції на зниження собівартості виробництва продукції. За результатами опитування 2018 р. 21 % підприємств змогли зменшити собівартість. Також 13 % підприємств відзначили, що їм не вдалося уникнути зростання собівартості виробництва продукції під дією макроекономічних чинників (нестабільність політичної та економічної ситуації в країні, інфляційні процеси та відповідне підвищення цін постачальниками сировини та матеріалів тощо).

У науково-дослідній роботі, присвяченій дослідженню міжнародного досвіду застосування тесту гіпотетичного монополіста під час визначення товарних меж ринків, проаналізовано економічні та правові засади аналізу застосування тесту гіпотетичного монополіста під час визначення товарних меж ринків; розкрито основні характеристики підходів до аналізу товарних ринків; досліджено математичні моделі та алгоритми визначення меж ринку за допомогою тесту гіпотетичного монополіста. На прикладі конкретних справ проаналізовано американську та європейську практику визначення товарних меж ринку за допомогою застосування тесту гіпотетичного монополіста. Також систематизовано типи доказів, що застосовує американське відомство при визначенні товарних меж ринку. На основі результатів науково-дослідної роботи розроблено проект рекомендаційних роз'яснень «Про деякі питання застосування тесту гіпотетичного монополіста під час визначення товарних меж ринків»; підготовлено аналітичні матеріали щодо визначення меж ринку за допомогою тесту гіпотетичного монополіста на основі розгляду справ у країнах-членах ЄС та США.

У науковому дослідженні міжнародного досвіду визначення домінуючого становища двох і більше суб'єктів господарювання на відповідному ринку, вивчено теоретичні засади визначення колективного домінуючого становища, а саме, концепція визначення колективного домінуючого становища та зловживання колективним домінуючим становищем на релевантному ринку, а також критерії визначення наявності колективного домінуючого становища суб'єктів господарювання на відповідному ринку. Охарактеризовано міжнародний досвід визначення домінуючого становища двох і більше суб'єктів господарювання на відповідному ринку, зокрема досвід ЄС та США. У роботі наведено методичні рекомендації щодо визначення колективного домінуючого становища суб'єктів господарювання на релевантному ринку, а також проаналізовано інструменти виявлення/доведення колективного домінуючого становища на ринку. На основі проведеного дослідження було підготовлено пропозиції щодо вдосконалення методики визначення колективного домінуючого становища двох і більше суб'єктів господарювання на релевантному (відповідному) ринку у вітчизняній практиці. За результатами дослідження підготовлено матеріали щодо оцінки стану зловживання колективним домінуючим становищем на відповідному ринку, які можуть використовуватись органами АМКУ при прийнятті рішень щодо напрямів формування та реалізації конкурентної політики, при підготовці методичних та інформаційних документів для органів державної влади.

Розроблені проекти рекомендаційних роз'яснень «Про деякі питання застосування тесту гіпотетичного монополіста під час визначення товарних меж ринків», аналітичні матеріали щодо визначення меж ринку за допомогою тесту гіпотетичного монополіста, а також підготовленні матеріали щодо оцінки стану зловживання колективним домінуючим становищем на відповідному ринку матимуть практичне застосування органами АМКУ.

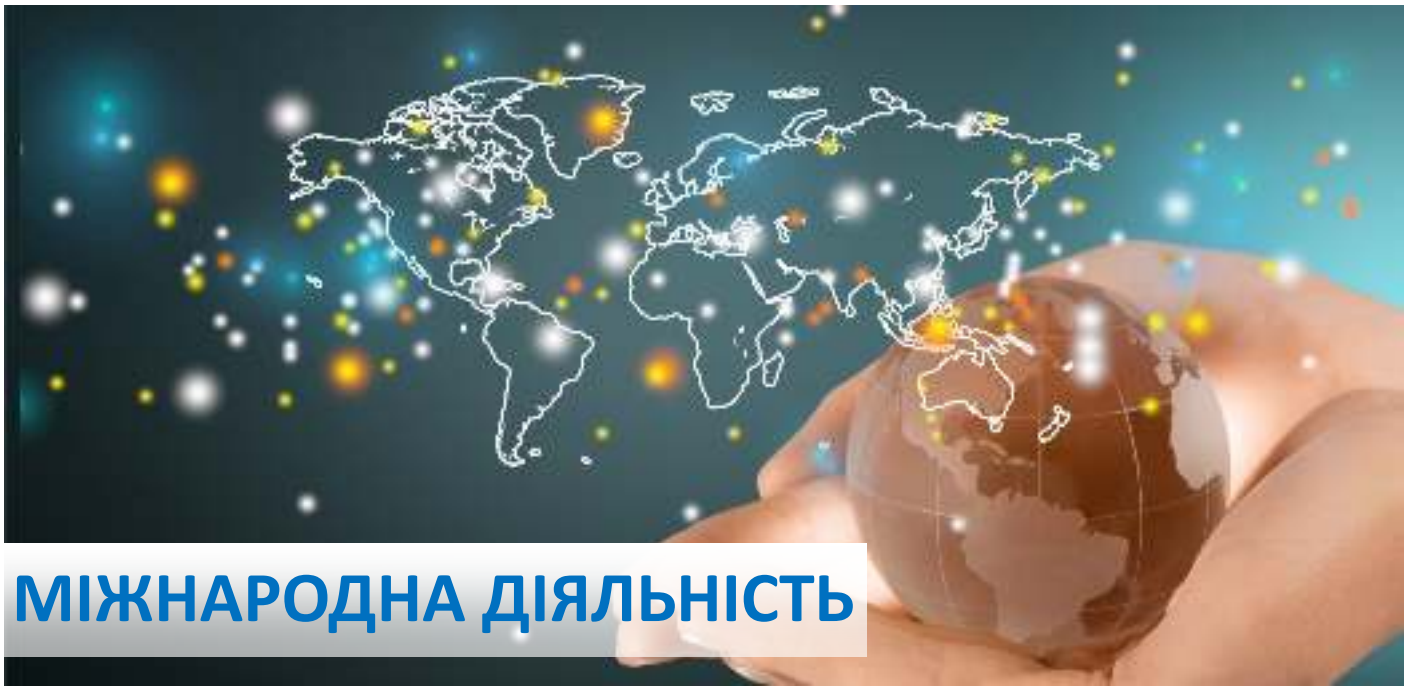

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Міжнародна діяльність АМКУ протягом 2018 року, як і в попередніх роках, була зосереджена на розширенні та поглибленні співпраці з конкурентними відомствами інших країн, міжнародними конкурентними організаціями.

Основною метою міжнародної діяльності АМКУ було здійснення ефективного обміну досвідом, ознайомлення з кращими світовими практиками, залучення програм міжнародної технічної допомоги, підвищення обізнаності міжнародної конкурентної спільноти щодо діяльності України у сфері конкуренції. Все це має сприяти створенню в Україні ефективної системи захисту економічної конкуренції та, зокрема, розбудові сильного й незалежного конкурентного відомства. Міжнародна діяльність АМКУ здійснюється як у двосторонньому, так і в багатосторонньому форматі.

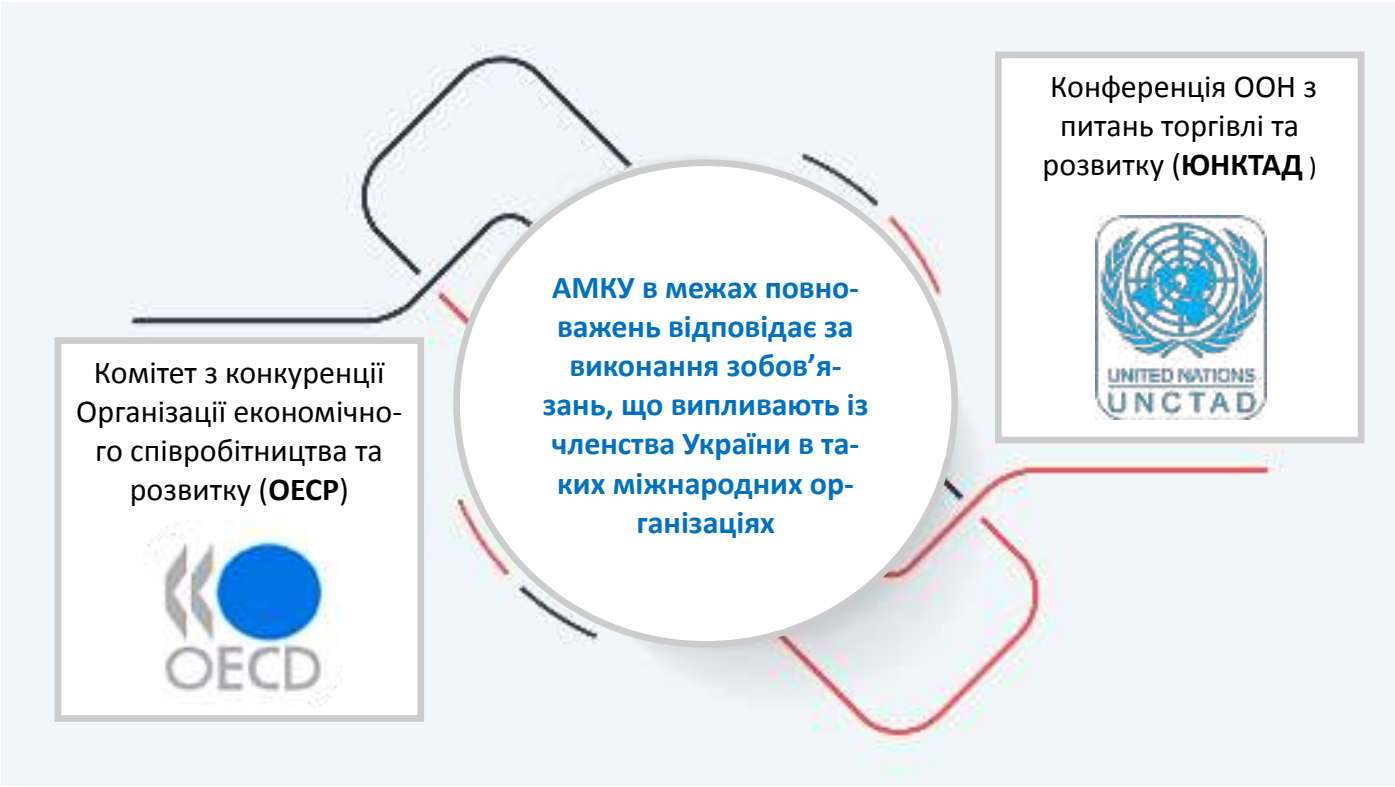

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ

У червні 2018 року відбулось відрядження делегації АМКУ на чолі з Головою Комітету Терентьєвим Ю. до м. Париж, Французька Республіка, з метою участі в заходах, які організовує Комітет з конкуренції ОЕСР, зокрема в засіданнях Робочої групи № 2 «Конкуренція та регулювання» (04.06.2018, м. Париж, Французька Республіка), Робочої групи № 3 «Співробітництво та правозастосування» (05.06.2018, м. Париж, Французька Республіка) та Комітету з конкуренції ОЕСР (06.06.2018 – 08.06.2018, м. Париж, Французька Республіка).

Заходи Комітету з конкуренції ОЕСР дозволили представникам АМКУ здійснити обмін інформацією щодо впровадження конкурентного законодавства та досвідом у частині застосування та забезпечення дотримання правил конкуренції.

Крім того, на зазначених заходах були представлені письмові внески АМКУ з-поміж актуальних проблем у сфері конкурентної політики, що сприяло підвищенню обізнаності представників світових конкурентних відомств і міжнародних організацій щодо діяльності АМКУ та покращенню позитивного іміджу та інвестиційної привабливості України, а саме: «Виклики та координація в програмах пом'якшення відповідальності» під час засідання Робочої групи № 3, «Нецінові ефекти злиттів» під час засідання Комітету з питань конкуренції ОЕСР.

У межах заходів ОЕСР відбулася зустріч Терентьєва Ю. та Ніжнік М. із Генеральним директором Генерального Директорату з питань конкуренції Європейської Комісії Й. Лайтенбергером, під час якої були обговорені такі питання:

- діяльність Комітету як Уповноваженого органу з питань моніторингу та контролю державної допомоги;
- контроль за концентраціями та узгодженими діями, судова спеціалізація, а саме, діяльність судів та їх роль у правозастосуванні у сфері конкурентного законодавства.

Представники АМКУ також зустрілися з експертами з питань конкуренції ОЕСР С. Зіґельські та Д. Пачну з метою обговорення діяльності АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель, під час зазначеної зустрічі мова йшла про подальшу співпрацю АМКУ з програмою ОЕСР/SIGMA, зокрема, організація семінарів для працівників АМКУ, здійснення огляду програмою SIGMA діяльності АМКУ, як органу оскарження у сфері публічних закупівель, тощо.

25-30 листопада 2018 року відбулось відрядження представників АМКУ на чолі з Головою Комітету Терентьєвим Ю. до м. Париж, Французька Республіка, з метою участі в заходах, які організовує Комітет з конкуренції ОЕСР, зокрема в засіданнях Робочої групи № 2 «Конкуренція та регулювання», засіданні Робочої групи № 3 «Співробітництво і правозастосування», 128-му засіданні Комітету з конкуренції ОЕСР та 17-му Глобальному форумі з конкуренції ОЕСР.

Охоплюючи широке коло актуальних правових та економічних питань, на щорічних заходах Комітету з конкуренції ОЕСР, АМКУ особливу увагу було приділено таким актуальним питанням, як:

- «Наслідки неподання повідомлення про концентрацію та порушення зобов'язання призупинити здійснення концентрації»;
- «Надмірне ціноутворення у сфері фармацевтики»;
- «Конкурентне законодавство та державні підприємства» під час Глобального форуму з конкуренції;
- «Практика здійснення розслідування (повноваження конкурентних відомств у здійсненні розслідування)»;
- «Поводження з інформацією з обмеженим доступом під час розгляду справ стосовно конкуренції».

Під час засідань були представлені письмові внески АМКУ з ряду актуальних проблем у сфері конкурентної політики та звіт АМКУ за 2017 рік.

Представники АМКУ також взяли участь в обговоренні таких актуальних тем: «Організація/структура ринків послуг охорони здоров'я, фінансованих державою» під час засідань Робочої групи № 2; «Персоналізоване ціноутворення у цифрову епоху» та «Питання якості на ринках, де фірми пропонують безкоштовний товар» під час засідання з конкуренції ОЕСР; «Регіональні конкурентні угоди» під час Глобального форуму з конкуренції та ін.

28 листопада 2018 року Голова АМКУ взяв участь у нараді, організованій Регіональним конкурентним центром ОЕСР, щодо запобігання і протидії корупції в конкурентних відомствах, під час якої проінформував присутніх про реалізацію заходів державної антикорупційної політики в АМКУ, профілактики та запобігання корупційним правопорушенням у системі органів АМКУ, тісну співпрацю між АМКУ та національними правоохоронними органами в боротьбі з антиконкурентними змовами під час проведення тендерів та ін.

Учасники тематичного засідання ОЕСР «Незаплановані перевірки у цифрову епоху» ознайомилися з практикою здійснення АМКУ незапланованих виїзних перевірок суб'єктів господарювання на роздрібному ринку бензину та випадків антиконкурентних дій на ньому, а саме, щодо розпочатої у квітні 2018 року справи проти Нафтогазової асоціації України за порушення у формі створення перешкод працівникам АМКУ у проведенні перевірок та вилученні доказів, що містились на електронних та неелектронних носіях інформації.

Протягом відрядження значну увагу було приділено ознайомленню з позитивним досвідом конкурентних відомств ряду країн-учасниць заходів з конкуренції ОЕСР у сфері розвитку та захисту економічної конкуренції, обміну практичним та теоретичним досвідом для подальшого його використання на національному рівні.

12 квітня 2018 року був затверджений План імплементації рекомендацій ОЕСР на 2018-2020 роки згідно з Оглядом ОЕСР законодавства і політики у сфері забезпечення конкуренції.

Протягом 2018 року АМКУ проводив роботу з імплементації рекомендацій, викладених в Огляді законодавства і політики у сфері забезпечення конкуренції ОЕСР (далі – Огляд). На кінець 2018 року більшість рекомендацій, які зазначені в Огляді, були виконані відповідними структурними підрозділами Комітету.

Крім того, протягом 2018 року АМКУ активно брав участь у підготовці відповідей на інформаційні запити іноземних конкурентних відомств, а також підготовці та надсиланні інформаційних запитів від АМКУ в рамках інструменту обміну інформацією між конкурентними відомствами Регіонального центру з конкуренції ОЕСР – OECD RCC RFI.

СПІВПРАЦЯ З ГРУПОЮ СВІТОВОГО БАНКУ

Групою з макроекономічних досліджень, торгівлі, інвестицій, міжнародної практики функціонування світових ринків та конкурентної політики Світового банку в **лютому 2018 року** було підготовлено і представлено **Звіт «Україна - розвиток національної конкурентної політики для зростання та підвищення конкурентоспроможності»**.

<u>У звіті проаналізовано:</u>

- загальні аспекти регулювання товарного ринку та пряме втручання держави в ринкову економіку;
- питання забезпечення конкурентного нейтралітету та заходи державної підтримки, що не спотворюють ситуацію на ринках;
- регуляторні обмеження, які можуть призвести до антиконкурентних наслідків;
- ефективність впровадження конкуренції, контролю за державною допомогою та застосування нормативно-правової бази щодо публічних закупівель;
- початкові положення для реформ та визначення пріоритету дій, що буде інформативним для відповідальних державних органів, діяльність яких має бути спрямована на покращення умов функціонування наявних ринків та економічної ситуації в країні загалом.

МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТНА МЕРЕЖА (ICN)

Протягом 2018 року АМКУ продовжував співпрацю з ICN.

19-23 березня 2018 року – у щорічній конференції Міжнародної конкурентної мережі (ICN) у м. Нью-Делі (Республіка Індія) взяли участь перший заступник Голови АМКУ – державний уповноважений М. Ніжнік та директор Юридичного департаменту Д. Федорчук; обговорювався ряд актуальних питань конкурентної політики, зокрема: адвокатування правозастосовної практики, міжнародна співпраця у правозастосуванні, інтегрування економічного аналізу в процедуру розгляду справ, підвищення ефективності застосування досліджень ринків, визначення та оцінка ринкової влади, вертикальні злиття та їх оцінка, відповідальність материнських компаній, співвідношення конфіденційності та права на захист у суді тощо. Участь у зазначеному заході сприяла налагодженню співпраці та підвищенню позитивного іміджу України з питань захисту економічної конкуренції на міжнародній арені, у тому числі серед країн Азійсько-Тихоокеанського регіону.

Крім того, АМКУ було подано заявку на отримання права проведення спільно з ICN семінару з адвокатування конкуренції у 2019 році. Заявка Комітету здобула перемогу, внаслідок чого зазначений семінар проведено в м. Київ з 28 лютого по 01 березня 2019 року.

АМЕРИКАНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЮРИСТІВ (ABA)

10-14 квітня 2018 року - у заходах «Spring Meeting» Американської асоціації юристів (ABA) у м. Вашингтон (США), що були проведені за сприяння Секції антимонопольного законодавства ABA., участь взяв Голова АМКУ Ю. Терентьєв.

У рамках заходу «Spring Meeting» було обговорено ряд питань у сфері захисту економічної конкуренції та прав споживачів, зокрема: злиття, множинність поглядів на двосторонні ринки, вирішення питання зворотних платежів (ретробонусів), контроль за здійсненням концентрацій в іноземних юрисдикціях, боротьба з домінуючим становищем, справедлива, розумна і недискримінаційна, взаємозв'язок захисту конкуренції та прав споживачів, сучасний стан визначення ринків; злиття: визначення відповідних ринків та їх обґрунтування у суді, визначення розміру штрафу за картельну змову та договірне врегулювання; інновації та контроль за злиттями; стратегії міжнародних розслідувань, боротьба з домінуючим становищем у часи економічного популізму; зловживання домінуючим становищем: чи незаконно завищувати ціну, міжнародні картелі, коли маніпулювання ринком є антиконкурентним.

Крім того, у рамках опитування представників іноземних конкурентних відомств Терентьєв Ю.О. дав інтерв'ю організаторам заходу, під час якого розповів про результати роботи АМКУ у 2017 році та плани діяльності АМКУ на 2018 рік, у тому числі з імплементації рекомендацій ОЕСР, що були викладені в Оглядах ОЕСР законодавства і політики у сфері забезпечення конкуренції у 2016 р.

СПІВПРАЦЯ ЗІ СПІЛЬНИМ ПРОЕКТОМ ЄС-ОЕСР SIGMA

В АМКУ **з 30 жовтня по 02 листопада 2018 року** відбулась експертна місія спільної програми **ОЕСР SIGMA**, під час якої експерти провели низку зустрічей з працівниками АМКУ, взяли участь у засіданні Постійно діючої адміністративної колегії з розгляду скарг АМКУ з метою обговорення та аналізу поточної діяльності органу оскарження, основних тенденцій, змін у процесах розгляду скарг; впливу системи електронних закупівель на опрацювання скарг тощо. Експерти також провели панельні дискусії з представниками замовників (МЕРТ, Міноборони, Мінфін, ПАТ «Укрзалізниця», ДП НАЕК «Енергоатом», Держудитслужба та ін.). За результатами проведеної місії розпочато роботу з підготовки **Огляду внутрішньої структури та діяльності АМКУ як органу оскарження у сфері публічних закупівель**.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТІВ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Проект Європейського Союзу Twinning «Посилення інституційної спроможності Антимонопольного комітету України щодо проведення ринкових досліджень та ефективного застосування конкурентного законодавства відповідно до стандартів ЄС»

Мета Проекту	Надання Україні допомоги в захисті та розвитку конкуренції шляхом гармонізації правозастосування та адвокатування конкуренції зі стандартами ЄС через тісну співпрацю національного конкурентного відомства з конкурентними відомствами країн-членів ЄС.
Основні цілі Проекту	• Подальше наближення національного законодавства в галузі конкуренції до стандартів ЄС відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. • Зміцнення інституційного потенціалу АМКУ з метою ефективності правозастосування конкурентного законодавства та здійснення досліджень ринків для сприяння конкуренції у важливих секторах національної економіки.
Строк реалізації	З 01 липня 2016 по 01 лютого 2019 року.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЗА УГОДОЮ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ ЄС ТА УКРАЇНОЮ СТОСОВНО ЧАСТИНИ 10 РОЗДІЛУ 1 АНТИТРАСТ ТА КОНЦЕНТРАЦІЇ

Статус	Зобов'язання	Статус	Зобов'язання
✓	Оприлюднення рішень АМКУ		Концентрації:
✓	Положення щодо вертикальних обмежень	✓	• Підвищення порогових показників (зміни до Закону)
✓	Рекомендаційні роз'яснення щодо штрафів	✓	• Рекомендаційні роз'яснення щодо горизонтальних концентрацій
✓	Положення щодо передачі технологій	○	• Звуження обороту продавців (проект підзаконних актів)
		○	• Розгляд декількох пов'язаних між собою трансакцій як однієї концентрації (проект підзаконних актів)

Реалізація програми відбувається за 5 основними напрямами (компонентами):

- Адаптація конкурентного законодавства до стандартів ЄС.
- Узгодження процесу контролю за концентраціями із стандартами ЄС.
- Удосконалення АМКУ правозастосування конкурентного законодавства.
- Здійснення дослідження ринків в обраних секторах та розвиток адвокатування конкуренції.
- Посилення інституційних можливостей АМКУ з метою імплементації реформ конкурентної політики.

Протягом 2018 року діяльність проекту Twinning була спрямована на:

- Надання рекомендацій до проекту внесення змін до ст. 8 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (проект змін до Закону № 6723, який наразі знаходиться на розгляді у ВРУ).
- Підготовку проекту методичних рекомендацій щодо домінуючого становища. Проведення семінарів на теми визначення ринків та поняття домінуючого становища. Підготовку проекту методики визначення ринків.
- Роботу над проектом методичних рекомендацій щодо концепції контролю у сфері концентрацій суб`єктів господарювання.
- Роботу над аналізом регуляторної законодавчої бази та відповідними рекомендаціями для АМКУ.
- Роботу над рекомендаціями щодо внесення змін у Закон України «Про захист економічної конкуренції» у частині визначення концентрації суб`єктів господарювання, за результатами якої АМКУ було надано пропозиції щодо внесення змін у ст. 22 Закону.
- Роботу над методологічними вказівками щодо оцінки створення спільних підприємств як окремої форми концентрації суб`єктів господарювання.
- Підготовку проекту методологічних вказівок з оцінки негоризонтальних концентрацій суб`єктів господарювання.
- Роботу над рекомендаціями для АМКУ щодо врегулювання конкурентних проблем, що були виявлені під час розслідування через прийняття зобов’язань суб’єктами господарювання та процедури врегулювання.
- Роботу над звітом, що містить аналіз структури й комплексності рішень АМКУ під час розгляду справ, що стосуються порушень конкурентного законодавства, й чіткі рекомендації щодо вдосконалення формату та змісту рішень і заяв АМКУ, з особливим акцентом на захист комерційно важливої та конфіденційної інформації (наприклад, публікація рішень).
- Підготовку рекомендацій для АМКУ щодо зобов'язань у групі компаній, які пов’язані відносинами контролю.
- Роботу над збором та наданням АМКУ кращих практик ЄС щодо економічного аналізу та економічного моніторингу з метою виявлення порушень картельного типу (непрямі докази).
- Підготовку змін до правил та процедур щодо справ, що стосуються порушень законодавства про захист економічної конкуренції.
- У період з 11 по 15 червня 2018 року було проведено семінари, присвячені правозастосуванню у сфері конкуренції.
- Роботу над підготовкою проектів внутрішніх документів (правила процедури для планування та побудови стратегії, звітування тощо) з метою подальшої заміни вже наявних «тимчасових» версій внутрішніх документів на «постійні».

Програма міжнародної технічної допомоги Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Програма технічної допомоги з розвитку інституційного потенціалу України у застосуванні законодавства та здійсненні політики у сфері конкуренції»

Мета Програми	Розвиток інституційного потенціалу АМКУ та інших органів влади у застосуванні законодавства та здійсненні політики у сфері конкуренції з метою покращення функціонування економіки України.
Період реалізації	З 13 червня 2016 по 30 березня 2020 року.

У рамках реалізації Програми у 2018 році радниками було:

- надано консультації та експертні висновки щодо виявлення, розслідування, аналізу та попередження можливих порушень конкурентного законодавства України;
- проведено ряд зустрічей із керівництвом та співробітниками АМКУ. Зазначені зустрічі були присвячені актуальним питання діяльності АМКУ у сфері захисту економічної конкуренції, у тому числі взято участь у підготовці та проведенні засідання «Screening Committee»;
- надано експертні висновки щодо ряду справ АМКУ про порушення конкурентного законодавства України.

Проект технічної допомоги ЄС «Association4U» «Підтримка імплементації Угоди про асоціацію» (Програма всеохоплюючої інституційної розбудови - СІВ)

Мета Проекту	Посилення інституційної спроможності українського уряду з метою ефективного виконання зобов'язань, взятих країною в рамках імплементації Угоди про асоціацію.
Період реалізації	З 19 травня 2016 по січень 2019 року

У рамках Проекту відбувається подальша підготовка спеціалістів, спрямована на підвищення рівня обізнаності української спільноти щодо процесу впровадження Угоди про асоціацію.

Представники АМКУ активно залучалися до тренінгів на тему «Зв'язки з громадськістю», в яких беруть активну участь представники Комітету для підвищення рівня фахових знань у сфері комунікації та впливу на думку громадськості щодо особливостей процесу європейської інтеграції України.

Проект Європейського банку реконструкції та розвитку «Зміцнення потенціалу Антимонопольного комітету України у сфері конкуренції»

European Bank
for Reconstruction and Development

Мета Проекту	Удосконалення законодавчої і нормативно-правової бази та практики їх застосування Комітетом і судами шляхом підвищення обізнаності головних дійових осіб у сфері конкуренції, а також залучення технічної допомоги у відповідних сферах конкурентної політики.
Цілі Проекту	• Підготовка правових інструментів (коментарі до законів, аналіз практики застосування законодавства, імплементація правових механізмів), які допоможуть уніфікувати практику застосування конкурентного законодавства в Україні. • Проведення професійно орієнтованих навчальних тренінгів для працівників АМКУ з метою покращення їх знань у сфері захисту економічної конкуренції, а особливо в економічному аспекті.

У рамках реалізації Проекту у 2018 році:

- розроблено проект практичного коментаря до Закону України «Про захист економічної конкуренції» № 2210-III від 11 січня 2001 року;
- експертами Проекту технічної допомоги Європейського банку реконструкції та розвитку готується попередній проект науково-практичного коментаря Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07 червня 1996 року № 236/96-ВР;
- міжнародними та національними експертами Проекту проведені навчальні тренінги для представників АМКУ та його територіальних відділень з метою зміцнення їх здатності підтримувати конкурентну політику в Україні з особливим акцентом на економічні аспекти конкурентної політики.

Проект технічної допомоги Європейського Союзу «Підтримка Антимонопольного комітету України у впровадженні правил державної допомоги»

державна допомога
Рівність • Прозорість • Доцільність

Мета Проекту	Модернізувати систему контролю та моніторингу державної допомоги, включаючи законодавчі, функціональні та організаційні покращення та допомогти впровадити правила державної допомоги для забезпечення відповідності стандартам ЄС.
Основні цілі Проекту	• Повна прозорість державної допомоги. • Зміцнення адміністративної спроможності АМКУ щодо впровадження та забезпечення виконання закону про державну допомогу. • Модернізація законодавчої, нормативної, процедурної та інфраструктурної основ Системи контролю державної допомоги України. • Оперативне та функціональне виконання АМКУ своїх обов'язків відповідно до чинного законодавства у сфері державної допомоги.
Строк реалізації	З 01 вересня 2017 по 01 серпня 2020 року.

Реалізація Проекту відбувається за 4 основними напрямами (компонентами):

- підтримка інституалізації ефективної Системи контролю державної допомоги в Україні;
- підтримка роботи АМКУ з конкретних кейсів із питань законодавства в галузі державної допомоги;
- посилення інституційної спроможності установ, що надають та контролюють державну допомогу;
- популяризація та просування державної допомоги та Проекту.

У рамках Проекту протягом 2018 року було здійснено:

- Ad-hoc консультації щодо наближення українського законодавства у сфері державної допомоги до відповідних EU acquis.
- Ad-hoc консультації по нотифікаціях про наявну та нову державну допомогу, що надходили до АМКУ.
- Визначення пріоритетів у стратегії комунікації та висвітлення роботи Проекту й АМКУ у сфері державної допомоги.
- Підтримка АМКУ в інвентаризації наявної державної допомоги.
- Підготовку Звіту/Розділу Огляду щодо процесуальних інструментів системи контролю державної допомоги.
- Аналіз правової бази для відшкодування незаконної державної допомоги, процедур та функцій АМКУ, адміністративних судів, виконавчої служби в Україні.
- Аналіз нормативно-правової бази щодо фінансових відносин між державними органами та державними підприємствами, прозорості регулювання відносин держави з державними підприємствами та надавачами послуг загального економічного інтересу в перспективі виконання вимог ч. 4 ст. 263 Угоди про асоціацію з ЄС;
- Презентація Огляду системи моніторингу та контролю державної допомоги АМКУ та основним партнерам Проекту.
- Підтримка законодавчих ініціатив АМКУ та змін до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» з пріоритетом подальшої адаптації законодавства до правил ЄС;
- Підтримка в розробці вторинного законодавства (матеріальних норм та процедур) відповідно до пріоритетів, визначених у Плані заходів із вдосконалення системи.
- Підтримка в підготовці процедур АМКУ, методичні рекомендації щодо процесу оцінки заходів нової допомоги, порядок ведення справ, попередні консультації до подання повідомлення, підготовка річних звітів про державну допомогу тощо.
- Ad-hoc, консультаційна підтримка конкретних запитів Бенефіціара (зокрема, консультації щодо керівних принципів ЄС, внутрішніх посібників, інструкцій з організації процесу обробки даних та ін.), які забезпечують ефективне функціонування системи моніторингу та контролю за державною допомогою.
- Допомога у впровадженні EDMS у частині налагодження інтерфейса з Реєстром державної допомоги (РДД) на основі рекомендацій рамкового проекту FWC.
- Розробка та дизайн структури Реєстру державної допомоги (бази даних) для збору та аналізу інформації про чинну державну допомогу, включаючи розробку програмного продукту для інтерфейсу з EDMS (Ascod) та внутрішнім порталом АМКУ.
- Надання допомоги в обробці даних про чинну державну допомогу, оцінка наявності державної допомоги (наявність ознак економічної переваги та впливу на конкуренцію, торгівлю), визначення пріоритетів для подальшої оцінки програм та вимог подальшого повідомлення про допомогу тощо.

ДВОСТОРОННЯ СПІВПРАЦЯ

Двостороння співпраця АМКУ відбувається в рамках наявної договірно-правової бази у сфері конкуренції. Наразі в цій сфері діють **16 двосторонніх угод** міжурядового та міжвідомчого характеру.

28 вересня 2018 р. Головою АМКУ Ю.О. Терентьєвим був підписаний Меморандум про співробітництво у сфері конкурентної політики між АМКУ та Агенцією з конкуренції Грузії.

ПРІОРИТЕТИ АМКУ

СТРАТЕГІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ:

- Концепція державної політики розвитку та захисту конкуренції в Україні
- Оновлення методики визначення монопольного становища
- Методика визначення ринку
- Оновлення Положення про концентрацію

РИНКИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ:

- Ринки генерації та постачання електроенергії
- Ринок природного газу
- Ринки послуг у сфері теплопостачання
- Ринки фармацевтики
- Ринки азотних мінеральних добрив
- Недобросовісні практики у сфері рітейлу в Україні
- Антиконкурентні дії органів місцевого самоврядування на регіональних ринках пасажирських перевезень автомобільним транспортом
- Діяльність морських портів, діяльність аеропортів
- Ринки банківських послуг у контексті дотримання принципу конкурентного нейтралітету зі сторони держави
- Ринки туристичних послуг

ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ МОНІТОРИНГУ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ:

- Розроблення та подання КМУ проекту постанови про затвердження Критеріїв оцінки державної допомоги на захист навколишнього середовища
- Розроблення та подання КМУ проекту постанови про затвердження Критеріїв оцінки державної допомоги у вугільній галузі
- Навчання спеціалістів ЦОВВ – надавачів державної допомоги

2019

03035, м. Київ,

вул. Митрополита Василя Липківського, 45

телефон: (044) 251-62-62

факс: (044) 520-03-25

канцелярія: (044) 251-62-40

http://www.amc.gov.ua

e-mail: pg@amcu.gov.ua